

~~Debts of the State of Catalonia
to the Bank of England~~

DECISIONVM
AVREARVM
EX VARIIS SACRI CATHALO-
NIAE SENATVS CONCLVSIONIBVS
collectarum, discursuq. theorico & pratico

In litij Dicione S. Vincenç & Sanguinis Palau. pcc. cum 1. 1783.
TOMVS SECUNDVS.

In quo promiscuè Responsa quotidianarum quarundam petition um , continentur

AUTHORE DGN LUDOVICO à PEGVERA EIVS-
dem Regij Concilij primario, & consultissimo Senatore.

Opus sanè omnibus in foro versantibus apprimè vtile, & nunc summa cum
diligentia emandatum.

CVM NUMERO SA SVMMARIOVM SERIE INDICE Q. DFPPLICI
priore elenchorum posteriore vero materiarum, utroq. locupletissimo.

LICENTIA, ET REGIO . PRIVILEGIO.

*App. in libro
colloq. sive
summa*

*Inductio
2189
7700
7700
7700*

ANNO

M. DC. XL

BARCINONE, Ex Typographia Sebastiani Matheud.

Expendis IO ANNIS SIMON.

DECISIONAL

ANARYM

EX VARIIS SACRI CATHOLICO.

MAE SIRENTA'S CONVERSATIONS

କାନ୍ଦିଲାଙ୍କ ରେ ପାଇଁ ଏହାର ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦିଲାଙ୍କ ରେ ପାଇଁ ଏହାର ମଧ୍ୟ

三

the following year.

二〇九

УЗВЕЗДЫ

243

‘*It is a good thing to have a wife who is a good woman.*’

卷之三

प्राप्ति विद्या विद्या विद्या विद्या विद्या

卷之三

卷之三

1928年1月25日，中華人民共和國政府代表團在巴黎舉行了開幕禮。

卷之三

三三

ABDUCTION, ETC., TAKING UP A SPECIFIC MEDIUM.

Exodus 10:11-15

AMPLISSIMIS

TRIVM ORDINVM VIRIS,

NOBILI DON HONOFRIO AB ALENTORN

Archidiacono Benasch, & in Primaria Illerdensi æde sacra Canonicus,
pro brachio ecclesiastico, nobili don Gisperto à Guimera, & Despa-
piol domino del Papiol, pro militari, Anthico Raphaeli Raset, & à
Trullas cui honorato Gerunden. pro regali Deputatis: Nobili don
Christophoro à Queralt Archidiacono sancti Laurentij, & Canonicus
sedis Tarragona. pro brachio ecclesiastico, Gaspari Calders domicello,
pro militari, & Hieronymo Soler ex classi Burgensem maiorum
villa Perpiniani, & I. V. D. pro regali auditoribus
computorum huius incliti Cathalonie

Principatus.

SIGISMUNDVS DESPVOL DOMICELL. D.D.

S. D.

V M, vita functus, nobilis Don Ludouicus à Peguera, consultissimus ac primarius huius incliti Principatus concilij Senator, fruatur utinam altissimi periocunda luce has elucubrationes exactissimè elaboratas, thypis tradēdas, adhuc enim proprio scriptor calamo, reliquisset: eas ab hæredibus supremæ suæ voluntatis mihi traditas in publicum edere, Rogatus opere precium existimauit. Veruntamen ut pro viribus cuncta ad operis consumationem, & ornatum præstiterim domino meo patroneq. optimo, easdem V. Domi. decreui dicandas. Non ut aliquos virulentiaz moribus maledictasq. obtrectorum acutas nouaculas formidem: Neminem enim tam ingrati animi esse reor, ut ei qui pro utilitate publica vigilans, sui corporis robur, assidua cogitatione diminuit, totq. edidit continua vigilijs elaborata volumina infestus sit: Nec quod per dedicationem hanc existimem. D. V. quicquam adjicere claritatis, cum illa, propter res feliciter pro publico regimine gestas immortalis remaneat utique. Sed ut votum defuncti (secreta namq. animi ille in his mihi patefecit) opere adimpleam: utque opus istud non solum magnis lucubrationibus elaboratum: sed etiam amplissimum virorum protectione illustratum, remaneat. Hos igitur fructus insignis vi- ri, singularis illius nedum, sed & me in vos obseruantiaz iudices, læto benignoq. vultu suscipite & amplectite.

V A L E T E.

V S S V Illustris D.P. Pauli Cassador Offic. & Vic. Generalis legi hæc
responsa D. Ludonici à Peguera & nil in eis inueni fidei vel moribus
contrarium. 6. die Octobris 1610.

Raphael Garau.

ATTENT A prædicta relatione concedimus licentiam, & facultatem im-
pariimur supradictum opus typis excudendi. ex nostris aedibus Pridie
Idus Octobris an. salut. human. M. D C. X.

P. P. Cassador Offi. & Vic. Gene.

Lo Archebisbe de C,aragoça
Llocti. y Capita General.

ER quant per part de Don Joan de Peguera fill y hereu del Noble y amat Con-
celler de la Real Magestat Don Luys de Peguera quondam Doctor del Real còsell
nos es estat referit que lo dit quondam son pare ab molts treballs y viglies compògue
vn volum de decisions dela Real audiencia ab alguns responsos, y que volentlos
imprimir no fou possible preuington de la mort, per lo dit Don Joan desijant que vna obra tan
utilosa hisca a llium y pera satisfier a altres obligations sues ha entregat lo dit uolum a Miser Sa-
gimon Despujol Donzell y Doctor en diets dela present Ciutat lo qual ha presos alguns treballs
en fer numeros sumaris y reportoris, suplicantnos humilment fossen feuuts donarli llicencia
prohibitiua de imprimir aquell per lo temps a nos ben vist: e nos attes la relacio quens es estada
feta de que dita obra es molt utilosa y digna de ser imprimida ho auem tingut y tenim a be:
Perço ab tenor de la present, de nostra certa scientia y real aucloritat donam y concedim llicen-
cia y facultat al dit Doctor Sagimon Despujol peraque attes lo consentiment y voluntat de dit
Don Joan de Peguera puga liberament fer imprimir lo dit volum de decisions y responsos ab
fos numeros sumaris y reportoris, manant expressament a tots y qualsevol estampers y altres
personas de qualsevol stat grau o coditio sien en lo Principat de Cathaluña y los comptats
constituides que durant lo temps deuall scrit no imprimescan ni vengan ni imprimir ni vendre
fassen lo dit llibre sens orde y llicentia de dit Miser Despujol sots pena de perdre los llibres
auran imprimits mollos y apparells de la impressio e de siche cents florins de or de Arago als
Reals costens applicadors y bens de cada hu dels contrafahents iremisiblement exhibidores
sots la qual pena diem y manam no res menys a tots y sengles officials axi reals com de Barons,
mayors com menorcs que la present nostra llicencia y prohibicio tingué guarden y obseruen
tenir guardar y obseruar fassen y cótra no vinguen en manera alguna si la gracia de la Magestat
tenen clara, y en la pena predicta desigen no incorrer, è volem que la present sia duradora per
temps de deu anys prop seguens, los quals passats sic extincta y finida. Dat en Barcelona a XX.
de Maig M. D C. XI.

El Arcopif. de C,aragoça.

Vi. de Salba & de Valle. Reg.

Vi. Don Christoforus Gallart & de Traginer Re. Thes.

Michael Joannes Amat.

ELENCHVS CAPITVM

quæ in libro continentur.

C A P. I.

SVPER his quæ necessario requiruntur debitoribus inopia laborantibus ad recte ac legitimè cessionem bonorum faciendam. pag. 1.

C A P. II.

Qui bonis cedere possint vel non. pag. 10.

C A P. III.

An per transactionem divisionem vel renuntiationem generalem, censeatur renuntiatum fideicommissio de quo in dicta transactione partes non meminerunt. pag. 17.

C A P. IIII.

An transactio prætextu læsionis rescindatur. pag. 23.

C A P. V.

An volens agere ad rescindendam transactionem ex capite læsionis debeat audi si non offerat restitutionem eius rei quam ex causa illius transactionis accepit. pag. 26.

C A P. VI.

An filio hæredi instituto possit imponi grauamen ne sub pæna priuationis hæreditatis possit contrahere matrimonium sine voluntate, & consensu matris suæ. pag. 27.

C A P. VII.

Super executione sententia inter alios latæ an fieri possit contra tertios possessores bona victi & condemnati tenentes. pag. 31.

C A P. VIII.

Super iudice competente in causa exceptionis opponenda per tertium possessorum contra executionem sententia aduersus alium latæ. pag. 45.

C A P. IX.

Super obligatione facta per procuratorem nomine sui principalis in qua per notarium apponuntur hæc verba. Prout de eius mandato in posse N. notarij die t. si postea non constat, nec appetet de tali mandato an dictum instrumentum probet. pag. 48.

C A P. X.

Super legato pleni, & integri ususfructus totius hæreditatis, & bonorum per maritum vxori toto tempore vitæ sue reliquo alio post illius mortem hæredie instituto & non antea. pag. 51.

C A P. XI.

An citatio interruptat præscriptionem 30. vel 40. ann. pag. 58.

C A P. XII.

Super jurisdictione clauarij ciuitatis Barcinone erga debitores d. ciuitatis. pag. 55.

C A P. XIII.

Super promissione facta ab aliquibus de se non offendendo ad inuicem, an in casu contrauentionis unus teneatur pro alio, & an insolidum vel pro virili. pag. 57.

C A P. XIII.

Super donationib^s seu promissionib^s. de donādo factis p̄ concubinarios sibi fornicarios cōcubinis & meretricibus ob vsū & exercitiū actus venerci. p. 60.

C A P. XV.

Super donatione certæ partis bonorum, vel certæ quantitatis facta per patrē, filio in cōtractu matrimonij an imputari debeat eidē filio in legitimā. p. 70.

C A P. XVI.

Super conductore qui factō vel culpa locatoris aut ob aliquem casum fortuitum definit vti & frui re locata, an ideo teneatur locator dicto conductori ad totale interesse, & ad lucrū cessans, vel ad mercedis remissionem. pag. 73

C A P. XVII.

An singularis successor teneatur præcisè stare colono. pag. 83.

C A P. XVIII.

Super filijs positis in conditione si sine filijs dececerint, vel cum talibus, quod etiam sine filijs dececerint an censentur positi in dispositione. pag. 90.

C A P. XIX.

Super hæreditamento in contractu factō in quo à donatore vocantur filia, & sui, & qui veniant appellatione suorum. pag. 98.

C A P. XX.

Vtrum instantia litis inchoat^e transeat in singularem successorem. pag. 103.

C A P. XXI.

An iuramentum supletorium ex officio deferri possit si à parte non fuerit petitum ante conclusionem in causa. pag. 106.

C A P. XXII.

An donatio contemplatione matrimonij filiæ facta revocari possit propter filiæ ingratitudinem. pag. 57.

C A P. XXIII.

An occidens præsbyterum gaudet immunitate ecclesiæ. pag. 108.

An milites possint pro ciuili debito carcerari, & an lex noua super his possit ad præterita trahi. pag. 111.

C A P. XXIV.

An cuilibet liceat in suo molendinum edificare, sine licentia domini habentis in illo territorio iurisdictionem omnem ciuilem & criminalem. pa. 115

C A P. XXV.

An quando plures delinquunt, quorum unus est diuersi fori priuatiue ad dominum Regem possit Rex cognoscere etiam de illo sicut de alijs sibi subditis, ne continentia causæ dividatur. pag. 117.

C A P. XXVI.

An ius prælationis in rebus emphiteuticarijs cōpetat vni ex dominis directis, quando plures tenedones unico contractu ac præcio venduntur. pag. 118.

C A P. XXVII.

An clericus super possessorio restituendæ vel recuperandæ, possit coram iudice sæculari conueniri si agatur de possessione beneficij rei. pag. 124.

C A P. XXVIII.

An gratia ad beneplacitum concessa, morte concedentis finiatur. pag. 126.

C A P. XXIX.

An præscriptio 30. vel 40. ann. cepta contra maiorem currat continuo, non obstante minori aetate hæredum & successorum. pag. 130.

C A P. XXX.

An securitas delinquenti concessa sit seruanda. pag. 132.

C A P. XXXI.

An pactum de hæreditādis filijs in capitulis matrimonialibus adiectum quod nec

nec fuit acceptatum nomine filiorum, nec stipulatione, vel iuramento rodoratum valeat.

pag. 134.

C A P. XXXII.

An post conclusum in causa admittantur articuli ad effectum habendi responsiones personales.

pag. 137.

C A P. XXXIII.

An si aduocatus fiscalis sit suspectus reo, remouetur non solum à voto in decisione cause, verum etiam ne interuenire possit in instructione processus.

pag. 139.

C A P. XXXIV.

An subcumbenti in altercatis currant tempora probatoria, si habuit iustum causam proponendi altercata.

pag. 140.

C A P. XXXV.

An hæredibus mercatoris qui causam inchoauit debeatur interesse mercantile à die obitus ipsius.

pag. 141.

C A P. XXXVI.

An pena apposita filiæ contrahenti matrimonium sine consensu ac voluntate matri sui, sit valida, & fauore piaæ cause sustineatur, & an si pena illa sit applicanda consanguineo descendenti & pauperi, sustineatur, ac si in fauorem piaæ cause sit apposita.

pag. 142.

C A P. XXXVII.

An donatio extraneo facta reuocetur per superuenientiam liberorum in totū aut tantum vsque ad legitimam, & an si donator post susceplos liberos diu vixerit, & passus fuerit bona donata per donatarium possideri, videatur donationem ratificare.

pag. 143.

C A P. XXXVIII.

An sententia regia lata contra minorem qui sine curatore litigauit, sit nulla, & an aduersus regiam sententiam admittatur nullitatis exceptio ad impedendum illius executionem.

pag. 146

C A P. XXXIX.

An in bonis donatis Titio, & filijs ab eo nascituris succedant omnes filij: an vero pater id est ipse Titius habeat inter ipsos filios electionem.

pag. 148.

C A P. XL.

An si filius qui lite pendente recepit alimenta in causa subcumbat teneatur ea restituere.

pag. 149.

C A P. XLI.

An contractus sit iudicandus locatio, vel venditio quando fuit conceptus nomine venditionis, & premium diuisum in annius solutionibus.

Et an conductor expelli possit ab emptore rei conductor quando in contractu locationis adest hypotheca generalis & iuramentum.

Et etiam an conductor possit expelli propter rei deteriorationem, & quæ requirantur.

pag. 150.

C A P. XLII.

An exceptio notoriè fruola in causa suspicionum, possit à iudice sine cause cognitione rejici.

pag. 152.

C A P. LXIII.

An milites forenses in Cathalonia delinquentes gaudcant priuilegio, ne contra eos possit procedi siue partis instantia.

ibidem.

C A P. LXIII.

An gesta in iudicio per falsum procuratorem possint ratificari post conclusum in causa.

pag. 153.

C A P. X L V.

An proponens possessorum recuperanda, post ceptam causam super petitorio, possit petere quod supersedeatur in petitorio durante possessorio ad intelligentiam constit. ann. 1585. cap. 77. tit. de altercats. ibidem.

C A P. X L VI.

An regaliz, & aliz, quæ sunt de regalijs, & iurisdictionibus possint a priuato sine titulo possideri.

Et an iste priuatus si à fisco seu aliquo ius ab eo habente fuerit spoliatus sit ante omnia restituendus non docto de titulo. pag. 154.

C A P. X L VII.

An in casu tonsurationis monetæ aureæ seu argenteæ possint rei condemnari ad torturam in caput sociorum pag. 155

C A P. X L VIII.

An socius possit cogere socium ut vendat sibi rem quam cum eo communem habet, quando vult alteri portionem suam vendere.

Et an facta venditione per socium rei quæ non recipit congruam diuisionem, admittatur emptor ad licitationem. pag. 157.

C A P. X L IX.

An iuramentum fidelitatis quod præstatur à vassallo ratione iurisdictionis possit præstari per procuratorem. ibidem.

C A P. L.

An secundus conductor cui res locata fuit prius tradita, præferatur primo conductori si secundus sciebat rem alteri locaram. pag. 158.

C A P. L I.

An si captus ab officiali Regio vim faciendo peruenit ad ecclesiam a qua postea per eundem officialem qui cum captum tenebat extrahitur violenter, gaudeat immunitate ecclesiastica. pag. 159.

C A P. L I I.

An donatio facta per Monachum maiorem. 25. ann. infra annum probationis ante professionem cum iuramento, & pacto quod valeret donatio non sequuta professione, sine tamen solemnitatibus cap. 16. Concil. Trid. sessio. 25. sit valida si non sequatur professio. pag. 159.

C A P. L I I I.

An vxor quæ facultatem habet eligendi heredem unum ex filijs viri defuncti, possit dictam facere electionem inter viuos. pag. 160.

C A P. L I I I I.

An donatio facta absenti non acceptata à parte nec à notario pro absente expresse, sit reuocata per aliam donationem postea factam, & an verbum promitto importet stipulationem. pag. 161.

C A P. L V.

An mater filij spurij ad eius possit venire successionem. pag. 162.

C A P. L VI.

Super lege imponente penam seruandi regijs trirremibus ac certum tempus si simpliciter, & indefinite loquatur, intelligatur de pena trirremum, remigando, vel militando. pag. 163.

C A P. L V I I.

An per cessionem & consignationem factam annualium præstationum, & sic rerum incorporalium intimatam & acceptatam, transferatur dictarum annualium præstationum possessio seu quasi in cessionarium taliter quod si ab aliquo perturbatur in exactione temporaria possit experiri contra-perturbationem interdicto retinenda possessionis. pag. 167.

An

C A P. L V I I I.

An emptor rei emphiteuticarix qui nactus est eiusdem rei possessionem sine forma & cōscensu domini directi incidat in pēnā duplicati laudemij. p. 169.

C A P. L I X.

An sententia absolutoria indigeat executorialibus. pag. 172.

C A P. L X.

An monetæ falsæ fabricator confugiens ad ecclesiam cum moneta falsa possit per ministros sacerdotes dicta moneta spoliari intus dictam ecclesiam ut filio regio illa tradatur. pag. 173.

C A P. L X I.

Luicio censualis quando non fuerunt depositæ integræ pensiones an teneat. pag. 175.

C A P. L X I I L

Quando interdicto recuperandæ à laico contra clericum spoliatorem agitur vtrum dicta causa spolij tractari possit coram iudice laico si de re ecclesiastica agatur. pag. 176.

C A P. L X I I I.

Vtrum donatio facta tertio iuxta l. quoties C. de dona. quæ sub modo possit reuocari, & an ius illud tertij transmittatur ad heredes si tertius ante euenit conditionis decebat. pag. 177.

C A P. L X I I I I .

An pactum in capitulis nuptialibus adiectum quo promittunt parentes filium hereditare, sit validum. pag. 179.

C A P. L X V.

Renuntiatio filiæ cum iuramento hereditati paternæ an noceat eius filijs si filia, quæ renūtiauit patri suo, prædecedat, & sint filij heredes matris. p. 180.

C A P. L X V I .

Cessionarius an possit facere executionem iuxta rigorem scripturæ tertij, nō intimata cessione debitori. pag. 181.

C A P. L X V I I .

Tertius qui venit in causa pro suo interesse ad excludendum reum, & auctorem, elapsis temporibus constitutionum, an sit admittendus. pag. 182.

C A P. L X V I I I .

Lite pendente, si recipiantur testes coram alio iudice ad futuram rei memoriam, & declarantur attentati, & nulliter recepti an poterunt ijdēm testes repeti, vel de nouo alijs recipi. pag. 183.

C A P. L X I X .

Mora an purgati possit re non integra. pag. 184.

C A P. L X X .

An in causa supplicationis sententiae criminalis admittantur probationes, quæ nouiter ad notitiam peruerterunt. pag. 185.

C A P. L X X I L

An Princeps possit in lege humana dispensare. pag. 188.

C A P. L X X I I I .

Super alienationibus in fraudem creditorum factis, & an ideo reuocentur.

pag. 195.

AD

AD DECISIONES SACRI CATHALONIAE CONCILII AB EIVS

olim Consultiss. ac primario Senatore Don Ludouico à
Peguera collectas,

E T PIVM LECTOREM

Sigismundi Despujol domicelli D. D.

P R A E F A T I O.

- 1. Librorum immensa euolutione adeo sumus in hac legali scientia onerati ut comodatores eligere valde expeditat iuris peritis.
- 2. Consiliorum volumini non sicut decisionibus est acquiescendum & ratio traditur ibi.
- 3. Res plurium personarū consilio consultius resolutur. Princeps est caput consilij & inter consiliarios connumeratur.
- 4. Senatores sacri appellantur: & quare.
- 5. Aegypti solebāt in iudicis aliquod sedes vacuas ubi dicebant sedere angelos, relinquare.
- 6. In senatu regio aqua lauce maturoque consilio inter ruelas absque personarū exceptione, indicatur.
- 7. In arbitrariis an sit persona amici consideanda.
- 8. Iudex quomodo in iustitia ministranda posset rogari.
- 9. Iudices a munieribus manus semper mundas habere debent quod valde obsernatur per regios senatorès.
- 10. Potentia aduersarii in regio consistorio non timetur.
- 11. Pauperum cause cito & absque salario in regio senatu expediuntur.
- 12. Sententia principis promptam habet executionem.
- 13. Senatorès nostri mansuetudine, charitate severitate oportuna, & discretione incredibili induiti laudantur & numeri.
- 14. Decisionum supremorū senatus magna est auctoritas, maxime si ille sunt ab aliquo longeuo & consultissimo senatore relate.
- 15. Ludouicus a Peguera laudatur, eiusque decisiones commendantur.

C A N D I D E L E C T O R .

XPERIENTIA rerū magistra docuit secū. Corras. de iur. civil. in art. redig. quod in hac legali scientia sumus adeo immēorum commentariorum euolutione exonerati, vt notionem eorum dumtaxat (non dico intelligentiam) habere nullatenus valeamus, neque tota ad id hominis sufficeret zetas. Discerne igit̄

pro tui prudentia commodiōres libros receptiores, simulq. ac vtiliores qui sunt aequidem decisiones sacrōrum Senatum: Non ideo consilia scripsit dominus meus quorum iam prop̄ infinitus est numerus quibus non ita facile est acquiescendum, cum alij luci gratia clientibus inseruant alij ostentationis causa, & contradicendi studio, dissentiant. vt scrib. Thesaur. in præfa.

PRÆFATI.

præfa. suar. decis. nu. 5. sed eligendas
vt dixi huius consultissimi Cathalo-
niæ Senatus emanatas decisiones, haud
vnius consilio, sed multorum grauissi-
morum virorū iustitiae zelatorum, qui
eandē in affectu retinent, prudentiam
in intellectu possident, fortitudinem in
effectu demonstrant, & temperantiam
in vstu iudicant, & deniq. qui ex pluri-
bus sunt electi iux. ecclesiæ c. 6. ibi cō-
ciliarius sit tibi ynus ex mille. Res enī
pluribus adhibitis excellentissimis Iu-
risperitis plenius tractatur meliusq. de-
terminatur l. Diui fratres. ff. de iur. pa-
tr. faciliusq. inuenitur quod à pluribus
senatoribus queritur cap. fin 20. dist.
& habetur prouerb. c. 1. vbi nō est Gu-
bernator, populus corruet, salus autem
vbi multa consilia, & Iob c. 12. In anti-
quis est sapientia, & in multo capite
prudentia: Horum quidem Princeps
est caput l. quisquis in princi. C. ad leg.
iul. maiest. l. vn. C. de præpo. labo. Osaf.
in prohem. suar. decis. n. 1. Monta. de
aucto. magn. concil. à n. 129. Capit. de
cif. 130. n. 1. & sunt pars corporis Prin-
cipis, quia ipse inter eos connumera-
tur. l. ius senat. C. de dignit. lib. 12. inhæ-
renq. Principi sicut stellæ in firmamen-
to caeli. secun. Bald. in l. cum multa. C.
de bon. quæ libe. Monta. ibid. nu. 130.
Lata de anniversarijs & capellanijs
lib. 1. cap. 10. à n. 39. Et sacri appellan-
tut: aut Quia / secund. Vlpian. in l. 1. ff.
de iusti. & iur.) qui iura dicunt sacer-
dotes sunt appellandi, aut quia senato-
res, Dei iudicium exercet secū. Osaf.
in prohem. suarū decis. n. 5. aut (& me-
liori sententia) ex denominatione sa-
cri loci, vbi secun. Bodin. in sua Demo-
nomania lib. 3. cap. 4. intersunt angeli
iudicium mentes ad veritatem dirigē-
tes. Vnde afflic. in præfa. suarum decis.
locum sacri concilij terribilem appelle-
bat ad instar Genes. ca. 28. Et refert
Thesaur. vbi supr. n. 7. Egyptios solere
in loco iudiciorum aliquot sedes va-
cuas relinquere in quibus angeli iu-
dicijs assistentes residerent. Quo qui-

dem in loco per regios senatorès nullatenus persona amici cōsideratur, sed
æqua (vt aiunt) lance inter riuales iu-
dicatur: quod vbiique valde est ser-
uandum omnes enim iusti iudices a-
mici persona debent se extuere: vnde
D. ambros. lib. 1. de offi. ait sic. in iudi-
cio gracia absit, causæ merita decernā-
tur: Quamuis existimēt aliqui vt Rip.
in l. filius familias. §. Diui. num. 97. de
legat. i. esse aliquos casus adeo ambi-
guos vt credant Doctores illos posse
decidi vt iudici placuerit & vocantur
casus pro amico: Non aduertēdo quod
etii iura inbeant in re dubia pro reo
dote ac pro alijs his similibus causis
iudicandum fore; non tamen dicunt
esse pro amico iudicandum, vt ex Me-
noch. cas. 359. nu. 32. eleganter ponde-
rat. Cened. in collect. 134. ad decretal.
n. 2. Ego vero cum Thesauro in d. pro-
hem. suarum decis. nu. 32. casus pro dia-
bolo appello: amici enim personæ con-
sideratio, ita iudicem potest obsecare
vt veræ iustitiae tramitem abheret sic
inquit Arist. lib. 1. Rethor. amor, & o-
dium sapè faciunt iudicem non cog-
noscerre verum Imo in foro poli & cō-
scientiæ, iudex non est tutus dum opini-
onum varietate confusus, pro amico
(volens ei gratificari) sententiam fert.
ita Nauart. in c. si quis autem de pænit.
dist. 7. nu. 130. Meno. de retin. posscls.
remed. 3. à nu. 7. 6. Mathiens. lib. 5. re
collect. titul. 11. l. 8. glos. 10. à num. 1.
Portol. ad Molin. in §. arbitrium nu. 2.
quos & allegat, & sequitur Cened. vbi
sup. Modus tamen rogandi iudicem
(ait D. August. contr. Macedon.) est, vt
faciat quod salua fide facere potest.
Ibi etiā munera nō recipiuntur quod
non solum perse verum etiam, & per
interpositas personas diòlis senatori-
bus per iura patriæ prohibetur: consti-
tutione enim 3. titul. dels salarys rebé-
los officials reals sobre lo general in
noua collectione, quam quidem valde
obseruant grauissimi nostri Doctores
vtique manus mundas habentes, quod
& in

P R A E F A T I O.

& in cætetis iudicibus est etiam obseruandum: Nam munera (ait D. Ambros. super epist. ad Corinth. I.) exce-
cant oculos iudicum. Vnde (notatu dignum) Petr. Jacob. in rubr. de statu curiat. ait. Si totus mundus veniret nō posset credere, quod si vna pars dat, & alia non, iudex non sit danti naturaliter fauorabilis, & non dans habebitur aliquali odio, & quod si aliud non faciat iudex, saltim instruit dantem, & dabit ei graciosas dilationes, & suo cōtrario, non danti nocuas. Iudex igitur ut inoffenso semper decurrat pede ha-
beat ut prahabetur manus mūdas co-
ram D. Optim. Maxim. & Rege quod valde aduertit simul, & commendat Ioan. Bapt. Magon. in tracta. de recta iudicial. patrocin. ra. cap. 24. & Ofasc. in d. prohem. suar. decis. num. 5. Ibi pa-
riter, quia est Principis curia, non ti-
metur potentia aduersarij, causa ci-
cius expeditur, pauperes benigne au-
diuntur, neque soluunt salarya, secun.
Mier. par. 2. fol. 136. nu. 37. & senten-
tia prolata promptam habet executio-
nem. Carauit. rit. 252. Abb. in c. su-
scitata de in integr. restit. Cardin. in clem. vn. q. 10. de caus. poss. & pro-
prie. Charol. Rain. in consil. 84. visis omnibus. volum. 2. Ibi mansuetudine & charitate induuntur consultissimi senatores. Quibus est, recipublicæ cau-
sa, admixta seueritas fine qua, propter malos, illa gubernari non potest ut c.

2. c. licet plerunq. cum simil. 45. dist. sunt pariter ita discreti, & cauti in proferendo sermonem, quod tacenda non proferant, nec proferenda retices cant. Iudex enim tacere non debet quando oportet ita legitur Isai. cap. 6. vch mihi quia tacui, & cap. 36. Canes non valentes latrare idem dicit Gre-
got. in c. sit rector 43. dist. Magna igi-
tur est supremorum senatum decisionum authoritas de qua plene per Thesaur. in d. prohem. suar. decis. & ad eum ibid. Gasp. Antho. filius Clar. in §. fina. quæst. 3. 8. nu. 7. vers. vidi ali-
quando Franc. in prohem. suar. decis. Afflct. decis. 169. num. fin. Carauit. rit.
173. noster Micha. Ferr. observationū par. 3. cap. 14. num. 13. Maxime cum tales conclusiones sunt ab aliquo longæuo, & eruditissimo senatore relate; prout de Math. de Afflct. decisionib. refert Carauit. in tit. 190. num. 6. Istas ideo habes resolutas, per istum sacrum Cathaloniæ senatum, inter alias magni nominis eminentissimum, recollec-
tasq. per nobilem don Ludouicum à Peguera virum omnibus modis maxi-
mum, cuius incomparabilem eruditio-
nem, pari cōiunctam prudentia, poste-
ri, & admirabuntur, & prædicabunt,
eiusq. anima diuina luce fruitur. Per
lege itaque istam supremam & ul-
timam consulutiss. viri editionē, vtilem
practicabilem ac necessariam, disce, sim-
ul & plaudere.

**DECISIONES AVREÆ IN
ACTV PRACTICO FREQVENTES
ET VARIIS SACRI CATHALONIAE SENATVS**
 conclusionibus collectæ. Et responsa eorum quæ pâsim
 in controuersiam veniunt, quæq; acutissimè
 disceptata definiuntur.

*Authore Don LVDOVICO A PEGVERA,
 eiusdem Reg. Concilij primario Senat.*

CAPVT PRIMVM.

Super hisquæ necessario re-
 quirūtur debitoribus ino-
 pia laborantibus ad re-
 cte, & legitime bonorum
 cessionem faciendum.

*ESSIONIS bonorū re-
 mediū miserabile, & sub-
 sidiarium est; per quod de-
 bitores inopia laborantes*

erit in carcere.

2 *Cessioni bonorum beneficio, an renun-
 tiari possit.*

3 *Carceri publico nemo potest se pro de-
 bito pecuniario obligare.*

4 *Pactum quo debitor consentit pro ere
 alio prius in carcere detrudi, quā
 in bonis executio fiat non valet.*

5 *Pactum factum inter creditorem, &
 debitorem, quod debitor possit à cre-
 ditore capi non valet.*

6 *Pactum inter creditorem & debitorem,
 quod debitor possit à creditore capi*

*valet, si consuetudine vel lege propria
 & peculiariter approbetur.*

7 *Cessioni bonorum renuntiari potest cum
 iuramento, & valebit renuntiatio.*

8 *Cessio bonorum ut legitime fiat certa in
 iure prescripta est forma.*

9 *Cessio bonorum ad hoc ut legitime facta
 esse censeatur; requiritur, quod fiat co-
 tempore quo debitor ad requisitionem
 creditorum in carcere custodi-
 tur.*

10 *Cessio facta respectu unius ex credito-
 ribus ceteris creditoribus præjudicat.*

11 *Cessio bonorum admittenda non est, ni-
 si creditores insistent & petant.*

12 *Creditoribus danda est electio an velint
 debitorem admittere ad cessionem bo-
 norum, vel velint deferre.*

13 *Cessio bonorū fieri debet apud iudicem
 coram quo debitor opprimitur.*

14 *Debitor volens cedere bonis debet de-
 bitum agnoscere.*

15 *Debitor ut possit cedere bonis tenetur
 bona sua indicare.*

16 *Cessio bonorum ad hoc ut censeatur le-
 gitime facta tenentur, & debent de-
 bitores*

A

DECISIONES

- bitores omnia sua bona ponere in manu & posse curse realiter, & cum effectu.
- 17 Ius redimendi per pactum cedi post test.
- 18 Bonorum appellatione veniant iura & actiones.
- 19 Debitor volens cedere bonis tenetur qualitates obligationum exprimere, fin minus dicta cessio non valebit.
- 20 Debitor cedens bonis tenetur cautionem falsam iuratoriam de soluendo aere alieno cum ad pinguiorem deuenierit fortunam praestare.
- 21 Debitor cogendus est cum pinguiorem naclitus fuerit fortunam & alienum soluere ita ut ei deducantur alimenta, quibus satis cantu sit egestati imminent.
- 22 Debitor qui cessit bonis, si postea ad pinguiorem peruenit fortunam non insolidum, sed quatenus facere potest conuenitur.
- 23 Debitor qui postquam peruererit ad pinguiorem fortunam conueniri debet in quantum facere potest, intelligitur respectu creditorum qui tempore cessionis erant creditores, & non respectu creditorum quos post cessionem sortitus fuit.
- 24 Cedens bonis in fraudem si postea peruererit ad pinguiorem fortunam, tenetur ob eius fraudem insolidum.
- 25 Scholaris, clericus, vel miles etiam quod ad pinguiorem peruererint fortunam non possunt ab eis libri, breviarii & arma auferri.
- 26 Debitor spoliatus propter guerram non debet insolidu conueniri, nisi in quantum facere potest.
- 27 Malitia si propter paupertatem suis remissa non potest a iudicibus exigiri, etiam quod postea fuerit effectus soluendo.
- 28 Debitor cedens bonis actibus quibusdam ignominiosis iuxta loci consuetudinem non tenetur soluere debitum; quamvis ad pinguiorem deuenierit fortunam.
- 29 Comutatio debiti in penam ignominiosam & vituperosam non fit nisi creditore consentiente.
- 30 Cedens bonis, actibus ignominiosis iuxta loci consuetudinem creditore consentiente, licet postea ad pinguiorem fortunam perueniat soluere debitum non tenetur.
- 31 Cessione facta per debitorem fieri debet praecium quo omnes certiorentur ne amplius cum illo contrahant, & ne cum eo amplius decipientur.
- 32 Curator bonis illius qui cessit bonis per iudicem assignari debet.
- 33 Creditor propria autoritate non potest possessionem bonorum quibus debitor cessit, apprehendere, sed curare debet ut bona vendantur & plus offerenti liberentur.
- 34 Bonorum mobilium, & immobilia mentione facta, non veniant iura & actiones.

VM UNIVERSITAS
de Puigcerdà, &
illius singulares vide-
rent se mole credito-
rum grauatos, & quod
de ipsorum bonis dictis suis credito-
ribus, ea quae illis debebatur minime
satisfacere poterant, imo quod peius
est, nec se ipsos alere, desiderarunt ad
miserabile cessionis bonorum reme-
diu recurrere, fuit dubitatum, quae
forma esset ab illis in causa cessionis
bonorum seruanda, nc in illius pro-
gressu & processu ullo modo erraret.

RESPONDEO imprimitis premitte-
dum esse, remedium hoc miserabi-
le & subsidiarium, fuisse inuentum,
vt debitoribus inopia laborantibus,
qui alioquin nimis cruciatibus a cre-
ditoribus efficiebantur succursum
esset ad euitandum carcerem. ita
Menochi. de arbitra. iud. casu. 183.
num. 1. & sequen: & colligitur. ex. l.
nemo carcerem. C. de exactorib. trib.
lib. 10. Couarru. in cap. 1. num. 5.
lib.

lib.2.variar. resolutio. Bart.in rubr. ff.de cessionib.bonor.Iaf. & alij scribentes.in §.fin.institut. dc actionib. Regulariter enim receptum est,bonorum cessionem ab eo admittendam esse, qui bonis & rebus caret, ex quibus æs alienum solui possit toto tit. ff de cessio. bonor. & C. qui bon. cede. poss. cap. Odoardus. ext.de solut. & ibi communiter scribentes.

2. Et ideo hoc beneficium favorabile est debitori, qui propter inopiam, & summam egestatem vult cedere bonis, quod si velit ipse debitor dicto beneficio renuntiare, eius renuntiatio non valet. Nam nemo potest pro debito pecuniario se ipsum carceri publico perpetuo obligare: quia esset ea perpetua obligatio, quedam & precisa seruitus ad quam liber homo se astringere nequit. l.2. de lib.homi.exhiben.1 Titius. §. Titio. fl. de conditio. & demonstratio.not.gloss.& Doctor.in l. antiquitas.C. de usufruc.Et ob hanc ratione Bar.Imo. & Alber. in l. alia. §. eleganter.fl. solut.matrim. renuntiationem cessioni bonorum factam inualidam esse existimant. In quo conueniunt Cyn. quest.6.& Salicet. nu.9.in l.1. C. qui bon.ced.pos.Alex. in consil.37.num.6.lib.2.Abb.& alij in dicto cap. Odoardus. de solutio. quorum opinio communis est secundum Alber. in rubri. C. qui bonis ced.pos. Pro quibus etiam facit quod dicitur de iure nō valere pactum quo debitor cōsentit pro ære alieno prius in carcerem detruidi, quam in bonis excusio fiat. Tollitur enim ordo à iure inductus in favore libertatis humanæ. Et esse hæc communem opinionem fatentur Din. in dict.l.alia. §. eleganter.Rippa in l. obligatione generali.nu.24.ff.de pignorib. Nec etiam si inter credito-

rem & debitorem conueniatur, quod debitor possit à creditore propria authoritate capi & detineri donec debitum soluat valebit tale pactū: quia hæc priuata executio, priuatusque hic carcer non cōuenit Reipublicæ: eum ex hoc pacto frequenter & discensiones oriuntur, & ideo improbatur. ita Bart. in dicta l. alia. §. eleganter. ff. solut. matrimo vbi Arctin. & Ripp. in dicta l. obligatione generali.num. 21. farentur hanc opinionem communem esse. Ergo ex his patet, non licere cessio- nis bonorum beneficio renuntiare, eamque renuntiationem non esse firmam in oca non obstante, debitorum captum fore & esse à carceribus liberandum si bonis cedere voluerit. & dicunt hanc esse com munem Couar. in cap.1. nu.7. lib.2. variar. resolutio. Neuzan. in consil. 59.num.6.

6. Prædicta tamen limitantur, primo vbi id pactum fieri consuetudine aut lege propria & peculiari aliquius terræ permisum fuerit: quia in hoc casu ipsum pactum omnino valebit, & erit seruandum. Nam & hoc non solum ratione pacti, sed & consuetudinis, & particularis legis obtinet robur. Secundum Guidon. Papæ in decif.61.Petr. Iaco in pract. rubr.de cessio. bonor.Rip. in dicta l. obligatione generali. nu.29. premitunt DD.in dicto §. eleganter. & in dicta l.Titio. §. Titio. Et viget hæc lex & consuetudo in Cathalonia & in comitatibus Ruscelionis & Ceritaniae, in quibus debitores in bonis & persona pro debitibus pecuniariis se obligant, & tales, captionis districtu debita solvere compelluntur nulla admissa exceptione præterquam solutionis & satisfactio nis. vt videre est in pragmaticis Domini Regis Petri. 3.in 8.9. & 10. in

DECISIONES.

tit. de actionib. & obligatio. in volu. pragmaticarum.

Secundo limitatur, quando dicto 7 beneficio renuntiatur iuramento prestito. Nam hoc casu validam esse renuntiationem censiunt Imo. in cap. cum contingat numer. 8. de iure iuran. Freder. in consil. 60. Marian. Socin. in tracta. de citationib. argu. 17. num. 18. Rippa in dicta l. obligatio. ne. num. 33. cum bonis moribus minime repugnet quemquam ob as alienum in publicis carceribus detinens donec soluat debitam pecunia. Et ita validam esse huiusmodi renuntiationem cum iuramento factam declaravi facto verbo in regia audience in sententia lata in fauorem aenomi Ecclesie sancte Annæ presentis ciuitatis Barcinonæ, & in odium vniuersitatis & singuloru hominum loci del Terros.

Prædictis præmissis, nunc scire oportet ad faciendam legitimè cessionem bonorum certam formam in iure præscriptam & diffinitam ac pluribus requisitis vestitam esse seruandam, quæ si deficeret, & ipsa cesso quoque cessaret, reddereturque actus nullus. teste Panorm. in capit. nulli. de reb. Eccles. non alienan. nu. 7. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum. numero 1. de constitutionib. cum forma det esse rei. cap. tua d his quæ si. à Praela. reg. qui contra iura. de reg. iur. in 6.

Requiritur primo, quod cesso bonorum ad hoc ut recte & legitime facte esse censeatur, sicut eo tempore quo debitor ad requisitionem creditorum in carcere custoditur: quia dicta cesso antea fieri non potest, secundum communem opinionem de qua testatur Couat. in capitulo 1. numero 5. variat. resolutio. libro 1. Henri. in cap. Odoardus. de solutio. Et erit satis debitorem in carcerem

missum fuisse ad petitionem vnius ex pluribus creditoribus: quia tunc cesso facta ceteris creditoribus præjudicat. l. 4. & ibi Doctor. ff. de cesso. bonor. & pulchre Salycet. ibi. in l. 1. numero 4. Guidon. Pap. consil. 124. numero 7. Nec sunt alij creditores citandi ad hanc cessionem. ut expresse adnotauit Petr. Jacob. in prac. rubric. de cessionib. bonor. cui adde quæ not Bald. in consil. 301. libro 5. Ideo cesso admittenda non est nisi creditores instent & petant: quia cum hoc beneficium miserabile sit & subsidiarium non debet concedi nisi propter necessitatem. ita Michael Ferer in obseruatio. 130. in versic dicta conclusio. Ex quo recte colligitur, qui gratis & voluntariè venit ad cedendum bonis non esse admittendum iuxta Ioan Fab. in l. 1. & f. C. qui bon. ced. poss. idem Bald. in ead. l. 1. numero 11. circa fin. tenet & sequitur idem Mier. in constitution. item ordinamus quod omnis homo. numero 46. collatio 4. fol. 95. vbi dicit, nunquam debere cessionem admitti nisi creditores instarent, & peterent debitorem detrudi, & in foro Ecclesiastico excommunicari per prædictas rationes & fundamenta supra relata. Et facit alia ratio, quia creditoribus danda est electio an velint debitorem admittere, vel deferre. Quam ratione approbat Fab. & Iaf. in declaratio. dictarum legum 1. & fin. C. qui bon. cede. poss. Et hoc obseruauit Regia audience. ut testatur Michael Ferer in dicta obseruatio. 130. in versic. dicta conclusio prope fin. videndus Boer. in decisio. 349. nu. 8. idem probat Brun. à Sole in suis qq. legali. quæst. 9. nu. 21.

Ex quibus infero aliud & secundum requisitum scilicet cessionem bonorum faciendam esse apud iudicem

dicem coram quo debitor opprimitur, cruciatur, & in carceribus detinetur, & non apud iudicem electum per debitorem. ita inuit datus Michael Fer. in dicta obseruatione. 130.

¹⁴ Tertio requiritur, quod debitor volens cedere bonis debitum agnoscat scilicet antequam dictam cessionem faciat iuxta veriorem literam & communem sensum. l. pen. vbi gloss. & le fin. ff. de cessio. bonor. vbi etiam gloss. & Doctores in cap. Odoardus. ext. de solut. gloss. in l. 1. C. qui bon. ced. poss. Rebuff. in consil. 184. circa med. in versic. Ad hæc certum est. Roland. consil. 7. volum. 2. dixi latè in meis decisionibus ca. 58. numer. 8. vbi plures allegauit. Ex quo infero ilum debitorem esse ab hoc beneficio repellendum qui neque confitetur, neque negat debitum. vt per glos. in l. 1. vbi Bald. in se cunda oppositione. C. qui bon. cede, poss. expresse text. in l. pen. ff. de cessio. bonor. Doctor. in dicto c. Odoardus. Couar. in cap. 1. numero 6. var. lib. 2. Mier. in constitut. vnica. titu. de illis qui cedunt bonis. numero 36.

¹⁵ Quarto requiritur, quod debitor bona sua indicet, quod nisi fecerit ad hoc cessionis bonorum beneficium admittendus non est. vt not. gloss. & Doctor. in l. 1. C. qui bon. cede. poss. Bart. in l. pen. ff. eod. titul. Angel. in §. fin. institut. de actionib. & ibi Ias. numero 8. Roland. in dicto consil. 7. volum. 2. Rebuff. consil. 184. in princip. Nat. consil. 365. numero 8. Math. Brun. decisio. bonor. questione 5. Quæ indicatio de iure nostro Cathaloniae iuramento fieri debet, & simul creditores designare, vt sic appareat eum soluendo non esse. ita nos docet constitu. vnica in titulo de aquells qui fan cef-

sio de bens. Et constat hoc ex relatibus per Michael Fer. in dicta obseruatione 130. Et adeò est necessaria hæc indicatio, quod qui eam nō fecerit imo bona occultauerit non est admittendus ad hoc cessionis beneficium vt ex supradictis probatur. Videndus Brun. à Sole in dictis suis qq. lega. in questio. 9. num. 51. vbi cedentem qui bona aliqua occultauit non solum dicto beneficio priuari ait, verum etiam & puniri in duplum eius quod occultauit dummodo dolosè occultauerit. Quod etiam sequitur Jacob. Cancr. variar. resolu. cap. 8. de cessio. bonor. num. 16.

¹⁶ Quinto ad hoc vt cessio videatur legitimè facta requiritur, quod debitores omnia bona sua ponant in manu & posse curie realiter & cum effectu, & illa dimittere creditoribus. ita glos. communiter recepta in dicta l. pen. ff. de cessio. bonor. explicat Bald. in l. fin. C. cod. titul. in col. pen. Cyn. in l. 1. questio. 4. C. dicto titu. Petr. Jacob. in rubr. de cession. bon. Aufrer. in Capel. Tholo. 136. Panorm. in dicto cap. Odoardus. vbi fatetur hanc esse communem opinionem. & testatur idem Michael Fer. in dicta obseruatione 130. vbi dicit fuisse in regia audiencia conclusum cessionem aliter factam non rectè nec legitimè factam censeri. Quod intellige non solum de bonis mobilibus & immobilibus, verum etiam de iuriis, & actionibus, ita vt si debitor ante cessionem alienauerat quadam bona cum pacto & instrumento gratiæ redimendi competet creditori post cessionem ius luendi & redimendi. Et ea est ratio, quia ius luendi & redimendi potest cedi per pactum. iuxta notata in l. 1. §. fin. ff. de noui oper. nuntiatio. Paul. de

Cas. in consil. 1. volum. 2. Decius in consil. 164. ad fin. & in consil. 516. Et sic apparet, quod tale ius dicitur esse in bonis debitoris cedentis bonis quia alias cedere illud non posset, cum nemo det quod non habet. I. traditio. ff. de acquir. rer. domin. regu. nemo plus. ff. de regul. iur. Iam ea dicuntur esse in bonis nostris ad quae actionem habemus. I. rem in bonis. ff. de acquir. rer. domin. regu. qui actionem habet ff. de regul. iur. Et bonorum appellatione veniunt etiam iura & actiones: quia quando fit mentio de bonis vniuersaliter, idem iudicamus de bonis quod de hereditate. I. nam quod. I. cogi. in princ. & §. 1. ff. ad Trebelle. Bart. in I. Quintus 2. §. argento. ff. de avro & argen. lega. & in I. 3. in princip. ff. de bonor. poss. Alexand. in consil. 59. & in consilio 136. lib. 6. Decius in capitulo sedes. de rescript. & in consilio 281. col. fin. & in consil. 425. colum. pen. post med. Quare si bona debitoris vniuersaliter adiudicantur creditori non video cur non possit agere ex pacto & instrumento gratiae redimendi quod videtur translatum in ipsum creditorem. Imo hoc videtur licere arguendo a fortiori: quia multa transiunt cum vniuersitate, quae specialiter transferri non possunt. I. quædam ff. de acquirend. rer domi. Lin modicis. ff. de contrahen. empt. Bart. in I. Aufidius ff. quæ in frau. credi. Si tale ius potest specialiter cedi & transferti a fortiori transibunt cum vniuersitate.

Et adeo poni debent omnia bona in posse curiæ ut cessio videatur legitime facta, quod cedenti bonis taliter sunt bona auferenda, quod nudus remanere debet gloss. in I. pen. ff. de cessionib. bonor. vult enim dicta gloss. quod nihil sibi relinquatur, nec etiam unus minimus dena-

rius. & alia gloss. in I. fin. §. fin. ff. quæ in frau. credi. dicit, quod cedenti bonis debet auferri usque ad sacramentum & peram. Sed Doctores in §. fin. instit. de actionib. vt puta Ioan. Fab. Ioan. de Pla. Angel. & Iaf. breuiter concludunt unam vestem vilem & panniculariam quæ nuditatem tegat esse ei dimittendam, sicuti relinquitur damnatis ad mortem. vt in I. diuus ff. de bonis. damnator. Et hoc idem tenet Din. Cyn. & Bart. in dicta I. penult ff. de cessio. bonor. Ex quibus infert Iaf. in dicto §. fin. numero 27. quod si in cessione bonorum cedens reseruasset sibi unum denarium non valeret dicta cesso. Quod etiam mirabiliter determinauit Bart. in I. fi. C. qui bon. ced. poss.

Prædicta tamen limitantur, quando debitor possideret res feudales vel emphyteuticas, quia illas retinebit, sed earum commoditates dari debent creditoribus in eorum satisfactionem. argumen. text. in I. necessario. §. fin. ff. de peri. & cōmodo. rei vend & tenet Salycket in I. 1. numero 5. in versic. Sed dubitatur. C. qui bon. cede. poss. & sequitur Iaf. in dicto §. fin. instit. de action. num. 27.

Limitantur etiam quod cedenti bonis dimittenda sunt instrumenta necessaria ad querendum victum, nempe illa quæ pertinent ad artem ex qua victum querit. ita Couar. in cod. cap. 1. lib. 2. variar. resolu. num. 5. in versic. is autem. & Ioan. à Medi. in lib. de contractib. quæstio. 3. causa 3. & quæst. 5.

Sexto requiritur, quod debitor 19 cedendo bonis in memoriali seu supplicatione quam offert exprimat qualitates obligationum, an videlicet sint cum renuntiatione proprij fori, & submissione alterius, & cum scriptura

scriptura tertij. Et ea est ratio, quia si obligationes non sunt huiusmodi qualitatis dicti debitores per cessionem bonorum liberantur. ut supra dictum est. vbi vero essent praedictae qualitatis hoc est cum dictis clausulis renuntiationis proprij fori, & submissionis alterius ac cum scriptura tertij, tunc non solum debitores per cessionem non libarentur, sed etiam si capti non essent non obstante bonorum cessione caperentur. ita expresse probatur in pragmatica Regis Petri 3. data Gaudensie 12. Kalen. Iulij. 1337. quæst ca. 8. sub titul. de actions y obligations. ²² in libro pragmaticarum. Cui facit alia pragma. eiusdem Regis data Barcinone die 23. Februarij. 1380. Atque ita dicti debitores tenentur dictas suarum obligationum qualitates exprimere, quod si non exprimunt repellitur eorum cessio, & ad dictam cessionem minime admittuntur prout fuit repulsa cessio bonorum facta per Gabrielem de Vera ideo quod non expresserat an esset obligatus cum scriptura tertij continuata in curia Vicarij Barcinonæ vel alia habente simile priuilegium de qua repulsione testatur dictus ²³ Michael Ferrer in dicta obseruatio.

130.

Septimo requiritur, quod cedens ipse præstet cautionem de soluendo acre alieno cum ad pinguiorem peruerterit fortunam, cautionem in quam iuratoriam; cum in eo statu aliam dare non valeat. Gloss. Hostiens. Ioan Andr. & alij in dicto capitulo Odoardus. de solutio. Cyn. in l. 1. numero 5. C. qui bon. cede. poss. Menoch. de arbitrar. casu 183. numero 20. & Couar. in dicto capitulo 1. libro 2. variar. resolu. numero 6. in princip. text. in §. fin. institut. de actionib. Cogendus enim erit de-

bitor cum pinguiorem naſtus fuerit fortunam æs alienum soluere ita tamen ut ei deducantur alimenta; quibus satis cautum sit egestati imminenti quod probatur in dicta l. 4. ff. de cessio. bonor. Et est ratio, quoniam inhumanum est spoliatum omnibus suis fortunis insolidum damnari. ita Iustinian. in dicto §. fin. institut. de actionib. Deducet ergo iste debitor ad pinguiorem fortunam peruentus cōgruam ex suæ personæ conditione alimenta ut in dicta l. 4. ff. de cessionib. bonor.

Ex his colligitur, quod qui cessit bonis si postea alia bona acquisierit vel peruerterit ad pinguiorem fortunam, quamvis iterum possit conueniri cum duret veraque obligatio scilicet civilis & naturalis iuxta Ias. in dicto §. fin. numero 2. non insolidum, sed in quantum facere potest conuenietur. ut expresse probatur in l. 4. de ces. bonor. & in exactione inspicetur, non quantum ex venditione rerum redigetur, sed quantum ex eius patrimonio fructus redigi potest. l. qui bonis. ff. de cessio. bonor.

Sed hoc ultimum scilicet quod conueniat in quantum facere potest obtinet locum respectu creditorum qui tempore cessionis erant creditores: quia quoad eos iste qui cessit bonis, & nunc peruernit ad pinguiorem fortunam non tenetur nisi in quantum facere potest, non autem tenetur respectu creditorum quos postea & post cessionem est sortitus: quia illi noui creditores bene poterunt cum insolidum conuenire. Scripserunt hanc limitationem Ioan. Fab. & Ias. numero quarto in dicto §. fin. moti per optimum simile, nam filius familias conuenit de his quæ con-

DECISIONES

- traxit cum esset in patria potestate in quantum facere potest in sex casibus positis in l. ff. quod cum co. & tamen in his quæ post contraxit conuenitur insolidum. l. 3. ff. quod cum co. Circa quod videte omnino Bald post Cyn in l. 3. C. de bon-auth.
- 24** iudi possiden. Limitatur 2. prædicta doctrina in eo qui bona sua alienauit in fraudem, quo casu si peruerterit ad pinguiorem fortunam, in postea quæstus tenetur ob eius fraudem insolidum, quamvis non teneretur nisi in quantum facere potest. rex est singularis in l. fin. § fin. secundum vnam lecturam glo. ibi approbatā per Bart. ff. quæ in frau. credi tenet idem Cyn. in l. 1. in quæstio. 1. C. qui bon. cede poss. Limitatur 3. vt non procedat in scholari qui cessit bonis & postea emit libros vel in clericis qui emit breviarium, aut in milite qui etiam arma emit: quia licet peruerterint ad pinguiorem fortunam, non tamen in dictis rebus poterunt conueniri: cum ab eis dictæ res auferri non possint iuxta gloss. in l. nepos protocolo in verbo dignitate. ff. de verb. sig. Iaf. in dicto § fin. instit. de actionib. num. 6. Limitatur 4 quādo quis bonis propter guerram fuerit spoliatus: quia in hoc casu postea non debet insolidum conueniri quod not. Ioan. Fab. in dicto § fin. dicens dictum hoc esse pium & equum cui concordat Ioan. de Pla. ibidem & Iaf. num. 1. quia cum in hoc casu sit maior ratio quam in dicto § fin. qui loquitur de eo qui bonis ex voluntate per cessionem spoliatur, ergo aliter dicendū in illo qui per guerram ex necessitate & præter voluntatem hoc patitur. l. 2. §. si quis. ff. si quis cautionib. & l. quæ fortuitis C. de pignorati. actio. Limitatur 5. vt non procedat in mulcta: quia si
- 25** propter paupertatem fuit remissa non potest exigi à iudicibus, etiam si postea fuerit effectus soluendo per tex. in l. illicitas. §. fin. ff. de officio præsid. & quod ibi notat. Bart. & ibidem gloss. fin. Facit quod notat Iaf. in l. si quis id quod in 3. notab. ff. de iurisdictio. omn. iud. Limitatur denique 6. quando quis bonis cesserit aribus quibusdā ignominiosis iuxta loci consuetudinem. Nam is non tenebitur soluere debitum, quamvis ad pinguiorē načus fuerit fortunam. hore Guidone in decisio. 3. 4. 3. cum satis ea ignominia fuerit punitus, & ea pena loco solutionis sufficiat arg. glo. singularis in cap. sicut dignum. §. eos insuper de homici quam sequuntur Doctores ibi. Maxime Felin. Roman. in singul. 2. 4. cui similis est regu. peccatum. de regul. iur. in 6. Ex quibus constat, punitum corporali pena loco pecuniariæ quam præinopia soluere nō potuit, etiam si postmodum bona acquisierit minime teneri ad pecuniæ solutionem. Idem adnotarunt Capola. caute. 3. Paul. Castr. Angel. Iaf. numero 29. & Dec. numero 26. in l. si quis id quod ff. de iurisdictio. omni iudi. & est optimus rex. in l. sed si vnius. §. sed si ante. ff. de iniur. cuius meminit ad hanc rem Bald. in l. fin. ff. de in ius vocan. Quod ea ratione procedit quia pena pecuniaria in corporalem mutatur. Dicit tamen Couar. in dicto ca. 1. lib. 2. var. resolu. numero 6. ex his non omnino probari Guidonis sententiam cum inibi debitum nequam in illam cessionem mutetur. Nam tenet, illud verum esse per cessionem honorū nō tolli nec naturalem, nec ciuilem obligationē, sed tantum exceptionē competere Cyn. in quæstion. 9. Bald. & alij in dicta l. 1. C. qui bon. ced. poss. quorum opinio

opinio communis est secundum Ias. in §. fin. col. 1. de actionib. licet glof. in l. vbi cumque. ff. de fidei florib. teneat cedentem bonis penitus ab obligatione ciuili liberari. Quia exceptio vim habet impediendi litis contestationem. l. 3. ff. de cesso. bonor. Bart. in l. pen. ff. eo. tit. Capella Tholosa. q. 136. Et ideo leges Regiae disponentes, cum qui bonis cesserit, nec postea conueniri posse, nec si conuentus fuerit teneri respondere intelligendæ sunt cum effectu, quia respondere tenetur, & exceptionem 30 litis contestationem impedientem obiicere. Concludens ibi Couar. ea omnia obtinere cum debitor eadē inopia & fortuna grauatur: quia si ad pinguiorem deuenerit nullam aduersus ciuilem & naturalem obligationem competere exceptionem. Atque ita ipse Couar. perpenso reato iuris tramite Guidonis reprobat opinionem quam habet in dicta decisio. 343. tenentis, quod quamvis quis bonis cesserit actibus quibusdam ignominiosis iuxta loci consuetudinem non tenetur soluere debitum, quamvis ad pinguiorem deuenerit fortunam: cum satis ignomina fuerit punitus. Ipse tamen existimo istas opiniones posse ad concordiam reduci, si intelligamus Didaci opinionem procedere, quando creditor non vult consentire, quod suus creditor vituperosam & ignominiosam faciat cessionem: quia non 29 debet fieri dicta commutatio nisi auctore consentiente, ut probatur in L. ff. de in ius vocan. Ias. in l. si quis id quod. nu. 18. ff. de iurisd. omn. iud. Bald. in l. quod si minor. §. si seruus. ff. de de minorib. Panor. in c. Odoardus. num. 5. Feli in cap. ad deliberandam. num. 3. de iudicis. & ratio est, quia in manu creditoris est, expectare suum debitorem, si per-

ueniet ad pinguiorem fortunam. Et ideo dictus creditor instans contentus cautione iuratoria potest dicere nolle quod debitum suum contueratur in penam corporalem ne eius actio extingueretur. ut in l. si vnu. §. si ante iudicem. ff. de iniuriis. & in Ldius in fin. ff. de iure patrona ita Paul. de Cas. in l fin. num. 3. ff. de in ius vocan. & Innocen. expresse in dicto cap. Odoardus de solutione. maxime, quia parte iniuria aliud pro alio solui non potest. l. 2. ff. si cert. peta. At vero, quando creditor consentit, quod suus debitor auctibus ignominiosis iuxta loci consuetudinem bonis cedat, tunc ille debitor licet ad pinguiorem deuenerit fortunam soluere debitum non tenetur, cum satis ut praedicitur ignominia sit punitus: illa enim pena loco solutionis sufficere debet. Et ita credet Guidonis sententiam procedere. Quid autem sit dicendum in questione, quando debitum descendit ex delicto, siue illud debitum veniat parti priuatæ applicandum sine fisco. dixi plene in meis decisionibus in capitulo 6. & capitulo 68.

Octavo requiritur, quod seruetur forma tradita per Regem Jacob. 2. in tertia curia Barcinonæ anni. 1311. in cap. 16. quod est constitutio unica. sub titulo de aquillis qui san cesso de bens. Forma autem hæc est, ut quotiescumque quis iurauerit non esse soluendo fiat preconium sono tubarum per ciuitatem villam, vel locum in quo tale iuramentum fecerit, quo omnibus manifestum sit talis hominem iurasse se nihil ad soluendum habere, ut sic deinceps nemo cum illo contrahere volens decipientur. vide Calici in Margar. fisci. in 6. dubio principal. numero 6. Quia publicatio nedum locum

locum habet in fisci debitore, verum etiam in debitore personæ priuatae bonorum cessionem faciente. Et ita fuit dictum & deliberatum in regia audientia.

- 32 *Et ut predicta bonorum cessio ad suum debitum ducatur effectum iudex curare debet, quod sua prouisione bonis debitoris cedentis curator assignetur. l. fin. de cura. bon. dan. l. creditor. in princip. de bonis authorit. iudic. possiden. quam praxim probare videtur Specul. in §. final. num. 15. de curat. Crauet. in consil. 213. num. 1. Menoch. de arbitrar. casu. 183. nu. 13. ut dicta bona cessa curatoris authoritate hastæ fiscali subijciantur. Creditor enim propria authoritate nō potest apprchedere possessionē bonorum quibus debitor cessit, sed ut predicta curare debet ut vendantur iudicis authoritate, & exponantur venalia, & plus offerenti liberentur. l. legis Iuliæ. C. qui bon. cede. poss. Iaf. in l. si pacto quo pœnam. C. de pact. ita Craue. in dicto consil. 213. numer. 1 post Bald. & Angel. quos 34 rescenset. Sed hic aduertere oportet, quod si bona ipsius debitoris qui cessit vniuersaliter ponuntur in publica licitatione non exprimatur nec fiat mentio de mobilibus & immobilibus: quia si hæc bona mobilia & immobilia exprimerentur non venirent iura & actiones. l. quam Tuberonis. §. penul. ff. de pecul. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. Alexand. in consil. 9. & in consil. 45. lib. 1. & in consil. 171. column 2. in fin lib 6. & in l. hæres ff. & vulga. Ideo tutius erit quod specialiter subhastetur istud ius redimendi, & si creditor plus obtulerit eidem adiudicabitur, quod videatur esse de mente dictæ l. legis Iuliæ. C. qui bon. cede. poss.*

Et simul prouidere debet iudex quod pretia rerum, si plures fuerint creditores in loco tuto deponantur ut puta in aliqua mensa numularia dicta & scripta alicui regio virgario vel alteri personæ publicæ ad solitā ipsiusmet iudicis. Quibus peractis procedet ad graduandos creditores qui se ad dictum premium opposuerunt prout fuerint tempore priores & iure potiores.

CAP. II.

Super his qui bonis cedere possunt vel non.

- 1 *Cedere bonis cuilibet debitori inopis laboranti legibus induitam est.*
- 2 *Paterfamilias & filiusfamilias bonis cedere possunt.*
- 3 *Clericus pauper admirabile cessionis bonorum remedium recurriere potest.*
- 4 *Ecclesia ad cessionis bonorum beneficiū admittenda est.*
- 5 *Vniuersitas beneficio cessionis bonorum frut & gaudere potest.*
- 6 *Fideiussor si idem quod non adimpleret promissis in defectum sui principalis captivus, & non est soluendo potest cedere bonis.*
- 7 *Debitur qui bona occultat, non est ad cessionem bonorum admittendus.*
- 8 *Hæres non conficiens inventarium cedere bonis non potest.*
- 9 *Debitur qui i debitum non agnoscit, nec confitetur in iudicio ad cessionem bonorum admitti non debet.*
- 10 *Debitor si non habet beneficium cedendi bonis, ius pœna pecuniaria commutatur in corporalem.*
- 11 *Pœna pecuniaria commutatio incorporalem tantum habet locum in personis vilibus & non in nobilibus: quamuis dicta pena descedat ex delicto.*

- 12 Pœne pecuniarie incorporalem commutatio non obtinet locum in officiis condemnatis iu syndicatu. Sed detinuentur in carceribus donec soluerint.
- 13 Pœne pecuniarie descendantis ex delicto commutatio incorporalem nō sit, quando dicta pena venit parti priuatae applicanda, & dicta pars non vult consentire, quod fiat dicta commutatio.
- 14 Pœne pecuniarie incorporalem commutatio non sit, quando debitum descendit ex contracta, licet cum fisco contrabatur.
- 15 Obligatus ad factum cedendo bonis non liberatur, nec eiuscessio admitti debet.
- 16 Debitor qui sciens se non esse solu nudo contraxit, non debet cessionis beneficium obtinere.
- 17 Debitor quia à principio negauit debitum & postea fuit conuictus & condemnatus nō debet hoc beneficium cessionis bonorum gaudere.
- 18 Debitor qui sub spe cessionis bonorum contraxit dicto beneficio carere debet.
- 19 Cessio bonorum admitti non debet nisi creditores insister & petant.
- 20 Debitor qui in fraudem creditorum & maliciose bona sua dilapidauit, non debet frui cessionis bonorum beneficio.
- 21 Deportatus vel bannitus cui per fidem omnia bona fuerant ablata postea restitutus non potest cedere bonis.

VÆSIVIT à me quidam studiosus, quod ei explicarem qui sunt illi qui bonis cedere possunt, & qui ad beneficium hoc cessionis bonorum admitti non debent. Nunc Respondeo, Regulariter cuilibet debitori inopia laboranti legibus indulsum esse ut possit cedere bonis patet in toto titu. ff. de cessio.

bonor. & toto titu. C. qui bon. cedere poss. & in §. fi. institu. de actionib. videndus Firmian. in suo aurco reportorio. in verbo. debitor pauper. in versic. 13.

2 E. Thaec regula primo se extendit vt non solum pater familias possit cedere bonis, sed etiam filius familias, quibus, cum possint habere substantias quæ patribus acquiri vetita sūt, & ne iniuriam patientur non est hoc cessionis beneficium denegandum. l. pen. C. qui bon. cede. pos. & ibi glo. Bar. & DD. Quod etiam verum est, siue filius familias masculus siue famina sit. vt patet in eadem l. pen. ibi in verbis utriusque sexus. ubi idem not. Salycet. & idem Salycet. in l. 1. C. co. titu.

3 Secundo extenditur dicta regula vt procedat etiam in clero. cap. Odoardus extr. de solutio. Roman. in singul. 559. tomo. 1. Menochi. de arbitrar. lib. 2. centur. 2. casu. 183. num. 16. Quod etiam præmittere volunt glo. in dicto cap. Odoardus. in verbo recognoscem. & in verbo. ad pinguiorem. Et idem expreſſe opinantur. Hostien. Ioan. Andr. & H̄eric. ibi clericum debitorem inopia & egestate laborantem teneri ad cessionem bonorum.

Sed quamvis hæc circa hanc nostram extentionem ita procedant, nihilominus tamen est inter Doctores controuersia, an hoc verum sit, quod clerici ad dictam bonorum cessionem admittantur: Quidam enim existimant clericum inopē non teneri cedere bonis. Et fundat se primo, quia cum aduersus clericū ob as alienum agitur clericus ipse debitor capi non potest, nec in carcere mitti, vel in eo deteneri, nec excommunicari si inopia adeo laboret ut nō possit pecuniā debitam soluere per tex, in dicto cap. Odoardus. ext. de solutio.

lutio. vbi iuramēti cautio ab eo exigitur de ære alieno soluendo, cum ad pinguiorem deuenerit fortunā. Et ideo concludunt, clericum ob clericorum priuilegium ratione & ex causa inopiz, non teneri cedere bonis, quemadmodum Abb. Imo. Anchar. & alij in d. cap. Odoardus. firmarunt. Quibus adstipulatur, vt inquit Couar. in ca. 1. variar. resolutio. lib. 2. num. 9. quod clericus non potest conueniri nisi quatenus facere possit, deductis necessariis alimentis glo. Bar. & alij in Lmiles. ff. de re iud. glo. in ca. studeat. 50. distinctio. quorum opinionem sequuntur Capel. Tholosa. & Aufrer. ibi. decisio. 945. Felin. in cap. cum ex officij. de præscriptio. col. 1. fatentur communem Iaf. & Rippa. in dicta Lmiles. Et ratio sufficiens est, ne in opprobrium status Ecclesiastici cogantur clericī mendicare. Alij sunt qui contrariam sequuntur opinionem, vt Mathesilla. notab. 61. Alberi. & Paul. in dicta Lmiles. & supra citati Hostien. Ioan. Andr. & Henri. in supradict. gloss. dicti ca. Odoardus. Verum reducendo opiniones ad concordiam dico in hac parte fore & esse distinguendum quod aut loquimur de clericis, qui vel sacris ordinibus sunt insigniti, vel altari, aut Ecclesiæ proprio ministerio seruiunt, nam isti cum ob eorum inopiam pro debito nec capi, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri nec excommunicari possint, nec teneantur ultra quam facere possint, cessionem bonorum facere non tenentur, neque ad eam admittendi sunt. Verum pro praxi animaduertit Couar. in d. c. 1. num. 9. quod si clericus ære alieno grauatus habeat Ecclesiasticum sacerdotium aut beneficium, fueritque ad solutionem cōuetus, iudex ne ipse excommunicetur redditus annuos illius beneficij

adiudicabit creditoribus pro ratione quantitatis debitæ dimissa ipsi clericō portione congrua ex eis, unde valeat alimenta percipere. argutex. in ca. peruenit. de fideiussorib. Rebuff. in auth. habita. C. ne filius pro pa. priuilegio 112. & Aufrer. in dicta Capel. Tholosa. q. 245. tamē si clericus sit suspectus de fuga cum propriis bonis, poterit à creditore capi, & tradi proprio Iudici detinendus donec æs alienum soluat ex bonis quæ occultauerat. ita Baptist. de sancto Seueri. in tract. de debitore suspecto & fugitivo. quest. 6. quintx quest. princi. Aut loquimur de clericis qui tantum minoribus ordinibus inveniuntur: quia cum hi quantum ac hoc priuilegium parcs laicis & secularibus existimentur, ad cessionē bonorum in casu inopiz, & egestatis admittuntur. Videte circa distinctiōnem hanc latius Couar. in d. c. 1. var. resol. lib. 2. num. 9.

4 Tertio extenditur supradicta regula, vt procedat quoque in Ecclesia, quæ veniens ad cessionis flebile adiutoriū admittenda est. vt est text. quē Iaf. in dicto §. fi. nu. 10. dicit esse peregrinum. in §. si quis autē adiecerit. in auth. vt determinat. sit nume. cleri. ibi. sed ad viam omnium infelicissimam causa descenderet, quatenus rerum omnium creditoribus cederet, quod dicere etiam pinget nos, &c.

5 Quarto extenditur eadem regula, vt locum habeat in qualibet alia vniuersitate, quod probat Angel. in d. §. fin. insti. de actionib. hac ratione: quia si vniuersitas clericorum apud quos debet esse summa fides & obseruantia. vt in l. Præsbyteri. C. de Episcop. & cler. potest cedere bonis, multa maiori ratione, vel à paritate rationis poterit idem facere qualibet alia vniuersitas.

Quinto.

Quinto denique extenditur eadē regula, ut procedat in fideiussore qui promisit fisco præsentare reū delinquentem sub certa pæna. Nā si dictus fideiussor illum non præsentauerit, & consequenter inciderit in pænā pro qua tanquam debitum fiscale esset captus, & non esset soluendo potest cedere bonis, & non est ei hoc beneficium denegandum. Nam iura dengantia beneficium prædictū debitori propter causam ex delicto descendētem loquuntur in codem debitore delinquente & condemnato ad pænam pecuniariam seu intereste pro pæna delicti per eum commissi, non autem in alio qui nō deliquit, & qui est condemnatus non in pænam delicti, sed pro contraventione fideiussionis per alium commissa. prout fuit ita conclusum in regia audientia me me existente relatore die 26. Octobris 1595. in causa Honofrij de Alentorn. contra Paulum Gasto.

Sed scias, prædictam regulam ali-
7 quas pati limitationes. Et primo. Li-
mitatur ut non procedat in debitore
qui bona occultat: quia huic hoc ces-
sionis beneficium denegandum est.
Ratio est, quia ad hoc ut cessio videa-
tur legitimè facta, oportet quod per
debitorem bona indicentur. Quæ in-
dicatio de iure nostro Cathaloniz
iuramento fieri debet & simul quo-
quæ creditores designandi sunt. ita
constat ex relatis per Michaelm Fer-
rer, in obseruat. 130. & vide quæ su-
per his latè dixi in confirmationem
huius limitationis. in cap. proximo
præcedenti. num. 15.

8 Limi. 2. ut non procedat in hære-
de qui nō confecit inuentarium iux-
ta Bal. sententiam. in l. 2. quomodo &
quib. quar. pars debe. lib. 10. Nam cū
in eo præsumatur dolus iuxta tex. in
§. sancimus. in auth. de hæredib. & fal.
non potest cedere bonis. Approbat

idem Iaf. in §. fi. institut. de actionib.
num. 8. in fi.

9 Limi. 3. ut locum non habeat in eo
qui debitum non agnouit, vel nō est
confessus: quia nec is bonis cedere
potest, probari latè in supra proximo
cap. num. 14.

10 Limi. 4. in fisci debitore cui nō cō-
ceditur hoc beneficium, & non libe-
ratur cedendo bonis immo pæna pe-
cuniaria commutatur in corporalē.
Quod sane verum est, quando pæna
pecuniaria descendit ex delicto vel
quasi: quia tunc si datur impotentia
soluendi bonorum cessio non admit-
titur, sed potius debet fieri illius pæ-
nae pecuniarię commutatio in corpo-
ralem, ne delictum remaneat impu-
natum per regulam qui non habet in
ære luat in corpore. I. si quis id quod.
& ibi Iaf. n. 26. ff. de iurisd. omn. iud.
in textu ibi in verbis. Et in eos qui
inopia laborant corpus torquendū.
Facit tex. in L. 1. §. fi. ff. de pænis. ibi in
verbis. ut eis qui pænam pecuniariam
egentes deludunt coercionem extra
ordinatiam indicant. concordat tex
in l. fi. ff. de in ius voca. & tex. in l. qui-
cunque. C. de seruis fugi. ibi. Quod si
ad prædictam pænam soluendam is qui
suscepit minime sufficiat, estimatio
ne cōpereat iudicis castigatio in cū
procedat. Intellige de castigatione
corporali. prout glo. in verbo castiga-
tio. ita probat idem tex. in l. fin. C. de
sepul. viola. quo in loco prohibetur,
ne quis sepulchra defuncti propter
cius debitū andeat impedire sub pæ-
na quinquaginta librarum, & si con-
tra fecerit, nec possit dictas quinqua-
ginta libras soluere debet luere in
corpore. Denique probat idem tex.
in l. qui hædes fl. de incendio rui. nau-
fra. ibi aut noxam sarcire iubetur,
aut si minus idoneus sit leuius casti-
gatur. Et sic concluditur, quod cum
in dicto casu debeat fieri commuta-

tio pænæ pecuniariæ incorporalem ne delictum maneret impunitū cef-
sionem bonorum à reo factam admit-
tendam non esse.

11 Sed scias hoc quod diximus de
commutatione pænæ pecuniariæ in
corporalem quādo pæna descēdit ex
delicto vel quasi, & debitor non est
soluēdo obtinere locū in personis vi-
libus, & non in nobilibus & egregijs:
hos enim non posse corporaliter pu-
niri etiam quod soluēdo nō sint tra-
dedit Bar. in l. 1. §. f. ff. de pænis Iaf. in
§. pænales. num. 44. & ante eum Areti.
instit. de actionib. Saly. in l. & si seue-
rior. in 3. col. C. de his qui not infam.
Socin. in reg. 81. in quarta fallen. Iaf.
in l. si quis id quod. nu. 28. vers. Tertio
limita. ff. de iurisd. omn. iudi. & in au-
th. ad hæc. C. de iudi. Couat. var. reso.
lib. 2. cap. 9. num. 4 in f. versi. Octauo.
late Menoch. de arbitrariis. lib. 2. Cē-
tut. 5. casu 447. nu. 10. & Farinaci. de
delictis & pæn. quæst. 26. nu. 21. Et ra-
tio est ne nobiles puniantur maiori
pæna, quam meretur delictū per eos
commissum. Eſſet enim contra. c. vt
afferamus. 24. q. 5. & auth. omnes pe-
regrini. C. commun. de successio. Ab-
ſurdum autem hoc ideo sequeretur,
quād pæna omnis corporalis, quam-
uis minima in persona nobili gra-
uior est quam pæna pecuniaria etiā
magna. l. in seruorum. in f. vbi Bar. ff.
de pænis. idem in l. 4. ff. cod. in f. plu-
res rescenſet Grammat. voto. 35. nu.
23. Et videmus quoad attinet ad pæ-
nas infligendas aliud multis in caſi-
bus in legibus esse statutū in nobili-
bus, & aliud in humilioribus plebeis,
vilibus & abiectis.

12 A prædicta etiam commutatione
excipiuntur officiales in sindicatu
condemnati ad pænam pecuniariam,
quaꝝ pæna ob eorum inopiam nō so-
let in corporalem commutari. bal. in
ca. 1. §. iudiccs. n. 2. de pace iuramen.

firman. Amadeus. in tract. sindicatus.
nu. 160. & multos rescenſet Iul. Clar.
in tract. quæſt. 95. vers. Et scias. Quod
dicit Farinaci. de delict. & pæn. qd.
26. num. 18. procedere de consuetu-
dine in officialibus quamvis de ri-
gore iuris, quando condemnantur in
sindicatu, & non possunt soluere pæ-
nam pecuniariam in quam fue-
runt condemnati deberent pæna
corporali puniri sicut punitunt alie-
priuatæ personæ tamen dicit de con-
fuetudine hoc non seruari, sed deti-
nentur in carcerebus donec soluant
teſte Bal. in cap. 1. §. iudices. num. 2. &
ibi apostilla. de pace iuramen. firman.
& Paris de Purco. & Amadeus. in
tracta. sindicatus. in locis relatis per
Clar. in d. quæſt. 95. in dicto versic. Et
scias. Et ita vidi fuisse obſeruatum. in
N. Valéti. regium commissarium qui
fuerat condemnatus in visitatione
facta in hoc Principatu per Didacū
de Clauero tunc Regentem regiam
cancellariam in supremo Aragoniæ
concilio, nunc vero vice cancellariū
coronæ Aragonum.

Nec etiā fieri debet dicta cōmu-
tatio, quando pæna pecuniaria des-
cendens ex delicto venit parti pri-
uatæ applicada, & dicta pars priuata
non vult consentire quād fiat dicta
commutatio. vt probatur in l. f. ff. de
in ius vocan. Iaf. in l. si quis id quod.
num. 28. ff. de iurisdictio. omni. iudic.
bald. in l. quid si minor. §. si seruus. ff.
de minorib. Pan. in cap. Odoardus.
num. 5. extra de solutionib. Felin. in
cap. ad deliberandum. num. 3. de iu-
dæis. Et est ratio, quia persona priuata
instans debet in sua facultate ha-
bere postquam pæna venit ei appli-
canda expectare ſuum debitorem si
peruenerit ad pinguiorem fortu-
nā. Quare ei obiicere licebit ſe nolle
consentire, quād fiat dictæ pænæ cō-
mutatio, ne eius actio ad pænam
pecu-

pecuniariam extingueretur, ut in l. si vñus. § si ante iudicē. ff. de iniuriis. & in l. si diuinis in si. ff. de iure patro. & ita Paul. de Cas. in l. fi. num. 3. ff. de in ius vocan. & Innocen. expressè in d. cap. Odoardus. maxim è quia inuita parte a iud pro alio solui non potest. l. 2. ff. si cert. peta.

Et ulterius quantum ad hoc scire oportet, quòd si dicta pars priuata nonquam vult consentire, quòd fiat dicta cōmutatio & reus captus nunquam est soluendo, tunc relinquitur arbitrio iudicis, ne talis reus qui nō est soluendo in carceribus moriatur. ita Paul. de Cas. in d. l. fi. de in ius vocan. Videndus etiam Couar. in cap. 1. num. 8. var. resolu. lib. 2.

Tandem prædicta nostra quarta principalis limitatio sublimitatur ut non procedat, quando debitum descendit ex contractu, & debitor nō est soluendo: quia tunc ad bonorum cessionem admittendus est. probatur in l. 1. & per totum titu. ff. & C. de cessio. honor. Et in specie declarant Bal. & Castren. in l. fi. ff. de in ius vocan. Imo & canonis. in c. Odoardus. ext. de solut. Ias. in §. penales. num. 43. instit. de actionib. per tex. in l. nemo carcerem C. de exactorib. trib. lib. 10. glo. in c. si res. 14. quæst. 6. & in regu. peccatum. in princ. de regul. iur. in 6. Socin. in regu. 81. in princ. fallen. Videte etiam Farinaci. de delictis & pñnis. q. 26. nu. 25. Probat eandem sententiam Vincen. de Franch. in decis. 507. num. 3. cum sequen. vbi ponit casum in fideiussore. tenet idē Brun. à Sole in suis qq. lega. quæst. 9. num. 7. & Jacob. Cali. in Margaritta fisci. in 3. dubio. numer. 26.

15 Limi. 5. supra dicta regula ut locū non habeat in eo qui est obligatus ad factum, qui cedendo bonis non liberatur nec eius cessio admitti debet. Ratio est, quia causa qua quis libera-

tur cedendo bonis cōsistit in difficultate, seu verius in importētia soluēdi, quæ difficultas seu importētia cessant, quando quis tenetur ad factum: cum illud factū adimplere possit, ita Ioan. Fab. in dicto §. fi. cōcordat Bal. in l. 1. col. 2. C. qui bon. ced. poss. Bar. in l. 1. ff. de cessio. bonor. vbi generaliter tenet, quod vbi cumque quis præcisè tenetur ad factum non admittatur ad cessionem bonorum. iuxta plene tradita in l. stipulationes non diuiduntur. in princ. ff. de verbor. obliga. Nec officit, si quis dicat, quòd obligatus ad factum soluendo interesse liberaatur, quia illud verū est, quādo præstari potest, secus si non potest præstari. In stipulationibus. §. fi. ff. de verbor. oblig. Sed bal in d. l. 1. C. qui bon. ced. poss. hāc limitationem sublimitat. ut intelligatur, quando ad factum obligatus habet facultatem faciēdi: quia alias propter impossibilitatem habet locum cessio. & ita etiam sublimitat Ioan. Fab. in dicto §. fin. institut. de actionib.

16 Limi. 6. quando debitor qui contraxit sciebat eo tempore quo contraxit, eum non esse soluendo: quia is hoc beneficium habere non debet. ut est text. notabilis in l. pen. in fin. ff. de iure dot. Bar. in l. alia. §. eleganter. in fin. ff. solut. mattim. ibi. in vers. Quid enim. Vbi si sacer spe futuræ dotis induxit generum, & eū sciret se præstare dotem nō posse id egerit ut genero insidiaretur tenetur insolidum soluere dotem, & quamvis inopia laboret non est ad cessionem bonorum admittendus. ut scribit Ias. in §. fi. nu. 19. insti. de actionib.

17 Limitatur septimo, dicta nostra regula quando debitor à principio negasset debitum, & postea fuisset coniunctus & condemnatus: quia tunc dicto cessionis priuilegio gaudere non debet: ita Ange.

in dicto. & fin. & ibidem Ias. num. 16. sed dicit Salicet, in l. 1. num. 3. C. qui bonis cede. pos. hoc esse verum & procedere creditore opponente. Leum qui ff. de iure iuran. & maximè, quia creditorem non relevauit ab onere probandi. Et etiam alia ratione, quia in mendacio perfeuerauit usque ad sententiam ideo non debet impunè transire ut in l. si dubiteretur. ff. de fideiussorib. & in §. item mixta institu. de actio. pro quo facit glo. pen. in dicta l. 1. quæ dicit cessionem esse, ante sententiam facie dam, & consequenter confessionem. Insurgit tamen Salicet. contra hanc limitationem dicens, contrarium esse verius, & ibi casum disputat & concludit contra hanc limitationem. Et credo eum concludere verum. vide ibi per eum.

18 Limi. 8. vt vera non sit supra dicta regula indebitore qui sub spe cessionis bonorum contraxit. secundum Dm. in regu. peccatum. de regul. iur. in 6. & Ioan. de Plat. in §. fin. institu. de actionib. Facit quod pulchre not. Bart. in l. 1. §. 1. ff. si quis testamen. lib. esse ius. fuer. de praefecto urbis Romæ contrahente multa debita propter ea, quod Imperator nouiter creatus in eius aduentum habeat debita, & contracta dissoluere.

19 Limit. 9. vt ita regula procedat, & vera sit, quod nisi creditores instent & petant à suis debtoribus nunquam cessione admitti debet. vide quæ in confirmationem huius limitationis dixi supra in cap. proximo. num. 9. 10. 11. & 22.

20 Limi. 10. vt nec vera sit nostra regula in eo qui maliciosa dilapidavit bona in fraudem creditorum: quia postea hoc beneficium cessionis bonorum ei denegandum est. l. fin. §. fin. ff. quæ in frau credi. Bal. in l. 1. C. qui bon. cede. pos. & Angel. in dicta l. ne-

mo carcerem. C. de exactorib. trib. lib. 10. Quibus autem modis quis in fraudem creditorum dilapidasse presumatur declarat notabiliter bal. in in dicta l. 1. in 10 colum. & ipse latissimè declaraui. in meis decisionib. in cap. 50. vbi multos casus alienatum inserui in quibus presumitur fraus contra creditores. Et ratio huius limitationis optima hæc est, quod beneficium cessionis bonorum est subsidium miserorum non autem praefidium dolosorum. l. fi. §. fi. ff. quæ in fraud. cred. & l. pen. ff. de iure doti.

21 Limitatur denique. i. 1. prædicta regula in casu quo quis esset deportatus vel bannitus, & omnia bona essent illi per fiscum ablatæ, qui si postea restituitur ad ciuitatem & ad bona non licebit ei cedere bonis. text. est in l. 2. C. de senten. pas. quem tex. dicit mirabilem Ias. in dicto. §. fin. n. 22.

SUMMARIUM.

- 1 MENS cōtrabentium in transactionibus diuisionibus, & renuntiationibus generalibus percipitur ex prefatione.
- 2 Dispositio quelibet quantumvis generalis debet restringi ad suam causam.
- 3 Renuntiationes generales non possunt restringi salua ratione recti sermonis cum nulla causa particularis adest expressa, secus tamen si precedit aliqua particularis causa.
- 4 Transactione solum intelligitur facta super illo super quo litis incertitudo pendebat.
- 5 Fideicommissio per simplicem diuisionem non censetur renuntiatum.
- 6 Fideicommissio non censetur per simplicem diuisionem renuntiatum quamvis dictum esset non venire contra diuisionem etiam imperpetuum, & quamvis ad dictum esset non venire ullo modo, quod verum est, nisi fidei commissarius seiret ad se fideicommissum pertinere & diuisiri.

Fidei

- Fidei commissio non censetur per simplicē diuisionē renuntiatū, quāvis in diuisione dictū est, quod unus alteri remittit iura que habet, vel habere sperat, quod intelligitur esse verū, quā renūtatio potest referri ad alia iura quam ad fidei commissum, quia tunc non intelligetur de fidei commissō.**
- 8 Fideicommissio non censetur per diuisionē renuntiatū licet unus alteri remittat indefinite omnia sibi ex testamento relata.**
- 9 Fideicommissum per simplicem diuisionē non censetur remissum, etiā quod diuisione vel transactio facta fuerit ex certa scientia.**
- 10 Fideicommissio renuntiatum videtur quā, diuidentes ultra illud quod promisserūt nō venire contra diuisionem apposuerunt verba prægnantia & lata ut puta dicendo, quod de rebus diuisis imperpetuum alter ab altero quicquam petere non possit aliqua ratione vel iure, vel causa, que dici vel excogitari possit de iure vel de facto, præsupposita tamen scientia fideicommissi.**
- 11 Fideicommissum per diuisionem censetur remissum, quā tempore diuisionis est purum vel purificatum.**
- 12 Fideicommissum per diuisionem censetur remissum quā in diuisione dicitur, quod diuidentes possint de rebus sic diuisis facere prout voluerint.**
- 13 Fideicommissum p̄ diuisionem videtur remissum, quando in diuisione dicitur, quod uniusceteratur alteri de cuiuslo-
ne.**
- 14 Fideicommissum per diuisionem censetur remissum tribus concurrentibus scietia testamenti, quod sit reciprocē, & quod in diuisione sit renuntiatum iuribus futuris.**
- 15 Ius fidei commissi remissum præsumitar, quā fideicommissarius consensit alienationi facte per grauatum.**
- 16 Fideicommissum per diuisionem censetur remissum, quando diuidentes promisissent partes sic diuisas ratas, & gratas habere ac perpetuo obseruare.**

CAP. III.

An per transactionem, diuisionē, & renuntiationem generalem censetur renuntiatum fidei-commisso de quo in dicta trā-factione partes non memine-runt.

R T A fuit contentio inter brigidam ex vna, & Antoniam ex alia partibus, su per successionē hæreditatis Ambrosij cuius barcinonæ. Casus talis est. Ambrosius suum validū condidit testamentum, in quo hæredem suam vniuersalem instituit brigidam postea tractu temporis aliud & secū-dum confecit testamentum, in quo hæredem suam vniuersalem instituit Antoniam, cui iussit, vt ipsa sine filiis decedente suam hæreditatem dictæ brigidae restitueret. Dicta Antonia in dicto vltimo testamento hares instituta, mortuo Ambrosio restatore, illi hæreditatem adiuit, & bonorum omniū possessionē adepta fuit, verū per dictam brigidam prætensem fuit, te-stamentum vltimum dicti Ambrosij fuisse nullum, ideo quod dictus Ambrosius tempore confectionis dicti vltimi testamenti iam non erat compo-mentis, & etiam quia in eo non fuerūt testes p̄ testatorē rogati, neq. fuerunt septē adhibiti, & aliis pluri-bus de causis, & consequenter præ-tē-debat declarato nullo dicto testamē-to, hæreditatē dicti Ambrosij ex eius primo testamento sibi adiudicari debere. Cūq. res hac in cōtrōversia posita est, & super ea iam interdictas brigidā & Antoniā lis mota, & per aliquos annos ducta in qua solū age-batur de potioritate & validitate dictorū testamētorū, d. partes deuenie-runt ad cōcordiā & trāfactionē in qua trāsigerūt & concordarunt, quod re-

manente dicto ultimo testamento in suo robore, dicta Ambrosij hereditas inter ipsas diuidetur prout factum fuit, & compleatum. Euenit pos-tea, quod deceffit dicta Antonia sine filiis, reliquo Berengario consobrino suo, & per eam herede instituto, & cum supradicta Brigida animaduerteret, in dicto ultimo testamento totam dicti Ambrosij hereditatem, dicta Antonia sine filiis decedente sibi vinculatam esse, ipsamq. Antoniam deceffisse, nullis liberis reliquis mouit litem contra dictum Berengarium ut heredem dictæ Antoniae, & dicto nomine hereditatem dicti Ambrosij vinculantis tenentem & possidentem in qua lite petiit virtute dicti fideicōmissi, quod in eius favorem per mortem dictæ Antoniae sine liberis locum habuit aliam dimidiam partē hereditatis dicti Ambrosij non obstante dicta concordia & transactione sibi adiudicari, & dictum Berengarium condemnari ad sibi dimitrendam vacuam & expeditam possessionem dictæ dimidiæ partis. Sed Berengario contrarium prætendente, & per clausulas renuntiationum generales & pregnantes, in instrumento dictæ concordiæ & transactionis appositas, non solum fuisse per dictam Brigidam omni iuri sibi ex dicto ultimo testamento, competenti renuntiatum, verum etiam, & dictum fideicommisum in eodem testamēto contentum per dictam concordiam & transactionem remissum. In hac igitur pulchri facie specie quis istorum litigantium obtinere debeat traditur.

Recognitis instrumento dictæ concordiæ, & transactionis & clausulis in eo contentis videtur clare dicendum dicto fideicomisso per dictam concordiam & transactionem non fuisse renuntiatum. Nam dicta tran-

sactio solum facta fuit super lite quæ tunc inter dictam Brigidam & Antoniam vertebatur in qua tantum agebarur de validitate vel invaliditate testamenti ultimi dicti Ambrosij, & sic de successione vniuersa hereditatis, & bonorum eiusdem Ambrosij prætensa per dictam Brigidam in vim illius primi testamenti, unde cū in dicta lite non ageretur de dicto fideicomisso, nec in ea de eo cogitatum, & minus in dicta transactione facta mentio, appetet consequenter per dictam transactionem & concordiam nō fuisse per dictam Brigidam dicto fidei commisso renuntiatum. quod exequentibus demonstratur.

- 1 PRIMO, quia in transactionibus, divisionibus & renuntiationibus generalibus ad partium mentem percipiendam semper recurrentum est ad præfationem. I. cum hi. in prin. & ibi Bart. & Iaf. ff. de transactio. Craue. consil. 221. num. 8. versi. Septimo verba quietationis. Nat. consil. 250. num. 3. Bursat. consil. 252. num. 16. lib. 3. vbi dicit, præfationem mentem contrahentium declarare. Idem dicit Gasp. Anth. Thesaur. quæst. for. 1. nu. 1. ex Sebast. Medic. in tract. de diffin. in princ. nu. 22. Et cum præfationes denotet causam finalem dispositionis. I. ff. de heredib. instituen. vbi Bar. Bal. & Angel. quælibet dispositio regulatur à præfatione ut à sua causa finali. I. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legat. 2. Cephal. consil. 683. nu. 4 lib. 5. & conf. 5. num. 33. volu. r. & sic Crauet. consil. 16. dicit, verba esse restringenda ad rem super qua exprimuntur. & consil. 171. num. 13.
- 2 dicit, quamlibet dispositionem quantumvis generalem debere restringi ad suam causam. Facit quod not. Cagnol. I. 1. nu. 36. de iudi. quod quando actus potest trahi ad plures census debet trahi ad censum qui ex præfatione

fatione colligitur. & Alex. consil. 46. nu. 7. lib. 1. dicit, quod vbi dubitatur quid actum fuerit recurritur ad causam finalē, & sic ad proœmium pulchre Parif. conf. 71. num. 60. lib. 3. vbi subdit, vt dicatur fideicommissio renuntiatum debere attendi rationes quibus diuidentes venerunt ad concordiam. Et idem Parif. conf. 88. in fi. lib. 1 dicit, renuntiationem quātumcumque generalem, & quæ possit se habere ad plura, restringi & regulari à causa, ex qua fuit facta & allegat multa. Et ita fuit conclusum in Regia audientia dic 1. Martij. 1596. referente Joanne Castello Regio Cōfiliario in causa Gabrielis de Lupia ex una, & Antonij Daui villa Perpinianī ex altera quæ sentētia in causa supplicationis ad relationem Hieronymi Astor etiam regij Confiliarij confirmata fuit, pronuntiando renuntiationem quantumuis generalem debere restringi ad rem super qua est facta, & non debere ad alia extendi licet adsint clausulæ prægnantes. Et est optimus tex. in l. si de certa. cum ibi notatis. C. de transactio. not. Arctin. in consil. 161. num. 4 adest etiam optima decisio Surdi. 217. vbi resoluta generalem renuntiationem restringi ad causam propter quam fuit facta, & quod verba vniuersalia nihil operantur, quādo certa causa est expressa. Quod ante eum adnotavit Bal. in l. pactum. num. 19. C. de collatio. vbi dicit, quod renuntiations generales nō possunt restringi saluatione recti sermonis cū nulla causa particularis adest expressa. vt in exemplis traditis à Surdo in dicta decisio. 217. num. 14. Secus tamē si præcessisset aliqua causa particularis, quia tunc salua ratione recti sermonis regulariter possunt clausulæ generales restringi ad dictam causam præcedentem. vt explicat idem Sur-

dus in dicta decisio. 217 num 6. in fi. & nouè Scobar. de raciociniis administrativa. cap. 40. per tot. & ipse de his latè dixi in decisioni. 148. num. 24. & sequen. & iterum fuit ita conclusum in regia audientia ad mei relationē die 22. Januarij 1609. in causa Catharinae Trull villa de Blanes, contra Catherinam Salauert & Petru Riu-rans eiusdem villa.

⁴ Predictis adripulatur, quod trāfatio solū intelligitur facta super illo super quo litis incertitudo pēdebat. l. i. ff. de transactio. l. 2. C. eod. titu. vbi optima glo. quæ dicit transactionem seu compositionem quantumuis generalem restringi ut solum facta esse censeatur super illo super quo litis dubietas pendebat, & ob id transactionem magis restringi ad specificata quam pactum not. gloss in l. emptor. 5. Lucius. ff. de pac. quam sequitur Innocen. in cap. conquerente. ad fin. de officio ordi. alios refert Surd. in dicta decisio. 217. num. 12. Sicque cum in dicta lite solum ageretur, an hæreditas dicti Ambrosij adiudicanda esset dictæ Brigidæ vel dictæ Antoniæ. Et sic quale ex dictis testamētis esset validum, & de dicto fideicommissio non esset quæstio, imo nec constat quod de eo fuisset cogitatum, propterea affirmari nō potest, vt per dictam transactionem dicto fideicommissio censeretur renuntiatum per dictam Brigidam, sed tantum iuri quod prætendebat ex illo testamento, ex quo totam hæreditatem consequi opinabatur. Pro quo facit optimum consilium Ludoui. Roma. conf. 403. & Osaf. decisio. 112.

Additur etiam in prædictorum confirmationem illud quod doce tradit Hieronym. Gabri. in consil. 60. lib. 1. per tot. vbi cum esset lis inter duos fratres super hæreditate paterna quam alter ex fratribus dicendo

testamentum patris nullum ad se prodimidia parte spectare censebat, fuit deuentum per eos ad concordiam & transactionem. Et iste qui dicebat testamentum patris nullum accepta certa pecunia renuntiauit hereditati paternae promittendo nihil petere ex omni eo quod posset consequi ex hereditate paterna. Et resoluit ipse quia tantum lis timebatur super hereditate pactum esse restringendum ad ea super quibus lis timebatur. Et sic tantum renuntiatum censeri his quae poterat petere ut heres, non autem aliis que ei pater reliquerat in testamento aut alias ut non heres consequi poterat. Ex quibus manifeste apparet, per predictam transactionem non censeri renuntiatum testamento cum potuisse petere alia quae in testamento relicta erant.

Vtterius quod per dictam transactionem non fuerit fideicommissio renuntiatum probatur ex eo quod diuisio hereditatis Ambrosij facta per ipsam concordiam seu transactionem fuit tantum diuisio simplex; quia cum ageretur in lite de validitate vel invaliditate testamentorum, & quis succedere deberet in hereditate & bonis dicti Ambrosij, in transactione partes dixerunt, nec mihi nec tibi sed diuidatur. Sed per simplicem renuntiationem non probatur esse fideicommissio renuntiatum. I. cum pater. §. hereditate ff. delega. 2. vt docuit Bar. in I. qui Romæ. §. duo fratres. in princ. quæst. 1. in ff. de verb. obligat. & tenet Alberi. in consil. 74. idem respondit Bald. in consil. 367. volum. 4. & in consil. 440. num. 1. & sequen. volu. 3. cui accedit Roman. in consil. 403. num. 1. Idem voluit Alex. in consil. 38. num. 7. volu. 5. & in consil. 21. num. 4. volu. 5. & in consil. 40. num. 3. volu. 4. Ruin. consil. 137. nu. 4. & 5. & in consil. 139. num. 5. & in consil. 147. num. 15.

vol. 2. Grat. etiam in conf. 60. per tot. vol. 1. atque Gozad. in conf. 36. nu. 15. ergo, &c.

6 Et adeo non est per simplicem diuisione fideicommissio renuntiatum, quod etiam procedit quamvis dictum esset, non venire contra diuisione etiam in perpetuum, vt decidit Boer. qui multos refere in decisio. 147. nu. 9. cum sequen. & quamvis adiectum esset non venire vlo modo. vt respödit Ruin. in dicto consil. 72. num. 4. volum. 5. & Mascard. in conclusio. 776. num. 4. vol. 2. qui multos in hac ampliatione concordantes allegat. Tamē hoc fallit, quādo fideicommissarius sciret, ad se pertinere fideicommissum & diuisit, nam in hoc casu videtur resolutum fideicommissum. ita Deci. consil. 86. num. 4. ex Bar. in dicto §. duo fratres.

7 In tantum etiā est verum nō videri per simplicē diuisione fideicommissio renuntiatum, quod etiam procedit & obtinet locum quamvis in diuisione dictum esset, quod vnuus alteri remittit iura quae habet, vel habere sperat. vt explicauit Bart. in dicta l. qui Romæ. §. duo fratres in 6. quæstio. nu. 19. ff. de verbor. obliga. & ibi cæteri scribentes idem sequitur Curt Iunior in consil. 23. num. 1. & sequen. & in consil. 52. post num. 13. vefs. Facio igitur. & placuit etiam Areti. in conf. 44. nu. 7. & sequen.

Sed hoc ita intelligendū est, quando talis renunciatio potest referri ad alia iura, quam ad fideicommissum quia tunc de aliis iuribus dicta renunciatio intelligetur & non de fideicommisso, verum si non potest referri ad alia iura, quam ad fideicommissum tunc ad fideicommissum referatur, & ei censetur renuntiatum. vt not. Bart. in dicto §. duo fratres. in 6. quæst. & ibidem Ioan. Crot. Paul Castr. consil. 188. volu. 2. barbat. consil.

fil. 148. volu. i. Iaf. in eod. §. duo fratres. in quæst. 6. Curt. Iun. consil. 23. Alex. in consil. 68. volum. 5. ex mente sal. ibi Paris. consil. 71. volu. 3.

8 Præterea vera est eadem doctrina, etiam quod in diuisione dictum esset, quod unus alteri remittebat indefinitè omnia sibi ex testamento relictæ. ut not. Bar. in dicto §. duo fratres. in quæst. 5. num. 18. cui adhæsit bald. in tit. constitutio. feud. imperia Lothar. num. 7.

9 Tandem existimamus prædictam regulam quod per diuisionem simplicem non censetur fideicommisum remissum, procedere etiam quod diuiso vel trâfactio facta fuerit ex certa scientia. ut voluit Boer. in dicta decisio. 147. num. 4.

Scire tamen debetis, quod prædicta regula aliquas patitur exceptiones & restrictiones scitu in materia dignas.

10 Prima exceptio est, ut non procedat quando diuidentes ultra illud quod promiserunt non venire contra diuisionem, apposuerunt verba prægnantia & lata, ut puta dicendo, quod de rebus diuisis in perpetuum alter

ab altero quicquam petere non posset aliqua ratione, vel iure, vel causa

quæ dici vel excogitari possit de iure vel de facto. Tunc enim præsupposita scientia fideicommisii præsumuntur diuidentes voluisse renunciare fideicommisso. ita tradit Ioan.

Andr. in additionib. ad Speculat. in

tiru. de testamen. num. 27. vers. Sed

quid si fideicommissarius in littera F. quem refert & sequitur Curt. Iun.

in consil. 49. num. 12. post vers. Aggre-

dior igitur regulam. Deci. in consil.

287. num. 16. & in consil. 86. num. 4. &

in consil. 345. nu. 2. & 3. Paris. in consil.

71. num. 3. vbi dicit Ioannis Andreæ

sententiam ab omnibus esse receptâ,

neminemque ab ea dissentire, vbi

multos allegat. num. 3. Et aduertendum est, quod scientia fideicommisii probari debet. vt ait Bar. in d. §. duo fratres. in 3. quæst. num. 13. quem refert & sequitur Gozadi. in consil. 45. num. 17. & Ruin. in dicto consil. 137. num. 15. volum. 2. Verum puto hanc declarationem & restrictionem esse veram nisi verba ampla & prægnantia restringant se ad tempus præsens tempore diuisionis & renuntiationis, quia tunc non debemus præsumere fideicommisum futurum, esse remissum. ita Angel. in consil. 287. colu. 2. Cuman. in consil. 108. col. fin. Corne. in consil. 339. col. fin. num. 1. Barbat. in consil. 48. num. 14. & sequen. volum. 1. Deci. in consil. 86. post num. 4. vers. sed tamen. & in consil. 495. post nu. 17.

Secundo veram esse credimus dictam regulam, nisi fideicommisum esset purum vel purificatum tempore diuisionis quia in dicto tempore dictum fideicommisum comprehenderetur in diuisione & præsumetur remissum. ut declarat Paul. Castr. in d. §. duo fratres. col. 3. vbi Raph. & Alex. col. 9. & idem Alex. in col. 110. num. 11. vol. 7.

Tertio limitatur eadem regula ut vera existimetur, nisi in diuisione dictum sit, quod diuidentes possint de rebus sic diuisis facere prout voluerint: quia tunc præsumitur inter eos ius fideicommisii remissum. ita Alex. in consil. 62. num. 4. lib. 7 & declarat Angel. in d. §. duo fratres. in quæst. 5. Paris in consil. 46. num. 23. volum. 2. & in consil. 71. num. 6. & sequen. volu. 3. & Ruin. in consil. 113. num. 10. & 11. volum. 1.

Sed existimo hæc opinionem esse veram & procedere in diuisione simplici facta ad effectum tantu vitandi communionem, ita ut quisque scorsum & per se suam partem possideret, tunc siquidem cum dicta clausula & similes

similes prægnantes essent inutiles & superflūx nisi dicerentur operari renuntiationem fideicommisi, sit, vt per eas dicatur fideicommisso renūtiatum. Seens autem vbi diuīsio fieret ex alia causa; quia tunc clausulæ licet prægnates ad eam sunt referendæ. Hoc voluisse visus est Par. cons. 71. num. 60. lib. 3. dum dixit vt dicatur fideicommisso renuntiatum debere attendi rationes quibus moti diuidentes venerunt ad concordiam & consil. 88. in fi. lib. 1. Boer. in decisio. 147. Deci. consil. 111. numer. 26. Grat. consil. 17. num. 47. & consil. 60. num. 6. lib. 1. Gozadi. consil. 45. nu. 18. vbi dicit etiam data scientia fideicommisi non censerī renuntiatum si clausulæ generales ad alias causas referri possent. & melius Ruin. in consil. 137. & 138. volum. 2. & consil. 99. volu. 4. vbi per dictam clausulam vt possint facere transigentes quidquid velint de parte illis vel cuiolibet illorū assignata dicit intelligi debere rebus sic stantib. Atque ita in dicto consil. 137. num. 11. & in consil. 99. num. 11. dicit, clausulam prædictam operari antequam eueniat fideicommisi casus. Et istam conciliationem approbauit regia audientia in sententia lata refrente Antonio Oliba dictæ regiae audientiæ Doctore die 15. Decembris. 1590. Scriba. Guardia in causa Hieronymæ Febres contra Michaelē Campionch vbi duæ sorores à patre institutæ & inuicem substitutæ per fideicommisum fecerunt diuīsionē hæreditatis & in ea opposuerūt clausulam, quod quælibet de parte sua facere posset ad suas liberas volūrates, & obligarunt omnia bona sua inuicem pro euīctione. Et tamen quia causæ cōtentæ in procēsio dictæ diuīsionis nō respiciebant ad fideicommisum, neque de eo in tota diuīsione fuerat facta mentio, fuit declaratum per il-

lam diuīsionem & clausulas prægnates in ea appositas nō censerī renuntiatum fideicommisso.

Aliam etiam recipit exceptiōnem dicta regula vt procedat, nisi dictum sit, quod de euīctione teneatur vnuſ alteri: tunc nempe præsumitur fideicommisum remissum. vt tradit Alex. in consil. 21. num. 6. & sequen. volum. 5.

Item dicta regula non procedit tribus concurrentibus. id est scientia testamenti, & quod fideicommisum esset reciprocum, & quod in diuīsione sit renuntiatum iuribus futuris. vt respondit Socin. Iun. in consil. 116. numer. 50. versic. His ita positis. volum. 4.

Præterea dicta regula aliam habet exceptionem, scilicet, vt præsumatur remissum ius fideicommisi, quando fideicommissarius consensit alienationi factæ per grauatum, vt notauit Alex. in consil. 8. num. 6. volu. 5.

Tandem venit etiam limitanda dicta regula, quando diuidentes promisissent partes sic diuīsas ratas, & gratas habere, & perpetuo attendere, & obseruare. vt censuit Ruin. in consil. 119. num. 21. circa fin. vol. 2.

SVMMARIVM.

- 1 Transactio vt pretextu lesionis res in di posse tria hic contenta interuenire debent.
- 2 Transactio pretextu lesionis ultra dimidiam iusti pœnit. rescindi non potest habito respectu ad valorem rei, secus est habito respectu ad estimationem dubij.
- 3 Sententia pretextu lesionis non retrahatur.
- 4 Transactio comparata est ad finiendas lites.
- 5 Transactio & iuramentum equiparantur.
- 6 Transactio pretextu lesionis habita ratione

tiene ad dubium litis euentum seu ad actionis valorem non rescinditur, si le-
sio contingat solum in modico excessu
ultra dimidiam secus vero si ultra di-
midiam in maximo contingat excess-
su.

7 Dubius litis euentus quomodo simari pos-
sit.

Quæstiones et Solutiones

CAP. IIII.

Don Ludouici Responsum. de transactio[n]e an prætextu læ- sionis rescindatur.

DEBEAT LITIS VBITANDO vir studiosus an transac-
tio prætextu læsio[n]is ultra dimidiam iusti prætij possit re-
scindi, quæsivit à me responsum.

1 Cui quæsito satisfacio vt infra. Et presuppono primo, quod in transac-
tione de qua agimus adsint requisi-
ta quibus ipsa transactio suis partibus
absoluta sit. Primo scilicet, vt inter-
posita sit super lite dubia & incerta
nō fista & imaginaria. tex. in l. 1. ff. de
transac. & in l. 2. C. cod. tit. Secundo
vt celebrata sit aliquo dato vel reté-
to. iuxta text. in l. transactio. C. dicto
titu. Tertio, quod bona fides interuen-
nerit. l. 1. §. fi. ff. ad Senat. Consul. Tre-
bell. & in l. sub pretestu. C. de tran-
act. nō dolus verus, vel præsumptus,
sed dum taxat re ipsa, id est enormis
læsio. gloss. in dicta l. sub pretestu. in
princ. text. in l. tres fratres ff. de pac.
& ibi gloss. in verbo posse. Et cōcur-
rentibus in ipsa transactio[n]e his tri-
bus requisitis. nunc pro fundamento
huius responsi & quæstionis cōstituo
sequentem conclusionem.

2 Conclusio est, transactio[n]em præ-

textu læsionis ultra dimidiam iusti
prætij rescindi non posse. probant
hanc conclusionem Cyn. sal. & Salie-
cet. in l. 2. C. de rescinden. vendi. &
sal. in l. ordo. C. de executio. rei iudi.
& in l. fi. §. 1. C. commu. delega. gloss.
in l. 1. Lucius. §. fin. ff. ad Senat. Consul.
Trebell. & tenent quasi communiter
Doctores in l. si quis cum aliter.
ff. de verb. oblig. & Moderni in l. fratri.
C. de transact. vbi affirmat, istam
esse communem opinionem, & fir-
mant idem Canonistæ in ca. cum cau-
sam. de emptio. & vendi. Quod intel-
ligo esse verum habito respectu ad
valorem rei super qua transactu est.
In hoc enim omnes nomine dispe-
rante consentiunt quod habita ra-
tione valoris illius rei quæ ex trans-
actio[n]e dimissa est, & quætitatis quæ
dimitenti præstata fuit, læsionē quæ-
tumcumque enorimissimam conûde-
randam non esse ita vt dici nō possit
transigentem deceptum fuisse ex co-
quod rem centum mille aureorum
valentem pro mille, vel etiam pro
quingentis aureis dimisserit. Possibi-
le namque esset, actionem quæ ad illam
rem vendicādam sibi competebat,
nec tati æstimari debuisse. Secus
tamē est, habito respectu ad æstimationem
dubij euentus litis super qua
transactio facta est; quia tūc obtinet
locum remedium. l. 2. C. de rescind.
vendit. Bar. Angel. & Imo. in dicta l. si
quis cum aliter ff. de verb. obligatio.
Abb. in cap. cum causam. de emptio.
& vend. Moli. de Hispanor. primoge.
lib. 4. cap. 9. numero 34. & 35. Pinel. in
dicta l. 2. num. 25. Ex quibus patet læ-
sionem non esse considerandā. respe-
ctu valoris rei petitæ, sed respectu
iuris & actionis competentis volenti
rescindere transactio[n]em tempore
litis mori, & transactio[n]is super ea
initiæ.

Hæc tamen opinio valde contro-
versia

uetfa est, ut appareat ex gloss. in c. cum causam. in verbo. restituerent. de emptio. & venditio. vbi inquit gloss. quod habita consideratione ad dubium litis euentum ex lassione ultra dimidiā transactionem nō esse rescindendam. Quam opinionem tenet Bal. in dicta l. 2. nu. 3. dicens bartoli opinionem esse trufam, & erroneam, & mouetur per dictum tex. in l. Lucius. §. 6. ff. ad Trebell. vbi in quadruplici lassus non restituitur aduersus transactionē. Ad idem facit tex. in l. 1. C. plus petitio. vbi transactio seruanda est, etiā si dolosè plus debito petitum sit. Eandem sequitur Ias. in l. si quis cum aliter. num. 13. cum sequē. ff. de verb. obliga. vbi in utramq. partem hanc questionem disputat. Francif. Areti. ibidem num. 5. Zafius num. 20. Salicet. in dicta l. 2. num. 6. Afflct. in decis. 220. num. 1. Specul. in tit. de emptio. & vendi §. nunc dicendum. 2. num. 14. Socin. in reg. 226. in 8. fallen. Alex. consil. 42. num. 11. volum. 1. Idem in dicta l. si quis cum aliter. nu. 8. Et hanc opinionem video multis rationibus confirmatam & approbatam. Prima est, quia quemadmodum sententia prætextu lassionis non retractatur. l. sub specie. C. de re iudi. l. peremptorias. C. senten. rescind. non posse. l. 2. in fi. C. quando prouo. non est necessc. ita nec retractari debet eodem prætextu transactio, cum sententia & transactio equiparentur. l. 2. de iure iurand. l. post rem. ff. de re iudica. & tex. in l. non minorem. C. de transac. Secunda est ratio, quoniam dicta l. 2. ideo non procedit in transactione, quoniam illa comparata est ad finiendas lites text. in l. fratr. C. de transactio. quas nec imperiali quidem rescripto resuscitari oportet. tex. in l. causas eod tit. neque prætextu instrumentorum nouiter reperitorum. l. sub prætextu instrumenti.

C. dicto tit. de transactionib. Et adeo transactio finem litibus imponit, vt instrumenta & probationes in contrarium amplius non subsistunt sed ipso iure irrita & caduca fiunt etiam si hoc inter transigentes actum nō esset per tex. notab. in cap. 1. extra dc transactionib. Bal super rubric. extra cod num. 7. Ias. in dicta l. fratr. C. de transactio-Scurff. consil. 23. centur. 1. numer. 9. incipien. quod veritas. & in consil. 32. num. 4. eadem centur. incipien. casus talis est. Tertia ratio est, quia iuramentum & transactio equiparentur. l. 2. ff. de iure iuran. & dicta l. post rem. ff. de re iudi. Sed iuramentum non retractatur ratione lassionis. tex. in l. non erit. §. datio. ff. de iure iuri. Ergo nec transactio dicto prætextu retractari debet. Quarta est ratio, quia transactio tendit ad liberacionem, sed in actu liberatorio remedium. l. 2. C. de rescin. vend. locum nō habet. ut est tex. in l. sub prætextu specierum. C. de transactio. Ergo nec dictum remedium locum obtinebit in ipsa transactione. Quare attenta dicta magna contiouersia testatur Molina. de Hispanor. primog. lib. 5. cap. 9. num. 35. utramque opinionem à pluribus esse receptam, adeò quod vix discerni valet quæ sit magis communis opinio. Quorum mentionem faciunt Pinel. in l. 2 par. 1. cap. 4. num. 13. & 14. & ibidem Anton. de Padi. num. 23. Et ipse Pinellus Bartoli opinionem, Antoni. vero de Padilla opinionem contrariam probant. Nec nō Anton. Gabr. lib. 3. de empt. & vend. cōclus. 1. num. 68. qui plura in utramque partem adducit. Fandem ad longum disputat questionem Andræ. Gail. in obserua. 70. lib. 2. per totam. & tandem resoluit, quod si in ipso transactionis actu substantialia transactionis adsint de quibus supra dixi in iudicando non esse recedendum à parte

parte negatiua, ne ex lite lites fiant cum transactio ad hoc sit inuenta ut finis litibus imponatur. text. in dicta l. fratr. & quia alias iura in qua cunque controuersia litium finem desiderant. l. quidam existimauerunt. ff. de reb. credit. si cert. petat. & in cap. finem litibus. de dolo & contum. Deci. in consil. 630. numero 4. & ita voulisse sacrum Concilium Neapol. contra opinionem Bart. in dicta l. 2. C. de rescind. vendi. testatur Afflict. in decisione 220. numero 3. Verum dictus Molin. de Hispan. primogen. numero 36. in loco supra citato post alios. Hanc controuersiam sic ad concordiam reducit, quod si laesio in transactione habita consideratione ad dubium litis euentum seu ad actionis valorem solum in modico excessu ultra dimidiā contingat locus rescissioni transactionis non sit: quia non eius qualitatis callesio est, ut ex illa dolus ex proposito, sed solum re ipsa presumendus sit. ut in dicta l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligation. communiter scribentes annotare solent ex qua sola transactio rescindenda non est. Si vero ea laesio nedum ultra dimidiā in modico excessu, sed etiā in maximo habito respectu ad litis euentum contingat veluti si ultra duplum vel triplum iusti pretij laesio protrahatur, vel alias maxima laesio sit, ut non sit verisimile hominem sane mentis absque dolo ex proposito & machinatione in ea incurrisse, dicendum sit eam transactionem velati ex dolo ex proposito verisimiliter factam rescindendam esse. Quod etiam resoluunt Thom. Gram. in decisione 66. numero 44. 47. & 48. Dec. consil. 60. numero 4. Idem Deci. in l. cum te. numero 1. C. de transaction. & in consilio 551. numero 6. & con-

filio 203. numero 4. Corn. consilio 166. numero 11. lib. 1. Crauet. consilio 51. numero 26. Cagnol. in l. 2. C. de rescind. vendition. numero 80. & in l. si quis maior. numero 37. C. de transaction. Suarez. allegat. 22. coh. fin. Alexan. conf. 42. numero 11. lib. 1. Quæ opinio nedum æqua videtur, sed etiam optimis rationibus & fundamentis à Doctoribus supra citatis probatur.

Regia tamen audientia amplexa fuit Bart. opinionem & aliorum ei adhaerentium scilicet ad rescindendam transactionem prætextu laesio-
nis habendum esse respectum ad æstimationem dubij euentus litis. Super qua transactio facta est, ut ob-
tineat locum remedium. l. 2. C. de rescind. vendit. Et ita fuit conclu-
sum die 29. Octobris. 1608. referen-
te Hieronymo Sanjust in causa quæ in dicta regia audientia vertebatur inter Petrum Porta & Ludoui-
cum Porta fratres agentes ex una,
& manumissores & executores te-
stamenti Annae Porta viduæ ex al-
tera.

Et licet videatur difficile posse probari enormissimam laesionem re-
spectu actionis & inspecto dubio
litis euentu, immo impossibile iux-
ta opinionem Andrac Gail in dicta obseruatione septuagesima. ubi de
hoc admiratur ibi numero decimo
7 tertio, dicens. Quomodo enim du-
bius litis euentus æstimari poterit:
cum ea quæ dubia sunt, æstimatio-
nem certam non recipiant? tamen
iuxta Consilium Nattæ 144. nume-
ro decimo volumine primo. & Pi-
nellus in l. secunda numero duode-
cimo. C. de rescindenda vendit. hoc
facile redditur: quia tunc proba-
tam esse laesionem constat, quan-
do transigens laeditur accipiendo

C minus

minus dimidia parte eius quantitatis quam experti homines pro iure seu actione illius causæ communiter darent, vel è conuerso si lèdatur transigens dando plus dimidia eius quætitatis quæ communiter pro iure aduersarij daretur. Quare Aduocati debet esse cauti iuxta dictum Nattæ consilium 144. numero 10. volu. 1. vt ponant & probent dictam prætensam lesionem respectu dicti iuris & actionis, & articulare quòd causa & lis erat clara & facilis in fauorem sui clientuli. Immo & articulare quòd illa actio intentata erat talis aestimationis, & testes super his ministrare. vt voluit bart. in dicta l. si quis cum aliter. versic. Quæro quid in contractu transactionis ff. de verborum obligat. & in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. & tandem ostendere quòd causa erat clara & facilis, & ita ostendere iudicibus iura & instrumenta facientia ad causam ut omnibus diligenter circumspectis possint perpendere iudices quæ, & qualis, & quanta esset lèatio. Et constito per prædicta, quod ius tempore transactionis, & per ipsam transactionem renuntiatum erat certum & clarum, & quòd ipse qui transigerat propter dolum ex proposito nedum fuit lèsus in modico excessu ultra dimidiā sed etiam in maximo & sic enorūissime, tunc venit ipsa transactione hoc prætextu rescindenda & annullanda & ita fuit conclusum in regia audientia prout in meis decisionibus videre est. in cap. 167. per totum.

S V M M A R I V M .

TRANSACTI O N E M rescindere volens ex capite lesionis tenetur restituere acceptum alijs non debet audiri.

Clausula, rato manente parto, in instrumento transactionis apposita, operatur in fauorem eius qui seruat contractū, non etiam eius qui contravenit.

Oblatio sufficit quod fiat ei qui non vult acceptare quod habere debet.

CAPITVLO V.

Don Ludouici Responsum super eo, an volens agere ad rescindendam transactionem ex capite lesionis debeat audiri si non offert restitutionem eius rei quam ex causa illius transactionis accepit.

VÆ S I V I T à me Mauritius, an ille qui transigendo recepit aliquid ex causa transactionis, si postea vult agere, ad rescindendam transactionem ex capite lesionis teneatur offerre restitutionem rei accepte, & si non offert an debeat audiri. Respondidi per l. si diuersa. C.

t de transactione. vbi is qui vult rescindere transactionem tenetur restituere acceptum. vbi hoc notant Salycet. & Paul. de Caf. & Bal. in cap. 1. §. notandum. de his qui feud. dare poss. Pro quo facit illud quod dicitur, quòd si aliquis tenetur aliquid restituere, nisi id offerat parte opponēte, nō potest agere. ita Docto. in l. iuris gentium. in princ. ff. de pact & in l. filiæ licet. C. de colla.

colla. in l. Iulianus. §. offerri. ff. de actionib. empt. & Bald. in l. si traditio. in 3. quæst. C. de emptio. & vendit. Et ita fuisse votarum in concilio Neapol. fatetur. Afflict. in decis. 220. num. 4. videlicet, quod volentes re-scindere transactionem debent of-ferre restitutionem eius quod ex causa transactionis habuerunt. Hinc dicit Bald. in auth. dos dota. C. de do-nationib. ante nupt. quod qui differt facere quod debet, non potest pere-re quod ei debetur. concordat tex. in l. si non fuerit. ff. de iure iuran.

Nec refert, quod pars nollet ac-cep-tare talem oblationem, ex quo vult trans-actioni stare: quia clausula rato-manente pacto in instrumento trans-actionis apposita, operatur in fauorem eius; qui seruat contractum, non autem in fauorem eius qui contra-uenerit. imò in eius odium operatur. vt dicit gloss. in l. qui fidem. ff. de trans-factio. & in l. 3. C. de iure emphyt. facit tex. in cap. ex co. de iure iuran. in 6. Faciunt nota per Pau. de Cas. in dicta l. Iulianus. §. si offerri. num. 9. vbi dicit, quod qui non vult acce-prate quod habere debet sufficit, quod fiat ei sola oblatio, & hoc verū quando sumus in iudicio. vt in l. si rem. §. f. ff. de pignora. actio. Extra vero iudicium requiritur consignatio & depositio ad hoc vt actor cum effectu actionem consequatur, sicut quantum ad hoc vt liberetur ipse, vel res sua. vt in l. ob-signatione. C. de solutio. & ita nota bar. in l. 4. de con-ditio. institutio. vbi illum omnino videas. & per eundem & etiam Bald. in l. acceptam. C. de usur. & probatur in l. 1. C. de commu. seruo manumis. & nota. in l. ante penul. C. de pac. in-ter emp. & vendi. Atque ita conclu-damus, quod opponendo pars aduer-sarium agere non posse obstante tr-aactione tunc necessario fieri debet

dicta oblatio, sin minus dicta pars quæ vult transactioni stare, debet ab-solui. Et ita fuit conclusum in regia audiencia in facto causæ vertentis in ea inter Bernardum Torrent ex una agentem & æconomum monasterij & Conuentus sancti Francisci de Paula se defendantem ex altera die 20. Octobris, 1608.

SVM MARIVM.

- 1 **MATRIMONIVM** requirit illius qui contrahit liberum con-sensum.
- 2 **Filius familiæ absque patris consensu matrimonium contrahere potest.**
- 3 **Leges regie imponentes pænam con-trabentibus matrimonium sine pa-tris consensu iure canonico sublate sunt.**
- 4 **Filius heres in testamento scriptus cui fuit iniunctum, ne licet ei contrahere matrimonium sine expresso con-sensu matris alii hereditate priu-tetur, non censetur hereditate priuatis quamvis sine dicto consensu con-trabat.**
- 5 **Actus in quibus requiritur libera fa-cultas non debent pendere ex alieno arbitrio.**
- 6 **Leges Regie exigentes parentū cōsensum in matrimonio contrahendo referantur ad honestatem tantum.**

C A P. VI.

Don Ludouici responsum super eo, an filio heredi instituto possit imponi grauamen ne sub pæna priuationis heredi-tatis possit contrahere ma-trrimonium sine voluntate & consensu matris suæ.

ACCESSIT ad me Mauritius & in mediū hunc casum proposuit. Ecce Titius in suo testamento instituit hæredem vniuersalem Sempronium filium suum. Et post factum progressum ad plures substitutionum gradus hanc in dicto testamento adiecit clausulam. Quod dictus Sempronius filius suus, atque ab eo hæres institutus teneretur matrimonium contrahere cum consensu & voluntate matris suæ, quod nisi fecerit priuat illū sua hæreditate, & in eo casu vocat ad dictam hæreditatem filium secundo genitum. Euenit, quod volens Sempronius matrimonium contrahere cum Berta, non potuit obtainere consensum à matre sua, & nihilominus sine dicto consensu cum ipsa Berta contraxit. Dubitauit Mauritius, an ideo ipse Sempronius censeatur dicta patris sui hæreditate priuatus, & testamentum sumere debeat vires à filio secundo genito. Quæsiuit propterea, quod super his ei respōderē.

1. Ut in hac facti specie dubium propositum resoluatur, existimauit ex iure canonico firmissimè esse tenendū, matrimonium illius qui contrahit requiri liberum consensum, ita est tex. in cap. 1. de despousatio. impub. ca. cum locum. & cap. gemma. de sponsalib. cum alijs multis concordantibus. Et adeò est verum, quod à sancta Tridentina Synodo in cessione. 24. capit. 1. anathemate damnantur illi qui falso affirmant matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse. Quo sit, ut iure canonico sancitum sit, filiosfamilias absque patris consensu matrimonium contrahere posse ut nota. per glos. in cap. fi. 22. q. 2. quæ expresse hoc dicit. Idem glo. pen. in c. 1. de despousatio. impuber. vbi Abb. & idē cōcludit gl.

in l. Paulus de statu homi. Et hoc ita procedere intelligamus, quod statutū, ac alia quæcūq. leges regiæ disponentes filiosfamilias non posse matrimonium contrahere sine cōsensu patris non valent. Immo dictæ leges si quæ sunt imponentes pœnā cōtrahētibus matrimoniuī sine parentū consensu iure canonico sublatæ sunt, nec vim legis habere merentur. vide Couar. in cap. 3. §. 8. n. 6. secundæ par. relectio. & Philip. Deci. in l. nuptias. nu. 9. ff. de reg. iur. & plures alios per eū ibi citatos. Hoc enim sancire ad Romanos Pontifices pertinet. ita Ioan. Andr. communiter receptus. in cap. statutum. 1. de hæreti in 6. Abb. in ca. Ecclesia. de constitutionib. num. 20. Federic. de sent. in consil. 36. quos & alij plures refert Felin. in cap. 1. de sponsalib. numer. 13. In isto enim casu ius canonicum attenditur, in quo de matrimonio agitur. cap. fi. de secund. nupt. c. nunc igitur 2. q. 3. ibi leges seculi præcipue in matrimonii sacros canones sequi non dedignantur.

Hinc infertur, quod si statuto, vel alia ciuili lege contra filios contrahentes matrimonia sine parentū consensu imponatur pœna priuationis hæreditatis, nō ideo possent dicti filij ita matrimonia celebrantes à parentibus exhæredari, nec ab ipsa lege ex hæreditati censerentur. Nam cū matrimonium permisum sit de iure canonico vt supra ostēsum est, ideo, quod sit lege permittente pœnā non meretur. l. Gracchus. C. ad leg. lul. de adul. C. qui peccat. 24. q. 4. Nec hęc dicitur causa iusta exheredationis: quia cum dicto iure canonico matrimonium debeat esse liberū, non debet per illā exheredationis pœnam restringi. ita Abb. in consil. 12. in versi. sed dubium imminet. lib. 1. & sic pœna exheredationis remota videtur: quia cessante

pro

prohibitione matrimonij cessat effec-
tus & tollitur pena quæ in casu pro-
hibitionis erat statuta. vbi dicit text.
in cap. non debet. de consanguini. &
affini. Nam alias si filij contrahentes
matrimonia sine consensu & volun-
tate patris vel matri possent pater-
na hereditate priuari, minime au-
derent libere nubere cui vellent. ita
Hostiens. Abb. & alij. in capitul. 1. de
desponsatio. impuber. latius Ioan.
Lipi. in cap. per vestras. de donatio-
nib. not. 3. §. 9. cum sequentib. Alex.
consil. 97. volum. 1. Deci. late in l. au-
prias. ff. de regul. iur. Felin. in cap. Ec-
clesia. num. 59. de constitutio. & ibi-
dem Deci. nu. 39. & in consil. 31. quo
locait, non posse filium à statuto ali-
mentis, nec legitima priuari, ideo
quod sine patris consensu coiugium
contraxerit. Potius enim permitten-
da est hæc iniuria quæ patri fieri in-
directe videtur quam quod libertas
matrimonij impediatur. ita Imo. &
Alexan. in l. 1. num. 32. ff. solut. ma-
trim. Imo. in cap. accedens. de pro-
curatorib.

4 Ex quibus infertur vera & patens
in iure conclusio, quod quamuis te-
stator in suo testamento instituat fi-
lium suum heredem, & postea adi-
ciat, quod non possit contrahere ma-
trimonium sine expresso consensu
& voluntate matris suæ, quod ni-
ficerit hereditate priuetur vocando
in tali casu ad suam hereditatem
alium filium secundo genitum, si di-
ctus filius primo heres institutus sine
dicto consensu contrahat, non ideo
censeri debet dicta hereditate pri-
uatus: quia conditio illa attēto quod
libero consensi aduersatur nullius
est momenti & proinde reiicienda.
Nam cum statuta seu leges im-
ponentes principaliter pñnam contra-
hentibus matrimonium sine parentū
consensu non valeant: quia ab his le-

gibus auferitur libera matrimonium
contrahendi facultas, nec etiam vale-
bunt dispositiones quæ per indirectū
& conditionaliter hoc idem prohi-
bent. Vbi enim aliquid directo, &
principaliter prohiberi non potest,
non poterit etiam per indirectum &
conditionaliter ut not. Bar. per illum
tex. in l. Seyus & Augerius. ff. ad leg.
falcid. & bal. in l. 1. C. de indic. vidui.
tol. Et probat hanc egregiam deci-
sionem tex. in l. cum tale. §. rescriptū.
ff. de conditio. & demonstra, vbi le-
gatum Seyæ relatum si arbitratu Ti-
tij nupserit, ei nubenti sine arbitrio
Titij ita demun deberi ac si condi-
tio adiecta non fuisset, eamque legis
sententiam videri ne quod omnino
nuptiis impedimentum inferatur.
Cuius legis occasione inquit Azo ibi
in gloss. inferatur, huiusmodi condi-
tionem remitti, quasi viduitatem aut
deterius inducentem. l. cum ita. in
fin. & l. hoc modo. & l. filia. ff. de
conditionib. & demonstrationib. &
l. turpia. §. 1. ff. de legat. 1. Nam si filius
amissione patrimonij coercetur ad
sequendum in nuptiis alienum ar-
bitrium, offendam dicemus con-
tra bonos mores libertatem quæ in
matrimonio plena esse debet. l. Titia.
ff. de verborum obligatio. cap. Gem-
ma. de sponfalib. vide hunc casum
ad litteram abunde disputatum, &
pro hac parte conclusum per Aymo.
Crauet. in consilio primo. & per
Symo. de Prætif. ultimar. volunta.
pagina 384. in primo dubio per to-
tum.

5 Corrobatur hæc nostra decisio
quia actus in quibus requiritur li-
bera facultas seu liber consensus
ut in matrimonio per supra dicta
non possunt, nec debent pendere
ex alieno arbitrio. Imo casu quo
dicti actus alieno arbitrio dispo-
nentur dictæ dispositiones nullæ

& inualidae essent per tex. in l. illa institutio. ff. de heredib. instituen. vbi statuitur dispositionem ex alieno arbitrio pendentem nullius esse momenti. His potest adduci tex-notabilis in l. item si unus. §. idem Pomponius ff. de recep. arbi, vbi si ita sit compromissum ut quod Titio placeat id Seyus pronuntiet, Respondit Vlpianus non valere tale arbitrium, in quo libera facultas arbitri sententiae non sit futura.

Quare ex predictis videtur conclusum Sempronium contrahendo matrimonium cum dicta Berta non requisito, neque exacto consensu matris non censeri ob id hereditate exclusum. sed ita demum ei hereditatem deberi ac si dicta pena in dispositio-
ne, adiecta non fuisset.

Fareor tamen non deficere leges statuentes consensum patris necessarium esse filii ad matrimonium contrahendum ut in institu. in princ. de nupt. l. Paulus ff. de statu. homi. l. si ut proponis. 2. C. de nup. sed eas iure canonico esse correctas ex superioribus ostensum est. Quibus etiam respondetur omnibus aliis legibus regiis parentum consensum in matrimonii filiorum exigentium ut referantur ad honestatem tantum. de quibus vide late Couar. 2. par. rellc. cap. 3. §. 8.

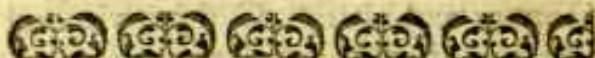
SUMMARIUM.

- 1 SENTENTIA lata contra unum regulariter non est executioni demandanda contra tertium possessorem.
- 2 Index concedens executionem contra aliquem, censetur illam concedere contra nominantur tantum & ipsius bona, que tempore sententiae possidebat.
- 3 Sententia stricti iuris est.

- 4 Sententia lata contra unum in causa petitory non potest nec debet mandari executioni contra tertium possessorem non vocatum nec citatum in iudicio.
- 5 Possessione nemopriuandus est absque citatione & acta judiciali.
- 6 Tertius respectu iuris solius possessionis quam ipse obtinet potest sententie executionem impedire.
- 7 Iudicium oppositionis tertij possessoris ad impediendum sententiae executionem requirit, quod summarie in eo procedatur.
- 8 Missio facta per iudicem in possessionem non recte procedentem vel possessore non citato non priuat possessorem sua possessione.
- 9 Tertius possessus quamvis sit praedo & iniustus possessus, eo non auditio neque citatio non debet per executionem rei iudicat, e sua possessione priuari.
- 10 Tertius possessus licet scientiam habuisse de causa que inter litigantes ducebatur nihilominus potest sententiae executionem impedire. Et quomodo hoc reuera intelligatur vide hic.
- 11 Tertius possessus, non auditus in actionibus personalibus potest executionem sententiae contra debitorem latere impediare.
- 12 Tertius possessus impedire potest venienti ad adipiscendam possessionem remedio. l. fin. C. de edic. ditui Adriani tollen. ne in praejudicium sue possessionis illa adipiscatur.
- 13 Tertius possessus executionem sententiae impedire potest, quamvis tres sententiae praecessissent.
- 14 Executionis sententiae fieri potest contraterrium possessorem qui rem litigiosam lite pendente emit, & de hoc vide hic late. & num. 19.
- 15 Res litigiosa ob causam necessariam alienari potest.
- 16 Res litigiosa propter causam dotis vel donationis propter nuptias alienari potest.
- 17 Res litigiosa ex causa transactionis alienari potest.
- 18 Res litigiosa quando tempore peritura est potest alienari, & tenebit alienatio.

Expe-

- 19 Executio sententie late contra alienan-
tem rem lite pendente, potest in actioni-
bus personalibus mandari executioni
contra tertium possessorem. Et hoc est
verum, quando tertius possessor qui
emisit habuit litis scientiam & inopiam
debitoris alienantis scivit.
- 20 Executio sententie contra unum late
potest mandari executioni contra ter-
tium quando ipse tertius fatetur victum
debitorem dominum esse rei illius, &
tamen allegat se possidere, nullam ex-
ponens causam ne titulum iustae pos-
sessionis.
- 21 Tertius contradictor non est admittendus
ad impediendam sententię executionem,
quando res que venit exequenda
possidetur per debitorem condemnatum.
Et quid quando possessio esset vacans.
& etiam vide num. 23.
- 22 Opposito facta per tertium ad impedien-
dum sententię contra alium late exe-
cutionem non est admittenda quando
presumeretur calumnia ipsius tertii,
opponentis se executioni.
- 23 Executio sententie sit contra rem reper-
tam in posse rei licet a tertio illam ha-
beat.

CAP. VII.

Responsum super executione
sententiae inter alios latę, an
fieri possit contra tertios pos-
sessores bona victi & condem-
nati tenentes.

CVM dubitaretur an se-
tentia lata contra debi-
torem condemnatum
posset & debeat mada-
ri executioni cōtra ter-
tios possessores bona illis condemnatis
tenentes & possidentes, & sic an
per dictos tertios possessores opponē-
do se executioni possit dicta senten-

tia executio impediri.

1 Fuit hoc negotium disputatum &
primo dictum, regulariter receptum
esse, sententiam latam contra unum
non esse contra tertium possessorem
executioni demandandam, & dico
primo probari per tex. in ca. cum su-
per. in y. mandamus extra de senten-
& re. iudic. vbi expresse disponitur,
executionem sententiae esse differen-
tia respectu tertij possessoris, ne circa
possessionem detrimentum patiatur.
Probat eandem sententiam tex. in l.
à diuino Pio. in §. si super rebus. in versi.
sed & illud ff. de re indi. vbi legitur,
quod quando executor vult credito-
rem in tenutam alicuius prædiij pone-
re, est ei ab aliquo obijcitur illud præ-
diuum nō esse condemnati, debet exe-
cutor illud dimittere, est ad alia bo-
na condemnati ire. Confirmat hanc
eandem conclusionem tex. in l. 2. C.
quando fiscus vel priua. & infra ead.
l. §. sed vtrum. Et idem probant com-
muniter scibentes in supracitatis lo-
cis. Atque etiam videndus Couarru.
practi. qq. cap. 16. num. 3. in versi. Ter-
tia solet tradi species. vbi dicit, non
esse in dicto casu sententiam execu-
tioni tradendam: cum hic tertius rei
petitæ possessor nondum fuerit vic-
tus ab eo qui petit executionem.
Alioqui non fieret executionis contra
victum, sed cōtra ipsum tertium qui
nusquam litigauerit, nec vīctus fue-
rit. ut in dictis iuribus supra allega-
tis. Sequitur Ioseph. Ludoui. in deci-
sio. 26. num. 15. parte. 1. vbi aliam
allegat rationem; quia ex quo perso-
na mutatur, requiritur alia cause co-
gnitio Rot. decis. 484. incipien. si
sententia. in nouissimis. Innocen. in
cap. quia lo. 5. de iudi. Bal. & Angel.
in l. si binæ ff. de iniusto irri. testa-
men. Crot. in consil. 19. Iacob. Emy-
li. Ferra. in consil. 51. Et hæc conclu-
sio sic confirmata plures habet ratio-

nes, quarum prima hæc esse potest, quia res inter alios acta alijs nocere non debet. I. sepe ff. de re iudi. & in dicto cap. cum super in fin. & capit. pen. extra cod. & toto titu. C. res in 2 ter alios acta. Secunda erit ratio, quia iudex concedens executionem contra aliquem censetur illam concedere contra nominatum in sententia tam, & ipsius bona, quæ tempore sententiae possidebat, non autem contra possessa per alium: quia iudex alios sua possessione priuare voluisse non censetur. ita Paul. Castr. in l. qui universas §. possessionem. num. 1. ff. de acquir. possessio. Iaf. in l. iuste possidet. num. 9. versic. sed in quantum. Alexan. in l. peregre. §. quibus. num. 8. cod. titul. Roland. à Val. consil. 5. num. 10. in fin. & 11. lib. 2. Sententia enim est stricti iuris. I. Paulus respondet. ff. de iudi. l. 1. C. si plures vna sententia. Angel. in consil. 135. col. fin. Iaf. in l. centesimis. §. 1. ff. de verb. obligatio. Socin. in consil. 134. col. 2. lib. 1. & in consil. 18. circa fin. vol. 3. Addo Paul. de Cast. in consil. 87. lib. 1. vbi, quod adeo sententia est stricti iuris quod lata pro reo non prodit fideiussori. Et alibi scribit idem Paulus in consil. 295. incipien. viso supra scripto pucto. col. 3. circa medium lib. 1. quod in tam sententia existimatur stricti iuris. ut restringi debeat, quories restringi potest salua ratione recti sermonis, ideo sententia lata ad vnum effectum ultra illum operari non debet. I. in agris. ff. de acquir. rer. domi. Atque ita cum sententia lata sit inter duos circa ius dominij & proprietatis, & illa possit restringi tantum salua ratione recti sermonis ad dictum ius dominij, & proprietatis, consequenter videtur conclusum, illam non nocere tertio possidenti: cum causæ petitorij, & possessorij distinctæ sint, & vna nihil co-

4 mune habeat cum alia. Quare sententia lata contra vnum in causa petitorij non potest nec debet mandati executioni contra tertium possessorum non citatum nec vocatum in iudicio alias enim si talis sententia exequatur contra tertium possessorum, efficit illam exequi contra mentem & intentionem iudicantium quod esse non debet. I. qualem. in princ. l. quia arbitr. & ibi nota. ff. de recep. arbitri. I. si ex testamento. in fin. & l. si. cum argentum. in fi. princ. ibi. Neque iudex. ff. de exceptio. rei iudic. Paul. de Cas. in conf. 267. in fi. & 337. & 356. libro 1. 5 Tertia tandem ratio est, quia nemo amouendus est à sua possessione absque citatione & actu judiciali. cap. licet Episcopus. de præbend. in 6. & ibi Philip. Franch. col. 1. in versic. Tene menci. & glo. in verbo vocato. rex. in l. sepc. & in l. iudicata. ff. de exceptio tei iudica. Felin. in cap. cum olim. de re iud. Marfil. in l. de uno quoque. nu. 37. de re iudi. In his terminis nostris Neuizan. consil. 81. num. 8. 9. & 10. affirmat, necessariam esse causæ cognitionem ex l. ultima. C. si per vim vel alio. mo. & cap. querelam. de simo. ca. inter quatuor. de maiori. & obedien. vide quoque Roman. in consil. 158. & Menoch. de recuper. poss. remed. 1. nu. 111. & ante eos vide Bal. in consil. 149. parte 3. quod incipit proponitur per totum. Paul. de Cas. in consil. 87. num. 3. parte 1. vide etiam Rebuff. in tract. de senten. execut. art. 7. glos. 11. nu. 3. & huius rationis ratio est, quia ad hoc ut oblet exceptio rei iudicata requiritur ut sit eadem causa, idem ius & eadem persona. rex. est in l. cum queritur. cum duab. sequen. ff. de exceptio. rei. iudi. Tandem vide plenissime per Felin. in cap. veniens 2. nu. 5. de testib. vbi per aliquot conclusiones materiam tractat. Ex quibus remanet confirmatum & optimi.

mis rationibus fundatum sententiam
Iatam cōtra debitorem non esse exe-
cutioni demandandam cōtra tertios
bona illius debitoris tenētes & pos-
sidentes non vocatos neque in iudi-
cio auditos.

Sed Mauricij te scire oportet su-
pra dictam conclusionem plures ha-
bere extensiones & ampliationes,
nec non etiam limitationes quas tibi
ante oculos proponam ut eis co-
gnitis, & recte perceptis, veram dictę
cōclusionis interpretationem & de-
clarationem habeas.

⁶ Et primo ampliatur dicta conclu-
sio, ut locum etiam obtineat, quoad
iuris solius possessionis quam ipse ter-
tius obtinet etiam si non prætendat
se dominum, & etiam si vīctor velit
probare debitorem vīctum dominū
esse per sententiam: quia etiam in hoc
casu impediri potest sententiæ exe-
cutio. ut probat expressa gloss. in l.
à diuo Pio. in §. si super rebus. in
verbo fiat. vbi declarat gloss. quod
controversia ad impediendam exe-
cutionem potest fieri ab aliquo iure
domini, & etiam iure possessionis, &
nihil gloss. allegat sed ibidem num. 6.
illam approbat Bart. dicens se crede-
re ipsam glo. dicere verum ex l. f. C. si
per vim vel alio mo. per rationem
textualem quam supra adduximus,
quod possessor non conuentus nec
cirates non deberet in sua possessione
turbari etiam ex rescripto principis,
vel iudicis interlocutione. ut ibi in
dicta l. f. vbi hoc latè per gloss. decla-
ratur. Et videndus est quoque Iason
in dicto §. si super rebus. n. l. vbi ex-
pressè tenet, quod quando mouetur
questio de sola possessione ipsa sola
impedit sententiæ executionē iuxta
d. gloss. in dicto verbo fiat communiter
ut ipse fatetur Iason approbatam. Et
candem firmat sententiam ibidem
num. 9. vbi tenet, quod quando con-

tradictor mouet cōtrouersiam solū
ratione possessionis, quia dicta con-
trouersia solius possessionis quam ha-
bet tertius contradictor potest im-
pedire sententiæ executionem. firmat
Abbas in cap. cum super. extra de re
iudi. num. 33. vbi dicit, quod tertius
ratione solius possessionis potest im-
pedire executionem sententiæ in sui
præjudicium & allegat Innocen. &
Bart. adducens hanc rationem quia
non deber nec contra ignorantem
nec contra non vocatum mutari sta-
tus possessionis in vim sententiæ latè
inter alios per tex. allegatum in dicta
l. f. C. si per vim vel alio mo. & in ca.
1. de causa possessio. & proprie. & in
cap. inter quatuor. de maiori. & obe-
dien. Quando enim fit condemnatio
in vna re, si fit executio in alia, me-
rito potest tertius contradictor exe-
cutionem impedit, nimirum ergo si
executio sententiæ latè super petitio-
rio impediatur per tertium rem pro
suis iuribus possidentem. vide Myn-
singer. obseruatio. 73. remissione. &
Alexan. in l. f. marito. in princ. ff. solu-
matrim.

⁷ Ampliatur 2. dicta conclusio, adeò
ipsam procedere, quod in hoc iudi-
cio oppositionis tertij possessoris est
summarie & semiplene procedendū
taliter quod sufficit, quod tertius cō-
tradictor alleget & probet se possi-
dere ut possessione ex summaria co-
gnitione minime priuetur donec or-
dinario iudicio conuincatur. Nam
alias esset valde iniquum quod quis
iudicio summario priuetur possesso-
ne alicuius rei. ita Conar. practicar.
quest. cap. 16. num. 4 in vers. sed huic.
ibi. Est enim maxime iniquum. Et
ideo dicit, quod in hoc iudicio exe-
cutionis sententiæ inter alios latè sa-
tis est, ad impediendam executionē,
quod tertius contradictor qui se op-
posuit executioni alleget, & probet
se possi-

se possidere, ut possessione minime sit priuandus ex summaria probatione dominij. Panor. in cap. cum super. nu. 7. per tex. in cap. veniens. extra de testib. vbi ipse Panor. declarando gl. 2. dicti cap. cum super. dicit, primam partem gloſæ optime loqui, intelligendo, quod per probationem summariam differatur executio ad tempus scilicet donec postmodum plene discutiatur de iure tertij Alex. in dicto §. si super rebus. num. 1. & 2. & ibi Bar. num. 1. & Iaf. num. 3. & 4. Nata. consil. 412. num. 7. Et consistit hæc summaria cognitione in eo, quod non producitur libellus, nec fit litis contestatio & semiplene probationes sufficiunt Rol. consil. 5. lib. 2. num. 2. & 3. Quare cocludamus, quod in dicta summaria cognitione solum cognoscitur de mero facto possessionis, an scilicet tertius possideat nec ne. Et constando de dicta possessione etiam semiplene, est impedienda executio sententiæ per supra allegata. Nam ex eo solum quod constat, possessionem esse penes ipsum tertium se executioni opponentem, presumitur iusta possidendi causa licet non probetur. Couar. pract. qq. cap. 16. in versicul. Quintum. vbi sentit, quod vbi contradictor qui possidet, & se executio ni opponit, fatetur, debitorem victum rei petitæ quoad executionem dominum esse, & tamen probat se possidere, & allegat iustum possessionis causam, erit facienda executio codi modo absque præiudicio possessionis licet non prober iustum possidendi causam: cum ea presumenda sit, si allegetur. Quod etiam sentit Bar. in dicto §. si super rebus. in fi. & ibi Alex. nu. 12. Quod forte secus esset, quando contradictor fatetur victum debitorem dominum esse rei illius & tamen allegat se possidere, & vere possidet, nullam exponens causam,

nec titulum iustæ possessionis: quia tunc videtur præsumendū fore possessionem iniquam ex ratione tex. in cap. cum dilectus. de causa possess. & proprie. Et ideo executio fieri debet etiam quoad possessionē, ita ut huic tertio res auferatur non obstante contradictione. Quod censit bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. & Couar. vbi supra num. 4. in versic. Sextum vbi dieit, hoc quodammodo posse probari in dicta l. à diuo Pio. in §. pen. tametsi Alexan. in ead. l. nu. 12. visus sit huic opinioni sensim refragari. vide etiam Iacob. Cancer. varia. resolu. cap. 16. num. 77. 78. 79. vbi declarat, tunc possessionem iustum præsumi cū titulus verus vel putatiuus precedit, vel possessio est longa. iuxta tradita per Anto. Gabr. lib. 7. in tit. de crimi. conclusio. 2. num. 35. & 36. qui multos recenset, maxime cum iste tertius habeat præsumptionem contra se; cum alium rei dominium fatetur. iuxta notata per Panor. in ca. ex litteris. num. 18. de restitutio. spoliator. Et adeò hanc veram existimamus ampliationem, quod si quando iudex mittit aliquem in possessionē pro executione iudicati, tertius qui reperitur possidens protestatur, & dicit, non posse fieri illam immissionem in eius præludicum, ideo quod ipse est in possessione, & iudex executor non obstante dicta protestatione procedit ad executionem contradictum tertium, quod tūc dicta executio dicitur esse nulla. iuxta bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor. pro mari. & vide Alex. in §. si super rebus. nu. 9. Et quatenus dicta executio de facto facta est, de facto per iudicem contratio imperio reuocari debet. prout tenet Alex. in dicto §. si super rebus. dicto num. 9. Immo quod fortius est posset talis tertius à sua possessione. eiectus, illam incontinenti propriæ autho-

authoritate recuperare. vt in l. 3. §. eum igitur ff. de vi, & vi arma. Et dico, in continenti, quia hoc ei licet antequam ad alia extranea diuertat negotia glo. in dicto. §. cum igitur in verbo. continenti. & est tex. in l. continuus. ff. de verb. obligatio. 1. responso, & in l. duos. §. si de duob. reis, & in l. quod ait. §. quod ait. ff. ad leg. l. l. de adulter. & l. heredes. §. fin. ff. de testamen. & etiam ex interuallo, si animo ciuilem retinuit iuxta glos. in l. 1. §. interdictum. ff. vti possidet, & ibi plene Bar. & glos. in §. retinen dæ. initi. de interdic. & glo. & bart in l. 1. C. vnde vi. Atque ita tenet. Roland. in consil. 5. num 12. quod etiam si iudex haberet animum præjudicadi tertio possessori hoc facere non posset, & si faceret non priuaretur tertius sua ciuili possessione immo. num. 13. dicit, quod posset ipse tertius ratione suæ ciuilis possessionis propria authoritate possessionem rei suæ captae per alium quamvis ei adjudicatae apprehendere.

8 Ampliatur. 3. eadem conclusio vt ita procedat, quod missio facta per iudicem in possessionem non recte procedentem vel possessore non citato non priuat possessorem sua possessione, nec ei præjudicium parat, nec taliter immisso possesso acquiretur. ita Iaf. in l. iuste possidet. num. 9. in fin. ff. de acquir. possess. vbi dicit, quod tertius qui non auditus nec citatus sua possessione priuatur, ipsum contra iustitiam censeri priuatum, & illud fieri contra iudicis intentionem qui non intendit alteri præjudicare. vt in l. fin. C. si per vim vel alio mo. immo quamvis vellet non posset illum tertium non citatum sua possessione priuare. vt quoque not. Innoc. in cap. quoniam frequenter. §. quod si super vt lite non contest. Idem ante censuit Imo. in dicta l. à diuino Pio.

§. si post addictum. nu. 1. vbi concludit quod per immissionem in possessionem non generatur tertio præjudicium nec in possessione nec in domino: quia iudex ei præjudicare non intendit. Et ideo dicit, ipsum tertium non debere recurrere ad remedium ordinarium, imo videtur, quod auctoritate propria possit expellere immissum cum habeat ciuilem. vt in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. possess. quem ibi sequitur Alex. num. 9. Bal. in conf. 149. in fin. lib. 3. videndus quoque Craue. in cōf. 235. num. 2. parte. 2. vbi alios ibi recenset Roland. à Val. in conf. 5. nu. 12. lib. 2. Hieronymus Gabriel. in consil. 52. num. 12. lib. 1. & consil. 31. nu. 21. lib. 2.

9 Ampliatur 4. dicta conclusio vt procedat & vera sit etiam quod tertius possessor esset predo, vel alius iniustus possessor: quia eo non auditio, nec citatio non potest nec debet per executionem rei iudicatae à sua possessione expelli, imo si spoliatur, est ante omnia restituendus probat hāc sententiam tex. in l. colonus. & in l. cum fundum. ff. de vi & vi arma. & clare tex. in l. 1. §. qui vi. eod. titu. vbi qui vi deiectus est, quicquid damni cesserit ob hoc quod deiectus est recuperare deberet. Pristana enim causa restitui ei debet quā habiturus erat si non fuisset deiectus. Et ea quidem ratione quæ adduci solet: quia sine citatione, & actu iudicario nemo est à sua possessione amouendus. cap. licet Episcopus de præben. in 6. ibique Philip. Fran. col. 1. versic. 3. & in gloss. in verbo vocato. late Felin. in ca. cum olim. de re iudi. Marsil. in l. de vno quoque. num. 37. de re iudi. & vide Menoch. de recuperan. possess. remedio t. num. 111. vbi latissimè materiam hanc circa prædonē pertractat Alex. in consil. 5. lib. 2. num. 1. Ruin. conf.

conf. 17. num. 3. lib. 5. sal in l. nam ita diuus. nu. 5. ff. de adoptionib. vbi loquitur in notorio predone. Marsil. in singul. 195. Anton. Gabr. de citation. conclusio. 1. num. 69. in nona limita. Felin. in cap. cum olim. de re iudi. Marsil. in l. de unoquoque. num. 37. ff. de re iudi. Neuizan. in conf. 81. num. 8. 9. & 10. Guido Papz consil. 13. numero 2.

- 10 Ampliatur 5. eadem conclusio ut quoque locum obtineat, etiam si tertius possessor scientiam & notitiam habuisset de causa quæ inter litigantes ducebatur, & de sententia obtenta per unum ex eis exequente: quia dicta scientia sibi non nocet quomodo nisi tertius possessor possit sententia executionem impedire. Non enim ut sententia noceat tertio sufficit eius scientia, nec etiam sufficit quod prima ac principalis actio vel defensio competat tertio scienti taliter, quod ideo possit interdicere alieri ex litigantibus ne actione vel defensione utatur, sed requiritur etiam copulatio, quod in causa & liti tractetur de iure quod tertius ab altero ex litigantibus causam agente vel defendantem habuit. ita resoluit & declarat Couar. in cap. 13. præt qq. nu. 7. & 8. vbi verum adfert intellectum ad tex. in l. sape. ff. de re iudi. & ad c. pen. de re iudi. Ad idem optime facit doctrina Panor. in cap. cum super. nu. 18. extra de re iudi. vbi sentit sententiam non nocere tertio scienti & patienti etiam si eidem principaliter interesset nisi possit impedire litigantes quomodo litigent. vbi etiam n. 19. tradit intellectum & declarationem ad dictam l. sape. ff. de re iudi. & ad d. ca. pen. extra cod. tit.

Sed plurimorum Doctorum autoritat e videtur posse dici contrarium scilicet dictum tertium non esse admittendum a de impediendam sen-

tentia executionem quoties is ante sententiam sciuerit causam & litem tractari inter victorem & victum prout censem rem istam fore intelligendam Anton. Abb. & Felin. num. 10. in cap. veniens. 2. de testib. & Nicola. Boet. in decisio. 79. qui alios citat authores. Attamen horum sententiam non oportet ita indistincte intelligere: quia forte male plerumque posset intelligi. Nam vel sententia illa de cuius executione agitur, & aduersus victimum autoritatem rei iudicata habet alteri præiudicat ratione scientia, & in hoc casu tertius appellatione proposita in casu quo possit appellare impedit executionem sententia non obstante scientia, vel nocet alteri sententia ex natura cause, & non est tractandum de impedienda eius executione cum etiam aduersus tertium ignorarem transierit in rem iudicatam. Quod si sententia non nocet iure tertio, nec præiudicat paru refert, quod is sciuerit causam, & litem tractari: quia etiam scienti non infert iure sententia præiudiciū aliquod. Et ideo quoties in executione huic præiudicium immineat, aut aliqua lesio contingere possit est admittendum ipse tertius ad impediendam executionem non obstante scientia litis & causæ. Quare opinio Anto. Abba. Felini, & aliorum tunc erit admittenda, quando tertio præiudicat sententia ratione scientie, & ex eadem causa non est ei appellatio permissa. Tandem pro resolutione prædictorum te scire oportet, tunc scientiam præiudicare, quando agitur de iure tertij ad ipsum principaliter spectante: nam tunc scientia habetur pro consensu, & sibi imputare debet quod non contradixerit. Secus vero quando in causa non fuit actum de iure tertij: Nā in isto casu non sufficit aliquem scire liti motam ad hoc

ad hoc ut sibi in iure suo præjudicet. Alex. in dicta l. sepe. §. sed sciebitus. num. 18. cum sequen. ff. de re iudi. pertex. in cap. quamvis. vbi Felin. n. 3. cod. titu. & ibidem Panor. num. 8. & 11. Quare agenti consultum est quādo intelligit extra iudicium tertium quendam iactare se aliquod ius habere super te litigiosa ut cum citati faciat ad comparendum & assistendum liti, iusq. suum deducendum & prosequendum ut una sententia lis cepta finem accipiat ita saepius vidi obseruari in regia audientia à qua ad instantiam agentium huiusmodi citationes mittuntur. Et attestatur Andr. Gail in obserua. 70. num. 16. & 27. ita in camera imperiali practicari, & esse hoc admodum salutare consilium maximè si actor de iure suo non diffidat.

11 Ampliat. 6. supradicta conclusio, & dic eam procedere etiam in actione personali ut puta quando agitur contra debitorem ut res alienum solvatur, vel actum sit ad rem aliquā petēdam & eius traditionem, & is debitor lite pendente rem speciali hypothecā obnoxiam vel alias res suas alienat. Nam in hoc casu licet postea contra debitorem sententia feratur, & ea victor contra emptorem tertium possessorem exequi voluerit, ipse tertius poterit ei illā executionem impediare: cum prius contra illum in his personalibus actionibus agendum sit actionibus revocatoriis ad revocandam illam alienationem tanquam in fraudem creditorum factam ex toto titulo. de his que in fraude credi fiunt. & per tex. in §. item si quis in fraudem institu. de actionib. tenent scribentes in dieta. Lá dino Pio. in §. si super rebus. ff. de re iudi. & Couart. practicar. qq. cap. 15. nu. 7. Nam ut ibi inquit, in actione personali quando creditor aduersus debitorem agit, non impe-

ditur debitör lite mota rem suam etiam speciali hypothecā obnoxiam alienare, nec adest huic rei vitium litigiosum executio sententiae latet contra debitorem fieri possit in alijs rebus quas ipse possidet. Et sic ex dicta alienatione lite pendente facta non potest colligi fraus contra futuram executionem. Et per hanc rationem nihil interest, quod emptor habuisset scientiam litis pendentiae. Vnde patet, quod cum in hoc casu, prius agendum sit actione revocationis ad revocandam illam alienationem tanquam in fraudem creditorum factam, sententiam contra debitorem alienantem latam non posse executioni deduci contra emptorem tertium possesse rem, imo cum interim illam impedire posse. Sed scias, quod haec doctrina non obtinet locū quando ille in quem res lite pendente alienatur sciret ne dum litem inter creditorem & debitorem pendere, sed etiam in opiam ipsius debitoris, scilicet quod non extabant alii res penes ipsum debitorem quibus posset creditoribus satisfieri: quia tunc sententiae latet contra ipsum recta via posset exequi contra tertium tanquam committentem fraudem non solum contra credores, verum etiam contra iudicem, & iudiciale authoritatem. de quibus latius dicā infra & probabo in 2. limitatione. vbi videas.

Amplia. 7. dicta conclusionē obtinere locū, etiā quod quis veniret ad adipiscendā possessionē remedio. lfi. C. de edicto diui Adria. toljē. In hoc enim edicto cōtinetur, quod qn quis exasse, vel ex parte institutus cōpetenti iudici, testamentū ostenderit, nō cancellatum ne quo abolitum, neque ex quacunque faze formae parte viatatum, sed quod prima figura sine omni vituperatione appareat,

& de positionibus testium legiti-
mi numeri vallatum sit, mittatur qui-
dem in possessionem earum rerum
quæ testatoris mortis tempore fue-
runt. Et competit hoc remedium hæ-
redi directo scilicet primo loco insti-
tuto, non autem competit fideicom-
missario vniuersali non facta sibi re-
stitutione verbali per hæredem gra-
uatum de sibi restituendo. ita Ias. in
dicta. l. fin. num. 8. per glos. ibi in
verbo. ex parte. Bart. ibidem in §.
fin autem. num. 9. Paul. de Cast. nu.
8. & ibidē omnes Peregri. in tracta.
de fideicommiss. artic. 48. de reme-
dio. l. fin. C. de edicto diui Adrian.
tollen. num. 5. 6. 7. 8. & 9. vbi ex com-
muni opinione, & ex multis funda-
mētis ac rationibus authoritatibusq.
iurium & doctorum quamplurimis
dictam sententiam confirmat. Dicitur
nunc in hac ampliatione nostræ
conclusionis, quod quicumq. venerit
hoc edicto ad adipiscēdam possessio-
nem rerum testatoris, & inuenierit
legitimum contradictem, tunc in
iudicio cōpetenti causæ in posses-
sionem missionis, & subsecutæ contradi-
ctionis ventilentur, & ei possessio ac-
quiratur, qui potiora ex legitimis
modis iura ostenderit. probatur hæc
decisio expressissimis verbis in d.l. fi.
C. de edicto diui Adri. tollē. vnde pa-
ret tertium legitimū cōtradictem
posse de iure executionē possesionis
adipiscendæ ex dicto edicto impedi-
re. Et quis dicatur in casu dictæ l. si le-
gitimus contradictor examinat latè
in eam. l. fin. communiter scribentes
cum magna distinctione præsertim
Bar. & Salyce. nu. 19.

13 Ampliatur. 8. eadem conclusio ut
procedat, & vera sit licet tres præces-
sissent sententiæ cōformes. Nam quā-
uis tres sententiæ conformes tradēdæ
sint omnino executioni iuxta clemē-
ti. constitutionis primæ. de re iudi-

non obstante nullitatis exceptione
in contrarium opposita / quæ facta
executione nihilomin⁹ examinatur,
tñ hoc admittendum est, quoad con-
demnatū non quoad tertium qui ra-
tione proprij præiudicij aduerteris ip-
sam sententiæ ultimā nullitatē alle-
gat vel se executioni opponit ad eā
impediendā. ita Ioan. Andr. ibi in gl.
in verbo. cōtra se. quā sequūtur Car-
dinal. q. 4. Bonifa. col. 7. & alij ibidem.
Felin. in c. veniens. 2. nu. 11. de testib.
Alex. & Ias. in l. à diuo Pio. §. si super
rebus. ff. de re iudi. Idem Felin. in ca.
cum super n. 18. de re iudi. Roma. in
singul. 287. Rot. in antiquis. decisio.
441. & Deci. in c. sua. n. 10. de appella.
Quorū opinio communis est, vt fac-
tur eam sequutus Felin. in c. qualiter
in primo nu. 31. de acusatio. vt cons-
tat ex traditis per Sebastia. Vanti. de
nullita. sen. in titu. quis possit dicere
de nullitate tametsi non deficiant a-
liqui contrariam sententiam verio-
rem existimantes, quando tertius
certior fuit de omnibus tribus sen-
tentijs, atque sic dicentes primam &
communem opinionem procedere
vbi tertius nullam cognitionem nec
scientiam habuisset duarum senten-
tiarum, quæ ante tertiam latè fue-
runt. Et hi sunt Guel. & Barbat. in
dicta clementi. l. vbi Zenzelinus &
Imola. Sed Couarru. practic. quæstio-
num in cap. 15. num. 9. in versic. Ego
vero. absque vlla distinctione opi-
natur, veram esse supradictam com-
munem opinionem quoties sententiæ
nec ex natura causæ, nec ratione
scientiæ tertio nocent etiam scienti.
Etenim tunc nec est necessaria ab
hijs sententijs appellatio. nec nulli-
tatis exceptio. Sed tantum oportet,
quod tertius utatur regula iuris ex
qua res inter alios acta alijs non no-
cet. Sed si terciæ sententia ita no-
cet tertio, quod ab ea non possit
appel-

appellare, quia tertia est, in hoc casu non poterit impediri ab ipso tertio huius sententiae executio propter nullitatis obiectionem. Verum vbi tertius appellare possit à sententia quæ illi nocet, & id facere prætermisit, aut neglexit, dubio procul impedit sententiae executionem nullitatis exceptione. ita Couar. vbi supr. vide etiam quæ circa hæc adnotauit Jacob. Cancer. variar. resolutio. 1. par. cap. 16. num. 85.

Nunc veniendo Mauritij. ad limitationes scire debes, quod dicta nostra conclusio limitatur. Primo ut non procedat in eo qui rem litigiosam emit præsertim in actione reali. Nam cōdemnato principali qui rem lite pendente alienauit, executio sententiae contra possessorem nullo instituto nouo processu fieri poterit: cum alienatio rei litigiosæ ipso iure sit prohibita, & iniquum foret tali casu actorem diuersis defatigari iudicijs. toto titul. in authen. deligios. vbi prolixæ Angel. text. in l. final. iuncta authen. nunc si hæres. C. eodem titul. Bart. in l. creditores. in repetitio. num. 23. C. de pignoribus, & hypothæ. Panormi. in capit. final. num. 8. de alienatio. iudi. mutand. cau. fac. Ferrari. in forma actionis realis. in verbo. tenet. & possidet. nu. 5. Couarru. extensissime. practi. qq. cap. 15. num. 6. cum sequen. & nos habemus expressum text. in usatico cum in contentione vbi habetur, rem in contentione positam non licere donari, vendi aut transferri. & in constitutione. 1. titu. de cosas litigiosas. vbi idem prohibetur.

Et quamuis Angel. in dicta auth. de litigios. num. 5. supra dictorum Doctorum opinionem procedere existimet, quando is qui emit, aut aliter acquisivit lite pendente sciuisse rem litigiosam distinguendo inter

eum qui sciens, prudensq. rem litigiosam accipit, & eum qui ignoranter, tamen verior existimatur Bart. & aliorum Doctorum supra citatorum opinio, vt indistincte hoc procedat: cum text. sit expressus in dicta l. final. quo cauetur, vitium litigiosi etiam ignorantem afficere, iureq. cautum ac sanctum sit rei litigiosæ alienationem, aut pignoris obligationem non subsistere. vt in l. 1. §. quid ergo. ff. quæ res pignori, vel hypothæ. obligari non pos. glof. in l. 1. §. 1. vbi Bald. C. commu. diui. notat Bart. in l. 1. §. 1. in fin. ff. de litigios. Guido Papæ in decisio. 337. num. 5. Abb. in capit. ecclesia. num. 5. vt lite penden. Et est ratio, quia prohibitus rem alienare prohibetur, & eam obligare. l. fin. cum ibi nota. C. de reb. alien. non alienan. tametsi ignorantia posset accipientem à pena dictæ. l. fin. C. de litigios. excusare. iuxta Couarruuias sententiam in dicto capi. 15. practi. qq. num. 7. Iura enim vigilantibus, & non dormientibus scripta sunt. l. pupillus. §. fin. quæ in frau. credi. & in l. qui autem. §. sciendum est. ff. eodem titu. solum enim inter scientem & ignorantem in dicta. l. fin. C. litigios. constituitur differentia ad effectum, vt qui acquirit rem sciens eam esse litigiosam cognoscat se compellendum, non tantum rem redhibere, sed etiam pretio eius priuari, non vt lucro cedat, ei qui rem alienauit, sed vt etiam alia tanta quantitas ab eo fisci iuribus inferatur. Qui vero ignoranter rem litigiosam emerit, vel per aliam speciem contractus acceperit, tunc irrita rei alienatione facta præmium cum alia tertia parte recipere debet. Et sic quoad hoc solum inter scientem & ignorantem constituitur ibi differentia, non autem quoad hoc vt si sententia feratur super re alienata

D 2 lite

lite pendente, non possit illa contra tertium illius rei acquisitorem mandari executioni absque novo processu siue ipse sciens, siue ignorans scuerit rem fuisse litigiosam ac litigiosi vicio affectam. Res enim litigiosa quoad pœnam vendentis vel transferentis, & quoad vitium ipsius met rei transmittitur etiam in ignorantem. Et ideo nimis si propter vitium rei litigiosæ sententia mandatur executioni contra tertium possessorem, quamvis ipse tempore acquisitionis, litis pendentiæ ignorans fuisset. Et iterum approbat hanc sententiam Couartu. in loco supra citato hac ratione, quia ubi res efficitur litigiosa non potest eius status mutari in præiudicium agentis quoad iudicij ordinem, & causæ examinationem, nec potest litis cursus impediri, duriorvè fieri actoris conditio. l. fin. ff. de litigios. l. 2. C. eodem titul. & optimus textus in l. quanquam. §. 1. ff. de aqua plu. arcen.

Et adeò prædicta sunt vera, quod licet ipse tertius contradictor in dicto casu prætenderet saltem cautio-
neni sibi esse præstandam de re sibi restituenda, casu quo ipse iudicia-
liter euinceret illam dicta cautio nō erit illi præstanda, nec in hoc dic-
tus tertius erit audiendus, ex quo emendo rem litigiosam euidenter
apparet talem emptionem & ven-
ditionem esse nullam. l. fin. C. de li-
16 tigios. Et ideo nimis si executio possit fieri contra tertium, etiam non data aliqua cautione. Et ratio est,
quia cum cautio ista, quæ præsta-
tur tertio se sententiæ executioni
opponēti præstatur ob ius quod præ-
tendit ille tertius in re exequenda.
l. is aquo. cum. l. sequen. ff. de reiu-
dic. l. s. in dicto. §. si super rebus nu-
17. ff. de re iudi. Et ex quo emens sciē

ter rem litigiosam non potest præten-
dere aliquod ius immo debet puni-
ri l. fi. C. de litigios. propterea me-
ro iure executio fieri potest, non ei
data aliqua cautione cessante ratio-
ne legis. cap. cum cessante ext. de ap-
pellatio. l. adigere. §. quamuis. ff. de
iure patr. cum in finitis adductis à
Tiraquelle. in tracta. causa cessante.
Et vide late hunc articulum de cau-
tioné præstanta, vel non præstanta
in dicto casu per Ioseph. Ludouic. in
decisio. Perus. 26. ntum. 9. part. 1.

Sed hæc nostra principalis limita-
tio aliquas recipit sublimitationes
quas te Mauritiū scire & intelligere
oportet. Et Prima quidem est, vt non
procedat, quando res litigiosa ve-
nit alienādā ob causam necessariam:
quia tunc cum ibi cesseret vitium litigiosi,
ipsa litigiosa res alienari po-
test. ita Innocen. in cap. cum M. cir-
ca fin. de constitutionib. Bald. in. l.
alienationes per illum tex. ff. famil.
hercif. Bart. inl. inter quos. §. si domi-
nus. ff. de dam. infec. Angel. in auth.
de litigios. circa prin. quest. 2. Mar-
quil. in vsatic. cum in contentione.
versic. Et nota. Alexan. in l. si constan-
te. in §. fin. num. 2. ff. solu. matri. ubi di-
cit. litigiosi vitium nō impedire alie-
nationem quæ sit per cōfiscationem
bonorum vt necessariam alienatio-
nem facit text. in l. is a quo. ff. de rei-
uēdi. & l. peto. §. prædium. ff. delegat.
2. & l. 1. ff. de fund. dota. & l. 2. C. cod.
titu. Secùdo sublimitatur nostra prin-
cipalis limitatio vt nō procedat nec
obtineat locum in hijs qui dotis no-
mine vel ante nuptias donationis rē
litigiosam in alios transferunt: quia
res ob istā publicam vtilitatē, vt mu-
lieres facilius nubere valeant lite pē-
dente non obstante litigiosi vitio alie-
nari possunt. tex. est expressus. in l.
fi. C. de litigios. circa si. ibi versi. Exce-
ptis videlicet. & probat idem glo. ex-
pressa

pressa. in verbo prohibetur in lante diuisionem. C. de iure dot. & Angel. declarando hanc sublimitationem. in auth. de litigios. in princ. ait, procedere siue dos constituatur siue restituatur. Quod sequitur Nata in 17 consil. 40. & Marquili in vsatic. cum in contentione. Tertio sublimitatur ut non procedat, quando ex causa 19 transactionis lite pendente sit alienatio: quia tunc ex quo vitium litigiosi cessat valet talis alienatio probatur expresso text. in l. fi. C. de litigios. & ibi gloss. in verbo. transactio- nis. quæ glo. illi textui duplicem dat intellectum, primo ut intelligatur secundum Ioannis opinionem transac- tionem fieri posse de re litigiosa, quâdo transfigitur cum eo inter quæ, & me, res posita est in litigio. Secundo ut etiam procedat hoc, quando sit transactio cum alio cum quo etiam de eadem re habeo controuersiam, & hoc refert glo. iuxta Accursij sen- tentiam. Quarto prædicta nostra prin- cipalis limitatio sublimitatur, ut non procedat in diuisione facienda inter coheredes. Nam hi licet ð omnibus rebus esset instituta lis, possunt lite pendente ad diuisionem venire. ut in dicta l. fi. cum gl. in verbo. diuisionis. 28 C. de litigios. Quinto sublimitatur dicta conclusio, quando res litigiosa esset tempore peritura: quia tunc il- la etiâ lite pendente alienari potest, & tenebit alienatio: quia ut inquit Marsil. in l. quæ cædem. num. 6. & 10. ff. ad leg. Cornel. de siccari. contemni potest legis solemnitas si mora est datum allatura. Et quod hæc sub- limitatio sit vera probat eam tex. in l. fi. ff. de requiren. reis. & tradit Bar. in l. interest. ff. de acquiren. possess. Bald. in l. fi oleum. ff. de dolo. & Mar- quil. in dicto vsati. cum in conten- tione. vbi plures recensent casus in quibus res litigiosa alienari potest.

Tandem vide alias sublimitationes ad hanc nostram principalem limita- tionem in aliis casibus in quibus res litigiosa alienari potest ex traditis p glo. in cap. ecclesia. ut lite penden- te. in verbo. litigiosi. & per Cancer. variar. resolu. cap. 12. nu. 40. cum plu- rib. sequen.

Limitatur 2. dicta nostra cõclusio ut nō procedat in actione personali, quando ipsa deducitur in iudicium sed dominium rei obtinendum & ip- sa lite pendente alienatur: quia quâ- uis res ipsa non efficiatur litigiosa per citationem, nec per contestatio- nē si tamē ea per reum alienetur lite pendente, poterit sententia lata cum alienante mandari executioni contra eum in quem res translata fuit data tamen litis scientia ipsius tertij possessoris hoc est, si ipse sciuit tem- pore translationis litem super eadem re pendere. In hoc enim casu huius- modi alienatio ut facta in fraudem iudicis & executionis judicialis non impediet tacite renocata eadē aliena- tionem absque novo iudicio execu- tionem fieri contra ipsum tertium possessorem. ita Andreas Gail. in ob- seruat. 118. & Couar. in dicto cap. 15. vbi prolixius rem istam examinat. & probat hanc limitationem per tex. in l. Chirographis. §. fi. ff. de administra- tutor. Et hoc verum esse contendunt Bal. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro- mari. idem Bal. in l. certa forma. C. ut in possess. legat. Et idem rufus in l. executorem. C. de executio rei iudi. num. 26. Paul. de Cas. Vincen. Hercu- la. num. 43. Iason. num. 10. & Zafius colum. 3. in l. diuino Pio. §. si super re- bus. ff. de re iudic. quæ opinio maxi- mam habet authoritatem, ut tandem admittenda sit propter viriusque vê- dentis & ementis dolum in præindi- cium indicialis authoritatis cõmis- sum. Sed intellige hanc limitatio-

nem procedere & continere verum, quādo probatur emptorem, tertium possesseorem habuisse litis scientiam, & simul inopiaz ipsius debitoris alienantis ut fatetur, & tenet Couar. in dicto cap. 15. num. 7. variar. qq. in versic. Imo ex hac iuncto versi. Hinc etenim ubi sentit, quod siue agatur actione personali ad rem aliquam petendam & eius traditionem, siue ad solutionem æris alieni, fore necessarium quod probetur scientia litis pendentis, & inopiaz debitoris id est, quod emptor sciuerit debitorem non habere aliud in bonis unde possit creditorri satisfacere si fuerit condemnatus. Nam si debitor non habens alias res unde creditorri satisfaciat rem istam lite mota alienauerit in eum qui sciuerit item de ea re tractari, aut de ære alieno soluendo, & dicti debitoris inopiam profecto sententia lata contra debitorem mādabitur executioni contra tertium possesseorem; quia hæc alienatio facta est in fraudem creditoris simul, & iudicis. Atque ita in hac specie admittenda est Bald. opinio in l. ob maritorum. C. ne vxor pro mari. cum omnino probetur inopia debitoris. Ex quibus recte ait Couarr. in loco citato, quod si non posset fieri execu-
tio contra tertium possesseorem in quem per fraudem fuit translata res ipsa hypothecæ obnoxia oportet iterum creditorem agere nouo iudicio & actione hypothecaria, ac præmittere debitoris executionem ex quo deterior fieret eius conditio per alienationem lite pendente factam cum re non alienata, fieret directo excusio in ipsa re petita vel possessa tempore alienationis ab ipso debito re. Igitur tenet Couar. in loco citato in hoc fieri fraudem, & idcirco congruum esse Iustiniani respōsum, in auth. de litigios. in §. ab hoc au-

tem. ita fore interpretandum: vt nulla calumnia sit in perniciem litigantium admittenda. Et iuxta supradictam doctrinam fuit declaratum per Franciscum Ferrus regiæ audientiæ Doctorem, factò verbo in eadem regia audientia die 13. Decēbris 1606. in causa coniugum tossos cōtra certos tertios possesseores villæ calidrum qui lite pendente, ac post sententiam latam & decretum executionis prouisum a debitore res emerat.

Hæc tamen limitatio sublimitatur quando ex hoc quod alienatio fit à debitore lite pendente nō possit colligi; fraus contra executionem futuram cum ea fieri possit in aliis rebus quas ipse possidet. Et ea est ratio, quia in actionibus personalibus, quando creditor aduersus debitorem agit nō impeditur debitore lite mota rem suam etiam speciali hypothecæ obnoxiam alienare, nec adest huic rei vitium litigiosi, ideo videtur dicendum quod cum emptor emendo lite pendente quamvis litis scientiam habcat sit fraudis & doli immunis per rationem supradictam, prius contra eum agendum esse actionibus reuocatoriis ad reuocandam illam alienationem tanquam in fraudem creditorum factam per tex. in §. item si quis in fraudem instit. de actionib. & ex titu. de his quæ in fraudem credi. Et sic cōsequenter deducitur, ipsum tertium possesseorem interim sententiæ executionem latæ contra debitorem alienantem impedire posse ad hunc effectum ne recta via contra illum executio fiat in ea re quæ per fraudem creditorum fuit alienata: sed tunc demum reuocata alienatione per tex. in dicto §. item si quis in fraudem instit. de actionib. Et hoc placet Bar. in dicta l. à diuo Pio. in §. si super rebus. in f. ff. de re iudi. & ibidē Alex. idem tenet Bar. in dicta l. 3. nu-

23. C.

23. C. de pignorib. & in l. si quis mis-
sum. §. iudex in quæstione penul. ff.
de dam. infect. Et dicit Conar. in dicto
cap. 15. nu. 7. in vers. Imo ex hac cir-
ca princ. hanc sententiam magis iure
probaram esse & frequentiori Do-
ctorum suffragio receptam ut tan-
dem prius agi oporteat reuocatoria
ex dicto titulo de reuocand. his quæ
in frau. credi. l. f. de quibus dixi supra
in 6. ampliatione vbi quoque videas.

20 Limitatur tertio dicta conclusio
ut non procedat, quando contradic-
tor fatetur victimum debitorem do-
minum esse rei illius, & tamen alle-
gat se possidere & vere possidet, nul-
lam exponens causam nec titulum
iustæ possessionis, quia cum in hoc ca-
su præsumendum sit possessionem fo-
re iniquam ex ratione tex. in capit.
cum dilectus. de causa possessio. &
proprie. executio fieri debet etiam
quoad possessionem ita quidem. ut
huic tertio res auferatur non obstan-
te contradictione. ita sensit Bald in l. 22
ob maritorum. C. ne vxor pro mari-
quem sequitur Conar. practicar. qq.
cap. 16. num. 4. in versie. Sextum de
quo dixi late. supr. in amplia 4.

21 Limitatur. 4. dicta conclusio ut no
procedat nisi tertius contradictor re
possideat: quia non est admittendus
contradictor ad impediendam execu
tionem in re quæ à debitore possi
deretur, licet ipse contendat se habere
ius ad possessionem euincendam &
in ipsa possessione. ita Ioan. Fab. in l.
1. C. de priuile. fisci. Cuius opinionē
approbat Conar. in dicto cap. 16. nu.
4 vers. Decimo. dicens non esse im
pediendam sententia executionem
nisi contradictor probare velit do
minum aut possessionem, & summa
tum probauerit. Quod si neutrum
probauerit ager tunc iste tertius in
terdictis possessoris oportuno loco
& tempore.

Ex quibus manifestum fit, quod
quoties res in qua fit executio re
peritur in posse victi & condemna
ti, & cum ipsam rem possidere,
tunc non licebit tertio illius senten
tia executionem impedire per ea
quæ dicam infra in limitatio. 6. Sed
oportunè posset hic dubitari, quid
quando res in qua fit executio repe
niretur à nemine possessa, ut quia eius
possessio esset vacans an in hoc casu
ipse tertius posset executionem sen
tentia impedire, & respondeo quod
sic; quia facilius ipse eam obtinebit
vacatam, quam si alicui tradita fu
isset. Atque ita ratione huius præjudi
cij supersedendum est in executione
dicto ca. veniens. 2. de testib. vbi scri
ben. Bar. Alex. & Iaf. in dicta l. à diu
Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. Bar.
in l. pen. ff. de re iudi. Joseph. Ludo. in
decisio. 26. nu. 14. par. 1. & nouissimè
Jacob. Cancer. variar. resolu. par. 2. c.
16. num. 70.

Limi. 5. ut non procedat conclusio
quoties presumetur calumnia ter
tij opponentis se executioni: quia
tunc non est admittenda eius oppo
sitio. ut in cap. suscitata. de in integr.
restitutio. glo. Abb. Felin. & Deci. in
ca. super eo. de officio delega. in ver
bo tenebit. Felin. in cap. fi. de calum
niatorib. Cardinal. & Felin. num. 10.
in d. cap. veniēs. 2. de testib. Cardinal.
in clemen. 1. q. 4. de re iudi. Abb. &
alij in dicto cap. suscitata. Iaf. in l. 4. §.
condemnatum. num. 11. de re iudi. ff.
maliciis enim hominum non est in
dulgendum. tex. in l. in fundo. §. con
stituimus. ff. de rei vend. cum allega
tis in gloss. ibi in verbo. indulgendū.
Panor. tamen in dicto cap. super eo,
hanc calumnia presumptionem tolli
existimat, si tertius offerat proprij
præjudicij probationem statim seu
incontinenti. Quæ probatio recipi
debet, & interim ad breue illud tem
pus

pus differenda executio: cum calumniæ præsumptio cesseret. Probatur hæc Panormitani sententia in cap. interposita. in princ. de appellatio. Quod etiam repetit ipse Panor. in dicto ca. fuscitata. nu. 7. tex. in cap. litteras. de restitut. spoliat. in verfic. Præterea. l. si is à quo in princ. ff. vt in possess. legat. Innoc. in ca. post electionem. de concess. præben. Idem Abb. & Deci. in dicto cap. interposita. Et opinatur hoc verum Couar. in dicto cap. 15. nu. 2. pract. qq. quando statim & incontinenti offertur plena & integra probatio quia ex hoc calumniæ suspicio quæ sèpissime tolli non poterit ex probatione semiplena. Quod eleganter admonet Felin. in dicto cap. veniens. 2. num. 10. de testib. Qua in re dicit Couar. vbi supra multum esse tribuendum boni viri ac discreti iudicis arbitrio non tantum circa probationis qualitatem. Sed & circa tempus ipsum intra quod fieri debet. Quemadmodum Panor. in dicto cap. veniens. num. 11. docet. & post cum alijs præsertim Felin. num. 15.

23 Limitatur denique 6. dicta nostra conclusio, quando res in qua sit executio reperitur in posse victi licet tertius alleget, se dictam rem in qua sit executio possidere, afferendo se re illam victo in depositum, commodatum aut locationem dedisse. Nam cù in hoc casu, dictus tertius teneatur dictam possessionem quam allegat probare. Et interim res reperta in posse victi præsumatur sua: cum possessor dominus præsumatur. cap. cum dilectus. de causa possell. & propri. consequenter sequitur, ipsum tertium interim, & donec suam prætensam possessionem probauerit non posse sententiæ executionem in favorem victoris latè impedit. ita sensit Couar. prac. qq. in cap. 16. num. 4. verfic. Octauo. quem etiam sequitur Can-

cer. variar. resolut. part. 2. cap. 16. numero. 81.

Ecce igitur Mauritiij in summa & hoc breui tractatu, materiam executionis sententiæ contra tertium explicatam. Mauritius. non possum fatheri Don Ludouice quod cum predictis mihi huius materiæ integrum cognitionem tradideris: cum maxima apud me sit dubitatio, corā quo iudice exceptiones contra executionem per tertium possessorem propoundendæ sint an coram iudice qui sententiam tulit an coram sententiæ executor. Propterea te summopere rogo vt hunc articulum antequam ad alia progrediatis determines ac decidias.

SVMMARIVM.

- 1 EXCEPTIO NES per tertium opponendæ ad impediedam sententiæ executionem non sunt proponentæ coram executori, sed coram competēde iudice qui sententiam protulit.
- 2 Nudus executor nullam habet iurisdictionem.
- 3 Exceptiones ad impediendum sententiæ executionem proponendæ per tertium possessorem opponi possunt coram executori cui executio commissa est per litteras subscriptrias & requisitorias tāquam habenti iurisdictionem in eum & eius bona contraquem sententiæ executio instauratur vide hic plene.
- 4 Intellectus ad tec. in §. si super rebus. l. à diuino pio ff. dere iud.
- 5 Intellectus ad §. sententiam Romæ d. l. à diuino pio.
- 6 Merus seu nudus executor cognoscit super quibus rebus sienda sit executio, non autē de his exceptionibus que versatur circa merita causa iam disinit. ubi reffertur decisio senatus.
- 7 Merus executor licet cognoscat de exceptionibus falsitatis, vel nullitatis & alijs oppositis per tertium contra sententiam

8 tiam & que ipsam impugnant, non tamen super ipsi iudicat, sed ad iudicium remittit.

Meritis executor etiam quod ordinariā iurisdictionem habeat minor dicitur iudice requirente, & nō parem iurisdictionem habere.

CAP. VIII.

Secundum responsum. super iudice competente in causa exceptionis opponendae per tertium possessorem contra executionem sententiae aduersus alium latæ.

VPER dubio proposito, coram quo iudice exceptiones p̄ tertium possessorem cōtra executionem sententiae inter alios latæ proponi debeant, an coram executore, vel coram iudice qui sententiam tulit. scire debes, speculatorum in titulo de executione senten. in §. fin. num. 11. huic dubitationi sic respondisse scilicet, huiusmodi exceptiones per tertium opponendas ad impediendum sententiae executionem non esse coram executore proponendas, sed coram competente iudice qui sententiam protulit, adeo, quod si coram executore proponantur, ille eas si non maliciose hoc à parte fiat, ad superiorē remittere eiusq. resolutionē expectare debet, & interim in executione supersedeat. per tex. in cap. decetero. de re iudi. vbi Panorm. num. 8. cum sequentia. Idem in cap. pastoralis. §. quia vero.

num. 3. in fin. de officio delega. Bart. in l. si prætor. num. 1. per illum text. ff. de iudi. Vanti. de nulli. sen. in titu. coram quo nulli. propo. num. 22. vbi plures idem sententes recenset. Andre. Gail. in obseruatio. 113. num. 7. lib. 1. & ratio esse potest, quia nū 2 dus executor nullam habet iurisdictionem, & ideo super exceptionib⁹ propositis cognoscere non potest per text. notabilem in l. si ut proposis. & in l. executorem. C. de execu-
tio. rei iudi. Panor. in dicto cap. de ce-
tero. & in dicto cap. pastoralis. §. quia vero. in quibus locis docet de potes-
tate executorum, quot modis acci-
piantur, & quando potestatem ha-
beant. Et ita attestatur passim obser-
uari in regia Audientia, fateturq. An-
dre. Gail. in dicta obseruatio. 113.
eandem esse obseruantiam in came-
ra imperiali. & credo pariter in om-
nibus senatibus obseruari.

3 Prædicta tamen regula & senten-
tia limitatur, quando executio sen-
tentiae committitur per litteras sub-
sidarias & requisitorias alicui iudi-
ci tanquam habenti iurisdictionem
in eum, & eius bona contra quem
sententiae executio instatur. Quia in
dicto casu, si per tertium possessorem
coram illo iudice requisito oppona-
tur bona in quibus instatur executio
esse sua, & non condemnati, potest
dictus iudex requisitus cognoscere
de dicta oppositione facta per illum
tertium contradictem, ita diffinit,
& decidit iuris consul. in. l. à duuo
Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi.
vbi ille tex. defert iudici executori
ut cognoscatur in quibus rebus facien-
da sit exequutio. Qui rem enim iu-
dicatam exequuntur. Vbi vero vide-
rint rem illam esse dimittēdam, qua-
si eius sit qui controuersiam mouit
dimittent rem illam penes petētem,
in quo summatim procedere debet.

Scientes

- Scientes eorum sententiam alicui partium non facere præjudicium si de proprietate illius rei velint postea plenius inter se litigare. Idem not. Bart. in dicto. §. si super rebus. num. 6. Quod etiam communiter receptum esse tradit Couar. in dicto capit. 16. num. 5. practi. qq. Menochi. valde in hac materia videndus. in quæst. 38. de arbitra. per totam. & quoad nostrum propositum in nume. 8. & 16. Canonis. in d. c. pastoralis. §. quia vero. vbi glof. de officio delega. & in dicto cap. de cetero. de re iudi. & ibi dem Abb. & Felin. nu. 16. Innocen. in cap. cum super. num. 8. de senten. & re iud. Hanc candem quæstionem diffinit & absolvit Alexan. in dicta l. à diuo Pio. in dicto. §. si super rebus. num. 9. & Ias. num. 12. ac denique & nouissime Iacob. Cancer. variar. resolu. cap. 2. de iurisdic. omnium iudic. n. 247. Ex quibus facile colligitur intellectus ad dictū. §. si super rebus. ut intelligatur. de iudice requisito ad exequendā sententiam habēte iurisditionē. & nō de nudo executori nullā habēte iurisditionē qui mandato iudicis qui sententiā dixit mittitur ad illam exequendam. Et esse dictum §. intelligendum de iudice executori qui à iudice pronuntiante sententiā. & qui de causa cognoverit ad executionem requiritur probat Couarr. in dicto cap. 16. num. 5. practi. qq. vbi dicit & tenet. dictum. §. loqui de eadem executori de quo loquitur & disponit text. in §. sententiam Romæ. eiusdem. l. à diuo Pio. & tamen dict⁹
- 5 §. sententiam Romæ loquitur de iudice alterius iurisdictionis requisito ut iudicis requirentis sententiam exequatur. Cui declarationi & intellectui accedit alia ratio quam Bar. communiter receptus explicat in dicta l. à diuo Pio. in princ. num. 6. scribens executionem sententiae ab alio latr.
- 6

& cui executio tantum commissa est posse cognoscere de quæstione ista scilicet quibus in rebus facienda sit executio. Sequitur Salicet. in l. et si non cognitio. col. penult. in versic. Aut quæritur. C. si contra ius vel vti li. publi. & clarissim in dicto §. si super rebus. Vnde liquet. hunc iudicem requisitum scilicet. quod in auxiliū iurisdictionis alterius iudicis sententiam exequatur posse cognoscere & iudicare de his exceptionibus quæ versantur circa res in quibus sententia exequenda est. non autem de his quæ versantur circa merita causæ iā diffinitæ. ita explicat Menochi. in dicta q. 38. num. 8. & melius nu. 16. Atque clarissim hoc compertum est. ex verbis ejusdem. §. si super rebus. In his enim exceptionibus. quæ merita causæ respiciunt. vt in illis quarum meminit. l. 1. C. de iur. & fac. ignoran. huiusmodi executor cognoscere non potest Bar. in dicto. §. si super rebus. num. 7. ex l. pen. ff. de confess. sentit idem Anchard in clemen. l. de re iudi. Zazius in dicta. l. à diuo Pio. in §. in venditio. num. 5. in versi. fin autem sententia. Et iuxta prædicatam theoricam ita vidi fuisse obseruatū in regia audientia huius Principatus super litteris requisitoris à regia audientia regni Valentiae missis. quibus dicta regia audientia Cathalonie requirebatur quatenus exequetur sententiam ibidem in favorem Francisci de Vilagrassa latram & cōtra illustrissimam Cardona Ducissam. Designauerat enim dictus de Vilagrassa bona libera dictæ ducissæ existentia in hoc Cathalonie Principatu. ob quod litteræ requisitoriae in iuris. & iustitiæ subsidium à dicta audientia regni Valentiae fuerunt expeditæ & directæ regiæ audientiæ Cathalonie. Et cum coram regia audientia Cathalonie per quædam tertium

tiūm oppōnetur rem in qua insta-
batur executio esse suam, & non di-
cta Ducissæ cognouit dicta Regia au-
dientia Cathaloniæ de dicta excep-
tione scilicet in qua re esset facienda
executio, & non de meritis causæ.

Atque ita licet executor in auxi-
lium iurisdictionis requisitus possit
cognoscere de exceptionibus oppo-
sitis per tertium quæ directe sunt cō-
tra sententiam & eam infringunt. vt
puta super exceptione falsitatis, vel
nullitatis prout sensuit Bar. in dicta.
l. à diuo Pio in prin. num. 9. cum quo
senserunt ceteri omnes scilicet Alex.
in ead.l.nu. 10. Ias. num. 16. Felin. in
dicto cap. pastoralis. §. quia vero. n.
16. & in cap. de cetero. num. 3. de re
iudi. Socin. senior. in consil. 83. num.
20. lib. 4. & in hanc sententiam citant
omnes. si prætor. in prin. & in §. Mar-
cellus. ff. de iudi. Tamen certum est,
eum super dictis exceptionibus iu-
dicare non posse ita Bart. in loco su-
pra citato. nu. 9. vbi determinat mu-
neris tantum huius iudicis executo-
ris esse cognoscere, & vbi illas impu-
gnare sententiam, & posse impedire
executionem viderit remittere suo
iudici iudicandas ex dicto. §. Mar-
cellus. ac etiam ea ratione; quia aliás
executor ut iudex inferior vel saltē
vt par iudicis qui sententiam tulit
eius factum improbare posset cōtra.
I. nam & magistratus. de recept. arbit.
allegat etiam Bart. text. in dicto cap.
de cetero. & ceteri Bar. sequuti sunt.
vt refert. Alex. in dicta. l. à diuo Pio.
num. 10. & Zazi. in ead.l. in §. in ven-
ditione. num. 5. in versi. Porro sunt.
Zuchardus in l. fin. num. 280. C. de
edic. diui Adri. tollen.

Quam sententiam & opinionem
obtinere locum voluit idem bartol.
etiam si is exequitor ordinariam ha-
beret exequendi potestatem vel à iu-
re cōmuni, vel ab statuto. habes exé-

plum apud Bart. in dicta. l. à diuo Pio.
num. 6. versi. vel pone. sensit etiam cū
Bart Alex. ibidem in dicto num. 10.
per quem ipse Bart. ab aliorum im-
pugnationibus defenditur.

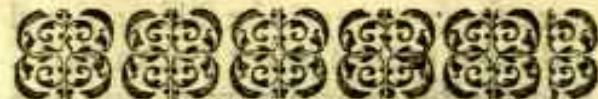
Non tamen desunt scribentes qui
hanc Bart. opinionem impugnare cu-
rarunt, præsertim Imol. in dicta. l. à di-
uo Pio, hoc medio procedens, quod
ex quo huic executori tributa est or-
dinaria iurisdictione poterit iudicare
super his exceptionibus, ea quidem
ratione, quia ordinarius fauorabilior
rem, & ampliorem iurisdictionem
habet, quam delegatus. glos. in cap.
1. de rescrip. in 6. glos. in capit. si con-
tra vnum in §. penul. de officio dele-
ga. in 6. Atque ita licet delegatus exe-
cutor tanquam inferior non possit iu-
dicare, poterit tamen ordinarius ex
sua ampla iurisdictione, potestateq.
fauorabili. Et hoc argumento vide-
tur satisfacere bartulo in quantum
dicit parem in parem non habere im-
perium, vel inferiorem de superioris
facto non posse iudicare. Nam hic nō
inferior, nec par videtur, sed superior
postquam à lege potestatem habet ve-
rum Menochi. de arbitra. in quest.
18. num. 14. hanc Imolæ argumenta-
tionem improbat atque repellit hoc
modo inquiens, quia non sequitur,
delegatus non potest de his iudica-
re, ergo potest ordinarius cum fau-
orabilior & potentiore iurisdictione habeat. Licet enī ordinarius ad
exequendū potentiorē habeat iurisdi-
ctionem cum in sua persona fundata
iurisdictione sit, & delegatus à delegan-
tis persona recognoscatur. l. 1. §. qui má-
data ff. de officio eius cui man. est iu-
risd. non idco sequitur, cum habere
potestatem iudicandi: quia vere nul-
lam habet. Præterea dicit ex Alexan-
dro, cum iudex qui sententiam tulit
executorem illum etià à lege consti-
tutum requirat, & ei mandet ut exe-
qua-

quatur sequitur esse illo maiorem: cū
ci parere teneatur. ita probat. ex. l. à
diuo Pio. §. 1. vbi Bart. & Cyn. in l. pro
perandum. §. sin autem reus q. 8. C.
de iudi. hoc idem sentit hac ratione,
quia aliás parere is executor non te
ncretur. l. nam & magistratus. ff.
de recep. arbi. Rursus inquit, non se
quitur habet à lege potestatem, ergo
patem habet cum primo iudice re
quirente autoritatem, & facultatē.
Nam plures sunt ordinarij pro varijs
& diuersis negocijs, & tamen non est
par omnium potestas. vnuſquisque
enim in ſibi tributā iurisdictione po
testatem exercet. Vnde hoc caſu nō
potest dici executor par iudici, et ſi
à lege potestatem exequendi confe
quutus fit. Et cum his Mauritij fit ti
bi ſufficiens ac breuis resolutio de
potestate executoris, qui alterius iu
dicis ſententiam exequitur coram
quo exceptiones ad impediendum
ſententiæ executionem per tertium
poſſefforem opponuntur.

SUMMARIUM.

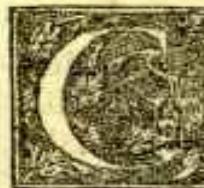
- 1 **OBLIGATIONE facta & firmata per procuratorem nomine ſui principalis, ſi non conſtat de eius mandato an teneat, quamvis ibi dicatur, prout conſtat de eius mandato in posſe t. notarij die. 4.**
- 2 **Verba, prout de eius mandato conſtat, non probant, niſi verum mandati instrumentum exhibeatur.**
- 3 **Verba notarij nō probant, niſi illa de quibus tempore conſecti instrumenti a partibus rogatur, & que tunc explicari potuerant.**
- 4 **Verba enuntiativa ſive narrativa non probant mandatum.**
- 5 **Verba enuntiativa ſive narrativa inſtrumenti probant mandatum quan**

- do concurrit diurnitas temporii.*
- 6 **Verba enuntiativa & narrativa pro
bant mandatum; quando ſumus in
actu, quem veriſimiliter quis abſque
mandato non ageret.**
 - 7 **Mandatum relatum in instrumento
venditionis probat ſi ſumus in anti
quis, quamvis eius origine non
reperiatur & ibi allegatur dicſio ſe
natus.**

C A P. IX.

Super obligatione facta per pro
curatorem nomine ſui prin
cipalis, in qua per notarium ap
ponuntur hæc verba. prout de
eius mandato conſtat in posſe.
t. notarij die. t. ſi poſtea non
conſtat nec appareat de tali
mandato an dictum instru
mentum probet.

V M ſe obtulerit quod
dam certę obligationis
instrumentum factum
& firmatum per quen
dam procuratorem no
mine ſui principalis, & ibi fuſſent
per notarium appofita hæc verba.
prout de eius mandato conſtat in
posſe de t. notarij, die t. dubitatum
fuit ſi poſtea non appareat de tali
mandato, an dictum instrumentum
probet.

- 8 **Respondeo primo videri dicen
dum huiusmodi obligationem per
procuratorem cum relatione ſui má
dati in instrumento dicta obligatio
nis appofita validam eſſe ac ſolem
niter facta p̄ecedente legitimo má
dato, cum in instrumento dicatur,
prout**

prout de eius mandato constat &c. iuxta notata per aliquos in authen. si quis in aliquo documento. C. de edē. vide Marian. Socin. in consil. 57. volu. 1. num. 1. in fin. Et hoc probatur, quia illa verba prout de eius mandato æquiparantur illis verbis à me visto & lecto. &c. quæ verba probationem instrumenti probant absque eo quod realiter proferatur. ut videtur velle Specul. in titu. de instrumento. editio. §. restat. propc finem. versic. Quid si in aliquo instrumento.

² Sed his non obstantibus in contrarium est rei veritas, quia illa verba, prout de eius mandato constat, nihil probant nisi verum mandatum instrumentum exhibatur. de quo est tex. cum sui materia indicta auth. si quis in aliquo documento. Et licet allegetur, quod ista verba prout de eius mandato constat, in posse t. notarij æquiparentur illis verbis à me visto & lecto, tamen hoc non videtur verum; quoniam illa verba à me visto & lecto plus sunt, & important, quod notarius viderit realiter, secus est in alijs verbis, quia minus sunt, & non important aliquam instrumenti visionem, sed simpliciter notarius asserit, quod alias de eo instrumento fuit rogatus, quæ inter se longe distant. Et ad confirmandum hanc opinionem fortius dicitur, quod licet illa verba à me visto & lecto idest, quod ipse notarius diceret, quod ipse vidi mandatum essent in instrumento obligationis factæ per procuratorem ad huc non probaret mandatum. prout voluerunt Alberi. de Rosa. & Paul. de Castro in dicta auth. si quis in aliquo documento. vbi dicunt ita obtinuisse in practica, quicquid in contrarium dixerit Specula. in §. restat. titu. de instrumento. editio. Idem voluit ibi Angel. & sequitur Alex. nec non Mariá. Socin. in consil. 57. num. 4. volu. 1. vbi

dicit hodie hanc esse cōmunem opinionem. Quam etiam sequitur Alex. in consil. 6. in versi. Nec obstat, volu. 4. Et adeò facetur hoc verum Alber. in dicta auth. si quis in aliquo documento vt dicat id procedere etiam si essent tres aut quatuor notarij ita verum assē attestantes & docet Socin. in consil. 79. col. 1. vol. 2. atque Alex. in dicto consil. 71. vol. 4. & vide Mafcard. d. probatio. lib. 2. cōcl. 1007. n. 8.

³ Et quod Speculatoris opinio non sit vera, nec in nostro casu attendenda probatur hoc modo. Nam verba notarij non probant nisi illa de quibus tempore confecti instrumenti à partib^z rogatur, & quæ tunc explicari potuerunt. ut tradit Innocē. in cap. quoniā contra de probationib. & habetur p Bar. & alios in l. sciendū. ff. de verb. obligatio. cū similib. Atque ita cū tempore contractæ obligationis per procuratorem nomine sui principalis nō fuit rogatus notarius de ipso mandato. Ergo bene sequitur, quod verba predicta notarij nullam fidem de mādato facere debent.

⁴ Demū satis aperte videtur hoc decisum interminis per Alexan. in consil. 191. incipien. perspecto instrumento. vol. 6. vbi concludit, quod si aliqui de aliqua vniuersitate vt sindici & procuratores alienauerunt quædam bona dictæ vniuersitatis, & in instrumento dicar notarius prout de corū syndicatu & mandato cōstat in publico instrumento in posse de t. notarij à me visto & lecto &c. talis alienatio nullo modo valer in præjudiciū dictæ vniuersitatis, nec illa verba notarij probat aliquo modo mādatū vel syndicatū prædictū, & allegat omnia supra allegata & alia plura. Et ratio est quia verba enūtiatiua, siue narratiua non probant mandatum. Deci. in dicta auth. si quis in aliquo documento. n. 31. Bal. in rubri. C. de fide instrumento.

Lanfranch. de Orian. & ibi addentes. in praxi. de productionibus. sub num. 34. Cardin. in capi. fin. de fide instrum. Alex. in consil. 71. col. 5. lib. 4. & in consil. 70. col. pen. lib. 2. Bellamera. conclu. 125. si appelletur. Mafcard. de probationib. volu. 2. conclu. 1007. n. 7.

Quod quidem adhuc verum existimamus, etiam quod notarius dicere, ut constat instrumento per me notarium recepto & fieri rogato. ut ait Iacob. de sancto Georg. in dicta authen. si quis in aliquo documento. & ibi Deci. idem tradit Angel. in. l. si donatio. C. de donationib. Et eodem modo respondit Corne. in consil. 263. in littera. A. vol. 2. sequitur Mafcard. de probationibus. volu. 2. conclusio. 1007. num. 11. Fides enim & assertio notarij non probant mandatum, nec quem relevat ab onere producendi. Quod fallit in notario actorum qui dicit se rogatum de mandato. ut per Iaf. in. l. 1. C. de procuratoribus. Sufficit enim ad legitimandum iudicium, quod ipse dicat se rogatum de mandato. ita Fulgos. in consil. 195.

Verum haec quæ dicimus per verba enuntiatiua sive narratiua instrumenti, non probari mandatum non procedunt concurrente diuturnitate temporis: quia tunc videtur probari mandatum propter temporis antiquitatem. ita Bald. in consil. 112. post med. lib. 2. sequitur Gozadin. in consil. 11. col. 4. Purpura. in dicta auth. si quis in aliquo documento. in fin. Idem voluit Veronen. in consil. 26. in secundo dubio. Adde etiam Ruin. in consil. 107. Cagnol. in l. velle. ff. de regul. iur. Viuius in lib. communi. opinio. in verbo. mandatum. n. 7. & Vanti. de nullitatibus. in tit. quibus mod. sententiae nullæ repar. nu. 92. Craue. de antiqua tempor. in 2. parte. n. 61.

& Mafcard. in d. concl. 1007. nu. 13.

6 Et maximè predicta procedunt, quando sumus in actu quem verissimiliter quis absque mandato non gereret, ut fuit casus noster, in quo licet verba illa in instrumento apposita, prout de eius mandato constat, quando simpliciter allegatur de perse non probent: tamen si iuvantur maxima temporis antiquitate tunc probare dicuntur. Super quibus vide Decium in consil. 486. num. 11. & idem in consil. 16. num. 8. & Craue. de antiqua tempor. in 2. par. nu. 61. Boer. in decisio. 281. num. 17. Verba enim narratiua probant in antiquis etiam in præiudicium tertij propter difficultatem probationis, & propter qualitatem negoti & facti. Craue. de antiqua tempor. par. 1. versi. Ampliatur nunc memorata conclusio. num. 11. & etiam, quando agitur de graui præiudicio ipsius tertij quando vitra antiquitatem temporis concurseret longa possessio rei correspondens verbis narratiuis. ita Craue. vbi supra. num. 20. Ex quibus ergo recte inferuntur, & deducuntur, quod quando agitur de mandato in instrumento venditionis relato quod propter temporis antiquitatem & negoti qualitatem probari non potest, cum illius originales non reperiatur, & cōcurrat longissima partis possessio, est pro dicto mandato presumendū. Lex enim propter probationis difficultate quæ oritur ex lapsu temporis antiquissimi, relaxat aliquid de necessitate probandi arg. filium diffinim'. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. non omnis. §. à Barbaris. ff. de re mili. Craue. de antiqua. par. 1. n. 5. versi. Negari enim non potest. Et sufficiunt eo casu leuiores probationes. Vidēdus Minsing. cētu. 6. obseruatio. 75. n. 3. & 4. Quibus adhuc faciūt nota. per Crauer. dicto lib. de antiqua. in 3. p. nu. 40. vbi resolut, quod

7 num. 20. Ex quibus ergo recte inferuntur, & deducuntur, quod quando agitur de mandato in instrumento venditionis relato quod propter temporis antiquitatem & negoti qualitatem probari non potest, cum illius originales non reperiatur, & cōcurrat longissima partis possessio, est pro dicto mandato presumendū. Lex enim propter probationis difficultate quæ oritur ex lapsu temporis antiquissimi, relaxat aliquid de necessitate probandi arg. filium diffinim'. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. non omnis. §. à Barbaris. ff. de re mili. Craue. de antiqua. par. 1. n. 5. versi. Negari enim non potest. Et sufficiunt eo casu leuiores probationes. Vidēdus Minsing. cētu. 6. obseruatio. 75. n. 3. & 4. Quibus adhuc faciūt nota. per Crauer. dicto lib. de antiqua. in 3. p. nu. 40. vbi resolut, quod

quod etiā emptionis contractus requirat ad sui substātiā scripturam, tamen si quis per tempus antiquum censuſ pentionem soluerit, præsumiatur scripturam interuenisse. videntur Sard. in decis. Mantuæ. 2. 31. nu. 13. & præcipue num. 26. 27. 30. & 31. Et etiam ad idem propositum conferunt notata per Menochi. lib. 2. præsumptio. 32. 19. & 27. vbi tradit mandatum præsumi interuenisse quando cum temporis antiquitate concurrat aliqua coniectura, quod antea fuit traditum. Et iuxta hanc sententiam, & opinionem fuit conclusum in regia audiētia die. 21. Februarij. 1607. in causa quæ ibi me referente vertebar inter syndicū loci de Pontils ex una, & egregium comitem de Saueilla ex altera.

SV. M. MARIV. M.

- 1 INSTITUTVS in usufructu, alio post eius mortem herede instituto, an cēsendus sit, in totum heres, vel videatur rogatus post eius mortem hereditatem restituere per fideicommissum et qui post mortem institutus est. & vide num. 3.
- 2 Heres qui semel est non potest definire esse heres.
- 3 Institutio heredis post mortem vxoris legataria facta, an censenda sit conditionalis, vel tunicari debeat pura detraacta temporis mentione vide hic clausa in utramque partem.

CAP. X.

Don Ludouici Responsum. super legato pleni & integri usus

fructus totius hereditatis & bonorum per maritum uxori toto tempore vitæ suæ relicto, alio post illius mortem herede instituto & non antea.

VBITATVM etiam fuit an legatum pleni & integri ususfructus totius hereditatis & bonorum per maritū uxori toto tempore vitæ suæ naturalis relictum, alio post dictæ uxoris obitum & dicto eius ususfructu finito herede vniuersali instituto, & nō antea validum sit, & subsistere possit. Et an heres prædicto modo institutus censetur sub conditione vel pure institutus.

Pro decisione tantæ questionis me indubitationē duxit, quomodo accipiēda sit uxoris vel alteri* institutio in ususfructu facta alio post eius mortē instituto. Quia in re videri meo distinguendū est, quod aut ipsa uxoris instituta fuit in ipso ususfructu institutio nis titulo vt puta, quia fuisset heres in ipso ususfructu instituta alio heredē post eius mortē, & nō antea vt prædictur instituto. Aut fuit dicta ususfructus omnium bonorū titulo tantū legati ei legarus, alio herede post eius mortem instituto. Et in primo quidem casu duplex potest adhiberi interpretatione. Prima est uxorem detraccta ususfructus mentione in totum heredem esse, sed rogatam videri per fideicommissum restituere hereditatem ei qui post mortem institutus est. Quam sententiam sequuntur Alex. in consil. 162. lib. 2. Craue. in consil. 820. lib. 5. Menochi. in consil. 273. lib. 3. & de præsumptionibus, lib. 4. cap. 141. n. 26. Et eandem sententiam aliquę iuris regulę generales iuant. Et prima regula est, quod ha-

res institutus in re certa, nullo dato coherede vniuersali in totum hæres est detracta rei mentione. l. 1. §. si hæres ex fundo. ff. de hæredib. institu. vnde patet quod vxor in hoc ca-
su erit in totum hæres: quia nullus est datus ei coheres. Secunda regula est quod his qui semel est hæres non potest desinere esse hæres. l. ei qui soluendo. ff. de hæredibus institu. l. & si sine. §. sed quod Papinianus. ff. de minoribus. Ergo vxor quæ semel est hæres ut dictum est non potest desinere esse hæres, & consequenter, quia post mortem eius alius est hæres institutus, videbitur per fideicommis- sum rogata ei restituere hæreditatem. Alia etiam & secunda circa primum casum potest adhiberi interpretatio scilicet ut dicta vxoris institutio in usufructu facta alio post eius morte instituto, intelligatur prout verba so- nant, nempe ut vxor usumfructum habeat donec vixerit, alter vero qui post mortem eius institutus est, videatur sub conditione institutus. Et si quidem vxori fructuarie superuixerit, tunc hæreditatem consequatur, si vero pæmoriatur, hæreditas ac crescat vxori institutæ in usufructu. ita Corne. in l. extraneum. C. de hæ redib. instituend. Aretin. in l. filius à patre. ff. de liber. & posthu. Couarr. lib. 2. variarum resolutio. cap. 2. nu. 5. Ruin. in consil. 54. lib. 2. Manti. de coniectur. ultimar. volun. lib. 4. titul. 5. artic. 7. cui quidem sententiae maxi- mōpē adstipulantur voluntas te statoris, & verba ipsius quæ hanc interpretationem planè recipiunt. Vnde apparet nos posse concludere rem hanc adhibita hac distinctione, quod aut is qui post vxoris mortem institutus est, vxori usufructuarie superuixit, & hæreditatem adiuit & in isto casu is a morte testatoris hæres esse videbitur; quia conditio retrotrahi-

tur. l. quod dicitur. ff. de testamen. mi li. l. quandocunq. ff. de acquir. hæred. Aut non superuixit, vel hæreditatem non adiuit, & in hoc casu hæreditatem accrescere vxori fructuarie in telligitur iuxta. l. 1. §. si hæres ex fundo. ff. de hæredibus instituend. Et tunc tale ius accrescendi ad hæredes vxoris transmittetur. l. si ex pluri- bus. ff. de suis & legitim. hæredib. l. qui patri. ff. de acquir. hæredi. Et hæc interpretatio circa hunc primū casum facta, magis iure confirmari constat. Nam certum est, hæredem sub conditione institui posse. §. hæres. insti. de hæredibus instituend. & etiam post mortem alterius. l. filius à patre. ff. de liber. & posthu. Vnde is qui post mortem vxoris institutus est, videbitur hæres institutus sub conditione videlicet si vxori superuixerit. l. hæres meus. l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditio- nibus, & demonstrationibus. Ergo cum hæc interpretatio magis iuri & menti testatoris consentanea sit ni- hil prohibet quominus eam accipe- re debeamus. De quibus vide latissi- mè per Peregrini. de fideicommis- artic. 5. a n. 21. cum pluribus sequen- tibus.

Verum hæc omnia supradicta ve- ra esse & procedere existimare possumus in casu quo ipsa vxor institui- tur in usufructu. Secus vero, quando non titulo institutionis, sed puri & simplicis legati usufructus per mari- tum vxori relicitus est, alio per eum post mortem vxoris hærede institu- to. ut in casu proposito. Et hic est se- cundus casus supra propositę distinc- tionis. Ex quo casu duę oriuntur dif- ficultates. Prima est, an legatum usus
4 fructus hoc modo relictu valeat. Se- cunda vero est, an illa hæredis institu- tio post mortem vxoris legatariæ fac- ta césenda sit conditionalis vel iudi- cati

cari debeat pura detracta temporis mentione. Et ad primum deueniendo. ut breuibus concludamus resoluuo legatum dicti vſusfructus hoc modo relictum scilicet alio hærede post mortem legatarij instituto nullo modo posse consistere. Et ea est ratio, quia dicti vſusfructus legatum ex die aditæ hæreditatis cedit. l. 2. ff. quando dies lega. ced. l. vnicā. §. in nouissimo. versi. libertatibus. C. de cadu. tol len. Et cum hæreditas adiri nō possit, nisi mortua vxore, quo tempore vſus fructus extinguitur. §. finitur. insti. de vſusfructu. consequenter constat dictū legatum præstari non posse. Quæ ratio. videri meo inuincibilis est, atque ita necessum est fateri iuxta iuris regulas legatū hoc sustineri non posse. Et hoc coadiuuatur ex decisione alterius difficultatis scilicet, quod hæres institutus post mortem vxoris legataria dicti vſusfructus, & nō antea videtur ac censetur institutus sub cōdicatione si videlicet vxori super vixerit l. hæres meus. l. quibus diebus. §. quidā Titio. ff. de conditio. & demonstra. Et quidē certū est, hæredem sub cōditione institui posse. §. hæres. institu. de hæredib. instituen. & etiā post mortem alterius. l. filius à patre. ff. de liber. & posthu. Vnde infertur, quod si dictus hæres præmoriatur vxori legataria vſusfructus ex quo huiusmodi hæres non potuit hæreditatem adire, nisi dicta vxore defuncta, sequitur ideo illud legatum non posse præstari: cū legatum sit quid intestamento relictum quod venit ab hærede præstandum. ita tenuerunt Ioan. Andr. Petr. Anchar. Angel. Imo. & Benedictus de Plumb. relati ab Alexan. in l. filius à patre. ff. de lib. & posthu. asseuerantes legatum eo casu non valere propter quandā iuris impossibilitatem: cum ut prædicti non debeantur nisi post aditam hæreditatem. l.

vnicā. §. in nouissimo. C. de cadu. tollend. & hæreditas per hæredem scriptum ex vi conditionis adiri non possit nisi post mortem vxoris quo tempore vſusfructus finitur. Ideoque affirmant legatum hoc inutile esse.

Sed non obstantibus prædictis, quæ fortissima sunt, nostram poterimus diffinire questionem ex voluntate testatoris quæ tam enixa deprehenditur legati conseruandi. vt non aliam ob causam hæredem alium instituerit post vxoris mortem & non antequām vt illa vſusfructum haberet, quasi dubitaret ne alio hærede simpliciter instituto illa vſusfructu careret. Quæ voluntas hoc efficit, vt locum habeat quasi aliter dictum aliter scriptum videatur. Et hac interpretatione voluntatis testatoris recepta & admis- sa opus est, quod dicamus dictum hæredem post mortem vxoris fructuariae institutum, & non antea, non sub conditione, sed pure censemti institutum temporis mentione detracta. argum. l. hæreditas. ex die. ff. de hæredibus instituend. De quibus vide latè Fachin. controver. intit. lib. 4. capit. 16. & capit. 18. & latius Andr. Gayl. in obseruatio. 143. lib. 2. Et consequenter ad legatum præstandum ipse hæres ordinarijs actionibus conueniri potest. vt ibidem Gayl. Ideo cum in dicto casu pure institutus esse censematur potest statim hoc est a die mortis testatoris hæreditatem adire, legatum soluere & eandem hæreditatem si ante vxorem vſusfructuariam moriatur ad suos hæredes transmittere. Talis autem mens testatoris ex eo colligitur: quia cum voluerit consequens hoc est vxorem vſusfructuariam, necessario censemtur antecedēs voluisse id est institutionem puram sine quo consequens

subsisterē non posset. text. in l. illud. ff. de acquir. hæred. & in l. 2. ff. de iurisdict. omni. iudi. text. in cap. præterea de officio delega. Paris. in consil. 80. num. 7. legatum enim est consequens, & institutio antecedens, & verba testatoris cum effectu accipiēda sunt. tex. in l. in conditionibus pri-
mum locū. ff. de conditionib. & de-
monstrationib. & in l. cū virum. C. de
fideicom. vbi Iaf. n. 2. text. in l. 3. C.
deliber. præter & in l. pater Seuerinā.
§. conditionum verba. ff. de condi-
tionib. & demonstrationibus. Et ita
hæc voluntas testatoris interpretan-
da est, ut potius actus valeat, quam
pereat. Tempus enim mortis vxoris
non censetur adiectum institutioni
ut aditionem impedit, sed tantum
differendi gratia ut hæres non ha-
beat commodum vſusfructus quan-
diu vixerit vxor, sed non suspendit
per huiusmodi verba institutio
post mortem vxoris facta. Sed solum
colligitur, ex huiusmodi voluntate
ipsum testatorem voluisse vxorem in
vſusfructu quoad vixerit per hæredē
turbari non debere. Hæc omnia ele-
gantissimè sensuit Andr. Gail in dic-
ta obseruatio. 143. vbi dicit, hanc es-
se benigniorem opinionem æquita-
ti, materiæ subiecta, & menti testato-
ris magis consentaneam, atque ita iu-
dices ab hac sententia iudicando no-
debere recedere. Quam etiā ex plu-
rimorum sententia affirmat esse ve-
ram Bald. in l. id quod pauperibus. n.
27. C. de episcop. & cleri. Castren.
in consil. 459. num. 2. circa fin. vol.
7. incipien. Dubium de quo queri-
tur. Vigli. in §. hæref. num. 6. institu.
de hæridib. instituen. Roman. in con-
sil. 71. num. 5. latè Paris. consil. 97. in-
cipien. vidi processum. num. 1. cum se-
quen. volu. 2. Couar. variar. resolu.
lib. 2. cap. 2. num. 5. & latè Peregrin.
de fideicom. artic. 5. num. 22. & 23.

Et secundum hanc opinionem fuit
conclusum in Regia audiētia in cau-
sa quæ ibi me existente relatore ver-
tebatur inter Annam Carbonella, &
Pontona ex vna, & Elisabeth Guiot
ex altera. die. 7. Februarij. 1607.

SUMMARIUM.

- 1 CITATIO præscriptionem 30. vel
40. annorum interrupit, si nun-
tius retulerit se citasse, & in actis cau-
se constet.
- 2 Citatio præscriptionem 30. vel 40. anno-
rum interrupit, quando actor ei. ter-
minis citationis comparuit.

CAP. XI.

Decisiō hæc iam est per aucto-
rem tipis mandata in ultima
impræsione decis. 159. super
citatione hoc est an ipsa cita-
tio interrupat præscriptio-
nem. 30. vel 40. annorum.

NE amplius licet du-
bitare an citatio in-
terrupat præscri-
ptionem. 30. vel 40.
annorum, scias, ipsam
citationem dictā in-
terrumpere præscriptionē quod pro-
batur per tex. in l. cum notissimi. C.
de præscrip. 30. annorum. Sed hoc
verum esse primo, intelligas si nun-
tius retulerit se citasse, & in actis cau-
se constet, ita Petr. de Anch. in cle-
men. 1. ut lite pēden. & Felin. in cap.
illud. de præben. Doctor. in l. fin. de
eo per quem fac. erit. Balb. in tracta-
tu de

tu de præscriptio. in parte. 6. partis principalis allegat Bart. in l. hoc autem §. penul. ff. ex quib. cau. in possessio. cat. & in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infec. Preposi. in cap. cum parati. de appellatio.

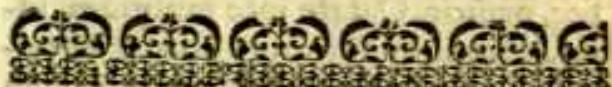
2 Secundo intellige veram supra scriptam conclusionem, quando actor i terminis citationis comparuit. Nam aliás actore vel citato non parentibus citatio circunducitur, & non operatur effectum interruptio- nis præscriptionis. ita tenent Alex. & Ias. in dicta. l. fin. & Felin. in dicto cap. illud. Alex. & Iason. in Rubr. de in ius vocan. in verbo. sentit. Alex. in l. quamuis. eod. titul. de in ius vo- can. Tenet idem Bal. in l. & post edi- ctum. de iudicijs. & in cap. consuluit. de officio delega. Balb. vbi supra, & Lamfran. de oria. in tracta. de arbitri. plures post prædictos Doctores assig- nat rationes vbi videas. Atque ita re- soluitur quod per citationem solam non redactam in actis, & non pro- ffectam vel in qua actor vel reus non comparuerunt intra terminos cita- tionis non dicitur interrupta præ- scriptio. Et constat, ita fuisse cōclusum in mense Augusti. 1536. in causa inter P. de Turrequemata, & Benedictum Boxados Desualls referentibus Francisco Montaner relatore, & t. Marti corelatore.

S V M M A R I V M .

- 1** **R**EX quantum ad iurisdictionem in- tentionem habet fundatam.
- 2** **R**ex potest ex causa seruitiorum iuris- dictionem pro certis causis & negotijs con- cedere & etiam priuatiue.
- 3** Clauario Barcinonæ competit iurisdi- cito cognoscendi, compellendi, & ex- quendi debitores ciuitatis & illorum

bona ex quacunque causa sint debi- tores.

- 4** **C**ause que coram clauario Barcinonæ du- cuntur ad regiam audientiam quo cunque pretextu euocari non possunt.
- 5** **C**lauarius Barcnonæ non potest proce- dere contra debitores ciuitatis, quan- do contra eos locumtenens generalis per viam processus regale manus im- posuit, nisi ad inventariandum seu describendum bona sui inquisiti. & n. 9. vbi resseretur decisio senatus.
- 6** **R**ex in concessione priuilegiorum licet quibuscumq. verbis generalibus con- cepta sit, non intelligitur sua regalia praetudicare.
- 7** Generalis clausula non comprehēdit gra- uiora expressis.
- 8** **R**egalia inseparabilis à regia persona videlicet & a simili modo & simili- um non comunicatur nisi locumte- nenti generali ex quadam tollerātia & propter publicam utilitatem.

C A P . XII.

Super iurisdictione clauarij ciui- tatis Barcinonæ erga debito- res dictæ ciuitatis.

V M pluries conti- gerit clauarium præ- sentis nostræ ciuitati- tis barcinonæ velle cognoscere de om- nibus causis debito- rum eiusdem ciuitatis, cumq. præten- deret se pro factis dictorū debitorū iurisdictionem priuatiue ad domi- num regem habere, scireretq. etiam, dominum regem quantum ad iuris- dictioni intentionem habere fun- datam fuit dubitatum quomodo & qualiter ista contingant.

Huic

- ¹ Haic satisfaciendo dabitationi respondeo , regulariter receptum esse, dominum Regem, quantum ad iurisdictionem. intentionem habere fundatam, & ab eo iurisdictiones manare sicut riuali ex fontibus. l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambi. Calici. in margari. fisci dubio. 8. num. 5. vbi dicit, per concessiones , commissiones , & confirmationes, iurisdictiones à Principe fluere, & ad eundem refluere per appellations vt in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oportet vnde dicimus omnia quæ sunt intra fines regni Regis esse, quā tum attinet ad protectionem & iurisdictionem exercendam exceptis ecclesijs , & earum bonis quæ sunt sub iurisdictione iudicis ecclesiastici. late Math. de Afflict. in constitu. Neapol. quæst. 17. num. 1. & per alios quos ipse ibidem refert & vide glof. in l. barbarius in fin. ff. de officio praefec. pretor. Quare ipse tanquam iurisdictionum dominus potuit & potest ex causa seruitiorum sibi impensorum vel alias ciuitatibus , villis, collegijs & singularibus personis iurisdictionem pro certis causis & negotijs concedere, & etiam priuatuer ad se prout suo regio priuilegio concessit ciuitati Barcinonæ seu illius clauario .vt videre est in priuilegio Regis Ferdinandi Secundi dato in curijs Mōtissoni de mēse Iulij. 1510. quo constat, dicto clauario compete iurisdictionem cognoscendi, compellendi, & exequendi debitores, ac illorum bona ex quacunque causa dictæ ciuitati obligatos. Et adeò procedit & obtinet locum hæc concessio, quod quamuis se opponant alij creditores vel dictorum debitorum vxores habentes qualitates ad euocandum causam ad regiam audientiam, dicta causa quocunque pretextu ad dictam Regiam audientiam euocari non potest. vt ibidem in eodem priuilegio.
- ⁵ Sed scias prædicta limitari & non procedere, quando locutrenens generalis manus imponit in vim processus regaliæ contra debitores ciuitatis, qui delinquunt in officio sibi commisso, quia in hoc casu dictus clauarius procedere non potest, nec inuentariare , nec sub tuto ponere bona pretensi debitoris. Nam ex quo superior manus imposuit censetur inhibitus. per capit. vt nostrum de appella. Facit etiam, quia dicto clauario data est iurisdictionis civilis, & non criminalis, & pédente criminali, civilis quiete debet. iuxta notata in. l. 1. C. quan. ciuil. act. crimi. præiud.
- ⁶ Quibus facit, quia Dominus Rex per dictum priuilegium licet quibus cunque verbis generalibus conceptum non intelligitur suæ regaliæ præ iudicare, immo in omnibus concessionibus semper censentur exceptæ regaliæ. vide Doctor. in. l. 1. C. quando Imper. cap. fin. de officio vicar. in 6. & præsertim quæ sunt de regalia in coimmunabili : quia hæc non transiunt per verba generalia. capit. per translationem. de officio lega. Afflic. in decisio. 122. Coadiuuantur hæc, quia per clausulam generalem non veniunt grauiora expressis, sed dum taxat similia vel minora. vt in cap. sedes de rescrip. cap. quoad sedem. de procuratorib. in 6. clemen. non potest. eodem titu. Et quia processus regaliæ ponamus in vim vsatice simili modo est regalia inseparabilis à Regia persona , & non communicatur nisi suo locutrenenti generali ex quadam tollerantia , & propter publicā utilitatem. iuxta nota. per Cali. in tracta. de sono emissio. fol. 6. versi. Quæ ro si aliquis ciuius ideo iuste prohibetur clauarius , ne ultra procedat ad inuentariandum bona inquisiti, & accu-

accusati, tamen ad faciliorem distinctionem habendam in fauorem ciuitatis permititur clauario ut describi faciat bona debitoris sui inquisiti. Quod fuit ita seruatum die. 20. Octobris. 1534.

10 Item secundo predictam conclusionem limitabis, non procedere in secunda instantia, quia si sunt creditores aut vxores opposentes post primam declarationem summarie factam per clauarium, possunt dicti creditores & uxores recursum habere ad ordinarium superiorem, tamen praestita cautione per ciuitatem, clauarius exequitur sententiam, & hoc iure utimur.

SUMMARIUM.

- 1 PROMISSIO facta a pluribus de se non offendendo ad inuicem, an in casu contraventionis unus teneatur pro aliis, & an insolidum an vero pro virili.
- 2 Delictum ab uno commissum non debet alteri nocere: quia pena suos tenet autores.
- 3 Promissio facta a pluribus ut singulis de se non offendendo ad inuicem, facit, quod solus ille qui offendit teneatur ad totam pænam.
- 4 Promissio facta a pluribus tanquam unius corpus de se non offendendo facit quod uno offendente omnes alij teneantur pro virili portione nisi omnes promisissent teneri insolidum, quia tunc pro omnibus pena quisque insolidum teneretur.

CAP. XIII.

Don Ludouici responsum super promissione facta ab aliquibus

de se non offendendo ad inuicem, an in casu contraventionis unus teneatur pro alio & an insolidum, an vero pro virili.

PROPOSUIT mihi casum Mauricius quod plures ex una parte, & alii plures ex alia parte fecerunt pacem, & promiserunt se ad inuicem non offendere sub pena centum ducatorum, & euenit quod unus ex promissoribus vnius partis contravenit offendendo alium alterius partis, fuit propterea ab eo dubitatum an ille solus qui offendit, teneatur ad pænam conuentam vel pro eo teneantur alii de sua parte & factio.

DUBIO proposito respondeo, distinguendo, quod aut plures ex una parte, & plures alii ex alia parte fecerunt pacem & promiserunt ad inuicem ut singuli de se non offendendo, sub dicta pena centum ducatorum, aut hoc idem promiserunt tanquam facientes vnum corpus. in primo casu scilicet quando ut singuli promiserunt dico illum solum qui offendit teneri ad pænam conuentam, & alios non, nec in solidum, nec pro virili portione, & ratio est, quia factum vnius socij non nocet alteri, quando ex conuentione sunt principales socij, etiam in rebus individuis. tex. in l. de pupillo. §. si plurimum. ff. de noui oper. nuntia. Zaf. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. obliga. vbi communiter scribentes. Et sic Andreas Gayl. de pace publica. q. 3. num. 17. dicit esse obseruandum, quod in stipulatione non offendendi, uno offendente alii non teneantur. vt Zaf. eleganter in dicto. §. Cato. nu. 27. & n. 44. videtur

con-

concordare. Ias. in disto. §. Cato. n. 44. vbi dicit, quod in qualibet stipulatio ne præatoria siue dandi, siue faciendi, siue consistat in facto diuiduo, siue in diuiduo, siue possit explicari per vnu, siue non, uno contraveniente ille solus incidit in pœnam, videndus quoque Bart. in. l. fi. num. 2. in versic. Tertio dico. ff. de duob. reis. vbi tenet, quod si pœnalis stipulatio fuit simpli citer adiecta, intelligatur secundum naturam præcedentis stipulationis, ut quilibet videatur promisisse pœnam pro sua offensa tantum, & cuilibet videatur esse promissum pro offensa facta in sua persona tantum. argum. tex. in. l. si stipulatus. ff. de usur. & delegat. 1. in. l. si legati serui nomine. & in. l. damni infecti quidam ff. de dam. infec. l. inter stipulantem. ff. de verb. obligatio. in princi. cum sua glo. & ita sentire fatetur Farina. in 3. eius volu. q. 107. arti. 10. nu. 97. reprobando opinionem collegij aduocatorum prouincie Marchie, necno Hippoliti Rimi. in consil. 306. num. 1.

2 Pro quibus etiam facit, quod pro vnius delicto alter puniri non debet: quia pena suos tenet authores nec ulterius contra eos progreditur, qui procul sunt à calumnia. l. sancimus. C. de penis. l. si quis in suo. §. legis. C. de in officio. testa. l. legem. C. de naturalib. liber. in pri. respon. in fin. l. obmaritorum. C. ne vxor pro mari. l. si pena. & l. crimen. ff. de pen. l. 3. §. quod pater. ff. de munerib. & honori. l. actione. §. diximus. ff. pro socio. l. generali. §. fin. ff. de rite. nuptiar. l. maritus. ff. solut. matri. l. fin. ff. ad Syllani. auth. vt nulli iudi. §. fin. collat. 9. cap. 2. de constitutio. cap. quæsiuit. de his quæ fiunt a maio. par. capi. cap. romana in fi. de sententia excommuni. Socin. in. l. cū filiusfamilias. num. 17. ff. de verb. obliga. Roland. consil. 78. num. 3. volu. 4. Crauet. consil. 707. post num. 25. &

consil. 595. num. 25. Clar. in præci. crimi. q. 86. in princip. plene Couar. varia. resolu. lib. 2. cap. 8. num. 1. Et fundatur hæc sententia in naturali ratione & æquitate, qua præcipitur, criminis pœnam culpam necessario præmittere, & sine culpa, non pœna sed iniuria esset, quæ naturali rationi minimè conuenit.

3 Atque ideo expeditis colligitur & deducitur optima conclusio, quod quando plures fecerunt inter se pacem, & promiserunt de se inuicem non offendendo ut singuli, quod tunc solus ille qui offendit tenetur ad totam pœnam, & non alij qui nec insolidum, nec pro virili portione tenentur. Ex quo etiam infero, quod si duo aut tres, vel plures ex his qui ut singuli fecerunt pacem cum uno scilicet cum Mauritio, offendunt dictum Mauritium, pacem illi frangendo tenentur omnes ut singuli, et sic quilibet illorum ad totam pœnam quam ipsimet, sibi ipsis in casu contraventionis imposuerunt, taliter, quod si sunt tres offendentes, & pena est centum ducatorum, tenebuntur omnes tres scilicet unusquisque illorum ad centum ducatos. Et ratio est, quia dicta Pœna per Mauritium, cum quolibet illorum singulariter stipulata fuit, proinde cum omnes tres fuerint offendentes a quolibet illorum integra pena debetur. Nam tot sunt stipulationes, quot sunt personæ & econuerso, si dictus Mauritius solus offenderet dictos tres illis pacem frangendo siue coniunctim siue disiunctim tenebitur uniuicique illorum ad totam pœnam cum illis singulariter stipulatam, & merito ratione æqualitatis feruandæ. iuxta consilium collegij aduocatorum prouincie Marchie in consil. diversorum 150. num. 73. in versic. tamen in casu de quo agitur. & num. 74. lib. 1. Et quoad hunc ultimum

mum articulum hæc est mea opinio, quam iudicio melius sentientis submitto.

- 4 Aut plures promiserunt de se in uicem non offendendo tanquam vnum corpus prout contingit, quando paces fiunt inter duas vniuersitates, aut inter duas partes, seu factiones: quia tunc data contrauentione per offensionem illatam ab uno, non ille solus qui offendit, & contrauenit conueniri potest ad totam pñam conuentam, sed omnes virili portione prout declarat Thob. Non. in consil. 108. num. 20. iuncto num. 24. & inter consil. crimi. diuersor. in cōsil. 152 num. 14. iuncto num. 17. lib. 1. vide quoque Fari. in 3. volu. q. 107. arti. 10. num. 100. Et idem quoque erit dicendum, quando plures tanquam facientes vnum corpus promisissent non offendere vnam solam personam puta Sempronium.

Et hoc est verum, quod tenebuntur pro virili portione nisi dicti plures promisissent non offendere alios plures cū expressa obligatione, quod vñus teneatur pro altero, & omnes in solidum: nam tunc nulla erit dubitatio quin pñna exigi possit ab omnibus & in solidum: hoc est ab uno quo que eorum ad libitum offensi ad pñnam agentis. Sic enim voluerūt Doctores supra allegati expresse loquentes quando promissio est simplex, & non insolidum. Ergo secus si fuit insolidū prout etiam latius declarat Nicol. Moron. in tracta. de fide. treug. & pace. par. 2. q. 27. num. 2. in fin. & q. 28. num. 2. secūdum primam imprecisionem Hercul. de cautel. cap. 18. nu. 19. vbi remissiū.

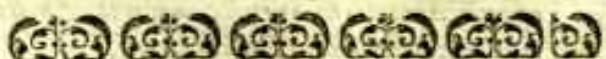
Et etiam, quod in supra dicto casu omnes teneantur pro virili portione dicimus quoque verum nisi plures promisissent non offendere vnam solam personam puta Sépronum quia

tunc sicut iste Sempronius qui contrauenisset & offendisset vnum ex aduersarijs teneretur ad totam pñam conuentam, ita pariter, ratione æqualitatis seruandæ si vñus ex aduersarijs ipsum Sempronium offendat vindetur, aut quod omnes debeant in solidum teneri, & ab eotū vnoquoq. pñna exigi posse, aut saltem ille contraueniens ad totam pñam teneatur prout consuluit collegium aduocatorum prouinciæ Marchiæ in dicto consil. 150. num. 73. versic. Tamen in casu de quo agitur. & num. 74. lib. 1.

SVMMARIVM.

- 1 **DONATIO** inter concubinos facta valet etiam si inter ipsos postea matrimonium contractum sit.
- 2 Cœcubinarius cœcubine donando & ipsa recipiendo non peccant: cum videatur donatum causa remunerationis.
- 3 Acceptum a meretrici ob turpem causam non est necessario iuxta communem sententiam restituendum. Quod a Nauarro & alijs refutatur.
- 4 Mulier exercendo meritrici licet turpiter agat, sicut in eo quod bilam operam accipit, non iniuste accipit, & sic non tenetur ad restitutionem.
- 5 Eleemosyna non est facienda ex fænore nec vñs nec ex quolibet male acquisito.
- 6 Meretrici de pecam. ex meritrica opera acquisitis potest libere disponere, & eleemosynas facere, atque decidas soluere.
- 7 Donatio concubinæ facta seu promissio de donando ob meritriciam operam valida est medium respectu meretricis que publice fornicatur, sed etiam respectu meretricis que occulte.
- 8 Meretrici non solum ob operam meritrici potest donari, sed etiam ei aliquid impignus relinqui.
- 9 Meretrici potest ob operam meritriciam legari

- legari in testamento, & ipsa in eo heres institut.
10. *Donatio facta meritrici non solum vales quoad exceptionem, sed etiam quoad actionem.*
11. *Donatio facta meritrici valet in attribus venereis que lege exteriori non puniuntur, secus in alijs maleficijs que iure humano sub grauissimis penis fieri prohibentur.*
12. *Donatio meritrici facta ob operam meritriciam vales in his que ipsa mulier sine dolo & fraude exigit a fornicariis.*
13. *Miles armate militiae, meretricibus ob fornicationem donare non potest, neque promittere.*
14. *Milites & clavis militiae ob usum actus venerei non possunt meritricibus quicquam donare. Et quomodo hoc intelligatur vide late ibi.*
15. *Minor meretricibus ob actum venereum neque donare neque promittere possunt.*
16. *Doctores & adiutorati meretricibus neq. donare, neque promittere possant.*
17. *Donationes factae per commendatores sancti Ioannis sancti Iacobi, vel Calatruae suis concubinis non valent.*
18. *Donatio facta concubinis valent in eo quod non est excessiva.*

CAP. XIII.

Don Ludouici Responsum. super donationibus vel promissionibus de donando factis per cōcubinarios, seu fornicarios, concubinis & meretricibus ob usum & exercitium actus venerei.

VÆSITVM fuit an promissio de donando facta concubinæ seu meritrici ob fornicationē valida sit & seruanda, & an meritrix apud iudicem exterio-

rem post securam copulam, mercedem sibi promissam petere possit. Et dictæ dubitationi respondeo constanter dici posse donationem inter concubinos factam valere etiam si postea inter ipsos matrimonium contractum sit ut est casus in. l. donationes in concubinam. ff. de donationib. vbi legitur, donationes in concubinā collatas non posse reuocari conuenit, nec si matrimonium inter eos postea fuerit contractum ad irritum recidere potest. Facit text. in l. qui cōcubinam. in prin. ff. deleg. 3. vbi valet legatum concubinæ relictum probatur etiā in l. affectionis. ff. de donationib. & ibi glo. ordinar. & est rex. in l. 4. §. sed quod meritrici. ff. de cōdictio. obtur. cauf. & ibi Doctores. & in l. mercedem. C. cod. titu. l. item legato. §. parui. ff. delega. 3. §. 1. in authen. quib. mod. natura. effici. legi. Bart. & Bald. in l. miles ita. §. mulier. ff. de testamen. mili. Ias. in. l. miles ita. in pen. & vlti. col. de re iudi. & Peregrini. de iure fisci lib. 2. titu. 9. in princ. Horum est ratio quia concubinatus iure ciuili est permisus. Ludo. in cōsil. 43. incipien. Ad primum consil. 478. Bar. in l. milites. in princ. ff. de re iudi.

Nec tali donationi concubinæ factæ ius nostrum pontificium resistit; quia ex quo presupponimus eam cōcubinam, & per consequens à concubinario cognitam, concubinarius ei donando, & ipsa recipiendo non peccant, cum videatur donatum causa remunerationis. ut voluit Vgo. in cap. qui venatori. lo. 1. 86. distincio. quem refert & sequitur ibi Archidia. et sic intelligit glossa ibi in verbo meretricibus. Quare, cum hæc donatio remuneratoria sit, nō videtur propriæ donario, sed appetit poti⁹ quedam permutatio, seu compensatio, vel debit⁹ solutio. ut probare videtur tex,

tex. in l. hoc iure vtiuntur. in §. Labeo.
 1. Attilius. l. si pater. §. fi. ff. de donatio.
 l. idemq. §. fi. & ibi glo. in verbo. man-
 dati actione. l. fi vero non remuneran-
 di. ff. manda. optimus text. in l. sed
 et si. §. consuluit. ff. de petitio. hære-
 di. Bart. in procēsio. ff. num. 4.
 Docto. in rubri. de donatio. inter vir.
 & vxor. citat multos in eam senten-
 tiā Andr. Tiraquel. in l. si vñquam.
 C. de reuocand. donationib. Antoni.
 a Gamma. in decisio. 165. & decisio.
 215.

Quod & iuris consultus in dicta.
 l. 4. in §. sed quod meretrici. ff. de con-
 dictio. ob tur. cau. scribit, meretricē
 turpiter agere, non tā turpiter data,
 & promissa accipere. Vnde licet ac-
 tus venereus ob quem datur pecunia
 illicitus sit, & turpis, ipsa tā pecuniæ
 acceptio turpis non est nec iure im-
 probata. Nam cum meretrix domina
 sit sui corporis, & materia vendibilis,
 eius venditio non est prohibita, nec
 illicita ratione materiæ. Hinc infert
 & decidit Couar. secundæ partis rele-
 ctio. in §. 2. n. 1. quod qui dat vel pro-
 mittit pretium ob eam rem quæ ven-
 di potest legem sequitur commutati-
 ux iustitiae, & recipiens eodem pacto
 eandem legem seruat, ac iustè recipit
 mercedē & pretiū rei quam vendere
 potuit, quare dicit, pactionem hanc
 seruandā esse, & promittentem cogē
 dū promissam mercedē soluere pro-
 batur Genes. cap. 38. quo in loco Iu-
das mercedem promissam Thāmar,
quæ habitum meretricium assumpse
rat ob fornicationem eidem soluit,
& misit post ipsum actum venereum
non alia ratione, quam quod tenere-
tur mercedem promissam meretrici
soluere. Quod & iuris consultus in l.
affectionis allegata ff. de donationib.
censit, disponēs, donationē posse fieri
meretrici, & ei factam validam esse,
sequuntur hanc doctrinam Cyn. &

Salice. in l. 2. C. de condicō. ob tur.
 caus. Bar. & Alex. in dicto. §. sed quod
 meretrici. Idem Bar. in dicta l. affec-
 tionis. Abb. in c. quia plerique. nu. 14.
 de immuni. eccles. Palac. Rub. in repe-
 titione rubri. de donationib. inter vir.
 & vxor in §. videamus. fol. 67. num. 4.
 & §. vbi dictum Cyni refert in dict. l.
 2. quod si scholaris promisit meretri-
 ci oblibidinem secum habitā, quod
 ad optinendum promissum poterit
 per eam coram rectore conueniri, &
 per eum condemnari: quia qui reti-
 net meretrici missa iniuste facit,
 & sic peccat secundum eum. Cui sen-
 tentiæ rationē assigno: quia licet me-
 retrix turpiter faciat, meretricem es-
 se, non tamen turpiter recipit, cum
 sit meretrix. Acceptio enim merce-
 dis promissæ turpitudinem non ha-
 bet cum detur, & ipsa accipiat in cō-
 pensationem ac pretium ipsius mer-
 tricis quoad vsum venereum qui vē-
 dibilis est, & ideo ad iustitiam com-
 mutatiuam pertinet. Ergo si turpiter
 non recipit, & efficitur domina rei
 donatæ. Concludit hæc omnia & a-
 perte confirmat Sanct. Thom. 2. 2. q.
 32. articul. 7. vbi ponit tres modos
 illicite acquisitionis, & dicit, tertium
 modum esse, quando aliquid illici-
 tè acquiritur, non quia ipsa acqui-
 sitio illicita sit, sed quia id ex quo
 acquiritur illicitum est, sicut patet
 de eo quod mulier acquirit per me-
 retricium, quod propriè turpe lu-
 crum vocatur. Nam mulier mere-
 tricium exercendo turpiter agit, &
 contra legem Dei, sed in eo quod ac-
 cipit non iustè agit. Vnde quod sic
 illicite acquisitum est retineri po-
 test, & de eo cleemosyna fieri. Hæc
 Thomas.

Ex quibus appetit cōclusum, acce-
 ptū à meretricie ob turpē causam, nō
 esse necessario restituēdū etiā in foro
 cōsciētiae. In qua cōclusione vt testa-
 tur

tur Nauarr.in manuali.cap.17. num. 34.in versic. Quartum dictum. fere omnes tam Theologi, quam Canoniſtæ, & Legiſtæ conueniunt.

Verum ipſe Nauar.vbi ſupra hāc concludēt & eius rationem maximopere refutare conatur, cū p̄fuppōnat turpe eſſe meretricari, & non eſſe turpe mercedē pro meretricio capere. Nam ex.l.2. ff. de cōdictio. ob tur. cauſ. infert, ideo turpiter quē aliquid accipere vt hominem occidat, quia turpe eſſt hominem occidere, & turpe eſſe accipere vt sacrilegium faciat, quia turpe eſſt sacrilegiū facere. Et etiā argumētatur de l.3. ff. eod. tit. vbi habetur, turpiter accipere iudicē vt iniq. iudicet, quia turpe eſſt iniq. iudicare. & de.l. 4. dicto tit. vbi legit, turpe eſſe accipere , vt ſtruþu faciat, quia turpe eſſt ſtruþu facere. cū ergo tex. in d.l.4. in §. fed quod meretrici. ff. cod. tit. dicat, turpe eſſe meretricari, cogetur dicere eſſe turpe propter meretriciu accipere, & cōlequēter te nebit ipsa meretricix acceptū ob dictā turpē cauſam(cū iniusta sit illa acquiſitio)reſtituere. Nā inquit, quōd ſicut naturali & diuino iure turpe eſſt meretricari, ita etiā erit turpe pro meretricio aliquid accipere. Et cū in foro cōſcientiæ ius naturale & diuinū ſint neceſſario ſeruanda.c. ſunt quidā. 25. q. 1. cogetur cōſequenter fateri quōd in illo foro vtrumq. eſſt turpe , & meretricari, & ob meretriciu aliquid capere. Quare ibidē n. 36. aſſerit, nullā eſſe diſſentiā quo ad forū conſcienciatē in quo lex naturalis & diuina neceſſario ſeruāda eſt inter acceptū ob operam meretriciam ob vna parte, & ob operas ad alia maleſicia in quibus vtriusq. turpitudo verſatur ab altera: quia in omnib. datur & accipitur cōtēplatione maleſicij dānati & punibiliſ in illo foro, & in omnib. æque voluntariè datur, & in omnib. æque ad

mittitur turpitudo ab vtraque parte quoad illum forū. Hanc Nauarti opinionē & ſententiā fouet doctif. Ioan. à Medina in Codice de reſtitu. q. 20. vbi ait peccare meretrices, accipiēdo mercedē tanquā debitum operæ ſux fornicariæ. Tū quia accipere mercedē pro opera occidendi aliquē iniuste, vel furandi, vel infamandi, vel aliquod aliud delictū faciendi eſt peccatum ſecundū omnes, & non alia ratio, quā quia occidere, & alia prædicata facere eſt peccatum, ergo & accipere mercedē pro fornicandi opera eſt peccatum quū illa opera ſit talis in foro conſcientiæ. Tum quia in cōfeſſo eſt, quōd aſſassinus & quiuīs aliis locis operas ſuas ad cōmittendū peccata, & accipiens mercedē ob eas peccat. Tandē poſt multa concludit, meretriciā operā in genere moris, & actus intrinſecē mali inuendibilē eſſe, & ideo, nihil pro dicta opera poſſe promitti, dari, vel accipi, vt ab omnibus iuris vtriusq. authorib. ſancitum eſt, & vt videre eſt, in l. iurisgentiū. §. ſi ob maleſiciū. ff. de paſt. l. 1. 2. & 3. & p totum. ff. de cōdictio ob tur. cau. & i. l. generaliter. ff. de verb. obliga. l. 1. ff. de receptatorib. & p totum tit. C. de cōdictio. ob tur. cau. & in cap. 1. de ſchisma. lib. 6. & in c. 1. de homicid. in 6 Huic ſententiæ adſtipulatur quod inquit Nauar. in d. cap. 17. nu. 8. quōd nūlquā inuenietur tex. qui ſignificet licere accipere priuū pro ope peccādi, vel à peccato cooperādi excepto vna meretricie quoad forum exteri⁹, quia quoad illud nō peccat, nec puniatur, & ei⁹ ope pro impunita reputat. Tū quia nō eſt bona cōſequētia dice re ope meretricis quaten⁹ eſt ope, & quidā actus vſui humano accōmod⁹, eſt alicui⁹ preciij, & aſtimabilis, ergo pro ea aliquid accipi potest. Quoniā omnis opera exterior qua peccator operat peccatum ut plurimū talis eſt,

& tñ nescitur vnquā aliquem catholicon dixisse licite posse pro ea saltem qñ est intrinsecè mala, qualis est opera meretricia capi aliquā mercedem. Et ideo tenet ipse Nauar. vbi supra. n. 40. in vers. infertur, partim verum, & partim falsum esse, quod cōmuniter aiunt glo. à multis receptx i l. 4. ff. de cōdictio. ob tur. cau. & in l. 2. C. eo. tit. & in l. affectio. ff. de donatio nib. quatenus tenent promissionē dādo meretti ob operā meritriciam non valere, nec ex ea posse agi: nā dicit p̄ prædicta constare id esse verum quo ad forū cōsciētię, falsum autem quo ad forū exterius. Cōcludamus ergo iuxta Nauar. Medi. & corū sequaces, seu illis ad hęrentes, nō licete meretricibus in foro cōscientię accipere à fornicario mercedem aliquā tanquam debitum operæ suę fornicarię: quia usum actus venerei fatetur quo ad dictum forū non esse materiā vendibile pro qua ideo nihil promitti, dari, vel accipi potest. Et propterea idē Nauar. in d. cap. 17. n. 14. admonet cōfessarios prædictarū mulierū, & virorum impudicorum quib. ob impudicitia aliquid promissum est, & non dum traditum debere illis consulere quòd caueant, ne petant illa tanquam sibi debita iustitia legali quia nō sunt talia propter promissionis nullitatę, & quia p̄ talem petitionē approbarer peccatū quod ante fecerant, & ita non ue peccarēt mortaliter sed quòd in literis quas ad promissores scribūt, & mandatis quae eis dant cōsideratur pri-
mum, agnoscere se, nihil sibi propter illā operam illicitam præter ipsum infernum de iustitia deberi, & ita nihil se ob eā petere tanquam debitū legale, sed supplicari promissori ut misereat ei necessitatis, & indigentiae, & dignaret mittere illis promissa ī cleemosynā nō quidē propter eorum factum quod erat abominandum, sed

propter affectum illum magnum obsequendi ei, qui fuit potens vt cius præcepta dei preceptis anteponeret. Et hoc ita, vt intelligent promissores, quòd delictum nō est causa principis petendi promissa, sed causa impulsu, & occasio sine qua nō peterent. Et pariter ait, cōfessarios debere cōsule re eis qui promiserunt dare aliquid ob delictū, & volunt post ppetratum delictū promissum dare, nēpe vt intel ligant, quòd ppetratio delicti non sit causa finalis, sed solum causa sine qua nō daret, & quòd det p̄ principaliter, vt eius necessitati subueniat vel honori suo satisfaciat. Quod approbat Caeta. 2. 2. q. 62. art. 5. Ex quibus ergo patet, prædictas opiniones supra relatas cōcordare quoad forum exterius, in hoc scilicet, quòd meretricia licet turpiter agat, operam meritriciam exercendo, nō tñ turpiter accipit imo iuste, & cōpetit ei actio ad p̄tēdum id quod ob dictum venereum actum sibi promissum est, nec ipsa qñ recepit tenet, quoad dictum forum & ius hu manum restituere id quod sibi datū est. Sed dictæ opiniones differunt & discordant in prædictis quoad forum interius id est conscientiæ quo non licet meretricibus vt aiunt accipere à fornicario mercedem aliquam tanquam debitum operæ suę fornicarię: quia usus act⁹ venerei quoad dictum forum nō est materia vendibilis pro qua ideo nihil promitti, dari, vel accipi potest. Quare non possum nō mirari, immo stupefacio, qñ confidero quoad dictū conscientiæ forū, in contraria sententiā inclinare fere omnes tam Theologi, quam Canonistæ & Legistæ pro vt not. idem Nauar. in dicto cap. 17. nu. 34. verific. Quartum, & vt nos late in principio probauimus. Et præcipue hoc ipsum affir mat Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 32. arti. 7. vbi concludit, quòd quamvis mu-

lier meretricium exercendo turpiter agat, & contra legem Dei, tamen in eo quod accipit non iniuste agit, nec contra legem. Vnde dicit, sic illicite acquisitum retineri posse, & de eo eleemosynā fieri posse. Ex cuius sententia apparet, meretricē in foro conscientiae in eo quod accipit iuste agere, & illud quāuis ex turpi lucro acquisitū retinere posse. Quod si quis defendēdo Medin. Nauar. & alios illis adherentes vellet dicere S. Tho. loqui de iure humano & sic de iustitia legali: quia licet meretricē turpiter faciat attento iure naturali, quod est meretricē, non tñ turpiter accipit mercedē attento iure humano, quod permittit eam esse meretricē, tñ negari non potest quòd eo in loco S. Tho. voluerit suum dictū concludere etiā quoad forū conscientiae. Quod manifeste colligitur ex suis finalibus verbis ibi. Et de eo eleemosyna fieri. Volens per illa verba significare meretricem ob meretriciā operam iuste accipere nec teneri ad restitutionē, quia si non iuste acciperet, teneret ad accepti restitutionē recte concluderetur, quòd de eo eleemosynā facere non posset. Nā eleemosyna non est facienda ex fenore, vel usuris, nec quolibet male acquisito. ita Aug. in lib. de verb. Dñi. tract. 35. quē refert Gratian. in c. 1. 24. q. 5. & ibi in ead. q. in c. immolans. Facit quod legitur. in scriptura, quòd hostiæ impiorū abominabiles sunt dño quę offeruntur, ex scelere. Quidquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur omnipotētis Dei non placat iracundiā, sed irritat. Hinc rursus scriptū est, honora Deū de tuis iustis laborib. videte etiā tex. in c. nō est putāda. 1. q. 1. in quo cōstat nihil usurarijs prodesse quod ex usuris, & sic male acquisitis missas seu alia officia diuina in ecclesijs instituāt quia ex iniquo oblatio est maculata.

Ergo restē infertur, quòd si ex acquisitis ex meretricia opera potest fieri eleemosyna. vt Tho. vbi supra. iustum esse quoad forū conscientiae acceptio nē mercedis promissæ ob dictā meretriciā operā, & a turpitudine immunit, quāuis actus propter quem acquiritur illicitus fuisse. Probat idē Palaci. Rub. in repetitio. rubri. d. donationi inter vir. & vxor. fol. mihi. 68. n. 16. vbi dicit, ipsā meretricem de & per cā ex meretricio acquisitis posse libere disponere, testari, eleemosynā facere, & decimas soluere. vt in ca. oblationes. 90. distinc. est glo. notabilis cū iurib. ibi allegatis in c. extransmissa de decim. & per Cyn & Angel. in l. 2. C. de condic. ob tur. cau. & per Abba. in c. 1. de vita & honest. cleri. Quod intelligūt esse verū dūmodo in acquirendo dolus vel fraus absit. firmat idem in foro conscientiae Anto. Gom. in legib. Tauri. in l. 62. nu. 3. Panor. in cap. plerunq. de immuni. eccl. col. 4. q. 3. Et ea est ratio, quia acceptio mercedis promissæ turpitudinē non habet, cū detur & ipsa accipiat incōpensationē ac pretiū ipsius meretricis quo ad usum venereū qui vēdibilis est, & ideo ad iustitiā cōmutatiūm p̄tinet. Maxima profecto est controvērsia quā. Resoluit & dirimit Didac. secū. par. relectio. §. 2. n. 1. in vers. At si māteria. vsq. ad n. 3. cum distinctionibus quib. ibi vtitur ad quem vos remitto. sed soluat & dirimat illam sacro S. matris Eccle. cōfiliū quod certi⁹ erit. 7 Sed retenta per nos cōmuni conclusione quā habet donationem concubinæ & seu meretrici, & promissio nem de donando ob operam meretriciam validam esse, & sic seruandam. ipsamq. meretricem apud iudicē exteriorem post securam copulā mercem sibi promissam petere posse. vt in superioribus in fundamentis primæ opinionis latissimè probauimus.

Nihilo-

Nihilominus tñ hæc conclusio habet & recipit aliquas declarationes quas cum ampliationibus & limitationibus sequentibus explicabo.

Et primo Ampliatur hæc conclusio. vt non solum obtineat locum in meretrice publica, verum etiam in meretrice & fœmina quæ occulte fornicatur. Ratio est, quia ita est usus corporis ad venereum actum vendibilis in fœmina occulte fornicatrici sicut in ea quæ publicè meretricium exercet, quamvis contrarium censerint Cyn. & Angel. in l.2. C. de condicione ob tur. cauf. Abb. in dicto cap. quia plerique num. i 4. & sequen. vbi tenent fœminam occulte fornicariam, quæ publica meretrix non est non solum non posse petere mercem promissam, & pretium fornicationis, sed etiam nec quod ei ob dictam operam datum est retinere, immo eam ad restitutionem illius accepti etiam in animæ iudicio teneri. Quam Cyni & aliorum supra citatorum opinionem affirmat communem Hadrian. in 4. sententiar. in tracta. de restitu. oritur alia quaestio. Et eam hi Doctores probant auctoritate text. in l. Lucius. ff. de iure fisci, quo probari videtur res datas his occultis fornicariis ad fiscum pertinere, & eas fisco adiudicandas fore. Sed istorum opinio fundata ex dicta l. Lucius in casu d' quo nos loquimur videri meo admitti non debet. Nam dicta l. Lucius loquitur in his quæ scelere quæsita sunt, & à fisco repeti possunt ob crimen à recipiente commissum pena temporali, iudicia liq. dignum: non in acquisitis ex fornicatione. Atque ita in his casibus quibus receptio est illicita, & in specie iurisconsultus ibi tractat de receptione illicita, ex eo quod bona sunt auferenda ab herede ea ratione, quia propter scel' cōmissū in morte

testatoris efficit ipse heres indignus, vel incapax hereditatis iuxta distinctionē Doctorū in dicta. l. Lucius. At nos hic tractamus de mercede promissa obcoitū fornicariū qui quidē coit' minimè punibilis est lege exteriore & humana. Vnde cū nihil referat fœminam esse publicè vel occulte fornicariā ad iustum ipsius venerei usus mercedē, ideo vera erit nostra ampliatio vt scilicet meretrici occulta promitti & dari possit, & ipsa ad promissi recuperationem coram exteriori iudice agere.

8 Ampliatur. 2. dicta nostra cōclusio. vt non solū procedat, qñ res quæ meretrici donatae fuerūt sunt illi traditæ, sed etiā qñ non fuerunt traditæ, fuit tñ pignus datū quo casu nedū poterit retineri pignus, sed etiā poterit agere contra donatorem vt pignus redimat: quia licet pignus remaneat in dominio obligantis. vt in l. cum & §. pignus. de pignorati. actio. tñ sicut dominū rei traditæ queritur. l. traditio nib. C. de pact. & in §. per traditionē. insti. de rerum diuisio. Sic etiam per traditionem pignoris queritur ius in pignore. vt i præallegatis iurib. traditur. Vnde sicut dominiū pecuniae vel rei donatae meretrici per traditionē ei acquiritur, sic & ius pignoris reali sibi acquisitū est. ita tenet Cyn. in l. 2. C. de cōdictio ob tur. cau. & Palac. rub. in rubri. de donatio. inter vir. & vxor. in §. videamus. fol. 67. nu. 4. & 5.

9 Amplia. 3. nō solum posse fieri meretrici, & concubinæ ob operā meretrici donationē, sed etiam eidem legare in testamento, & eam heredem instituere. Quod Antoni. Butrig. cōsi. 14. & elegāter Iaf. cōf. 37. lib. 3. adnotarunt. Bar. & Doctor. in l. affectionis ff. de donationib. Roma. cons. 43. Anchar. cōf. 247. Capit. in decif. Neapol. 102. sed hoc quod possit heres institui limitatur, vt non procedat in

præiudicium fratri ipsius testatoris: quia frater instituta turpi persona co omisso potest testamentum testatoris fratri sui velut inofficiosum quæ relare, quo resciso succederet dicto fratri suo ab intestato. I. fratis. & I. fratres. C. de inofficio. testa. & ita consuluit Angel. in consil. 171. & Bald. in l. 1. ff. de his qui not. infam. idem sentit dum dicit infamem infamia facti esse turpem personam, & ideo fratrem exhortatum non repellit a quærela testamentum, & minus cum repelleret leno in testamento fratri institutus qui turpior est meretrice: cum sit infamis defacto & de iure. I. Arhletas §. 2. ait prætor. ff. de his qui not. infam. Vnde infert Guller. Benedic. in cap. Raynuntius. in verbo. Et uxorem nomine Adelasia. num. 72. 1. lenonem in testamento institutum repelli ad quærelam propinquorum. Quod probat exéplo Quinti Metelli prætoris Romani qui nullo de parentibus testatoris conque rente Vetilium lenonem in testamēto cuiusdam iuuenis hæredem institutum bonorum possessionem secundum tabulas, & sic gaudentiam hæreditatis petentem ex officio repulit, & hæreditas parentibus ab intestato remansit ut etiam refert Valerius lib. 7. titu. de testamen. rescisis in fi. Et an hæc nostra ampliario obtineat locum in ea quæ concubina est alicuius viri uxorati.

¹⁰ Amplia. 4. & dic donationem posse fieri meretrici, & ei factam validam esse non tantum, quoad exceptionem, sed & quoad actionem secundum magis communem Doctorum interpretationem contra glo. in l. affectionis. in verbo meretrices. ff. de donatio. quam glo. iuxta a postillam marginalem in ead. l. affectionis communiter reprehendunt Doctores. in l. 3. C. de cōditio. ob tur. cau.

probat hanc ampliationem Couarr. secund. part. relectio. in §. 2. num. 1. Cyn. in l. 2. C. de conditio. obtur. can. & Salicet. in ead. l. Bart. & Alex. in dicto. §. sed quod meretrici. idem bart. in dict. l. affectionis. Abb. in cap. quia plerique. nu. 14. de immuni. ecclesi. Rippa. in l. si plagij. ff. de verb. obliga. Salicet. in l. ea quæ. C. de donatio. ante nup. & nos supra latè probauimus.

Ampliatur denique. 5. vt etiam procedat si quis cum meretrice publica, vel ea foemina quæ sui corporis quæstum facit coierit, absque expressa conuentione: quia is cogendus est à iudice lege taciti pasti eidē foeminae cōsuetam venerei usus mercedem soluere. ita Couarr. secun. par. relec. §. 2. num. 4. vbi dicit nō esse necessariam donationis causam nec veram, nec præsumptam ad hoc ut meretrice tute retineat, aut licite reipiat quod ei ob meretricium datum fuerit.

Amplia. 6. vt etiam obtineat locū donationē facta concubinæ seu meretrici in causam dotis ob singularia dotis priuilegia. vt ex pluribus concludit Portius in consil. 2. 1. quia dotata mulier de facili nubere poterit & ad meliorem vitam duci, quod admodum fauorable est cap. inter opera extra de sponsalib.

Limitatur nunc. l. dicta conclusio. vt vera sit & procedat, in actibus venereis, quæ lege exteriori non puniuntur ut est concubinatus, & fornicatio sequuta inter solutam, quæ delicta iustitia legali tolerantur. l. 1. & 3. ff. de concubi. l. vni. C. cod. Secus vero in alijs maleficijs, quæ iure humano sub grauissimis pœnis fieri prohibentur. vt puta quando promittitur alicui ut hominem occidat vel sacrilegium faciat, vel iudicii ut iniuste iudicet, quia in istis ex hac conuentione nulla ista obli-

obligatio tex. est in. l. iuris gentium.
 §. si ob maleficium. ff. de pact. siquidē
 ratione eius actus qui iure humano
 punitur nemo potest quidquam iure
 pacifici nec stipulari. l. mercalē. C. de
 coadiuctio. obtur. cau. qua ratione
 etiam si ex propria natura materia
 vendibilis sit, quia lex ipsa humana
 actum ipsum punit propter quem pa-
 ctio fit vere dici non poterit eadem
 lege humana pactionem istam vali-
 dam esse qua quidquam promissum
 fuerit ob maleficium committēdum.
 Quare cum legali iustitia actus pu-
 niatur nullo pacto valida potest cen-
 seri pactio quæ tendit ut pretium cō-
 stituatur ob actionē illius actus qui
 lege ipsa punitur. Atque ideo tunc
 versabitur vitium & turpitudo non
 tantum in ipso dante aliquid ob ma-
 leficium, sed & in ipso accipiente qui
 pacifetur mercedem pro eo quod
 apud iudicem puniri debet, vel pro
 ea re quæ vendibilis non est. ut est
 tex. in l. 4. ff. coadiuctio. obtur. cau. Ex
 quibus infero, optimè hac limitatio-
 ne declarari conclusionem nostram
 tantum procedere in astibus vene-
 reis quæ lege humana non puniun-
 tur ut est concubinatus, & quando
 fornicantes ambo sunt soluti, quia
 hæc lege ciuili tolerantur, dicta. l. 1. &
 3. ff. de concubi. & l. vni. C. eod. titu.
 & consequenter non obtainere locum
 in donatis vel promissionibus factis
 monachis & mulieribus nuptis ratio-
 ne & causa turpis questus quorum
 delicta in exteriori foro puniuntur.
 ut videtur casus in l. Claudio, & in
 l. mulierem. ff. de indignis, ut per le-
 ges titu. ad leg. Iul. de adulter. ff. &
 C. & cap. 1. & 2. de adulter. & per le-
 ges sacrilegia punientes. Monacha
 enim fornicando sacrilegium com-
 mittit, & mulier nupta adulterium.
 Quo fit ut ipsæ ratione eius actus
 qui iure humano punitur non pos-
 12

fint quidquam pacifici nec stipulari,
 per dictam. l. mercalem, & alia supra
 in hac eadem limitatione addusta. fa-
 ciunt notata per Raphaellem Cutam.
 in l. miles ita. §. 1. ff. de mili. testa. Bal.
 consil. 437. lib. 5. Iaso. consil. 37. col. 2.
 lib. 3. qui existimant minimè licere
 pagano donationem facere mulieri
 cum qua habet adulterium & incel-
 tum. Videndus Capra in consil. 127.
 Didac. in cap. peccatum. par. 2. §. 2. n.
 2. de regul. iur. in 6. & Peregrī. de iure
 fisci lib. 2. titu. 9. per totum. Pro qui-
 bus etiam facit optima ratio, nam
 monacha & mulier nupta non sunt
 dominat corporis sui, neque usus ac-
 tus venerei de monacha patet cum
 per ingressum monasterij se suaq. de-
 disset Deo, auth. ingressi. C. de sacro-
 sanct. Eccles. & de nupta habetur eā
 viro esse subiectā, & propterea in eis
 usus actus venerei nō est vēdibilis. vi-
 dendus Nauarr. in dicto cap. 17. num.
 34. in versi. Secūdo ideo ibi etiā quia
 ratio predicta. etc. et in num. 35. in
 versi. Ratio vero, prædictis etiam ad-
 ditur aliud Bald. consilium. 267. inci-
 pien. ad euidentiam præmitto. lib. 1.
 vbi dicit non valere donationem cō-
 cubinæ factam, quando concubina-
 tus esset inter personas prohibitas
 contrahere matrimonium ut quod
 alter vel ambo essent coniugati. Sed
 idem Bald. in dicto consil. num. 3. li-
 mitat hoc dictum, dicens prædicta
 non procedere quando concubina
 fuisset per amassum vim passa ut
 quia potuit per eum compelli vel
 terreti.

Limitatur. 2. dicta conclusio ut in-
 telligatur & vera sit in mulieribus
 quæ sine scandibus notabilibus a suis
 amicis aliquid extorquent, & non de
 his quæ dolo & fraude id faciunt
 verbi graria dicendo se esse virginē
 cum non esset, quia in hoc casu ista
 sicut alij fraudatores ad restitutio-
 tenentur

tenentur ita Nauar. in dicto cap. 17. num. 41. in versic. Septimo infertur.

13 Limitatur. 3. dicta nostra conclusio ut non procedat in donatione vel promissione facta concubinæ seu meretrici à milite armata militiæ qui huiusmodi mulieribus donare vel promittere non potest. ut est casus et ibi notat Cyn. in l. 2. C. de donatio. inter vir. et vxor. facit tex. in l. miles ita hæredem. §. mulier. ff. de testamē. mili. et in l. mulierem. ff. de his quib. ut indig. vbi prohibetur militi aliquid in testamento concubinæ relinquere. et ibi not. Bart. vide tex. in l. militibus. C. de testamen. mili. Major enim castitas requiritur in militibus, quam in paganis. Et ratio est, ut sint audacieores et fortiores. ut in dicta l. 2. C. de dona. inter vir. et vxor. videte latè Antoni. Gomez in legib. Tauri. in l. 51. num. 68. vnde Palaci. Rub. in dicta rubri. de dona. inter vir. et vxor. fol. mihi. 58. num. 10. refert Vigorinum scripsisse, quod olim dum debebat pugnari focariae expellabantur de campo per certū tēpus ante ut refert quoque Angel. in l. miles. §. mulier. ff. de testamen. mili. vendendus sanctus Thomas. in tracta. de rigimine Principū. lib. 4. cap. 14. Miles enim illud quod suæ concubinæ donat, turpiter donat, et turpiter recipitur, et propterea non ipse sed fiscus qui est iniqui lucri acquisiti iustus ablator illud reperet. ut in l. mulier. §. Claudius. ff. de his quib. ut indig. et in l. Lucius. ff. de iure fisci. vendendus quoq. Peregrin. de iure fisci. lib. 2. titu. 9. nu. 3.

14 Limitatur. 4. in militibus cœlestis militiæ quibus non licet suis meretricibus vel concubinis ob usum actus venerei quidquam dare. Vide decis. Capellæ Tholosanæ. 141. Antoni. Gomez. in l. 51. Tauri. num. 68. not. idem Bar. in l. donationes. qui allegat glos.

in l. milites. de reg. iur. Petri. de Anchar. in consil. 247. num. 1. Capici. decis. Neapoli. 102. Et ratio est, quia huiusmodi personis non est licitum retinere mulieres in quibus possit cedere suspicio fornicationis. tex. est in cap. 1. & 2. & per totum titu. de coabitatio. clericor. & mulier. Et adeo existimo hanc limitationem procedere, quod si iste miles cœlestis militiæ concubinæ seu meretrici donaret, quamvis dicta donatio nulla sit, non poterit ipse miles id quod dedit repetere, nec eius hæres, sed fisco applicatur. tex. est singularis in l. mulierem. ff. de his quib. ut indig. glo. & doctor. in l. hæreditas. C. eod. titu. l. his cōsequenter. §. 1. ff. familiæ Herbis.

Credo tamen hanc limitationem procedere nisi donatio facta per clericum seu militem cœlestis militiæ esset facta propter bene merita, quia in hoc casu dicta donatio sustineri potest. Licet enim inter personas prohibitas simplex donatio non sit valida, tamen donatio ob causam non reprobatur: quia aliam & diuersam naturam habet a simplici ut patet ex notatis in auth. vnde si parens. C. de in officio. testamen. & l. si donacione. C. de colla. facit tex. in l. Aquilius. ff. de donationib. nam non potest dici donatio propriæ ob causam, sed cum iisdam debiti naturalis restitutio: quia ex collatis seruitiis obligatur ille cui conferuntur naturaliter conferenti. ut in dicta. l. Aquilius. Et dicitur talis obligatio ad antidora, ut in l. sed si lege. ff. de petitio. hæredi. secundum. l. fideiussor obligari. ff. de fideiussorib. Inter personas autem prohibitas inter se donare alij contractus non prohibent, sed tenent ut in l. si testamenrum. & quod ibi notatu. ff. de probationib. l. cum quis. §. pen. ff. de legat. 3. Quart. si clericus

pro

pro collatis sibi seruitijs videt se obligatum suæ concubinæ, & pro eis illi donauit, potuit hoc facere, & tūc dicta obligatio dici potest obligatio nis contractæ ad antidora dissolutio, non patrimonij diminutio per iura prædicta. Quæ vera esse ita intelligendum est, si merita & seruitia probari possunt. Nam si non probarentur alijs, quā per verba narratiua instrumēti donationis videlicet, quod donauit pro meritis, seruitijs, & obse quijs, nō sufficeret illa probatio postquam emanant inter personas prohibitas. ut est casus. in l. cum quis. §. pen. ff. deleg. 3. l. si forte de Castren. peculatibus enim verbis non datur fides, sed præsumūtur adiecta in fraudem legum. ut dicit text. in dicto. §. pen. Concluditur ergo ex his quod non probatis meritis, seruitijs, & obsequijs, donatio, aut hæreditis institutio facta per clericum concubinæ seu meretrici debet carere omni effectu. sed eis probatis tenebit, & valida erit, probat latè doctrinam hanc Anchæ. in consil. 247. per totum consilium, & approbat eandem Capici. in decisio Neapoli. 102. num. 2. Sed ipse hæc omnia temperarem & vera esse existimarem, si tempore mortis clericci donantis & sic tempore donationis appareret, quod concubinatus non durabat. & hac habita consideratione, fatetur Capici in dicta decisio. 102. fuisse ita decisum in consilio Neapoli. Concordat alia decisio Matthei de Afflic. in decisio. 102. & alia Antonini Thesauri. decis. 111. & etiam concordat Guido Papæ in 15 consil. 115. votatum in consil. Neapo. Verum cum hoc Capici. non fundet, ipse credo posse aperte probari per tex. in l. milesita. §. mulier. iuncta ibi glo. in verbo. cadere potest. & iuncto text. in l. neque. §. 2. ff. de mili. testamen. Nam tex. in dicto, §. mulier. in

hæc verba inquit. Mulier in quam turpis suspicio cadere potest, nec ex testamento militis aliquid capere potest ut diuus Adrianus rescripsit, modo glo. ibi. in dicto verbo. cadere potest. limitat hoc dictum dicens, nisi tempore mortis bonæ opinionis esset, & absque suspicione. & probat hoc per dictam. l. acque in §. 2. ff. eo. ritu. de mili. testam. vbi legitur, institutionem hæreditis per militem factâ de seruo pæne non valere, sed inquit, quod si mortis tempore seruus in ciuitate inueniatur, quod tunc institutio incipiet conualescere quasi nunc data hæreditate. Et generaliter in omnibus id poterit dici quos miles scribit hæredes: ut institutio incipiat vires habere si mortis tempore talis inueniatur ut a milite institui potuerit. Et quamvis hæc iura loquantur in milite armata militiæ idem puto & multo maiori ratione esse statuendum in milite cœlestis militiæ in quo maior debet esse castitas. vide decisio. Capellæ Tholos. 141. quæ istos milites in hoc equiparat. Quare potest recte concludi, quod licet clericus non possit concubinæ suæ donare, nisi propter benemerita modo quo dictum est, hoc esse intelligendū, si tempore donationis, aut mortis clericci donantis ipsa cœcubina esset iam effecta bonæ opinionis, & esset absq. suspicione aut illa cessaret: quia per dictam nullam suspicionem & bonam opinionem efficitur ipsa capax propter benemerita capiendi à dicto cœlestis militiæ milite.

Limit. 5. ut non obtineat locum dicta cœclusio in donatione facta per minorem meretrici, qui eidem nec donare nec promittere ob operam meretriciam potest. l. si vero non remunerandi. §. si adolescens. ff. manda. glos. in. Laffectionis. in verbo meretri ces. ff. de donationib.

Limi-

¹⁶ Limitatur. 6. eadem nostra conclusio ut non procedat nec vera sit in aduocato & doctore: qui concubinare non possunt, imo donatio concubinæ ab eis facta non valet, ut voluit Hostien. in summa. titu. de donationib. §. & cui. & Ioan. Andr. in cap. de his. de sepul. quem refert & sequitur Bar. Alex. & Angel. in dicta. l. affectionis. ff. de donatio. in apostillis. & Bar. in l. 2. C. de dona. inter vir. & vxor. & in. l. mulier. ff. de his quib. ut indig. & expresse Alexandrinus in dicta rubri. de donatio. inter vir. & vxor. dicens, non valere donationem quam faciunt miles, doctor, vel aduocatus suæ concubinæ. Aduocatus enim & doctor milites sunt, & militare dicuntur & non minus prouident generi humano quam si paxiam armis defenderent ut in. I. aduocati. C. de aduoca. diuersor. iudi. glo. in cap. ex multa. de voto. & in cap. cum ex eo. de electio. lib. 6. in verbo. indige. re. à doctorum enim scientia totus mundus illuminatur. ut in cap. cum ex iniuncto. de hæreti. & in cap. vii. de reli. & venera. sanctor. lib. 6.

¹⁷ Limi. 7. secundum Antonium Gomez. in legibus Tauri. l. 51. num. 68. circa medium ut etiam nō procedat conclusio in comedatarijs sancti Ioannis, vel sancti Iacobi, vel Calatravae: quorum donationes concubinis factas ibi non valere infert.

¹⁸ Limitatur denique. 8. dicta nostra conclusio, ut vera sit dummodo in ipsis donatione vel promissione non sit excessus, quia ut tangit Couarru. in secund. par. relec. §. 2. nu. 4. in versic. Secundo, quatenus, excessiva est donatio vel promissio venit ipsa reuocanda & taxanda pro modo & qualitate personarum habito etiam respectu ad illam rem cui donatio vel id quod promittitur inservire debet. Quod recte percipitur quando

hoc donator vel promissor declarauit, reputa si dixisset, quod donat vel promittit tantam quantitatem ad cōtrahendum matrimonium, vel ad suscipiendum habitum monachalem in aliquo monasterio, aut ut illa mulier amplius malam vitam non sequatur: Nam tunc omnibus istis circumspec tis poterit iudex donationis excessum reuocare, & illam arbitrio suo taxare: atque donatorem vel promissorem in illa taxatione condemnare. prout fuit ita conclusum in Regia audientia, de mensie Martij. 1606. in causa quæ ibi ad mei relationem vertebatur inter. A. ex una parte, & D. ex altera.

Loup. SV M M A R I V M.

- 1 **DONATI** Oper patrem filio ob causam facta computatur ei in legitimam.
- 2 **DONATO** per patrem filio factam in capitulis matrimonialibus non dicitur donatio ob causam sed simplex donatio.
- 3 **DONATO** ob causam non dicitur nisi causa sit necessaria.

CAP. XV.

DONATO Ludouici Responsu. super donatione certæ partis bonorum vel certæ quantitatis, facta per patrem filio in contractu matrimonij, an imputari debeat eidem filio in legitimâ.

VIRG A M studiosus proposuit mihi hunc casum, quod Sempronius contraxit matrimonium cū Berta, & quod Titius pater dicti Sempronij in contractu di

cti

At matrimonij & illius contemplatione dedit eidem Sempronio centum ducatos donatione pura perfecta simplici & irreuocabili quæ dicitur inter viuos, postea secuta morte dicti Titij, ipse Sempronius petij ab herede dicti Titij seu à suorum bonorum possessore legitimam sibi in bonis dicti Titij patris sui iure naturæ debitam: At vero heres Titij seu successor in illius bonis volens solvere dictam legitimam Sempronio, et ab eo prætensem esset, dictos centum ducatos sibi in dicto matrimonij contractu donatos in dictam legitimam imputari debere, fuit a me quæsumum quid iuris esset in hoc casu.

Ethuic dubitationi propositæ satisfaciendo, mihi videtur dicendum huiusmodi donationem centum ducatorum per Titium Sempronio filio suo in contractu matrimonij factam, fuisse ob dicti matrimonij causam factam, sed donatio facta ob causam per patrem filio computatur ei in legitimam. I. quoniam nouella. C. de in officio. testamen. I. si quando. §. et generaliter. C. eod. titu. Alex. consil. 50. col. 7. in 3. dubio. et in consil. 117. col. fin. lib. 6. latè Socin. in consil. 18. et in consil. sequen. lib. 4. Ergo bene concluditur dictos centum ducatos esse dicto Sempronio in legitimam imputandos.

Sed non obstante hoc argumento contrarium esse verius existimo. Nam hæc donatio facta in capitulis matrimonialibus non dicitur ob causam, sed simplex donatio nō obstante causa matrimonij, ut in terminis ac in individuo tradidit Oldra. in consil. 5. Socin. in consil. 53. col. 2. versic. optime etiam. lib. 1. Deci. consil. 216. col. 2. ad fin. Quare cum sit donatio simplex in legitimam filio imputari non debet. per tex. in I. si quando. §. et ge-

neraliter. C. de in officio. testamē. Crauet. consil. 14. num. 17. Fabri lib. 3. rit. 19. de in officio. testa. definitio. 30. sed ipse filius habere debet ipsos certum ducatos donatos ultra legitimā ut habetur per Bart. in I. in quartam nu. 10. et ibidem Doctores. ff. ad leg. Aquil. Socin. in consil. 18. et consil. sequen. lib. 4. Crauet. in consil. 114. nu. 117. et in consil. 136.

Et respondendo supra scriptæ rationi dubitandi, dico illud procedere et verum obtinere, in donatione ob causam quæ habet in se necessitatem prout donatio ex causa dotis, quia pater tenetur dotare filiam prout est donatio propter nuptias, quam pater tenetur pro filio facere, et in hoc casu hæc donatio imputabitur in legitimam. Sed seeus est in donatione quam pater filio facit ob causam, ad quam ipse pater non tenebatur, sed procedit ex mera ipsius liberalitatē ut est hæc donatio simplex facta filio contemplatione matrimonij: et reuera huiusmodi donatio, non dicitur donatio ob causam: quia donatio ob causam non est propriæ donatio, nec liberalitas. I. r. vbi glo. ff. de donatio. Bar. in I. Aquilius. ff. eod. rit. imo ob causam donatio dicitur potius quædam permutation. I. sed et si lege. §. consuluit. in fin. ibi veluti genus quoddā permutationis. vbi Bald. expresse notat. ff. de petitio. heredi. Vnde apparet, donationem ob causam non posse, dici, nisi causa sit necessaria, quia si necessaria non esset, sed voluntaria, nulli debet esse dubium quod esset mera liberalitas. Quare cum donatio facta per patrem filio in contractu matrimonij ac illius contemplatione dicatur simplex donatio, et nō ob causam, cum pater ad illud non teneretur, et sic videatur voluntaria ex liberalitate procedens concluditur dicta donationem cen-

centum ducatorum in legitimam nō esse filio Sempronio imputandam. Et ita approbavit Regia Audientia me referente die 10. Octobris. 1608. in causa Gabrielis Salla ciuis Barcinoñæ contra Elisabetam Salla viduā villæ Ceruariæ.

Fuit etiam conclusum die. 13. No uembris. 1609. in causa Ioannæ Ludouicæ cōtra Thomasiam Company, legatum factum per Franciscum Cōpany ducentarum librarum dictæ Ioannæ Ludouicæ quæ fuerat illius concubinæ extante sobole legitima non potuisse illi relinquī, & minus illam finito vſufructu dictæ Thomasiæ illam hæredem vniuersalem insti- tuere.

Item fuit conclusum dicta die le- gatum alimentorum relictum filijs di- cti Company ex damnato coitu pro 12 creatis validum fuisse.

SVM MARI V M.

LOCATOR cutus facto, & culpa conductor definiit uti, & frui re locata tenetur etiæ conductori præstare quanti eius interfuerit frui & etiam lucrum cessans.

Locator non solum tenetur præstare pa- tientia quod cōductor utatur, et frua- tur reconducta, verum etiam tenetur conductorum in possessione reslocate defendere.

Locator tenetur conductori ad interesse quando conductor impeditur uti, & frui re locata facto tertij, & quomodo intelligatur vide hic.

Conductor allegans se esse impeditū uti, & frui re locata facto tertij debet im- pedimentum probare.

Judicx potest se informare ex officio de notorio.

Locator non solum tenetur conductori ad interesse, verum etiam ad lucrum cessans.

- 7 Locator tenetur ad inter esse conductori quamvis ipse conductor teneret fruc- tus separatos a solo si in eis damnum contingit facto, & culpa locatoris.
- 8 Locator tenetur conductori, quamvis cō- ductor definiat uti, & frui re locata non facto & culpa locatoris, & quo- modo hoc intelligatur vide hic, in exē- plis in quibus est facienda mercedis re- missio.
- 9 Locator tenetur conductori, si conductor facto, & culpa ipsius locatoris non uti- tur re locata, quamvis ipsa locatio concepta sit sub nomine venditionis.
- 10 Remissio mercedis pro rata, quomodo & qualiter intelligendum sit.
- 11 Conductor impeditus uti & frui re lo- cata ob fortuitos casus, nō potest petere aliquid ratione interesse seu lucri ces- santis, sed solum mercedis exoneratio- nem vel remissionem.
- 12 Remissio rei conductæ non solum facienda est propter bellum, verum etiam pro- pter bellum timorem. vide hic cum tribus limitationibus.
- 13 Remissio mercedis facienda est conduc- tori ob casum fortuitum, non obstan- te pacto appositio, quod sine lucrum sine dānum contingat id cederet cōmo- do, vel incommmodo ipsius conductoris.
- 14 Casus incertus dicitur ille, qui opinione prudentis viri non erit successurus li- cet aliquid sorte posset prudentissimis videri.
- 15 Locator conductori tenetur ob casum for- tuitum, quamvis conductor in se pericu- lum casus fortuiti suscepisset, si ob ca- sum fortuitum substantia rei desiceret.
- 16 Locator tenetur conductori de casu for- tuito quamvis conductor periculum in se suscepisset, si cōductor uti & frui re conducta non potest facto & culpa ipsius locatoris.
- 17 Remissio mercedis facienda est conduc- tori quando ipse conductor ob casum fortuitum passus fuit damnum, & non quando non lucratur.
- 18 Remissio mercedis ob casum fortuitum non est facienda conductori, quando damnum modicum est.
- 19 Remissio mercedis ob casum fortuitum serilitatis

sterilitatis non est facienda conductori, quando in uno anno successit sterilitas, si in sequentibus annis conductionis contingat ubertas.

20 *Remissio mercedis non est facienda conductori, quando ipse conductor damnum patitur propter vitium ortum ex eadem re.*

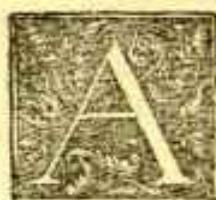
21 *Remissio mercedis ob sterilitatem non est facienda conductori in casu, quo licet conductor non percipiat dimidiam reddituum, qui percipi consueverunt, si tamen fructus sunt tate estimationis; quia forte carius venduntur in foro propter generalem sterilitatem, quod deductis expensis non remanet lesus in mercede.*

22 *Remissio mercedis non est facienda conductori, quando conductor in aliqua specie fructuum fuit damnificatus, & ex alijs tantum habuit, quod ascendit ultra dimidiam pensionis.*

C A P. XVI.

Don Ludom. Responsum super conductore, qui facto vel culpa locatoris aut ob aliquem causum fortuitum definit uti & frui re locata. an ideo teneatur locator dicto conductori ad totale interessus, & ad lucrum cessans, vel ad mercedis remissionem.

SS ERVI T mihi quidam studiosus, Titiū locasse agrum Sempronio pro certis annis certo, & determinato pretio singulis annis soluendo, Qui Sempronius postea agro per cū conductor, facto & culpa locatoris, nō potuit uti, & frui ipsa re conducta, ideo quasfuit à me ad quid dictus Titius teneretur Sempronio cōductori, & an ad quid etiam quando impedi-

mentum fieret, ob aliquem casum fortuitum postea superuenientem.

Respondeo, duobus prēcipiū modis cōtingere posse, quod conductor uti & frui re locata prohibeatur. Primo facto, & culpa locatoris. Secundo casu fortuito hoc est aut propter sterilitatem, p̄strem vel alias. Et ut plene omnia quae ad hanc materiam attingunt discutiantur, pro quolibet iltorū cōstituam tibi vna conclusionē.

Prima nunc sit conclusio, quod si conductor impediatur uti, & frui re locata facto, & culpa locatoris tenet ei ipse locator pr̄stare quāti eius interfuerit frui, & etiā lucrum cessans. I. si in lege §. colonus. & ibi gl. in verbo statim. & I. si fundus quē. versi. Nā etsi colonus ff. locati. & ibi glo. in verbo lucrum. Actio enim ex conductor cōductori datur, qā re quam conducerat frui ei nō liceat forte, quia possessio ei, aut totius agri, aut partis nō pr̄statur, aut villa non reficit, vel stabulū, vel vbi greges ei⁹ stare oporteat, vel siquid in lege cōductionis conuenit: quia si hoc non pr̄statur, & excōductione agetur. I. ex cōducto. ff. d. loca. Per quae iuta inquit Bar. in I. si vno. §. itē cum quidā. n. 2. ff. loca. quod si cōductor iniusto facto locatoris impedit in usu rei, tenetur ipsi conductori ad omne interesse. Idē Ruin. in cons. 65. n. 3. vol. 1. Paris. cons. 40. n. 2. vol. 1. Boer. consil. 140. n. 37. vol. 1. Roland. cons. 69. n. 22. vol. 4. seci. cons. 45. n. 20 Menochi. cons. 27. n. 54. & cons. 55. n. 14. Ratio est, quia qui causam danni dat, tenetur ad interesse. ut inquit tex. in ca. 2. de officio ordī. vbi glo. infert, quod qui causam dedit interdicto ecclesiastico tenet ad omne interesse quod religiosi passi sunt ob cefantes eleemosynas & oblationes cōcordat. bar. in I. 2. §. Itē si in facto in ff. de verb. obligatio. vbi dicit, quod captus pro represalijs, si quid soluit

G repetit

repetit ab eo cuius causa repræfaliæ fuerunt concessæ. Facit etiam, quia locator tenetur præstare patientiam, quod conductor utatur, & fruatur re conducta. I. si merces. §. 1. ff. loca. Qui enim fundum fruendum, vel habitationem locauerit, si aliqua ex causa, fundum, vel ædes vendat curare debet ut apud emptorem quoque eadem pactione & colono frui, & inquitino habitare liceat, alioquin, prohibitus is, ager cum eo ex conducto.

2 Amplia primo prædictam conclusionem adeo veram esse, & procedere, quod nemo locator teneatur præstare patientiam, quod conductor utatur, & fruatur re conducta, verū etiam tenetur dictum conductore in possessione rei locatæ defendere, adeo, quod non sufficit, quod rem tradiderit, nisi curerit quod apud eum sit toto tempore conuento, & debet patientia esse successiva. glo. Bar. & alij in I. corruptionem. C. de usufruct. Bart. & Castr. in I. si ita domum. ff. loca. Alex. in cōs. 112. col. fi. vol. 1. Socin. in consil. 156. nu. 10. vol. 2. Ofasc. in decis. 51. per totam. vbi vult, quod locator ageret ad pensionem excludatur si non probat se præstitisse patientiam. Natt. in consil. 360. per totum vbi non vult sufficere verba posita in instrumento dedit scilicet & tradidit: quia requiritur successiva patientia.

3 Ampliatur. 2. dicta conclusio, ut neminem ipse locator teneatur conductori ad interesse quando conductor illius factus, & culpa non vtitur, nec fruitur re conducta, sed etiam quoniam fit ei impedimentum per tertium: quia in hoc casu locator tenebitur pro facto tertij etiam iusto. quoniam cum posset non prouidit. secundum distinctionem Bart. in I. si uno. §. itē cum quidam. n. 3. ff. loca. Immo fortius tenetur locator ad omnem interesse, quoniam usus rei impeditur à tertio in odio locatoris, vel propter

illius inimicitias. I. si merces. §. culpæ. ff. loca. vbi dicitur, id factum locatris culpæ ascribi. Ergo multo fortius & maiori ratione tenebitur ad omnem interesse pro facto tertij cui ipse causam dedit, & quod sua vera culpa succedit. Et ratio est, quia locator non solum tenetur omne impedimentum remouere, & pro virib. facere, quod conductori liceat frui, verum etiam nihil committere per quod usus impeditatur; quia committendo tenerur, perinde ac si ipse suo facto usum prohibueret. Et uno prohibito, censentur omnia prohibita per quæ ad illud pertinetur. I. oratio. ff. de sponsalibus. Et hinc dicitur, quod qui non potest alienare, non potest actum facere per quæ posset sequi alienatio. I. codicillis. §. morem. ff. delegat. 2. vbi Bart. & glo. in I. item quia. ff. de pact. Deci. consil. 300. n. 2. Becc. consil. 25. n. 2. Prohibitus enim alienare non potest occasione dare per quam res alienetur. allegatur tex. in c. 1. §. fin. de inuestitu. fac. de re alic. sequitur Socin. in consil. 26. n. 1. vol. 3. Locator ergo qui per se ipsum non potuisse impedire usum, & impediendo tenetur ad interesse, non potuit causam dare per quam ab alio impeditetur, & cum eam dederit tenetur ad omnem interesse.

Verū scias, quod si ipse locator non potuit prouidere, ne per tertium fieret ipsi conductori impedimentum, tunc pro rata fieri debet illi mercedis remissio. vt in dicta. I. si fundus. & in I. si quis domum. ff. loca. Et idem dicendum est, quando conductor impeditur facto tertij etiam iusto cui remitti non potest: quia in hoc casu remitti etiam debet ei pensio pro rata. ita Bart. in dicta. I. si uno. §. item cum quidam. num. 3. ff. loca. Castr. in dicta. I. si fundus. nu. 2. ff. cod. tit. vbi loquitur de facto superioris. Roma. consil. 432. Cardi. & Imo. in dicto capit. propter

propter sterilitatem. Bald. in l. si ea lege. C. de loca. vbi loquitur, quando propter bellum non potuerunt homines transire Socin. in consil. 88. ibi conductor facto superioris fuit impeditus. Anan. in consil. 74. præcipue, quando superior est cum exercitu in confinibus: quia semper impediuntur commercia, & mercatores afficiuntur timidiiores in suis negotiationibus, & ideo iusta est causa remittendæ pensionis ut tenet Riminal. Seni. in consil. 610. num. 6. & sequen. Pro quibus facit quod not. Bart. in l. cum in plures. in prin. ff. loca. vbi dicit, quod cum quis amplas conduxisset domos pro exercendo hospicium, vel cauponam, si tam propter bellum fuit impeditus in exercitio consequitur remissionem. Aretin. in consil. 52. col. 1. & 2. vbi de hospitio conducto. Rippa. de priuile. con.cau.pæst. num. 27.

⁴ Est tamen hic animaduertendum, quod conductor qui allegat impedimentum debet illud probare: cum non sit presumendum cum fuisse impeditum. secundum Crauet. in consil. 270. num. 2. & consil. 272. nu. 10. Quinimo nendum probare debet se fuisse impeditum sed etiam, quod accusus fuisse sequuntur si nullum adfuisse impedimentum. l. qui commeatus. vbi Batt. ff. de re mili. Bald. in l. fin. C. ad leg. Iol. de adul. late Beci. in consil. 104. nu. 3. Et impedimentum debet evidenter probari. l. fin. §. illud. C. de tempor. appellà. Abb. & Deci. in cap. cum sit romana. de appel. Ofasc. decisione. Pedamon. 28. 1. num. 15. Et dico verum nisi impedimentum esset notorium ut puta, quia prouinciae administratio fuisse alteri demandata, qui vestigal alij locauit, & sine iure sine iniuria ius exigendi primo conductori occupauit ut infra dicam. Nam quando impe-

dimentum est notorium non eget probatione, nec protestatione c. manifesta. 2. q. 1. cap. evidencia de accusationib. glo. in l. 1. vbi Bar. C. qui & aduers. quos. Doctor. in cap. vestra. de 5 cohabita. clericor. & mulier. Sed aduerte, quod iudex potest se informare ex officio de notorio. Bald. in l. si quis. num. 2. C. fini. regund. Aretin. in §. quædam. num. 12. institu. de actionibus. vbi Iaf. num. 78. Felin. in cap. extransmissa. num. 2. 6. & 7. vbi Parif. num. 14. versic. Quartus casus. de præscriptio. Affic. decisio. 50. num. 5. Boer. decisio. 40. num. 7. Cagnol. in l. in omnibus causis. num. 5. ff. de regul. iur. in quibus locis dicunt non requiri probationem diligentia latè Ofasc. decisio Pedem. 177. num. 12. Socin. iun. consil. 120. num 20. volu. 3. vbi in proposito Menochi. consil. 246. num. 28. & sequen.

⁶ Ampliatur. 3. eadem nostra principaliis conclusio, ut non solum locator in casibus prædictis teneatur ad interesse conductori ut dictum est, verum etiam ad lucrum cessans, si damnum passus consuevit negocieri. ita Surd. in decisio. 326. num. 24. Iaf. in l. 2. §. fi. nu. 11. de condicione. cau. dat. Viui. commu. op. 35. lib. 2. Marsil. in l. nihil interest. num. 4. ff. ad leg. Cornel. de Siccar. Aduertant tamen iudices, quod ad condemnandum interessatione lucri cessantis debet esse certum, quod ille conductor fuisse lucratus, si à locatore vti & frui reconducta non fuisse impeditus, ut quia probaretur, quod habuit præmanibus talem mercantiam de qua fuisse lucratus, & quia pecuniam non habuit non potuit emere. Vel alio modo potest constare, quod si habuisset illum pecuniam, vel fructus ex re conducta collectisset, certitudinaliter fuisse lucratus, & non sufficit, quod probetur illum conductorem

solutum esse lucrari ex mercantijs: quia ex hoc non infertur bona consequentia. Ergo si habuisset pecuniam, vel non fuisset impeditus lucratus fuisset, quia possibile est, quod nihil lucri acquisiuisset, ex quo multa potuerunt evanire, quod non lucratetur ex mercantia. ita Paul. de Cas. in l. non utique. §. nunc de officio ff. de eo quod certo lo. allegat bonum rex. in l. quemadmodum. §. si nauis in fi. ff. ad leg. Aquil. & in l. naturalem §. 1. in fi. ff. de acquir. rer. dominio & idem sentit Bar. in l. r. C. de senten. quæ pro eo quod interest proferruntur vide etiam eandem tenere opinionem Math. de Afflic. in decisiō. 20. num. 2.

7 Ampliatur. 4. eadem conclusio, ut vera sit licet conductor fructus separasset, à solo, & eorum esset factus dominus si tamen damnum aliquod in eis facto & culpa locatoris contingat: quia tunc etiam agit ad interesse. ut probat Alciat. in consil. 989. in princip. Natt. in consil. 284. numer. 10. & præter eos Parisi. consil. 40. num. 11. valu. 1. Berous consil. 139. vol. 1. Bossi. de de remiss. merced. conduc. num. 96.

8 Ampliatur. 5. ipsamet conclusio ut locum obtineat, quando aliquo casu conductor non potest uti reconducta, etiam si per locatorem non stet, & nulla eius culpa vel factum intercedat, & possunt dari exempla ut puta, quando prouinciae gubernator vestigalia alicui locasset, & postea ciudem prouinciae administrationi alias fuerit suffectus qui dicta vestigalia alijs locauit, & siue iure siue iniuria ius exigendi primo conductori occupauit: nam in hoc casu primo conductori mercedis remissio fieri debet ac si res locata periret in totum vel esset destruēta. l.

si fundus. ff. loca. in princip. & in finalibus verbis. Nam ibi legitur, quod agro publicato tu qui locasti eum teheris actione ex conducto ut mihi frui liceat, quamvis per te non stet, quominus id præstes, & ideo conductori facienda est mercedis remissio cum locator dicere non possit per me non stat. ita Natt. in consil. 284. num. 10. Extat aliud exemplum, quando res locata fuisset evicta: quia si conductor ea ratione non potest uti reconducta potest agere ut sibi frui liceat, locator vero liberatur præstando interesse, vel eque commodam habitationem Bossi. in eod. titu. de remissi. merced. conduct. num. 104. & sequen. & num. 117. vbi quando res per evictionem, vel aliter etiam de facto aufertur conductori tunc vult remissioni locum esse. Et idem videtur dicendum in omnibus casibus fortuitis per quos conductor sine facto & culpa locatoris desinit uti & frui reconducta, de quibus infra in secunda conclusione latius dicam.

9 Ampliatur. 6. ut vera sit eadem conclusio & procedat etiam si locatio concepta esset sub nomine venditionis, quod passim contingere solet scilicet quando fit venditio viisfructus cuiusdam prædij siue urbani, siue rustici, vel quando fit venditio reddituum, seu emolumenterum alicuius loci, seu termini, vel quorundam vestigalium pro certis annis certo precio destinato pro dictis annis, vel quolibet illorum: quia in his nihil aliud venit quam factum, & patientia concedentis, non autem alterius cuiuslibet rei dominium, aut possessio, ideo non posset venditionis verbum proprie conuenire, quan-

re, quando sola percipiendi commo-
ditas transit in recipientem vide Sur-
dum in dicta decisio. 326. numer. 10.
Et attenta hac ratione Doctores
affirmant, quod vbi pretium est in
annos distributum est locatio, quam
uis partes eam venditionem appellau-
erint. Barto. in disputatio. incipien-
Publicanus. sequuntur Ancharra.
Imo. Alexan. Socin. Corn. Firmian.
& alij citati à Rippa. de priuileg.
contraact. caus. p̄stis. numer. 56. &
dicit hanc communem Boer. in de-
ciso. 249. numer. 11. versic. Tertius.
Et magis receptam Menochi. dicta
præsumptio. 104. numer. 6. vbi
subdit ab ea non esse recedendum
in iudicijs. idem in consil. 27. num.
42.

ET quia supra in ampliatione
2. in versicul. verum scias. dixi, quod
quando locator non potest prouidere
ne per tertium prohibetur
conductor vti, & frui re locata, fa-
ciendam esse dicto conductori re-
missionem pro rata, & pariter quando
impeditur facto tertij etiam iusto
cui resisti non potest, ideo o-
portunum erit hic discernere quo-
modo & qualiter intelligendum sit,
faciendam esse remissionem merce-
dis pro rata temporis, an scilicet
ipsa remissio pro rata fieri debeat
habito respectu ad tempus solum
quod deerat ad supplendum tem-
pus conductionis, vel ad utilitatem
quam eo tempore percipere possi-
set ex re locata conductor si non fuif-
set impeditus. Quare dico, quod
etsi vulgariter remissio fieri debeat
solum pro eo tempore quo conduc-
tor prohibetur frui re conducta. l. si
quis domum. §. 1. l. si quis fundum.
§. imperator. ff. locati, tamen quando
totius anni utilitas, & commodi-
tas conflit in certis mensibus, atque
ita incerta temporis parte, tunc im-

peditus pro illa parte temporis con-
sequitur remissionem pensionis pro
toto anno, perinde ac si toto anno
fuisset impeditus. ita determinat Socin.
in consil. 88. in 3. quæst. vol. 1.
mouetur per tex. qui bene probat. in
l. & ideo hæsitatur. ff. de verbis
obligationibus, vbi Doctores omnes
qui cum l. si ita stipulatus essem. ff. co-
dem titu. dicunt, quod etsi tantum
temporis restituendum sit, quantum
abstulit impedimentum, tamen fal-
lit, quod impedimentum certi tem-
poris abstulit totius temporis com-
moditatem. Allegatur etiam Bart. in
l. 2. ff. de annu. lega. vbi vult, quod
ob moram certi temporis oriatur ob-
ligatio ad interesse totius tempo-
ris, quando ea mora abstulit totius
temporis utilitatem; cum enim utili-
tas & tempus non propinantur, sed
una pars temporis tantam affert vi-
litudinem quantam integer annus, tunc
de illa parte idem dicendum est, quod
de toto anno. vt in simili dicit Imo.
in l. diuortio. in princ. ff. solut. matri.
vbi ideo constituit distincionem inter
fundum rusticum & urbanum, rusti-
cus enim non reddit utilitatem tem-
pori proportionatam nec fructum
singulis mensibus æqualem, sed in
tribus mensibus fructum producit
pro toto anno. Urbani autem com-
moditas temporis æqualiter propor-
tionatur. Sequitur Cuman. ibi. & bal.
in l. æde. num. 9. C. loca. Et dicit, quod
rata temporis tunc attenditur, quando
concurrunt æqualitas temporis,
& propotionis commodi. secus vero,
quando non subsistit aliqua propotionis.
Et sic remissio pro toto anno erit fa-
cienda; quia conductor dicitur vere
impeditus pro fructu totius anni, &
perinde est, ac si toto anno fuisset
impeditus. Et propterea bald. in con-
sil. 145. volu. 3. temporis utilitatem
considerat: quia in remissione merce-

dis plus attendimus usura conductoris, quam tempus. ut per Bar. in dicto. item cum quidam. num. 1. qui enim conduxit, respexit principaliter ad utilitatem que in una parte temporis percipi solitum est, ideo illo cessante, videtur in totum cessare usus rei: cum ad aliud conductio facta non fuerit, ut per Castrum. in 1. cum in plures, in prin. ff. loca.

11 Veniendo iam ad secundam conclusionem, quam supra in principio huius responsi constituere promissimus, eam sic constituo & propono. Atque dico, conductorem impeditum ut & frui re locata ob fortuitos casus, ut sterilitatem, pestem, bellum, & similia, non posse petere aliquid ratione interesse, aut lucri cessantis, sed solum mercedis exonerationem, vel remissionem. Probatur expresso tex. in l. si uno. §. ubique. ff. loca. ubi Vlpiian. in hac verba inquit, ubique tamen remissionis ratio habetur ex causis supra relatis non id quod sua interest conductor consequitur, sed mercedis exoneratione pro rata. Et causae supra relatae sunt que describuntur supra in l. ex conducto. §. si vis tempestatis. ff. loca. & etiam in glo. l. si merces. §. vis maior. in verbo. fructus. in quibus locis de fortuitis casibus mentio sit. Ratio huius conclusionis est, quia hac est natura locationis & conductionis, ut si casu aliquo conductori damnum inferatur intolerabile, vel impeditur in usu rei conductae remittatur pensio cap. propter sterilitatem. ubi Doctores omnes. extra. de loca. & conduc. & in l. licet. ff. eod. Et probatur in dicta l. si uno in §. item cum quidam. ubi cum quidam naue amissa vestrarum, quam pro inuestito accepérat repeteret, rescriptum est ab Antonino Augusto non immerito procuratorem Cæsaris vestrarum ab

eo repetere, cum munere vehendi functus non sit. Quod dicit ibi text. in omnibus personis similiter obseruandum esse. Et in conductore vestigalis seu gabellæ voluit Bart. & post eum cæteri omnes in l. cotem. §. qui maximos. ff. de publican. & vestigal. ubi Castrum. num. 3. Alexan. consil. 3. num. 11. volum. 1. consil. 107. num. 5. & 13. volum. 3. Socin. in dicto consil. 88. volu. 1. Anan. consil. 74. num. 4. Bos. dicto titu. de remissio. merced. publi. in prin. Riminal. senior. consil. 206. Berous consil. 143. num. 13. vol. 1. Menochi consil. 27. nu. 27. Bursa. consil. 81. per totum. Atque ita quando impedimentum, ne ipse conductor utatur & fruatur re locata prouenit ob fortuitos casus. ut sterilitate, pestem, bellum, & similia nihil potest petere ratione interesse aut lucri cessantis; sed solum mercedis remissionem.

Ergo ex dicta colligitur conclusio ne, locatorem debere facere conductori mercedis remissionem in casu & tempore belli, & pestis etiam si non sit dictum. Nam ubique casu fortuito sine culpa conductoris ipse conductor non potest percipere fructus non tenetur stare locationi Calderi. consil. 283. alias. 5. de loca. & consil. 282. alias. 4. codem titu. circa finem versic. Item de iure. quia bellum superueniens inducit remissionem. Bal. in titu. de pace constan. in glo. super verbo. non amittant. Bar. in l. ex conducto. §. si vis. in l. si uno. 1. 2. & in l. si merces. §. vis maior. ff. loca. est text. in l. item queritur. §. exercitu veniente. ff. codem tit. Deci. consil. 312. & consil. 697. num. 11. Paris. consil. 38. volu. 1.

12 Et nedum propter Bellum est facienda mercedis remissio, sed etiam propter belli timorem, quando homines non accederent tuti ad arandum

dum cum animalibus. Anchar. in cōsil. 48.

Ab his tamen excipiuntur aliqui casus in quibus ratione belli non fit conductori mercedis remissio. Et primo excipitur, quando tempore locationis bellum vigebat: quia imputandum est conductori qui sciebat conditionem & statum rei. Bald. consil. 329. num. 4. versic. Hic queritur. lib. 1. Alex. consil. 112 circa fī. lib. 1. Quādo enim damnum euenire solet, & potest praeuideri non fit remissio. Ripa in tracta. de p̄ste. part. 2. de priuileg. con. p̄stēm. num. 36. Caroc. tracta. locatio. par. 3. titu. de remissio. nu. 6. qui alios allegant. text. in l. ex conductor. §. si vis tempestatis. in fin. ibi si nihil extra consuetudinem acciderit damnum coloni est. & in l. si quis domum. §. idem quæsum. ibi. Quia hoc 13 euenire posse prospicere debuit. ff. loca. Math. de Afflict. consil. 112. per totum Tusehus. in conclusio. 615. n. 31. & 32. Secundo excipitur, quando conductor propter bellum, vel hostilitates, vel incommoditatem non potuit tota re locata vti, & tacuit atque soluit usque in finem locationis. Nam in hoc casu non est facienda mercedis remissio: cū debuisset protestari, quod recedet nisi fiat remissio. est text. in l. quod si domus in princ. & ibi Doctores. ff. loca. Alberi. in l. qui insulam. ff. eod. Tertio excipitur, quando fructus postquam sunt separati a solo sunt ablati & pereunt propter bellum quia tunc periculum est conductoris veluti si vinum in vasis, vel granum in area vel orre existēs detribetur. l. damnum. C. loca. vbi Angel. & Bart. in l. si merces. §. si vis maior col. fī. ad med. & in l. ex conductor. §. si vis tempestatis. ff. loca. Socin. consil. 100. lib. 1. Ruin. consil. 147. nu. 7. lib. 1. Et quamvis posset teneri cōtrarium, quod imo locator teneatur

de casu fortuito si fructus separati a solo pereunt propter bellum maxime quando granum adhuc est in paleis, vinum in vasis asservatis. Caſten. in dicta l. ex conductor. §. si vis. ff. loca. quasi nō differant a pendentibus. Tamen prima opinio verior est: quia quam plures tenent & individuo etiam de grano in paleis vel in area nondum triturato, licet sit a solo separatum, quod dicatur conductoris, & periculum spectet ad eum. Angel. in l. damnum. C. loca. Et est decisio magis consona iuri; quia statim quod fructus sunt a solo separati efficiuntur conductoris. l. si usufructarius messem. ff. quib. mod. usufruct. amitta. & in l. si apes. l. 1. in fī. ff. de fur. late bart. in l. ex diuerso. col. 2. ad med. ff. de reiuendicatio.

Amplia. 1. prædictam conclusiōnem & dic adeo propter casum fortuitum faciendam esse remissionem quod non obstat pactum appositiū quod siue lucrum siue damnum sequeretur, id cederet conductoris cōmodo, vel incommodo. Nam non per hoc constat conductorem suscepisse onus casus fortuiti. ut voluit in fortioribus terminis Anchar. in dicto consil. 402. vbi vendita gabella cum suis commodis vel incommodis, ita quod nullarēmissio deberetur ratione alicuius emergentis damni, vult, quod nihilominus fiat remissio. si casus contingat incogitatus, & contra hominum spem. facit l. 1. §. lāpe euenit. ff. depositi. l. litis. §. 1. ff. de nego. ges. l. opus. ff. loca. Et ideo glo. Bart. Alexan. Iaf. & alij in l. sed et si quis. §. quæsum. ff. si quis cautio. concludūt, quod quis suscipiens periculum, vel etiam omne periculum in se non renatur de casu fortuito. Nunquam enim ex natura contractus cōductoris venit casus fortuitus nisi specifice et expresse dictum sit. Nam non sufficit

sufficit in genere de periculo vel 14
damno mentionem esse factam. ita
intelligitur tex. in dicto. §. quæsum.
Atque ita declarat Rippa. de priuileg.
con.cau.pæstis. num. 73. & ante
eum Socin. in consil. 125. num. 5. vo-
lu. 4. bossi. de remissio. merced. con.
num. 57. Et quamuis de casu fortui-
to promitteretur, non tenetur pro-
mittens, si casus admodum insolitus,
& rarissime contingens superuenit. I.
fistulas. §. frumenta. ff. de contrahen.
emptio. quia de eo partes non cen-
sentur cogitasse, sed de eo qui sæpe
euenire solet. Bar. in dicto. §. quæsum.
tum. in fin. versi. vbi cunq. dixi. & Iaf. 15
ibi. num. 33. comprobat multis & in-
ducit. §. frumenta. Bald. consil. 145.
col. 2. versi. 3. volu. 3. etiam si promi-
serit de omnibus casibus qui imagi-
nari possunt. Alexan. in consil. 28. nu.
14. volu. 1. & in consil. 107. num. 18.
volu. 3. vbi de conductore qui pro-
misit pro quacunque causa quæ dici
vel excogitari possit. Purpur. consil.
466. num. 4. & 30. Crauet. consil. 718.
num. 13. & 14. Alba. in consil. 1. nu. 4.
vbi post Bar. dicit militare hoc etiam
si adsint verba apta includere casus
inopinatos & maiores expressis. bur-
sa. consil. 81. nu. 6. Riminal. in consil.
637. num. 40. in quibus locis dicunt
hanc esse communem sententiam, &
procedere etiam accedente iuramen-
to. Et nouissime Seraphi. de iuramē.
priuileg. 106. per totum. vbi num. 19.
concludit, idem esse, quādo expref-
se suscepisset casus fortuitos cogita-
tos & incogitatos, reprehendens
Ruin. & Crauet. contrarium assertio-
nes. Et nihil refert etiam, quād Iaf. cō-
trarium affirmauerit in dicto consil.
107. vol. 1. cum hæc sit iuxta prædic-
tos communis opinio. videte etiam
Surd. in dicta decisio. 326. a num. 52.
vsque a num. 54. qui ad hanc rem in-
finitos allegat.

Et dicitur inopinatus & insolitus
casus ille, qui opinione prudentis
viri non erat successurus licet aliud
forte posset prudentissimis videri.
Corne. consil. 23. vol. 2. exemplum
dari potest, quando contra fidē pax
rumpitur. Et ponit alia exempla re-
ferens se ad alios Surd. in dicta de-
cisio. 326. à num. 53. vsque ad nu. 55.
Et etiam dicitur casus fortuitus cui
à diligentissimo preuideri nō potest,
prout est incursus hostium & prædo-
num, incendium, tempestas & inun-
datio Calderi. in consil. 283. alias. 5.
de locat.

Amplia. 2. & dic conclusionem no-
stram obtainere locum, quamuis con-
ductor in se periculum casus fortuiti
suscepisset, si ob casum fortuitum sub-
stantia rei conductæ desiceret, vt pu-
ta quando quis molendinum con-
duxisset super rapidissimo flumine
Hiberi: quia aquæ impetu totaliter
molendinum destruatur fiet merce-
dis remissio non obstante, quād in se
casus fortuiti periculum suscepit.
ita. bossi. de remissio. merced. cond.
num. 61. & num. 85. Et in hoc casu
nulla habetur ratio, an damnum sit
intolerabile vel non: quia cum de-
beatur remissio ratione rei perem-
ptæ, illa pro qualibet minima parte
fieri debet. Corne. consil. 128. lib. 2.
Natt. consil. 449. nu. 2. Paris. consil. 38.
nu. 16. lib. 1. Tuschus in conclus. 615.
nu. 14. tom. 2.

16 Ampliatur. 3. dicta conclusio vt ve-
ra sit, licet conductor periculum ca-
sus fortuiti in se suscepisset, si con-
ducto frui & gaudere non potest con-
ducto vectigali, vel alia re conductæ
facto & culpa locatoris. text. est in I.
officij. §. fin. ff. de contrahen. emptio.
I. cum proponas. C. de nauri. fæno.
Anchar. in consil. 414. vbi vult, quod
conductor gabellæ salis qui renúcia-
uit omnibus casibus fortuitis possit
remissio.

remissionem pensionis petere, si ali qui ex locatoribus contraueniunt pacto. Roman. in consil. 441. His facit, quod dicit Anan. in consil. 74.nu. 2. quod amplitudo verborum renuntiationis non includit voluntarium factum locatoris per tex. in l. qui insulam. §. fin. ff. loca. Alexan. in consil. 84. num. 3. & sequen. volu. 6. vbi loquitur, quando conductor suscepit in se omne periculum pæstis, guerræ seu guerrarum, tam licet, quam illicite, & tamen si culpa locatoris contingat bellum, vult pacto non obstante locum esse remissioni. late exornat Rip. de priuile. con. cau. pæst. nu. 87. & sequen. Bosili. tit. de remissio. merc. cond. num. 65. vbi allegat Corn. in pluribus locis, & dicit procedere nō solum in conductorre, sed etiam in emptore. l. si merces. §. culpæ. vbi glo. ff. loca. Crauc. consil. 95. num. 8. Menochi. dicto consil. 27. nu. 32.

Limitatur nunc. 1. dicta conclusio
 17. ut intelligatur & vera sit, quando conductor ob casum fortuitum passus fuit damnum quia tunc facienda est ei mercedis remissio, & non quando non lucratur. Nam non sit dicta remissio nisi in compensationem danni accepti. Paris. consil. 38. num. 12. & 13. lib. 1. vbi scribit, quod rex. in cap. propter sterilitatem, vel aliud simile impedimentum loquuntur, quando conductor propter ista passus est dānum, & ideo conceditur pensionis remissio, non autem, quando non lucratur confirmat Odofred. in l. licet. nu. 12. C. de loca. vbi ait, quod non subuenitur conductori petenti remissionē ob minus lucrum, sed certanti de dāno, approbat Areti. in consil. 52. in fi. col. in versi. Ad punctum autem. Cephal. consil. 104. nu. 3. Berous. consil. 141. num. 2. lib. 1. concludens hoc procedere, admissa etiam varietate opinionum circa quantitatem dam-

ni necessariam pro obtainenda remissione, quia omnes presupponunt, nō esse locum remissioni, si habito respectu ad pensionem quæ soluitur conductor sit in lucro. ita Hippoli. Riminal. in consil. 40. nu. fin. & consil. 79. 5. num. 37. Rolan. a Val. consil. 86. nu. 9. in fi. lib. 3. Quintilia. Mando. consil. 89. num. 6. Surd. consil. 34. num. 4. & & sequen. lib. 1. Et patet, in huiusmodi casu remissionis mercedis facienda damnum & non lucrum esse considerandum ex eo, quod a Doctoribus communiter receptum est tunc demum remissionem fieri, quando fructus percepti non sufficiunt pro medietate pensionis. ita Bar. post Cyn. in l. licet C. de loca. per tex. ibi quem sequitur Bal. num. 15. & clarius in dicta l. si merces. §. vis maior. in prima lectu. in princ. vbi verba tex. ibi plusquam tolerabile exemplificat, idest, ultra dimidiam iusti precij. & in l. si uno. num. 2. ff. eod. & Fulgos. in dicto §. vis maior num. 8. relatis antiquorum opinionibus concludit hanc opinionem esse tenendam. Berous. in consil. 143. num. 14. lib. 1. dicit, Doctores hoc magis communiter Velle. Menoch. de arbitra. caſu. 75. num. 5. ait, hanc esse crebriorē & veriorem. Caroci. in tracta. loca. titu. de remissio. merced. q. 1. num. 4. & 19. versic. Parergon. in fi. vbi appellat receptissimam atque huic inherendum esse ait, Nicolaus Mozius de contract. tract. de loca. titu. de accidentalis locatio. num. 15. versi Mihi autem placet. Sequitur & tenet idem Lauren. Pollo. Mediolani Senator. in suis allegationibus iuris pro regio fisco in causis restaurorum petitorum à conductoribus vestigialis mercimonij statutus Mediolani. nu. 5. vbi infinitos allegat idem sentientes. Ex quibus aper-te deducitur, quod cum dānum propter quod fit remissio debeat esse ultra

tra dimidiā pensionis quę soluitur, ideo nō sufficere cessare lucrū quod fecisset conductor, si casus ille non contigisset, vel quod alias facere cōsueverat. Quare illud quodd à Doctribus dicitur, quodd proportione temporis quo quis impeditur frui re locata est facienda mercedis exoneratione intelligendum est, vbi damnum excedit dimidiā. ita Anton. Nat. ad Alex. confil. 197. additio. pen. littera L. lib. 3. Ergo patet, receptam & ab omnibus scribentibus canonizatam esse conclusionem, quodd adhoc ut sit locus remissioni nulla habetur ratio deficientis lucri, aut solitae perceptio-
nis, nisi quatenus defectus talis sit, ut ex fructibus perceptis non possit solui dimidia pensionis. Quod & apud Theologos receptū esse testatur idē Lauren. Polo. vbi supra numer. 7. vbi hoc probat per Conrad. de contrac-
tib. tracta. 5. questio. 87. conclusio. 4. fol. 470. col. 2. versic. probatur vtrūq. vbi scribit, quodd quemadmodum in emptione & venditione succurritur decepto vltra dimidiā ita etiam in locatione, & conductione, & ea est ratio, quia locatio æquialenter nihil aliud est, nisi venditio vſus rei, & conductio est emptio eiusdē, & ideo eadem est ratio ne iustitia commutatiua violetur.

18 Limi. 2. dictam conclusionem locum non obtinere, quando damnum quod colono propter casum fortuitum infertur est modicum: quia licet colono vel conductori non debet es-
se damno si plus quam tolerabile est lœsi fuerint fructus, tamen quando damnum modicum est æquo animo ferre debet ipse colonus cui immo-
dicum lucrum non aufertur. text. est in l. si merces. §. vis maior. ff. loca. & in l. habitatores. ff. eod. titu. & est glo. in cap. propter sterilitatem. in verbo. magno incommmodo. ext. de loca.

19 Limitatur. 3. dicta cōclusio, & dic non esse facienda remissionē, quan-
do in vno anno successit sterilitas &
pro illo anno colono facta fuisset
mercedis remissio, si in sequentibus
annis conductionis contingat vber-
tas: quia illa remissio facta anni steri-
litatis non obest domino, immo po-
test dominus integrum pensionem
eius anni quo remisit exigere: quam-
uis in remittendo fuisset vſus verbo
donationis dicendo dono tibi merce-
dem hui⁹ anni propter sterilitatem.
l. si vno. in princ. ff. loca. Probatur
etiam hæc limitatio per tex. expref-
sum in cap. propter sterilitatem. ext.
de loca. vbi apparet, quodd quando ste-
rilitas vnius anni potest compensari
cum vbertate precedentis vel sequen-
tis temporis non fit remissioni locus.
probatur idem per text. in l. ex con-
ducto. §. si vis tempestatis. ff. loca. Quod
secus est, si vltimus annus fuit sterilis,
precedentes vero vberes. Nam si re-
misi pro vltimo sciens vbertatem pre-
cedentium, non possum postea pete-
re restaurari. ut probatur in eadem. l.
si vno. in princ. in finalibus verbis.

20 Limi. 4. quando conductor dam-
num patitur propter vitium ortum
ex eadem re, ut puta, si vinum coacue-
rit si raucis, aut herbis segetes corru-
ptæ sint: quia cum hæc damno colo-
ni sint nulla facienda est ei remissio.
l. ex conducto. §. si vis tempestatis. ff.
locati. glo. in cap. propter sterilitatē.
in verbo vitio rei. ext. de loca.

21 Limi. 5. vt non procedat nec obri-
neat locum conclusio p̄dicta, in ca-
su quo licet conductor non percipiat
dimidiā reddituum qui percipi cō-
sueuerunt, si tamen fructus percepti,
sunt tantæ æstimationis, quia forte ca-
rius venduntur in foro propter gene-
ralem sterilitatem quodd deductis ex
pensis non remanet lœsus in merce-
de; quia tunc non debet fieri remissio
pro-

propter sterilitatem cum tunc conductor non patiatur magnum damnum, seu intolerabile incommodū. Paris. consil. 38. num. 19. lib. 1. Rolan. consil. 86. num. 8. lib. 3. Hippoli. Rimi. in pri. insti. de donatio. num. 1047. & 1048. Ioseph. Ludo. qui de commu. testatur in suis communi. cōclus. 12. col. 2. versi. Declara tertio. Caroci. tracta. loca. ritu. de remissio. merced. q. 1. nu. 14. afferens notatu dignum. & ante eos Petr. Iaco. in ptaxi in rubri. 91. num. 14. versi. Item ponamus.

22 Limi. 6. & dic dictam conclusionē non procedere, quando conductor in aliqua specie fructū fuit damnificatus, tamen ex alijs tantum habuit quod assendit vltra dimidiā pensionis. Nam in hoc casu non est faciēda remissio. ita Calca. consil. 23. col. 2. Bald. in l. licet. q. 9. nu. 15. in fi. versi. Quod in uno anno. C. loca.

Tandem vide materiam hanc late per Couar. practicar. quæstio. cap. 30. per totum.

SV M. MARIV. M.

- 1 SINGVLARIS successor non tenetur præcise stare colono.
- 2 Singularis successor an teneatur stare colono, quando in instrumento locationis opponitur turamentum vide hic pro & contra.
- 3 Singularis successor tenetur stare colono, qñ omnia bona locatis obligantur, vel specialiter ipsa res locata pro firmitate & obseruatione contractus. & an hoc intelligatur ad effectum soluendi tantum conductori inter esse, vel ad effectum ut non teneatur dimittere rem locatam nisi finita locatione.
- 4 Singularis successor tenetur stare colono, quando locatione est facta ad non modicum tempus.
- 5 Singularis successor tenetur stare colono,

- quando plenum ius non transiit in dictum singularem successorem.
- 6 Singularis successor tenetur stare colono, fauore sibi ne ipse siccus teneatur ad interesse.
 - 7 Singularis successor tenetur stare colono, quando inter ipsum singularem successorem & venditorem contentum es- set, quod teneretur bare colono.
 - 8 Singularis successor non potest expellere conductorem a re locata nisi solutis ei prius expensis in dicta re locata factis.
 - 9 Successor uniuersalis tenetur stare colono & locationi factae per suum predecessorem.
 - 10 Pupillus finita tutela tenetur stare locatio ni factae per suum tutorem.
 - 11 Prælatius ecclesie tenetur stare colono, & locationi legitime factae per suum predecessorum.
 - 12 Successor qui fit per electionē nō tenetur stare locationi factae per suum predecessorum, & quando fut̄ predecessoris contratum seruare teneatur vide ibi.
 - 13 Successor in præbenda ecclesiastica tenetur stare locationi factae predecessorē nomine tamen ecclesie.

CAP. XVII.

Don Ludouici Responsum, super eo an singularis successor teneatur precisè stare locationi.

ROPOSVIT qui- dā studiosus mihi hūc casum Titius locauit agrum Sempronio ad triennū obligans prædictum agrum iure specialis hypothecæ pro firmitate contractus etiam cum iuramento. Postea Titius locator vendidit eundem agrum Seyo, & iste Seius emptor volebat Sempro- nium

nium conductorum expellere, afferes ipsum tanquam singularem successorem posse id facere, quæsiuit à me ut super his ei late responderem.

1. Respondeo regulariter receptum esse singularem successorem non teneri precisè stare locationi & colono. iuxta. l. si merces. §. qui fundum, & l. qui fundum. ff. locati. l. emptorē. C. de locato. & in dictis locis Doctores. Et ratio est, quia illa obligatio locationis factæ per Titium Sempronio personalis est. §. 1. vbi not. institu. de locato, & obligatio personalis nullo modo transit in singularem successorem ut tenet sal. in dicta. l. emptorē. per illum tex. vbi etiam bar. C. de locato. bar. in dicta. l. qui fundum. per eundem text. ff. loca. Sequuntur alij Doctores in dictis iuribus dicentes hanc esse præcipuam & principalem rationem, sed & alia ratione hoc confirmatur, quia ideo singularis successor non tenetur stare colono, quia colonus nullum habet ius in re. Surdus in decisio. 225. nu. 8. in fi.

2. Sed non desunt Doctores maximè authoritatis & eximij nominis afferentes prædictam regulam seu conclusionem limitari debere quādo in instrumento locationis interuenisset ipsius locatoris iuramentum: quia stā te dicti locatoris iuramento emptor seu singularis successor non potest expellere conductorem. Et in hanc sententiam inclinarunt Socin. in consil. 90 num. 10. vol. 4. Gozadi. in consil. 24 nu. 9. versic. 2. vbi infert, quod etiam soluendo interesse locator nō liberatur. & in fi. consili. Negusan. in 1. mem. par. 2. n. 9. Natta in consil. 426. num. 4. vbi inquit fuisse hoc etiam de mente Barbat. in consil. 36. col. 4. volu. 2. Rolan. in consil. 6. num. 36. volu. 1. Grat. in consil. 95. num. 29. vol. 1. Quorum doctrina iuuatur ex hoc quod iuramenti facit valere actum

omni meliori modo quo valere potest. l. cum patre. §. filius matrem. ff. delega. 2. bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. delegat. 3. Seraphi. de iuramento priuileg. 98. in prin. corroborant Ioan. de Amic. in consil. 113. num. 12. & Socin. Iuni. in consil. 129. num. 10. & 11. vol. 2. afferentes dictum iuramentum in hoc casu habere vim hypothecæ & idem operari, ac si bona emptoris fuissent conductori obligata. Et horum doctorum authoritate morus Seraphi. in tracta. priuileg. 158. num. 1. inquit, iuramentum habere vim specialis hypothecæ, ita ut conductor cui res fuit cum iuramento locata non poterit ab emptore expelli.

Verum scias & tene in cōtrarium esse veritatem. Nam in hoc casu fateri oportet iuramentum non habere vim & efficaciam, ut singularis successor teneatur precisè stare colono & locationi. ut tenet & communem facit. Francisc. Tursan. in suis communib. opinionib. conclusio. 48. aqua dicit non esse recedendum. Refert Frācisc. de Cald. Percyra. in repetitio. l. si curatorem habens. C. de in integr. restitu. minor. versic. Prohibens nu. 12. Alciat. in l. filius familias. §. Diui. ff. delegat. 1. num. 26. vbi dicit, hanc esse receptissimam sententiam contra Socin. & sequaces. prout refert Vincent. de Franch. in decis. Neapol. par. 2. decisio. 302. num. 9. & contrariam opinionem non veram nec tutam recentiores & moderni Doctores affirman præcipue Couarru. lib. 2. varia. resolu. cap. 15. num. 3. Et ea est ratio, quia iuramentum est vinculum & obligatio personalis ut tenet Panor. in cap. veritatis. num. 30. versic. Alia conclusio est. extr. de iure iuran. Couarr. in cap. requisisti. num. 2. ext. de testamen. Idem Couarr. in capit. quamuis pactum. in pri. relectio. part. §. 5. n. 4.

5. & 6. in quibus locis præfari doctores non solum dicunt illud esse personale. & solum astringere personam iurantis, verum specialiter tenent quod vinculum illud & obligatio, quæ ex iuramento oritur nullo modo transit in successores etiam universales. Nam licet iurans ratione iuramenti forciatur forum ecclesiasticum. cap. fi. de foro competen. in 6. non tamen ad hoc obligatur successor vniuersalis nec efficitur per iuratus adimplens iuramentum defuncti. vt tenent præfati doctores.

ET occurrendo auctoritati Socini, Gozadini, Narte, & eorum sequantium supracitatorum cōtrarium per simplex iuramentum tenentium vt supra dico cum Surdo. in decif. 225. num. 8. illos in citatis locis loqui, quando ultra iuramentum aderat hypotheca licet generalis, & volunt quod illa vim habeat specialis propter iuramentum cuius est natura expressum & specificam importare dispositionem. Bald. in l. 1. col. 4. C. commod. Roma. in l. 1. §. si quis ita ff. de verbis. obligatio. & etiam quia iuramentum facit valere actum omni meliori modo quo potest, & quia actus non potest valete nisi cum hypotheca, perinde erit ac si generalis esset expressa & specialis, cum vt dixi iuramentum habeat vim specialis expressionis. Bald. & Salicet. in l. 1. C. commo. Seraphi. priuileg. 70. nu. 1.

ATQVE ita, vt nos quæstionem hanc perfecte, & secure decidamus dicamus suprascriptam conclusiōnem qua diximus singularem successorem non teneri stare colono non procedere, quando omnia bona locantis obligantur vel ipsa res locata specialiter hypothecatur pro firmitate & obseruatione contractus. l. si creditor. §. fin. ff. de distra-

ctio. pignor. Alexan. in l. si filiusfamilias. §. si vir in quinquennium vbi alij scribentes. n. 3. ff. solu. matri. Guido Papæ. in q. 480. n. 4. Couarr. lib 2. resolutio. cap. 15. num. 3. Gomez de Leon. in lib. de informat. & rebus iudicatis. cap. 63. Aluar. Vaaz. cohul. 76. nu. 4. tom. 1. Nam in hoc casu singularis successor tenetur locationi & colono stare. vt per supra dictas allegationes. Quod sane restringitur & limitatur secundum multorū Doctorum opinionem vt tantum procedat ratione interesse, hoc est quod si singularis successor ratione hypothecæ tenetur stare colono, illud solum procedit pro & ratione interesse tantum. Et assignatur ratio, nam hypotheca nō auget obligationem, sed tantum eam confirmat. l. soluitur. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solui. Ergo cum solum in specie proposita interesse debeatur, & pro eo hypotheca sit inducta, non debet colonus ratione hypothecæ aliquid amplius petere. Præterea hoc idem alia iuuatur ratione, quia qualiscunque sit possessor rei hypothecatæ, si creditori soluat debitum, potest creditor remoueri ab hypotheca cum soluta sit l. Paulus. §. fi. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solui. immo & creditor posterior si soluat debitum priori creditori, soluitur hypotheca. l. cum secundus. & l. cum posterior. ff. de distractio. pignor. & hanc opinionem videtur tenere Bar. Roman. & communiter Doctores. in dicta. l. si filiusfamilias. §. si vir. ff. solu. matri. & in l. empator. C. de locato. signanter Conar. lib. 2. variarum resolu. cap. 15. num. 3. qui alios quam plurimos allegat. Atque ita eo solum respectu poterit colonus rem retinere donec interesse ei offeratur, vel adiudicetur per satisfactionem, qua satisfactione facta statim venit colonus expellendus

H nec

nec habebit retentionem rei locatae durante liquidatione ipsius interesse, ut in specie tenet Car. Molin. in consuetudinib. Parisien. in titu. 1. de natura feud. §. 3. à num. 108. usque ad num. 111. ubi dicit ita practicari & seruari. Quod etiam fuit ita declararum & obseruatum in Regia Audientia in favorem Galcerandi Cabessa singularis successoris, & contra Franciscum Rocha conductorem.

Sed multi sunt Doctores contrariam sententiam tenentes scilicet colonus non tenebit relinquere agrum conductum etiam quod soluatur ei interesse. Et ita tenuit Raphael Cuman. in in 1. filius familias. §. si vir. ff. solut. matri. Quam opinionem secure defendit Socin. in consil. 110. vol. 4. & tenet eandem Guido Papæ in dicta. q. 480. nu. 4. circa medium.

Ipsæ vero pro vera tantæ quæstionis resolutione existimo sic fore & esse distinguendum. Aut in contractu partes conuenierunt ut vendita re conducta, à locatore interesse colono soluatur, & pro eo res conducta specialiter hypothecatur, tunc sine dubio soluto interesse colonus rem omnino dimittet iuxta dictam. I. Paulus §. fin. ff. quibus mod. pig. vel hypothec. solui. Aut res est specialiter hypothecata pro firmitate & obseruatione contractus, tunc si colonus agit contra venditorem, soluto interesse venditor liberabitur. Si viro rem velit retinere excipiens contra emptorem de re specialiter hypothecata pro firmitate & obseruatione contractus, tunc non est cogendus colonus rem dimittere licet emptor qui singularis est successor interesse velit solvere. Ratio est, quia cum locator tencatur ad factum nempe præstare patientiam, & facere quod conductor re locata fruatur. I. si tibi. & I.

si quis domum. ff. loca. Si id non facit quia non est in eius potestate implementum facti cum rem non habeat tunc ipse locator qui rem vendidit solum tenetur ad interesse quo soluto liberatur. I. si fundum. ff. de verbis. obligatio. I. si quis ab alio. §. vniuersaliter. ff. de re iudi. Quod erit secus si contra emptorem singularem successorum ipse colonus excipiat. Cum enim res vendita sit obligata pro firmitate & obseruatione contractus, & ita illa obligatio transcat in singularem rei successorem propter hypothecam. I. si conuenierit. §. fundum. ff. de pignoribus. Socin. ubi supra num. 9. tenetur emptor contractum obseruare, nec liberatur soluendo interesse cum in eius potestate sit factum adimplere, & factum tale sit, quod non inducat speciem seruitutis. Et ita fuit in Regia Audientia declararum & dictum maxime stante iuramento in ipsa hypotheca.

Et non obstat communis sententia de qua supra quæ contrarium sentiebat etiam quod incontractu locationis interuenisset iuramentum. Nam respondeo ut plurimum Doctores predictos loqui, quando res fuit solum hypothecata pro interesse, vel quando colonus agit contra venditorem, qui cum non habeat rem in potestate soluendo interesse liberatur. ut supra diximus, vel id afferunt quia pro comperto habent obligatum ad factum, nempe locatorum, vel emptorem qui in re empta sucedit soluendo interesseliberari iuxta supradicta. Quod tamen falsum est, nec in praxi admittitur, quando factum potest adimpleri, & tale est quod non inducit speciem seruitutis licet debitor ad illud precise cogatur. I. si cum exceptione. §. sed & quis. ff. de eo quod met. cau.

Cortaf.

Corras. lib. 2. **Miscellanearum.** cap. 3. num. 9. **Valasc.** de **emphyteu.** part. 1. quæstio. 14. num. 11. Vnde cum singularis successor in nostra specie possit factum adimplete nempe præstare patientiam colono, ut refratur, nec ea locatio ullam inducat speciem servitutis, merito singularis successor ad id cogendus est.

ET propterea videmus ex prædictis quod hæc doctrina limitatio & fallentia est ad primam conclusionem quam in principio adduximus videlicet, quod singularis successor non teneatur stare colono. Nam non procedit, quando colonus habet ius hypotœcæ in re profirmitate & obseruatione contractus & factum possit adimpleri & sit tale quod non inducat speciem servitutis, ut supra latè.

Admittit etiam dicta conclusio aliam & secundam limitationem ut locum non obtineat, quando locatio fuisse facta ad non modicum tempus taliter quod per ipsam esset translatum dominium utile in colonum ut in re emphyteuticaria, nam tunc singularis successor stare tenebitur. l. 1. §. quod autem. ff. de superficiebus. glos. quam ibi Doctores sequuntur in dicta. l. emptorem. Guido Papæ in quæstio. 480. num. 3. Steph. Aufre. in decisio. Tolosan. 420. Bart. in dicto §. si vir in quinquennium. & ibi Roma. num. 31. & Alexan. num. 2. 24. & 25. & Imo. num. 8. Couarru. lib. 2. variarum resolutio. cap. 15. num. 2. Pyrrhus Englebermaeus. in rubric. l. contractus. foli. 11. pagin. 1. versic. Adde circa hanc contractum. ff. de regul. iur. Imo. & Doctores. in capit. propter sterilitatem. de locato. Rota in decisio. 1. in tiru. de loca. in nouis. Et dicitur facta locatio ad non modicum tempus illa, quæ fit ad decem annos.

argu. text. in l. fi. C. de præscriptio lo-
gi tempor. & in l. fin. ff. si ager, vel
emphyteuta petatur. vbi est glo. quod
locatio decem annorum dicitur ad
longum tempus ita tenet Alexand. in
dicto. §. si vir in quinquennium num.
2. omni usque ad quinquennium.

5 Fallit & tertio dicta conclusio se-
cundum Doctores, quando plenum
ius non transiuerit ad singularem
successorem. l. in venditione. l. 1. ff.
de bon. authori. indi. possiden. se-
cundum unum intellectum ibi pos-
sum.

Vbi hoc expresse tenet Zazius nu-
me. 4. eandem opinionem tenet Bar.
in dicto 6. & vir in quinquennium
num. 1. Angel. in dicta. l. emptorem.
nu. 2. Quam opinionem tenet Alex.
in dicto. §. si vir in quinquennium.
num. 6. & ibi Ioan. de Imo. numer. 8.
Roma. num. 10. vbi dicit, quod licet
ibi in casu illius text. in singularem
successorem transferatur non trans-
fertur pleno iure. Eadem opinionem
tenet Guido Papæ in dicta deci. 480.
Quam dicit esse communem Ias. in
l. diuortio. in prin. n. 33. ff. solut. matri.

6 Fallit quoque. 4. in fisco, ne ipse te-
neatur ad intercessio. l. fi. in f. ff. de iure
fisci ibi in versic. sed colonum. Et est
speciale in fisco. ita tenet Guid. Pap.
in dicta deci. 480. Quam opinionem
tenet glos. in dicta. l. emptorem. in
verbo colono, & ibi Bal. & Imo. in di-
cto. §. si vir in quinquennium. num. 8.
in fin. Roman. num. 11. Alexan. num.
5. & eandem tenet Ias. in l. diuortio.
num. 36. ff. solu. matri.

7 Fallit etiam Quinto, quando con-
uentum esset inter singularem suc-
cessore & venditorem, vel emptorem
ut ipse singularis successor teneretur
stare colono. per l. emptori. C. de lo-
ca. & l. si merces. §. 1. ff. locati. cer-
tum enim est emptorem id est singu-
larem successore teneri stare colono,

quando illius ius fuit reservatum. glos. iuxta secundum intellectum in dicta. l. emptorem. in versic. Emit. quem probauit Bald. ibi in prin. cum enim venditoris intersit, queritur conductori ius excipiendi quod venditori competebat. Sequitur Imo. in l. filius familias. §. si vir in quinquennium, colum. fin. versic. Fallit quinto. ff. solu. matrim. & Alexan. ibi numer. 9. post Roma. ibi in secunda fallentia num. 13. Guido Papæ in quæst. 480. numer. 5. Dueñas in regu. 240. nu. 4. quidquid tenuerint glos. Cyn. & Salycet. in dicta. l. emptorem.

8 Fallit præterea sexto, quando ipse colonus fecisset aliquas impensis in re locata: quia potest retinere rem donec sibi satisfactum sit de dictis impensis, ut tenet Guido Papæ in dicta decisi. 480.

9 Fallit septimo, ut non obtineat locum dicta cōclusio in successore vniuersali qualis est hæres vniuersalis. Nam iste tenetur stare colono, & locationi sui prædecessoris. ut in l. viam veritatis. C. de loca. & in l. hæredi. & l. ex qua persona. ff. de regul. iur. Ratio est, nam successor vniuersalis representat personam defuncti, & ad eum transeunt omnes 10 obligationes actiuae & passiuae pro parte pro qua est hæres. l. cum à matre. C. de reiudicat. glos. in l. 2. ff. de prætor. stipula. & est text. in authen. de iure iuran. a morien. præsti. in prin. collat. 5.

Sublimitatur tamen hæc fallentia in locatione facta per prælatum nomine proprio de re ecclesiæ: quia eius hæres non tenetur stare colono. Ratio est, quia defuncto prælato extinguitur dicta locatio capit. 1. de solutionibus. Rot. decisio. 239. in nouissi. Doctor. in capit. querelam. vbi Ioann. de Ann. num. 7. & 8. ne præl. vices su. Socin. consil. 34. volu.

3. Tiraquel. de retract. conuen. l. 3. glos. vnic. numer. 14. Couarru. lib. 2. variatum resolutio. cap. 15. num. 6. Molin. de Hispanor. primogeni. lib. 1. capit. 2. numer. 2. Resoluto enim iure datoris resoluitur ius acceptoris. l. lex quæ vestigali. ff. de pignoribus. Bald. Salicet. & Castren. in l. in provinciali. C. de seruit. & aqua. Bald. in l. 2. numer. 17. C. de rescinden. vend.

Tenetur tamen hæres dicti prælati præsumptum conductori restituere probat text in l. si quis domum. §. 1. ff. loca. Innocen. in capit. fin. ne præl. vices suas. Gigas de pensio. quæstion. 88. in princip. Rodoan. de rebus eccl. non alie. quæstio. 57. num. 33. 58. & 64. Pariter etiam dicimus, prælatum scientem se repudiaturum prælaturam non obligare successorem etiam si faciat locationem nomine ecclesiæ vide Surd. in decisio. 326. numer. 80. Quod est secus quando prælatus locasset non nomine suo proprio, sed nomine ecclesiæ: quia tunc successor in beneficio tenetur stare prædecessoris locationi legitimè factæ. ut infra in 11. limatio.

Fallit. 8. in locationi facta à tutori. Nam pupillus finita tutela tenetur stare colono. l. si tutelæ. ff. de administratore. Salicet. in dicta. l. emptorem. & ibidem Alberti. Socin. in consil. 52. num. 8. volum. 1. Roman. in dicto. §. si vir in quinquennium. num. 17. Alexan. in consil. 160. num. 3. lib. 6. Marc. de Mant. in consil. 115. num. 9. Steph. Aufrer. in additionib. ad decisiones Capellæ Tholosan. decisio. 420.

Fallit 9. in prælato ecclesiæ qui tenetur stare locationi legitimè factæ per suum antecessorem nomine ecclesiæ. Archidi. in cap. alienationes. 12. q. 2. Innocen. in cap. fin. ne præla.

vic.

vic. suas. Cyn. in l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. Eccles. Angel. consil. 245. num. 6. Calder. consil. 1. de loca. Rot. decisio. 232. in nouis. Ruin. consil. 60. num. 1. volu. 1. Berou. consil. 26. nu. 21. vol. 1. Tiraquel. de retract. conuen. §. 3. gloss. 1. num. 14. Alban. consil. 108. num. 5.

12 Fallit. 10. vt non obtineat locum conclusio in successore qui fit per electionem, quia iste cum non teneatur servare contractus sui prædecessoris, non tenebitur stare locationi factæ per prædecessorem Isernia. in cap. 1. col. fin. qui successo. feu. dar. tene. vbi sequitur Marti. Laud. col. 2. Preposit. colum. 2. Osas. decisio. 139. num. 7. Tiraquel. de iure primogenitor. questio. 35. num. 20. & 25. solum tunc successor teneretur quando actus gestus esset in necessitatem vel utilitatem status. vt post Iacob. Belu. latè questionem disputando ponit Lucas de Penna. in l. 3. num. 7. & sequen. C. de fund. rei priuat. lib.

11.
13 Fallit. 11. in successore in prælatura seu beneficio ecclesiastico qui tenter ad obseruantiam locationis legitiimè factæ per prædecessore nomine tamen ecclesiæ. Archidia. in capit. alienationes. 12. quest. 2. Innocen. in capit. fin. ne prælat. vices suas. Cyn. in l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. Eccles. Angel. consil. 245. colum. 5. numer. 6. Calder. consil. 1. de loca. Rott. decisio. 232. incipien. si prælatus. in nouis. Ruin. consil. 60. numer. 1. volum. 1. Berous. consil. 26. numer. 21. volum. 1. Tiraquel. de retract. conuentio. §. 3. gloss. 1. num. 14. Alban. consil. 108. num. 5.

Fall. 12. quando probaretur locationem factam fuisse in fraudem: quia eo casu non obligatur successor qui circumscripta fraude tenebatur

stare colono. Alban. consil. 108. num. 7. vbi etiam ait, quod nec necessarius successor seruat locationem factam in fraudem per text. in l. in venditione. §. si. ff. de bon. author. iud. possiden. Osas. decisio. Pedemon. 82. num. 7. Et dicit Tiraquel. in dicta glos. 7. num. 75. locationem dici factam in fraudem retractus, quando post factam locationem statim vendita fuit res, & in prælato qui erat repudiaturus beneficium, sed paulo ante locauit. vt voluit Bald. in l. iubemus nulli. in prin. C. de sacrosanct. Eccles. Idem in consil. 483. vol. 3. Redoan. dict. quest. 57. num. 32.

SV M M A R I V M.

- ¹ **F**ILLI positi in conditione si sine liberis non censentur positi in dispositio-
 - ² **C**onditio nihil ponit in esse & dispositio-
 - ³ **H**eres grauatus restituere si sine liberis deceperit, si moritur cum filiis potest exclusis substitutis libere de bonis dis-
 - ⁴ **F**iliij in conditione positi ab intestato suc-
 - ⁵ **S**ubstitutio facta filio vel heredi sub con-
 - ⁶ **F**iliij positi in conditione censentur positi in dispositio-
 - ⁷ **V**oluntas testatoris in ultimis voluntati-
 - ⁸ **C**onjecture quibus discerni possunt, an tes-
- tationem factam fuisse in fraudem: quia eo casu non obligatur successor qui circumscripta fraude tenebatur

6. *Filiij in conditione si sine liberis positi, si grauantur censemantur positi in dispositione.*
10. *Filiij positi in conditione si sine liberis, & qn ultra dicti conditionem illis substitutur censemantur positi in dispositione, & sunt vocati.*
11. *Filiij positi in conditione si sine liberis a testatore vocantur, quando ipse digressionem facit ad plures substitutionum gradus.*

DEI DECISIONE DEI DECISIONE DEI DECISIONE DEI DECISIONE DEI DECISIONE

CAP. XVIII.

Super filijs positis in conditione si sine filijs deceperint vel cum talibus quod etiam sine filijs deceperint an censemantur positi in dispositione, & sint à testatore vocati.

PROPOSUIT mihi Mauritius huc casum ut ei illum decideret. Testator nomine Gerardus in clausula universalis sui testamenti ita scripsit. Petrum filium meum mihi heredem uniuersalem instituo, & si dictus Petrus deceperit sine filiis, vel cum talibus qui etiam sine filiis deceperint substituo sibi & mihi heredem uniuersalem instituo. Vgona alterum filium meum si tunc vixerit, et si non vixerit filios suos, & si dictus Vgo etiam deceperit sine filiis vel cum talibus qui etiam deceperint sine filiis substituo sibi & mihi heredem uniuersalem instituo. Ioannem nepotem meum & eius filios: Euenit postea, quod mortuo Gerardo testatore succedit Petrus eius filius in vim dictae clausulae uniuersalis institutionis heredis quem constat procreasse Fran-

ciscum filium suum legitimum & naturalem, ac de legitimo & carnali matrimonio proereatum.

Hinc oritur dubitatio an filius dicti Petri, & nepos testatoris fuerit in testamento dicti Gerardi cui sui positus in simplici conditione si sine liberis, vel an ibi ex tenore dictae institutionis heredis, & substitutione ibi factarum videatur positus in dispositione & à testatore vocatus. Qui sane articulus perdifficilis est, & ferre inextricabilis: quoniam ut inquit Manti, de coniectur. ultimar. volunt. lib. 11. titu. 2. in princi. nec certa lege nec concludenti ratione videtur posse terminari. Doctorumque authorities esse varias atque inuicem usque adeo repugnantes ut in contrarias etiam sententias expissimè declinauerint, atque ijdem sibi ipsis contradixerint. Nos vero ut ad decisionem propositæ questionis accedere valeamus.

Primo videtur dicendum dictum Franciscum in dicta testamentaria dispositione positum esse in simplici conditione si sine liberis, ut ex verbis dicti testatoris apertius demonstratur, dum filium suum Petrum heredem instituit, & si deceperit sine filiis vel cum talibus qui etiam sine liberis deceperint substituit. &c. Ex quo consequenter constat, dictum Franciscum non esse positum indispositione, nec à testatore vocatum: quia filij positi in conditione si sine liberis, non censemantur positi in dispositione. Et hanc regulam fatentur esse veram secundum magis communem opinionem & approbatam Anton. Gabri. lib. 4. communi. opinio. de fideicom. conclusio. 4 Iul. Clar. in §. testamentum. questio. 77. Couarr. in cap. Raynulius. §. 3. num. 2. & 3. de testamen. & nouissimè Menochi. infinitos allegans. de presumptio. lib. 4. presumptio.

sumptio. 76. num. 14. Gaill. lib. 2. obseruatio. 136. num. 18. vbi dicit hanc esse communem opinionem. Fundatur hæc opinio ex vulgarissima glof. in l. Lucius. 2. ff. de hæredibus instituend. quæ voluit, & tenet, quod testator ipsos liberos in conditione positos censeatur prætulisse substituto ab intestato tantum, & sic quod isti filij & descendentes non videantur à testatore vocati, sed solummodo sit illis reseruatum ius legitimæ successionis ab intestato. Hi enim qui conditionibus adiiciuntur minime vocantur in ipsa dispositione per ipsum testatorem. l. si quis sub conditione. ff. si quis omisla cau. testamen. l. si quis ita hæres ff. de hæredibus instituend. l. ex facto etiam ff. cod. l. qui duos. ff. de vulg. & pupilla. substitutio. & est melior tex. in l. filius familiæ. §. cum erit ff. delegat. 1. vbi rogatus de restituendo si sine liberis decesserit liberatus censembitur si patri superuixerint liberi licet illi hæredes non fuerint. Huius regulæ rationes multæ à Doctoribus adferuntur, præsertim ab Alexan. in consil. 185. lib. 5. Sed inter omnes rationes illa præcipua esse videtur, quia conditio nihil ponit imesse, & dispositionem non inducit. dicta l. ex facto. & l. si quis ita hæres. ff. de hæredib. instituend. l. filius familiæ. §. cum erit. ff. delega. 1. Hæc enim est natura conditionis ut illa purificata res ab onere conditionis soluta remaneat, & redit tāquam si non fuisset apposita, toto titu. de cōditio. institution. & de conditionib. & demonstratio. Et hanc fateor sine dubio esse magis receptam opinionem, ut videre licet ex latè congregatis authoritatibus per Gabriel. in dicta conclusio. 4. & per authoritates nouissimè adductas per Rusti. in tracta. an filij positi. in cap. 2. num. 1. per totum. Iul. Clar. in §. testamentum.

quæstio. 77. Rippa. in l. Centurio. nu. 159. ff. de vulg. & pupil. substitutio. Michael Cras. in §. fideicommissum. quæstio. 13. num. 1. Idem Anthoni. Thesaur. in decisio. 96. num. 4. vbi numerat 120. doctores hanc partem fauientes atque tenentes, & illam per iudices & Rotas passim in iudicando fuisse, & esse receptam. Et ipse Thesau. in loco citato num. 6. dicit. durum esse ab opinione dictæ glo. l. Lucius. 2. ff. de hæredib. instituen. reddere; cum sit canonizata allegas Purpuratum in consil. 596. num. 6. & pro illa in pluribus parlamentorum curijs fuerit pronuntiatum.

Huius communis opinionis effectus magnus est: quia cum filij possit in conditione non sint in dispositio-
 ne, & sic non vocati, hæres scriptus poterit bona hæreditaria pro arbitrio alienare & de his disponere si-
 cut vult exclusis liberis, quod alias facere non posset si filij filiorum pos-
 siti in conditione vocati & sic substi-
 tuti essent. Hoc tamen operatur illa
 conditio testatoris ut filij in conditio-
 ne possit ab intestato succedant hæ-
 redi instituto, excluso substituto:
 quia ut supra dixi ius legitimæ suc-
 cessionis ipsis per huiusmodi condi-
 tionem testatoris reseruatum intelli-
 gitur. & sic ab intestato dumtaxat vo-
 cati censembitur non iure fideicom-
 missi ex testamento per dictam glof.
 ordinariam communiter approba-
 tam. in dicta l. Lucius. 2. in verbo. li-
 beros. ff. de hæredibus insti. Et ultra
 iam in confirmationem huius opinio-
 nis allegata, probant eandem Bart. in
 l. centurio. nu. 37. ff. de vulgat. Alex.
 consil. 91. num. 6. volu. 1. & consil. 108.
 num. 9. cod. volu. & consil. 66 num. 5.
 volu. 2. & consil. 109. num. 14. cod. vo-
 lu. Deci. in consil. 270. num. 1. vbi di-
 cit hanc sententiam esse canoniza-
 tam. idem consil. 377. num. 6. & con-
 sil. 422.

fil. 422. nn. 1. Cæphal. consil. 263. nn. 17. volu. 2. & consil. 251. num. 6. cod. volu. Guido Papæ decis. 39. num. 2.

⁵ Ex quibus colligitur, quod cum substitutio facta sit sub conditione si filius vel haeres institutus sine liberis deceperit, tunc extantibus liberis tempore mortis haeredis, substitutio evanescit, ita ut substitutus sit in perpetuum exclusus tametsi in continentia post mortem haeredis liberi moriantur. Ratio est, quia liberos tempore mortis haeredis extitisse sufficit, per regulam, quod qualitas adiuncta verbo intelligi debeat secundum tempus verbi cui adiungitur. tex. in l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxali. actio. & in l. Titius. ff. de mili. testa. tex. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. substi. Ias. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 60. ff. de verb. obliga. & in l. cum stipulamur. num. 70. ff. eod. tit. & in l. si quis. mihi bona. §. iussum. nn. 42. ff. de acquir. haered. Gaill in obserua. 136. num. 2. vbi infinitos hanc conclusionem confirmantes allegat. Sufficit ergo conditionem semel esse impletam licet impleta non durauerit. text. notabilis in l. si quis haeredem. C. de institutio. & substit. vbi DD. facit text. in l. quidam in testamento. ff. de fideicommis. liber. ibi. quia semel extitit conditio. & text. in l. rogo. ff. eod. titu.

Sed hoc fallit singulariter si verba testatoris substituentis non referuntur ad tempus mortis, sed simpliciter facta sit substitutio hoc pacto. Non extantibus, vel deficientibus liberis substituo Titium. talis enim simplex indefinita & nullo tempore circumscripta oratio, operatur, quod quandoque cunq. deficiunt liberi siue ante siue post mortem haeredis, substitutus admittendus veniat. rex. in l. in substitutione. ff. de vulga. Paris. consil. 18. n. 43. vol. 2. vbi dicit si verba habent tractum

in futurum in quo simpliciter consideratur defectus liberorum, quod tunc sufficiat liberos quandocunque decedere. glo. bart. & alij in dicta. l. in substitutione.

⁶ Atque ita licet haec opinio retineri debeat pro vera, nihilominus tamen ipsa recipit declarationem, & interpretationem ut procedat, quando non appareret in contrarium de voluntate testatoris, & nulla subesset conjectura qua constaret testatorem eos vocare voluisse.

Secus vero, quando ultra conditio nem in qua nominantur appareret in voluntate testatoris: quia tunc ex illius voluntate tanquam in conditionibus primum locum tenente succederent. l. in conditionibus primum locum. ff. de conditio. & demonstratio.

Ex quibus infero, quod si ultra dictam conditionem appareat alijs indicijs & adminiculis testatorem voluisse eos vocare, indubitatum esse, ipsam testatoris voluntatem, tanquam in ultimis voluntatibus legem & reginam esse seruandam. §. disponat. in authe. de nup. collatio. 4. ita Manti. lib. 11. titu. 20. num. 16. in fin. & Iul. Clar. in dicta questio. 77. de testamen. Anto. Gabr. de haered. insti. conclusio. 2. num. 15.

⁷ Propterea inquirere nos oportet quibus indicijs, presumptionibus & coniecturis deducatur, testatorem ultra conditionem si sine liberis voluisse, quod dicti nepotes in conditione positi ceterentur etiam vocati & possit indispositione. Nam secundum dictas coniecturas venit res per iudicem terminanda cum in testamentis praesertim in fideicommissariis materia, voluntas testatoris tanquam regina dominetur. ut in dicto §. disponat. l. cum questio. in fi. C. delegat. & in dicta l. in conditionibus. ff. de conditio-

dictionibus & demonstrationibus.

Quidam communi sententiae cō
tradicentes voluerunt, quamlibet
leuem coniecturam sufficere ut filii
dicantur vocati Tobi. Noni, in consil. 3 r. num. 13. Crauet. in consil. 62.
n. 6. & consil. 113. nu. 1. Alij vero, non
quamlibet per se sufficere, sed pluriū
concursum desideratunt & quod sint
concludentes. Paris. consil. 87. num.
16. volu. 2. & consil. 66. num. 12. vo-
lu. 3. iuxta regulam singula quæ non
profundunt multa collecta iuuant. Alba.
consil. 31. num. 9. Corneu. consil. 230.
num. 7. lib. 3. Riminal. Iuni. consil.
358. num. 171. lib. 4. Alij etiam re-
nuerunt nullam coniecturam nec per
se nec simul iunctam sufficere ad vo-
cationem inducendam ut Ias. in l. Cē
tatio. num. 58. Socim. in l. cum autis.
ff. de conditio. & demonstratio. Tan-
dem multi citati per Menoch. de ar-
bitra. casu. 148. tenuerunt iudicis ar-
bitrio hoc esse relinquendum. In om-
nibus enim coniecturis maxime ver-
sari debet religio iudicare debentis,
qui secundum suam conscientiam
estimabit, an testator verissimiliter
ipos filios sine descendentes in con-
ditione positos vocare voluerit, & cō
scientia suadente poterit intrepide
contra glos. opinionem iudicare. Et
procedet in his iudex deducendo cō
iecturas, ex his quæ scripta sunt in te-
stamento, & etiam ex his quæ testa-
tor dixerit ante conditum testamen-
tum, vel post factum testamentum
quemadmodum in ceteris casibus
possunt deduci.

Et an ex dicti testamenti verbis
aliquæ deducantur coniecturæ qui-
bus appareat de voluntate testatoris,
quod voluerit dictos filios Petri hæ-
redis instituti in conditione positos
succedere debere, ostendam proce-
dendo per alias quæ ex eodemmet
testamento dare & aperte resultare

9 videntur. Iubet enim Gerardus testa-
tor hæreditatem Hugoni restituī Pe-
tro filio & hærede ipsius testatoris si-
ne liberis descendente, vel cum tali-
bus liberis qui sine liberis postea
quandocunque deceperint. Ex qui-
bus demonstratur testatorem vocasse
filios dict. Petri hæredis instituti quos
ipse in conditione si sine liberis po-
tuit ex quo grauat eos iubendo eis
morientibus sine filijs, vel cum filijs,
qui etiam sine liberis moriantur hæ-
reditatem suam dicto Vgoni restituī,
quos grauare non potuisset, nisi præ-
supponamus quod eos prius hono-
rasset & vocasset. ita sentit Bart. in l.
Centurio. num. 37. ff. de vulg. & pu-
pil. substitutio. vbi tenet, quod si tes-
tator ipos filios grauat censetur etiā
in necessariam consequentiam eos
vocasse, quia qui vult consequens in-
telligitur velle omne necessarium an-
tecedens. l. ad rem mobilem. l. ad le-
gatum. ff. de procuratorib. l. 2. ff. de iu-
risdic. omni. iudi. l. illud. l. nec is. §. 1.
ff. de acquir. hæred. l. si inter legatum.
ff. de seruitu. alias non valeret graua-
men, tanquam relictum ab eo qui no
nuisset honoratus.

Et licet plures sint Doctores Bart.
doctrinam reprobantes, afferentesq.
veriorem esse contrariam scilicet ex
eo quod filij positi in conditione sint
grauati, non tamen propter hoc cen-
seantur vocati immo quatum ad eos
tale grauamen rei ciendum esse tan-
quam iniunctum personis à testatore
non honoratis, & censeantur iniunc-
tum sub dupli conditione scilicet
si ipse sine liberis deceperit. Quam
opinionem plerique doctores contra
Bar. fatentur esse magis communem
relati per Couar. in cap. Raynutius. in
§. 3. num. 3. & per Iul. Clar. in quest.
78. in §. testamentum. Tamen plu-
res sunt Doctores forte plus. 70. non
infimi nominis, & maximæ authori-
tatis

tatis dicentes non esse ab opinione Bar. recedendum : cum in dubio inherere debeamus , eius opinioni , in qua semper est substantia veritatis secundum Roman. quem citat Deci. in l. illud. C. de collatio. & est Doctor qui raro deniat à semita veritatis , & æquitatis. vt scribit Abb. in consil. 73. num. 3. lib. 2. & Antoni. Thesaur. in dicta decisio. 96. num. 14. Et hanc Bar. opinionem dicit communem , & magis communiter receptam Socin. Iuni. in consil. 114. num. 28. lib. 3. Idem fatetur Antoni. Thesaur. in dicta decisio. 96. num. 10. vbi enumerauit. 76. Doctores in eadem esse sententia & opinione. & ibidem num. 14. dicit, quod si queramus de magis communi non esse hodie dubium, quin pro bar. magis communiter transcant doctores cum pro cōtraria parte solum 47. inuenirentur , & Senatū Sabaudiæ secundum eam iudicare.

¹⁰ Secundo de voluntate testatoris, quod voluerit filios Petri hæredis instituti in conditione positos vocare, patet ex casibus in quibus Vgonem, & post eum Ioannem & eius filios substituit. Primo enim Gerardus testator Petrum filium suum hæredem vniuersalem instituit, & si dictus Petrus decesserit sine filijs vel cum talibus qui sine filijs decesserint substituit sibi Vgonem filium suum , & eos sine filijs decedente, vel cum talibus qui sine filijs decesserint substituit etiam sibi Ioannem nepotem suum, & eius filios. Ecce igitur hanc substitutionem duobus & in duabus casibus fuisse factam. Primo dicta substitutione facta est Petro hæredi instituto, eo sine filijs ab hoc seculo migrante. Secundo filijs dicti Petri, illis etiā sine liberis decadentibus: cum illa dictio sibi quem tam in numero plurali, quam singulari iuxta bonam grammaticam sumi potest , sumatur ibi

in numero plurali. Nam cum posita sit in testamento post conditionem appositam filio hæredi instituto si decesserit sine filijs vel cum talibus qui etiam sine filijs decesserint nō solum refertur dicto Petro hæredi verum etiam & filijs in dicta conditione positis in casu quo etiam sine filijs decadant. Et quod in casu proposito dictio sibi sit accipienda in numero plurali patet : Nam testator in sequenti substitutione utitur eadem dictione sibi in numero plurali, & vbi dubitamus quomodo aliquod verbum in aliqua dispositione sit accipendum sumitur interpretatio vt sumatur ea ratione qua disponens in alia parte eiusdem dispositionis eadem dictione usus fuerit. 1. qui filiabus. in principio. si seruus plurimum. §. fin. ff. delegat. 2. Et in terminis loquens in nostro causa tradit Corne. in consil. 97. num. 5. circa med. volum. 1. vbi dicit, quod verbum equiuocum hoc est, quod potest varijs modis sumi si reperitur in testamento uno modo positum, tunc etiam in alio loco interpretatur eodem modo positum. Sequitur Corneum Paris. consil. 86. num. 56. & 57. volum. 2. Quod autem in sequenti gradu substitutionis scilicet quando substitutione facta fuit Vgoni decedenti sine filijs vel cum talibus qui etiam sine liberis decederent testator usus fuerit eadem dictione sibi in numero plurali necessario fatendum est, quia nisi id daremus non conservaretur voluntas defuncti. Vult siquidem testator in dicto sequenti gradu substitutionis, vt si Vgo decesseret sine liberis, vel eius liberi sine liberis bona sua deuenire in Ioannem & filios suos , & certe si dictio sibi non acciperetur in numero plurali vt sic dicta substitutione fieret & filijs Vgonis, & dicto Vgoni possit dari casus vbi licet filijs Vgonis decesserent sine filijs

filijs non admitterentur alij substituti. ut puta si Vgo præcederet Pe-
tro primo hæredi: quia licet postea
filij Vgonis decederent sine filijs non
admitterentur substituti: cum filijs
non esset facta substitutio si dictio sibi
non esset facta in plurali. Et sic ip-
si haberent bona libera, neque hoc
casu dubitari potest de duplice con-
ditione cum filij ex propria persona
succederent Gerardo testatori. Et sic
ut substituti admitterentur ipsis es-
set facienda substitutio. Vnde cum
manifeste appareat dictionem sibi in
sequenti gradu substitutionis de ne-
cessitate sumptuose testatorem in nu-
mero plurali, sic dicendum est eam
sumptam in præcedenti gradu substi-
tutionis maxime extantibus conie-
turis de quibus in præsenti fit men-
tio. Tradie Corne. hunc casum in cō-
sil. 295. volu. 1. Nam cum ibi testator
reliquisset Ludouicæ filiæ suæ bis mil-
le florénos, & ei substituisset Lauren-
tiam auiam testatoris si superuiteret
& alijs post mortem eiusdem Lauré-
tiæ substituisset sibi hæredes vniuer-
sales testatoris, & euenisset casus quod
Laurentia superuixisset Ludouicæ,
& dubitatum fuisset an post mortem
dictæ Laurétiæ dicti bis mille floréni
pertinerent ad hæredes dictæ Lauré-
tiæ, an vero ad hæredes dicti testato-
ris, & dubium consisteret an dictio sibi
sumeretur in plurali vel singulari.
Nam si acciperetur in plurali cū Lan-
tentia etiam esset facta substitutio
succederent hæredes testatoris. Sin
autem esset in numero singulari, &
sic tantum fuisset facta substitutio di-
cta Ludouicæ dicta Laurentia quæ
superuixerat Ludouicæ haberet dic-
tos bis mille florénos liberos ut carēs
substitutione, resoluti ibi Corneus
dictam dictionem sibi debere sumi
in plurali tum quia referat & relatio-
nem fieri debeat ad proxima vel fal-

tem ad omnia præcedentia ut ibi la-
tè per Corn. Tum quia de natura dic-
tionis sibi est ampliare, & non restrin-
gere quod ante eum comprobat Bal.
consil. 354. & 355. num. 7. volu. 1. di-
cens dictionem sibi, non facere dis-
positionem personalem, neque ponere
restrictiù, sed ampliativè. Ergo si
dictis filijs Petri illis morientibus si-
ne filijs facta est substitutio clarum
est testatorem voluisse ad eos suam
hæreditatem decuiri debere, & co-
sequenter in nostro casu filios positi-
os in conditione fuisse vocatos.

¹¹ Est & alia coniectura qua euiden-
ter demonstratur, in casu proposito
Gerardum testatorem voluisse filios
Petri in conditione positos vocare.
Coniectura autem hæc est, quod tes-
tator digressus fuit ad plures substi-
tutionum gradus expresse honoran-
do filios ultimi substituti: quia in tes-
tamento ita scripsit: Petrum filium
meum hæredem instituo, & eo sine li-
beris dececede &c. Substitutio Vgo-
nem, & moriente Vgone pari modo
substitutio Ioannem nepotem meum
sine nebō & eius filios. Quādo enim
testator disponendo digressus est ad
plures substitutionum gradus ponen-
do filios in conditione si sine liberis,
& demum vocat filios ultimi substi-
tuti ut pater ex codem testamento
videret filios in conditione positos
maxime dilexisse, & consequenter su-
mendam esse coniecturam, quod eos
vocare voluerit iuxta doctrinam Pe-
tri de Anch. in consil. 74. num. 2.
in si afferentis iustissimam sibi vide-
ri, & æquam hanc limitationem ad
glo. fin. l. Lucius. 2. ff. de hæredibus in-
stituen. Nam tūc ne sequatur absur-
dum, quod substitutus, & forte extra
neus admittatur liberis & descendē-
tibus testatoris exclusis dicēdum est,
in nostro casu filios in conditione po-
sitos esse vocatos. Et hoc esse verum
doctri-

doctrinamq. Petri de Anchār, verissimam ex sequenti patebit demonstratio-

Ponamus nunc quod moritur testator cui Petrus filius primo loco heres institutus successit. Moritur dein ceps Petrus reliquo Francisco eius filio quem Gerardus testator in conditione si sine liberis posuit superiuētibus substitutionis scilicet Ioanne & eius filijs, cum Vgo iam multo ante defunctus esset nullis reliquis liberis. certe in hoc casu videretur ridiculū tot digressiones facere in aliorū personas aliquando etiam extrancas & liberos magis dilectos instituto proximiores non vocare. Nam si veritatē considerare volumus, fateri nos oportet in dicta testamētaria dispositione expressionem quandam voluntatis testatoris substitere ut bona sua ex suo testamento liberi capiant: cum stante dicta digressione ad plures substitutionum gradus liberi tanquam magis dilecti & proximiores censemantur vocati iuxta Anchār, in dicto consil. 74. cuius autoritatem maxime commendat Antoni. Thesaur. in dicta decisio. 96. num. 17. Quod quidem in nostro casu procedit sine difficultate; cum testator vocauerit filios ultimi substituti; quia in hoc casu censetur tacite vocasse filios dicti Petri filij sui hæredis primo loco instituti quos in conditione posuerat, & sic Franciscum supra nominatum, esto quod filij dicti ultimi substituti essent de descendantib. ut not. Rip. in l. Centurio. num. 165. de vulg. & pupilla. substi. Antoni. Gabri. de fideicommiss. conclusio. 4. num. 16. Gozadi. consil. 64. num. 11. Rustic. in tracta. an filij positi. lib. 5. cap. 1. nu. 2. Menochi. consil. 393. num. 28. lib. 4. & præsumptio. 76. num. 5. lib. 4. Honde. consil. 60. num. 83. lib. 1. & consil. 54. num. 41. & sequen. lib. 2.

Thesaur. in dicta decis. 96. num. 16. Petra de fideicommiss. quæstio. 9. nu. 210. Quare si vera est hæc sententia & communiter recepta, atque in Regia audience approbata vbi filij ultimi substituti qui sit ex descendantibus sunt expresse vocati multo maiori ratione id statuendum est in nostro casu vbi filij non descendantis sed extranei sunt expresse vocati: quia in hoc casu filij dicti Petri in conditione si sine liberis positi tacite debent censeri vocari, ne melioris conditionis sint filij dicti ultimi substituti extranei, quam filij dicti Petri hæredis, & testatoris nepotis in conditione si sine liberis positi, quia non est præsumendum testatorem voluisse alienas successiones proprijs anteponere quæ fideicommissum in dicto casu cessare faciunt. I. cum auus ff. de condi. & demons. I. generaliter. §. fin. C. de institutio. et substitu. I. cum acutissimi. C. de fideicommiss. et argum. I. quoties. ff. de hæredi. instituend. in quibus iuribus legitur, quod donec extant liberi ex primo instituto nunquam fit locus substitutioni.

Hinc recte ait Antoni. Thesaur. in loco supra citato, quod licet in alijs coniecturis dubitaret an potentes sint ad in ducendam vocationem per se, tamen ista sola videtur illi sufficiens propter magnam præsumptionem quam in se continet affirmans insuper non ob hoc recedi a communione, cum hæc procul dubio magis communis sit et miratur valde de illis qui contrarium dicere voluerūt. In idem inclinarunt Rustic. in dicto suo tracta. in cap. 1. num. 14. Crauet. in consil. 178. num. 10. Michael Craf. in dicto. §. fideicommissum. quæstio. 14. num. 3. in fin. et tandem afferit Thesaurus senatum Sabaudiae cum hac Anchār. opinionem transire.

Quare licet supradictæ coniectu-

ex vidēantur per se efficaces & suffi-
 cientes attenta communi opinione
 & dubietate regulæ ad vocationem
 inducendam, tamen cōcurrente alia
 scilicet quod iste filius Petri positus
 in conditione est testatoris nepos &
 sic de descendéntibus res quidem est
 sine difficultate, nec erit in controver-
 siam deducenda. probant hanc con-
 iecturam Mantica de coniectur. vlti-
 mar. volun. lib. 11. tit. 3. nu. 1. Salicet.
 in l. 1. n. 5. verbi. Ego puto. C de condi-
 infer. Alex. consil. 285. n. 17. & 20.
 lib. 2. Cornel. consil. 97. num. 3. vol.
 1. Parisi. consil. 50. num. 45. volu. 3.
 Cursi. Iuni. consil. 87. nu. 8. Decian.
 consil. 9. num. 3. Pedroci. consil. 5. nu.
 39. consil. 22. num. 9. & consil. 40.
 num. 13. Et secundum istam conie-
 turam fuit declaratum in Regia au-
 diētia factō verbo per Iosephum Dal-
 manu dictū Regiæ audientiæ docto-
 rem in causa quæ ibi vertebarū in-
 ter Magdalénam Vilana viduam re-
 lictam Hieronymi Vilana, & alios cre-
 ditores Galcerandi de Graualosa ex
 vna, & Franciscum del Orde & de
 Cellent, & Hieronymam Orde & de
 Graualosa partibus ex altera in quo-
 rum sententia inter alia sic disponi-
 tur. Et licet Ioannes de Graualola te-
 stator non vocauerit expressis ver-
 bis filios sive liberos dicti Galceran-
 di de Graualosa filij sui primo loco in-
 stituti, tamen quia expressis verbis
 constat vocasse filios substitutorum
 tam secundo, quam tertio, & quarto,
 ac alijs gradibus, & vocando filios
 substitutorum censetur vocasse filios
 primi instituti eius filij, cum filij subs-
 titutorum non esse debeant melioris
 conditionis, nec magis dilecti, quam
 filij primi instituti Hys & alijs méritis
 attentis. &c. Quod motiuū ultra
 quod ex supra dictis remanet confir-
 matum approbat illud tex. in l. Pu-
 blius. §. fi. ff. de conditio. & demonst-

tratio. I. licet imperator. ff. delegat. I.
 late Carti. in consil. 91. num. 6. Et idē
 constat quoq. fuisse cōclusum in Re-
 gia audientia referente Hieronymo
 Senjust eiusdē Regiæ Audientiæ do-
 ctore ut constat ex sententia per eum
 lata die. 4. Decēbris. 1607. in fauorē
 Aldunciae Guich & Ioannis Baldrich
 & contra Bernardum Coll, Mauritiū
 Caluo, & c. Broquetes ciuitatis de
 Manresa. In qua etiam sententia su-
 mitur hoc motiuū quod licet Mel-
 chior March verbis expressis nō vo-
 uerit filios sive liberos Ioānis March
 primo loco hæredis instituti, tamen
 quia verbis expressis vocando filios
 dictæ Elisabethæ substitutæ censetur
 & vocasse filios dicti primi instituti
 filij sui, cum filij substituti non esse de-
 beant, nec præsumantur melioris cō-
 ditionis, nec magis dilecti, quam filij
 primi instituti. Concordat eidem sen-
 tentiæ alia arbitralis sententia lata
 per magnificos Ioannem Sabater &
 Gulielmum Sunyer Doctores Regiæ
 audientiæ die 12. Octobris. 1592. de
 & super omnibus & singulis actioni-
 bus, quæstionibus & petitionibus su-
 quibus lis in Regia audientia verte-
 batur inter nobiles Hieronyma May-
 mo ex vna, & nobiles Eleonoram, &
 Mariam Maymo ex altera partibus.
 In qua sententia etiā sumitur sequens
 motiuū. Atento præsertim quod cō-
 stat, dictum testatorē in dicto testamē-
 to digressū esse ad plures gradus sub-
 stitutionū inter eius filios & vltimo
 loco vocasse Galcerandum Ferrer &
 Galcerandum Burgues eius consobri-
 nos, si tunc viueret & eis præmortuis
 illorum filios extraneos dicti testato-
 ris ad quos deueniret hæreditas si di-
 cta Maria non succederet, quod om-
 nino alienū est à voluntate defuncti
 cum non sit præsumendum, quod vo-
 luerit extraneam sobolem propriæ
 anteponere.

SVMMARIVM.

- 1 HÆREDITAMENTVM in contractu factum revocari potest.
- 2 Hereditamentum factum in contractu in Catalonia habetur pro donatione.
- 3 In expositione vocabulorum debet attendi usus & consuetudo.
- 4 Hereditamentum factum in contractu si non retinetur aliquid ad testandum non valeat.
- 5 Iuramentum contra bonos mores non est obligatorium.
- 6 Suis vel sui dicuntur primo, filius vel sita, nepos vel nepotis ex patre.
- 7 Sui intelliguntur de liberis & heredibus secundum subiectam moteriam.
- 8 Sui secundum vulgarem interpretationem intelliguntur de proximioribus consanguineis recentibus ab intestato. & his deficientibus admittuntur collaterales.
- 9 A significatu proprio vocabuli non est recedendum. Fallit tamen tribus modis ut hic.
- 10 Sui verbum duo habet significata unum proprium, & aliud improprium, & quomodo hec intelligantur. vide hic.
- 11 Fæmine liberos in potestate non habent.
- 12 Sut, verbum si adiectum in substitutione non potest accipi proprie oportet, quod accipiatur impropriec secundum materiam subiectam prout ad eam adaptari possit.
- 13 Sut appellantur liberi mulierum ex communi usu loquendi, in quibus dictus usu loquendi attendi debet.
- 14 Hereditati possunt etiam hi qui incognitisunt.
- 15 Vocati per copulam, & cadit in illis ordo caruatis & affectionis, & concurrit etiam necessitas saltem causitua instituendi, censentur ordine successivo vocati per vulgarem substitutionem.
- 16 Argumentum validum est de contractibus ad ultimas voluntates.

CAP. XVIII.

Responsum super hæreditamento in contractu facto, in quo a donatore vocantur filia & sui & hic declaratur qui appellatione suorum veniant.

ROPOSIT mihi Mauritius, quod quidam Titius in contractu ita scripsit, & spontanea voluntate &c. propterea morem quem erga vos Catherinam filiam meam legitimam & naturalem gero, & alias propter plura grata & accepta seruitia per vos mihi impensa, & quae impendere non definitis, animo beneuolo per me & meos &c. post tamen obitum meum nunc pro tunc & non ante hæredito vos eandem filiam meam, & hæreditando dono vobis tanquam benemerite praesenti & vestris &c. Castrum de Brugarol vocatum, cum omnibus iuribus & pertinentijs eiusdem. &c. Et faluo, ac expresse mihi retineo, quod si forte vos dicta filia mea deceperitis quandocunque sine prole legitima & naturali, vel cum tali, sed ad æratem condendi testamentum non attingenti, in dictis casibus & quolibet ipsorum hæredito Margaretam etiam filiam meam legitimam & naturalem & suos, ad suas & suorum omnimas voluntates inde libere perpetuo faciendas. Euenit quod viuente adhuc donatore, dicta Catherina primo vocata & hæreditata dece-

decessit, nullis liberis relictis, ex quo fuit factus locus secundæ vocatiōni factæ de persona dictæ Margareta & suorum, verum quia dicta Margareta etiam decessit antequam hæreditaret relicta Alduncia eius vñica filia, fuit dubitarum an dicta Alduncia tanquam veniens appellatione suorum deberet in dicto hæreditamēto succedere. Quæsivit prop̄terea Mauritius super his a me responsum.

Vt plenius dicto Mauritio satisfaciam dico, quod ex facto proposito insurgit dubitatio, an dictum hæreditamentum in contractu factum possit de iure reuocari. Cui difficultati respondeo. reuocari posse ad instar hæreditamēti facti in testamēto, quod usque ad mortem annullari & reuocari potest, cum sit voluntas usque ad mortem deambulatoria cap. cum Marthæ de celebra missar. l. hæredes palam. §. 1. ff. de testamen. l. si quis in prin. ff. de legat. 3. l. cum hic status. p̄ penitentiam. ff. de donatio. inter vir. & vxor. Actus enim qui usque ad mortem celebrari potest regulariter etiam usque ad ultimum vitæ spiritum potest reuocari. l. quod si iterum. ff. de admend. legat. Quare cum hæreditamentum sit actus qui celebrari potest usque ad mortem vel tempore mortis. l. 1. ff. de testamen. Ergo ante mortem semper poterit reuocari. His tamen non obstantibus contraria sententiam veriorem esse existimo. Nam quāuis hæreditamentum de iure fiat in testamento, & hæreditas veniat successione ex testamento vel ab intestato, ideo quod hæreditas non dicitur vincentis, vt in l. 1. iuncta glo. ff. de actio. vel hered. vendi. & in l. hæreditas. ff. de verbos. significatio. tamen in hoc regno hæreditamentum in contractu factum habetur pro do-

natione. vt est tex. in cap. si vassallus vel castellanus hæreditauerit in com memorationibus. Petri. Alber. & ibi Ioann. de Socarr. numer. 6. & ita in hoc regno verbum hoc im propriatur, quemadmodum etiam impropriatur per Bart. Bald. Angel. & Paul. de Castr. in l. quæsitum. §. 1. ff. de legat. 1. vbi dīcunt, quod si fit donatio de hæreditate im propriatur verbum hæreditas, & assume tur hæreditas pro patrimonio, vt actus valcat.

Nam in expositione vocabulorum 3 debet attendi usus & consuetudo. secundum Bald. in feud. de capita. qui cur. vendi. & quod etiam de substantia ponatur vnum verbum pro alio non vitiat. Innocen. in cap. petitio. de procuratoribus. & Bald. in l. id quod pauperibus. C. de episcop. & cleri. Vnde concluditur huiusmodi hæreditamentum in contractu factum tanquam habitum pro donatione, validum, & irreuocabile esse.

Quod tamen intelligas esse verum, si is qui hæreditat retineat fibi aliquid in testandum. Et ea est ratio, quia cum huiusmodi hæreditamentum habeatur pro donatione, & comprehendat omnia, & quacumque bona præsentia & futura, si non retineretur aliquid ad testandum nullius esset valoris & momenti, ideo, quod adimeret donanti liberam testandi facultatem. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligatio. vbi Bart. & DD. hoc notant. & in l. fin. C. de pact. l. hæreditas. C. de pact. conuent. Et adeo hoc est verum, quod nec sufficeret hanc donationem esse iuratam: quia tale iuramentum cum bonos mores quibus testandi libertas innititur prorsus euertat non est obligatorium. cap. non est obligatorium.

de regul. iur. in 6. l. si quis inquili-
nos. §. fin. ff. delegat. 1. & hanc sen-
tentiam dicit esse communem. Cor-
ne. in consil. 66. volum. 2. colum. 3.
Paulus de Castr. consil. 82. in fin. vol.
2. Quam etiam dicit esse commu-
nem Iuli. Clar. in §. donatio. quæst.
19. Et secundum eandem fuit in
Regia Audientia conclusum die.
17. Junij. 1594. referente Selidonio
Valencas. dictæ Regiæ Audientiæ do-
ctore.

Absoluto primo dubio, & habito
pro constanti quod dictum hæreditamen-
tum censeatur donatio, nunc
attento, quod dictum hæreditamen-
tum fuit factum filiæ & suis ad
suas suorumque voluntates quære-
re nos oportet, qui dicantur sui, qui-
que appellatione suorum intelligan-
tur.

- Qui venient nominis: Et quidem verba hæc suis & suo-
rum iuxta Manti. de coniectur. vlti-
marum volunta. lib. 8. titul. 14. nu.
19. sunt ambigua cum pluribus modis intelligi possint. testatur idem Symon de Præt. de interpretatio. vlti-
mar. volun. lib. 3. dubitatio. 7. solu-
tio. 5. nu. 43. Nam primo possunt in-
telligi de filijs. ut in §. sui. institu. de
hæc. quali. & differen. Deci. vero in
consil. 217. n. 3. in versi. Et hoc idem
confirmatur. & in consil. 228. & in cō-
fil. 254. nu. 2. in fi. tenet verbum, suis,
intelligendum esse de descendantib.
7 Sed Alex. in consil. 26. num. 5. & 6. in
fin. volu. 5. voluit, quod hæc verba in-
telligantur de liberis vel hæredibus
secundum subiectam materiam.
8 Quod & Crauet. in consil. 22. nu. 1.
animaduertit. Veruntamen, si attēda-
mus ad communem & vulgarem in-
terpretationem intelligēda sunt hæc
verba de proximioribus consanguineis
venientibus ab intestato. iuxta
Paul. Castr. in consil. 374. num. 4. &
in consil. 404. num. 1. volum. 1. per*

1. si farnina. C. ad Turpilian. & ibi
glo. in verbo. suorum. & in l. 2. ff. de
accusationi. & in l. 1. §. 1. in verbo
vel suis. ff. ad leg. Cornel. de Siccar.
Et in hoc Doctores conueniunt ut
hæc verba intelligantur per prius de
liberis seu descendantibus tanquam
proximioribus succendentibus ab in-
testato, & quod his deficientibus ad-
mittantur collaterales ita etiam tes-
tatur Craue. in dicto consil. 22. num.
1. Non enim ex sententia dicti Caf-
trensis in dicto consil. 374. num. 4. vo-
lu. 1. hoc verbum, suos, ita stricte in-
telligendum est: quia plerunque tes-
tatores de tam subtili iuris interpre-
tatione non cogitant.

Nunc examinare nos oportet, an
verbum, suos, in dicto hæreditamen-
to post copulam positum adaptati
possit Aldunciae filiæ Margareta ita
ut mortuis donatore, & Catherina
cius filia primo in dicto hereditamē-
to vocata, atque etiam defuncta dicta
Margareta debeat in dictis bonis
tanquam sua & ut substituta succe-
dere. Et videtur dicendum dictam
Aldunciam, suam, dictæ Margareta
matri sui dici non posse, & con-
sequenter ad dictum hæreditamen-
tum non esse vocatam. Nam sui di-
cuntur liberi qui sunt in potestate ut
in dicto §. sui. inst. de hæred. quali. &
differen. Sed mater nō habet liberos
in potestate. Ergo tanquam suus non
poterit prætendere se esse substitu-
tam.

9 Maxime quia non licet regulari-
ter à proprio significata vocabuli re-
cedere. ita Jacob. de Butr. in l. cum
antiquitas. C. de usur. Sed his non
obstantibus contrarium esse verum
existim. Nam quamvis non sit a pro-
prio significatu vocabuli receden-
dum, hoc tamen fallit tribus modis,
Primo, quando verbum sumi non po-
test proprie. l. scuola. in prin. ff. ad
senat.

Senat. consul. Trebellya. Secundo quando apparet de voluntate testatoris vel donatoris coniecturata aliud quam sonet significatum verbi. I. non aliter. in princip. ff. delegat. 3. Tertio quando usus communis loquendi regionis aliud habet. L. cum delanionis. §. asinam. ff. defun. instruc. Nam in istis casibus vel altero ipsorum recedi debet à proprio significato verbi.

10 Atque ita verbum sui quoad nostrum propositum duo habet significata unum scilicet proprium & aliud improprium. Proprium respectu liberorum in potestate constitutorum qui propriè sui appellantur ut in dicto. §. sui institu. de hæredi. quali. & differen. & in l. in suis. ff. de liber. & posthu. & l. in suis. ff. de hæredib. instituen.

11 Improprium respectu mulierum, quæ filios in potestate non habent §. feminæ. institu. de adoptionibus. L. nulla. ff. de suis & legitim. hæredi. & in l. illud. §. ad testamenta. ff. de bonorum possessio. cont. tabul. & in §. cæteri. institu. de suis & legiti. hæredib.

12 Quare cum in casu substitutionis prædictæ, verbum suos ibi adiectum non possit accipi propriè & iuxta text. in dicto. §. sui. cum dicta Margareta in dicta substitutione, & ante copulam nominata non habeat liberos in potestate, oportet, quod accipiatur impropriè secundum materiam subiectam prout ad eam adaptari possit. Ideo sequitur, quod morientibus donatore, & Catherina eius filia primo loco hæreditata, nec non dicta Margareta in substitutione, & ante copulam primo nominata, dicta substitutione locum habeat in liberis eiusdem Margareta & consequenter in dicta Alduncia ad quam verbum suos rec-

te adaptari potest. I. quotiens. ff. de regulis iuris. I. ambigua. ff. de legibus. & I. mater filio. ff. de conditionibus, & demonstrationibus. Atque ita ex his patet ipsam Aldunciam filiam dictæ Margaretæ ad dictum hæreditamentum esse admittendam. Quod etiam sic est coniecturandum ex voluntate ipsius donatoris, qui liberos filiæ suæ substituit quos sciebat fieri non posse, quod essent in potestate dictæ Margaretæ; qua voluntate coniecturata, verbum sui accipi debet impropriè. I. si seruus plurium. §. final. ff. delegat. 1. & in l. non aliter. ff. delegat. 3.

Quod etiam corroboratur ex communi usu loquendi secundum quem liberi mulierum respectu ipsarum, appellantur sui, & in talibus dictus communis usus loquendi atēdi debet. I. cum delanionis. §. asinam. ff. defun. instruct. & tenet glo. in dicta. l. non aliter. in princip. ff. delegat. 3. Bart. in l. omnes. ff. de iustit. & iur. in quest. quæ incipit. Quid si in statuto continetur aliquod verbum. Quare concludit ipsa Alduncia ad se ut suam dictæ Margaretæ hæreditatem & bona di eti donatoris vigore dictæ substitutionis, quæ in eius persona locum habuit pertinere & spectare. Et ita fuisse decisum in parlamento Dalphinis Grationopolis testatur Guido Papæ in decisio. 548.

Nec officit si quispiam diceret, quod dicta Alduncia tempore hæreditamenti facti adhuc non erat nata, & quod propterea donator erga illam tanquam incognitam nullam potuit habere affectionem: quia ijs etiam qui incogniti sunt iure relinqui potest. I. extraneum. C. de hæredibus institu. §. fin. institu. cod. titu.

Et non solum dicta Alduncia venit admittenda ad dictam substitutionem, & consequenter ad dictum hæreditatem præsupposito quod ipsa dicitur sua respectu dictæ Margaretæ eius matris saltem impropriè secundum vulgarem interpretationem, coniecuratam voluntatem donatoris, ac communem usum loquendi. ut latius supra probatum extitit, verum etiam quia ordine charitatis & affectionis fuit simul vocata & per copulam cum ipsa eius matre ad dictum hæreditamentum. Vnde quando duo aut plures, maximè si sunt de illis in quibus cadit ordo charitatis & affectionis, & concurrit etiam necessitas saltem causatiua instituendi vocantur per copulam, fateri oportet vocationem illam censeri factam ordine successuō ut scilicet succedat prius dicta Margaretæ, deinde dicta Alduncia eius filia, & disti donatoris neptis, & ita communi doctorum scola sanctum est. Approbat hanc opinionem gloss in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de liber. & posthu. & ibi DD. Couarru, in cap. Raynūtius. §. 2. num. 4. extr. de testamen. Rebuff. consil. 175. versic. Tertius easus. & Manti. post multos ab eo relat. de coniecurt. vltim. volun. lib. 4. titu. 7. num. 1. Iul. Clar. in §. testamentum. quæstio. 80. ubi dicit, hanc esse communem opinionem. & Peregrini. de fideicomm. articul. 17. num. 7. & 8. Qui ordo successuus in hoc casu ita intelligendus est, quando Margaretæ donatoris filia primo i substitutione vocata & nominata, non esset hæres, quia nollet vel non posset hæreditatem adire: quia in ijs casibus vel quolibet eorum dictus successuus ordo tantum védicat sibi locum. Ut scilicet dicta Alduncia filia dictæ Margaretæ & donatoris neptis per dictam copulam, & per verbum suos

vocata succedat. Non autem quando dicta Margaretæ primo & ante copulam vocata fuisset hæres, & venisset ad dictum hæreditatem: quia tunc ipsa Alduncia penitus à dicta successione excluderetur. Et ea est ratio, nam licet dicta Alduncia, per copulam vocata, censeatur ordine successuō vocata, nō tamen ordine successuō per fideicommissum, sed solū per vulgarem substitutionem quæ dicta Margaretæ primo vocata & nominata hæreditatem adeunte expirat, & evanescit. I. post aditam. C. de im-pub. & alijs substitutio. Nam quoties duorum aut plurium institutio intel-ligenda est ordine successuō debet referri ad vulgarem substitutionem & non ad fideicommissariam: quia cum sit verbis directis & ciuilibus facta & semel iure directo valere potuerit ad fideicommissum non deducitur. I. verbis ciuilibus. ff. de vulga-ri & pupil. substitu. Deci. consil. 205. num. 4. Couar. in dicto capit. Raynūtius. §. 2. num. 7. Clar. in dicto. §. testa-mentum. q. 80. num. 4. Paris. consil. 82. num. 11. lib. 1. Craue. consil. 22. per to-tum. & consil. 131. nu. 3. Quamobrem cum constiterit dictam Margaretam donatoris filiam, & matrem dictæ Aldunciae in dicta substitutione primo vocatam, non fuisse hæredem, quia non potuit cum fuisset præmortua dicto donatori, consequenter deduci-tur, dictam Aldunciam fore & esse ad dictam substitutionem admitten-dam.

Et quamvis dici posset prædicta magis procedere in vltimis voluntatibus, quām in contractibus prout in casu nostro in quo loquimur de hæreditamento factō in contractu donationis, tamen hoc non obstat, quia va-lidum est argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, & è contra nisi in uno aut altero contrarium

vel

vel diuersum sit in iure dispositum,
& præter casus in quibus constitui-
tur differentia inter contractus & ul-
timas voluntates quos commemo-
rat Ias. in l. pactum inter hæredem.
ff. de pact. Et quod dictum argumen-
tum de contractibus ad ultimas vo-
luntas regulariter receptum sit pro-
batur in l. ultima. C. delegat. l. seruū
filij. s. eum qui chirographum dele-
gat. i. & Bald. in l. 2. num. 1. ff. de hæ-
redib. instituen. & ibi Imo. nu. 5. quo
etiam argumento vtitur Roman. in
auth. similiter. num. 62. C. ad leg. fal-
ci. & Areti. in l. ex toto. §. 1. notab. 3.
num. 4. colligit ex illo text. quod de
contractibus ad ultimas voluntates
argui potest quoad verborum signifi-
cationem ut quicquid significant etiam
in ultima voluntate nisi aliud appa-
reat. Et quod argui possit de contra-
ctibus ad ultimas voluntates. ita pro-
cedere existimo quando constat sub
esse eandem rationem, & ea est ratio
quia indubio presumitur maior ra-
tio in ultimis voluntatibus, quam in
contractibus, & maior ultimis volu-
ntatibus fauor exhibetur cum nihil sit,
quod hominibus magis debeatur,
quam ut supremæ voluntatis liber-
sit stylus. l. 1. C. de sacrosanct. eccles.
Quibus etiam ratio publicæ utilita-
tis suffragatur. l. vel negare. ff. quem-
admod. testamen. aperian.

SUMMARY.

- 1 INSTANTIA litis inchoata qua dicatur.
- 2 Instantia litis quando incipiat currere.
- 3 Instantia cepta cum defunctio non perficit morte, sed illa cōtinuari debet in heredem defuncti.
- 4 Instantia litis inchoata non transit nec transire debet in singularem successorem.

forem voluntarium quia contra eum
nouo est, agendum iudicio, non sic in
necessario & vide ibi late amplia-
tiones & limitationes.

CAP. XX.

Vtrum instantia litis inchoatae
transferat in singularem succe-
sorem.

PRO facilitori propo-
sitæ questionis decisio-
ne imprimis scire nos
oportet, instantiam de
qua nos loqui intendi-
mus, dici & appellari illam iudicij
exercitationem quæ fit a litis conte-
statione usque ad sententiam latam,
seu usque ad finem triennij quando
non fertur sententia infra triennium
in causa ciuili, vel infra biennium in
causa criminali. iuxta l. properandū.
C. de iudicijs. Vnde quando dicimus
instantiam esse peremptam, intelligi-
mus de illa iudicij exercitatione quæ
habetur pro non facta: quia super illa
non potest dari sententia, non ta-
men refertur iste sermo ad causam
nec ad iudicium, quia perempta ins-
tantia non est perempta causa, nec
ius partis, nec iudicium; quoad illam
causam quin possit de nouo agitari,
sed solù illa exercitatio iudicij, id est
illa tæla iudicij quæ reperit incepta,
& nō cōpleta efficitur frustatoria, &
habetur pro nō facta, quia nō potest
per eam deueniri ad causam finalem
iudicij scilicet ad sententiam nisi de
nouo i iudicium deducatur. ut in ea
dem l. properandum. C. de iudi-

- 2 Incipit tamen ista instantia corre-
re a litis contestatione, quare si per
mille annos starent litigantes ad cō-
testan-

testandum litem, nunquam inciperet instantia dicta. I. properandum post principium, & ibi non ultra triennij metam. vbi dicit expresse post litem contestatam, & ibi hoc notat Alexan. n. 1. & Ias. colum. 2. & communiter doctores, & Bal. in consil. 226. volum. 3. Socin. in consil. 95. in prin. vol. 1. Ex quibus dicit Bal. in l. & post editum. §. pen. in fi. ff. de iudi. quod in omnibus emergentibus ante litē contestatam nunquam perit instantia. vnde infert, quod si partes per decem annos litigarent ante litem contestatam per legitimationem personarum nunquam periret instantia. Quod dictum sequitur Alex. in ead. I. properandum. Et predicta procedūt in causis in quibus lis contestatur. Quare vterius scire oportet, quod in causis in quibus lis non contestatur prout sunt causæ summariae vel executiue currit instantia, quam primum inceptū est cognosci de meritis causæ secundum Alex. in dicta. I. properandum. col. 1. Et pro maiori declaratione posse dicere illum actum qui solet fieri immediate post litis contestationem in causis in quib. lis non contestatur habere vim litis contestationis. Et sic ab illo actu incipit instantia. Secundum Bar. Bal. & doctores in l. nulla. & in l. nihil. C. de procuratoribus, & Cardinal. in clementi. constitutione. §. fin. in fin. de electio. & Abb. in c. insinuante. in fi. de officio. delega. & Ludoui. Roma. in consil. 174. col. 2. & Felin. in cap. olim. de accusatio. & Parif. in tracta. syndicatus. in ver. sententia. colum. 4. & in proprijs terminis hoc tenet Abb. in capit. venerabilis colum. fin. de iudi. & Ias. qui plene examinat in l. properandum. col. 3. C. de iudi. & Alex. in consil. 50. volu. 2. Ferr. & ad eum Despujol. obser. p. 3. c. 410.

Hijis præmissis, dico, in hac mate-

ria duas posse constitui conclusiones vnam habentem respectum ad successorem vniuersalem, & alteram ad successorem singularem sit igitur prima conclusio, instantiam ceptam iam cum defuncto non periri per mortē, sed illam continuari debere in hæredem dicti defuncti. I. hæres absens. et I. si eum hominem & ibi Bar. et Ioan. de Imo. ff. de fideiussorib. et in cap. quia Gu. et ibi plene per Abba. Felin. et Mari. Soci. de iudi. et per Socin. in consil. 31. col. 4. in prin. volu. 1. de hac, nosfer non erit sermo.

4 Altera et secunda cōclusio de qua nosfer futurus est sermo hæc erit, quod instantia inchoata non transit nec transite debet in singularem successorem, imo contra eum nouo est agendum iudicio. ita Bar. in l. si eum hominem. circa fi. ff. de fideiussorib. in versic. Aut non transit de necessitate. Angel. in l. tam ex contractib. num. 2. circa fi. ibi de uno ad reliquū concludendo dicere potes quod in singularem successorem actoris vel rei neq. instantia, neque exequendi potentia transit. Paul. de Castro. in dicta. I. si cum hominem. num. 2. circa fin. ibi transit in successorem ex causa necessaria. vt in l. in hoc iudicio. commu. diuidun. non sic si est voluntaria. vt in l. 2. §. non solum ff. de hæredib. institu. Aluares Vallaf. consil. 160. num. 3. lib. 2. Asini. in praxi. §. 2. cap. 13. num. 56. cum seqq. Marian. Socin. Iunior consil. 34. nu. 13. vol. 3. Deci. in cap. quia Gu. num. 16. de iudicijs. Ultimo et nouissime Mcnoch. consil. 1098. num. 34. vol. 11. ibi et hoc certe casu, cum in ipsam cameram translatum sit ius tanquam in singularem successorem in quem non transit instantia causæ litis inchoatae à cedente, sed de nouo incipiet, et mœueri debet lis à cessionario vt egregie notat Angel. in dicta. I.

ram

tam ex contractibus de iudi. et alios allegat practica Papie. de executio-
ne sententie. num. 28.

Prædictis concordat Rodericus Suarez in consil. 19. num. 15. vbi di-
cit in singularem successorem nullo modo instantiam inchoatam transi-
re, et allegat ibi multos, vt iturq. Bar-
coli distinctione scilicet quod aut sin-
gularis successor succedit de neces-
itate, aut voluntariè. Si de necessita-
te tunc instantia transit in eum per
doctrinam Bar. in dicta. I. si eum ho-
minem. ff. de iudi. qui allegat. I. in
iudicio ff. famil. hercif. vbi facta adiu-
dicatione vni ex consortibus rei in
iudicium deductæ transit instantia
super illa re illi cui adiudicata fuit,
quia dicitur successor ex necessitate,
et ita intelligit illum text. Bart. in di-
cta. I. si eum hominem, post Jacob. de
Aretio in I. inter quos. §. 1. ff. de dam-
no infec. Aliter enim nunquam tran-
sit instantia in singularem successore.
vt in I. pen. de petitio. hæredi. ff. et in
I. is a quo. in prin. ff. de rei vendi. et
ita constat fuisse declaratum me exis-
tente relatore facto verbo in Regia
audiētia in causa quæ ibi vertebatur
inter vniuersitates del mas Ricart et
de la Canonja ex vna, et Gasparem
Giminells campi Tarracone ex alte-
ra die. 3. Iunij. 1609. not. Vilella. Qui
Gaspar Giminells cum tanquam no-
uus et singularis successor ex titulo
propriæ emptionis Castris et termini
de la Buella fuisse citatus ad conti-
nuādam causam iam antea in Regia
audientia per alium introductam et
prosecutā superdicto castro et ter-
mino contra venditorem, et ipse op-
posuisset, illam instantiam inchoatam
respectu actionis intentatæ non tran-
fire in illum tanquam singularem et
voluntarium dicti castris et termini
successorem, imo contra cum nouo
esse agendum iudicio, fuit pronūtia-

tum et declaratum quod dictus Gas-
par Giminells ab obseruatione dicti
iudicij absoluueretur. ita vt per dictā
declarationem nullum ius partibus
accresceret seu decreceret, sed quod
illis & cuique illarum dictum ius es-
set saluum & illesum in alio iudicio.

Prædicta tamen conclusio Amplia-
tur vt vera sit etiam in singulare
successore particulari aut vniuersali, qui
non pretendit causam à defuncto cui
gesta cum defuncto nullo modo no-
cent nec ei præjudicant, imo nouus li-
bellus contra eum intentandus est,
& de nouo probationes fieri debent,
& est iudicium inchoandum. ita con-
cludunt omnes scribentes. in capit.
quia vero. de iudic. Innocen. Ioan.
Andr. Abb. Idem Angel. in allegata.
I. tam ex contractibus. ff. de iudicis
vbi dicit, quod nec sententia prola-
ta contra possessorem executioni mā-
dabitur contra successorem in re pe-
titia in quem non transit instantia al-
legat ad hoc. I. is a quo. & I. is qui se
obtulit. ff. de rei vendi. & I. quāquam.
§. Julianus. & I. post venditionem. ff.
de aqua plu. arcen.

Limitatur nunc primo dicta con-
clusio vt vera sit, & intelligatur in
actionibus personalibus, quarum ra-
tione debitor nō impeditur nec pro-
hibetur res suas etiam speciali hypo-
teca obnoxias alienare, nec adeat
huic rei vitium litigiosi cum procedi
possit contra dictum debitorem lite
pendente alienantem in alijs eius bo-
nis. Et adeo hoc verum est, quod si
agitur contra debitorem, vt æs alien-
num soluatur vel actum sit ad rem ali-
quam petēdam & eius traditionem,
& is debitor lite pendente rem alien-
nat quamvis postea contra vendito-
rem sequatur sententia illa non man-
dabitur executori cōtra emptorem,
imo ille tertius poterit illam impedi-
re: cum prius contra illum in hisce
per-

personalibus actionibus agendum sit actionibus reuocatorijs ad reuocandam illam alienationem tanquam in fraudem creditorum factam. Et hæc vera sunt ex toto titu. de his quæ in fraudem creditorum sunt. & per text. in §. item si quis in fraudem. institu. de actionib. & tenent scribentes. in l. à diu Pio. in §. si super rebus. ff. de re iudi. & Couar. practi. questio. cap. 15. num. 7.

Sed scire oportet hæc sublimitari quando ille in quem res lite pendente alienatur sciret nedum item inter creditorem & debitorem penderet, sed etiam inopiam ipsius debitoris, scilicet quod non extabant alie res penes ipsum debitorem quibus posset creditoribus satisfieri; quia tunc agi posset recta via contra emptorem tanquam committitatem fraudem non solum contra creditores, verum etiam contra iudicem, & iudicialem auctoritatem. videndus Andr. Gayl in obseruatio. 118. & probatur in l. chirographus. §. f. ff. de administris tutor.

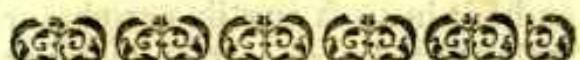
Secundo limitatur dicta conclusio ut locum non obtineat, quando agitur nomine alicuius rei ut puta dignitatis scilicet maioratus cum pertinunt ei bona aut aliquid ad maioratum pertinens: quia tunc instantia cepta & inchoata transit in quem cunque successorem & continuatur, sicut dicitur de eo qui agit nomine dignitatis, secus si sit actum nomine ipsius personæ tantum ut quia petat sibi aliquid non maioratu nec maioratus nomine; tunc enim: quia instantia fundatur in persona, aut in causa personali non transit in successorem. ita loquitur Marchus Antonii in consil. 219. num. 1. lib. 1. pro quo facit decisio Rotte. 29. in antiquis de procuratorib. & sequitur Gregor. de Cabedo. in decisio. 198. nu. 4.

Tertio limitatur eadem conclusio ut non procedat, quando singulis successor succedit scienter in vitium spoliationis factæ à defuncto; quia in eum qui scienter succedit in vitium bene transit instantia secundum doctrinā Innocen. communiter approbatam. in cap. quia vero. de iudicijs.

Vide plene de hac materia per Pe truginum de fideicomis. conclusio ne 53. num. 18. cum multis sequenti bus.

SVMMARIVM.

- 1 *IURAMENTV M suppletorium deferri debet, quando est semiplene probatum licet al parte non fuerit petitum deferrit ante conclusionem in causa.*
- 2 *Iudex ex officio iuramentum suppletorium deferre potest licet ante conclusionem in causa non fuerit petitum deferrit, si tamen ante dictam conclusionem fuit petitum iustitiam fieri & administrari.*

CAP. XXI.

An iuramentum suppletorium ex officio deferri possit, si a parte non fuit petitum ante conclusionem in causa.

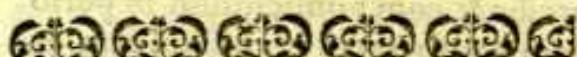

EFERENTE Hierony. Torner Regio conciliario fuit conclusum in causa quæ vertebatur inter Andream Collel notarium ex vna, & Gasparem Isern mercatorem seu eius vxorem reliquam partibus ex alia iuramentum suppletor-

suppletorium esse deferendum dicto Colell actori quia plusquam semi plene probauit intentionem suam licet non constaret per dictum Colell fuisse petitum ante conclusionem in causa dictum iuramentum suppletorium sibi deferri. Nam licet hoc iuramentum deferri debeat si petatur à parte ante conclusionem in causa, constabat tamen dictum Colell ante conclusionem petisse sibi ius & iustitiam fieri & ministrari implorando iudicis officium. Et fuit conclusum dictum iudicem ex officio posse istud iuramentum deferre etiam si non fuerit a parte petitum per ea quæ tradunt Gail. lib. 1. obser. cap. 108. vbi dicit, ita fuisse iudicatum. Et ita tradit Andræ. Fachin. lib. 1. controversi. iur. cap. 16. & 17. Mascard. de probatio. conclusio. 957. num. 47. & alias fuisse obseruatum tradit Michael Ferrer. lib. 3. obser. cap. 391.

SUMMARIUM.

- MATRIMONIVM** an si
causa impulsiva vel finalis.
2° Donatio facta contemplatione matrimoniū certi, dicitur donatio ob causam
& irreuocabilis propter ingratitudinem.

CAP. XXII.

An donatio contemplatione matrimonij filiæ facta reuocari possit propter filiæ ingratitudinem.

EFERENTE Saluatore Fontanet in causa quæ corā eo ducebatur inter Antoniam Mecha filiam Bernardi Grau ex una, & Gasparem Grau

eius fratrem partibus ex alia, fuit decisum, quod donatio per dictum Bernardum Grau de manu Grau & alijs bonis suis dictæ Antoniæ Mecha filiæ suæ fauore & contemplatione matrimonij per eam tunc contrahendi cū Bartholomeo Serrabardina eius primo viro, reuocari nō potuit, propter ingratitudinem contra dictum donatorem per dictam Antoniam cōmisam licet præsupposito quod constabat legitimè de ingratitudine commissa. In contrarium dicebatur donationem prædictam esse simplicem donationem tametsi fuerit facta mentio, & expressa causa matrimonij, que potius impulsua, quam finalis consideratur, prout eam impulsuam esse dicunt Stephan. Bertran. consil. 1. num. 3. vol. 1. & alij quos allegat Cancer. in suis resolutionib. titu. de donatio. num. 61. Et ideo quod huiusmodi donatio reuocari possit propter ingratitudinem considerando eam simplicem donationem tenuerūt Oldra. in consil. 5. Crauet. consil. 114. nu. 17. Deci. consil. 216. col. 2. in fi. Bertran. consil. 142. num. 6. volu. 8. Alexan. consil. 14. col. 1. vol. 1. Idem Crauet. consil. 85. Berous. consil. 65. nu. 5. vol. 1. Socin. in consil. 295. in secundo dubio. lib. 2.

Prædictis tamen non obstantibus fuit decisum contrarium. Primum enim fuit consideratum quod donatio prædicta fuit facta simul & eodem contextu quo facta fuerunt capitula matrimonialia interdictam Antoniæ, & dictum Serrabardina eius virum, & sicut contractus capitulorum matrimonialium factus fuit irreuocabilis etiam prætextu cuiuscunque causa, ita etiam donatio in eis facta quæ coherentia dicti contractus fuit vestita. iuxta l. petens. ff. de pact. Secundo fuit dictum, quod licet donatio, quæ sit cōtemplatione matrimonij incerti-

con-

- contrahendi ut ditiorem & nobilio-
rem inueniat virum vel vxorem, vel
matrimonij iam contracti prout in
terminis loquitur Oldra. quem alij
sequuntur dicto consil. 5. dicatur sim-
plex donatio, & subiiciatur regulis
simplicium donationum: non tamen
regularitur iuxta regulas simplicium,
quando sit fauore & contemplatione
matrimonij certi, & cum certa perso-
na contrahendi: quia tunc dicitur do-
natio ob causam & causa matrimonij
expressa consideratur finalis & non
impulsua. Et ideo efficitur irreuoca-
bilis propter ingratitudinem. ita dis-
tinguit Auendanya in l. 44. Tauri. glo.
16. num. 2. camque ob causam consi-
derat. Rolan. consil. 70. vol. 4. Et hoc
idem Rip. in l. fin. num. 171. de reuocan.
donatio. Ioan Gutier. qui loqui-
tur in dote. de iuramen. confir. parte.
1. cap. 10. num. 4. Tellus Fernand. sup.
1. 17 num. 70. vsque ad num. 82. Gam-
ma decif. 163.

SUMMARIUM.

1. **D**ELINQUENS propter delicta
quantumcunque grauia exceptis
delictis contenis in c. inter alta de-
immu. eccles. non perdit immunitatem.
2. Immunitate non gaudet percutiens vel
occidens clericum.
3. Committens in legem frustra eius implorat auxilium.
4. In opinionum concursu ea est sequenda
qua fuit iam usu recepta.
5. Extentio an fiat in casibus immunitatis
ecclesie.
6. Ratio expressa in lege Quando est gene-
ralis ampliat dictum speciale.
7. Delinquens prope ecclesiam spe immuni-
tatis illam amittit.
8. Incendiarij ecclesiarum non gaudent
immunitate.

An occidens præbyterum gau-
deat immunitate ecclesie.

N facto immunitatis
ecclesiasticæ allegatur
per Raphaellem Vidal
notarium Montis Albæ
qui extractus fuit ab
ecclesia propter homicidium per eū
commisum in personam Ioannis Gre-
nyo præbysteri & rectoris dictæ ville
Montis Albæ. Ex facto constabat quod
dictum homicidium non fuit prodi-
torium nec per insidias commissum
omnes tamen Regij conciliarij dem-
ptis duobus fuerunt voti, quod dictus
homicidium fuit ex proposito & ani-
mo deliberato commissum, solum du-
bitabatur an ratione qualitatis præ-
bysteratus dicti defuncti amittere de-
beret dictus Vidal immunitatem ec-
clesie. Pro sua parte allegabatur re-
gula tex. in cap. inter alia ex. de im-
muni. ecclesiar. quod quantumcunq.
delinquens grauia committerit deli-
cta non debet immunitate priuari ex-
ceptis delictis in dicto capitulo ex-
pressis, & cum homicidium in perso-
nam præbysteri commissum non re-
periatur in dicto capitulo exceptum
nec alibi, ideo standum est regulæ.

Secundo allegabatur Nauarrus in
manuali confessorum. cap. 2. 5. nu. 19.
vbi tenet, quod percutiens vel occi-
dens clericum gaudet immunitate.
idem tenet practica de Paz. tomo. 1.
par. 5 cap. 3. 9. 3. nu. 169. Tandem post
multam altercationem fuit conclusum
per omnes regios conciliarios deptis
duobus dictum Vidal non gaudere,
dicta immunitate ecclesiastica. Et hu-
ius voti fuimus ipse, et Franciscus

Vbach

Vbach, Hieronymus Astor, Saluator
 2 Fontanetus nunc fisci aduocatus in
 sacro supremo Aragonie concilio.
 Hieronymus Torner, Franciscus Bonet, & Reuerendus Cancellarius Raphael de Rouirola nunc Episcopus Barcinonensis, & fuimus moti auctoritate plurimorum Doctorum tenentium occidentes presbyterum non gaudere dicta immunitate, quod tenet Boer. decis. 109. Iodoedahou. i practi crimi. cap. 106. n. 14. Rebuff. ad leges Galliae tomo. 2. titu. de immuni. ecclesiar. num. 29. Tiber. Deccian. in tracta. causar. criminal. lib. 6. cap. 28. num. 11. Prosper. Farina. in questionib. crimin. par. 1. q. 28. nu. 28. limitatio. 4.

Et adducebatur, quod casus noster in sui ratione videt decisus per
 3 tex. in cap. fi. de immuni. ecclesia. ibi, qui committit in legē frustra eius auxiliū implorat. Occidere enim presbyterum & rectorem ecclesie, est iniuriā ecclesie facere, & contra ecclesiam committere: quia sunt pars ecclesie. Et qui eos tangit Christū tangere videtur. Et ut Christus ait per Prophetā qui vos tangit pupillā oculi mei tagit: quoniam eorum iniuria ad Christum pertinet legatione eius fungutur. ut ait tex. in cap. accusatio. 2. q. 7. vnde occidēdo presbyterum satis offendit ecclesiam, & contra eā committit. ut dicit glo. in c. frater. 17. q. 4. in verbo ab omnibus.

Adducebatur præterea quod in dicto cap. fi. delinquēs in ecclesia amittit immunitatē propterea quia desonorē seruauit loco in quo delictum commisit. ut patet ibi in eo in quo deliquid puniatur. Et non datur honor ecclesie, quando clerici vel presbyteri offenduntur ut dicit text. in c. nullus. 17. q. 4. Ergo &c.

Insuper vidimus obseruationē Michaellis Ferrer in 3. p. cap. 150. & ad

eum ibi Despujol, vbi traditur fuisse iam aliās declaratum propter magnam percussionem in personā cuiusdā sacerdotis non gaudere percutientem ecclesiastica immunitate.

Præterea sequuti fuimus opinionē Doctorum dicentiū, quod inconflictu opinionū Doctorū ea est sequēda opinio, quæ iam aliās fuit vsu recepta: quia minimè sunt mutanda, &c. Sed adducebatur etiam in contrarium quod in dicto cap. fi. tantum decisum reperit, quod amittat immunitatem is qui in ecclesia deliquid ratione loci in quo committitur delictum. Et quod in materia immunitatis perdendæ non datur extensio etiam ex identitate vel maiestate delictorum ut probatur in dicto cap. inter alia. ibi quantumcunq. grauita fuit delicta non faciūt perdere immunitatem nisi in casibus expressis, sed fuit responsum, quod aliud est extenderet de casu ad casum ratione grauitatis delicti, aliud est extendere ex identitate rationis in qua text. in cap. fi. fundatur. Nā ibi non perdit delinquens in ecclesia propter grauitatem delicti, sed propter iniuriā quae fit ecclesie delinquēdo in ea. Quod idem est, quando contra eam committitur delictum. Et sic cum ratio sit in eodem capitulo expressa, quod scilicet committens delictum in ecclesia perdat immunitatem: quia contra eam committit, ideo casus noster est comprehensus sub ratione ibi expressa & vbi ratio est expressa comprehendit omnes casus sub ratione comprehensos. Nec tunc dicitur extendere legem de casu ad casum, sed casus dicitur ex ratione legis decisus. ita Tiraquell. de retracta. lignagier. §. 20. glof. 2. fol. 401. Simon de Præt. de interpretatione. ultimar. volun. lib. 3. fol. 89. nu. 3. & 4. Rolan. consil. 14. num. 28.

K visque

vsque ad nu. 3 i. vol. 3. Moli. de Hispanor. primog. lib. 1. cap. 5. num. 9.
 6 10. 11. & 12. Et quando ratio quæ assignatur à lege prout in casu dicti capit. fi. est generalis, licet dictum sit speciale illud ampliatur à ratione finali & generali ut comprehendat omnes casus sub generalitate rationis comprehensos. ita Aymon Crave. in consil. 243. num. 5. quia tunc ratio dicitur disponere de dicto, nō autem dictum de ratione. Idem Aymon vbi sup. num. 3. sed contra predicta fortius opponebatur, quod in dicto cap. fin. assignantur duæ rationes videlicet, quia deliquid in ecclesia vel contra ecclesiam. Et deliquid spe immunitatis dictæ ecclesiæ. Et secundum Hostien. relatum per Ioannem Gutier. lib. 3. practi. qq. cap. 1. practi. de Paz. tom. 1. parte. 5. cap. 3. §. 3. num. 74. ad hoc ut habeat locum dispositio dicti cap. fi. oportet, quod cōcurrat ambæ rationes videlicet, quod delinquat in ecclesia, & spe immunitatis ecclesiastice. Et propterea dicebatur, quod licet occidens clericum vel sacerdotem committat contra ecclesiam, & sic militet una ratio dicti capituli non tam deliquid spe immunitatis ecclesiastice. Sed predictis fuit responsum, quod contrarium tenet Abb. in dicto cap. fin. de immuni. ecclesi. nu. 3. dicens, quod delinquens in ecclesia amittit immunitatem etiam si non delinquat spe immunitatis. Et licet opinio Hostiensis sit communis, tamen in punto iuris verior est opinio Panormitani & ea sequitur Couar. lib. 2. variar. resolutio. cap. 20. n. 15. versi. vigessimo secundo. & in praxi esse receptam dixit Stephan. Aufrer. decisione. capellæ Tolosanæ. 422. Et hoc idē dicunt Practi. de Paz. to. 1. par. 5. c. 3. §. 3. n. 78. Nauar. in manua. c. 25. Et ad comprobationem opinionis Panor-

mitani fuit adducta communis Doctorum opinio quod delinquens extra ecclesiam propter tamen eam spe confugiendi ad ecclesiam non gaudet immunitate. vt tradit practi. de Paz vbi sup. nu. 94. Et tamen in casu predicto non concidunt ambæ rationes, sed tantum una quod scilicet deliquerit in ecclesia.

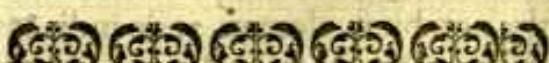
Secundo adducebatur in confirmationem Abbatis, quod incendiarij ecclesiarum non gaudent immunitatem ut ait Ferrer obser. par. 3. cap. 247.

Et tamen incendiarius & is qui magnum furtum rerum sacrarum in ecclesia commisisset non videntur committere dictum spe immunitatis: quia incendiarius & is qui res sacras ab ecclesia subtraxit non est verissimum quod delinquant animo se retrahendi in ecclesia combusta, vel in ecclesia in qua magnū rerū sacrarū eiusdem ecclesiæ furtum commiserunt declaratum fuit dictum Vidal non gaudere dicta immunitate die 18. Septembris. 1600.

S V M M A R I V M.

- 1 *L*EX noua semper respicit futura non praeterita nisi de eius fiat mentio expresa.
- 2 Lex noua loquens de actu perfecto non dum tamen executo non trahitur ad praeterita sed ad futura.
- 3 Lex noua nunquam trahitur ad praeterita quando ob id ius quae situm tolle retur.
- 4 *Pacta & cōventiones sunt de iure naturali.*
- 5 Lex noua disponens circa ordinacionem huius & non decisionem, trahitur etiā ad praeterita nondum finita persentiam.
- 6 Lex noua trahitur ad praeterita quando factum de praeterito expectat perfectionem finem & executionem defutu

- 7 *defuturo post nouam legem.*
Statutū disponens quod filia dotata extantibus masculis nō succedat excludit etiam filiam dotatam ante dictū statutum, & ratio traditur ibi.
- 8 *Statutū excludens feminas extantibus masculis locum habet de feminis natis ante conditum statutum.*
- 9 *Lex noua quando respicit executionem comprehendit contractus antea factos.*
- 10 *Ius quæsum potest tolli per statutū si illud generaliter fiat.*

C A P. XXIII.

Don Ludouici Responsum super militibus an pro debito ciuili capi & carcerari possint & an lex noue condita possit ad præterita trahi.

PR O P O S V I T in facto quidam studiosus in quibusdam prouincijs extare leges disponentes homines pro debitis ciuilibus se in persona & bonis obligare posse; prout in Cathalonia, vbi pro debitis ciuilibus obligati in persona capiuntur, & carceribus mancipantur. Postmodum, in prouincia conditur noua lex, qua cauetur, ne milites & alij priuilegio militari gaudentes possint pro dictis debitis ciuilibus personam obligare, ne vē pro illis capi seu carcerari. Dubitauit ipse, an dicta lex noua comprehendat contractus in quibus milites ante dictam nouam legem in persona & bonis se obligarunt, & sic

an virtute dictarum obligationum antea factarum possint dicti milites, dicta lege noua non obstante, capi, & carcerari. Quæsivit propterea à me responsum.

Respondeo, videri esse casum indubitabilem, quod contractus & obligationes factæ ante dictam nouam legem non comprehendantur in ea, sed quod ea non obstante possint milites & priuilegio militari gaudentes virtute obligationum personalium antea factarum capi & carceribus mancipari. Quod ex sequentibus probatur.

1 Primo, quia legibus sancitum est, legem nouam seu statutum futura solum respicere debere non autem præterita. l. leges. C. de legibus, l. fin. C. de iur. calump. cap. cognoscentes. & cap. fin. de constitutio. & in dictis locis Legistæ & Canonistæ. Et hoc intelligo verum nisi de præteritis expressam fecerit mentionem ut in dictis iuribus. Quare cum lex noua de præteritis non faciat mentionem, concluditur ipsam, contractus & obligationes antea factas non comprehendere, & consequenter milites pro obligationibus antea factis obligando personam posse capi & carcerari.

2 Secundo probatur, quia contractus guarentigiani per dictos milites ante dictam legem nouam facti sunt & fuerunt ante eam perfecti & completi adeò quod in illis nihil desiderabatur, nisi sola executio eorum. Sed quando actus est perfectus licet effectus nondum sit secutus, vel sit in pendentí lex noua loquens de illo actu non trahitur ad præterita, sed solum ad futura. per text. in l. iubemus. C. de testamen. per quem tex. ita notat Imo. in cap. fi. de constitutio. & ibi Felin. num. 2. amplia. 4. Ioan.

K 2

Crot.

*nota
et vide*

Crot. in l. omnes populi. num. 73. de iusti. & iure.

Tertio facit, quia si noua lex quæ disponit, milites non esse pro debitis ciuilibus capiendos & incarcерандос traheretur ad præterita tolleret ius quæsitum creditoribus qui virtute obligationum personarium ante dictam legem nouam factarum poterant facere capere suos debitores milites & alio priuilegio militari gaudentes.

³ Sed noua lex nunquam trahitur ad præterita, quando si traheretur ad illa, ius alteri quæsitum tolleretur. Imo. & Felin. in dicto cap. fin. de constitu. & Crot. in l. omnes populi. numer. 73. ff. de iustit. & iure.

Quarto prædicta vera esse existimamus ideo, quod quando creditores crediderunt & mutuarunt pecunias suas personis militaribus illas crediderunt sub conuentione & pacto, quod se in personis obligarent, & quod in casu non solutionis possent illos facere capere & carcerare ut rædio carceris affecti facilius soluerent.

⁴ Sed pacta & conuentiones sunt de iure naturali. l. 1. ff. de pact. quæ nullo iure ciuali ex vulgata iuris regula, dirimuntur. Ergo dicta lex noua non debet trahi ad præterita, maximè ne per hoc creditores remaneant decepti & frustrati sua spe facilius sua debita recuperandi.

Sed re maturius perpensa existimo dictam legem nouam in casu proposito nedum comprehendere futura, sed etiam præterita.

Et Primò, nam dicta noua lex quæ disponit ne milites & alij priuilegio militari gaudentes pro debitis ciuilibus in vim cuiuscunque o-

bligationis etiam priuilegiatz pos-
fint personaliter capi, nec carceri-
bus mancipari, non decidit vel sta-
tuit aliquid circa decisionem obli-
gationum antea factarum, sed so-
lum statuit circa litis ordinationem,
& circa modum ordinandi & præ-
parandi causas dictarum obligatio-
num in quibus antea se in personis
obligauerant.

Quo casu lex noua disponens cir-
ca ordinationem litis, & non decisio-
nem, trahitur etiam ad præterita non
dum finita, vel decisa per sententiam
glo. notabi. in clemen. 2. dc iudi. &
ibi Imo. & Doctor. Antoni. Abb.
Imo. & Felin. in dicto capit. fin. de
constitutio. Bart. Ioan. Crot. & alij.
in dicta. l. omnes populi. ff. de iusti.
& iure. vbi Bart. num. 45. dicit, si
statuto caueatur, quod pro quolibet
debito de quo constat per instru-
mentum publicum debtor pos-
sit capi, quod dictum statutum com-
prehendit etiam debita & instru-
menta facta & firmata ante dictum
statutum. Referunt & sequuntur Bar.
ibi Reyner. de Fornili. nu. 60. Ioan.
Baptis. de Sancto Seueri. nume. 81.
Ioan. Crot. num. 76. Abb. Barbat.
Ancharr. Felin. & DD. in dicto cap.
fin. de constitu. Bald. in cap. fin. vt
lite penden. late Socin. Iuni. in con-
sil. 21. num. 12. volu. 1. qui omnes
rationem adferunt ex eo, quod dic-
tum statutum non concernit deci-
sionem causæ, sed solum litis ordina-
tionem & præparationem.

Secundo, quia quamvis obliga-
tiones quibus pro debito ciuali per-
sona obligatur fuissent firmatæ &
perfectæ ante dictam nouam legem,
non tamen habuerunt ante eam suū
debitum finem, perfectionem seu
executionē, cum dicta executio ad-
huc expectetur post dictam nouam
legem

legem. At quando factum de præterito expectat perfectiorem finem seu executionem de futuro post novam legem, tunc lex noua trahitur etiam ad præterita. glos. notab. & communiter recepta. in dicta clemen.
2. in verbo in posterum. de ætate & qualitate. Abb. Anto. Imo. & Felin. num. 11. in dicto capi. fin. de constitutio. Bart. num. 47. & Crot. num. 78. in dicta. 1. omnes populi. Capra. in suis regul. conclusio. 6. num. 58. Socin. Iunior. consil. 21. per totum. volum. 1. Menochi. consil. 461. num. 33. & sequent. volum. 5. Quare dicit eleganter Bald. in dicta. 1. omnes populi. & in 1. illam. C. de donacionib. quod statutum disponens quod

7 filia dotata extantibus masculis non succedat, excludit etiam filiam dotatam ante dictum statutum, ex eo solum, quia licet causa, exclusionis scilicet donatio sit de præterito, & sic exclusio habeat originem ante statutum attamen casus deferenda successionis est de futuro; & sic exclusio re ipsa, & cum effectu est defuturo post dictum statutum.

Quam doctrinam Bald. sequuntur & dicunt communem Crotus in dicta. 1. omnes populi. num. 78. Felin. in dicto capit. fin. num. 11. de constitutio. Deci. in cap. ecclesia sancte Marix num. 52. de constitutio. Alber. Bru. consil. 1. numer. 63. volum. 1. Campeg. in tracta. de dote. part. 5. quæst. 57. Socin. Iuni. dicto consil. 21. num. 10. & Menochi. consil. 461. num. 33. & sequen. volum. 1. Facit pro his quod dicit Menochi. in dicto consil. 461. nume. 33. quod statutum excludens fœminas existentibus masculis locum habet in fœminis natis ante conditum statutum. Similiter Angel. in authen. ut factæ nouæ consti. 9. 1. quem referunt & sequuntur Socin. & Menochi. vbi supr. quod

statutum prohibens mulierem testri sine consensu duorum propinquorum inualidat testamentum factum sine consensu duorum propinquorum ante dictum statutum, si mulier decedat post ipsum statutum. Et ea ratione usus est Angel. quia testamentum recipit effectum post mortem testatrix. Et inde etiam in fortioribus terminis determinat Ancharr. in consil. 125. incipien. visis & diligenter nominatis. in fin. quem reffert & sequitur Albert. Brun. in dicto consil. 1. num. 63. et Socin. Iuni. in dicto consil. 21. num. 8. quod si pater fuerit stipulatus emphyteusim pro se et filiis masculis et fœminis, si deinde fiat statutum nouum quod extantibus masculis fœmina non succedant, quod dictum statutum comprehendet etiam fœminas quibus pater fuit stipulatus emphyteusim ante statutum: quia ut ipse dicit, illud de quo disponit statutum vide licet successio consideratur tantum post mortem patris, et sic post statutum.

Tertio denique facit, quod dicta lex noua non respicit contractus guarentigatos nec super eis disponit, sed solum respicit executionem dictorum contractum, et super ea executione disponit, et cum illa sit facienda post dictam legem novam proculdubio dicta lex noua comprehendet dictos contractus ante eam factos. Nam quando lex noua respicit executionem, et super ea disponit, si executio fiat post ipsam dicta noua lex comprehendet contractus antea factos quorum petitur executio postea. ita not. glos. notabil. in clementi. ut hij qui. de ætate et qualitate. et in clementi. 2. in verbo. vtetur. de vita et honesta. cleri. per text. in capit. cum tu. de vñur. Quod sequitur Antoni. in cap. fi-

de constitutionib. & Capra in dicta regula seu conclusione. 6. num. 64. & multis sequentibus vbi dicit, ita com muniter teneri & in practica ita esse obseruandum, prout etiam in Regia audientia obseruatur, & fuit ita declaratum.

Atque ita retenta hac opinione, quæ communis & verior est, dico nunc supradicta fundamenta, quæ pro parte affirmativa adducta fuerūt non obstat. Et Primo non obstat pri mum fundatum, in quo dixi legem nouā solum respicere futura & non præterita, nam hoc fatemur esse verum, regulariter, nos vero hic lo quimur in casu speciali & fallentiali ad generalem regulam.

Neque obstat secundum funda mentum; quia quicquid voluerint Imo. Felin. & Crot. in locis supra ci tatis, contraria opinio verior & com munis est, quam tenent gloss. Abb. Anto. Bar. Capra, & Socin. Iunii, in lo cis citatis in dicto, secundo fundame to pro hac parte.

Neque etiam obstant Tertium & Quartum fundatum, de iure quæ sito creditoribus, & eo non tollendo sine consensu eorum, quia responde tur primo quod illud procedit quando ius illud est quæsitum ex actu de præsenti immediatè, secus vero vbi habet dependentiam de futuro me diante aliquo facto, vel adminiculo vt est in nostro casu; quia ius quæsitum dictis creditoribus ante dictam legem nouam ex obligatione perso nali, non erat de præsenti & immedia te, sed habebat dependentiam de fu turo ex prouisione facienda per iudi cem ad supplicationem partis circa capturam. ita in specie responderet Al ber. Brun. consil. 1. num. 61. & 62. vol.

10 1. Secundo respondetur quod ius quæsitum potest tolli per statutum, si illud generaliter fiat. Bar. in l. toties.

in fin. ff. de policita. & in l. pen. de fide instrumen. & iu. has. fiscal. lib. 10. C. & in l. neque. C. de decurionibus. vbi DD. in apostil. Tertio denique respo detur, quod ius prætensum quæsitum creditoribus in captura militum & priuilegio militari gaudentium, est virtute alicuius priuilegij, vel legis municipalis cum de iure communi contrarium statutum reperiatur. Ni mirum ergo, si dictum ius quæsitum vittute vnius legis possit per aliam legem tolli cum in viam iuris ius quæsitum ex mero beneficio statuti pos sit tolli per aliud nouum statutum: maxime si illud nouum statutum sit lex generalis, & fiat ob publicam utilita tem iuxta ea quæ habentur per illum text. in auth. res quæ. C. commu. delegat. & iuxta tradita per Bar. in dict. l. quoties. ff. de policita. cum similib. Ita eleganter responderet Bal. in l. le ges. C. de legib. & Socin. Iun. consil. 21. num. 11. versi. Et si dicatur. vol. 1. Nec debet esse in consideratione, quod creditores alias non credidissent, nec mutuassent suis debitoribus nisi sub spe capturæ facienda: quia huic commodo particulari ipsorum debet præiudicari per utilitatem pu blicam propter quam facta est lex noua.

SV M M A R I V M.

¹ **MOLENDINUM** in suo editi ficare cuilibet est licitum sine li centia domini habentis merum & mixtum imperium.

² Quod verum etiam si per multum tem poris consuetum esset ad molendinum domini accedere nisi vassalli prohibiti acquteu ssent prohibiti num. 4.

³ Prescribit no posseunt ea que sunt meret fa cultatis.

⁴ Molendinum in suo quilibet potest edi ficare etiam si prædium teneretur in feudum alicuius.

- 5 Cecus in flumine publico in quo sine licen-
tia principis non potest molendinum
aedificari.
6 Decisio senatus traditur ibi.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶

CAP. XXIII.

Don Ludouici Responsum su-
per molendino ædificando sci-
licet an cuilibet liceat in suo,
molendinum edificare & con-
struere sine licentia & consensu
domini habentis in illo terri-
torio iurisdictionem omnem
ciuilem & criminalem.

NTERR O G A-
tioni super Epitome ,
proposito, factæ per
Mauritium satisfa-
ciendo, dico, hanc
firmam esse conclu-
sionem. cuilibet licere in suo, molen-
dinum construere, & ædificare sine
licentia & consensu domini haben-
tis in territorio omnem iurisdictionē
ciuilem & criminalem, merumq. &
mixtum imperium probatur hæc cō-
clusio per tex. in l. fluminum. §. fi. cū
duabus. ll. tequen. ff. de dam infec. l. si
in meo. de aqua plu. arcen. & in l. fin.
& ibi Angel. C. de vſucaptioni. Boer.
in decisio. 125. col. 2. Faber in §. æque.
institu. de actionib. Guido Papæ in
decisio. 298. Balb. de præscriptio. 4.
par. prin. Natta in consil. 227. & 325.
lib. 2. Menoch. de arbitrar. iudi. cen-
turia. 2. lib. 2. casu. 160. num. 8. Capi-
ci. decisio. 209. num. 26. Notant hoc
Imo. Panorm. Ioan. Andr. & omnes ca-
noniste in cap. significante. de appel-
lationib. vbi per illum text. dicunt
cuilibet licitum esse in solo suo ædi-
ficare furnos, molendinum & habere

tabernam sine superioris licentia. Pro
quibus facit, quia ius furnorum &
molendinorum regulariter inter re-
galias non connumeratur: quia pē
his nulla mentio fit in titu. de rega-
lij. lib. 3. feudorum. et multis defen-
dit Crauet. in consil. 861. et 896. lib. 5.

E T hanc conclusionē veram esse
et procedere existimo, quamvis sub-
diti et antecessores fuissent consueti
ad molēdinum domini accedere per
longissimum tempus, puta mille an-
norum: quia nec per hoc ipse domi-
nus prohibere potest, ne quis in suo
molendinum ædificet, et iubere quod
ad suum molendinum accessionē per
senerent Abb. in cap. Abbate de verb.
signifi. Iaf. consil. 161. num. 2. Ripp. in
l. quominus. num. 132. de fluminibus.
et in cap. cum eccllesia Sutrina. num.
44. de causa possessio. et propriet. Ne-
uiz. consil. 43. num. 7. Crauc. de anti-
qui. tempor. part. 4. quartæ partiis
principalis. num. 98. Nam hæc acces-
sio meræ facultatis est, et ea quæ me-
tæ facultatis sunt præscribi non pos-
sunt Cyn. Bald. et alij in l. 1. C. de ser-
uitu. et aqua. et in l. 2. C. quæ fit longa
consue. Rip. in l. quominus. num. 131.
post multos per eum allegatos. ff. de
fluminib. Petr. Jacob. in sua praxi. in
titu. de furno. num. 5. dum inquit, hoc
procedere quamvis fuisse obseruat-
um tanto tempore cuius initij me-
moria non extaret in contrarium. Et
facit alia ratio, quia per non vsum nō
tollitur facultas actum faciendi. Bar.
in l. quominus num. 27. de fluminib.
Socin. in terminis. in consil. 272. lib. 2.

Nec ipse dominus iurisdictionis et
territorij dicitur habere ius prohibe-
di, ne fiat molendinum in suo territo-
rio, quæsum ex præscriptione, nisi
probet se prohibuisse, vassallis, et vas-
falli tacuisse: quia tunc præscriptio
currere incepit à tempore prohibitio-
nis per glo. et DD. in l. qui luminib.
ff. de

ff. de seruitutib. vrbanoꝝ. prædior. et in l. 1. et 2. C. de seruitutib. Boer. in decisio. 125. num. 5. vbi dicit, quod si per mille annos iuissent ad domini molendinum non possent compelli. cum quo concordat Bartholo . Socin. in consil. 112. lib. 2. alias 272. com putando secundum numer. 1. volum. incipien. nō prosequendo ordinem. vbi loquitur in Comitibus et Mar chionibus qui non possunt prohibe re subditos alio ire nisi ad molendinū corum: quoniam poterūt ad aliorum molendina ire, aut de nouo in suo cō struere. l. fluminum. §. si. cum duabus. ll. sequen. ff. de dam. infec. l. fin. et ibi Angel. et DD. ff. de vſucaptionib. Et hoc est verum nisi essent prohibiti et acquieciſſent. Iura enim prohibito ria non possunt aliter præscribi nisi præcedat prohibitio. ita Capici. in dicta decisio. 209. num. 26. circa fin. Et ulterius tenet Boer. in loco supra ci tato allegando Petrum Iacob. in pra cti. in libello de furno, sufficere quod prohibitio fuerit facta maiori parti subditorum dum tamen omnes ceſ ſaffent et prohibitioni paruiſſent. ar gu. tex. in l. quod maior pars. ff. ad mu nicipa. et idem tenet Ioan. Faber. in §. aque si agat col. 8. quem sequitur ibi Iaf. insti. de actionib. Cepo. in tra cta. de seruitutib. titu. de furno. in 2. quæſtio. et Guido Papæ in decif. 298.

Habet et obtinet quoque locum dicta conclusio , quamvis locus vbi molendinum ædificatur , vel ædifica tum existit teneretur in feudum vel sit res feudal is : quia dominus feudi non potest vassallo suo prohibere ne ibi molendinum edificet. vide Anto ni. Thesaur. in decilio. 16. nu. 2.

Verum scias eandem conclusio nem restringendam esse & interpre tari debere ut vera sit & procedat in fluminibus non nauigabilibus in qui bus sine licentia superioris vel domi

ni licitum est cuilibet in suo, molen dinum ædificare. ita Bar. in l. quomi nus. in quæſtio. 1. ff. de fluminib. & ibi dem Rip. num. 25. & 134. vbi alios allegat. Et in specie de molendino & furno tenet Cepo. in suo tracta. de ser uitutib. Vrban. præd. in titu. de fur no. Et iuxta hanc sententiam consul uit latissimè Steph. Bertrand. consil. 279. vol. 4. per totum qui videndus est. Secus vero in flumine publico nau igabili, in quo prohibetur ædificare molendinum sine licentia principis: quia flumina nauigabilia sunt domi ni Regis cap. vni. quæ sint regaliæ in vſib. feud. Aduersus tamen hanc li mitationem & declarationem vide tur facere tex. in l. fluminum publi corum. in prin. ff. de dam. infec. vbi text. probat fluminum publicorum vſum communem esse sicuti viarum publicarum & littorū , & quod ideo cuilibet licet in his publicè ædifica re & deſtruere dum tamen hoc sine incommodo cuiusquam fiat . Ergo nō ſolum poterit quis in fluminibus priuatis molendinum ædificare, verū etiam in publicis & nauigabilibus. Sed gloss. ibi in verbo in his, ſoluit hoc contrarium dicens, verbum pub licè ibi in text. poſitum intelligend um esse ideſt publica authoritate habita à Principe, vel à Senatu ut etiā probatur in l. 2. §. si quis à Principe. ff. nequis in loco publi. & in l. quo mi nus. ff. de fluminib. Vnde patet, quod quamvis lex dicat fluminum publi corum cōmunem esse vſum, & quod in his publicè licet cuilibet ædificare & deſtruere, hoc esse intelligendum, ſi ædificet publica autoritate habita à Principe, vel à Senatu per dicta iura, & per rationem iam dictam, quod flumina iſta ſunt domini Regis.

Et iuxta prædictam nostram con clusionem & illius declarationē fuit die. 14. Iulij. 1594. in Regia audi en tia

7 tia referente Raphaelle Alsina Regio conciliatio conclusum cuiquam licere in suo molendinum ædificare & construere sine licentia domini iurisdictionis, nedum ad sui utilitatem, verum etiam ad usum communem. Et fuit hoc decisum in causa, quæ ibi vertebarat inter nobilem Gulielmum de Iuorra ex una, & Dō Michaellem de Alentorn ex altera, inter quos fuit declaratum & sententiatum quod quamvis constaret, dictum Michaellem de Alentorn nomine suæ præceptoriae merum & mixtum imperium & omnimodam iurisdictionem exercere in loco de la Guardia clada, & eius termino intra quem dictum molendinum ædificatum, & constructum est, & constaret dictum molendinum nulla ab copita licentia immo illo prohibente ædificatum & constructum fuisse. Attamen quia non constabat ius prohibendi constructionem huiusmodi molendinorum in dicto termino dicto Michaelli de Alentorn ex conventione, priuilegio, consuetudine, vel præscriptione aut alias competere ideo de molitioni dictorum molendinorum in dicto termino constructorum instatae per dictum de Alentorn locum non fuisse. Et licuisse d. Gulielmo de Iuorra molendinum de quo agebatur etiam nulla petita licentia ædificare licereque dictum molendinum tam ad propriū, quam etiam ad aliorum usum ædificatum habere, & præconizationes de mandato dicti Michaelis de Alentorn publicatas mandando suis vassallis ne ad dictum molendinum accederent causa molendi sua blada reuocandas fore & esse.

SUMMARIUM.

¹ **R**EV S condemnatus super possessorio, si post modum vult agere super proprietate, debet agere coram iudice actoris qui obtinuit in possessorio.
² Intellectus ad. c. fin. ex. de iudic.

CAP. XXV.

An quando plures delinquunt, quorum unus est diversi fori priuatiue ad dominum regem possit Rex cognoscere etiam de illo sicut de alijs sibi subditis ne continentia causæ diuidatur.

VENIT casus quod plures de iurisdictione domini Regis deliquerunt & cum eis erat Sempronius qui erat de iurisdictione alcaldorum habentium per regia priuilegia iurisdictionem in suos monetarios & operarios ac officiales priuatiue ad ipsum Regem, fuit per eum dubitatum, an regium concilium quod omnes delinquentes captos habebat, posset cognoscere de illo qui erat de iurisdictione alcaldorum quibus ut prædictitur iurisdictione priuatiue ad Regem concessa est, vel an ille esset remittendus ad dictos alcaldos.

Respondeo regiam curiam non posse cognoscere de illo priuilegio probatur ex text. in cap. fin. extra ¹ de iudicijs. ubi est text. formalis, quod quando duo diversarum iurisdictionum litigant super possessorio, & actor qui erat diversæ iurisdictione

dictionis obtinuit, postea vero reus cōdemnatus volebat eundem actorē conuenire coram eodem iudice super proprietate cum causa possessio-
nis & proprietatis habeant connexi-
tatem & attinentiam, attamen dicit
tex. quod debebat cognosci de cau-
sa proprietatis non coram iudice ip-
sius rei condemnari, sed coram iudi-
ce actoris qui in iudicio possessorio
obtinuit. & per illum tex. tenent.
DD. in l. nulli. C. de iudi. quod si
actor & reus sunt diuersi fori non ha-
bere locū regulam dictæ. l. nulli. qua
habetur, ne continentia causæ di-
uidatur, debere questionem sub e-
odem iudice declarari. Et pro hac par-
te allegatur decisio Capicij. 73. ubi
concluditur, regulam dictæ. l. nulli.
non habere locum in criminalibus.

Prædictis tamen non obstantibus in contrarium est rei veritas. Et pro hac parte allegabatur alia Capicij decisio. 172. in qua fundamentis ibidē adductis noster deciditur casus. Nam priuilegia recipiunt interpretationem à iure communi, et sic concludit, quod licet curia Almiratus Neapolis habeat priuilegium cum clausula irritante, quod marinarij cō- ueniantur in dicta curia, tamen hoc non obstante fuit in magna curia vi- cariatus declaratum cognosci debe- re de causa marinarij in dicta curia magna vicariæ ne continentia causæ diuideretur. per dictam. l. nulli. C. de iudicijs.

Insuper dicit Capicjus rubricam de quibus rebus ad eūdem iudicem eatur procedere tam in criminalibus quam in ciuilibus. vt dicit Ias. in dicta l. nulli. qui ibidem per eandem legem subdit limitationem, quando personæ essent omnino diuersi fori, vt puta quia unus esset laicus, & alter clericus, & ita intelligunt proce-
dere tex. in dicto cap. fin. extra de iu-

2 dicijs. Sententia vero Doctorum as-
serentium. l. nulli non habere lo-
cum, quando essent diuersi fori, in-
telligenda est, quando sunt omni-
no diuersi fori, puta quando unus
est clericus, alter vero laicus, & ali-
ter dicta doctorum intelligi non pos-
sunt. Quoniam si ambo essent eius-
dem fori, non haberet locum disposi-
tio. l. nulli. cum requiratur, ad hoc
vt dicta l. locum obtineat, quod sint
diuersi fori, sed non omnino diuersi
fori. vt supra dixi. Ita intellexit illū
tex. Iason. & glo. ponens exemplum,
quando unus est Bononiensis, & al-
ter Mutriensis. Et non obstat decisio
Capicij. 173. quia loquitur in eodem
casu. Neque obstant illa verba. Et
aliam personam, quia intelligi de-
bent de similibus gaudentibus pri-
uilegio clericali. Dictio enim alias
est repetitiua similiū. l. quidā rele-
gatus. cum similib. ff. de reb. dub.

Secundo respondetur, quod dicta
decisio loquitur in causis ciuilibus,
casus vero noster criminalis est, &
crimina indiuidua sunt. Et secundū
hanc opinionem fuit declaratum in
Regio concilio, ne continentia cau-
sæ diuidatur, & ne varia & diuersæ
sententiae seuerentur, quando cri-
men commissum est per homines
Regiæ iurisdictionis & alcaldorum:
quia de utrisq. cognouit regia curia.

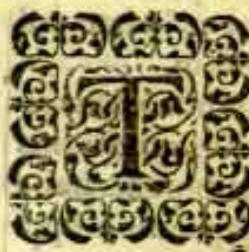
SV M M A R I V M.

- 1 *Ius prelationis in rebus feudalibus vel emphyteuticarū quibus nominibus nuncupetur.*
- 2 *Ius prelationis seu facti & competit domi-
no directo ex natura & qualitate rei
puta quia feudal is vel emphyteutica-
ria est.*
- 3 *Vassalli vel emphyteuti alienantes seu-
dum*

dum vel rem emphyteuticariam tenetur denuntiare domino directo alienationem.

- 4 Dominus directus potest iure prælationis seu faticæ rem quam vassallus vel emphyteuta alienant offerendo tantum præmium, quantum ab alijs inuenitur.
- 5 Dominus directus utens faticæ seu iure prælationis soluendo tantum præmium quantum ab alijs inuenitur non potest deducere præcio quicquam retinere pro laudemio.
- 6 Colonus volens vendere fructus perceptos ex fundo debet postius vendere domino, quam alijs iusto præcio.
- 7 Alienatio rei feudalis vel emphyteuticarie facta per vassallum qualiter debet denuntiari domino directo.
- 8 Dominus directus rei feudalis vel emphyteuticarie infra quod tempus post denuntiationem alienationis sibi factam debet uti iure faticæ seu prælationis.
- 9 Vassallus vel emphyteuta qui tenetur denuntiare domino directo alienationem rei feudalis vel emphyteuticarie quam facit, tenetur denuntiare verum præmium, si minus cadit a suo iure emphyteutico.
- 10 Dominus directus non potest uti iure prælationis quando vendit res continentia plura tenementa diuersorum dominorum. Sed contra quando omnes domini in unum consentiunt.
- 11 Dominus directus qui potest uti iure prælationis, an intelligatur pro se ad opus retinendi vel an possit pro altero.
- 12 Ius faticæ seu prælationis potest per dominum directum alteri cedi.
- 13 Iudex arbitratur ad sequendum exemplum aliorum iudicium.

competat vni ex dominis directis quando plures tenedones vnico præcio vnicoque contractu venduntur.

ITIVS vendidit Sempronio quasdam domos continentia plures tenedones quæ ad directum dominium diuersorum dominorum tenentur, & dicta venditio dictarum domorum fasta fuit cum omnibus dictis tenedonibus absque aliqua expressione & distinctione vnico præcio scilicet mille librarum, & vnico instrumento. Dein de vn ex dominis directis usus fuit iure faticæ seu prælationis in favorem fabricij & similiter alij domini directi etiam ut fuerunt dicto iure prælationis in favorem eiusdem Fabricij, qui postea iudicialiter declarauit, se velle omnes predictos tenedones, & requisiuit dictum Titum venditorem, quod sibi faceret similem venditionem, quam fecerat dicto Sē pronio offerens soluere præmium, & facere omnia ad quæ dictus Sempronius tenebatur. Et quia pro parte dictorum Titij, & Sempronij dicebatur non teneri ad faciendam dictam venditionem predicto fabricio, ex eo quod quando vendit res plures continentia tenedones diuersorum dominorum directorum, non possunt dicti domini, aut unus ex his uti iure prælationis seu retinendi illius tenedonis qui pro eo tenetur. Fuit etiam per dictos Titum & Sempronium prætensus quod casu quo domini directi aut unus ex illis possent uti dicto iure prælationis, hoc facere possunt ad retinendum pro se, & non pro alijs prout in casu nostro ubi apparet, dominos directos usos fuisse dicto

CAP. XXVI.

Responsum super quæstione an ius prælationis in rebus feudalibus vel emphyteuticarijs

dicto iure prælationis seu faticæ in fauorem dicti fabricij cum dictum ius prælationis non sit cessibile. Et cōtrarium Fabricio prætendente fuit ideo dubitatum quis eorum potiorum foueret partem. Atque ideo desidero don Ludouice à te in hac pulchri quæstione responsum.

Doa Ludoui. Respondeo Mauricij, quod ad hoc ut huius quæstionis à te propositæ perfectam possis habere scientiam debes imprimis aliqua necessaria & scitu digna præmittere.

- 1 Et primo te scire oportet, quòd licet istud ius prælationis quod apud nos fatica appellatur, & alio nomine ius retractus, alio ius retinendi possit ex pluribus causis alicui cōpetere ut latè declarauit in mea repetitione cap. item ne super laudemio in versi. 6. num. 27. tamen quia inter alias causas competit hoc ius ex natura & qualitate rei, puta, quia feudalis vel emphyteuticaria est, & circa hanc causam quæstio à te proposita versetur, ideo, ut facilius ac plenius quæstioni satisfaciam, propono hanc conclusionem. Quòd vassalli vel emphyteutæ alienantes feudum vel rem emphyteuticariam tenentur denuntiare domino directo alie nationem ut ipse dominus directus offerendo tantum pretium quātum ab alijs inuenitur possit dictam rem feudalem vel emphyteuticariam iure faticæ seu prælationis retinere. probatur expresse hæc conclusio per tex. in l. fi. versi. Si quidem dominus maluerit. C. de iure emphyteu. & in cap. potuit, extra de loca & in cap. 1. §. porro. qualiter olim seu. aliena. poter. & ibi Bal. & alij scrib. in vñib. feudor. Huius autem conclusionis ratio hæc est, quia cum vassallus vel emphyteuta habeant causam à domino, consequens esse debet, ut do-
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

minus directus cæteris præponatur. Hanc rationem tradidit Ias. in l. fin. num. 10. C. de iure emphyteu. & probatur per tex. in l. congruit. C. de locatio. prædior. ciuil. lib. 11. & eo maxime cum venditio fiat propter habendum pretium & nō inter est vas fallo vel emphyteutæ à quo illud habeat. l. nummis. ff. de in litem iuran. imo utilius est vassallo, quòd prætiū habeat à domino, quām à quocunq. alio extraneo; ex eo quia recipit dictum pretium sine diminutione laudemij. Nam cum ipse dominus vtitur fatica seu iure prælationis soluēdo tantum præmium quātum ab alio inuenitur non potest de dicto pretio retinere quicquam pro laudemio; cū tunc retinendo ipse non habeat laudemium prout late dixi & probauit in dicta mea repetitione cap. item ne super laudemio. in conclusione laudemiorum limitatio. 10. Et ideo cum vtile dominium quod habet vassallus vel emphyteuta exiuit a directo dominio voluntate domini directi, merito cautum est, quòd dominus habeat ius retinendi, & quòd omnibus præferatur. Pro quo facilit illud quod singulariter voluit Bart. in l. 1. in vñimis verbis. C. de metalarijs, & metal. lib. 11. vbi per illum tex. notat quòd si colonus, vult vendere fructus perceptos ex fundo debet potius vendere domino, quām alijs justo præcio, & dicit multum esse mente tenendum.

Hæc tamen conclusio sic declaratur, quòd denuntiatio alienationis facienda per vassallum vel emphyteutam domino directo fieri debet per præsentationem seu oblationem instrumentorum alienationis. Et ratio est, quia ante præsentationem seu oblationem instrumentorum partes ipse contrahentes inuito domino directo possunt communi cōsensiū resilire

resilire contractum & ab eo retrocedere, re tñ existente integra absque aliqua pena, & sine metu soluendi laudem, atq. etiā sine timore quod ipse dñs directus vtatur fatica siue iure retinendi. ita explicat Petr. Jacob. in libel. de actio. in rē pro re emphy. quae ecclit in cōmissum. Alber. de Rosa. in l. ab emptione. ff. de pact. & Doctor. in l. 1. & 2. C. qñ liceat ab emptio. discede. & Ioā. de Socar. in cap. cautū. n. 57. incōmemor. Pe. Alber. Et

8 habita hoc modo alienationis scientia dñs directus infra duos menses cōputandos à dicta die presentacionis instrumenti alienationis de iure cōmuni & de iure nō infra 30. dies debet vti iure prælationis seu retinēdi offerendo tantū pretiū quantū ab alijs inuenitur. vt probatur in l. fi. C. de iure emphyteu. & in dicto ca. potuit extr. de loca. ibi tēpora duorum spaciū mensium, & ibi Abb. Panor. & in dicto cap. cautum.

9 Et hic aduertere, quod vassallus vel emphyteuta qui modo prædicto tenetur facere dictam alienationis denuntiationē tenetur denuntiare verū pretiū, & notificare quantū in veritate ab alijs inueniat. ita expresse probatur per dictam. l. fi. ibi in verbis quantum pretium reuera. & ibi quantum ipse in veritate. Et adeò dictus emphyteuta tenetur denuntiare domino verum pretium quod ab alijs inuenitur, quod si id non fecerit, & falso se habuerit cadit per istam falsam pretij denuntiationem à iure suo emphyteurico. videte Ias. in dicta l. fi. nq. 21. & ibidem Salycet. vbi dicit hoc esse valde notandum, & perpetuo menti tenendum. Plenius declaravi hanc conclusionem in dicta mea repetitione cap. item ne super laudem. in versic. 6. a num. 27. usque ad num. 50. vbi ad eam posui septem ampliationes, & decem limi-

tationes, ac etiam tres quæstiones ad eum locum vos remitto.

Nunc præmissa dicta conclusione cum eius summaria declaracione dico quod inter alias limitationes quas dicta conclusio patitur haec vna est, vt non obtineat locum, quando quis emit vnum tenementum plurium rerū in quo sunt quam plures & diuersæ possessiones de directo dominio & emphyteusi diuersorum dominorum uno tātum pretio: quia in hoc casu dominus directus vnius rei non potest rem quæ ab eo teneatur penes se iure prælationis retinere, ita tenet Solfo. in lucer. laudem. in 3. q. prin. num. 33. & Guido Pape in decisio. 508. motus, quia omnium est vna venditio de facto de omnib. rebus in simul facta. & allegat. l. scire debemus. cum ibi nota per Bar. ff. de verbis. obliga. Et ideo dicit, quod si talis dñs rem ipsam iure prælationis retineret emptor non teneretur alias res in ipso tenemento comprehensas recipere vt in l. si quis duos. ff. de contrahen. emptio. & venditio. Et est ratio quia alias tale tenementū non fuisset empturus nisi omnes res in eodem comprehensas haberet prout dicit ibidē glo. quæ allegat. l. quod si vno. versi. Celsus. ff. de in dicto adiectio. Quod esset præiudiciale alijs dñis directis ac etiā emphyteutæ meliorationes vēdēti. Et istud facere non licet, quoniā ius prælationis sūc locū habet, quando per eum in nullo præjudicatur emphyteutæ. vt in dicta l. fin. C. de iure emphyteu. quia à dño iure prælationis vītē eōsequit, quod sua interest, sicut consequeret ab emptore. vt habet in d. l. fi. C. de iure emphy. quod nō est ī casu pñt. Et ideo videt, quod i⁹ prælationis locū nō habeat, facit quia talis res est pars cōtractus. l. fundi partē. ff. de eōtrah. emptio. & ideo dñs nō potest vti iure

L reti-

retinendi seu prælationis: quia unitas contractus non recipit diuisionem, ut in stipulationes non diuiduntur. ff. de verbis obligatio. Hijs facit text. in l. an pars. ff. pro de relictio. I. quidam Eulogio. C. de iure delibera. ran. & legatarius. ff. delegat. 1. vendere enim cum sit factum, non est quid diuiduum, sed indiuiduum. & ita tenet Bart. in l. cui vsusfructus. ff. de usu fructu. lega. qui allegat gloss. magnam. in l. certi condic. ff. si cert. peta. Et quod vendere & venditio sit factum probatur per l. consilio. ff. de cura. furio. & facta non diuiduntur ut tenet communiter Doctores in dicta. I. stipulationes non diuiduntur, & ideo in tali casu dominus non debet habere faticam seu ius prælationis. Nam non esset æquum, quod unus dominus veteretur fatica retinendo partem meliorem alicuius tenementi, siue prædij coniuncti seu commixti cum aliquo prædio minus utili, & præmium min' utile remaneret emptori: quia sapientius aliquis emit præmium minus utile ut habeat præmium utile cui an nexum, & commixtum est. probatur per l. fundus. ff. de contrahen. emprio. & venditio. vbi venditor in venditione grauatur, nisi in toto teneret venditio. Et ratio est, ut dicit Bart. in l. 1. C. communi diu. quia totum plus estimatur, quam pars. idem Bart. in l. cui vsusfructus. ff. de usu fructu. lega. vbi dicit, quod res non affert tantam utilitatem in parte respectu partis, quantam in toto respectu totius. Et sic ne vassallus vel emphyteuta damno efficiantur congruum est ne dominus in tali casu iure faticæ seu retinendi utatur.

Quare ex predictis videris habere decisam nostram propositam questionem scilicet quod in dicto proposto casu domini directi non habeat ius prælationis, & quod ideo Titius

non sit compellendus facere similem venditionem fabricio, quam fecerat Sempronio sed posse perseverare in venditione dicto Sempronio facta.

Sed hijs non obstantibus scire debes, quod in dicto nostro casu in quo fuit facta venditio domorum continentium plura tenementa diversorum dominorum in contrarium est rei veritas, ideo quod omnes domini directi consenserunt alienationi in unum scilicet in Fabricium qui declarauit, quod volebat omnia tenementa unica venditione vendita in quo casu cessant rationes supra adductæ quæ procedunt quoniam quisque ex dominis directis vult ut iure prælationis pro re tantum quæ pro eo tenet in quo casu ut diximus debet cessare dictum ius prælationis. Et non quoniam unus ex dominis vult emere omnes tenedones & soluere integrum præium venditori & reliquis dominis laudem prout illis copet. Et ita fuit conclusum in Regia audience referente Hierony. Torner Regio consiliario in causa Ioannis Aguilera auri fabri ex una, & Ioannis Fornes etiam auri fabri ex altera.

Adhuc tamen hoc controuerxi potest si dicimus, verum esse datum directum posse ut iure prælationis, pro se, & ad retinendum, & non quoniam vult ut pro alio scilicet alteri dictum ius prælationis cedendo ut in casu nostro. Sunt enim plures Doctores existimantes datum directum posse hoc iure ut pro se, & ad retinendum nomine suo, & non nomine alicuius amici. quod approbant in l. fi. in vers. 1. Sed ne hac occasione. C. de iure emphy. & per tex. in auth. ut de cetero. commutatio rerum eccles. non solum in fi. in §. de cetero. col lat. 5. Ad quod facit l. si mulier §. ex assente. ff. de iure doti. & l. 3. §. 1. ff. deleg. præstā. & de administrat. tutor. l. si placit. & per Cyn. in l. ad officium in fi. C. commu. diuid. facit l. 4. §. cum igitur.

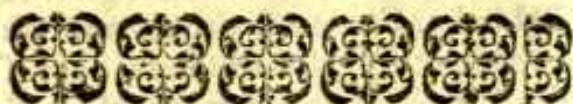
igitur. ff. de in diem adie^ctio. ita etiā Din. & Bar. in dicto §. cum igitur. & Guid. Papæ in decis. 411. Sed quidā putant hoc habere verum in dominiis medijs, & non in allodiali & suppremo cui semper licet faticam seu ius prælationis cedere, quando ille dominus medius qui est immedia¹⁴ tus cum emphyteuta non vtitur ad propriū usum. Et ideo collige, quod siue simus in feudis, siue in emphyteusi si in prædio sunt quatuor domini supra emphyteutam, dominus immediatus hoc est qui est magis prope emphyteutam utilem videntem potest vti fatica seu iure prælationis ad opus retinendi pro se tantum, & ipso vrente, & penes se rem retinente nemo ex superioribus potest vti. Et ubi ipse dominus immediatus qui est magis prope emphyteutam vendentem non vtitur dicto iure, tunc dominus allodialis & directus potest rem ratione faticæ alteri cui sibi placuerit concedere non obstante quod alij domini sint infra se; quia ipsi domini qui sunt infra allodialē, & supra dominum medium insimū non possunt vti fatica retinendo ad evitandam impossibilitatem iuris, nec possunt alteri concedere: quia hoc ius est reseruatum superiori domino directo, à quo omnes causam habent.

Atque ita si supra ipsum emphyteutam vendentem non est nisi dominus directus & alodialis non solū potest vti dicto iure prælationis ad opus retinendi pro se eodem pre¹³cio, verum etiam potest dictum ius faticæ seu prælationis alijs cedere. Et sic in favorem alterius potest dicto iure vti. & probatur, nā cum aliquid est faciendum in personam meam, & sit in personam alterius de voluntate mea, perinde est, ac si fieret, in mei personam ut in l. 2. §. de donatio.

& in l. quoties. §. licet. de iure doti. Item probatur per sex vel septē sententias super hoc promulgatas relatas à Ioan. de Socorra. in cap. cautū, à num. 64. usque ad nu. 67. in commorationib. Petr. Alberi quibus sententijs demonstratur ius faticæ seu retinendi posse per dominum directum alteri cedi. Et nūc hoc iure nos vti oportet saltē hic in Cathalonia ubi tot sententia similes latē sucrūt, quæ consuetudinem induunt & iudex arctatur ad sequendum exemplum aliorum iudicū. vt in l. minime. ff. de legib. Idem dicunt glof. & Bal. in l. 1. C. quando prouo. non est necessie. & Angel. Areti. in l. si exp̄ sim. ff. de appellationib. ubi etiam dicunt, quod in re dubia tutius est sequi authoritatem aliorum peritorum arg. rex. in prin. institu. de codicil. Et quod dominus possit cedere ius retinendi in hac nostra Cathalonia probatur per glof. in usatico. si quis suum feudum. licet dicta glof. duas habuerit opiniones quarum prima fuit, quod dominus directus rei feudal is siue emphyteuticariæ de iure communi non habet ius faticandi nisi ad proprios usus; sed nō firmat istam opinionē. Secunda opinio fuit, quod semper competit domino directo & alodiali dicta fatica seu dictum prælationis ius, siue id velit ad proprios usus, siue in favorem alterius, & istam opinionem videtur dicta glof. approbare: quia quando aliquis refert duas opiniones, & nullā elegit ex illis, in dubio videtur sequi illam quam ultimo loco refert. vt in l. qui filiū. §. Sabin⁹. ff. ad senat. cōsul. Trebelleia. ita etiā tenet Ioan. Andr. in cap. 1. de constitutionib. in verbo. quarto nota. & Bal. in auth. ex testamento. C. de collatio. & glo. in l. ea leg. C. de condicō. ob cau. & facit tex. in l. bona fides. ff. de posī.

SUMMARIUM.

1. *V D E X secularis quando agitur super possessorio vel quasi etiam in spiritualibus vel beneficialibus causis iudex est competens etiam inter clericos.*
2. *Possessorum non est quid spiritualis sed temporale.*
3. *Iudex secularis sive simus in possessorio retinende sive reintegranda sive adipiscenda possessionis in rebus temporalibus & beneficialibus non est iudex competens.*

CAP. XXVII.

Responsum super eo an clericus super possessorio restituendæ vel recuperandæ possit coram iudice seculari conueniri si agatur de possessione beneficij rei.

PO parte Titij & Bertræ coniuges tā quam domini & possessores scribaniarum de N. prætensum fuit, eos esse in possessione recipiendi certas portiones ab Abbatе. N. quas dictus Abbas nedum illas soluere recusabat, sed etiam turbabat ipsos in possessione dictarum scribaniarum, ideo dicti coniuges conuenerunt dictum Abbatem coram Regia Audientia, & petierunt eos in dicta possessione manuteneri, & dictum Abbatem condemnari ad cessandū à dictis turbationibus, & ad restituēdum dictos coniuges in possessione

in qua erant recipiendi à dicto Abbatе dictas portiones. Dictus vero Abbas prætendens se tanquam personam ecclesiasticam non posse conueniri coram iudice laico, maximè quia erat reus in dicta causa, opposuit fori declinatoriam. vnde fuit ora contentio super articulo iurisdictionis inter curiam ecclesiasticam ex una, & curiam secularis ex altera. Quare igitur ad quem iudicem pertinere debeat cognitio super isto interdicto restituendæ vel recuperandæ possessionis an ad iudicem secularis Regiæ Audientiæ, an vero ad curiam ecclesiasticam in qua fuit firmatum ius & de iure per dictum Abbatem.

Respondeo prima facie videri dicendum non fuisse locum fori declinatoriæ oppositorum per dictum Abbatem, sed potius iudicem secularis Regiæ Audientiæ iudicem esse competentem dictæ causæ: quia quando agitur super possessorio, vel quasi etiam in spiritualibus vel beneficialibus causis iudex laicus est iudex competens etiam inter clericos. secundum opinionem Vincetij quam recitat Ioan. Andr. in cap. fin. ext. de iudi. & in eodem cap. Antoni. de Butr. qui refert idem tenere Archidia. & Innocen. Eorum quoque sequitur opinionem Guido Papæ in quest. 1. vbi hanc assignat rationem, quod possessoriū non est quid spiritualis, sed temporale cum possessio sit facti. ut dicit Archidiac. in cap. 1. de restitutio. spolia. lib. 6. & Francis. de Zabarellis. in clement. dispensiosam in col. . in 3. opposi. q. 10. de iudicijs. & Guiller. de monte Laudu nio. in clem. 1. de causa possessio. & proprie. Videtur q. velle idē glo. in c. litte de iuramē. calū. in verbo rebus spiritualib. in qua se fundat Cardi. Zabarel. dicens eam esse notabilem. Boer.

Boer. in decisio. 69. num. 23. col. 1. 2. & 3. Vbi dicit, possessorium cause spiritualis non esse spirituale: cum non rangat veritatis medullam & attestatur hanc esse communem opinionem. Idem firmat late Gram. decisio. 78. per totam. Bald. in l. si de proprietate. num. 15. C. si à non compe. iudi. Bar. in l. Titia. num. 5. cum sequen. ff. solut. matrimo. idem in l. quoties circa fin. C. de iudi. quibus in locis dicunt iudicem secularem in spiritualibus cognoscere posse quando de facto utrum possideat quis decimas & non de iure an debeantur decimas quæficitur. Et ideo si controversia incidat de retardata, vel prorsus dene-gara solutione decimarum, index laicus competens erit; quia non esse solutas decimas quæstio meri facti est. text. in l. asseueratio. C. de non numer. pecu. super qua iudex laicus cognoscere potest etiam si ius decimarum sit spirituale: quia non de iure, sed de facto queritur. & crebiorum dicit Ozasc. decisio. 116. num. 1. Quod procedit sive simus in possessorio retinendæ sive recuperandæ possessionis. iuxta Guido. Papæ in dicta quæst. 1. & in quæstio. 207. & 58. Aufrer. de potesta. secular. regu. 2. fallen. 24. Afflictis. decisio. 24. num. 9. & decisio. 324. Didac. practi. q. in cap. 35. col. 11. ver- sic. 6. & de istis possessorijs loquitur Ozasc. in dicta decisio. 116. Et etiam sive simus in possessorio adipiscendæ, prout decisum fuisse testatur. Antoni. Thessaur. in decisio. 82. & Andr. Gail. in curia Imperiali ita obseruari. vt in capit. 38. lib. 1. obseruantiarum. Sed Guido Papæ in possessorio adipiscendæ in beneficialibus tenet contrarium in decisio. 1. num. 3. cum hoc possessorium adipiscendæ plus peccatorij, quam possesso-

rij habeat, & plus spiritualitatis, quam temporalitatis.

3° Prædictis tamen non obstantibus contrarium constat fuisse decisum apud nostrum regium Cácellarium interuenientibus Doctoribus Regie audiētis sive simus in possessorio retinendæ sive recuperandæ, sive adipiscendæ possessionis in rebus spiritualibus & beneficialibus. Et moti fuerunt quia in causa dictus Titius & Berta coniuges, erant actores, & dictus Abbas reus, & quod sic conueniendus erat coram suo ordinario etiam super possessorio retinendæ. Nam licet iudex laicus ratione rei de qua agitur esset capax, non tamen ratione personæ dicti Abbatis: qui cum esset reus petebatur condemnari. Et etiam quia constabat, tempore litis morte dictum Abbatem fuisse in possessione dictarum scribaniarum licet indebito quia constabat spoliasse dictos coniuges. Attamen quomodounque dictus Abbas possedisset ad recuperandam possessionem à manu Abbatis adeundus erat eius iudex, & coram eo conueniendus, & non potuerunt dicti coniuges ducere illum coram iudice seculari qui erat iudex ipsorum coniugum agentium. Et fuerunt adducta in contrarium earum, quæ tradit Thessaur. & Gail. vbi supra, ea quæ tradit Couarru. lib. practicar. quæstio. capit. 36. Ioann. Guiter. in practic. cano. capit. 34. lib. 1. vbi expresse aiant, iudicem ecclesiasticum esse iudicem competentem, quando agitur de re beneficiaria super possessorio inter duos clericos, vel reo existente clero. Et quod illud quod traditur per Doctores superius allegatos procedit ex indulitis per Romanos Pontifices concessis.

Et ad corroborādam hanc ultimam

L. 3 op.

opinionem & decisionem supradicti regij Cancellarij ipse illam confirmo decem fundamentis per me adductis in meis decisionibus in cap. 91. à num. 1. usque ad num. 3. quibus egregie probatur clericos & ecclesiasticas personas coram iudicibus secularibus non esse conuenientias & confirmatur in tota illa decisione, eos tam in bonis quam in personis à potestate seculari exemptiones esse ad quem locum lectorum remitto tanquam valde egregium & singularem.

SVMMARIVM.

1. **BENEPLACITVM** quando refertur ad personam concedentis, sunc gratia morte concedentis finituri.
2. Pronomina, meum, tuum, suum, nostrum, & similia semper in dubio concernunt personas.
3. Appellatio scilicet ad Paulum Papam. 4. an possit prosequi coram successore.
4. Gratia quando morte concedentis finitur, non cœnectur extincta tanquam reuocata, sed tanquam cesset voluntas concedentis.
5. Privilegia personalia cum persona extinguit, quomodo intelligatur.
6. Privilegium reale extinguitur extincta re, sicus personale extincta persona.
7. Privilegium quandoq. antequam persona finitur, extinguitur, quando priuilegiatus, priuilegio abutitur.
8. Beneplacitum quando ad dignitatem, puta Papalem seu Regiam refertur, morte concedentis non finitur.
9. Gratia simpliciter concessa non finitur morte concedentis.
10. Privilegia concessa ad beneplacitum, morte concedentis non reuocari, et si receptum est, quia tantisper durat priuilegium ad beneplacitum concessum, donec

concedens illud reuocet.

Quod verum est & si gratia verbo concedatur.

Officia concessa non possunt ad libitum auferri.

Officialis amotus ab officio & per sententiam restitutus, consequitur ex ea sententia salaryum.

CAP. XXVIII.

Responsum Don Ludouici super eo: an gratia ad beneplacitum concessa, morte concedentis finiatur.

VM dubitaret Mauritius an gratia concessa ad beneplacitum nostrum esset temporalis vel perpetua, proposuit mihi dubium an gratia predicto modo concessa finiretur concedentis morte querens super his à responsum.

Cui difficultati satisfaciendo, credo fore & esse distinguendum, quod beneplacitum aut refertur ad personam concedentis gratiam, aut refertur ad dignitatem, aut denique fit gratia simpliciter. In primo casu, scilicet quando beneplacitum refertur ad personam concedentis ut puta quando gratia conceditur ad beneplacitum nostrum, in hoc quidem casu gratia morte concedentis finitur. probat hanc sententiam tex. in cap. si gratio se de rescip. in 6. vbi si gratio se tibi à Romano Pontifice concedatur ut usque ad beneplacitum suum possis retinere. beneficia que obtines cum Episcopatu ad que fuisti promotus, postea mortuo Pa-

pailla beneficia vacant, & illius morte, gratia extinguitur. cōcordat tex. in cap. vno. in fi. ne sed. vacan. Facit pro his elegans text. ab omnibus in hunc propositum allegatus in l. 4. ff. loca Bart. in l. 4. ff. loca. Bar. in l. more majorum. num. 17. ff. de iurisdictio. omni. iudi. Idem latè in l. centesimis. §. fin. num. 9. ff. de verb. oblig. Ias. in l. non solum. §. morte. num. 2. ff. de noui oper. nuntiatio. Hippolyt. in l. fin. num. 42. ff. de quæst. Doctor. in regu. priuilegium. de regul. iur. in 6. Gozadi. consil. 22. num. 7. Et Ratio est, quia in dicto casu conditio personæ est adiecta. ut tenet glo. in dicta. l. 4. ff. loca. in verbo tollitur. facit tex. in l. si ita expressum. ff. demonstratio.

2. Pro his facit quia pronomina, meum, tuum, suum, nostrum, & similia. semper in dubio concernunt personas, quod probatur in dicto cap. si gratiose. de rescrip. in 6. & in cap. litteris. cod. titu. Quod esset secus si diceretur, ad beneplacitum Romani Pontificis: quia tunc videtur cōtemplasse dignitatem ita Lap. Domini. & Bal. in dicto cap. si gratiose. & probant per nota. in cap. quoniam Abbas de officio delega. extr. quia nomen Romani Pontificis respicit dignitatem & locum ubi est collata dignitas apostolica. ut patet in cap. 1. de constitutio. Sed Gemini. Philip. Franch. & alij in cod. cap. consulunt, considerandam esse materiam in qua cius nomen profertur, ad discernendum an referatur ad personam vel ad dignitatem & pro his facit text. & glo. in cap. dilecti. de fo-ro compe. ubi dispositio facta sub nomine proprio transit ad successorem quando materia est prorogabilis tantum dignitati.

3. Hinc inferò ad quæstionem pone quod quis appellavit ad Paulū Quart

tum, & moritur Paulus: quæstionis est an appellatio prosequi possit coram successore, & primo videtur, quod non: quia expressio persona non transmittit dispositionem ad successorem. ut in dicto. cap. si gratiose in prima part. sed contrarium est verum: cum per appellationem potius videatur voluisse adire Papā respectu dignitatis quam personæ. vide Gemin. in cod. cap. si gratiose. num. 12. circa med. nimirum ergo si extincta persona, gratia extingatur, & excipiet. Quod intelligas ita procedere ut dicta gratia non censetur extincta tanquam reuocata, sed tanquam voluntas concedentis cesseret. Aliud enim est reuocare: quia tunc ponitur voluntas contraria pri- mæ, aliud est voluntatem cessare, quia tunc ponit non esse voluntatem, vel cessare. vide Bar. in dicta. l. more majorum. num. 17. ff. de iuris. omni. iudi.

5. Ex quibus deducitur priuilegia personalia cum persona extingui. Quod intellico esse verum siue sint personalia ex parte recipientis gratiam vel priuilegium, siue ex parte illud concedentis. ut in dicto cap. si gratiose. de rescrip. in 6.

6. Hoc quidem primo amplia ut nō solum priuilegium personale extingatur cum persona verum etiam & reale, ita intelligendo, ut extincta re extingatur & priuilegium. c. & hoc diximus. 16. q. 7. cap. Abbe. in fin. de verbis. significatio. l. si usus fructus. ff. quando dies lega. ced. Quod verificatur, quando ipse res vel loca puta ecclesia ciuitas vel loca alia sacra vel profana destruuntur superiores authoritate. c. plaeuit. de consecratio. distinctione. i. vide glo. in cap. priuilegium. de regul. iur. in 6. Ex quibus aliud deducitur, quod veterius non erit vocandus aliquis clericus

cus illius ecclesiæ vel municeps illius 10 loci, sed secus si destruatur ab hosti- bus: quia tunc retinet omnia priuilegia sua, & remanent ibi clerci. c. pastoralis. 7. quæst. 1. c. qui semel. 19. quæst. 3.

7 Amplia. 2. ut nedum priuilegium extinguitur extincta persona, verū etiam quandoque extinguitur antequam persona extinguitur, Quod sit, quando abutitur priuilegio quia tunc extingui meretur. c. priuilegiū. 11. q. 3. c. reuocantes. 22. distinctio. cap. cum accessissent. de constitutio. cap. accendentibus de priuileg. & in cap. suggestum. de decimis.

8 Aut beneplacitū refertur ad dignitatē vtpinta qñ dicitur, durante be neplacito sedis apostolicæ, vel durāte regio beneplacito. Nam tunc li eet Papa vel Rex moriantur gratia vel priuilegiū ab eis concessum non extinguntur: quia sedes apostolica, vel regia dignitas nūquā moriūtur. ita expresse habetur in dicto cap. si gratiose. de rescrip. in 6. & ibi plenē per doctores. dignitas enim immor talis est, & sic semel posita semper præsumitur durare. ita Geminian. in dicto cap. si gratiose. de rescript. nu. 3. Nam licet ille qui tenet Papatum vel regnum sit corruptibilis, dignitas tamen papatus vel regnum semper est. auth. quomodo oportet Episcopos. §. licentiam. collatio. 1. corrupto igitur subiecto, non dicitur hoc non existere, sed vaccare & administratione carere. capit. cum nostris de concessio. præben. idem Gemini. in cod. cap. num. 10.

9 Aut gratia conceditur simpliciter, & in hoc casu, fateti oportet, istam gratiam morte concedentis nō extingui, sed perpetuam esse. Francif. Mar. in decisio. 514. num. 1. cum sequen. Philipp. Franch. in dicto cap. si gratiose num. 1. & alij ibidem.

Sed scias, vnu obseruari, gratias siue priuilegia ad beneplacitum cōcessa, morte concedentis non reuocari. Quod fatetur verum Andr. Gail in obseruatio. 60. num. 15. & 16. per l. iurisperitos. ff. de excusatio. tutor. & l. sufficit. ff. de condicō. indebi. glo. in cap. fin. in verbo. perpetuas. de rescrip. in 6. & allegat etiam Deci. in consil. 108. Tantisper enim durat priuilegium ad benepla citum concessum donec concedens illud renocet: quia beneplaciēum nulli legi subiacet. tex. in l. fideicō missa. §. quanquam. ff. delegat. 3. glo. ibidem in verbo. voluetis. Quod ma gis existimo verum quando gratia vel priuilegium dantur per Princi pem: quia gratia vel priuilegium dantur per Principem: quia gratia data per Principem re integra, mor te Principis non reuocatur Cassan. in consuetudinib. Burgund. in titu des justices & droitz. §. 5. n. 177. vide Ioan. Fab. in §. item si adhuc. insti tu. māda. vbi in terminis dicit, quod mandatum quod datur per Princi pem in vim iustitiae, morte concedētis expirat. vt est tex. in cap. fin. de officio delega. lib. 6. secus vero, quādo datur in vim gratiæ. vt in cap. si super hoc. cod. titu. de officio dele ga. ita etiam tenet Philippus Deci. in cap. relatum. extr. de officio dele ga. & in rubri. de constitutio. in pen. colum. priuilegium enim concessum à Principe debet esse perpetuum. vt in reg. decet de reg. iur. in 6.

Nec propterea dicendum est, if tam obseruationem quod priuilegia concessa ad beneplacitum non reuocentur morte concedentis, contraria esse dicto textui cap. si gratiose. de rescrip. in 6. quia inquit Geminia. in cod. cap. num. 13. dictum cap. loqui de gratia ambitiosa, & re stringenda. vt in cap. quamuis. de præ-

præben. videlicet de retentione frumentum beneficiorum quæ primo obtinebat impetrans, quod est contra ius, vt in cap. cum in cunctis. de elec^{tio}. & in c. quoniam quidam. 100. distin^{tio}. item est cōtra iura quæ prohibent pluralitatem beneficiorum. cap. dudum. de elec^{tio}. cap. de multa. de præbend. Et denique est contra iura quæ vetant beneficia conferri temporaliter. c. præcepta. 50. dis. Sed hæc gratia. quando aliquod officium confertur benemerito usque ad suum beneplacitum est fauorabilis, quod a iure permittitur. c. si quos de seruis. 12. q. 2. Et etiam quia beneficium late est interpretandum. cap. cum olim. de verb. signi. & dicta regula decet. de reg. iur. in 6. Et hoc voluit glo. in dicto cap. si gratiose. in verbo. expirat. & in l. fi. de constitutio. princip.

¹¹ Et adeò hoc est verum in principe, quod procedit licet gratia verbo concedatur aut fiat: quia nec per hoc morte concedentis revocatur. Nam de esse gratiæ non est necessaria scriptura secundum Archidiaco. in proclamatio sexti. in §. vniuersitati, referens se ita consuluisse adducendo cap. institutionis. 25. q. 2. & ibi per glo. pro quibus facit tex. in clemen. dudum. de sepultur. circa fi. in versi. Nos etenim. Quare recte dicimus scripturam non esse necessariā in gratia quæ sit per Principem, sufficit enim, quod aliter possit probari. pro his tex. in cap. si apostolica. de præbend. in 6. & in §. perficiuntur, insti. de donationib. Nam imperialis donatio non eget scriptura. l. sancimus. §. exceptis. C. de donationibus. & idem tenet Innocen. in capit. constitutus. in prin. de rescip. vide Bal. in l. humanum. C. de legib. in fi. vbi dicit, quod litteræ in gratijs non requiruntur ad esse, sed ad probatio-

nem. Et ideo ex quo summus Pontifex pronuntiat viuæ vocis oraculo quem Episcopum seu Abbatem, vel Rex quæ Ducem vel Comitem, à tempore pronuntiationis erit Episcopus, Dux, vel Comes, & non à tempore formationis litterarum. Et hoc videm⁹ procedere in practica, quod data in bullis apponitur à tempore concessionis, & non à tempore, quo plumbantur litteræ quo tempore litteræ seu bullæ sunt formatæ. Vnde attestatur Cassan. in cōsuetudi. Burgun. des justices & droitz. in §. 5. n. 183. hodie esse practicam in curia Romana, vt si prædecessor qui fecit gratiam moriatur ante bullas expeditas. vt successor concedat bullas super signatura prædecessoris, & quod tales litteræ vocantur de rationi congruit. Nam congruit rationi ut ea quæ fuerunt concessa per prædecessorem quæ per mortis præventionem non potuerunt expediri, quod per successorem expediantur, super quo est hodie regula Cancelleriæ Romanæ, quæ est octaua in ordine. incipiens. item voluit quod concessa per prædecessorem. Probat idē Bal. in l. si qua per calumniam col. 2. C. de episc. & cler. quod statim, quod Papa fecit gratiam simplici verbo, statim est facta collatio, sed probatio illius gratiæ non potest fieri nisi per litteras, & non per testes. Hinc etiam dicit Joan. Andr. in dicto. §. vniuersitati. quod ius quæsumum parti, per concessionem factam per Papam per eius mortem non expirat, si litteræ fuerint factæ, sed debent litteræ fieri tempore successoris faciendo mentionem de concessione prædecessoris. Quod sequitur Philip. Franch. in dicto. §. vniuersitati. & vide Philipp. Deci. in rubri. de constitutionib. & ibidem per Feln. & in cap. 2. extr. de probationib. vbi plene.

- ¹² Ex prædictis etiam id maximè notwithstanding est quod officia præsertim publica aliquibus prouisa non possunt ad libitum auferri, sed cum iusta causa, & iuris ordine seruato. arg. l. ut gradatim. §. f. ff. de munerib. & honorib. Postquam enim sunt collata alicui ab eo iniuste auferri non possunt arg. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. nisi consuetudine vel lege contrarium obtentum sit. iuxta cap. f. de consuetudi. l. de quibus. ff. de legib. Notat Boer. decisio. 149. Et dato quod d aliquis fuisse amotus ab officio, & cum postea restitutus per sententiam, & iterum inseruendo officio non soluebatur ei salarium consuetum, & pro illo officio destinatum, vertitur in dubium an ex vi sententiae, quæ ei restitutionem dedit possit peti & debearur dictum salarium. Et primo videbatur quod non: quia sententia solum iubet, ut ad officium restituere. unde videbatur ex vi illius sententiae amplius agendum non esse ut scilicet salarium præstaretur. Contrarium tamē est verum. Nam præceptum iudicis iubatis restituere ad possessionem officij non solum intelligendum est de officio, sed etiam de salario quod pro illo officio præstari solet. Primo ex eo, quia leges iubent spoliatos restituere. cap. reintegranda. 3. q. 1. l. f. ff. de vi & vi arma. Plane verbum restituere in l. positum fructus etiam continet. l. in condemnatione. §. cum verbum. ff. de regul. iur. Secundo facit, quia iubens restituere possessionem iubet etiam fructus restituere. l. si stipulatus sis. ff. de verb. signi. & l. hæc verba. ff. cod. tit. vbi iurisconsultus censet verbum restituere viri boni arbitrio fructus continere ibi. Pro viri boni arbitrio est. At viri boni arbitrium, iudicis arbitrium est. l. sed si vnius. §. prætor ait. ff. de iniur. l. vir

bonus. ff. iudicat. sol. Et aliquando is intelligitur, quando boni viri arbitrio relinquitur. l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. sig.

SUMMARIUM.

- 1 PRAESCRIPTIO inchoata contra maiorem currit continuo non obstante minori ætate heredum & successorum.
- 2 Contraria tamen opinio est vixior, ut ibi de mente senatus.
- 3 Priviliegatus succedens priuato vitetur in materia prescriptionis suo priuilegio.

CAP. XXIX.

De præscriptione 30. vel 40. annorum cepta contra maiorem an curret continuo non obstante minori ætate heredum & successorum.

- ¹ CIRE oportet præscriptionem inchoata tam contra maiorem currere continuo non obstante minori ætate heredum & successorum, quod probatur ex l. etiam ei. ff. de minorib. vbi habetur eum contra quem fuit præscriptum ante quam ipse nasceretur, restituendum esse, ex his ergo probatur præscriptionem ceptam contra maiorem currere contra minorem illius successorem cum post præscriptionem implementam lex velit dictum minorem esse restituendum. vbi videoas Bart. & in l. si prædio. ff. de in diem ad dictio. vbi

vbi dicitur, quod currit etiam contra hæreditatem iacentem, & nō datur minori restitutio aduersus talē præscriptionem. l. Emilius. ff. de minorib. l. apud Julianum. §. 1. ff. ex quibus cau. in possessio. ea. l. 2. C. si aduersus venditio. pig. Bar. & alij. in l. fi. in quib. cau. in integrum restitu. non est necessar. late Balb. in tracta. de præscriptio. parte. 6. num. 30. Ioā. Annib. in l. naturaliter. num. 254. & & sequen. ff. de usucapio. Natta in consil. 492. num. 2. Roland. in consil. 10. num. 14. volu. 2. & Surd. in decisiō. 4. num. 10. vbi dicit hanc esse cōmūnem.

Et quamvis hæc opinio communis sit & quod communis omnium opinio velit non dari restitutionem minori, & currere cōtra eum queq. præscriptionem non obstante pupillari ætate uti probant. DD. supra re lati. & admittit Oddo arti. 5. num. 51. vbi allegat Angel. Castrer. Ful goſ. Balb. Iacobi. & Vazquez. Pro qui bus etiam facit hæc ratio, quia obligatio non mutatur ex qualitate hæ redum. l. 2. §. ex his. ff. de verb. obligatio. tamen contrariam sententiam te nent glo. in l. sicut. in verbo seruanda sunt. vbi etiam Bal. num. 6. C. de præscrip. 30. annorum. Bal. in l. fi. nu. 1. in fi. C. in quib. caus. in integr. restitu. non est necessaria. Oddo. in quæſt. 90. articu. 2. nu. 11. & in quæſtio. 88. artic. 4. Facit gloſ. in l. 1. C. si aduersi. usucapio. Guido Papz. decisio. 31. Balb. in tracta. de præscriptionibus. parte. 1. sexta partis principalis nu. 33. Paleot. decisio. Rotta Romanz. 504. qui omnes tenent quod pupillari ætate durante dormit præscrip. tio quando fuit cepta cum maiore per tex. in l. sicut. C. de præscrip. 30. vel 40. annor. Facit pro his, quod in præscriptionis materia, quando pri uilegiatus succedit priuato vtitur

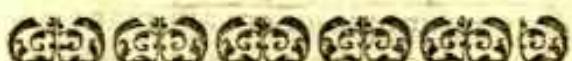
suo priuilegio pro tempore quod ce dit post successionem licet iure pri uato vtatur pro tempore ante suc cessionem secundum Petrum. Cyn. & alios in authen. quas actiones. C. de sacro sanct. Eccles. vbi laſ. num. 36. & sequen. dicit communem, & in fisco est text. in l. fiscus cum in pri uati. C. de iure fisci Peregrini. de iure fidei lib. 6. titul. 1. numer. 35. sic ergo in minore qui postquam successit maior debet uti iure mi noris, & sic præscriptio dormire debet durante pupillari ætate, sicut quādo esset inchoata contra ipsum. Et secundum hanc opinionem fuit in Regia audientia nemine discre pante decisum, quod licet præscrip. 30. vel 40. annorum fuerit cepta cum maiore cui postea pupil lis succedit, quod durante pupillari ætate dormit, & deducitur tempus pupillaris ætatis de medio per do trinas superius allegatas. Et qui hæc sequuntur opinionem affirmant do trinas facientes pro alia opinione superius relata procedere in præscri ptionibus conuentionalibus, vel mi noribus 30. vel 40. annorum prout expresse distinguit Balb. vbi supra. & notat Oddo etiam in loco supra citato. Et sic fuit conclusum in Re gia Audientia inter nobilem Alexá dr. de Alentorn ex una, & nobilem Gispertum de Guimera partibus ex altera. vbi fuit ventilatum utrum tempus pupillaris ætatis Francisci Monmany esset subducēdum à præ scriptione. 40. annorum allegata per dictum de Guimera aduersus hypothecariam intentatam pro pensioni bus censualis quinquaginta libra rum annualium per dictam

Alentorn petitis.

(.)

SUMMARIUM.

- 1 SECVRITAS concessa seruanda est euā quād sit in debite concessā, & etiam quād hosti concessā sit, ac quamvis aduersus delictum concedatur.
- 2 Securitate concessa pro certo tempore non gaudet ille quis post dictę securitatis concessionem parat se fugę, & sarcinas colligit, bonaq. mobilia alijs custodienda dat.
- 3 Securitas tacitam habet conditionem, nisi impetrans nouam prebeat offensionis causam.
- 4 Securitas non trahitur ad noua delicta que post concessionem contingunt.
- 5 Securitas non amittitur, quando is qui securitatem obtinuit non ex proposito & deliberate deliquerit scilicet, quando provocatus se defendendo licet modum in culpatet tutele exceferit.

CAP. XXX.

Respon. An securitas ali cui delinquenti concessa sit ei seruanda.

PROPOSUIT Mau-
rius, quād cum
Titius deliqueret,
& ob id esset banni-
tus obtinuisseque
pro certo tempore à
Principe saluum conductum vel se-
curitatem & paulo post dictam se-
curitatem delinquisset de nouo, quā-
sicut, an dictus Titius propter deli-
ctum de nouo commissum amittat
dictam securitatem & saluum con-
ductum; ita ut contra illum cognos-
ci possit de delictis ante dictam se-

curitatem per eum commissis.

Respondeo, anteponendam esse
regulam qua habetur, quād securi-
tas seruanda est, etiam quād indebi-
te concessa sit. iuxta Bald. in consil.
490.col.2.vol.1. Signor. consil. 102.
num.2. Menochi.casu.336.num.33.
Et ea est ratio, quia non debet quis
circumueniri sub fide publica. secū-
dum Cyn. in l. 1. passenti. C. de his
qui ad eccles. confu. Bar. in l. is qui
reus.num.12. ff. de publicis iudi. Et
ad eo est vera hæc regula quād nec
hostis est decipiēdus.l.conuentio-
ff. de pact. Et idē est dicendum licet
aduersus delictum concedatur. iux-
ta Bar.ibi.num.1.Ias. num.3. Oldra.
Albert. Angel. Signor. Salicet. Imol. &
alios citatos à Menochio in consil.
100 num. 196. Sed hæc regula limi-
tatur, quando dicta securitas cōces-
sa est ad certum tempus, & eo durā-
te is qui obtinuit saluum cōductum
vel securitatem parat se fugę, & sar-
cinas colligit, bonaq. mobilia alijs
custodienda dat: quia in hoc casu ille
talis dicto beneficio gaudere non
debet. Et hunc casum Mantuæ con-
tingisse refert Surdus in sua decisio.
306. commemorans prætorem Man-
tuæ ad instantiam partis, sumptis
prius de prædictis informationibus
iussisse dictum affidatum carcerari,
& senatum dicti prætoris sententiam
in causa appellationis confirmasse.
Idque optima ratione; quia debitor
suspectus de fuga carcerari potest
etiam postea reseruatis plenarijs pro-
bationibus. Angel. in l. nemo carce-
rem. C. de exactorib. tributor.lib.10.
refert Imo. in l.2. in prin. col. pen. ff.
soli. matri. Roman. in l. si fideiussor.
§. fin. ff. qui satisfare cogant. Et adeo
hoc est verum, quād & ipse debitor
potest per creditorem authoritate
propria capi ad ducendum illum co-
ram iudice.l. ait prætor. §. si debiro-
rem.

rem. vbi Bar. Angel. & Cum. ff. quæ infrau. creditor. glo. institu. de actio. in princ. glof. & Bar. in authen. vt iudi. sine quoquo. suffra. in versic. necessitatem. Bald. in titu. de pace fir. §. 1. Ruin. in consil. 18. num. 4. volumi. §. vbi infinitos allegat. Dueñas in regul. 275. in princ. Natta in consil. 430. num. 5. Nec ideo dicendum est, dictum saluum conductum seu securitatem per huiusmodi detentionem & capturam vulnerari: quia cum dictus saluus conductus intelligatur rebus sic stantibus, mutato rerum statu non prodest capit. fin. de hereti. I. cum quis in prin. ff. de solutionibus. Et attenta hac ratione dicit Roman. in l. 4. §. si seruus. num. 10. ff. de acquir. possess. quod securitas expirat deficiente eo rerum statu, qui erat tempore concessionis.

Habet enim securitas tacitam conditionem, nisi impetrans nouam p̄beat offensionis causam. Vital. in tracta. clausular. in tit. nil nouan. securi. pendens. colum. 2. circa fin. Nellus in tracta. de banni. in 2. part 2. tempo. in quest. 16. Blan. in praxi crimi in §. datis defensio. num. 59. Nam quæ de novo emergunt, novo indigent remedio. I. de attate. §. ex causa. ff. de interrogator. actionib. Cranet. in consil. 680. num. 15. Alia etiam ratione probatur, quod mutato rerum statu, idest superueniente noua offensionis causa per impetrantem commissa dicta securitas non proposit: quia dicta securitas non trahitur ad futura delicta quæ post concessionem continentur. Secundum Signor. in consil. 103. num. 3. Areti. in tractat. maleficiar. in versic. fama publica. quest. 5. Quod pro indubitate firmat Bellous in tracta. de remili. parte. 9. tit. de saluo conduc. num. 52. & 60. Imo

multi fuerunt in sententia & opinione, quod delinquendo post fidem publicam ita priuetur illius beneficio, ut puniri possit pro delictis quæ etiam ante concessionem admiserat. vt per Roma. Angel. Nel. Vital. & alios quos supra citauit, dum volunt, quod delinquendo perdat gratiam: quia committendo post securitatem concessionam de novo delictum nulla causa interueniente presumitur illum delinquentem dolose dictam securitatem impetrasse. Probatur etiam predicta ratio ex eo, quod priuilegium ei non prodest, qui illo abutitur I. nullus. & I. iudicatos. C. de iudicis. ita Nelli. in dicta. q. 16. Blan in loco citato. num. 53. vbi ait, priuilegium non esse seruandum ei qui ideo impetravit, ut tutius sub illius clypeo delinqueret. Menochi. casu. 357. nu. 15. Maxima etenim est presumptio, quod per dolum impetraverit, quando statim cepit res suas compondere, & se ad fugam accingere. Nam qualis fuerit animus in precedentibus colligitur ex his quæ postea gesta sunt. I. sed Italianus. §. proinde. ff. ad macedonian. Confirmat etiam p̄dicta latissimè Prosperus Farina. de carcerib. & carcer. q. 29. n. 59. vbi inter alia refert, in ciuitate Padua contigisse, quendam bannitum cui fuerat concessus saluus conductus tuto, liberisque adeundi ciuitatem ipsum ingressum fuisse illam & in continentem commisso delictu moneta falsam & adulterina expedito, & commemorat, quod ob hoc nihil patrocinante sibi concessio saluo conductu illu laqueo fuisse suspensum. Ex predictis ergo amice habes predictam limitationem nostram tunc obtinere locum & intelligendam esse, qñ is qui obtinuit saluū conductū deliquerit ex proposito & deiberate, apparet q. quod dictum saluū conductū sibi procurauit causa

M commit-

committendi delictum: quia tunc cum priuilegio & saluoconducto abutatur debet perdere illum. Atque 5 ideo venit hæc nostra limitatio sublimitanda vt secus sit quando is qui securitatè obtinuit nō ex proposito & deliberatè deliquerit, sed vt puta prouocatus se defendendo licet etiā modum inculpatæ tutelæ excesserit; propter quem excessum quamvis puniendus sit per nota. in l. vt vim. ff. de iusti. & iur. non tamen beneficium dicti salui conductus amittere debet quoad delicta præterita, cum à principio non fuerit suæ intentionis delinquere. ita Blanch. in practi. crimi. in §. datis defensionib. num. 4. versic. Pro concordia distinguerem. Menoch. de arbitrar. lib. 3. casu. 337. num. 15. Ioseph. Ludouui. in decisio. 11. num. 31. Is enim qui aliqua iusta causa interueniente vt puta ad sui defensionem deliquerit tunc non dicitur ob id saluum conductum rumpere. l. verum. ff de fur. Et adeò hoc est verum, quod licet ille qui prouocatus deliquit veniat pena ordinaria delicti per eum commissi puniendus, non tamen potuerit ex primis delictis pro quibus fuit concessa securitas retineri: quia cum prouocatus deliquerit, non dicitur contra securitatem delinquisse. 1. 2. C. de calumniatoribus. Vide de his late Farinaci. de carceribus, & carcera. questio. 29. num. 61. Et iuxta hanc sententiam sentire videtur Regium concilium.

SUMMARIUM.

- 1 PACTVM de futura successione in recerta, valet.
- 2 Pactum in capitulis nuptialibus absque acceptatione, non valet.
- 3 Donatio facta absenti absq. eius, vel no-

tarj seu legitime personæ acceptatio-
ne non valet.

- 4 Donatio quando facta est infantidebet adhiberi persona que illam acceptet sic & in donatione facta ecclesie vel pie cause.
- 5 Secus quando infanti tanquam tertio est restituenda res donata.

CAP. XXXI.

An pactum de hæreditandis fi-
lijs in capitulis matrimoniali-
bus adiectum quod nec fuit
acceptatum nomine filiorum
nec stipulatione, vel iuramen-
to roboratum valeat.

E T R V S Ioannes Duran alias Llimona de Olefia uxorem duxit Eulaliā Llimona cui Eula- lia auia sua donatio nem fecit de Manso Llimona cum eius terris in dicta parrochia de Olefia citis. Et inter dictum Ioannem Duran, & dictam Eulaliā coniuges, ac dictam Eulaliā auiam fuit conuentum quod filij nascituri ex dicto matrimonio de maiori in minorem essent hæredes dictæ hæreditatis seu Mansi Llimona & aliorum bonorum per dictam Eulaliā auia dictæ Eulaliæ nepti donatorum. Et propter imperitiam notarij in dictis capitulis matrimonialiibus non fuit appositum iuramentum nec stipulatio notarij, nec dictum pactum fuit per aliquem nomine filiorum nasciturorum acceptatum, fuit dubitatum an dictum pactum esset va lidum: quia filius natu maior dicebat hæreditatem ad se petrinere.

Tria

Tria in facti specie proposita occur-
runt dubia.

Et primum est an dictum pactum quod est de futura successione sit va- lidum cum non sit iuramento robo- ratum. De hoc dubio fuit in aula Reuerendi Cancellarij disputatum & omnes Doctores dictæ aulæ incli- narunt dictum pactum valere etiam si non esset iuramento confirmatum attento dictum pactum non erat de successione vniuersali, nec de quota hereditatis, sed de re certa videlicet de bonis per diem Eulaliam autam donatis per doctrinam Bar. i consil. 72. ubi dicit valere pactum de futura successione in re certa quem sequuntur Alexand. in consil. 28. nu. 11. & in additio. ibi. vol. 3. Deci. in l. pactum quod dotali. num. 12. C. de pact. Curt. iun. consil. 1. num. 16. Idem Deci. in consil. 225. & consil. 64. in fi Ias. in l. stipulatio hoc modo concepta. num. 29. versi. 1 ff. de verbor. obliga. Crauet. consil. 19. num. 6.

Sed dubium & maius est an dictum pactum sit validum eo quod non erat acceptatum nomine filiorum nasciturorum, nec per patrem, nec per notarium, nec in dictis capi- tulis reperiebatur stipulatio, nec ali quod verbum vim stipulationis vel acceptanceonis denotans. & in hoc dubio fuit conclusum pactum prædictum nullius fuisse roboris vel mo- menti, & consequenter potuisse dictam Eulaliam coniugem dicti Ioan. Duran, non obstante dicto pacto de prædicto manso, & alijs bonis per dictam Eulaliam eius autam sibi donati disponere. Quod duobus præcipue fundamentis probatur.

Et primo, quod donatio facta ab- senti non valet nisi fuerit per dona- tarium acceptata, vel a notario seu alia legitima persona nomine do-

natrij notatur in l. absenti. ff. de donationibus, & in cap. si tibi absen- ti. de præben. lib. 6. Atque ita cum dicti filij essent absentes: quia non erant nati & minus concepti, ipsis ignorantibus & non acceptanti- bus, nec altero eorum nomine, non potuit valere dicta donatio.

Secundo adducebatur text. in l. si quis in emancipatum. C. de do- nationibus. ubi dicit tex. quod quan- do pater donat filio emancipato in- fanti qui fari vel consentire non potest ut sustineatur donatio oportet, quod adhibeat seruus vel alia legitima persona qui nomine in- fantis donationem acceptet, vel consensum præstet, & hoc idem no- tant ibi Bal. & alij. Sic in proposito quia ipsis filij, consentire non potue- runt cum non essent in rerum natu- ra debuit vel dictus Joannes Du- ran vel notarius seu alia legitima persona stipulari pro ipsis filiis vel donationem cum dicto pacto eis fa- ctam acceptare. & facit quod dicit glof. in l. illud. C. de sacrosanct. ec- clesi. ubi not. Bart. & Bald. ac alij ubi dicunt, quod donatio facta ec- clesiæ, vel pīx causæ, seu pauperi- bus in genere non valet, nisi aliquis dictam donationem pro ipsis ecclē- sia vel pauperibus acceptet. Et ra- tio predictorum est, quia donatio requirit duorum consensum dona- toris scilicet & donatarij. l. consen- su. & ibi glof. magistralis. ff. de ac- tionibus, & obligatio. & in l. r. in fin. & ibi glo. ff. de contrahēn. emp- tio. Et ideo cum ecclesia, pīa causa, pauperes incerti, & sic etiam filij nascituri non possint consentire ut sustineatur donatio adsintq. requi- sita necessaria scilicet consensus donatoris & donatarij opottet, quod aliquis consentiat pro eo qui per se non potest consentire. Et in

M 2 terminis

terminis quod requiratur acceptatio notarij, vel alterius legitimæ personæ in his & similibus pactis quæ sunt fauore filiorum nasciturorum tenet Guillelm. Benedict. in cap. Raynuntius. in verbo duas habens filias num. 200. extra de testamen. & in verbo. & sobolem. num. 48. Boer. decisio. 172. num. 4. & 5. & clariss Ranchor. in addi. ad Guido. Papæ decisio. 267. Et idem innuere videtur idem Guido Papæ in decisio. 267. ibi stipulatione sponsum futurum vel notarium interposita, magis in specie in decisio. 505.

Sed contra hanc decisionem videtur tenere idem Guido Papæ in consil. 12. Attamen ibi loqui videatur in diversis terminis scilicet quādo pater donat filio in contractu matrimonij & filijs ex eo nascituris. Sed contrarium tenet Ioan. Philip. in suis responsis. Respon. 10. num. 9. vide eos.

⁵ Sed re postea iterum recognita fuit in casu predicto aliter decisum & declaratum in fauorem dicti pacti. Et ratio fuit, quia consideratum fuit, quod decisio superius facta procederet quando simpliciter inter ipsos coniuges fuisset conuentum pactum predictum, sed in nostro casu pactum predictum fuit conuentum, non solum inter dictos coniuges, sed etiam inter dictam Eulaliam auiam & donatricem ut patet in illis verbis. Item es pacta entre dites parts, quæ verba compræhendebant etiam dictam Eulaliam donatricem & sic fuit dictum Mansatam de Llimona de qua agebatur donatam fuisse ea conditione ut per Eulaliam iuniorem donatariam restitueretur filio suo natu maiori. Et consequenter esse in terminis. I. quotiens. C. de donatio. quæ sub modo, per quā

dispositum reperitur quod valet pactum in fauorem tertij appositum in donatione, quod res donata illi tertio post aliquod tempus restituuntur, & per dictum pactum inter donatorem & donatarium cōuentum acquiritur actio utilis illi tertio etiā ante illius consensum vel ratificationem not. Couar. lib. 1. variar. resolution. cap. 14. num. 2. tradit Antoni. Peregrini in tracta. de fideicomis. art. 51. num. 16. & artic. 1. num. 16.

Et licet ex huiusmodi pacto in fauorem tertij apposito acquiratur ius ipsi tertio etiam si nullus pro illo tertio acceptauerit, nec pro illo stipulatus fuerit ut not. Couar. vbi supra num. 11. tamen possunt donator & donatarius à dicto pacto recedere antequam ille tertius acceptet, maximè quando non venit dies restitutionis. ut tradit Peregrini. vbi supra num. 45. & 48. Et ideo fuit dubitatum an reuocatio facta per secundam donationem de eisdem bonis factam per dictam Eulaliam iuniorem Bernardo filio tertio genito ex dicto matrimonio iuxta l. quotiens. C. de rei vendi. & secuta traditione dicto secundo donatario, fieri potuerit. Et fuit resolutum, quod licet regulariter huiusmodi donationes seu pacta in eis in fauorem tertij apposita non iurata nec stipulatione vallata reuocari possint. Tamen quādo facta fuerunt fauore & contemplatione matrimonij, huiusmodi pacta sunt irreuocabilia, ut not. Vincenç. de Franch. decisio. 205. & in Cathalonia est expresse dispositum per constitutionem Regis Petri. 3. quæ incipit. à foragitar fraus. in titu. de promesa de dot. Et ita fuit decisum referente Hieronymo Torner regio consiliario.

SVM.

SUMMARY M.

- 1 IN Causis suspicionum proceditur sum
marie.
- 2 Suspitionum cause debent allegari in
bac patria quando Doctores Regis
senatus allegantur suspecti quod est
scus de iure communi.
- 3 Concluditur in causa pluribus modis &
declarantur predicta ac resoluuntur
de mente senatus.

*respon
nes per
solles p
Conclu
in Caus
reter
Ecc*

CAP. XXXII.

An post conclusum in causa ad-
mittantur articuli ad effectum
habendi responsones perso-
nales.

IN causa suspicionum allegatarum adver-
sus magnificum Michaellem Salba & de
Vallefica per nobilem
Carolum de Vilademanys lapsis octo
diebus per constitutionem Regis
Ferdinandi in titu. de recusacions
de tots jutges. cap. 2. præfixis ad
pronuntiandum in dictis causis sus-
pitionum fuerunt pro parte dicti de
Vilademanys oblati articuli, & peti-
tum, quod dictus Salba responde-
ret dictis articulis fuit dubitatum
an teneretur respondere. Et inciden-
ter dum de prædictis agebatur fuit
dubitatum etiam quid faciendum
sit in causis contrarij imperij quado
offeruntur articuli lapsis decem die-
bus præfixis per constitutio. Regis Ferdi.
in titu. de suppli. cap. 2. & cap.
13. Et quid in causis supplicationum
in forma ab interlocutoria quæ sic-

ri & decidi debet ex eisdē actis iux-
ta constitutionem Regis Caroli Imper.
in cod. tit. de suppli. cap. 8.

Et prima facie videtur dicendum
quod in dictis causis debent admit-
ti responsones personales etiam lap-
sis dictis temporibus : quia in dictis
causis proceditur summarie ut patet
ex dispositionibus dictarum consti-
tutionum quæ certum ac breue tem-
pus statuunt ad probandum & deci-
endum eas, & in causis summaris
etiam post conclusum in causa vel
lapsis temporibus quæ a iudice pre-
fixa sunt iuxta clemen. s̄epe de ver-
bor. signi. admittuntur articuli ad
effectum exigendi personales respo-
sones alterius partis iuxta glo. in
verbo. interrogabit. in dicta clemen.
s̄epe. & not. ibi Cardinal. in §. & quia.
num. 8. Cachera. in decisio. Pedemō.
10. num. 4. qui alios allegat.

Secundo facit quod tradit Co-
uart. lib. practi. qq. cap. 2 5. num. 3.
vbi dicit, quod iuxta pragmaticam
illius regni, quando dicitur suspec-
tus aliquis ex Regis auditoribus
debent allegari causæ suspicionum
prout etiam in hoc Principatu ob-
seruatur contra dispositionem iuris
ciuilis, quæ tantum partis iuramen-
tum requirit ut per glo. & DD. in l.
apertissimi. C. de iudicijs. Et distin-
guit, quando recusatur iudex ante
vel post conclusum in causa prin-
cipali, ut si orta fuerit causa post
conclusum in causa admittatur pars
ad probandum etiam testibus. iuxta
doctrinam Imolæ, Fran. Felini, & De
cij per eum allegatorum ibi num.
2. in versic. Sic & post scilicet Fe-
lini in cap. pastoralis. num. 17. Deci.
num. 9. de exceptio. Franc. in cap.
eum speciali. num. 22. de appellat.
Si vero ante processus denuntiatio
nem orta fuerit etiam si recusans
post cognitionem illius causæ habue-

rit non admittatur recusatio ut probari possit testibus, sed tantum iuramento ipsius iudicis recusati iuxta doctrinam Ioan. Andr. in cap. 2. de ordi. cogni. num. 19. Domini. in cap. iudex. de officio delegat. in 6. quæ adaptari possunt ad nostrum casum in quo ortæ erant suspicionū causæ allegatae ante conclusionem in causa principali ut etiam per responsiones personales dicti iudicis, quæ petebantur probari possent.

Verum his non obstantibus videbatur contrarium esse dicendum. Primo, quia de iure cōmuni tribus modis cōcluditur in causa, vel partium conuentione, & quando renuntiant terminis probatorijs, vel dispositio ne legis ut quia iure communi vel municipali certus est præfixus terminus causæ vel ab homine ut quia iudex pronuntiauit esse conclusum in causa. Et licet, quando est in causa conclusum ab homine aliqui teneat posse iudicem cogere partē ad respondendum articulis saltem ex officio, tamen quando conclusum fuit partium conuentione vel dispositio ne legis est indubitatum non posse etiam ex officio partem cogere ad respondendum super articulis post conclusum in causa oblatis. ita Menochi. de arbi. iudi lib. 2. casu. 51. Et sic cum iuxta constitutio. Regis Ferdinand. sit præfixum certum tempus ad decidendas causas suspicionum, illudq. erat clapsum tempore quo oblati fuerunt articuli super quibus petebantur responsiones, est certum, quod à lege erat iam in causa conclusum non solum in causa principali quia iam erat denuntiatus processus, sed in causa suspicionum, quia lapsus erat terminus præfixus à lege. ut per Felin. in cap. cum dilectus. nu. 28. de fide instrument. Menoch. lib. 1. de arbit. iudi. q. 35. num. 6. Gutier.

lib. 1. practi. qq. cap. 109. num. 1. siccq. nō licere iudici cogere partem ad respondentum. ut per Mascar. de probatio. conclusio. 1177. nu. 44. Et ratio est, quia lex præfigendo certum terminum causæ videtur illum præfigere in modum præscriptionis, & lapsus termino est ius quæsumum partibus quod iudex ex officio etiā tollere non potest. Felin. in cap. licet causam. num. 17. de probatio. Mascar. qui plures alios allegat. de probationib. conclusio. 1230. num. 35. Vnde licet controvèrtatur inter Doctores an lapsus termino à iudice assignato admittantur partes ad probandum quando ius partis non fuit factum deterius ut per Mascar. in dicta conclusio. 1230. Attamen lapsus termino legali est indubitatū quod non possunt admitti, nec potest iudex eum prorogare ut per eundem Mascar. ibi num. & not. DD. in 1.2. si quis. ff. de re indi. Neque obstant incōtrarium adducta videlicet, quod in causis summarij etiam post conclusum in causa admittuntur probationes per responsionem partis: quia illud verum est iuxta tradita in dicto cap. sapè de verb. signi. & ratio est, quia in illis propriè non cōcluditur causa, sed dilationes conceduntur arbitrio iudicis eas prorogando & restringendo prout sibi videatur. At in casu nostræ constitutionis licet procedatur summarie in causis suspicionum, quia est præfixus terminus tantum octo dierum & non seruantur termini iuris tamen terminus est certus à lege præfixus, & sic iuxta superioris adducta lapsus eo, est in causa conclusum. Nec potest iudex dictum terminum prorogare.

Nec secūdo obstat quod tradit Couarru. vbi supr. tum quia ratio assignata per ipsum non cōcludit, quia ut ille ait, quando post conclusum in causa

causa allegatur iudex suspectus ex causa orta ante conclusionem potest fieri probatio per iuramentum iudicis, assignat rationem, quia in causis suspicionum proceditur summa-riè & in summijs admittuntur, responsones etiam post conclusum in causa. Hæc ratio non cōcludit, quia ut ille ait non erat conclusum in cau- sa suspicionum, sed in causa principali in qua non procedebatur summa-riè. Et sic doctrina glos. in dicto cap. sepe superius allegata in qua fundat rationem, procederet quando in causa principali procederetur summa-riè & post lapsos terminos à iudice præfixos allegaretur iudex suspectus.

Secundo, quia doctrina Couarru, licet in se esset vera tamen est diuer- sa à nostro casu, nam ibi non dicit, quod in causis suspicionum sit per pragmaticam præfixus certus terminus ad decidendum causas susplitio- num nec dicit, quod terminus ali- quis esset in ea à iudice præfixus qui elapsus esset, sed tatum quod in cau- sa principali erat conclusum. In casu vero nostro est diuersum: quia per constitutionem Regis Ferdi, est ter- minus præfixus in causis suspicionū, & tempore quo fuerunt oblati arti- culi non solum in causa principali erat conclusum in causa, verum etiā in causa suspicionum: quia erat elapsus terminus à lege præfixus. Et ita concurrebant duæ conclusiones in causis principali scilicet, & suspicionum. In casu tamen nostro fuerunt admissæ responsones, & prouisum quod dictus de Salba responderet di-ctis articulis conuocatis tribus aulis ea ratione quia articuli oblati non continebant nouam materiam, sed declarabant quod iam antea deduc- tum erat, & sic erant declaratorij. Et sic fuit dictum, quod ad declara-

tionem eorum, quæ antea adducta fuerunt possunt offerri articuli etiā post conclusum in causa conclusio- ne legali ad effectum habendi respo- sitiones personales per ea quæ tradit Menochi, dearbit, casu, 51. in dicto num. 18. die 29. Nouembris 1601.

SVMMARIVM.

FISCUS Aduocatus in hac patria in quantum utitur officio aduocati non remouetur proprie sufficionem, quod secundum quando iudicantis offi-cio fungitur.

III. DE IUDICIIS SUSPICIONUM.

CAP. XXXIII.

An si aduocatus fiscalis sit sus- pectus reo, remouetur non solum à voto in decisione cau- sae verum etiam ne interuenire possit in instructione pro- ceclius.

I E. 23. Februa. 1602. conuoçatis tribus au- lis fuit propositū per suam Excellentiam quod Iacobus Pineda fisci aduocatus erat suspectus. t. Ba- dia reo in carceribus detento & de- claratum iam, quod causæ suspicio- num allegatæ procedebant, an dictus Pineda poterat ut fisci aduoca- tus interesse in causa non obstantib. dicti suspitionibus. vota fuerunt di- uersa. Aliqui fuerunt voti, quod dictus Pineda non poterat interuenire in causa non solum vouchendo in de- cisione illius, verum etiam nec fir- mare scedula per fisci procuratore in

in dicta causa offerendas nec interef-
se in Regio concilio dum de dicta cau-
sa tractaretur. Alij fuerunt voti, quod
dictus Pineda fisci aduocatus pote-
rat interesse instructioni processus,
firmare scedulas & præsens esse in
concilio dum fieret relatio & lege-
retur processus, sed quod non pote-
rat vovere, nec præsens esse dum cau-
sa decideretur, sed quod erat nomi-
nandus alius aduocatus fiscalis qui
assisteret & voveret in decisione dic-
te causæ. Maior vero pars trium au-
larum fuit voti quod fisci aduocatus
ut fisci aduocatus non potest allega-
ri suspectus, quantumuis sit inimi-
cus rei, vel in eius personam concur-
rat alia causa propter quam iudex
allegari possit suspectus. Verum quia
in Cathalonia fisci aduocatus vtitur
& fungitur duobus officijs aduocati
scilicet & iudicis: quia habet votum
decisuum, & eius votum connume-
ratur in numero aliorum doctorum,
ideo fuit visum dictæ maiori parti,
quod in quatum fisci aduocatus fun-
gitur iudicis officio potest allegari
suspectus & sic quod potest remoue-
ri ne habeat votum in causa, sed alius
nominetur ad vovendum, ne ius
Domini Regis deterius fiat, & ne
decidatur causa sine voto fisci ad-
uocati quatenus vero fungitur offi-
cio aduocati non potest allegari
suspectus, & sic quod potest inter-
esse instructioni processus, suppli-
cationes, & scedulas firmare, & præ-
sens esse in concilio non solum dum
fit relatio & lectura processus, ve-
rum etiam dum causa deciditur ad
informandum & allegandum pro
parte fisci procuratoris
quicquid vo-
uerit.

SV M. MAR IV M.

- ¹ TEMPORA probatoria non cur-
rant subcumbenti in altercatib-
benti tamen, iustam causam quod
dignoscitur quando non fuit in expen-
sis condemnatus.
- ² Quod est secus si subcumbens supplicaue-
rit a prouisione que fuit posita confirmata:
nā tunc a die dictæ prouisionis
cum non habuerit causam currunt
tempora probatoria.

CAPITULUM XXXIII.

An subcumbenti in altercatis cur-
rant tempora probatoria si ha-
buit iustum causam proponen-
di altercata.

N aula Reuerendi
Cancellarij fuit du-
bitatum referente
Hieronymo Senjust
Regio cōsiliario an-
ci qui subcubuit in
altercatis currant tempora probato-
ria & instructoria, quando ipse ha-
buit iustum causam faciendi alterca-
tum cum per constitutionem anni
1585. cap. 70. in titul. de excepcions
per impedir &c. cap. 5. & capit. 71.
¹ quæ est in titul. de altercats. Et fuit
decisum, quod si habuit iustum cau-
sam quod dignoscitur si non fuit co-
demnatus in expensis tunc non cu-
currerunt tempora per ea quæ notat
Decius in cap. ex ratione num. 10. in
fin. de appellatio. Felin. in cap. licet
causam num. 18. limi. 14. de proba-
tionib. sed iterum fuit dubitatum
si iste subcumbens qui habuit iustum
causam deducendi altercata suppli-
cauerit

cauerit à prouisione, & in causa supplicationis fuerit prima prouisio cōfirmata an tempora cucurrerint saltem à die prouisionis aqua supplicauit. Et fuit decisum quod cucurrent tempora. Et ratio fuit assignata: quia licet usque ad diem primam prouisionis habuerit iustum causam, à die tamen dictæ prouisionis nullam habuit ideo à dicta die habuit locum dispositio dictarum cōstitutionum.

SVMMARIVM.

INTERESS E mercantile soluitur mercatoris hereditati (ei enim qui non est solitus negotiari) a die litis motæ per mercatorem prefatum usque ad illius obitum, postea autem, soluitur in interess e commune.

CAP. XXXV.

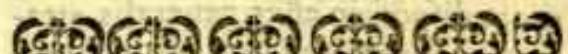
An heredibus mercatoris qui causam inchoauit debeatur in interess e mercantile à die obitus ipsius.

DIE 21. Maij. 1602. in causa vertente inter Gasparé Isern quondam mercatorē ex una, & Gasparé Xarquies botigeriū telaru ciues Barcinonae partibus ex altera, per dictum Isern fuit mota lis ratione quarundam litterarum cambij lite pendente, decepsit dictus Isern, & prosecuta fuit lita Ele na eius vxor tam nomine suo proprio ut tenens & possidens hereditatem viri sui, quam ut tutrix filij sui im puberis fuit condemnatus ad soluen

dum interesse mercantile à die litis motæ usque ad obitum dicti Isern à die vero obitus dicti Isern: quia non constabat quod dicta Elena esset solita negotiari. fuit tantum condemnatus ad interesse commune scilicet unius solidi pro libra secun. Micha. Ferr. observationum par. 3. cap. 387. referente Hieronymo Turner Regio consiliario. not. causæ fuit t. Perez.

SVMMARIVM.

- 1 **D**ISPOSITIO impediens libertatem matrimonij, non sufficit.
- 2 Dispositio prohibitiua contrahendi matrimonium cum certa persona, sustinetur.
- 3 Voluntatis testatoris declaratio probatur plenè per tres testes.
- 4 Dispositio generalis & si prohibitiua, sustinetur saurore pœcuse.
- 5 Pauper dicitur is qui honorifice vivere non potest secundua qualitate in persona, quod est iudici arbitrarium.
- 6 Dispositio in favorem consanguinitati vel affinis, in dubio sencetur potius facta intuitu consanguinitatis aut affinitatis, quam paupertatis.
- 7 Dispositio sencetur facta intuitu pietatis non autem consanguinitatis, quando alias non valceret.
- 8 Secus est ut ibi de mente senatus.

CAP. XXXVI.

An poena apposita filiæ contra henti matrimonium sine consensu & voluntate matris lux sit valida & an fauore pœcæ causa sustineatur & an si poena illa sit applicanda consanguineo descendenti & pauperi sustineatur

neatur ac si in fauorem piæ causæ sit apposita.

VALLGORNERA

N instituit hæredem suam Angelam filiā & expresse prohibuit ei ne contra heret matrimoniu sine consensu, licentia, & voluntate marris suæ quod si contraheret voluit quod priuaretur certa parte bonorum sibi relictorum & applicaretur vel in ea succederet Thomas de Oriz eius ex alia filia prædefuncta nepos. Constatbat, quod dicta Angela cōtaxerat matrimonium cum N. de Blanes domicello sine voluntate dictæ matris suæ immo ea cōtra dicente. Vnde Thomas de Oriz petit bona prædicta sibi adiudicari. Et causa in audiencia discussa per omnes concorditer fuit resolutum dictam dispositionem de iure non subsistere tanquam impeditiuam libertatis matrimonij per text. in l. cum tale. §. si arbitratu Titij. ff. de conditionib. & demonstra. vbi DD. Manti. de coniectur. vlti. volun. lib. 11. titu. 19. nu. 1. & 4. latè Emanuel Acosta. in dicto. §. si arbitratu.

Sed quia pro parte dicti Oriz fuit prætensum, quod licet in testamento dicta dispositio esset generalis, attamen voluntas testatoris fuit facere specificam prohibitionem ne scilicet contraheret matrimonium cum dicto Blanes, quæ d' iure fieri potuit. ut in l. sed si hoc. §. cum vlr. ff. de conditionib. & demonstratio. Manti. dicto titu. 19. num. 6. Acosta vbi supr. limi. 5. & hoc constabat ex processu per dispositiones notarij qui receperat testamentum & trium testium instrumentalium qui deponebant testatorem voluisse exprimere ne pos-

set contrahere nuptias cum dicto Blanes. Verum cum dicta expressio certæ personæ videbatur quodammodo infamatoria honoris dicti Blanes noluit dictam specificam prohibitionem scribi facere in testamento inductus & persuasus adhoc per eosdem testes. Attamen licet per dictos tres testes & depositionem notarij esset plenè probata intentio dicti Oriz quoad specificam voluntatem testatoris: quia vbi agitur d' declaratione voluntatis testatoris sufficiunt duo vel tres testes, quia non constabat plene dictam Angelam antequam nuberet habuisset notitiam dictæ voluntatis quinnimo cum aliter esset scriptum in testamēto credere debuit quod scriptum erat & non aliud. Fuit dictum, non obstante dictam intentionem in mente retentam & ignoratam per dictam Angelam quæ expresse dictam ignorantiam allegauit. Et quia præter dictam specificam prohibitionem allegabatur pro parte dicti Oriz dispositionem prædictam generalem etiæ prohibitivam matrimonij sustineri debere tanquam factam in fauorem piæ causæ cuius fauore sustinetur dicta prohibitio quantumuis generalis & in modum pœnæ concepta fuerit per tex. in l. Titio. §. serui vsus fructus. ff. de conditionib. & demonstratio. & ibi DD. vbi fauore libertatis sustinetur dispositio prohibitiva matrimonij sine consensu & voluntate alterius quod extendunt Doctores ad piam causam. vt per Acosta in dicto. §. si quis arbitratu. limitatio. 10. num. 8. qui dicit communē. Manti. dicto titu. 19. num. 11. Et quæ procedunt fauore ecclesiæ vel alterius piæ causæ habent locum quādo relictū est pauperi. & per Tiraquel. de priuilegio piæ caus. in præfatione. num. 9. & num. 14. Menochi. de præsum

præsumptionib. lib. 4. præsumptio.
 11 5. num. 6. & sic dicebatur, quod
 dispositio prædicta facta in fauorem
 dicti Thomæ de Oriz erat facta pau-
 peri: quia is dicitur pauper qui ho-
 norifice viuere non potest iuxta qua-
 litatem suæ personæ quod arbitrio
 judicis relinquitur. vt per Menochi.
 de arbitria iudi. casu. 65. num. 7. &
 cum constaret & processu quod dic-
 tus Thomas non habebat in bonis
 nisi mille aureos sibi per patrem suū
 legatos & legitimam portionem in
 bonis maternis competentem quæ
 non excedebat quantitatem quingē
 tarum librarum, fuit iudicatus pau-
 per.

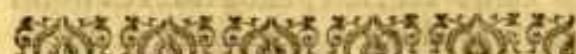
Ex aduerso tamē dicebatur, quod
 licet constaret dictum Oriz esse pau-
 perem non propterea prædicta dis-
 positio erat iudicanda pia tum quia
 hoc non erat expressum à testatore
 quod intuitu pietatis vel pro anima
 sua ita disponebat; tum quia disposi-
 tio prædicta facta erat dicto Oriz
 qui erat nepos testatoris, & disposi-
 tio facta in fauorem affinis vel cōfan-
 guinei pauperis si expressum non
 fuerit, in dubio censetur facta intuitu
 consanguinitatis vel affinitatis,
 non autem paupertatis. ita Tiraquel.
 vbi supr. num. 19. Menochi. vbi supr.
 num. 9. Surdus decisio. 322. num. 16.

Sed in contrariū dicebatur, quod
 quando dispositio alias non valeret
 tum censetur facta intuitu pietatis
 & non consanguinitatis. vt actus su-
 stineatur. vt not, idem Tiraquel. vbi
 supr. num. 16. & Menochi. vbi supr.
 num. 9. Et in hoc fuimus varij. sed
 maior pars inclinavit hanc declara-
 tionem quod actus sustineretur, in
 nostro cau esse admittendam: pri-
 mo quia testator nihil expressit de
 pia causa. Secundo quia ex verbis te-
 stamenti videbatur testatorem ha-
 buisse affectionem ad sanguinem:

quia nominauit dictum Oriz nepo-
 tem suum. Tertio, quia non erat ve-
 rissimile testatorem considerasse pie-
 tam in casu ita inopinato, & tam
 incerto: quia dictus Oriz non pote-
 rat habere dictam portionem sibi re-
 lictam nisi in casu contrafactionis.
 Atque ideo videbatur potius con-
 siderasse pœnam appositam dictæ filiæ
 suæ vt priuaretur portione sibi reli-
 eta in casu contrafactionis quam fa-
 uorem piaæ causæ vel paupertatis.
 Ideo dictum fuit non esse faciēdam
 interpretationem vt sustineretur di-
 cta dispositio à iure reprobata pœna-
 lis & per consequens odiosa, & in
 odium propriæ filiæ testatoris ne plu-
 ra specialia concutterent simul in
 materia vt dictum est odiosa. Et ita
 fuit decifum contra dictum Oriz &
 absoluta dicta Angelæ. die 31. Junij
 1602. referente Saluatore Fontane-
 to Regio conciliario.

SP M MARI V M.

- 1 **DONATIO extraneo facta, reuo-
catur per superuenientiam libe-
rorum.**
- 2 **Donatio per donatorem in vita sua non
reuocata non reuocatur per superue-
nientiam liberorum quad verum
quod filij viuente patre mortui sunt
num. 4.**
- 3 **Donatio inoficiose non potest per filios re-
uocari nisi usq. ad legitimam quod
de tute speciali burus principatus ma-
xime seruatur.**
- 4 **Donatione reuocatio exc. si unquam. / .
de reuocando. sit ipso tute.**
- 5 **Consuetudo scripta Cathaloancip. si algu-
titu. de dono. declaratur.**

CAP. XXXVII.

An donatio extraneo facta re-
 uocetur per superuenientiam
 libe-

liberorum in totum aut tantum usque ad legitimam. Et an si donator post suscepitos liberos diu vixerit, & passus fuerit bona donata perdontarium possideri, videatur donationem ratificare.

P A L A V fecit donationem universalem omnium bonorum Catherine Palau matri sua retenitis ducentum libris & alijs de quibus in instrumento donationis. Post factam donationem ex uxore sua suscepit liberos scilicet unicum filium & unicam filiam fuit intentatum iudicium in Regia audience per filiam donatoris quae haeres erat patris & fratrii sui defunctorum contra matrem donatariam quae possidebat bona donata, & petebat dictam donatariam condemnari ad restituendum sibi bona patris sui donata: quia dicta donatio erat in totum reuocata per superuenientiam liberorum. iuxta dispositionem. l. si unquam. C. de reuocand. donatio. Mater donataria & rea conuenta de duobus opponebat contra intentionem astrictis dicebat enim, quod licet dictus Palau donator post factam donationem suscepit liberos. Attamen postquam habuit liberos vixit per decennium, & nunquam reuocavit dictam donationem, nec aliter declarauit suam voluntatem, quod nolebat in dicta donatione perseverare, sed passus fuit res donatas per dictam eius matrem donatariam possideri. Ideoque fuit vius iterum approbasse dictam donationem, & quod ex quo donator in vita nec reuocavit donationem

2 non possunt filii post eius obitum ea reuocare per doctrinam Bal. in l. 1. C. de inofficiis. donatio. quam, rationibus exornat Rippa in l. si unquam. C. de reuocan. donatio. licet eam non sequatur. quest. 42. & eam sequuntur DD. quos allegat Antoni. Thesaur. decisio. Pedemon. 121. nu. 6. & eam fuit sequutus senatus, ut ille refert in causa in qua pater datum superuixerat post nativitatem filij per unum vel duos annos. Et eam sequitur licet sub dubio Tiraquellus in dicta. l. si unquam. in verbo suscepit liberos. num. 211. Secundo opponebatur quod licet dicta donatio non esset taciturnitate patris confirmata non tamen poterat reuocari per filios nisi usque ad legitimam. iuxta. l. si totas. C. de inofficiis. donationib. quia in hoc Principatu Cathaloniae siue filio siue extranea persona facta fuerit donatio non tamen reuocatur per superuenientiam librorum in totum sed usque ad legitimam dicens quod in Cathalonia non seruatur dispositio. l. si unquam. sed l. si totas. in distinete ut est consuetudo scripta in volumi. constitutio. titu. de donations. incipien. si algu. quae ita inquit, si algu dona tot quae ha &c. verum in vitroque casu fuit decisum contrarium, & ad primam oppositionem non placuit in casu nostro opinio Bald. & sequantium nam quamuis allegentur pro opinione 4 Bal. non nulli. DD. qui cum sequuntur, facta tamen comprobatione illorum non loquuntur in casu nostro, sed quando filii qui post donationem natu fuerunt, postea viuente patre decesserunt, & pater qui eis superuixerit tacuit quod est diuersum, & diuersa militat ratio in nostro casu in quo filii superuixerunt patri & ratio diueritatis fuit considerata: quia sic ut donator dum non habebat filios fecit

fecit donationem, & voluit donatarium ut frui bonis suis sic presumitur in eadem voluntate perseverasse licet nati fuerint liberi qui postea ipso viuente decesserūt, quod secus est, quando filii superuixerunt patri, quinimo militat eadem ratio l. si vñquam. Nam sicut lex nativitate filiorum reuocat donationē in totum quando extraneo facta fuit, quia ex presumppta mente donatoris presumit lex, quod nō fecisset dictā donationem si de filiis cogitasset, ita etiam post illorum nativitatem non est ex taciturnitate presumendum quod voluerit in præiudicium illorum ratificare tum quia in dubio donatio non presumitur, tum quia pater potius presumitur velle bona sua ad filios, quam ad extraneos peruenire. Maxime quod reuocatio donationis quae sit ex dispositione dictę l. si vñquam sit ipso iure, & ipso iure reuertuntur res donatę ad donatorem. ut ibi dicit text. iuncta glo. in verbo revertatur. Ideoq. ut in præiudicium filiorū reualidetur donatio à lege reuocata nō sufficit taciturnitas ipsius patris. Præterea fuit consideratum in easu nostro quod donator propter homicidiū ab eo cōmisū statim post factā donationē absuit a pñti civitate Barcino. & dū vixit militando stetit in seruicio suę Magestatis ī castro maiori villę Perpiniani. Secūdo fuit etiā consideratum quod donataria erat mater donatoris, & sic quod potius tacuit ob reverentia maternā quam animo ratificandi dictā donationem. Tertio etiam fuit cōsideratum quod donator retinuit certam quantitatē quam donataria solutura certo termino erat, & nunquam petijt dictā quantitatē donator dum vixit. Ideo dicebamus, quod ideo omisit petere dictā quantitatē: quia sciebat donationē per superuenientiā libero-

rum fuisse reuocatam Sicq. non presumendam ratihabitionem: cum aliter sit certū quod petijset res in donatione retentas. Ideoq. censit Regia audientia contra Bal. Et ita fuit conclusum die. 7. Septembris. 1602. & contra Bal. tenent Rippa in dicta l. si vñquā q. 42. & alij quos refert Thezaur. dicta decisi. 12 1. num. 1. & ipso sequitur Rippę opinionem. licet senatus contrarium censerit. & Rippa sequitur Antoni. Gabriel. lib. 3. communi. opinio. titu. de donationib. cōclusio. 2. num. 22. vbi tenet quod donationē nō censemur ratificata per taciturnitatem patris nisi post suscepitos liberos vixerit per 30. annos. Eandē opinionem tenet Aluar. Velaſq. Lusitan. tomo 1. decisio. seu consulta. cap. 31. Et quando filius superuixerit tenet Decius Robust. in nouissimis Rotę Romanę. 124. nu. 10. volu. 1.

Ad secundam vero oppositionem fuit etiam dictum dictam donationē fuisse reuocatam in totum non obstante dicta consuetudine scripta.

6 Primo quia fuit repertum in margine constitutionum antiquarum Martini Sunyer & N. Ferrero antiquoris quod in originali dicta consuetudinis nō reperiuntur descripta illa verba (o altre qualsevol persona) & ideo quod dicta consuetudo non procedit quando donatio facta fuit extraneo, sed quod consuetudo est conformis dispositioni l. sitotis C. de inofficio. donatio.

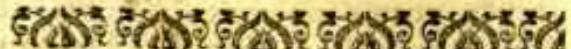
Secundo fuit dictum, quod dicta consuetudo non procedit, quando donatio facta fuit ab eo qui tempore donationis nec habebat filios nec vxorem. Ideoque non cogitauit nec in genere nec in specie d. liberis, sed tārū in eo qui vel liberos vel saltem vxorē habebat tempore donationis

ut colligitur ex illis verbis, è apres lo donador haura fills de aquella mu ller que ya hauia, ò de altra que apres aura. Et sic consuetudo præsupponit, quòd donator tempore donationis habebat vxorem ut ibi que ya hauia. & ibi, o de altra, quæ aliam præsupponit.

Et præter id quòd huiusmodi interprætatio est conformis litteræ, est etiam conformis iuri communi, est que equa & in fauorem filiorum. Quod autem sit conformis iuri com muni patet: quia dispositio. I. si un quam, iuxta communem doctorum opinionem non procedit quando pater tempore donationis de liberis cogitauit siue in genere siue in specie ut quia habebat vxorem quæ in ea etate erat constituta in qua generare poterat.

SUMMARIUM.

- 1 **N**ULLITATIS exceptione an impedit sententia executionem.
- 2 **S**ententiae Regie in hac patria exequuntur a die latæ sententie ad unum mensem, non obstante quacumq. exceptione, nisi illa efficit reseruata in sententia.
- 3 **C**ausa nullitatis cognoscitur per iudicem appellationis seu supplicationis.
- 4 **M**inores in iudicio, suam conditionem meliorem, non etiam deteriorem facere possunt.
- 5 **N**ullitas Regia audientia solet supercedere in executione sententie quando ipsa est nulla & de nullitate constat ex actis vel incontinenti.
- 6 **E**xceptiones notoriae semper cencentur ab statuto exclusæ.
- 7 **C**onst. 6. titu. de appella. declaratur.

CAP. XXXVIII.

An sententia Regia lata contra minorē qui sine curatore litiga uit sit nulla. Et an aduersus regiā sententiam admittatur nullitatis exceptio ad impedicendum illius executionem.

VIT dubitatum re ferente magnifico Iosepho Dalmau an exceptio nullitatis apposita pro parte d' N. Sberta minoris 25. annis aduersus & contra regiam sententiam referente Bernardo Roig Regio conciliario in fauorem Petri Clergues efficit admittenda ad effectum impediendi executionem dictæ regiæ sententiæ. Et dubium faciebat Primo decisio Guidonis Papæ. 50. & quòd tradit Couart. lib. practic. qq. cap. 25. num. 1. quòd ex stylo illarum curiarum aduersus sententiam par lamenti non admittitur exceptio nullitatis ad impediendum executionem dictæ sententiæ: quia est sen tentia Principis prout sunt sententiæ quæ hic proferuntur in Regia audiē tia per locumtenentem generalē qui in his nullū recognoscit superiorē nec potest à dictis sententijs appellari nec per viā quarelæ nullitatis vel alias ad alium recurri, sed tantum ad ipsum cundē locumtenentem suppli cari & de nullitate dici, ad quod etiā facit decisio Gammæ 324.

Secundo faciebat dubium cap. cu riæ Regis Philippi i curijs anni 1564. editum quod est sub tit. de execucio de sententias. cap. 11. quo dispositum reperitur, quòd sententiæ Regiæ au dientiæ exequantur & illarum execu tio prouideatur à die latæ sententie intra unum mensem, non obstante quacunque exceptione, nisi efficit reseruata in eadem sen-

ten-

*notas quod sententia potest
exequiæ agri negotiata dies*

tentia. Et sic dicebatur exceptionem prædictæ nullitatis tanquam non referuatum in sententia non esse admittendam.

³ Tertio obstabat alia constitutio Regis Petri 3. in eurijs Montiflioni anni 1363. quæ est in titu. de appellacions. cap. 6. quæ disponit quòd causæ nullitatum aduersus sententias appositarum debeant decidi per eūdem iudicem qui cognoscit de appellatione seu supplicatione. Et ideo ex quo fuerat pro parte dictæ Sberta à dicta sententia supplicatum & causa supplicationis commissa in alia aula, quòd etiam dicta nullitatis exceptio erat remittenda ad iudicē seu relatorem causæ supplicationis.

His tamen non obstantibus fuit decisum contrarium. Et fuit declaratum pro nunc nō esse locum dictæ executioni. Primo quia dicta exceptio nullitatis opposita erat notoria: quia cōstabat ex actis processus dictam Sbertam tunc adhuc esse minorē 25. annis, & nullam legirimam personā comparuisse ad eam defendendū, sed causam prosecutam fuisse contra eā ream conuentam cum interuentu cuiusdā procuratoris ipsius minoris sine iuramento constituī. Et sententia lata contra ipsam minorē erat nulla: quia ipsi minores in iudicio suam cōditionem meliorem non autem deteriorem facere possunt. l. 1. in prin. ff. de minorib. l. fi. C. de filiofami. minor. iuncto rex. insti. de authori. tutor. in prin. l. non ideo minus. C. de procuratorib. not. Vantius de nulli. senten. titu. de nullita. ex defectu inhabilitatio. num. 28. & sic cum executio sententiæ impedia tur per exceptionem nullitatis non solum quando cōstat ex actis de ea, verū etiā quando excipiens se offert in continenti illā probare. ut tradūt DD. in l. 4. §. condēnatum. signanter

Rippa n. 11. ff. de re iudi, quia constabat de dicta nullitate, idco supersesum fuit dictæ executioni.

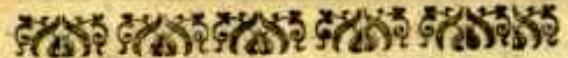
Sed replicabatur pro parte quæ instabat dictā executionē, quod sententia contra dictā minorem lata nō erat nulla: quia in iudicio fuerūt deducta per eius procuratorē qui erat persona legalis, curialis, & diligens deducere omnia quæ deducere poterat quilibet maior, & quilibet ali⁹ qui fuisset sibi assignatus curator. Et ita licet ipsa minor litigasset sine curatore fuit tñ legitimè defensa quo casu sustinentur processus & sententia cōtra eā lata vt tradit Caldes Pe. rey. in l. si curatorem habens. n. 10. C. de integr. restitutio. Et in hanc sententia inclinabat Regiū conciliū. verum quia tota sententia erat fundata in ignorantia allegata pro parte dicti Petri desclergues corum quæ continebantur in quibusdā capitulis matrimonialibus inter parentes ipsius Petri confessis in quibus ipse fuit hæreditatus. Et ideo dicebat renuntiationē per ipsum factā hæreditati paternā esse inualidā, aut saltē non cōprehendere dictū hæreditamentū quantūvis dicta renuntiatio esset generalis: quia non extenditur ad in cogitata, nec ad ea de quibus nullā habuit scientiam. Et recognito processu fuit repertū quòd pro parte dictæ minoris nullibi ante sententiam fuisse allegatum scientiam habuisse dictum Petrum dictorum capitulo. rum. Et ex depositionibus trium testimoniū licet informiter receptorum post sententiam saltem præsumptiuē constabat dictum Petrum notitiam habuisse dicti hæreditamenti ante dictam renuntiationem. Ideo fuit dictum per omnes dictam minorē non fuisse legitimè defensam nec obstabat quod tradunt Guido Papæ in dicta decisio 50. & Couar. vbi sup.

N 2 quia

- quia ut illi dicunt illud procedit de stylo & obseruantia illarum curiarum. Et fuit repertum, quod Regia Audientia cōsuevit supercedere in executione sententiarum, quando ipsa est nulla, & de nullitate constat ex actis vel incontinenti dum instatur executio probatur prout alias fuit resoluta referente Hieronymo Turner Regio conciliario in executione sententiarum contra quandam furiosam cui ante sententiam fuit assignatus curator qui non fuit citatus in causa & facto verbo & negocio mature in Regia audiētia discussio, fuit resolutū dictam sententiā non esse exequēdam. Nec obstabat constitutio Regis Philippi anni 1564. quia exceptiones notoriæ & relevantes de quibus ex actis apparet nunquam cōsentur exclusæ etiam si statuto rejiciantur generaliter omnes exceptiones etiam contra tres sententias conformes, ut tradit Rip. in dicto §. condemnari. num. 15. Menoch. de presumptionibus lib. 2. cap. 47. nū. 2. Et in specie de exceptione inhabilitatis personæ Menochi. dicto lib. 2. cap. 48. num. 6. 7. & 8.
- Neque etiam obstabat alia constitutio Regis Petri. 3. superius allegata quia illa procedit, quando principaliter agitur de causa nullitatis ad effectum declarandi sententiam nullam, non tamen quando incidenter opponitur ad effectum impediendi executionem sententiarum: quia tunc non potest simul cum causa supplicationis vel appellantionis de ea cognosci. Et ideo regia audientia ratione dictæ constitutionis noluit pronunciare super dicta nullitate, sed tam prouidere non esse locum pro nūc dictæ executioni. Et ita fuit decisum die 6. Nouembris 1602. dicto Dalmati referente.

S. M. MARIVM.

- 1 **M**VLIER que tenetur reservare filii primi matrimonij bona que habuit ex primo viro, potest d. bona relinquere vni ex filiis, & inter eos ad libitum dividere.
- 2 **D**onato quando bona sunt donata Titio & filiis suis, tunc in bonis prædictis equaliter filii succedant.

C A P. XXVIII.

An in bonis donatis Titio & filiis ab eo nascituri succedat omnes filij, an vero pater id est ipse Titius habeat inter ipsos filios electionem.

A C T I species est, quod fuit facta donatione Titio in capitulis matrimoniali. b° cum pacto quod filii ex dicto matrimonio nascituri in dictis bonis succederent, successit quod ex dicto matrimonio fuerunt nati & procreati tres aut quatuor filij, & quod pater instituit heredem maiorem natu, qui voluit in omnibus bonis donatis tanquam herres universalis succedere: quia dicebat donationem illam factam dicto Titio & filiis suis factam fuisse filiis ut heredibus, non ut filiis: quia bona non erant feudalia, nec emphyteuticaria sed libera quæ erat ad quicunq. heredem transitoria maxi. mè in Cathalonia in qua etiam emphyteuticaria & feudalia sunt redacta ad instar patrimoniali. Sicq. cu iste filius natu maior esset herres universalis pro portione hereditaria debebat in dictis bonis succedere p doctrinā Bar. in l. s. tibi. §. si pacct. vbi gl. in verbo proderit Titio. ff. d. pacct. idē Bar. in l. gallus. §. quidā recte. nu. 9. ff. deli-

de liber. & posthu. Sequitur Nata in consil. 475. per totum. & consil. 501. num. 14. Celsus Hugo consil. 26. nu. 14. Marquili. in vñati. de intestatis. q. 33. & plura cumulat nouissimè Surdus decisio. 322. per totam. & decisio. 324. Et pro his adducitur text. in l. 2. C. de secund. nup. vbi mulier quæ tenetur referuare filijs primi matrimonij bona quæ habuit ex primo viro potest dicta bona relinqueret vni ex dictis filijs, & ea inter eos diuidere prout voluerit.

Secundo facit, quod tradit Berengarius Ferdinan. de filiis natis ex matri. ad Morgani. contract. titu. 9. vbi dicit, quod pater in predicto casu habet electionem. & potest ex filiis natis ex dicto matrimonio eligere quem voluerit.

Præterea videtur dicendum, quod ex verissimili mente donatoris præsumitur voluisse electionem concedere donatario ut ex filiis suis eligeret ut excluderetur diuizio bonorum maxime quando bona sunt antiqua & consistunt in castris vel domibus & proprietatibus quæ fuerunt prædecessorum suorum quia per diuisionem destruetur & anihilaretur unus & familia illius donatoris.

Prædictis tamen non obstantibus referente Ioanne Castello Regio cōfiliario fuit decisum contrarium licet omnes confiterentur casum esse valde dubium & dicebant quod facile inclinarent in sententiam & opinionem superius scriptā. si non fuisset repertum inter decisiones Hieronymi Dalmati quondam quod alias fuit decisum & pluries in regia audiencia scilicet quod omnes filii cēsentur vocati ut filii, & sic æqualiter & non pro portionibus hæreditatijs. Fundantur huiusmodi decisiones in doctrina Bar. in l. mortis causa capit. ff. de donatio. cau. mor. & in

consil. 55. dominus Amatus. & in cōsil. 60. quæstio ista. & in l. vt iniuriam di. §. si liberti. ff. de oper. liber. Paul. in Julian. §. si quis alicui. ff. delegat. 1. Couar. lib. 2. resolutio. cap. 18. nu. 2. Tiraquel. de retract. confang. §. 11. glo. 6. num. 24. Menochi. lib. 3. præsumptio. 28. num. 16.

SV M M A R I V M.

- 1 **F**ILIVS cui pro alimentis certa quantitas fuit taxata & posita in causa supplicationis dicta quantitas fuit moderata, non tenetur restituere illud plus quod durante causa supplicationis receperat.
- 2 **A**limenta ab uxore ventris nomine percepta, non repetuntur licet postea non reperiatur pregnans.
- 3 **F**ilius cui alimenta sunt præstata durante lite licet in ea subcumbat non restituet alimenta percepta.

CAP. XXX.

An si filius qui lite pendente recepit alimenta in causa subcubbat teneatur ea restituere.

I E 31. Maij. 1603. in Aula Reuerendi Cancellarii in causa inter viduam Exerrat, & N. Exerrat eius priuignum referente Senjust fuit resolutum, quod dictus Exerrat cui pro aliamentis fuerant taxatae triginta libras & deinde in causa supplicationis fuerunt dicta alimenta moderata ad quantitatatem viginti quinque librarum non tenebatur restituere illud plus quod durante causa supplicationis receperat ultra dictas viginti quinque libras per text. in l. 1.

9. interesse. ff. si mulier ventris nomi. vbi text. dicit, quod alimenta ab uxore ventris nomine recepta non repetuntur licet post non reperiatur prægnans. Et idem tenet glo. in l. fin. C. de Carbonia. edic. vbi loquuntur de filio cui lite pendente fuerunt præstata alimenta ut illa non teneantur restituere licet in causa subcumbat. Et hoc idem tenent Menochi. de præsumptionib. lib. 1. cap. 35. nu. 36. Surd. de alimen. titu. 1. quest. 124. licet contrarium tenere videatur Couar. lib. practi. qq. cap. 6.

SUMMARIUM.

- 1 VENDIT IO vesusfructus, quoties præmium in annuis solutionibus est diuisum, dicitur potius locatio.
- 2 Etiam quando unica ab initio fuerit constituta solutio & diuisa præstatio in tempora, dummodo sit uniformis.
- 3 An conductor possit expelli ab emptore rei conductie quando in contractu locationis ad est hypotheca generalis & iuramentum.
- 4 Conductor ut propter deteriorationem rei locate possit expelli quæ requirantur.

CAP. XXX XI.

An contractus sit iudicandus locatio vel venditio, quādo fuit conceptus nomine venditionis & præmium diuisum in annuis solutionibus.

Et an conductor expelli possit ab emptore rei conductæ quādo in contractu locationis ad

est Hypotheca generalis & iuramentum.

Et etiam an conductor possit expelli propter rei deteriorationem & quæ requirantur.

N causa quæ in iudicio verbali Reuerendi Cancellarij vertebar inter Ioannem Pineda agricolam ex una, & Mariannam Poll viduam ex alia de tribus principaliter fuit dubitatum.

Primo an instrumentum venditionis vesusfructus firmatum per N. Cammany de domibus & terris suis in parrochia de Sarriano ad tempus quatuor annorum pretio. 160. ll. dictæ Mariannæ Poll esset venditio an locatio. attento instrumento ad partem confessio. constabat quod solutio dictatum 160. ll. erat facienda per diuersas solutiones videlicet quadraginta libras quolibet anno.

Secundo an dictus Pineda qui emerat dictas domos & terras à dicto Cammany teneretur stare dictæ locationi casu quo esset locatio.

Tertio an dicta Poll posset expelli saltem propter prætensam deteriorationem dictarum terrarum.

Et quoad attinet ad Primum dubium, Non obstante quod in instrumento dicebatur quod dictus Cammany vendebat vsumfructum, quia tamen alio instrumento apparuit præmium esse diuisum in singulos annos ad rationem quadraginta librarum fuit resolutum quod erat locatio & non venditio, quia non attenduntur verba quibus conceptum est instrumentum, vel quid dixerunt cōtrahentes, sed effectus & modus cōtractus. ita Bar. in l. licet. C. locati. Alexan. consil. 3. lib. 1. & consil. 108. lib.

- lib. 3. Quam opinionem communē dicit Rip. de priuileg. p. cest. num. 56.
2. Quod procedit etiam si ab initio vnicā fuerit constituta solutio & diuisa præstatio in tempora dummodo sit informis. Rip. vbi supr. num. 64. refert & sequitur Cartoci. de locato. titu. de natura locatio. q. 3. versi. de qualitate. 4. num. 7. fol. 44. & 45. Et resoluto primo dubio quod erat contractus locationis videbatur
3. dicendum dictum Pineda non tene-ri stare dictæ locationi iuxta text. l. emptorem. C. de loca. Nec obstat, quod in dicto contractu locationis dictus Cammany locator promiserat non expellere conductorem sub bonorum suorum obligatione & hypotheça. Ideoq. quia conductor habebat ius in re sibi competere ius re-tinendi ratione hypothecæ & posse prosequi rem penes quemcunque vadat non obstante. l. emptorem. vt voluit Bar. in l. r. §. quod autem ff. de superficieb. idem Bar. in l. si filiofa-milias. §. si vir. ff. solu. matri. Et dixit communem Rolan. qui alios allegat in consilio. 6. num. 4. volum. 1. quia non obstante dicta hypotheca soluendo vel offerendo interesse poterat cum expellere. vt tenent DD. per Rolan. vbi supr. allegati. qui volunt quod licet in contractu locationis fuerit res locata vel generaliter bona locatoris pro obseruantia contra-ctus locationis obligata nihilominus habet locum dispositio dictæ. l. emptorem. & potest conductor ex-pelli soluendo sibi interesse. & idem tradit & declarat Rolan. vbi supr. n. 12. Fachine. lib. 1. controuer. iur. cap. 88.

Tamen his non obstantibus fuit decisum contrarium ratione iuramenti in dicto contractu appositi cu-ius effectus operatur quod stante hy-potheça cum iuramento non libera-

tur emptor offerendo vel soluendo interesse: quia iuramentum obligat præcisè ad factum etiam successore nec tunc habet locum dictæ. l. emplo rem. nec soluendo interesse potest emptor conductorem expellere. ita Rolan. dicto consil. 6. num. 15. Fachine. dicto cap. 88. in fin. Surd. decisio. 22. Joan. Gutier. de iuramen. confir. titu. de obligatis ad factum. cap. 39. parte. 1. num. 7.

Maior dubitatio fuit in resolutio-ne tertij dubij que est materia. l. æde. C. locati: quia testes à partibus mini-strati erant varij: nam testes ministra-ti per dictum Pineda dicebant cul-pa dictæ Poll terras locatas, fuisse de-terioratas testes vero dictæ Poll con-trarium asserebant dicentes quod immo dictas terras meliorauit ea ra-tione, quia tempore eius ingressos erant incultæ & male tractata prop-pter inopiam dicti Cammany qui ani-malia aratoria non habebat, & alijs oportunis indigebat; ideo ad tollen-dum huiusmodi perplexitatem ex officio & secrete fuerunt missi duo in arte agriculturæ periti vt recogno-cesserent dictas terras & ex eorum re-latione ad informandum animum nostrum cōstituit terras dictæ domus fuisse benecultas exceptis duobus journalibus terræ de vinea plantatis que extabat cultæ prout oportebat: quia erant cultæ. Et ideo fuit resolu-tum non constare de tali deteriora-tione propter quam posset conduc-trix expelli.

Nam ad hoc vt propter deteriora-tionem rei expelli possit conductor tria copulatiuē requiruntur. Primo quod deterioratio sit notabilis. Se-cundo quod sit perpetua. Tertio quod sit facta dolo vel culpa lata aut leui dicti conductoris prout latè Ioseph. Ludo. decisio. Petusi. 22. De prima fuit dictum quod nō erat no-tabilis

tabilis deterioratio licet pro uno vel duobus annis dicta vinca fuisset culta modo praedicto. Maxime quia ex causa illud factū fuit videlicet propter vetustatem dictæ partis vineæ quæ paucos iam producebat fructus. Nec constabat illud factum fuisse dolo vel culpa partis scilicet conductricis quæ non erat perita in arte agriculturæ prout sciebat idem locator tempore locationis. Et constabat dictam conductricem de voluntate & consensu eiusdem Cammany locatoris adhibuisse ad colendum dictas terras hominem peritum & cognatum siue cunyat dicti locatoris. Et ideo fuit dictum non potuisse imputari dolo vel culpa dictæ conductricis si dictæ terræ non erant in totum cultæ prout aliis bonus paterfamilias coluisset. die 13. Octobris 1603.

SVMMARIVM.

- 1 **S**VPPPLICATIO qua aliquid impertinenter petitur absq. decretatione de stylo Regiae audi. cruce signatur.
- 2 Non supplicatur à declaracione que fit ex notoria impertinentia.

SVMMARIVM.

cōtra Iosephum Ferrer iudicem Regiæ curiæ quæ visæ fuerunt notoriæ friuolæ & non subsistentes, quod nō erat decretanda supplicatio suspitionum, sed cruce signanda prout de stylo Regiæ audientiæ sit, qn̄ aliquid impertinenter & notoriæ friuolæ petitur, & quod si instabat iterum decretationem cum requisitionibus contra præsidentes, quod in calec supplicationis fieret prouidenda in Regia audientia. Et postea ex deliberatione Regiæ audientiæ fieret decretatio supplicata nō procedere, & quod à dicta decretatione non admittetur supplicatio si forsan pars supplicare voluerit: quia sicut à declaratio ne expressa, quod causæ suspicionū non procedunt non potest supplicari, ita nec ab ista declaratione quæ fit per repulsionem ex notoria impertinentia dictarum causarum.

SVMMARIVM.

- 1 **C**ONTRA Milites in hac patriæ non proceditur sine partis instantia.
- 2 An isto priuilegio gaudcent forenses in hac patria.

SVMMARIVM.

CAP. XLIII.

An milites forenses in Cathalonia delinquentes gaudcent priuilegio ne possit contra personas militares procedi sine partis instantia.

DIE 12. Nouembris 1603. facto verbo in tribus aulis fuit deliberatum in facto suspitionum allegatarum per N. dictum Marti lo Cantador

- 1 **E**R serenissimum Regem Petrum 3. fuit concessum priuilegium ordini militari ne contra aliquem nobilem Baronem militem vel hominem.

minem de Paratico possit procedi si-
ne partis instantia fuit decisum die
13. Februarij 1604. conuocatis tri-
bus aulis, quod dictum priuilegium
est locale non personale, & ex conse-
quenti quod milites & alij de stamē-
to militari forenses qui delinquunt
seu puniri possūt in hoc Principatu,
gaudent dicto priuilegio etiam si nō
sint Cathalani. Et pro dicta opinio-
ne ponderarunt verba dicti priuile-
gij ibi in Cathalonia cōtra aliquem
hominem de paratico nequeamus
inquirere ex mero officio absque
pattis prosssecutione. Ex quibus ver-
bis patet dominum Regem in loco
concessisse priuilegium & respectu
personarum esse vniuersale ponde-
rando dictionem. Aliquem. quæ re-
fertur & comprehendit tam Catha-
lanos, quam alios dummodo sint no-
biles vel milites. Et licet forenses nō
sint de stamento nec intrent in bra-
chio, dicebatur etiam, quod istud pri-
uilegiū consistit circa ordinatoria &
præparatoria iudicij; quia dat formā
quomodo in criminalibus sit proce-
dendum contra milites & prohibet
ne procedatur sine partis instantia.
Et ideo quot in ordinatorijs sint ser-
uandæ leges loci in quo de causa co-
gnoscitur. Ergo si personæ est mili-
taris debet seruari dicta forma.

SUMMARIUM.

MANDATVM gesta per falsum
procuratorem possunt per princi-
palem ratificari etiam post conclusum
in causa.

CAP. XLIII.

An gesta in iudicio per falsum
procuratorem possint ratifi-
cari post conclusum in causa.

EFERENTE Iosepho
Dalmau in aula re-
uerendi Cácellarij
die 14. Februarij.
1604. in causa inter
Paulam Ponça ex
vna, & Annam Franquesa partibus
ex alia, fuit decisum, quod gesta per
aliquem in iudicio nomine procura-
torio alterius, cum non haberet mā-
datum possunt ratificari per eum cu-
ius nomine gesta sunt etiam post cō-
clusum in causa per ea quæ not. Ma-
gon. decisio. 51. num. 27. & ibi in ad-
ditio. Iafon. in l. licet. C. de procura-
num. 10. vbi hoc tenent Antoni. The-
saur. decisio. 7.

SUMMARIUM.

- 1 **S**POLIVM durante causa super
spolio in hac patria, non impeditur
cursus causa principalis, nisi fuerit su-
per spolio lite tam cepta commisso.
- 2 Clem. vni. de caus. pos. 57 propriæ an sit
per nos Catba. correcta.
- 3 Const. Catba. 77. ann. 1585. titu. de al-
tercats declaratur.

CAP. XLV.

An proponens possessorium re-
cuprandæ post ceptā causam
super petitorio possit petere,
quod super cedeatur in peti-
torio, durante possessorio ad in-
telligentiam constitutionis an-
ni. 1585. cap. 77. in titu. deal-
tercats.

DIE 9. Aprilis 1604. refe-
rente Saluatore Fontaner
regio conciliario super
intelligentia constitutio-
nis Regis Philippi anni 1585. cap. 77.
inci-

- incipien statuim y ordenam. sub titu.de altercats.fol. 231. fuit dubitatū an is qui post litem contestatam in causa proprietatis introducit causam principaliter super spolio eiusdem rei cōmissio ante initū litis super proprietate possit petere quod supersedeatur in causa petitorij donec fuerit ius dictum super spolio. Et videbatur quod non per dictam constitutionem quæ disponit quod durante altercato super spolio & alijs de quibus ibi non impediatur cursus causæ principalis nisi fuerit super spolio lite iam cepta commissio. Ergo si ante litem non potest super federi in causa principali donec ius fuerit dictum super spolio. Ideoq. dicebatur, quod per dictam constitutionem erat correcta opinio canonistarum. et dispositio tex. in clemē. vñica. de causa possessio. & proprie. de qua opinione communi canonistarum testatur Couarr.lib. 1. resolutio. cap. 16. num. 13. Menochi. de recuperan. possessio. remed. 1. nu. 174. versi. Extenditur. Adde eundem Menochi. de recuperan. possessio. remedio vltimo num. 47. vbi si spolium fuerit lite pendēte commissum vult quod impedit causam petitorij.
- Sed nihilominus fuit decisum contrarium quod scilicet dicta constitutio non procedit nec habet locum, quando principaliter pars spoliata introducit causam spolij & petit, quod prius super spolio ius dicatur: nam tunc seruanda est dispositio dictæ clemen. et opinio canonistarum. Et constitutio tātum locum habear, quando incidenter pars in causa petitorij excipiendo proposuerit causam spolij ponderando verba eiusdem constitutionis. ibi que los altercats, o articles incidents, quæ verba innuunt, quod incidenter proponantur dicta altercata. Et ibi è durant los

altercats &c. & ibi, y en los predits quatre altercats. Ex quibus præsupponit dicta constitutio, quod spoliū fuit propositum incidenter in causa, & in modum altercati. Et nihil loquitur, quando principaliter fuit euocata causa super spolio, & pars spoliata petit quod ante omnia restituatur. Nam tūc debet seruari ius commune. Nec constitutio debet extendi tanquam correctoria iuris ad causas de quibus non loquitur maxime cum sit odiosa & in fauorem spoliātis. & ita fuit visum in causa inter Lucretiam Dalmau vxorem magnifici Iosephi Dalmau contra nobilē Gasparem de Vilanova.

SUMMARIUM.

- 1** *S P O L I O agens debet docere de titulo saltem colorato.*
- 2** *S p o l i a t u s l i t e p e n d e n t e e t i a m s i n o n d o c e a t d e t i t u l o , e s t r e s t i t u e n d u s .*

CAPITULUM XLVI.

An regaliæ & alia quæ sunt de regalijs & jurisdictionibus possint à priuato sine titulo possideri.

Et an iste priuatus si à fisco seu alio jus ab eo habente fuerit spoliatus sit ante omnia restituendus non docto de titulo.

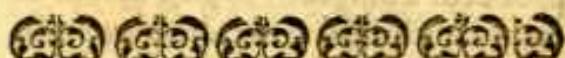
O B I L I S Gaspar de Vilanova locumtenens magistri rationalis obtinuit ab Excellētissimo Locum tenente generali stabilitatēm quadruplicem minarum, & litteras executoria.

toriales in actu executionis, compa-
ruit nobilis Alexius Albert & con-
tradixit possessionem dictarum mi-
narum quam acquirere voluit dictus Gaspar, & super possessione dic-
tarum minarum litem introduxit in
Regia audientia in aula Regentis
Cancellariam qua lite mota, & post
citationem instantे dicto Gaspare
expeditæ fuerunt litteræ missiæ ex
parte suæ Excellentiarum directæ pro-
curatori Regio præcipiendo ei qua-
tenus ne partes venirent ad arma po-
neret dictas minas sub sequestro.
Fuit petitum pro parte dicti dō Ale-
xij Albert dictas litteras esse atten-
tatiæ & per eas fuisse spoliatum sua
possessione dictarum minarum, & ex
consequenti via attentatorum esse
reuocandas, & ipsum in sua possesso-
ne restituendum iuxta regulam quod
spoliatus ante omnia venit restituendus: ex aduerso dicebatur dictum dō
Alexium non esse restituendum in
possessione dictarum minarum: quia
licet constaret de possessione, dictæ
tamen minæ sunt de regalijs Princi-
pis quæ possideri non possunt absq-
titulo, & agens spolio debet docere
titulum suæ possessionis saltem colo-
ratum. ut per Peregr. in tractatu de
fideicom. arti. 52. num. 135. & 139.
Menochi. de recuperan. possessio. re
med. 15. num. 469. Pro parte vero di-
cti don Alexij allegabatur constare
plene de sua possessione tempore li-
teris motæ, & quod litteræ ex parte
Locumtenentis generalis, expeditæ
fuerunt sine causæ cognitione post
litem motam sine interventu relato-
ris, & ex consequenti quod dictæ litteræ
erant nulliter expeditæ, & atte-
natiæ, & ideo reuocandæ. Dicebat
etiam quod licet possidens regalias
principis non sit restituendus si à
Principe fuerit spoliatus nisi doceat
de titulo saltem colorato iuxta doc-

trinas superius allegatas non tamen
procedunt quando spolium fuit cō-
missum lité pendente: quia tunc in-
distinctè est restituendus etiam si nō
doceat de titulo. ita Menochi. de re-
cuperan. possessio. remed. vltimo. nu.
32. vbi vult quod in beneficialibus
etiam si non constet de titulo possit
iudex ex officio spoliatum restitue-
re, quando spolium fuit attentatiū.
Rota. decisio. 14. in nouis. Aufred.
decisio. Tholosana. 15. Fuit declara-
tum quod reuocarentur litteræ per
dictum locumtenentem expeditæ
sine tamen præjudicio iurum par-
tium & fisci regij tam in possessorio,
quam in petitorio. Et nihil fuit dic-
tum de restitutione seu de spolio
per dictum don Alexium prætenso.
de mensie Maij. 1604.

S V M M A R I V M .

- 1 C R I M E N** tonsurationis monetæ
an sit de criminibus exceptis.
- 2 Torturantur in caput sociorum tonsu-
rantes monetam.**
- 3 Socius de confocijs interrogatur ad evitā-
dum damnum futurum etiā ad utili-
tatem priuatt.**

C A P . X L V I I .

An in casu tonsurationis mone-
tæ aureæ seu argenteæ possint
rei cōdemnari ad torturam in
caput sociorum.

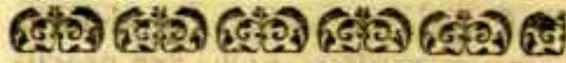
VERVNT depræ-
hensi. N. Pradell. N.
Blanch, & N. Goiet tō
furando monetam ar-
genteam & iuxta præ-
conia locumtenentis generalis con-
demnati

demnati possent ad torturam post condemnationem in caput sociorum & Doctores aulæ criminalis fuerunt varij maior tamen pars præualuit nō posse ad torturam condemnari fuit supplicatum à dicta sententia pro parte reorum & commissa causa in aula Reuerendi Cancellarij in qua licet videretur prædictos condemnari non potuisse ad torturam in caput sociorum: quia crimen tonsurationis non est de criminibus exceptis de quibus glo. in. l. fi. C. de accusatio. & ibi. DD. tamen contrarium fuit decisum & fuerunt in caput sociorum ad torturam condemnati & torti. Et fuit considerata doctrina Bar. in. l. repeti. in §. 1. ff. de quæstionib. vbi dicit quando delictum non committitur principaliter in offendam alterius, sed ad utilitatē ipsius deliquentis tunc potest iudex reum de consocijs interrogare allegat. l. diuus. ff. de custodia reor. & l. prouinciarum. C. de ferijs. Et rationem assignat: quia tunc non est persona quæ reos accusare possit ideo potest iudex contra illos inquirere solum de consocijs interrogando. Et licet prædicta Bartoli opinio reprobetur à Salycero & alijs in l. fi. C. de accusationib. aliter distinguendo videlicet quod si reus est persona seculis possit indistincte de consocijs interrogari si vero est liberæ conditionis tunc aut delictum regulariter non committitur sine socijs & tunc potest interrogari ut prouincia purgetur l. congruit ff. de officio præsid. aut delictum committitur communiter sine socijs. Et tunc iterum distinguit, quod aut delictum est contra communem omnium salutem ut tunc etiam interrogari possit alias non, Fuit igitur consideratum quod sine sit vera distinctio Bar. siue Salycet. in utraque earum cadit delictum

tonsurationis moneret: quia committitur ad commodum ipsius tonsurantis. Et his nostris temporibus frequentatur in Cathalonia huiusmodi delictum in maximam permissionem totius Reipublicæ: quia fere reperitur moneta quæ non sit aut falsa aut tonsurata. Itaq. militabat multitudo sociorum & damnum Reipublice. Et ideo apparuit esse torquendos. & in tortura detegerunt plures socios. & prædictam distinctionem Salyceti sequitur Bossi. in practi. titu. de inditijs & confidataro. ad tortur. num. 145. vbi dicit, quod considerationes salyceti seruantur. & ipse dixi in decisio. 5. n. 8. to. 1. vbi late institui disputationem de hac materia interrogandi socios contra consocios. & sunt consideranda a me in eadē decisione tradita num. 20. quod ad evitandum damnum futurum etiam ad utilitatem priuati potest socius de consocijs interrogari: quia in hoc crimine nedum considerandum est delictū iam perpetratum respectu sociorum sed quod perpetrari speratur: quia si non detegerentur socij ipsi continuarent delictum dictæ tonsurationis maxime quando nescitur eos esse apud Deum correctos.

SV M MAR IV M.

- 1 **A**N socius possit cogere consocium ut vendat portionem quam communem habet.
- 2 **E**xtranus non admittitur ad licitationem rei communis nisi socius propter inopiam non possit alterius socij licitationem usq. ad iustum pretium vincere.
- 3 **V**ide tamen de mente senatus ibi.

C A P . XLVIII.

An socius possit cogere socium ut vendat sibi rem quam cum eo communem habet, quando vult alteri portionem suam vendere.

Et an facta venditione per socium rei quæ non recipit congruam diuisionem admittatur emptor ad licitationem.

Dicitur Emense Iunij. 1604. ad relationem Hieronymi Senjust inter N. Planes & alios fuit dubitatum in casu quatuor sororum quæ ab intestato erant heredes earum patris & pro in diuiso possidebant quosdam domos quæ nō recipiebat congruam diuisionem quarum tres dictarum sororum nomine quartæ sororis quæ non firmavit concesserunt in emphyteusim dicto Planes pro certo anno censu, deinde dicta quarta soror noluit firmare dictam in emphyteusim concessionem; quinimo petiit dictas domos sibi adjudicari offerens soluere tres partes dicti anni census dictis soribus suis & dicto Planes quantitatatem per eū pro intrata solutā & melioramēta si quæ fecit. Et dicebat, quod ipsa erat præferēda dicto Planes, tū, quia erat socia in dominio dictarum dormorum & tanquam socia & persona coniuncta erat præferenda dicto Planes cui factū fuit stabilimentū. Fuit tñ cōtratiū decisum per tex. in l. du-dum. C. de contrahē. empt. l. falso. C. comu. rer. alien. & l. portionem. C. de donationibus. Fuit postea dubitatum quid agendum esset de portione ipsius quartæ sororis: quia

ipsa nolebat approbare dictum stabilimentum nec recipere quartam partem census anni, & pecuniae pro intrata soluta, sed dicebat rem id est ipsas ædes ponendas esse in licitatione, & in ea non esse admittendum, nec admitti debere dictam Planes tanquam extraneum per text. in l. ad officium. in fin. C. commu. diuid. vbi dicitur, quod extra-neus nō admittitur ad licitationem rei communis nisi socius propter inopiam non possit alterius socij licitationem usque ad justum pretium vincere. & allegatur decisio. Francisci Marc. 3. parte. 2. contrarium tamen fuit decisum per text. in l. 1. & dict. l. ad officium. C. commu. diui. vbi volunt, quod si ante litem motam socius vendat suam portionem, & alter communis dividendo agere velit cum emptore, non autem cum venditore agendum est, & cum colicitandum. Et ratio est, quia facta venditione rei communis venditor definit esse & emptor efficitur socius. Igitur non reputatur emptor extra-neus. Adde Iaf. in §. quædam. nu. 59. & 60. institu. de actio.

S V M M A R I V M.

- 1 **IURAMENTVM** fidelitatis ratione iurisdictionis nō præstatur per procuratorem nisi domino volente & consentiente.
- 2 Secus de iuramento ratione feudi.

C A P . XLVIII.

An iuramentum fidelitatis quod præstatur a vassallo ratione iurisdictionis possit præstari per procuratorem.

O HOML.

HOMINES villa Oloti fuerunt regia sententia condemnati ad praestandum sacramentum fidelitatis Abbatii Riuipulli ratione iurisdictionis quam dictus Abbas habet in dicta villa. Ipsi offerebant praestare iuramentum. Sed tamen volebant illud praestare per procuratorem dicentes iuramentum fidelitatis praestari posse per procuratorem. ut per Socar. in cap. si dominus. num. 60. in consuetu. Petri Alber. fol. 27. vbi dicit, quod subditus ratione iurisdictionis tenetur praestare domino iuramentum fidelitatis. & deinde num. 74. dicit, quod istud iuramentum potest per procuratorem praestari allegat text. in cap. 1. §. sed etiam. titu. per quos fiat inuestitu. in feud. Idem tenet Guilielm. de Valles. in vsati. omnes homines. nu. 1. & 2. fol. 112. vbi dicit quod vassalli ad praestandum sacramentum & homagium non tenentur personaliter comparere, sed suffici, quod mittant procuratorem speciale mandatum habetem. Idem Valles. in vsati. suum feudum. num. 6. & 7. Marquil. in vsati. si quis suum feendum. c. ol. 3. versic. Quero. 3. & communem dicit Iul. Clar. in §. feendum q. 49. num. 13. Fuit tamen contrarium decisum ea ratione: quia dictus Abb. contradicebat & recusabat admittere dictum iuramentum per procuratorem, sed volebat illud per sonaliter praestari. Ideo fuit dictum, quod predicta & allegata pro parte dictae villa procedunt domino volente & non alias prout expresse dicit Roman. in singula. 807. & ex tex. in cap. 1. §. verum. de statu regul. in 6. Ad idem Surd. decisio. 159. num. 16. vbi etiam vult per doctrinam Bald. in l. vnica. §. ne autem. num.

20. C. de cadu. tollen. Quod iuramentum praestari possit per procuratorem, quando ratione feudi praestatur, secus vero quando insignum subiectionis ratione iurisdictionis.

SUMMARIUM.

CONDUCTOR secundus qui sciebat rem alteri locatam est in dolo & potest a re locata expelli.

CAP. L.

An secundus conductor cui res locata fuit prius tradita preferatur primo conductori. si iste secundus sciebat rem alteri locatam.

N causa vertente inter Mariam Anguera & N. Fuger. referente Senjuist fuit decissum, quod si locator secundus cui prius fuit facta traditio rei locatæ seu cepit ut prius re conducta tempore suæ locationis sciebat rem prius alteri fuisse locatam non habet locum dispositio. l. quotiens. C. de rei vendi. quæ etiam procedit in locatione Socin. in consil. 29. vol. 4. Et ratio assignatur; quia iste secundus qui sciebat rem alteri locatam est in dolo & mala fide cuius ratione potest ab ipsa re locata expelli licet fuerit prius missus in possessione vendi rei locatæ prout tradunt Gutier. de iuramento confirmato. parte. 1. cap. 30. num. 8. Coquarr. lib. 2. variar. resolutio. cap. 19. num. 8. Roland. consil. 9. nu. 27. lib. 1. SVM-

SV M M A R I V M .

- C**APTVS ab officiali extra locum sacram qui ad locum sacram vim faciendo peruenit, non gaudet immunitate ecclesiastica.
- 2 Capturæ initium non finis consideratur.

CAP. LI.

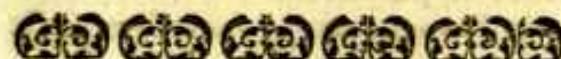
An si captus ab officiali regiom faciendo peruenit ad ecclesiam à qua postea per eundem officialem qui eum captum tenebat exrahitur violenter gaudeat immunitate ecclesiastica.

- I E. II. Nouembris.
1604. interuenientibus Reuerendissimo Raphaele de Rouirola Episcopo Barcino-
nae & Regio Cancellario Iosepho Dalmau, Paulo Regas, Hieronymo Astor, Saluator Fótanet, Michaelle Salba & de Vallesica, Hieronymo Senjust, Francisco Bonet, Hieronymo Torner & me ipso omnibus Doctoribus Regiae audientiæ in facto contentionis ortæ super immunitate ecclesiastica allegata per Antonium Mafo fuit declaratum dictum Mafo non gaudere dicta immunitate : quia fuit captus extra cimiterium ecclesiæ parochialis de Parets non obstante, quod ita captus vim faciendo peruenit ad locum sacram videlicet ad dictum cimiterium à quo fuit violenter extractus quia consideratur initium capturæ quod fuit factum extra locum sacram, & dictus Mafo licet peruen-

rit ad cimiterium non tamen liber, sed semper captus per officialem per ea quæ tradit Gutier. lib. 3. practi. questio. cap. 6. num. fin. Nec obstante quod officialis à quo fuit captus ut tutius eum capere posset transferit per ecclesiam. latissimè hanc materiam tract. & resoluit Despujol ad Ferr. obserua. par. 3. c. 251.

SV M M A R I V M .

- D**ONATIO facta per monachum maiorem 25. ann. infra annum probationis & ante professionem cum iuramento in casu ut ibi valet contrarium tamen num. 3. & 16.
- 2 Cap. 15. Conc. Trid. sess. 25 declaratur.

CAP. LII.

An donatio facta per Monachum maiorem 25. annis infra annum probationis ante professionem cum iuramento & pacto quod valeret donatio non sequuta professione sine tamen solemnitatibus cap. 16. consilij Trident. sessio. 2. fit valida si non sequatur professio.

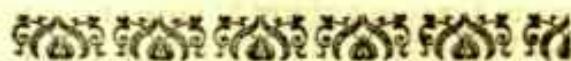
- T primo videtur dicendum dictam donationem valeare: quia dictum cap. 15. loquitur coniunctiè ut scilicet non valeat professio facta ante decimum sextum annum & ante annum probationis & sic requiritur quod ambo concurrant qualitates quod sit

O 2 maior

maior sexdecim, & steterit per annum, deinde sequitur cap. 16. quod dicit, nulla quoque renuntiatio aut obligatio antea facta &c. Et sic ponderando dicti, quoque, & dicti, antea, videtur coniungere casus praecedentes scilicet ut donatio vel renuntiatio facta à minore. 16. annorum & ante professionem nisi infra ultimos duos menses, non valeat. Ergo apparet quod facta à maiore valeat allegabatur. Menochi de arbitra casu. 436. num. 9. ubi expresse hoc dicit. Verum contrarium vi-
 sum fuit Doctoribus Aulæ Cancel-
 latij ea ratione, quia ratio quæ indu-
 xit ad sic disponendum ea fuit: ne hi
 qui monasterium ingrediuntur ante annum professionis bonis se spoli-
 ent, & postmodum cum videant se spoliatos cogantur facere profes-
 sionem quæ ratio etiam militat in
 maiore. Præterea dicebant, verba illa capit. sequentis nulla quoque &c.
 referri ad annum probationis non
 autem ad ætatem: nam alias nimis re-
 stringeretur dictum cap. 16. & tan-
 tum posset habere locum in eo qui
 esset ætatis quindecim annorum &
 decem mensium. Et allegati fuerunt
 pro hac opinione Aseue, in collecta.
 iur. canon. ad cap. quia ingredien-
 tibus. 19. quest. 3. & Emanuel. Rodri.
 in summa par. 2. cap. 7. num. 7.

 SV M M A R I V M .

1. *FACULTAS disponendi an veri-
 ficetur in contractu.*
2. *Facultatem habens eligendi debet elec-
 tionem specialem non etiam generalem
 facere.*

CAP. LIII.

An uxor quæ facultatem habet
 eligendi hæredem vnum ex
 filijs viri defuncti possit dic-
 tam electionem facere inter
 viuos.

ESTATOR hæ-
 redem instituit de
 vita vxorē suā, & si
 decederet intesta-
 ta disposuit quod
 esset suus hæres fi-
 lius maior natu, & si decederet sine
 liberis substituit secundū. Postea di-
 xit, quod cōcedebat facultatem eius
 vxori instituendi hæredem suum v-
 num ex filijs quem maluerit & ex-
 heredandi inobedientem casu quo
 decederet cum testamento. Ista vxor
 in capitulis matrimonialibus fecit
 donationem vni ex filijs vniuersa-
 lem omnium bonorum suorum nul-
 la facta mentione de bonis viri sui,
 nec de facultate sibi cōcessa per eius
 virum instituendi hæredem vnum
 ex dictis filijs. Deinde condidit tes-
 tamentum, & instituit hæredes filios
 suos primo gradu natu maiorem, &
 cum ac relinquos filios grauauit
 prout eius vir in suo testamento ca-
 su quo vxor decederet intestata. Eue-
 nit quod filius cui facta fuerat dona-
 tio in capitulis matrimonialibus de-
 cessit nullis relictis liberis hærede
 instituta eius vxore interquam & fi-
 lium secundogenitum orta fuit lis
 dicebat enim vxor dicti filij dona-
 tarij vniuersalis hæreditatem ad se
 pertinere: quia eius vir fuit electus
 per dictam eius matrem in donatio-
 ne sibi in capitulis matrimoniali-
 bus facta in qua nullum fuit apposi-
 tum grauamen. Secundus vero fi-
 lius dicebat nullam factam fuisse elec-
 tionem in dictis capitulis: quia tan-

I tantum donata fuerunt bona matris donatricis, & nullum verbum de paternis bonis, & casu quo facta fuisset eam esse nullam quia facultas disponendi concessa erat ut disponeret in testamento seu alia ultima voluntate non autem in contractu inter viuos ut patet ex verbis testamenti quod posset hæredē instituere unum ex filiis &c. Præterea si & ubi facta fuisset in contractu, ea enim erat revocabilis prout fuit revocata in dicto testamento per dictam uxorem testatoris cōdito, in quo ita disposuit prout disposuerat testator in casu quo eius uxor decederet intestata per tex. in l. eum pater. §. à filia. ff. delegat. 2. & l. unum ex familia in princip. ff. eod. prout ibi declarat Bar. & Antho. Gomes ad l. 17. Tauri. num. 6 & 7. Præterea dicebat, quod illa dispositio à matre facta in capitulis matrimonialibus erat generalis, & quod habens facultatem aligendi debet specialiter dictam dispositiōnem facere. Nec sufficit generalis dispositio, ut per Crauet. consil. 171. num. 13. & consil. 236. num. 14. Alciat. Respon. 647. Parif. consil. 44. num. 18. lib. 3. Celsus Vgo. consil. 120. num. 10. Fuit conclusum in fauorem secundi filij quia dicta electio in capitulis matrimonialibus facta erat revocabilis, & fieri non poterat nisi in ultima voluntate die 29. Ianuarij. 1598.

SUMMARIUM.

I **D**ONATIO facta absenti non acceptata an valeat.

CAP. LIII.

An donatio facta absenti non acceptata à parte nec à notario pro absente expresse, sit revocata per aliam donationem postea factam. & an verbum promitto importet stipulationem.

EQVENDO opinione quod donatio facta coniuncte personæ cum iuramento acceptata à notario pro donatario absente non possit revocari etiam ante acceptationem partis prout late tradit Antoni. Thezaur. Decisio. Pede. 70. fuit dubitatum quia dicta donatio non erat acceptata à parte nec expresse à notario, sed aderat quædam clausula qua donator dicebat promitto vobis dictam donationem & omnia & singula in ea contenta rata grata &c. vtrum dicta verba haberent vim acceptationis & stipulationis pro absente. Et fuit resolutum quod sic per tex. in l. 1. C. de contrahend. stipulatio. & est decisio. Seraphini Rotæ Romonæ parte I. diuersor. 683. adde Surdum. decisio. 115. die 29. Ianuarij. 1598. inter fuerunt Castello, Dalmau, Fontanetus Roig. sen Iust. & Hieronimus Torner Regij Consiliarij.

SUMMARIUM.

I **F**ILII spuri patribus non succedant matribus tamen sit.

2 **M**ater & ascendentis ex linea materna ad successionem veniunt sibi spuri.

3 Procedit licet mater sit illistris.

4 Declaratur ut ibi.

O ; CAP.

CAP. LV.

An mater filij spurij ad dicti filij successionem venire possit.

V A M V I S verum sit, filios spurios patribus non succedere. §. vulgo quæsiti. institu. de successio. cognator. & patres etiam ab omni hæreditatis commendo ex hisce spurijs excludi ac se moueri. l. si spurius. ff. vnde cognati : tamen non hoc locum obtinet in eorum matribus quæ ad filij spurij successionem vocantur, vt in dicta l. si spurius. vbi si spurius ab intestato de cesserit iure consanguinitatis aut agnationis hæreditas eius ad nullum pertinet. Quia consanguinitatis. itēq. agnationis iura à patre oriūtur. Proximitatis autem nomine mater eius aut frater ex eadem matre natus bonorum possessionem eius ex edicto petere potest.

Atque ita colligitur conclusio matrem itemq. ascendentibus ex linea materna veluti auus auiaue materni & vltioris ad successionem filij spurij venire. l. 2. ff. ad senat. consul. Tertullianum. §. fin. institu. eod. tit. l. hac parte. 2. ff. vnde cognati. vbi in hæc verba dicit text. Hac parte pro consul naturali æquitate motus omnibus cognatis permittit bonorum possessionem , quos sanguinis ratio vocat ad hæreditatem licet iure ciuili deficiant. Itaque etiam vulgo quæsiti liberi matri, & mater talium liberorum : item ipsi fratres inter se ex hac parte, honorum possessionem petere possunt. Quia sunt inuicem sibi cognati usque adeò , ut prægnas quoque manumissa si peperit , & is

qui natus est matri , & mater ipsi , & inter se quoque qui nascuntur cognati sunt. Vnde breuibus dicamus ex senatus consulto Tertulliano matrem ad successionem filij vulgo quæsiti vocati. vt in §. fin. institu. de Senat. consul. Tertullia. & è contra filium vulgo quæsiti cx Orphiciano ad matris hæreditatem venire. §. nouissimè institu. de Senat. consul. Orphicia. ibi. Nouissimè sciendum est, etiam illos liberos qui vulgo quæsiti sunt ad matris hæreditatem ex hoc senatus consulto admitti.

Et adeò veram hanc conclusionem existimamus quod cam procedere & obtinere quoq. locum credimus licet mater sit illustris. ita Matthesila. in tracta. de successionib. in 2. membro. arti. 2. n. 4. in fin. ex ratione: quia filij spurij possunt succedere matri illustri: nisi hæc habeat filios legitimos & naturales. Horum enim naturalium fauore, filij spurij excluduntur. l. si qua illustris. C. ad Senat. consul. Orphitian. cessante igitur fauore liberorum mater illustris ad successionem spuriorum admittetur : cum liberi legitimi & naturales utilitatem & non incommode ex ea successione consequantur & habeant. Existimat enim Accursii. in §. fin. institu. ad Tertullian. matrem illustrem omnino excludendam esse & arcendam ab hæreditate filij spurij; cum in mulieribus ingenuis & illustribus quibus castitatis obseruatio præcipuum debitum est, nominari spurios satis ignominiosum satisque acerbum sit. Et ideo ille text. in §. vulgo quæsiti. institu. de succession. cognator. intellegendus est de vulgo quæsitis non à matre illustri, sed ab illis quæ nulla dignitate eluent.

Sed prædicta quæ de successione matris dicimus tunc procedere & vera esse existimamus, quando cohitus de

de iure non esset punibilis nec posset accusari & damnari utputa si ex mereatrice: Hoc enim casu filij ex illo coitu procreati, possunt quidem matri succedere, non patri cum sit incertus. & ita intelligendus est tex. in §. vulgo quæsiti. institu. de successio. cognator. Nam eos quoque spurius appellamus qui incertum patrem habent & sic natos ex scortis, vel cõ cubinis quæ domi minimè cohabitant, & quæ alios viros paſſim admittunt. vt notat Couar. in cap. 8. nu. 1. circa med. secundæ partis relectio-
num. At propriè hi dicuntur qui naſ-
cuntur ex his qui iure canonum ma-
trimonium contrahere non possunt
quamvis patrem ostendere possent.
tex. est in l. vulgo. ff. de statu homi. &
in cap. tanta. qui filij sint legi. cap. ad
abolendam. de filijs præsbyteror.

Sed hæc præcedens quæſtio hac
distinctione ſemper habita tenenda
& obſeruanda eſt, ſcilicet, quod aut
coitus eſt talis qui per legem potest
accusari & damnari ut incestus adul-
terij, nefarij, & ſimiles, quo casu filij
ſuccessione tam paterna quam ma-
terna indigni ſunt. vt probat glo. fi.
in §. nouissime. insti. de ſenat. consul.
Orphicia. & glo. in auth. ex comple-
xu. in verbo. indigni. C. de incest.
nup. Decius in confilio. 311. Couar.
in 2. parte. §. 5. num. 15. relectio. laſ. in
§. pœnales. de actionib. num. 63. Et ra-
tio eſt, cum ob hoc ipsum damnan-
dus ſit, vt in auth. quib. mod. natur.
effici. ſui. §. fi. & in l. ſi ab hostibus. ff.
ſolu. matri.

Aut dictus coitus non potest per
legem accusari & damnari utputa si
ex mereatrice: quia hoc casu filij ex
illo coitu procreati, possunt matri
succedere non patri cum sit incer-
tus. §. vulgo. institu. de successio. cog-
nar. & l. quique. in fin. ff. de in ius vo-
can. & in l. quia eo. titu. glo. in dicto

§. nouissime. institu. de ſenat. consul.
Orphi. in verbo admitti. & gl. in dict.
auth. ex complexu. in verbo. indigni.
C. de incest. & nephār. nupt. & iux-
ta hæc distinctionem fuit conſlusum
& declaratum in Regio ſenatu.

Et licet parentes filijs ex damna-
to & punibili coitu non ſuccedant,
per ſupradicta, tamen non ſub hac
lege comprehenduntur fratres qui
ad inuicem quamvis vulgo quæſiti
ſint vni poſſunt ſuccedere alijs. vide
decifio. Mathei de Afflict. 96. & idē
per l. ſputius vnde cognata.

SVMMARIVM.

¹ PAE N A quando eſt appoſita ſerui-
endi regiſ triremibus, intelligitur
remigando in plebeis, militando vero
in militibus contra ſemen num. 3.

² Cap. 68. curiar. ann. 1599. declaratur.

³ Princeps debet eſſe mitis in pœnis inſlu-
gēndis.

⁴ Crimen tenetum liſtas ac ſeruitates eſt
teue.

⁵ Delicta a torciflma que dicantur.

⁶ Bohemij quinquagenary ad Regias tri-
remes non condemnantu.

CAP. LVI.

Responſum super lege imponen-
te pœnam ſeruiendi in regiſ
triremibus ad certum tempus
ſi ſimpliciter & inde finitè lo-
quitur, intelligatur de pœna
triremium militando, vel de
pœna triremium remigando.

NT E occulos mihi pro-
posuit Mauritius cap. 68.
curiarum anni. 1599. quo
omnes liſtae ſecuritates, &
apostæ extractionum omnino tol-
luntur

luntur sub pœna seruendi in triremibus ad quinquenium. Circa quam dispositionem cum ipsa in impositione pœnae indefinite loquatur, dubitat Mauritus an intelligenda sit de pena triremium remigando vel de pena triremium militando. Quæfuerit propterea a me, quid super his responderem.

- 1 Respondeo pro intellectu dicti cap. seu constitutionis necessarium esse præmittere, pñam triremium (quæ in locum deportationis & condemnationis in metallum iuxta communem traditionem surrogata est) altero de duobus modis apud nos cognitam esse scilicet, remigando. & militando. ita ut remigando in suo casu humilioribus scilicet plebeis hominibus applicetur, & militando militibus & alijs priuilegio militari gaudentibus.

- 2 Hoc sic præmisso vertitur in dubium de qua istarum pñnarum intelligenda sit hæc nostra constitutio quæ tam indefinite loquitur. Et quidem si ad vulgarem interpretationem, communemq. usum loquendi attendamus, facilimum quidem erit dicere ipsam constitutionem intelligendam esse, de pena triremium remigando iuxta notata per Paul. Castrén. in consil. 374. num. 4. & consil. 404. num. 1. volu. 1. Sed his non obstantibus, fateri potius oportet, dictam constitutionem intelligendam esse de pena triremium militando, & nullatenus posse de pena triremium remigando interpretari. Nam si lex hæc generalis est, prout est, comprehendens omnes & quascunque personas regiæ iurisdictioni submissas, necessario concludere debemus verum ipsius legis sensum esse, ut tantum loquatur de pena triremium militando & non de pena triremium remigan-

do. Et ea est ratio, nam cum hæc pœna triremium militando acommodanda sit tam miliibus, quam plebeis qui quamvis plebei sint ad hanc pœnam iuxta delicti qualitatē condemnari possunt & solent, id efficit, vt ipsa lex seu constitutio generalis sustineatur alioquin, si de pœna triremium remigando intelligeretur, non quidem generalis esset, sed particularis restricta tantum ad personas plebeias capaces ad subcūdum hanc pœnam, à qua milites & priuilegio militari gaudentes exempti sunt. attestante iuris consulto in l. milites. ff. de quæstio. ibi milites neque tormentis, neque plebeiorū pñnis subiungi putamus. Ex quibus quidem efficeretur, quod milites & priuilegio militari gaudentes nō essent comprehensi sub dicta pñnali dispositione, & consequenter, quod possent tenere & facere listas securitates & apostas: cum pro eis circa hæc condita non esset lex, quare ut hæc constitutio lex generalis sit prout est quia in cutijs generalibus facta & ne ab ea seu eius pñnali dispositione milites & alijs priuilegio militari gaudentes eximantur, necessario fateri oportet eam tantum loqui de pena triremium militando. & nō de pena triremium remigando.

Neque prædictis officit, si quis piäm diceret, prædictam in definitam dispositionem posse ad vtrāque pñnam referri, ita ut delinquendo milites ad dictam pñnam militando condemnentur, & plebei eidem pñne remigando subijciantur. Nam hæc sententia falsa quidem est quod per infra scriptas rationes diluci de probatur primo quia dispositio dictæ cõstitutionis in quantum condemnat facientes listas ad pñnam triremium ad quinquenium una & simplex ac indefinite determinatio est duo

est duo determinabilia respiciens: quia respicit personas plebeias & militares, quas omnes dicta constitutio quæ lex est generalis amplectitur. Sed vna determinatio respiciens duo determinabilia debet ea æqualiter & pariformiter determinare. vt scilicet pæna quæ habet locum in persona vnius, locum habeat in persona alterius, & quæ valere non potest in uno non valeat in alio. arg. tex. in l. quamuis. & l. hæreditatem. C. de impuber. & alijs substi. Facit text. in l. in testamento. C. de testamento. milit. & text. in l. si legatarius. §. fin. vbi hoc notat Bart. ff. delegat. 3. Quam regulam dicunt Angel. in consil. 143. in fin. incipien. tria videntur impugnare. & Guiller. Bened. in cap. Raynuntius. in verbo. si absque liberis moreretur. 2. in substitutione breuiloqua. num. 34. habere locum etiam in statutis. Ad hoc etiam facit aliud l. mile, quod quando duo vocabula veniunt ad determinationem eiusdem verbi debent sic intelligi ut vñiformiter operentur. text. est quem ibi Bart. dicit se nescire alibi in l. fin. C. de senten. & interlocutio. omni. iudi. Quæ regula etiam extenditur vbi etiam diuersa ratio esset in uno determinabiliū quām in alio per tex. & quod ibi decidit Bart. in l. si legatarius. §. cum ita ff. delegat. 3. vbi dicit Bar. quod si testator relinquat vxori quatuor corbes frumenti ex tali fundo & decem libras licet frumentum diuersa ratione non debeatur, nisi tempore re-collectionis, tamen etiam pecunia ante non debebitur nisi tēpore mesium, viso, quod eodem legato ambo reliqua sunt.

Secundo probatur, quia fieri non potest, quod dicta simplex & indefinita dispositio possit se ad utramque pænam referri disponendo in mili-

tibus pænam triremium militando, & in plebeis remigando sequeretur, quod leges & maximè in vna simpli ci, & indefinita dispositione partim essent restringendæ, & partim ampliandæ vt ita videtur fateri Couarr. lib. 1. resolutio. cap. 11. num. 5. & pro vnis facerent nigrum & pro alijs album, Quod tamen per quam absurdum est. Primo quia daretur repugnantia, quæ in nostro iure non admittitur. l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. Secundo, quia sequeretur, vnam & eandem rem diuerso iure censi contra l. eum qui ædes. ff. de vñucapio. Tertio tandem, quia sequeretur omnes iuris dispositiones semper esse fauorabiles, & per cōsequens ampliadas: cum omnes principaliter in reipublicæ utilitatem & fauorem tēdant. cap. erit autem lex distinctio. 4. Quod tamen regulis iuris disponentibus in pænis benigniorem esse faciendam interpretationem aduersatur, quod nullo modo permitti potest. Nam quamvis omnis dispositio pænalis lata sit in fauorem Reipublicæ ex quo nocumentum, damnum, seu pænam subditis infert, voluerunt legislatores in hac re pluris æstimare damnum nocumentum, seu pænam ad effectum dispositionem restringendi, quām fauorem seu utilitatem Reipublicæ vt dispositio extendetur. cap. statutum. de elec̄tio. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. 1. de loca. Gigas. de crimi. l. aſſe mageſt. quæſt. 2. nu. 5. Couar. lib. 1. resolutio. cap. 11. num. 5. versi. Hæc ipsa theotica.

Tertio iuuant predicta ex eo, quod esset contra vsum loquēdi & disponenti iurisconsultorum; qui nō per simplicem & indefinitam dispositiōnem pro uno delicto diuersas personas varijs & diuersis pænis puniunt, sed ita procedunt, vt si humiliores sunt tali pæna puniantur, altiores vero

vero alia plectentur pæna, & alibi in multis locis sic loquuntur, si qui delictum admisserunt liberi homines sint, relegentur, si vero serui ultimo suppicio tradantur. demonstrantes hoc modo vnicuique personarum qualitati & conditioni circa impositionem pænæ pro eodem delicto necessariam esse distinctionem & particularem dispositionem, ut sic intellegamus unam simplicem & indefinitam legalem dispositionem non posse pro vnis facere album & pro alijs disponere nigrum.

Quare cum ipsa constitutio de cuius intellectu agimus simpliciter & indefinite nulla facta distinctione, an remigando vel militando sumus in regulis quibus cauetur, in pænalibus in dubio mitiorem esse faciendam interpretationem. ita in cap. in pænis. dereg. iur. in 6. l. factum cuique §. in pænalibus. ff. cod. tiru. C. non oportet. 2. 33. q. 4. vbi si verbū potest importare pænam perpetuam & temporalem, debemus eligere temporalem ita expresse in glo. in d. cap. pænis. in verbo in pænis. Facit quod in dubijs mitiorem casum eligimus. l. hæc enim de suspectis tutorib. Faciunt præterea tradita per Doctores circa pænam capitalem affirmantes, quod ipsa intelligenda sit non de morte naturali, sed potius de ciuili. glo. singularis. in l. 1. C. ne christian. mancipi. in verbo capitali. & est alia similis in l. ne frumentum. & ibi Bal. & Salycet. C. quæ res vendi non pos. glo. in iure canonico & ibi Ioan. Andr. per eam in capit. quanto. in verbo defraudatam. Pro quo etiam recte adduci potest quod notat Cyn. in l. 1. C. ad leg. Cornel. de fal. vbi dicit, pænam capitalem interpretandam esse in mitiorem partem, ut cōprehendat deportationē & non mortem naturalem. vide plures concor-

dantes apud Petrum Dueñas in reg. 393. limitatio. 9. & secundum hanc sententiam & opinionem fuit in Regio concilio conclusum die 7. Novembris. 1581.

Prædicta quoque probantur ex politicæ gubernationis ratione quia si hanc rationem contempla reperiemus, quod politica gubernatio consistit in Principe & in subditis, quod si ad subditos respiciamus apparer nihil magis ad humanam societatem pertinere quam in pænis infligendis Principem esse mitem, & in 4 documentis inferendis moderatum. Nam cum humana societas ex hominum cætu constet, & nullum animal vt inquit Seneca lib. 1. de clemen. sit maiori arte tractandum quam homo, nulli magis parcendum. Ergo concedendum est, quantum ad subditos attinet maxime esse necessarium eidem societati in pænis benignorem fieri interpretationem. Quod si Principem spectemus, idem multo magis admittendum est vt insinuat Poeta Tragicus dum inquit, violenta nemo imperia continuit diu, moderata durat. Quæ omnia Plutarchus paucis verbis amplexus est in pollidum ait, Is enim morosum, atq. prorsus difficultem populum efficere solet qui gubernacula Reipublicæ tenens nimium in omni re se vehementer seuerum, asperum, atque inexorabilem exhibit.

Et maiori ratione prædicta procedere debent, quando sumus in crimibus leuibus in quibus non immrito nostram constitutionem ad mittiorem sensum trahere debemus. Crimen autem de quo agimus crimen quidem leue est & inter leuia ac leuissima connumerandum: cum non atrox sit, ideo, quod de se patet 5 natura sua crimen non dici, sed solum in quantum hac nostra lege possitua

6 sitiona sub impositione pñx trire-
mii prohibetur & vetatur ne listæ se-
curitates , & apostæ extractionum
fiant. Solum enim illa atrociora vel
atrocissima delicta existimantur que
in secundo gradu præceptorum na-
turalium collocata existunt. In di-
cto enim secundo gradu collocan-
tur conclusiones que ex primis prin-
cipijs iuris naturalis deducuntur. ut
pura habetur in primis principijs
malum esse fugiendum & bonum
faciendum , atque alteri non leden-
dum, ex his infertur ergo non furan-
dum, non mechandum, non falsum
testimonium faciendum , non irri-
tandum contra patrem & matrem,
non occidendum & similia. Hæc
sunt que in secundo gradu collo-
cantur , & dicuntur atrocia delicta
tanquam comissa contra præcepta
decalogi sub quo gradu dicta præ-
cepta existunt , Inter hæc enim non
video posse connumerari delictum
faciendi listas , quia ante dicta consti-
tutionem hoc fieri erat tolleratum
& publicè, atque a facientibus pre-
tio per regem recepto. Quæ listæ
nihil aliud sunt , quam ludus sortis.
Quod si nunc per dictam consti-
tutionem prohibentur id accidit
quia aliqua ex causa vniuersalem gu-
bernationem respiciente visum fuit
contentibus leges cōuenire dictam
facere prohibitionem , quemadmo-
dum enim ut inquit sanctus Tho.
& Caietan. in 2. secundæ. quæst. 112.
attic. 1. prohiberi posset ne aliquis
muros ciuitatis ascenderet cum hoc
bono publico conueniens esset , &
tamen ascendere ad muros natura
ipsa delictum non est. Ex quibus ma-
nifestum sit facere listas delictum es-
se leve & non graue neque atrox . &
consequenter in pñnis pro eo im-
positis in casu dubio faciendam esse
mitiorem interpretationem.

Et in casu de quo agimus respec-
tu rei in regijs carceribus detenti fa-
ciendam esse dictam benigniorem
interpretationem patet, ex illius æta-
te quinquagenaria disponente con-
stitutione 5. collocata sub tit.de Bo-
mians. ne Boemij iam ætatis quin-
quaginta annorum ad regias trire-
mes condemnentur, ergo cum dicti
Boemij sint infames vagabundi & la-
trones multo maiori ratione idem
statuendum est in homine bonæ vi-
tæ & famæ atque honorificæ æstima-
tionis & pro delicto quod natura sua
non est delictum, imo ante publicè
tolleratum ut est delictum de quo
agimus.

S V M M A R I V M.

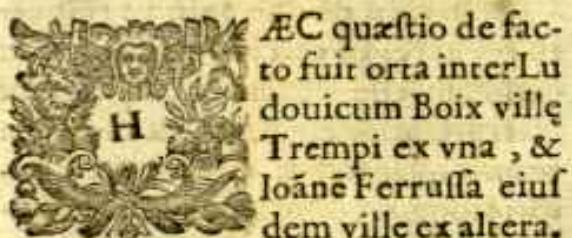
- ¹ **C E S S I O N A R I V S** annua-
lum præstationum dicetur cesso-
narius rerum incorporul. um.
- ² *Cessionarius nanciatur possessionem ex
sola cessione: Maxime quando per
cessionariū & reddituarios est respec-
tive acceptata.*

C A P. LVII.

Quo queritur an per cessionem
& consignationem factam an-
nalium præstationum & sic
rerum in corporalium intima-
tam & acceptatā transferatur
dictarum annualium præstatio-
num possessio seu quasi in ces-
sionarium, ita & taliter, quod
si ab aliquo perturbatur in ex-
actione temporaria possit ex-
periri contra perturbantem in
ter dicto retinendæ possessio-
nis.

Hæc

ÆC quæstio de fac-
to fuit orta inter Lu-
douicum Boix villę
Trempi ex una, &
Ioānē Ferrussa eius
dem villę ex altera.

Nam cum dicta Ioanna collocasset Magdalenam Ferrussa eius filiam in matrimonium cum dicto Ludouico Boix, & ei constituisset in dotem bis mille libras Barcinonenses & in illarum solutionem & satisfactionem cessisset & consignasset dictis Ludouico Boix ut usufructuario & Magdalenz illius coniugi ut proprietariæ certa censualia mortua seu illorum annuas præstationes fuissetque huiusmodi consignatio debtoribus censualistis instantibus dictis coiugibus intimata, & ab eisdē acceptata, euénit, quod clapsis trib. vel quatuor mensibus dicta Madalena sine filijs & aliquibus ab ea descendantibus ab hoc seculo migravit relicta dicta Ioanna eius matre & ab ea hærede instituta cuius rei occasione fuit ab ipsa Ioanna prætensum dicta consignationem re ipsa fuisse extinctam & caducatam, & quod ideo creditores censualistæ tenebantur ei de pensionibus dictorum censualium respondere cum euéniente dicto casu mortis dictæ Magdalenz nullis relictis filijs ipsa non censeretur priuata qua si possessione habendi & exigendi præstationes temporarias dictorum censualium ob quod ac stāte in hoc dicto mouit litem contradicturnum Boix cessionarium eorumdem censualium usufructuario nomine intentando contra illum inter dictum retinendæ & conseruandæ possessionis seu quasi & sic petendo illam in possessione seu quasi habendi & percipiendi pensiones temporarias dictorum censualium in qua ante dictam consignationem erat ma-

nuteneri & conseruari. Attamen pro parte dicti Ludouici Boix fuit respōsum, quod per dictam cessionem & consignationem dictorum censualium, fuit possessio seu quasi annualū præstationum in eum ut usufructuarium rei dotalis translata, & quod ideo potius ipse veniebat manutenēdus & conseruandus in possessione seu quasi dictorum censualium & seu eorum annualium pensionum ob quod ipse pariter in eodem iudicio vrendo eodem interdicto petijt se manuteneri & conseruari in posses-
sione seu quasi dictarum annualium præstationum dictorum censualium. Nunc quæstionis est quis horum litigantium in hoc interdicto per ambas partes intentato præfferendus sit. Cui dubio respondentum fore cœleo affirmatiuè videlicet dictum Boix constitutum fuisse in possessione vel quasi pensionum dictorum censualium. Quod sic probo cessionarius annualium præstationum, dicitur cessionarius rerum incorporaliū: quia pensiones censualium & annue præstationes computantur inter bona incorporalia. ut tenet Rober. Maran. 4. par. distinctio. 7. n. 27. at cessionarius rerum incorporaliū absq. aliqua corporali apprehensione conse-
quitur possessionē illarū; quia in his incorporalibus cessio est traditionis loco. ut tenet glo. in l. ad eū. de dona-
tionib. & ibi Bar. & Imo. Bal. in l. ex legato. num. 2. C. de legib. vbi dicit,
cessionem esse modum quasi traditionis in incorporalibus inuentum.
Cedere enim est quasi discedere, & alterum suo loco ponere. Menochi.
de retinen. posses. remed. 3. num. 261.
Vnde patet, quod interdictum retinendæ per ambas partes respectiuè in tentatum cōpetit cessionario. ut post
Bal. Alberi. & alios refert Menochi.
vbi supr. num. 258.

Quare

2 Quare cum dicta Ferrussa pro soluenda dote dicto Boix in capitulis matrimonialibus promissa consignationem sive cessionem quo runderam censualium fecerit medio iuramento vallatum videtur concilium vigore dictæ cessionis absque aliqua apprehensione dictum Boix nactū fuisse quasi possessionem dictorum censualium: vnde constat, cum dicto interdicto retinendæ posse experire si dicta cessione facta perturbatur ab aliquo. ut post Anto. Nat. in consil. 398. num. 38. lib. 2. tenet Meno. vbi supra nu. 259. Maxime, quia ex processu constat, ne dum à dicto Boix fuisse dictam cessionem acceptatam. Verum etiam, & reddituarijs intima-
tā, & ab eis quoque acceptatam per quam debiti agnitionem non solū infertur ad proprietatem verum etiam ad possessionē iuxta notata per Guido. Pap. decis. 272. & decisio. 315. Ex quibus igitur omnibus deducitur, dictū Boix dicta consignatione sive cessione secuta fuisse constitutum in possessione seu quasi pensionū censualium consignatorum. & consequenter dictam Ferrussa prætextu eiusdem cessionis ius seu possessionē dictorū censualium simul cum pensionibus, & ratis eorum amisisse, & in dictum Boix trāstulisse saltem quoad plenū vsum fructum. Et ita fuit conclusum in Regia audientia super dicto facto, & inter easdem partes die 11. Ianuarij 1607. me relatore existente.

S V M M A R I V M.

- 1** *L AUDI MIVM debetur ex alienatione, renouatione, seu noua acquisitione rei emphyteuticarī.*
- 2** *Emphyteuta accepiens rei emphyteuticarī e possessionem absque firma domini inedit in panam duplicati laudemij.*
- 3** *Intelligitur de possessionibus ex causa venditionis, & non in alijs alienatio-*

nibus que sunt per donationem aut aliam cōtractum inter viuos, vel causa mortis ut ibi.

- 4** *Conſti. als escandols. titu. de dret empbi. declaratur.*
- 5** *Vassallus feudarius ingredieus posses-
ſionem absque domini consensu an incidat in penas duplicati laudemij.*
- 6** *Dominus, realiter emparans feudum fa-
cti fructus.*
- 7** *Empar realis non habet locum in rebus
emphyteuticarīs.*

CAP. LVIII.

An emptor rei emphyteuticarī qui nactus est eiusdem rei possessionem sine firma & cōlenſu domini directi incidat in pñnam duplicati laudemij.

V R E C. competitum
est, ex alienatione, renouatione, seu noua acquisitione rei emphyteuticarī deberi domino directo laudemium. l. fin. C. de iure emphyteu. & de iure nostro Cathalonī probatur in cap. 1. & in cap. als escandols. quæ cōstitutio est Regis Ferdinandi. 1. eod. tit. Probatur etiam per sententiam arbitrialem domini Regis Iacobi. 2. & venerabilis Episcopi Valentini inter clericos, & ciues Barcinonæ super solutione laudemiorum promulgatam, quæ in volumine nostrarum cōstitutionum inserta est. Et etiam est tex. in c. cautum. in commemorationib. Petr. Alber. vbi late Ioan. de Socarrat. Probatur quoque per quandam antiquā consuetudinem quam inseruerunt Thomas Mier. in expositione cap. itēne super laudemio. Regis Petri. 3. in curia Perpiniani. est sub titu. de iure emphyteut. & Ioannes de Socarr. in dict. cap. cautum. & Francis. Solso.

P in

- in sua veteri Licer. fol. 16. num. 6. Et hæc vera esse existimantur quando transportatio rei emphyteuticariz quæ fit titulis onerosis procedit cum firma & consensu dicti domini directi. ut in iuribus supra allegatis quia tūc debetur simplex laudimiū.
- 2 At quando aliquis emit rem emphyteuticariam sine dicto consensu & sine illo adipiscitur eiusdem rei possessionem, tunc non solum ille emperor tenetur in uno laudemio verum etiam in duplicitate vltra pœnas a iure statutas. Quod affirmo esse verum de iure nostro Cathaloniæ. ut in dicto capit. als scandols. sub titu. de iure emphy. Alias vero pœnas à iure statutas videre poteris in l. fin. C. de iure emphy. quæ pœna nostro iure Cathaloniæ commutatæ fuerunt in pœnam quingentorum florēnorū. de qua pœna videoas text. in constitu. car dignament. eod. titu. de iure emphyteu. Et quod emperor qui ingreditur possessionē rei emphyteuticariz sine dñi directi consensu incidat ī pœnam duplicati laudemij vidi ita fuisse sententiātū, & declaratū per Ioannem Amigant ciuitatis Minorisæ. I. D. ac iudicem emphyteuticarium assignatum per reuerendum Abbatem sancti Benedicti Bagiarum in certa causa capibreuiationis quam facere intendebant in & cū sententia per eum lata die. 9. Julij. 1602. in fauorem dicti Abbatis, & contra cōfiliarios villæ sancti Petri de Auro, quæ sententia postea fuit confirmata in causa appellationis ab ea ad Regiam audientiam interpositæ referente Michaelle Salba, & de Vallesica Regio consiliario. ut constat ex illius sententia in dicta causa appellationis lata die 29. Ianuarij. 1607. à qua etiam sententia fuit ad aulam Reuerendi Cácellarij supplicatum, in qua dicta sententia referente Iosepho Ferrer Regio consiliario, in sequendo cōclusionem in Regia audientia facta fuit etiam confirmata prout constat ex sententia in dicta supplicationis causa lata die. 14. Maij. 1609. Et sic ex prædictis constat hac ultima sententia omnes aliae præcedentes tam iudicis causæ appellatio- nis, quām iudicis primi tui emphyteuticarij confirmatas fuisse.
- 3 Sed scire oportet prædicta procedere in alienationibus tantum quæ fiunt per venditionem, & nō in alijs alienationibus, quæ fierent per donationem aut alium contractum inter viuos, vel causa mortis, legatum, institutionem, fideicommissum, & aliū quemuis titulum lucrativum licet ex dictis alijs alienationibus quoque debeatur laudemium. not. glo. in l. fin. C. de iure emphy. & ibi Salyset. & probat text. in capit. item ne super laudemio Regis Petri tertij in curia Cernariæ, in versi. Secundo. Et ratio est, quia rex. in capit. als escan-
- 4 dols dicti Regis Ferdinandi. sub dicto titu. de iure emphyteu. tantum loquitur de eo, qui consequitur possessionem, sine consensu domini ex vi tituli venditionis, & non ex vi aliorum titulorum. De quibus si dicta constitutio loqui voluisset expressam fecisset mentionem. Nec est ad alios, casus quām in his in quibus expressim loquitur exten- denda præsertim cum sit contra ius commune. l. quod contra. ff. de legib. Et si dominus Rex de alijs casibus loqui voluisset facile erat ei addendum, vnde cum non fecerit, con trarium creditur voluisse. vt in l. vni ca. §. hæc ita. C. de cadu. tollend. Qua re cum dicta constitutio sit exorbitans à iure communi non debet recipere extensionem ad alios casus. iuxta Bart. in l. non quasi. ff. rem pu- pi. fal. fore. Vnde concluditur in alijs

alijs non militare pœnam duplicati laudemij.

Et hæc quæ supra diximus de pœna duplicati laudemij in rebus emphyteuticarijs titulo emptionis acquisitis si emptores sine consensu & firma domini directi illarum nanciscantur possessionem procedere quoque existimamus in rebus feudalibus eodem modo acquisitis. Nā iuxta communem scribentium opinionem eisdem regulis iudicantur res feudales, quibus iudicantur res emphyteuticariz nisi incontrarium expresse cautum reperiatur, & sic argui potest de uno ad alium, ut nota per Cyn. in auth. ingressi. C. d. factos sanct. eccles. & per Specula in titu. de iure emphyteu. §. 2. versic. 106. usque ad versi. 126. & attestatur esse communem opinionem Socin. in consil. 117. num. 24. lib. 2. Idem consil. 72. num. 57. lib. 1. Tenet & sequitur idem Iuli. Clat. in tractat. de feud. quest. 3. verific. Et hæc quidem. Et probatur ad litteram per text. in capit. eodem modo de emphyteuta proceditur. in commemoratione Petri Alber. & ibidem. Ioan. de Socarr. num. 1. de quo etiam habes casum. in cap. si dominus. in fi. in dictis commemorationibus. Et tamen non reperio, quod super solutione laudemiorum in feudis sit contrarium dispositum, vel aliter quam sit dispositum in rebus emphyteuticarijs. Solum enim inter res feudales & emphyteuticas quoad solutionem laudemiorum est differentia, quod si emphyteuta, vel nouus acquisitor non soluit laudemium dicto domino directo ex titulo emptionis vel alio quocunq. titulo, dictus dominus directus habet remedium assignandi iudicem eidē emphyteutæ coram quo laudemium sine simplex, siue dupplicatum debitum sibi solui petere poterit, vel

si malit coram iudice ordinatio idē instare poterit, sed in rebus feudalibus aliud competit domino directo remedium in quibus si vassallus laudemium debirum non soluit, & feudi possessionem, sine consensu domini ingrediarur potest tunc dominus directus procedere contra dictum vassallum per viam emparæ realis. ut est text. in dict. capit. item ne super laudemio. in verific. Entenem empero. Qua empara apposita, & ea durante ipse dñs directus faciet fructus rei emparatæ suos. Et ratio est, quia vassallus per emparā realē priuatur possessione, & dicto dño directo ipsa possessio applicatur, quia per emparā realē feudum, & eius possessio iure, & facto aperitur dño. Vnde dñs in isto casu facit feudi fructus suos: cum auctoritate vstatici: magnates. & cap. itē ne super laudemio. Regis Petri 3. in curia Ceruariz atque aliorum iurium super hoc disponentium possideat feendum, & sic sit bonæ fidei possessor. pro quib. faciunt not. per glo. in Lex diuerso. ff. de reiuēdi. & in l. certū. C. d. rei vendica. Et ideo quod ipsa res feudal is ipso iure & facto aperitur dño, dñs visus est percipere fructus ex re sua propria: quos propterea nō tenetur restituere vassallo. Pro quo est glo. in §. 2. super verbo. minime. iuxta nota. ibi per Iacob. de Bello Viso. in auth. de incestis, & nephroph. nup. Vide alias rationes per me adductas in repetitio. ca. itē ne super laudemio. Regis Petri. 3. in curia Ceruariz. in §. præludio. n. 10.

Quod secus est in dictis rebus emphyteuticarijs in quibus non habet locū processus emparæ realis ita Iacob. Marq. in vstatico magnates in verific. Incipien. Quero iuxta præmissa an in re emphyteuticaria dicens ibi hoc tenere Raymundum

de Moraria, & Bernardum de Gualbis Vicecancellarium domini Regis Ferdinandi contra opinionem spectatis in Deo Cardona. Quod etiam disputauit Ioan. de Socar. in capit. cod. modo. in commemora Petri Alber. num. 25. vbi dicit, de veritate practicæ hodie currentis in re emphyteuticaria nō fieri emparam realem. Et in additione per cum ibi posita, affirmat sic fuisse indicatum in Regia audientia in causa quæ ducta fuit inter nobilem Galcerandum de Requesens gubernatorem ex una, & Joannem de Relato ex altera.

nitiuam fuit finita, qua dictus Sempronius non obstantibus deductis, allegatis, & prætensis per dictum Titium fuit absolitus, & eidem Titio silentium impositum. Fuit dubitatum an ista sententia absolutoria haberet opus executorialibus.

Respondeo, quod cum sententia absolutoria absque aliquo novo factio iudicis statim secum trahat liberationem & executionem, & seipsum exequatur, cum absolutus exceptione rei iudicatae tutus sit, non indiget executorialibus. toto titu. ff. de exceptio. rei iudi. glo. in cap. pastoralis. in verbo. cum executionem. de appellatio. Innocen. in cap. cum nostris. num. 3. versi. Et ex his. de confessio. præben. Doctor. in dicto cap. pastoralis. Angel. in repetitione l. tali pactum. num. 17. ff. de pact. Natt. in consil. 524. num. 25. vol. 3. Bart. in l. metum. §. sed quod prætor. num. 2. ff. de re iudi. Zaf. ibidem. nu. 7. per tex. in l. 1. §. debitor. ff. ut in possessio. legator. quem text. ad propositum inducit dictus Zafius. Et videndum Andreas Gail. in suis observatione. in obser. 113. n. 18. vbi dicit ita ab eruditissimis iudicibus diligenter esse obseruandum: quia imperiti iudices indistincte executiones petenti victori concedunt. Ex dicta enim sententia cum nihil tradendum sit nulla eget execuzione: quia nihil præstat, nec addit, nec adimit, & propterea secum habet executionem cum nulla opus sit traditione, nulla cautione, nulla cessione, nulla patientia, quia ita res remanet, sicut erat tempore litis motæ. l. si inter me. ff. de re iudi. ibi. Nihil de jure tuo iudicatum intelligitur. text. & ibi nihil enim in suo iudicio de iure rei absoluti statum intelligitur. Secundu glo. in verbo. corum, quam ibi post Bart. reliqui probant. ita distinguit Bart. in l. mi-

SUMMARIUM.

- 1 SENTENTIA absolutoria secum trahit executionem, & sic nō indiget executorialibus.
- 2 Sententia absolutoria solum imponit finem liti contra eum motæ. & nullū aliud nisi parat absoluto.

CAP. LIX.

An sententia absolutoria indigat executorialibus.

PROPONITVR in facto, quod Titius coram indice competente petiit Sempronium condemnari ad tibi restituendum domum in qua habitabat citam in tali loco & eidem, dictæ domus vacuam & expeditam possessionem dimittendum, causis & rationibus in discursu causæ latius deducendis &c. Processerunt partes in hac causa, quæ per sententiam diffi-

in 1 miles. §, qui iudicati. num. 1. & inter sententiam absolvitoriam & cōdemnatoriam respectu rei vt hæc executione egeat, illa vero minime. Atque ita sententia absolvitoria rem respectu rei absoluti in eo statu in quo primitus erat relinquit, nihil iuris addens, cum res non sit à reo absoluto auferenda.

2 Prædicta iuuantur, quod per absolvitoriam solum imponitur finis liti contra reum motæ & nullum aliud ius absolute paratur. Et quia sententia inuenta est de iure ciiali, nimirum quod tollat & inducat ea quæ sunt iuris ciuilis scilicet, quod tollat actionem ciuilem, & inducat exceptionem rei iudicatae. §. item si in iudicio. institu. de exceptionib. Ex quibus hoc receptum est, quod sententia absolvitoria nihil, nec adimit, nec præstat, sed relinquit ipsū absolutū in eo statu in quo prius erat tempore litis motæ; quia nihil de iure suo decernit absolvitoria dicta. I. si inter me. §. latinus largus. ff. de re iudicata. Et secundum hanc opinionem & sententiam fuit conclusum in Regio concilio die 21. Aprilis. 1610. referente Michaelle Sala Regio consilio in causa quæ ibi vertebatur super tollendo certo sequestro inter vniuersitates de la Selua & Llansa ex una, & vniuersitatem de Cadaques ex altera.

Et antea fuit idem obseruatum in eodem Regio consilio ad relationē Raphaellis Rubi & coll Regij consiliarij in quadam possessoria causa in qua fuit denegata exequutio sententie absolvitoriae eo mortuo, quia sententie absolvitoriae secum trahunt executionem.

SV N M A R I V M.

1. ECCLESIA est territorium iudicis ecclesiastici.

- 2 Iudex ecclesiasticus potest inhibere iudici seculari quod nō procedat contra bona illius quis ad ecclesiam aufugit. vide tamen. num. 3. & 4.
- 3 Laicus delinquens in ecclesia punitur per iudicem seculariem.
- 4 Fur cum refurata fugiens ad ecclesiam, potest per iudicem seculariē refurata intra ecclesiam spoliari.
- 5 Intellectus ad cap. sū. de immunit. ecclie.
- 6 Arma prohibita deferens intra ecclesiā potest illis per officialem seculariem privari.
- 7 Monete falsæ fabricator potest intra ecclesiam per seculariem iudicem spoliari dicta moneta.

Capitulum XI. De iudicio ecclesiastico.

CAP. LX.

An monetæ falsæ fabricator confugiens ad ecclesiam cum moneta, quam falso fabricauit possit per ministros iustitiæ secularis dicta moneta falsa intus dictā ecclesiam spoliari. vt fisco regio illa tradatur.

VIDAM monetæ falsæ fabricator in fraganti criminē deprehensus aufugit à familia justitiæ, & se ad ecclesiā recepit, & cum regius officialis qui eum insequebatur ad manus suas intus dictam ecclesiam peccuniam quam falso fabricauerat apprehendisset, illamq. secum asportasset, pro parte fisci curiae ecclesiastice fuit pœnitentia ex illa asportatione intus ecclesiam facta dimisso ibidē delinquente, ipsam ecclesiam fuisse læsam, & consequenter dictā monetam fore & esse eidem ecclesiæ restituendā. Cū vero

P 3 fiseus

fiscus Regiae curiae contrarium prætenderet fuit ex hoc orta contentio interdictas curias ecclesiasticam & regiam, & vtilatum hoc negocium, coram regio Cancellario tanquam tertio inter easdem curias in vim concordia Reginæ Eleono. & Cardinalis conueniarum Summi Pontificis legati.

- ¹ Et primo pro parte curiæ ecclesiastice fuit præiensum ecclesiam esse territorium iudicis ecclesiastici, & quod ideo iudices seculares non possent intus dictam ecclesiam iurisdictionem exercere facit quod extra territorium suum ius dicenti impune non paretur maximè, quia quoad extractionem ecclesiæ seruandum est ius canonicum iuxta Alciat. in tracta. de præsumptio. reg. 3. præsumptio. 33. ubi dicit, quod statim, quod delinquens est in ecclesia dicitur esse extra territorium iudicis secularis. Et quod ideo prælatus qui tenet tueri locum illum seruare debet iura sua. Vnde fit, quod dicta moneta falsa non potuerit per vim à dicta ecclesia extrahi.

- ² His facit doctrina Ioannis de Vischis in tractatu. de liber. ecclesi. num. 57. versi. Nunquid. ubi tenet, iudicem ecclesiasticum posse inhibere iudici seculari quod non procedat contra bona illius qui in ecclesiam aufugit: quia statim quod confugit ad ecclesiam tutus est tam quo ad personam, quam quoad bona.

Prædictis tamen non obstantibus dico, in contrariam sententiam esse inclinandum. Primo, quia hoc quod dicimus ecclesiam non esse de territorio iudicis secularis nō est tutum: cum plures sentiant contrarium præsertim Guiliel. de Cun. in l. pleriq. ff. de in ius vocan. Quē refert & sequitur Bal. in l. iusitorandum, & ad pecunias. §. si de qualitate. ff. de iure-

iuran. in fin. & in l. si quis in hoc genus. num. 2. C. de episcop. & cleri. & in rubri. de iudi. col. vltim.

³ Quare laicus delinquens in ecclesia punitur per iudicem secularem. vt tradit bart. in l. si cui. §. fin. de accusatio. Nam quāquam ecclesia spectet ad ecclesiasticos, attamen dicūt esse de territorio & iurisdictione iudicis secularis. vt tenet Bal. in l. iusitorandum & ad pecunias. §. si de qualitate. ff. de iure iuran. & l. si quis in hoc genus sacrificij. C. de epif. & cleri. & in rubri. extr. de iudi. col. fin. Et ideo cognitio delictorum in ecclesia commissorum à laicis spectat ad magistratum laicum in illo loco iurisdictionem habentem, ac si extra ecclesiam delictum illud commissum fuisset. vt est tex. in dicta l. si quis in hoc genus. & tradit Petr. de Anchar. ultra allegatos. in repetitio. cap. postulasti col. 9. de foro competen. & Salycer. in auth. Item nulla communitas C. de episcop. & cleri. Panor. & lmo. in cap. inter alia. & in cap. fin. de immuni. ecclesiast. & in cap. cum si generale. de foro compe. Videntur Couar. variar. resolu. lib. 2. cap. 20. num. 18. versic. Trigesimo quinto, qui considerando communem interpretationem dicti cap. vltimi de immunitate ecclesiast. assuerat, laycū crimen aliquod intra ecclesiam perpetrantem posse à iudice seculari puniri. nec ideo quod intra ecclesiam commissum fuerit, eius cognitione pertinere ad ecclesiasticum iudicē. Quare si laycus committens delictum in ecclesia potest à iudice seculari inde iniutus abduci, poterit sane per eundem iudicem puniri, tanquam de territorio illius. Et sic non obstat primum fundamentum supra allegatum.

Neque obserit, quod tradit Joan. de Vischis. in dicto tracta. de liber. eccle-

ecclesias. num. 57. versi. Nunquid. in quantum dicit, posse iudicem ecclasticum inhibere iudici seculari ne procedat contra bona illius qui in ecclesiam confugit: cum statim quod confugit tatus sit tam quoad personam, quam quoad bona. Nam hoc verum non est, cum iudex ecclasticus teneatur exhibere confugientem ad ecclesiam praestita satisdatione, quod non imponetur pena corporalis, ut habetur in cap. reum. de immuni. ecclesiar. Idem tenet Tiber. Decian. in tractatu crimi. lib. 6. cap. 36. num. 10. tom. 2. Et haec magis vera esse existimantur quando bona confugientis ad ecclesiam coherent delicto vel ut melius loquar sunt idem delictum, ut in nostro casu datur exemplum, in quo fabricator falsae monetæ cum eadem falsa moneta se ad ecclesiam recepit, Aliud quoque potest dari exemplum in fure qui ad ecclesiam confugit cum refurta ablata qui per iudicem seculariem intus dictam ecclesiam dicta re futuia spoliari potest ut domino restituatur. Couarru. variar. lib. 2. capit. 20. numer. 15. versic. Vigesimo octavo in fin. versiculi. ubi censet ipsam rem furto ablatam posse ab ipso fure etiam intra ecclesiam per vim auferri ut vero domino ipsa res restituatur, ne ecclesia tutari videatur rem alienam occupantem. Et ita arbitratur, ita intelligendam esse decisionem text. in dicto cap. ultimo. de immuni. ecclesiar.

Indignum enim est ecclesiam auxilium exhibere ei qui templis iniuriam intulit asportando in eis, res furto ablatas cap. quia frustra defensur. Et tertium quoque est exemplum in eo qui cum armis iure prohibi ad ecclesiam confugi. Nam et si iudex laycus non posset fugientes ad ecclesiam inde inuitos abducere,

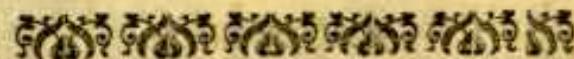
potest tamen ab eis arma prohibita, & legibus vetita etiam intra ecclesiam auferre. Delinquit etenim is, qui fert arma prohibita, & ideo cum hoc delictum in ecclesia committat a iudice seculari puniendus aut saltem armis priuandus erit ita Couarru. in dicto capit. 20. lib. 2. num. 18. versi. Trigesimo sexto. Horum etiam exemplo concluditur, regium officialem licite potuisse ingressi ecclesiam inquam falsæ monetæ fabricator aufergerat, & illum moneta falsa quam illic asportauerat spoliari ut illa fisco regio traduceretur.

Et ita fuit decisum die 27. Aprilis 1610. in facto contentionis ore inter curiam ecclasticam & regiam super iuris firma facta in dicta curia ecclastica per Galcerandum Ferrer & fisci procuratorem Regiae curiae, fuit enim decisum dictæ iuris firmæ locum non fuisse nec esse. intetuerunt in dicta decisione Iacobus de Agullana Regius Cancellerius, & Franciscus Bonet, & Michael Sala, & ipse Don Ludouicus à Peguera Regij consiliarij ut consultores eiusdem Regij Cancellerij.

SUMMARIUM.

¹ DEPOSITVM quando non est integrum per errorem excusat tur deponens.

² Contrarium tamen num. 2.

CAP. LXI.

Luitio censualis quando, non fuerunt depositæ integræ penses anteneat,

Fuc.

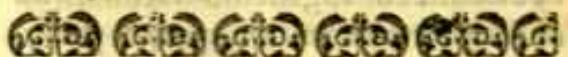

- V E R V N T** luita
duo censualia & de-
positū in tabula præ-
sentis ciuitatis pre-
tium cuiuslibet inte-
grum & pro rata pē-
tionum vsq. ad diem luitionis fuerūt
depositæ octuaginta libræ facta cal-
culo fuit repertum quod pro dictis
pentionibus, & rata deficiebant tri-
ginta sex solidi vnde fuit dubitatum
an dicta luitio esset legitimè facta
pro parte eius qui depositus dicebat
quod omisso integrum depositi non e-
rat facta dolo vel culpa ipsius depo-
nentis imo iusto errore ignorans de-
bitam fuisse ratam cuiusdam pentio-
nis antecedentis & iusta ignorantia
erat quia successerat in ius alterius,
& ipse non soluebat pentiones, sed
arrendatores cuiusdam decimæ spe-
cialiter in dictis censualibus obliga-
tæ, & sic quando depositum non est
1 integrum per errorem excusat ut de-
ponens per text. in l. quamvis. ff. de
condi. & demonf. & allegabant Deci-
mum in cap. de appellationibus. ext.
de appell. & alios quos citat Tiraq.
de retract. conuent. l. 4. glo. num. 23.
Foller. de censibus.
2 Contrarium tamen fuit decisum
n^o & declaratum dictam luitionem
fuisse legitimè factam, quia rata ul-
timæ pentionis non erat integriter
deposita. l. 2. C. debito. vendi. pigno.
imped. et per ea quæ tradit Tiraq.
vbi supr.

SUMMARIUM.

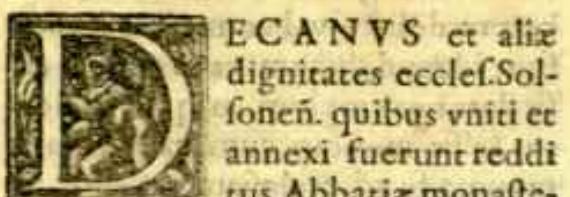
- 1 **IUDEX** laicus cognoscit de possessorio
etiam inter clericos.
- 2 Intelligendum est si iudex laicus est com-
petens respectu personarum conten-
dentium.
- 3 **Decisiones Regni Francie** quod index

laicus cognoscit de possessorio inter cle-
ricos intelliguntur ratione indultorum
apostolicorum ibi specialiter concessos
rum.

C A P. L X I I .

Quando interdicto recuperan-
dæ a laico contra clericum spo-
liatorē agitur vtrū dicta causa
spolij tractari possit coram iu-
dice laico si de re ecclesiastica
agatur.

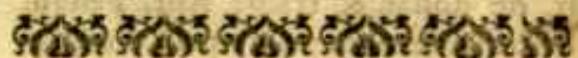
DE CANVS et aliæ
dignitates eccl. Sol-
foneñ. quibus vnti et
annexi fuerunt reddi-
tus Abbatiz monaste-
rij villæ Bertrandi, quæ auctoritate
1 Apostolica fuit suppressa experunt
possessionem dictorum reddituum, et
cum reperiissent quosdā laycos possi-
dentes baylias de saco, et alia offi-
cia per Abbates stabilita, et conce-
sa eos de facto à dicta possessione spo-
liarunt super quo dicti layci causam
in Regia audiencia introduxerunt
& dictos decanos & alios dignita-
tum possessores citari fecerunt qui
ius de iure firmarunt in curia ecclæ-
siastica. Fuit dubitarum an dicti firmæ
iuris locū esset, & prima facie vide-
batur dicendum quod nō, sed quod
causa erat tractanda in Regia audiē-
tia ea ratione, quia quando agitur su-
per possessorio de re quæ sit spiritua-
lis vel de causa beneficiali sive aga-
tur inter clericos sive inter laycum
& clericum iudex laycus cognosce-
re potest, quia possessorium non est
quid spirituale sed temporale est de-
cis. Guid. Pap. dalphi. 1. Anth. The-
zau. decis. Pedemon. 82. Afflct. de-
cis.

cif. 24. Cache. decif. 116. Antho. Gabr. de resti. spolia. con. 5. num. 115. Boerius decif. 69. num. 23. quibus in locis dicunt quod quando de re spirituali vel beneficiali agitur super possessorio retinendz vel recuperandz iudex laycus potest de dicta causa cognoscere & quod ita quanto die prakticatur in Regno Francie, in senatu Neapolitano & Pedemontano. Verum contrarium fuit decissum die 2. Aprilis 1598. per reverendum Tertium Rouirola interfuius Pineda, Salba, Senjust, & ego & consolatis Sabater & Oliba per me fuerunt eiusdem voti. Quia licet sit vera & recepta opinio, quod quando agitur super possessorio retinendz, vel recuperandz possessionis iudex laycus possit cognoscere: Tamen istud intelligendum est, si iudex laycus est iudex competens respectu personarum contendentiū, ut quia ambo sint layci, vel reus est laycus secus vero quanto sunt ambo clerici vel reus est clericus, quia licet iudex laycus sit competens ratione rei de qua agitur scilicet possessorij non tamen respectu personarum, quia non potest clericum ad seculare iudicium citari facere cap. Qualiter. & cap. fina. de iudi. & hanc partem tenent idem Afflict. decif. 85. Crauet. conf. 258. num. 8. Couat. lib. practi. quæstio. cap. 35. num. 1. in fin. versic. Primum etenim &c. Roland. a Valle consil. 23. Ménoch. de retinenda posse. remed. 3. num. 323. quæst. 52. & & de recup. posse. remed. 15. nu. 202. quæst. 18. Andr. Gayl. lib. 1. obser. practi. obser. 38. num. 5. nouissime Ioannes Gutier. lib. 1. quæst. canon. cap. 34. num. 16. Neque obstant decisiones in contrarium allegate, quia procedunt in Regno Francie & Neapolis ratione induktorū à Sede Apostolica concessorum, ut Guido Pap.

refert in dict. decif. 1. & Afflict. dict. 3 decif. 24. & intelligenda sunt, quæ ibi dicunt, vt iudex laycus cognoscatur per viam extraordinariæ cognitionis prout Regia audientia facere confuerit quando concedit litteras manutenientiz, & declarat Guid. Pap. conf. 149.

SUMMARIUM.

- DONATIO** non acceptata potest renunciari.
- Verbum promitto inducit stipulationem pro absente.
- Donatio iuramento firmata, non potest renunciari.
- Donatio facta Tutto, eius vita durante, & post eius obitum Sempronio & eius heredibus, Sempronio predefuncto ius non transmittitur dictis heredibus.
- Spes fiduciomissi conditionaliter transmittitur ad heredes, stipulatore ante eum conditionis decedente.

CAP. LXIII.

Vtrum donatio facta tertio iux. I.

Quoties C. de don. que sub modo possit revocari & an ius illud tertij transmittatur ad heredes si tertius ante euentum conditionis decedat.

IOANNES Angla-
da fecit donationem
Ioanni filio suo præ-
senti & acceptanti de
omnibus bonis suis
certa quantitate retenta ad testan-
dum, & ita cauit, quod si dictus Ioá-
nes donatarius decederet sine libe-
ris quondamq. bona prædicta do-
nata seu medietas eorū peruenirent
& resti-

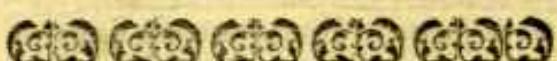
& restituuerentur tibi dicto donatori si tunc viueret sin autem Hieronymo dicto donatoris filio. Postea dictus Joannes donator reuocauit dictum fideicommissum in dicta donatione appositi in fauorem dicti Hieronymi quo facto decepsit dictus Hieronymus filio quodam legitimo & naturali reliquo deinde decepsit Ioannes donator postea Joannes donatarius nullis liberis reliquis fuit dubitatum de duobus primo an dictus donator potuerit reuocare dictam donationem quo ad fideicommissum adiectum in eius fauorem. 2. utrum dictus Hieronymus transmiserit dictum fideicommissum ad dictos eius filios & heredes. Circa primum dubium faciebat, quod dictus Hieronymus non acceptauerat dictam donationem nec pro eo aderat stipulatio notarii unde remanebat iuris dispositio, quod donatio non acceptata potest reuocari. iux. tex. in l. absent. ff. de donat. & tradit. Ant. Tessau. decis. Pedemon. 70. in prin. Fuit tamen resolutum quod donatio praedita seu dictu fideicommissum non potuit reuocari. Primo, quia in dicta donatione aderat verbum promitto quod inducit stipulationem pro absente & quocunq. interesse habete, prout notaui supra decis. 10. per text. in l. 1. C. de cont. stipul. & est decis. Rot. diuersorum. 683. parte 1. & dictus Hieronymus habuerat notitiam dictae donationis eratq. coniuncta persona, & sic visus erat dicta acceptasse donationem, & ius sibi quantum erat irreuocabiliter iux. l. quoties. C. de dona. quæ sub modo. pro ut idem Tessau. notat d. decis. 70. num. 12. & 16. & dicta donatio 3. erat iuramento promissorio confirmata quo casu reuocari non potest, ut idem Tessau. ibi notat num. 8. Peregrin. de fideicom. artic. 51. num. 52.

Molina de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 2. num. 57. Circa secundum dubium dicebamus, quod dictus Hieronymus secundus donatarius erat vocatus post mortem dicti Ioannis, & in consequenti sub conditione si viuus esset tempore mortis dicti Ioannis, & sic cum .prædecesserat Hieronymus non cueñerat conditio sub qua erat vocatus Hieronymus unde eius filius, & heres no poterat properter defectum conditionis fideicommissum petere & pro hoc allegabatur cons. Bart. 212. ubi dicit, quod si duo in contractu se inuicem substituant, ut qui superuixerit alteri, sine liberis decedenti succedat, & sequatur, quod unus decedat cum liberis deinde alter sine liberis, quod liberi primi decedentis non poterunt succedere, quia per eius obitum erat caducata substitutio per defectum conditionis ad hoc etiam allegabatur cons. Alciat. 3. lib. 8. ubi facta donatione Titio eius vita durante, & post eius obitum Sempronio, & eius heredibus Sempronio prædefuncto cōcludit ius no fuisse transmissum eius heredibus properter defectum conditionis, & idem, quod tradit A' ciat. aprobat Pereg. dicto articulo. 51. nu. 20. Verum his non obstantibus fuit conclusum contrarium per tex. in §. ex conditionali insti. de verbo. obligat. quia spes fideicommissi cōditionalis transmittitur ad heredes stipulatore ante evenitum conditionis decedente Decius consil. 247. Bella. consil. 39. & Ruin. consil. 7. lib. 3. Nec obstat text. in l. vniuersitate. §. fin autem sub conditione. C. de cadu. tollend. quia loquitur in ultimis voluntatibus. §. autem (ex conditionali) in contractibus, & ad consil. Alciat. & Bart. in cont. adducta dicebant, quod procedebant in conditionibus de qq. illi loquuntur, quæ pro carū implemēto requiri

requirebant, quod donatarius, qui sub conditione erat vocatus superiuueret primo donatario, in nostro autem casu conditio illa si Ioannes decederet sine liberis pro illius existentia, non requirebat superuenientiam dicti Hieronymi secundi donatarij, sed mortuo Ioanne sine liberis fuit adimpta conditio, & ita fuit conclusum in fauorem hæreditatis dicti Hieronymi die 29. Aprilis 1598. referente Salvatore Fontanet interfui mus Castello, Dalmau, Roig, Senjust, & ego.

SVMMARIVM.

- 1 **D**ONANDI & hereditandi promissio est donare & hereditare.
- 2 **H**ereditare & donare in Cathalonia idem sunt.
- 3 **D**onatio omnium bonorum praesentium valet.

CAP. LXIII.

An pactum in capitulis matrimonialibus adiectum quo promittunt parentes filium hæreditare, sit validum.

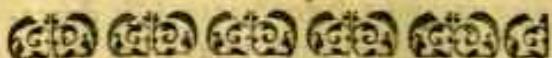

VIT resolutum die 29. Aprilis 1598. quod pactum adiectum in capitulis matrimonialibus, quo parentes promittunt filium unum ex illo matrimonio nasciturum hæreditare sit validum ea ratione, quia promissio donandi & hæreditandi est. donare & hæreditare, vt tradit Petrus à Pet. in tracta de fideicom. quest. 8. nu. 134. & in Ca-

thalonia hæreditate idem est quod donare, vt tradit Socarrats in cōme. Petri Alberti c. si vasallus, vel castellan. hæreditatierit. num. 5. & 6. tradunt Bart. & alij in l. quæstum §. penul. ff. deleg. 1. & ideo per prædicta fuit dictum, quod illa promissio hæreditandi, idem est, quod si donaverit bona, vel patrimonium suum, 3 & cum donatio omnium bonorum praesentium valeat, vt tradit Julius Clarus in §. donatio. quest. 19. num. 2. Interpretatur quod sit facta donatio bonorum praesentium tantum, vt actus potius valeat quam pereat per ea quæ pulchre tradit Aymon Crauet. conf. 139. per totum, & ita fuit decisum referente Castello, & vidi mus in simili casu duas sententias in alia aula latas una referente Oliba alia referente Gallego, alias decisiones trad. Despujol ad Ferr. par. 3. ca. 306.

SVMMARIVM.

- 1 **R**ENVNTIATIO hæreditati partem an excludat nedum renuntiantem, sed & eius liberos, & 4.
- 2 **H**eres non potest factum defuncti impugnare.
- 3 **L**egitima licet non debeatur nisi a morte patris potest tamen in vita filio consente solvi.
- 5 **L**egittima debetur nepotibus in bonis cui si eorum pater seu mater subducuntur de medio in vita aut ex propria persona non etiam ex persona eorum patris.
- 6 **I**n legitima portionem, iure patris, tenentur nepotes imputare quod corrum pater, vel mater habuerunt.
- 7 **R**esistere regatus potest in vita restituere, & quomodo intelligatur.

CAP. LXV.

RENVN-

Renuntiatio filiae cum iuramento hæreditati paternæ an noceat eius filijs si filia quæ renunciat patri suo praedictum cedat, & sint filij haeredes matris.

N F A C T O Antoni Axada contra Hieronymam, & Agnetam Marques. Francina Axada vxor dicti Antonij, & filia Antonij Marques in capitulis matrimonialibus, receptis sexcentum libris, renunciat hæreditati paternæ & maternæ ac alijs iuribus tibi competentibus & competituris cum iuramento deinde decedit adhuc patre suo viuente relictis aliquibus filijs sibi, & dicto Antonio Axada communibus. Deinde obiit Antonius Marques in quibus bonis filij dicti Axada, & dictæ Francinæ legitimam petierunt. Oponebatur contra eos de renunciatione materna & iurata dote recepta. Et pro parte dictorum reorum dicebatur non competere legitimam dictis Axadas, quia eorum mater renunciat cum iuramento, quæ renunciatio excludit nedium filiam, quæ renunciavit verum etiam ciuius filios allegabant doctrinam Romani in l. qui superstitionis ff. de acqui. hæredi. & Bal. in l. pactum. C. de collat. num. 2. Decium ibi, & in conf. 181. Ripa respō. 6. lib. 1. Oldra. consil. 40. Bereng. Fernan. in repe. l. vni. de filijs nat. ex matri. ad morgā. con. cap. penul. num. 6. & in l. in quartam. num. 16. ff. ad l. falcidiam. Et dicebant, quod si ipsis nepotibus daretur legitima in bonis auitis sequeretur, quod ex una eademq. hæreditate duæ detraherentur legitimæ una quæ soluta fuit filię, altera, quæ nepotibus, quod

est contra ius argum. I. bona fides. de reg. iur. 2. dicebant, quod isti nepotes erant hæredes matris, ut constabat ex processu ergo nō poterat ipsi nepotes factum matris suæ impugnare. I. cum à matre. C. de rei vend. 3. dicebant, quod si filia quæ renunciat vixisset tempore mortis patris sui nec ipsa, nec ciuius hæredes possent petere legitimam, quia per renunciationem essent exclusi iuxta communem DD. sententiam in l. pactum. C. de collat. & in dict. l. qui superstitionis. ergo eodem modo licet eorum mater, quæ renunciat esset p̄emortua debet excludi eius filij, quia sunt eius hæredes, & pro se, & hæredibus suis facta fuit. 4. dicebant, quod licet legitima non sit debita nisi secuta morte patris. I. 1. §. si impuberis ff. de colla bonorum ubi Bar. Ias. in autē nouissima n. 4. C. de inoff. tes. Decius conf. 438. num. 12. latè Betius conf. 34. tamen solui potest 3 in vita filia consentiente, & tunc siue augeantur bona paterna siue minuantur non poterit amplius filius contra hæredem patris ad suplementum agere pro eo, quod auctum est, nec è contra ita bal. Salicet. Pau. & Ias. in l. siquando. §. illud. C. de inoff. testamento plures allegat Peregr. de fideicom. artic. 36. num. 16. & 17. His tamen non obstantibus die 24. Octobris 1598. mereferente contrarium fuit decisum. Primo, quia dicta renunciatio in se continet tacitam conditionem si legitimè successio locum habuerit in personam renunciantis ita Alex. Pau. in l. pactum. C. de collat. Batt. & alij in l. qui superstitionis ff. de acqui. hæredi. Ideo cum dicta Francina quæ renunciat sit patri suo p̄adefunera defecit conditio, & consequenter dicta renunciatio. Secundo, quia legitima debetur nepotibus in bonis auitis si corū pater, vel mater

mater subducti sint de medio in vita auij ex propria persona non autem ex persona eorum patris ut notatur in d. autē nouissima. q. isti sub intrant locum patris, & iure proprio veniūt l. si quis filio exheredato. ff. de in ius. rup. l. si quis posthumus. §. si filiū. ff. de lib. & posthum. Ergo renunciatio ista quę pro iuribus dictę filię renunciatis pertinentibꝫ facta fuit non debet extendi ad iura filiorū suorū quibus non fuit renunciatum, quia sunt diuersa, & in diuersis nō fit illatio. Tertio, quia ita tenent Bart. in l. qui superstitis. ff. de acq. here. Pau. & Alex. in l. Pactum. C. de collatio. Couat. in c. quamuis pactum. de pact. in 6. 3. p. relectio. §. 2. n. 4. Iaf. in l. ait prætor. de iur. iuran. n. 16. Alex. conf. 75. nu. 14. lib. 1. Crauet. conf. 127. Cras. in §. legitima. n. 4. Tel. Fer. in l. 6. Taur. n. 61. Baeça de non meliorand. filiab. c. 10. n. 111. Gutierres in c. quamuis. in prin. nu. 61. Antho. Thezau. decis. 138. nu. 3. Rolan. conf. 11. nu. 1. Quod procedit etiam quod sint hæredes matris, quia cum dicta renunciatio non extendatur ad bona ipsorum nepotum, sed filiæ tantum, quæ renunciauit, licet ipsi nepotes petant ius suum ex propria persona debitū non dicuntur venire contra matris renuntiationem ita Bart. in d. l. qui superstitis Soares in l. quoniā in prioribus limi. 4. ad l. regiam n. 5. Cepha. conf. 334. per totum, & ita fuisse indicatum ter refert Vincen. de Frac. decis. 67. per tot. Claud. Dut. allegat. 3. Neque obstat primum fundamen-
6 tum. quia iurę patrię expresse cautū est, quod nepotes tenentur imputare in portionē suā, quod eorū pater vel mater habuit, ut per constit. Regis Philip. 1510. Axi mateix in tit. de legitima, & sic nepotes suplementum tantū habere possunt & cōsequēter vñ tantū legitimā detrahēt. Nec se-

cundū obstat, quia ut superius dictū est isti nepotes petendo ius suū cui non fuit renuntiatū nō dicuntur venire contra factū maternū, nec 3. obstat, quia licet legitima solui possit in vita tñ illud fieri non potest in præiu diciū tertij, scilicet ipsorū nepotum atq. ideo si ipsa filia, quæ recepit in vita legitimā superuixisset eius patri bene sibi, & suis hæredib. præjudicarē sent, ut nō potuisset petere suplementum etiā quod autē essent patris facultates verū ex quo ipsa prædecessit solutio dictę legitimę intēpestiue factę non potuit ipsis nepotib. præ iudicare nisi quoad imputationē argu. eorū quę traduntur in l. post mortem. C. de fideicom. vbi dicit textus quod rogatus restituere potest. In vi ta restituere & declarant DD. quod illud procedit qn̄ est rogatus restituere alicui certę personę secus si pluribus vni scilicet in defectū alterius ita declarant Anth. Gom. in l. 17. Tauri n. 6. Peregrinus in tracta. de fideicom art. 2. n. 51. & ar. 3. n. 127. Sic enim in nostro casu quia cuenite potest, quod legitima non debeatur filio, sed nepoti, ideo solutio legitimę in vita facta non poterit ipsis nepotibus præjudicare nisi filia cui fuit soluta patri suo superuiat. Et ita fuit conclusum de voto omnium.

S V M M A R I V M.

C E S S I O N A R I V S non potest debitorem obligatum, capi facere abisque intimatione cessionis.

2. Contrarium tamen in casu ut ibi.

C A P. L X V I .

Cessionarius an possit facere executionem iuxta rigorem scripturæ tertij non intimata cessione debitori.

Q

Fuit

VIT Dubitatum utrum executio facta per cessionarium non intimata cessione esset valida & dicebant aliqui, quod non per doctrinam Bald. in l. per diuersas q. 10. C. mandati, & allegat plures Alin. in tract. de execut. capit. 49. §. 1. fol. 18. ubi volunt, quod si statutum concedat licentiam creditori carcerandi debitorem non poterit cessionarius capi facere debitorum nisi citato creditore. Contrarium tamen fuit decisum, & dicebant domini citationem iux. predicatorum opinionem esse necessariam ad probandam cessionem quae fieri debet cum causa cognitione & parte citata, sed in casu proposito constabat iam de cessione per instrumentum publicum, & sic non esse necessariam discussionem dictae cessionis, & sufficit, quod de ea constet iudici per instrumentum publicum, & ita in simili casu videlicet seruari assertit Rebus. ad consue. Gal. tom. 1. titu. de litte. obligat. arti. 3. glos. 2. num. 17. fol. 70. Antho. Thezau. decisio. 220. Est tamen verum, quod in casu nostro non fuit peritum, nec dictum de nullitate per debitorem. vide tamen Despujol ad const. hac nostra nu. 57. 58. & 59.

SUMMARIUM.

- 1 TERTIVS comparens in causa debet eam assumere in statu in quo est.
- 2 Tertius comparens in causa ad excludendum reum & actorem non tenetur accipere eam in eo statu in quo est.
- 3 Quid tamen obseruet Regia audit. vtd. 16.

Tertius qui venit in causa pro suo interesse ad excludendum reum & actorem elapsis iam temporibus constitutionum an sit admittendus.

N causa inter Duces Cardonæ ex una, & nobilem Galceradum de Cardona fuit facta prouisio per Tamarit die 16. Octobris 1584. qua concessi fuerunt partibus 40. dies ad dicendum allegandum, & producendum quidquid &c. Quibus habito processu pro denunciatio &c. à qua prouisio fuit suplicatum, & confirmata dicta prouisio aliquid addito die 27. Nouembris eiusdem anni 1584. & sic excepit currere quadraginta dies die 1. Decembris die 24. eiusdem se opposuit Don Ioannes de Cardona, dicens ducatum Cardona, & alia de quibus agebatur ad se pertinere, & perijt sibi adiudicari fuit contradictum dictæ oppositioni pro parte amborum litigantium, & eam esse repellendam assertebant dicebatur pro parte dicti don Ioannis suam oppositionem esse admittendam, quia erat facta ante processus denuntiationem non elapsis ad dictis 40. diebus, & quod ipse nolebat aliquid probare per testes, sed tantu reproducere processum inter dictas partes factum prout reproducerat, & ad probandum ius actuum duo testamenta. Et dicebant quod tertius comparens debet assumere causam in statu, in quo est: & potest facere omnia quae aliæ partes facere possunt, & sic sicut aliæ partes infra quadraginta dies predictos poterant exhibere instrumenta. Ita dictus don Ioannes per ea quae tradit Ioseph. Ludo. decis. Perusin. 29. Couar. lib. pract. qq. c. 13. & 14.

- 1** Veruntamen contrarium fuit decisum, quia ut dicti DD. in dictis locis dicunt tertius comparens ad excludendum reum, & actorem non tenetur assumere causam in statu in quo est, sed ex integro est admittendus dummodo non sit impedimento cursui causae, quæ inter alias partes ventilatur, ut dicit Couar. d. c. 14. in fin. & Ludoui. d. decis. 26. & sic aliqui dicebant quod admitteretur dicta oppositio cum prædicta limitatione, quod non esset impedimento, &c.
- 2** Fuit tamen dictum quod Regia audiencea nunquam obseruauit dictam practicā quam Couar. tradit. d. c. 14. in fin. sed quando terius venit denunciato processu vel clapsis iam temporibus constitutionum solet dictas oppositiones repellere reseruato iure dicto opponenti in alio iudicio, & licet pro parte dicti don Ioannis de Cardona nihil amplius esset deducendum, sed instabant expeditionem causæ attamen alias partes fortasse voluissent contra suam oppositionem deducere signanter dicti duces Cardona, qui erant rei conuicti, & necessario erat eis concedenda dilatio ad probandum, & deducendum suas exceptiones cōtra dictum don Ioannem de Cardona.

SVM MARI V. M.

- 1** **T**ESTES possunt publicatis ac didicisis attestacionibus de nouo recipi quando alias fuerunt nulliter recepti.
- 2** Fallit tamen quando culpa partis nulliter fuerunt recepti quia non possunt repeti.
- 3** Attamen possunt deponere de his tantum quæ sciunt per inspectionem & recognitionem rei.

CAP. LXVIII.

Litte pendente si recipiantur testes coram alio iudice ad futuram rei memoriam & declarantur attentati & nulliter recepti an posterint ijdem testes repetiti vel de nouo alijs recipi.

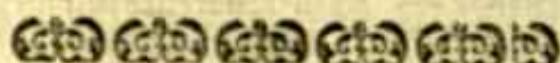
E refférente fuit dubitatum an Raphael Montalla posset recipere testes super articulis per cum oblatis super quibz litte iam cepta attentatiū receperat testes coram ordinario Villafráche Confluentis super eadem materia & fuit resolutum, quod licet quando testes fuerunt nulliter recepti possint de nouo recipi etiam publicatis at testationibus & didiscitis, ut tradit Gabriel commu. opin. titu. detesti. conclu. 21. limita. 1.

2 Attamen quando testes fuerunt nulliter recepti culpa partis tunc nec possunt testes, qui deposuerunt super eadem materia repeti nec de nouo alijs recipi ut tradit glo. & DD. in cap. per tuas. extr. de testib. Iason in l. Pretor ait. num. 7. ff. de edendo, & ita resolutū fuit die 3. Aprilis 1599. verum quia continebant materiam quare oculis subiecta probari poterat fuit dictum quod pars posset super dictis articulis ministrare testes, qui tantum deponere habeat de his quæ sciunt per inspectionem & recognitionem rei. Per ea quæ tradit Gabriel. dict. conclusion. limit. 30.

Q. 2**SVM.**

SUMMARIUM.

1. MORAE purgatio non habet locum quando est dies certa.
2. Mora purgatio non datur ubi ad eft iuramentum.
3. Mora purgatio non admittitur in instrumentis guarentigiatu.
4. Mora purgatio facilius datur in contractibus censualis.
5. Mora purgatio de equitate canonica admittitur.
6. Ius Canonicum seruatur in Catalogo.

CAP. LXIX.

Mora an purgari possit re non integra.

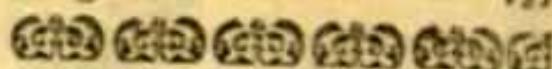
DON Ludouicus de Vilafranca promisit dare specialem obligationem pro quodā censuali per cum vendito infra duos annos proximè sequentes sub pena ducentarum librarum, quæ pena cederet in luytionem dicti censualis cum clausulis, & obligationibus stillatis, & nō curauit intra dictū tempus dare dictam specialem obligationem taliter, quod emptor censualis exposuit retroclamum contra dictum Vilafranca, pro pena incursa, & expedita executione inuentariatisq, bonis dicti Vilafranca comparuit & obtulit dare dictam specialē obligationem, & nominauit censuus quadraginta librarum annualium quos recipit super quibusdam domibus in præsenti ciuitate eitis, volens purgare moram: fuit dubitatum an esset locus dictæ moræ purgationi: pro parte dicti emptoris dicebatur, non esse locum, quia quādo est dies

1. certa & pena non datur moræ purgatio etiā ante litis cōtestationē, & allegabant communē DD. sententiam quam tradunt in l. si post tres, ff. si quis cautio. & Alexan. & Ias. num. 19. in l. si insulam. ff. de verbo. obligat. ubi tenent moram purgari non posse in contractibus conuentionalibus in quibus est dies, & pena. aliam opinionem quam Alexan. & Ias. in dicto l. si insulam. num. 33. trahunt videlicet, quod ubi adest iuramentum non datur moræ purgatio, & quod in dicto contractu aderat iuramentū. Tertio allegabant, quod in dicto cōtractu erat apposita scriptura tertij, quæ de iure patrīx habet promptam, & paratam executionē, & iuxta Angeli opinionem in dicto l. si insulam. in instrumentis guarenti gratis non admittitur moræ purgatio, & eam sequitur Corneus in cōs. 141. viso themate lib. 4. His tamen non obstantibus decisum fuit contrarium attenta natura contractus censualis in quibus facilius admitti debet more purgatio ne his pactis fiat fraus legi, ut & cogatur venditor luere & redimere cēsuale, quod est contra naturam censualis cuius luytio ad arbitrium venditoris non autem emptoris esse debet, & multoties apponendo pacta huiusmodi per indirectum cogerentur luere censualia. Secundo, quia licet de rigore iuris civilis non admittitur purgatio moræ ubi adest iuramentum, vel dies, & pena ut supr. dictum fuit tamē de equitate canonica semper admittitur dummodo creditor damnum non fuerit passus ita tenet Bertran. in consil. 342. viso casu. num. 8. volum. 1. Causalcan. decisio. 43. num. 51. & latè Joan. Gutier. de iuramento confirm. part. 3. capit. 17. Atq. ideo quia in Cathalonia seruatur ius canonicum ubi iura patrīx defi-

deficiunt fuit seruata equitas canonicā non obstante iuramento nec scriptura tertij quia contra Angel. tenent Alex. & Roman. in d.l. si insulam & dicit communem contra Angel. Romulatus in tract. de Mora part. penul. num. 163. & ita fuit decisum me reffrente 6. Maij. 1599. nemine discutiente Et vide que late tradit Seraphin. de Seraphinis de priuileg. iuramen. priuileg. 48. nu. 7.

SV. M. MARIV. M.

- 1 SENTENTIA in criminalibus retractatur per instrumenta nouiter reperta.
- 2 Sententia non dum deducta in executionem retractatur per instrumenta nouiter reperta.
- 3 Probationes de novo emergentes admittuntur quamvis statuto caueatur quod appellatio causa non possit nisi ex eisdem actis sufficiari.
- 4 Probationes nouiter ad notitiam pertinente non admittuntur in causa supplicationis criminali in Regia audiencia.
- 5 Cap. 15. curiarum anni. 1599. tribuit iurisdictionem in criminalibus, docto-ribus anularum ciuilium ad cognoscendum de iustitia vel iniustitia sententiae primitiae non etiam ad instruendum processum.
- 6 Suplicari non poterat in criminalibus ante curias anni. 1599.
- 7 In criminalibus nunquam concluditur in causa quoad defensionem rei, adeo quod probationes de novo emergentes suspendent executionem.
- 8 Probationes nouas habens in criminalibus quae non admittuntur in causa supplicationis quid debet facere.
- 9 Decretatio in causis supplicationis in criminalibus quomodo & per quos fieri debet quando dubitatur an talis supplicatione debet admitti.

CAP. LXX.

An in causa supplicationis sententiae criminalis admittatur probationes quae nouiter ad notitiam preuenierunt.

VIT dubitatum stante constitutione nouissima seu capit. curiarum 15. anni. 1599. quo cautum est, quod à sententia lata in causa criminali in casibus nō exceptis possit supplicari, & causa supplicationis committi alteri ex aulis audientiæ ciuilis utrum si ad notitiam rei peruenient nouæ probationes ad eius defensionem possint recipi coram iudice cause supplicationis, & videbatur, quod sic per doctrinam Bart. in l. Divi fratres. ff. de penit. quem sequitur Iaf. in l. Imperatores. num. 2. ff. de re iudi. & sequuntur alii quos tradit Sfortius Odd. de restit. in integr. quæst. 73. artic. 2. num. 6. vbi dicunt, quod licet regulariter sententia in rem iudicatam transacta non retractetur praetextu instrumentorum nouiter repertorum. l. sub praetextu. C. de transact. l. Imperatores. ff. de re iudic. & l. sub specie. C. eod. tamen fallit in criminalibus in quibus retractatur usque ad executionem, ergo multo magis admitti debent nouæ probationes reporte quando sententia nondū transiit in rem iudicatam, sed fuit ab ea supplicatum, & pender causa supplicationis nō obstante, quod d.c. curia dicat quod causa supplicationis fiat ex eisdē actis. 2. facit alia limitatio adducta per DD. in l. sub praetextu. C. de trans. & in d.l. Imperatores, & l.

Q3 sub

sub specie & per glo. in l. Julianus. ff. ff. de condic. indeb. quam tradit Od-
 do. vbi supr. n. 38. vbi volunt quod
 sententia retractari possit prætextu
 dictorum instrumentorum quando
 adhuc sententia non fuit executio-
 ni demandata seu per condemna-
 tum non fuit solutum sic etiam dici
 potest in criminalibus ut ante execu-
 tionem admitti debeant probatio-
 nes nouiter emergentes in defensio-
 nem rei.

Terzo facit doctrina Baldi in l.
 inuitus. C. de procur. num. 6. vbi ad
 declarationem text. in clemen. ap-
 pellant de Appellat. dicit quod si
 statuto, vel lege caueatur, quod ap-
 pellationis causa non possit iustifica-
 ri, nisi ex eisdem actis quod nihil
 minus poterunt recipi probationes
 de nouo emergentes. His tamen non
 obstantibus iunctis tribus aulis ne-
 mine discrepante fuit conclusum
 contrarium quod immo coram iudi-
 ce cause supplicationis non possint re-
 cipi nouæ probationes etiam quod
 de nouo emergant. Et fuit conser-
 vatum, quod per constitutionem an-
 ni 1564. cap. 12. sub titulo de la elec-
 tio dels Doctors &c. Incipientem.
 Com per la bona administracio, ex-
 pressè cautum est, quod Doctores
 audientia civilis scilicet aularum
 Cancellarij, & Regentis Cancellariae
 non possint se intromittere, nec inter-
 uenire in negocijs ciuilib⁹. Et d.no-
 rum capitulu 15. expresse disponit,
 quod cause supplicationum in crimi-
 nalibus fieri, & decidi debeant per
 Doctores dictarū aularū ciuiliū, vel
 alterius earum ibi, sens poder si aju-
 star ni lleuar cosa alguna, axi en de-
 fensa, com en offensa, fino en los ma-
 texos actes, & ita dict. capit. tantom
 tribuit jurisdictionem in criminali-
 bus Doctoribus aularum ciuilium
 quoad cognoscēdum de justitia, vel

iniustitia primitiæ sententia non
 autem quoad instructionem proce-
 fus, & ita remanet in correcta quo
 ad dictam instructionem dict. consti-
 tuatio anni 1564. Præterea fuit consi-
 deratum, quod ante dictas curias an-
 ni 1599. à sententijs, vel prouisioni-
 bus in causis criminalibus latis non
 poterant suplicari, sed statim man-
 dabantur executioni, & sic quod cu-
 ria satis mentem suam declarauit
 apponendo in d. cap. verba supra di-
 cta, sens poder ajustar &c. quod tan-
 tum voluit supplicationem habere ef-
 fectum suspensiū executionis quo-
 usque ex eisdem actis cognitum sit
 an iudices primitiæ recte iudicauer-
 int qua si voluerint addere numerum
 doctorum ad decidendum cau-
 sas criminales in casibus non exce-
 ptis, & ad predicta in contrarium
 adducta fuit responsum, quod poter-
 runt ea scrupuli, prout ante huiusmo-
 di curias anni. 1599. scrupulabantur,
 quia in criminalibus nunquam con-
 cluditur in causa quo ad defensionem
 rei. Imo licet non potuerit su-
 plicari semper ante executionem
 etiam quod sententia esset transacta
 in rem iudicaram recipi poterat no-
 uæ probationes ex indulgentia prin-
 cipis, & si erant relevantes taliter,
 quod ex his apparer sententiam fuisse
 iniustum solebat locumten. man-
 dare, quod non fieret illius execu-
 & fuit obseruatum, quod reus duce-
 retur ad suplicium apparuerunt no-
 uæ probationes, & quia visse fuerunt
 relevantes fuit reus reuersus ad car-
 gceres, & commutata sententia, & ali-
 quando reus liberatus. Et sic licet no
 possit iudex reus coram iudice cause
 supplicationis nouos producere tes-
 tes poterit tamen sicut antea facie-
 bat coram relatore cause primitiæ
 seu coram locumten. comparere, &
 locumte. si probationes sint relevan-
 tes

tes ipsum liberare, vel commutare sententiam, & ex his datur responsio ad doctrinam Bal. in l. inuitus prædicta. C. de procu. ut procedat in cuius libus, quia si non admitterentur per iudicem causæ appellationis, & confirmaretur sententia non possent postea admitti, nec sententia retractari, quod secus est in criminalib. in quibus, ut dictum est per iudicem primitium ante executionem admitti possunt.

Item fuit resolutum per maiorem partem trium aularum, quod quando suplicatur in causis criminalib. & Regens Cancellariam, qui tenetur causam committere dubitet an admitti debeat, & vult decretare supplicationem cum deliberatione Regis audientiæ, quod dicta deliberatio fieri debeat in aula causarum criminalium de cuius consilio fuit lata prima sententia, & hoc quia Doctores dictæ aulae sunt instructi in causa, & sciunt an reus sit condemnatus pro criminis excepto per constitut. anni 1599. cap. 15. & DD. aliarum aularum uon posse recte iudicare an sit suplicatio admittenda, nisi viro processu, quod impedimentum esset dictis aulis in expeditione causarum ciuilium. Præterea dicebatur, quod committere vel non committere supplicationem equiparatur delationi appellationi, & quod ad iudicem primitium spectat cognitio an sit deferendum appellationi, nec ne, & ubi non sit deferendum potest iudex non deferre, & ad executionem procedere, & sic quod si de facto committeret in casu i quo non potuit suplicari non posset fieri executio sicut si iudex primitius si deferat in casu in quo non tenebatur deferre. Præterea allegata fuit doctrina Bart. in l. constitutiones. ff. de appella. ubi dicit quod ad hoc ut denegetur ap-

pellatio sufficit reum esse delatum de criminibus exceptis, & consequenter cum iudices aulæ criminalibus sciæt de quibus criminibus fuit reus delatus melius ac facilius poterunt deliberare an sit committenda supplic. vel deneganda, & hoc ita seruat in regno Franciæ, ut resert Rebus in consti. Parisien. titu. de suppli. artic. 7. glo. 3. tom. 1. fol. 322.

SUMMARY.

- 1** DISPENSATIO quid sit.
- 2** Exceptio personarum non est in iudicis facienda.
- 3** Lex pro communis utilitate est statuta.
- 4** Bonum commune non debet propriato intermitte.
- 5** Lex humana si recte sit debet consonare legi naturali.
- 6** Princeps dispensandi potestatem habet super lege humana.
- 7** Lex humana continens precepta que nunquam fallunt dispensationem non admittit aliter, vero secuo.
- 8** Dispensans in lege debet habere dispensandi causam que in commune bonum cedat.
- 9** Lex quando panit delationem armorum potest princeps istam delationem alienos bonum publicum non etiam priuatum concedere idem in iudicatio ut ibi.
- 10** Petens illicitam rem à Principe an peccet mortaliter.
- 11** Princeps dispensans in iure humano, presumitur iusta causa dispensare. Et an actus absq. causa dispensatus valeat.
- 12** Dispensatus a Papa in his quæ sunt iuri positivi an tutus sit in conscientia nulla causa praecoxilente.
- 13** Dispensandi facultas in casibus permisso non solum obtinet locum in Principe, sed & in inferiore.

CAP.

CAP. LXXII.

An Princeps possit in lege humana dispensare.

PRO huius quæstionis declaratio, ne premittendum esse censco ex Diuino Tho. 1. 2. q. 97. artic. 4. quod distributio propriè importat commen-
surationem alicuius communis ad singula, hac enim ratione paterfamilias dispensator dicitur, quod vni-
cuique pondere quodam, & mensura,
tum operas imperat, tum & ne-
cessaria excōmuni penu distribuit.
Pari ergo modo in Republica ille
dicitur dispensator, cui incumbit or-
dine, & ratione disponere qualiter
communis lex sit à singulis obserua-
da.

Atque ita Soto. de iusti. & iur. lib.
1. quæst. 7. art. 3. dicit, dispensare es-
se quempiam subditorum à lege ex-
cipere, concessa illi licentia & facul-
tate, sine qua legi esset obnoxius. Pa-
riter Couar. secundæ partis relection.
cap. 6. §. 9. de dispensa. num. 1. tenet
dispensare pro soluere legibus dici,
& quod sumitur pro concessione, aut
indulgentia, quæ contra ius à Princi-
pe impetratur. Qui dicendi modus
minime placet Budæo in l. 1. col. 14.
ff. de iustitiae & iur. nec Oldendor-
pio lib. de iure singul. vbi scribit, qui
dispensat, ius cuique suum distri-
but, & curat ne alicui fiat iniuria,
ne aliquis ledatur, quod summum
iustitiae munus est. Nec tamen vere-
bimur his dictiōnibus vti, quia &
Roma Pontifex dispensator à diuino
Bernardo dicitur lib. 2. de considera-
tio. ad Eugenium, & à Thom. 1. 2. q.

97. artic. 4. & à Diuino Paul. 1. ad Co-
rint. cap. 9. & ab ipso Christo Lucæ
12. ex eo quod distribuat ac expen-
dat potestatem sibi à summo Deo
concessam. Dispensat ergo circa ius
qui data legis obligatione ab ea pri-
uatum aliquem eximit. Etenim se-
cundum Tho. 2. 2. quæst. 38. art. 10.
lex ponitur respiciendo ad id quod
est, ut in pluribus bonum: sed quia
contingit huiusmodi, ut in aliquo ca-
su non esse bonum oportuit per ali-
quem determinari in illo particula-
ri casu legem non esse seruandam,
& hoc est authore Thoma propriè
dispensare predictis prelibatis atque
premissis. Primo videtur posse ne-
gari, licere Principi in l. humana ali-
cuius fauore dispensare. Et pro hac
parte faciunt sequentes rationes.

2. Prima ratio sit, quod in iudicijs
non est facienda distinctio nec perso-
narum, exceptio sunt probant text. in
cap. nouit de iudi. & Bart. in l. 1. in
prin. ff. de postul. atque Din. in re-
gula. in iudicijs. de regul. iur. in 6.
Idem probatur Exod. cap. 23. ibi nō
sequaris turbam ad faciendum malum, neque in iudicio plurimerum
acquiesces sententiæ ut à vero de-
uies, Pauperis quoque non misere-
beris in iudicio. Et Leui. 19. habetur,
non consideres personam pauperis,
nec honores, vultum potentis, iuste
iudica proximo tuo. Deutero. etiam
cap. 1. legitur, audite illos, & quod
iustum est iudicate, siue ciuis sit ille,
siue peregrinus, nulla erit distinctis
personarum. Ita paruum audiatis,
ut magnum. Nec accipietis cuius-
quam personam; quia Dei iudicium
est. Proverb. 14. quoque dicitur, co-
gnoscere in iudicio personam non
esse bonum. & ibidem. 28. qui cog-
noscit in iudicio faciem non bene-
facit iste, & pro bucella panis deserit
veritatem. Et hanc aperte obserua-
uti

vit doctrinam Titius Manilius iuris Pontificij peritus, quia cum inter Macædonas accusatores, & filium accusatum fuisset iudex constitutus ita pronuntiavit. Cum prabatum sit Silanum filium meum pecuniam accepisse, ipsum repudio, & prole mea indignum iudico, protinusq. à cōspe stu meo abire imbeo. Ecce igitur Titum Manilium in iudicio personam filij sui non accepisse, sed de eo non facta ab alijs distinctione iudicasse.

3 Secunda ratio pro hac parte negativa sit, nam lex statuta est pro cōmuni vtilitate. vt inquit Sanct. Tho. 1.2. q. 97. artic. 4. in princ. cui concordat Bief. lib. 4. inquiens, quod leges sunt præcepta quædam communia ad bene beatèq. viuendum necessaria, quibus semper perauscul tati decet, cum propter equitatem, ac communem vtilitatem, tum etiā quod sanctæ ac institutæ sint ab his quorum authoritas in præceptione 4 ac imperio plurimum valet. Sed cōmune bonum non debet intermitte pro priuato commodo alicuius personæ: quia vt dicit Philosophus. 1. Ethicor. bonum gentis diuinus est, quam bonum vnius hominis. Idem Sanct. Thom. 1.2. quæst. 97. artic. 4. Ergo videtur, quod non debeat dispensari cum aliquo vt contra legem communem agat.

5 Tertia & finalis ratio esse potest, quia lex humana si sit recta debet cōsonare legi naturali, & legi diuinæ, aliter enim non congrueret religioni, nec conueniret disciplinæ quod requiritur ad legem. vt inquit Tho. in loco citato, allegas Isidorum. quæ sequitur Soro de iusti. & iure dicta quæst. 7. arti. 3. lib. 1. Sed in l. naturali & diuina nullus homo potest dispensare. Ergo nec etiam in lege humana.

6 Prædictis tamen non obstantibus

incontrarium est rei veritas: Nam Princeps cui regimen est multitudinis potestatem habet dispensandi su per lege humana in casibus certis, & cū certis personis, quia cū lex humana, quæ in communi posita est comprehendere non possit causas omnes singulares, cōtingere quandoque potest quod aliquod præceptum quod est ad commodum multitudinis ut in pluribus, non sit conueniens huic personæ, vel in hoc casu, quia vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum: tunc Princeps, & is qui regit multitudinem ac vnius cuiusque saluti prospicere debet, potestatem habeat dispensandi in lege humana, quæ suæ authoritati innititur, ut scilicet in personis, vel in casibus in quibus lex deficit, licentiam tribuat, vt præceptum legis non seruetur, ita Diuus Thomas. 1.2. quæst. 97. artic. 4. & Caietanus ibidem, & Caietanus ibidem, & Dominicus de Sot. de iust. & iur. lib. 1. quæst. 7. art. 3. Huius rei exemplum habes i cap. de multa ext. de præbend. iure enim humano nobiles & litterati duo beneficia curam animarum habentia obtainere prohibentur at Romanus Pontifex aliquem nobilem, aut litt eratum ab hac iuris humani prohibitiōne eximere potest. ita Paris. consil. 68. num. 195. vol. 4. Domini. de Sot. de iusti. & iur. lib. 1. q. 7. artic. 3. Couar. relectio. secundæ partis cap. 6. §. 9. num. 2. de dispensatio. Et hæc sunt vera. non obstantibus in contrarium supra adductis quibus sic responderi potest.

Non obstat Prima ratio, quia dicimus in iudiciis non esse faciēdam personarum exceptionem: quia dicimus, non esse personarum exceptionem si non seruentur æqualia in personis inæqualibus: imo quando condi-

conditio alieuius personæ rationabiliter requirit, ut in ea aliquid specialiter obseruetur, non est personarum acceptio si sibi aliqua specialis gratia fiat.

Neque obstat secunda ratio, quia verum est, commune bonum non esse intermedium pro priuato commode alicuius personæ, tamen hoc non militat in nostro casu, i^m quo nos concludere existimamus, quod quando cum aliquo dispersatur, ut legem communem non seruet, non debet fieri in praeiudicium boni communis, sed ea intentione ut ad bonum commune proficiat.

Denique non obstat tertia & finalis ratio cui abunde satisfacit Diuus Thom. in dicta q. 97. arti. 4. in fi. vbi dicit, quod lex naturalis in quantum continet precepta communia, quæ nunquam fallunt, dispensationem recipere non potest. In alijs vero preceptis, quæ sunt quasi conclusiones preceptorum communium, quandoq. per hominem dispensatur, puta quod mutuum non reddatur proditori patr*x*, vel aliquid huiusmodi: ad legem autem diuinam. ita se habet quilibet homo sicut persona priuata ad legem publicam, cui subjicitur. Vnde sicut in l. humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex autoritatem habet, vel is cui ipse commisserit ita in preceptis iuris diuini, quæ sunt à Deo nullus potest dispensare nisi Deus vel is, cui ipse specialiter committeret.

Ex quibus aperte, & liquide resolutur, atque solida extat conclusio, Principem cui multitudinis regimē incumbit super lege humana dispensandi potestatem habere.

Prædictam tamen conclusionem intellige debere procedere, ita ut is qui dispersatur, in lege humana habeat dispensandi causam, quæ in commu-

ne bonum cedat pro quo lex omnis constituitur. iuxta Thom. dictis q. & artic. in responsione. Ad primum. Ex quo Domi. de Sot. in dicta quæst. 7. art. 3. lib. 1. assuerat, non esse circa leges humanas dispensationem concedendam nisi ex causa quæ rationi cōsentanea sit, & communi bono proficiat. In id etiam consentit Caieta. ad Thom. in dicta. quæst. 97. artic. 4. vbi ait tunc existere causam quando lex in aliquo casu impedit maius bonū, vel cederet in malum, quia cum in illo casu lex deficeret, tunc rationi cōsentaneum est, quod dispensetur in lege.

Atque ita licet lex vniuersalilis, & ad omnium utilitatem instituta prohibeat delationem armorum & contingit, quod publici latrones, & homicidæ, qui cohadunati in vijs publicis itinerantes ad illos derrobādum & occidēdum infidianter, & pacem publicam perturbant non possunt persequi, vel capi aut debellari sine armis, poterit Rex i^m hoc casu, & hac extante causa, quæ publica est disperfare certis hominibus dictorum malorum hominum persecutioni intentibus quod arma contra illam legem delationem armorum prohibetem deferant. Interest enim Reipublicæ quod ipsa malis hominibus purgetur. l. congruit. ff. de officio præsidii.

Præterea quando lex disponit quod impetiti de certis criminibus non possint guidari vel affidari, aut sub falso conducto constitui, si contingat necessarium esse pro directione & expeditione iustitiae, vel alia causa commune bonum respiciente quod aliquis impetus de illis criminibus guidetur, & affidetur, poterit sane Rex propter istum casum in illa lege dispensare, & consequenter tallem delinquentem guidare & affidare.

dare. ita constat fuisse in Regio con filio decisum , ut pluribus ostendi-
tur exemplis in meis decisionibus.
Quando enim pro sola voluntate fie-
ret in l. humana dispensatio. potius
discipatio quam dispensatio dicere-
tur. Quod et Gratia. probare cona-
tur in c. & si illa, & in c. dispensatio-
nes. & in c. tali. i. q. 7.

Quo fit, vt si quis ex dispensatio-
ne Principis sine rationabili causa cō-
cessa contra ius humanum aliquid
fuerit asseditus , aut aliquem actum
agit, non erit tutus in conscientia ex
celebri sententia Ber. in cap. non est
de voto. Nec etiā ipse Princeps qui
contra legem humanam sine ratio-
nabili causa pro sola voluntate licen-
tiā tribuit tutus erit, quinimo iux-
ta Thom. in ead. quest. & artic. non
erit fidelis in dispensatione, aut im-
prudens erit. Infidelis quidem , si nō
habet intentionem ad bonum com-
mune, imprudens autem si rationem
dispensandi ignoret : propter quod
Dominus dicit Luc. 12. Quis putas
est fidelis disp̄c̄tator, & prudens quē
constituit Dominus super familiam
suam. Princeps igitur, qui sine iusta
causa eius quod subditis omnibus
commune est unius gratia violat, frā-
git illā & equalitatem quz mera iusti-
tia erga omnes seruari d̄bet, & ideo
has indulgendo dispensationes pec-
cat: fortassis, & frequentissime mor-
taliter, qui sub mortalis peccati pœ-
na tenetur subditis iustitiam exhibe-
re. Is vero, qui à Principe hanc iuris
relaxationem petit sine causa venia-
liter peccat : non enim tutus erit
quoad Deum authore Bernardo in
Epistola 271. ad Theobaldum Co-
mitem. Couarru. vero secundæ par-
tis relectio cap. 6. §. 9. nu. 7. ait, for-
san & mortaliter peccare , cum rem
10 illicitam petat à Principe , & ei sit
coadiutor in peccato mortali, & pro-

bat ex his, quz tradit Cajetan. 2. 2.
quest. 78. artic. 4. Sed is qui vtitur
peccato Romani Pontificis, & sic dis-
pensatione ab ipso sine causa cōces-
sa, vt inquit Couarru. in loco citato,
simpliciter mortaliter non peccat ni
si secuto graui scandalo vel damno
alterius. Male igitur agit qui dispen-
satione sine causa sibi concessa vti-
tur: quia talis dispensatio potius dis-
sipatio centenda est authore Bernar-
dib. 3. de considera ad Eugenium. &
vt sup. ex Caieta. ostensum est notat
Ioan. Andr. Abb. ac ceteri in capit.
quia in tantum. depr̄bend. & Abb.
in cap. de multa. num. 20. cod. titul.
Idem Abb. in cap. cum adeo. de res-
crip. & Felin. longe lat̄eq. in capit.
quz in ecclesiastum. de constitutio-
nib. num. 2. §.

11 In pr̄dictorum tamen consequē-
tiam nos scire oportet, quod quan-
do Princeps in iure humano dispen-
sat, pr̄sumendum esse eum ex iusta
causa dispensare. ita aduertit Bart.
post Cyn. in l. fin. C. si contra ius, vel
vtili. publi. Felin. num. 60. Decius.
num. 29. in cap. quz in ecclesiastum.
de constitu. Foru. in l. Gallus. §. &
quid si tantum. ff. de liber. & posth.
col. 138. Hippol. singul. 8. Ias. consil.
105. num. 4. vol. 1. Pro quibus optimus
est rex. in c. si quid culpatur. 23.
quest. 1. cap. in pr̄sentia. de renun-
tia glo. in cap. ad autres. de tempor.
ordinan. & in cap. 2. de maiorita. &
obed.

Nec propterea quod esset sine cau-
sa in iure humano dispensatum , di-
cenda est disp̄c̄tio nulla , quia immo
ipsa iuris relaxatio valet, & tenet, li-
cer male faciat Princeps eam conce-
dendo , vt supra dictum est. Quoad
hoc enim, vt dispensatio, & actus ex
ea sequutus valeant est in Principe
pro ratione voluntas. glo. quam ibi
notat Bart. in l. relegati. ff. de pœn.
quz

quæ singularis est secundum Iaso. in Lquominus. ff. de flumi. colum. 2. & Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. num. 6. de constitutu. Vnde quamvis sine iusta causa Princeps dispensationem concedat contra ius huma-
num valet concessio, actusq. ex ea se-
cucus firmus erit. quod notat Caiet.
1. 2. quest. 96. arti. 5. ad fi. Innocen-
tius in cap. cum ad monasterium. de sta-
tu. regul. Abb. in cap. non est. de vo-
to. & in cap. de multa. nu. 20. de p̄z-
bend. idem in cap. quæ in ecclesiarum.
num. 17. de constitutio. & ibi
Deci. num. 29. dum probant in fo-
ro exteriori dispensationem validam
esse, licet peccet, qui eam sine causa
concesserit, & is etiam qui ea vtitur.

Ex his Didac. reprobatur Felini opi-
nionem in cap. ad audientiam. col. 4.
de rescrip. dicentis, in his quæ sunt
iuris positivi etiam in animæ foro,
tutum esse eum, cui Papa dispensa-
tionem concessit, nulla p̄existente
causa; quia dicit hoc esse falsum, quā
uis idem sequatur Hierony. Gigas. in
tracta. de pensionib. q. 6. num. 13.
nisi intelligamus eum tutum esse
quoad actus valorem: ut per supra
dicta.

**Et prædicta conclusio circa facul-
tatem dispensandi in lege humana**
non solum obtinet locum in Princi-
pe, verum etiam in alijs inferioribus
qui multitudinis rectores constituū-
tur: quibus quoque commissa est au-
thoritas dispensandi in lege superio-
ris. **Quod tamen intelligas esse verū**
quoad tria scilicet, quoad leuis,
quoad frequentia, & quoad propria
authore Caieta 1. 2. in dicta q. 97. ar-
ti. 4. vbi ista declarat, & dicit, quod
leue est quodcunq. ceteris paribus
nō p̄cepto propriè dicto, sed sim-
plici statuto possum est. Et ideo te-
net, non esse rationi consentaneum,
ut ad Principē pro dispensatione in

leui recurrentum sit. Frequenter
quoque ocurrentibus graue nimis
effet ad Principem sp̄e valde remo-
tum loco vel commoditate recurrente
vbi lex ipsa vindicanda tandem
effet, non seruanda ut patet in lege
ieiunij ecclesiastici, quod crebro sol-
uendum accidit ex rationabilis secun-
dum existimationem saltem causæ,
nec est rationi consonum, ut semi-
debilis, aut volens quis equitate,
aut pedes ter ire sine necessitate cog-
ente, & putans se non posse seruare
ieiunium debeat ad Papam recurre-
re, sed sat videtur, quod arbitrio
episcopi in illud pium opus commu-
teretur faluo legis fine. Quoad pro-
pria declarat dicens, et quum esse, ut
ea quæ sunt ita propria alicui multi-
tudini, quod non redundant in com-
munitatem totius Regni, vel Reipu-
blicæ christianæ illius multitudinis
rectori, qui notitiam specialem eius
habet, moderanda relata sint, nisi
forte adeo notabilis causa sit, ut mer-
ito superior consulendus occurrat.
Vnde si lex superioris de ciuitate
sit, cum esse ciuem, munus sit ita pro-
prium huic ciuitati, quod nihil ad
alias spectet potest rector dispensare
in lege illa. Secus autem est de com-
munibus, quæ licet hic fiant redun-
dant in alios: ut si lex superioris sit
de Doctoratu, aut de matrimonio,
cum Doctor, & coniux vbiique, &
non in ista tantum ciuitate munus
suum exerceant, non spectat ad rec-
torem huius multitudinis, sed totius
dispensare.

SUMMARY.

¹ ACTIONES revocatorie quæ di-
cantur.

² Alienatio facta in fraudem creditorum
revocatur.

³ Debitor non potest donare filijs suis, aut

- eos heredes instituere in fraudem
 creditorum.
- 4 *Libertus potest donare filiis; & eos heredes instituere in damnum patroni.*
- 5 *Debitor non potest dotare filiam in fraudem creditorū suorū. et ideo sciens gener tenebitur reuocatoria. fallit ut ibi.*
- 6 *Libertus in fraudē patroni filiam suam dotare potest.*
- 7 *Legata & fideicomissa in fraudem creditorū relata reuocantur actionibus reuocatoriis. Libertas per fideicomis sum relata in fraudem creditorum potest reuocari. Et quid in libertate directo præstata. vide ibi.*
- 8 *Actiones reuocatorie nō solum cōpetunt creditorib. ex cōtractu, verū etiā ex maleficio si in eorū fraudē alienatū gestūq. sit.*
- 9 *Actio reuocatoria competit legatariis, & fideicomissariis, quando in eorum fraudem alienatum est.*
- 10 *Actio reuocatoria que descendit ex edito de reuocandis his que in fraudē creditorū alienata sūt, nō solum cōpetit presentib. creditorib. verū etiā et futuris.*
- 11 *Creditor qui reuocat alienata ē eius fraudem non tenetur precium restituere illi, in quem per debitorem facta erat alienatio. & vide ibi intellectum ad l. si debitor ff. que in fraude credi.*
- 12 *Alienatio ancille facta in fraudem creditorū reuocatur, & cū ipso partu, si postea peperit: cōcepto tñ ante alienationē.*
- 13 *Actio Pauliana reuocatoria non solum habet locum circa gesta extra iudicium, sed etiam circa gesta in iudicio.*
- 14 *Liberatio seu remissio facta per debitorem suis debtoribus in fraudem creditorum reuocatur actione reuocatoria.*
- 15 *Filijs an possint reuocare alienata per eorum patrem in fraudem ipsorum? vide ibi late.*
- 16 *Actio reuocatoria competit ad reuocāda bono, que debitor in fraudem creditorum desinit alium præscribere.*
- 17 *Actio reuocatoria cōpetit ad retocādum illud quod cum pupillo gestum est: si illud in fraudem creditorum gestū est.*
- 18 *Actio reuocatoria habet locum propter fraudemque in tempore committitur.*
- 19 *Datio pignoris facta per debitorem unius suo creditori antiquo in fraudem aliorum creditorum reuocatur per alios creditores.*
- 20 *Actio reuocatoria an cōpetat creditoribus, qñ unus ex plurib. creditorib. debitorē consecutus esset fugientem pecuniā secum seruentem & abstulisset ei id quod sibi debebatur, sāquā illud factū in reliquorum creditorum fraudem?*
- 21 *Actione Pauliana nō solum dominia reuocantur, hoc est res alienate in fraudem restituuntur, verum etiam actiones in fraudem remissae restaurātur, vel ut cedantur ab eis quib. cōpetunt.*
- 22 *Solutio à debitore facta uni ex pluribus creditoribus per gratificationem potest reuocari actione Pauliana, ut reliquis creditoribus communicetur, & quomodo intelligatur. vide ibi.*
- 23 *Actio Pauliana reuocatoria non solum habet locum in his que contrahens gessit aliquis: verum etiam si forte data opera ad iudicium non affuerit, vel item morti patiatur. &c. ut ibi.*
- 24 *Alienatio in fraudem creditorum facta non solum reuocatur, verum etiam si in fraudem fisci sit facta ille qui sic cōtrahit punitur in quadruplum.*
- 25 *Creditor in cuius fraudem bona sunt apud plures potest eligere unum ex eis possessoribus quem velit, & eū in solidā cōuenire quatenus ad cū peruenit.*
- 26 *Actio Pauliana reuocatoria non solum competit et in cuius fraudem fuit alienatum, verum etiam, & eius heredi, ceterisq. successoribus.*
- 27 *Actio reuocatoria nō solum cōpetit cōtra eū qui à fraudatore rē in fraudē alienatā accepit, verū etiā cōtra eius heredem.*
- 28 *Actio reuocatoria datar contra donatorios quibus res in fraudem creditorum donantur.*
- 29 *Actio Pauliana reuocatoria datar cōtra dūm ratiōc cōtractus facti cū seru suo.*
- 30 *Actio reuocatoria habet locum, qñ tutor pupilli, vel curator furiosi seu adolescentis alienatī fraudem: licet pupillus dicat fraudem ignorauerit.*

R

Actio.

- 31 *Actio Pauliana non solum datur contra eos qui rem alienatam per fraudem tenent, sed etiam contra cum qui fraudulenter sic alienauit, ut ea quae alienauit non possint ab acceptatoribus recuperari.*
- 32 *Actio revocatoria descendens ex dicto eiecto de renocandis. Et non datur quando aliquis alienat rem alienam in fraudem, & ille in quem est facta alienatio est particeps fraudis: Sed competit interdictum fraudatorium.*
- 33 *Alienatio titulo oneroso facta in fraudem creditorum non revocatur si ex parte recipientis non intervenit fraus. Et quid in alienatione facta titulo lucrativo. Quidq. etiaq. qui acquirens tempore tradictionis reperitur esse in fraude vide ibi.*
- 34 *Patronus revocat alienata per libertum in eius fraudem; quamvis ille in quem est facta alienatio titulo oneroso non fuerit particeps fraudis.*
- 35 *Civitas revocat alienata in eius fraudem, non inspecto an alienatio sit facta titulo oneroso, vel lucrativo.*
- 36 *Creditoris non possunt agere revocatoria actione contra illos in quos bona sunt alienata, nisi prius egerint contra debitorem qui alienauit, & fecerint semini ex sententia iudicis in possessionem bonorum ipsius.*
- 37 *Revocatoria actio non competit aduersus bonorum possessores, nisi prius facta ex cussione principalis debitoris.*
- 38 *Excusio nedium necessaria est in debito reprimati, sed etiam in debitore ciuitatis.*
- 39 *Excusio necessaria est licet bona sint alienata a tertio penitus extraneo non habente aliquid ius alienandi.*
- 40 *Excusio fieri debet contra omnes correos debent, si plures sunt antequam perueniatur ad bonorum possessores.*
- 41 *Possessores bonorum in quos facta est alienatio in fraudem eiendi sunt, quando fit excusio in bonis debitoris.*
- 42 *Excusio ad hoc ut dicatur legitimè facta iudex debet inter locutorie pronunciare.*
- 43 *Excusione forma qua sit.*
- 44 *Excusio non est necessaria, quando constat notorie debitorem non esse solnedo,*
- 45 *Et dicitur constare notorie ut ibi. Excusio non est necessaria contra debitorem, qui est debitor certæ speciei: quia in constituti agi potest ad revocandum contra illum in quem facta est alienatio illius speciei.*
- 46 *Excusio non est necessaria contra debitorem, quando ipse constituit se bona poscidere nomine creditoris: quia creditor potest agere nulla facta excusione contra illorum bonorum possessores ad revocanda alienata in eius fraudem.*
- 47 *Excusio non est necessaria contra debito rem, qui bonorum possessores conuenti negant possidere bona: quia conuicti mendacio amittunt beneficium excusonis. quod limitatur ibi.*
- 48 *Excusio non est facienda, qui alienatio est facta in unu condebitorem sine coram debendi.*
- 49 *Excusio si non opponatur valeat iudicium intentiatum contra possessores bonorum ipsa excusione non facta.*
- 50 *Creditor negligens in consequendo creditum a debitore cum potest, si postea debitor efficiatur non soluendo non habet regressum contra possessores bonorum in quos in fraudem alienatio est facta, & quomodo intelligatur. ibi.*
- 51 *Credidores non dicuntur fraudari ex eo quod debitor non acquirit cum possit acquirere.*
- 52 *Actio revocatoria non datur contra restituitionem in vita facta in vim fideicommissi post mortem fideicommissarii velicet.*
- 53 *Credidores revocatoria non agent contra illum creditorem, qui vigilauit ut sibi solueretur.*
- 54 *Credidores non agent ad revocandum contra illos, qui de illorum consensu emerunt.*
- 55 *Actio revocatoria non datur contra secundum bona fidei emptorem.*
- 56 *Precium loco rei succedit. & quomodo intelligatur vide ibi.*
- 57 *Actio revocatoria regulariter non competit futuris creditoribus ad revocanda bona prius alienata.*
- 58 *Actio revocatoria non datur contra emptorem, qui simpliciter scit debitorem vendentem habere credidores: sed opus est quod sit particeps fraudis.*

- 59 Empor. qui emit a debitore, contempta denunciatione creditoris ne emeret, non videtur fraude carere.
- 60 Denuntiatio extra judicialis regulariter non inducit malam fidem. Quod limitata sex modis ut ibi remissive.
- 61 Denuntiatio extra judicialiter facta a creditore ante celebratum contractum contrahenticum suo debitore ne emeret ab eo inducit malam fidem in empore, ita ut postea creditor potest agere contra illū actione reuocatoris.
- 62 Creditores in quorum fraudem est alienatum per testatorem sfp. si sunt heredem necessarium esse in possessione, & quale in creditum habuerunt numerus eius, non reuocant aliquid ex his que testator alienauit.
- 63 Actio reuocatoria cessat, quando bona sunt addicta alicui libertatem conservandarum causa.
- 64 Actio reuocatoria Pauliana an sit annualis vel perpetua, & si annualis est a quo tempore annus incipiat.
- 65 Creditores non agunt reuocatoria contra illum cuius per debitorem traditur, ideo, quia autem illi obligata erat: nam ex quo antea sibi obligata erat, non videtur in fraudem aliorum creditorum tradita.
- 66 Actio reuocatoria non datur creditoribus contra eum, qui ex senatus consilio trebelliano hereditatem resiliuit etiam ad reuocandam personā quam ratione falsidix seu trebellianice restituere potuisse.
- 67 Actio reuocatoria non datur creditariis contra illum creditorem, qui insit extigit quod sibi debetur: alijs creditoribus negligentibus exactionem.
- 68 Filius heres non potest reuocare alienata per patrem in fraudem creditorum.

V L T A circa actiones reuocatorias dubitauit Mauricius an non solum competenter creditoribus ex contractu, verum etiam ex maleficio, vel ex cōpetent legatariis & fideicōmissariis qn in corum fraudem alienatum est, & tandem vslq. quo iste reuocatoriae actiones competant & cōpetere possent, quærens propriez à me ampli totius huius materiæ explicationem & declarationem. Obtuli me prōprium, & paratum suo desiderio satisfacere. Atque ita cū materia hæc valde textualis sit, & consistat magis in approbatione dispositionum textualiū quām in doctorū opinionib., & cēsuris, curabo quoq. in omniib. questionib. multū textu liter procedere, amplectendo vñica cōclusione cū multis ampliationib. & limitationib. materiæ reuocandæ alienationis in fraudem creditorum facta. Scire in primis oportet; quid iste actiones reuocatoriae in factum Pauliana, & in factū Caluisiana, & Fauiana sit. In factū Pauliana ido dicit, quia introducta à Paulo prætore qui fecit istud edictum: & sic nōm actionis est in factū, sed cognomē est Pauliana. Et ista est reuocatoria, quæ dat creditorib. & cōpetit ad corporalia, vt in l.hac in factū ff. quæ in frau.credi di. In factū Caluisiana & Fauiana, vero dicit ido, quia ille qui istā actionē introduxit erat binomi⁹, & vocabat Faui⁹ Caluis. & ista dat patrono, vt ī tit. si quid in fraudē patroni. vide de his Bar. in d.l.hac in factū ff. quæ ī fraud. cred. Nunc conclusio sit. Illud quod in fraudē creditorum gestū est rescindit, ac reuocat per actiones reuocatorias. l. i. ff. quæ ī frau.credit. cū simil. ¶ Ampliaſ 1. supra scripta conclusio ut adeò vera sit, quod nec debitor potest donare filijs suis aut eos

hæredes instituere in fraudem creditorum: quia & alienum legitimam filiorum antecedit. 1. Papinianus. §. quarta. ff. de inofficio testa. Et quod & alienum legitimam filiorum antecedit est fundatum, nam legitima dicitur esse quarta bonorum patris. l. cum queritur. & l. parentibus. C. de inofficio. testamen. Bona autem dicuntur deducto &re alieno. l. sub signatur. §. bona. ff. de verb. sig. ergo &c. Et in hoc differt debitor a liberto iquid ut diximus, debitor filiis suis donare non potest in fraudem creditorum, nec eos hæredes instituere: libertus vero potest donare filiis, & eos hæredes instituere in damnū patroni. Nam qn libertus habet filios, siue sit minor centenario, siue sit maior, nihil tenetur ex testamento relinquere patrono; nec ab intestato patronus ei succedit: & sic existētibus filiis, nihil patenitus iuris habet patronus in bonis liberti. §. sed nostra insti. de successio. liber. l. 1. & ibi glo. declarat. C. de bonorum possesso. con. tab. Et sic non est dubium, quod qn libertus habet filios potest eis donare, & eos hæredes instituere: cum per hoc nihil dicatur facere, nec in fraudem, nec in damnū patroni. & hoc est quod interminis dixit iurisconsul. in l. 1. §. 1. ff. si quid in frau. patro. Nam cum liberū fuerit liberto legare quantum velit, filio donando, non videtur per hoc fraudasse patronum.

Amplia. 2. vt nec debitor possit dare filiam in fraudem creditorum suorum. ut probatur in l. ait prætor. §. si cui mulier. ff. que in frau. credi. ibi. neq. enim dos in fraudem creditorum constituenda est. & est tex. nob. in l. fi. §. si à socero. & ibi Bart. ff. que in frau. credi. vbi patet, quod si à socero fraudatore sciēs gener accepit dotē, tenebitur hac actione revocatoria. Quod adeò est vcrum, vt

si maritus restituisset dotē uxori suo ideo, quia diuertit ab ea antequam conueniretur a creditoribus, nihilominus eisdem teneretur: ideo quod sciuit & participauit in fraude. Sed si ignorasset fraudem, & restituisset mulieri prædia in dotem data, ipse non tenetur creditoribus: verum tā est, quod ipsa mulier illis tenetur. Sed vbi ambo sciissent fraudē, uterque ipsorum tenerentur: si autē neuter sciuit dictā fraudem, tūc ipsa mulier tantum tenetur: cum dictā dotē titulo lucrativo habeat, & sic dotalia prædia creditoribus restituere teneatur, hoc videlicet modo, vt si sibi restituta sunt statim illa dare debet, si vero nondum sint restituta, debet cauere de illis restituendis: cum ad cā peruenient. Nec hoc casu, maritus teneatur dictā dotem restituere ex quo fraudem ignorauit, cum ex causa lucrativa illā habere non videatur, sicut nec creditor cui solutū est quod debetur hæc omnia probantur in dicto §. si à socero. Ex quibus not. aliam differentiā inter debitorem & libertum: quia debitor ut diximus non potest dotare filiā in fraudē suorū creditorum, libertus vero potest hoc facere in damnum sui patroni. ut est tex. in l. 1. §. sed si libert. ff. si quid in frau. patro. & ibi glo. in verbo. reprehendēda. vbi diuersitatis ratio affigatur.

6 Ampli. 3. dicta conclusio ut procedat etiā in legatis & fideicommissis in fraudē creditorū relictis: quia pro illis reuocandis cōpetunt dictæ actiones reuocatoriz. est tex. in l. qui autem. §. fi. ff. que in frau. credi. vbi dicit tex. dubiū non esse pro legatis in fraudē relictis licet legatarij fraudē commissam ignorauerint, vtilem dari actionem. vbi gl. in verbo. actionē melius intelligit actionem vtilem, scilicet in factum ex isto edicto de his

his quæ in fraudem creditorum. Et quod melius dicta glo. intelligat actionem utilem pro actione in factū, quam pro condicione indebiti probatur, quia leges debent intelligi secundum naturam tituli sub quo collocantur l. imperatores ff. de indiem adiectio. ergo cum dicta. l. qui autē. collocata sit sub dicto titulo. ff. quæ in frau. credi. merito in eo quod loquitur de actione utili, debet intelligi de actione in factum ex edicto de reuocandis his, quæ in fraudem creditorū fiunt. Item probatur, nam licet ibi glo. nihil præcise resoluat, tamen in dubio videtur ultimam opinionem, quæ est, quod utilis actio intelligatur de actione in factū approbare. secundum doctrinam glo. fi. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Senat. cōsul. Trebellia. quæ ad hoc communiter est approbata, quando in l. vel statuto referuntur plures opiniones, in dubio ultima opinio cencetur approbata. Et hoc quod dicimus pro legatis in fraudē creditorū relictis cōpetere has actiōes reuocatorias probat etiā tex. expressus in l. i. §. 1. ff. si quid in frau. patro. & tex. in l. primo gradu. ff. quæ in frau. credi. ibi. legata autem si soluendo hæreditas non effet non deberi.

7 Ampli. 4. vt habeat locum etiā in libertatibus per fideicommissum relictis, quia dictæ libertates impediuntur per solū fraudis euentum: quāuis non fuerit consilium, nec propositū fraudandi. vide notab. glo. in §. item si quis in fraudem in verbo, & de hac fraude. inst. de actionib. & expressum. tex. in l. fin. C. qui manumitte. nō pos. vbi expresse habetur, quod si dñs tuus ex administratione curæ dñs tuus non soluendo constitutus fideicommissariā tibi relinquit libertatē, cum in fideicommissarijs libertatibus euētum inspici tantū obtinuerit, nihil

eius voluntas tibi prodesse potest. Et ratio est, nam qn̄ testator grauat per fideicommissum hæredem ad præstandum libertatem, nunquam in dubio præsumitur, quod velit aliquid mandare hæredi quod sit illi illicitum, vel in iustū. iuxta. l. si procurator. in prin. ff. de condic. indeb. vbi dicitur, quod in generali mandato non venit illicitū. vide ibi latissimè per Ias. vbi ponit octo limitationes. Et interminis materię nostrę habemus tex. nob. in l. si pater. ff. quæ in frau. credi. vbi pater cōcedendo filio liberā peculij administrationē nunquam intelligit sibi concessisse, quod creditores fraudet. Ergo si contingat per fideicommissum serui manumittendi iniunctum hæredi fraudari creditores, non est præsumendum testatorē illud voluisse, nec quod adsit volūtas testatoris: ergo nimirum, si impediūtur propter fraudē. vide per Ias. in §. itē si quis in fraudem insti. de actionib. n. § 4. Hoc tñ fallit in libertatib. directo præstitis: quia istæ directæ libertates nō impediuntur nisi consilium fraudandi, & euentus fraudis interueniat. est tex. in l. si quis cū haberet. ff. quæ in frau. credi. & ibi glos. in verbo libertates vbi exponit, directas, & in l. i. C. qui manumit. non pos. Et est ratio secundū Ias. in §. itē si quis in fraudē. insti. de actionib. quia in istis libertatibus directo præstitis adest voluntas ipsius testatoris præstantis, quæ sufficit ex quo ipse credit se nō fraudare creditores. Argumentat tñ Ias. in d. §. itē si quis in fraudem. d. n. § 4. circa fi. dicens, ex quo non credit se fraudare, & fraudat, nonne errat, & error impedit consensum. l. si per errorem. ff. de iuris. omni. iudi. cum nihil sic tam contrarium consensui. vt ibi inquit text. quām error, qui imperitiam detegit, appetit ergo, quod propter hunc errorem illa etiam

dispositio sit euacuata voluntate ipsius defuncti, & consequenter quod impediri debeat. Respondet tamen & notabiliter veru esse, quod errat, Sed quod ille error est in causa remota, non in proxima. Vnde quando error est in causa remota non impedit consensum & istud inquit est, quod notabiliter & singulariter voluit Bal. in l. vna. in. 16. col. C. de confes. vbi dicit, illud quod dicitur errorem impedire consensum, est verum, quando error cadit in his quæ sunt fundamenti; sic causæ proximæ: secus est autem si error cadit in his, quæ veniunt in consequentiam præhabiti fundameti. allegat ad hoc tex. notabilem in l. regula. §. qui ignorauit. vbi habetis tex. & exēplum. ff. de iur. & fac. ignoran. & vide Alex. in l. si per errorem. ff. de iuris. omni. iudi. Sed quoad libertates directas probatur per text. in l. primo gradu iuncta ibi glo. in verbo libertates. ff. quæ in frau. credi.

8 Ampli. 5. vt non solum conclusio locum habeat in alienatis, & gestis in fraudem creditorum ex contractu, vel quasi ut ex tota hac narratio-
ne appareat verum etiam in alienatis in fraudem creditorum ex maleficio vel quasi. Nam quemadmodum actiones revocatoriz competunt creditoribus ex contractu, ita etiam eis competunt ex maleficio si in eorum fraudem alienatum seu aliquid ges-
tū sit, & glo. in §. item si quis in fraudem verb. creditorum. inst. d. action.

9 Amplia. 6 vt conclusio procedat etiam fatore legatariorum, & fideicommissariorum: nam cum legatarij fideicommissarij habeantur loco creditorum, ideo competent eis dictæ actiones revocatoriz. Et quod in ista materia legatarij, & fideicommissarij habeantur loco creditorum probatur per tex. notabilem & expref-

sum in l. 1. C. qui manumit. non pos-
ibi. Inter creditores autem etiam eos
numerandos esse, quibus fideicom-
missum olim debebatur placuit. Idem
probatur in l. qui in fraudem credi-
torum manumittitur. in. §. 1. vbi ex
omni causa creditoribus in hac par-
te lex Eliascientia proposuit, inter
quos quidem, fideicommissarium
quoq. esse placuit: merito dicendum
est, quod si in eorum fraudem aliena-
tur, competant eis ad revocandum
actiones revocatoriz. Ut etiam in
dictis legibus probatur. Videte quo-
que Bal. in dicta. l. 1. C. qui manu-
mitte, non pos. vbi illum tex. not. ad
hoc, quod legatarius cui pure debe-
tur legatum veniat appellatione cre-
ditorum. Et idem etiam notat glo. in
l. hereditarij in verbo loco. ff. de
actionib. & obligationib. & glo. in l.
si. in glo. 1. C. de hereditar. actioni.

10 Amplia. 7. vt conclusio locū habeat non solum in presentibus creditoribus, verum etiam in futuris, non tamen regulariter: quia regulariter fecus est: sed in duobus vel tribus tantum casibus. de quibus vide. infr. limita. o.

11 Amplia. 8. adeo veram esse con-
clusionem, quod creditores revocando alienata in eorum fraudem non tenentur pretium restituere illi in quem facta erat alienatio per de-
bitorem. probatur per tex. in l. si debi-
tor. ff. quæ in frau. cre. ibi. Proculus existimat omni modo restituendum esse fundum, etiam si pretium non restituatur. verum hoc ita intelligen-
dum est, si emptor, vel quiuis aliis acquisitor, in fraude participasset.
Nam vbi non esset particeps fraudis,
pretium esset sibi restituendū, quod probatur ex illo cod. tex. in l. si debi-
tor. ff. quæ in frau. credi. ibi. fundum scienti emptori vendiderit iuncta
ibi glo. in verbo non restituatur. &
est ex-

est expressius tex. in l. 1. §. si quis in 12
fraudem. ff. siquid infrau. patro. vbi
cum de dolo illius qui emit rem in
fraudem patroni alienatam non dis-
putetur; sed tantum de dololiberti
alienantis, voluit iurisconsultus in
re distracta cōditionem deferrī em-
ptori. vtrum malit rem emptam ha-
bere iusto pretio, an vero à re disce-
dere pretio recepto: quia omnino
venditio rescindenda non est, quasi
libertus ius vendendi non habuerit:
ne emptor pretio fraudetur. Et sic
multum interest, an emptor rei alie-
natæ in fraudem creditorum sit par-
ticeps fraudis, vel non, quia si non
est particeps fraudis, est in eius arbi-
trio relinquēdum, vtrum malit rem
emptam habere iusto pretio, an ve-
ro à re discedere pretio recepto: si
vero est particeps, revocatur aliena-
tio non restituto sibi pretio per su-
pradiā. Et hoc ultimum adēd pro-
cedit, vt nec quidem portio ex pre-
tio emptori reddenda sit: Verum ta-
men est, quod si nummi in bonis de-
bitoris extant, vel constet premium
in utilitatem debitoris esse conuer-
sum, index inbene debet eos nūmos
seu dictum premium reddi: quia ea
ratione nemo fraudatur. vt ex text. 13
apparet in l. ex his. ff. quæ in frau-
creditor. Et circa hanc materiā quæ
rit Bar in dicta l. si debitor. si inqui-
sitor hæreticæ prauitatis revocat alie-
nata per hæreticum, an teneatur em-
ptori premium restituere videte ibi
per eum & Cyn. in l. fin. C. ad leg. Ju-
lii. mages. & in l. 1. C. de præscriptio.
30. vel 40. ann. & Bald. in l. fi. § fi. C.
commu. delega. vbi etiam quærit ali-
iud, nunquid si hæreticus emit ipsa
bona ab alio, & premium non soluit,
an inquisitor hæreticæ prauitatis te-
neatur illud soluere: & decidit quod
sic: si res emp̄ta extat. per l. in vendi-
catione. ff. de actio. emp.

Amplia. 9. vt non solum conclu-
sio locum habeat quoad res, verum
etiam quoad personas. Et ideo si an-
cilla fuerit alienata in fraudem cre-
ditorum, & peperit, revocatur ancil-
la cum ipso partu concepto ante alie-
nationem, probat in nobis text. iun-
cta ibi glo. in verbo partum in l. ait
prætor. §. partum. ff. quæ in frau. cre-
di. probat quoq. tex. in l. qui autem.
§. si seruum. ibi. At si in ipsa servi alie-
natione fraus est, revocabitur. quem
admodum si in fraudem cum manu-
misisset. Sed quod supra diximus de
partu ancillæ, non intelligitur de il-
lo qui est medio tempore editus, qui
in restitutionem venire non potest:
cum tempore alienatæ ancillæ in frau-
dem, in bonis adhuc non fuisset. est
tex. in l. fi. §. si procurator. versi. Item
partum. ff. quæ in frau. credi. Et ideo
si mulier post alienationem conce-
perit, & antequam ageretur peperit,
nulla est dubitatio quin partus resti-
tui non debeat. Quare intelligēdum
est, quando ancilla alienaretur preg-
nans: quia tunc partus editus quoq.
restitui opportebit. vt nobis probat
tex. in dicta l. fin. dicto. §. fi. in versic.
proculus ait. & in versi. sequens.

Amplia. 10. vt conclusio locum ha-
beat tam in gestis in fraudem credi-
torum in iudicio, quam etiam extra
iudicium. Nam gesta fraudationis
causa accipere debemus, non solum
ea quæ contrahens gesserit aliquis,
verum etiam si forte data opera ad
iudicium non affuerit, vel licet mori-
patiatur, vel à debitore non petis
vt tempore liberetur, aut visum fructu-
m, vel seruitutem amittit, & om-
nino qui aliquid fecit, vt desinet ha-
bere, quæ habet tex. est in l. vel ci. §.
gesta. ff. quæ in frau. credi.

Amplia. 11. vt etiam locum ha-
beat conclusio in liberatione seu re-
missione facta per debitorem suis
debi-

debitoribus : quæ si facta est in fraudem creditorum , reuocatur per dictas actiones reuocatorias. est tex. in l. omnes. ff. quæ in frau.credi. vbi debitores liberati in fraudem creditorum per hanc actionem reuocantur in pristinam obligationem. facit tex. in. l. si pignus. ff. quæ in frau. credi. vbi si pignus vir vxori , vel vxor viro remiserit in fraudem creditorum, actione utili reuocabitur.

Hinc etiam est , quod si debitor multorum creditorum liberauit fideliusorem quem acceperat a suo debitore, si vterq. scit, vterq. tenebitur : si autem alter eorum sciuerit, ille qui scit tenebitur. vide ad litteram tex. in l. si fraudat. ff. quæ in frau.credi. Item hinc dicitur , quod liberatio debiti facta ab vxore ipsi marito causa dotis constituendæ in fraudem creditorum facit huic editio locum , vt probatur in l. ait prætor. §. si cui mulier. ff. quæ in frau.credi. ibi. Si cui mulier fraudandorum creditorum consilium iniisset marito suo, eidemq. debitori in fraudem creditorū acceptum debitum fecerit dotis constituendæ causa , locum habet hæc actio , & per hanc omnis pecunia quam maritus debuerat exigetur, nec mulier de dote habet actionem , neque enim dos in fraudem creditorum constituenda est. Et ex hac ampliatione quoque deciditur , quod si creditor cessit alicui iura sua, quæ habet contra debitorem , & antequam interueniat vnum de tribus positis in l. 3. C. de nouationibus liberet debitorem suum , potest cessionarius in cuius fraudem libera uit tales liberationem per hanc reuocatoriam renocare. vide quæ circa hæc dicit Iaf. in §. item si quis in fraudem num. 117. insti. de actionib.

¹⁵ Amplia. 12. vt dicta conclusio intelligatur habere etiam locum in si-

lijs in quorum fraudem patres bona alienant:quia etiam gestum in eoru fraudem per illos rescinditur seu re uocatur actionibus reuocatorijs. est tex. in l.fin. ff. si quid in frau. patro. ibi. Si quid itaque in fraudem eius alienatum fuerit, quasi per Galuisianam vel Fauianam actionem reuocandum est. Quam legem intellige loqui in filio arrogato, qui habet reuocatoriam in bonis patris alienantis in fraudem quoad quartam , quæ ei debetur. Et dicit Angel. in §. item si quis in fraudem. insti. de actionib. num. 12. hoc esse speciale in filio arrogato, per dictam l. fin. quia transit in contractum. vt in §. cum autem. insti. de adoptio. ex quo caritate actum est, vt ei quartam sine fraude relinquit : vt in dicta l. fin. & quod ideo in contrarium est ius commune. Quare hoc non habebit locum in filijs legitimis & naturalibus, qui non agent reuocatoria. Et ratio est , quia filius viuente patre, in bonis patris nullum ius haber:quia pater potest patrimonium suum in mare proiecere , nec potest conqueri filius, vt not. glo. & ibi Docto. in l. 1. C. de inofficio. donation. & in l. cum à matre. C. de rei uendicatio. & vide Angel. in §. item si quis in frau. num. 12. & 13. insti. de actionib. Sed hac in re Doctores in l. fi. C. si in fraud. patro. & in l. non usque ff. si apparen. quis fuer. manumis. & in §. item si quis in fraudem. dicto tit. de actionib. sic distinguunt. Aut alienatio fuit facta titulo lucrativo vt puta donationis, & tunc alienata reuocantur per titulum de inofficiis donationibus. vt est tex. in §. 1. in auth. de immensis donationib. de quo etiam habemus in hoc Principatu Cathaloniae quādam cōsuetudinem scriptam & collocatam sub titu. de reuocan. donationib. in volumine magno constitutionum qua

qua cauetur, quod si aliquis fecerit donationem omnium bonorum suorum alicui, sive filio, sive extranco, quod filii extantes, vel superuenientes reuocabunt alienata seu donata per patrem: post mortem tamen patris saltem usque ad concurrentem legitimae quantitatem. Aut alienatio fuit facta titulo onerofo, & tunc non reuocatur: quia iniquum est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem, ut in dicta l. non usque. Sed ibi Bar. n. i. hoc limitat quando alienatio esset facta pro minori precio: nam in eo quod ultra vallet res quam sit pretium est donatio. ut in l. i. C. si quid in frau patro. & tunc posset etiam reuocari per quod relati in officiis donationis. Sic ergo in hac materia resolutio cum hac distinctione, quod aut filius est impubes arrogatus, & tunc potest reuocare alienata per patrem usque ad legitimam. ut in dicta l. fin ff. si quid in frau patro. quia non potest arrogari nisi contracti si lucia, & eius legitima transit quasi in contractum tacitum inter partes. ut in s. cum autem insti. de adoptionib. & in l. non alter. ff. de adoptionib. & in l. si arrogator. §. sed an impuberi. eod. titu. Aut filius est naturalis tantum, & non potest: quia nulla quarta ei debetur. l. i. §. i. in glo. ff. de bono. possessio. contra tab. Bald. & Salyc. in l. fin. C. si in frau. patro. Aut est filius legitimus & naturalis, & tunc si alienatio est facta per modum donationis, potest talis filius illam reuocare per te. de inofficio. donationib. usque ad legitimam. ut in auth. unde si parens. C. de inofficio. testa. & in l. Titia. §. Imperator. ff. delega. ij. & in s. i. in auth. de immensis donationib. Si vero alienatio est facta titulo onerofo, ut puta, pater habens odio filium tractauit tecum de priuando filium, tu vero

staisti quod omnia bona tibi vendet, & premium prodigaliter consumeret & ita fecit, dicendum est, secundum leges ideo filium non posse illa reuocare, per l. non usque ff. si apartebit. quis fuerit manumis. quia iniquum est ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem; sed de æquitate canonica bene reuecat usque ad legitimam: ne emptor sua malicia glorietur. ut in cap. Raynuttius. extr. de testamen. secundum Hosten. Sed Inno. & Ioan. Andr. respondent ad capi. Raynuttius, quod illud procedit de consuetudine ciuitatis: & hanc existimo esse veriorem. Nam ut supra diximus, filius in vita patris nullum ius habet in eius bonis, cum pater possit sua bona in mare proiecere: & sic cum sit ingenuus, & liber homo, libera debet esse eius rei alienario. per dictam l. non usque. vide etiam l. fin. de liber. agnos. l. i. §. si impuberi. de collatio. bono. l. cum oportet. §. cum autem. C. de bonis quod liber. quibus cauetur, legitimam filiis viuo patre non deberi. Et adeo predicta sunt vera, quod si pater amittat omnia bona in ludo, filius neque usque ad legitimam poterit reuocare. Quod tamen intelligendum est, quando ludus est licitus, secus vero quando esset illicitus: quia acquirens in ludo illico restitutioni tenetur, de quibus vide latè Bal. in l. i. n. fi. C. si in frau. patro. & eundem Bal. in l. fin. num. 2. C. de condic. ob cas. dato. & Ioan. de Imo. in l. si quis cum sciret. per totum. ff. pro empro. Verum circa hæc quæro, post quam diximus reuocatorias filiis non competere aduersus alienata per patrem in ludo licito, utrum si pater ira dissipat omnia bona sua, detur filiis aliquid remedium, ut aliquid ex dictis bonis restuetur pro eis alendis? Et in hac re sic puto esse distinguendum, aut bona quæ pater dissipat

dissipat, sunt filiorum, & tunc sibi ad ministratio afferatur. vt est text. in l. fin. §. minores. C. de senten. paf. Aut sunt bona patris subiecta restitutio- ni fiendz filio post mortem patris, & tūc afferatur patri possessio: & datur filiis vt tamen pater inde alatur. vt est tex. in l. imperator. ff. ad sena. con- sul. Trebellia. vbi pater dissipans fi- deicommissum, cogitur filio existen- ti in potestate restituere etiam ante euentum conditionis. Aut denique pater alienat bona sua propria, & li- bera, & dicit Bal. in l. defuncto. C. si in frau. patro. num. 3. circa finē quod in tali casu filij possunt petere ali- quid sibi assignari vnde viuere pos- fint: quia pater eos atere tenetur. Itē quia hoc est utile sibi & filiis ideo ad similitudinem dotis, quæ restituitur mulieti vt se alat, & liberos, cum ma- ritus male vratatur substantia sua, vt in l. vbi. C. de iure doti. assignabitur eis aliquid, vt alimenta eis non de- fint. Sed Salic. in dicta l. defuncto. nu. 12. dubitat, quod hoc non obtinet in iudicio: quia illud non est per omnia simile, & quia remedia iuris sunt prodita, vt interdicantur eis bona vt prodigis, ergo si filij nolunt facere ei interdicti bonis, sibi imputet. Et plus dicit, quod per talem assignationem dominium non transferretur in libe- ros: vnde alienare non prohibentur.

16 Amplia. 13. vt hoc remedium etiam competat ad reuocanda bona, quæ debitor in fraudem creditorum desinit alium præscribere. Et est ra- tio, quia ille qui patitur alium præ- scribere dicitur alienare: nam præ- scriptio est quædam alienatio. ita te- net Bar. in l. qui autem. in princ. ff. quæ in frau. credi. & probatur per tex. in l. alienationis verbum. ff. de verb. & ret. signifi. vbi alienationis verbo, vñcupio cōtinetur. Vix enim est, vt non videatur alienare, qui pa-

titur vñcupi. Et hæc ampliatio po- test probari per text. quamvis Bart. illum non allegauerit in l. sed, & si rem suam. ff. quæ in frau. credito. vbi qui rem suam pro derelicto habue- rit, vt quis eam suam faciat, videtur illud in fraudem creditorum face- re: & sic tanquam in fraudem factū per istas actiones venit reuocādum.

17 Amplia. 14. vt procedat conclusio licet cum pupillo aliquid gestum es- set, cum illud in fraudem creditorū fuisse gestum: nam reuocādum est, si fraudati sunt creditores: quia pu- pilli ignorantia, quæ per etatem con- tigerit non debet esse captiosa credi- toribus, & ipsi lucrosa. probat hoc expressissimus tex. in l. qui autem. §. si quid cum pupillo ibi. Labeo ait omnimodo reuocandum si fraudati sunt creditores &c. & qualiter hoc intelligatur, vide glo. in dicto. §. in verbo omnimodo.

18 Amplia. 15. vt etiam locum ha- beat conclusio ratione fraudis, quæ in tempore committitur, vt puta, quando debitor in diem, ante diei euentum soluit vni creditori. Nam in eo quod qui recepit solutionem sensit commodum in representa- tione, in factum actioni locus dabitur: quia prætor fraudem intelligit etiā in tempore fieri, probat hoc text. in l. ait prætor. §. si cum in diem ff. quæ in frau. credi. & in l. omnes. §. Lu- cius Titius. in versic. Si vir vxori. ff. cod. tit.

19 Amplia. 16. & dic conclusionem locum habere, quando debitor in fraudem creditorum dedit rem suā pignori vni suo creditori antiquo: quia hoc pignus hac actione reuoca bitur per alios creditores. est text. in l. ait prætor. §. si cui solutum. ff. quæ in frau. credi. ibi. si cui solutum qui- dem non fuerit, sed in vetus quidem creditum pignus acceperit actione tenebi-

tenebitur. Et de intellectu dicti. §. vi. 21 de ibidem in glo. in verbo actione quæ satisfacit & respondet. I. illud. quæ videtur contraria. illo eod. tit. ff. quæ in frau. credi.

20 Amplia. 17. vt procedat conclusio quando creditor debitorem complū rium creditorum consecutus esset fugientem, & pecuniam secum ferrentem, & abstulisset ei id quod sibi debebatur: quia alijs creditoribus competit actio in factum, ad illud tanquam in eorum fraudem factum revocandū. tex. est in l. ait prætor. §. si debitorem meum. ff. quæ in frau. credi. Quod sic procedere intelligas, si alij creditores fuissent missi in possessionem bonorum dicti debitoris antequam dictus debitor captus fuisset ab illo creditore: quia tunc eis datur revocatio. Secus vero si postea missi fuissent in possessionem. vt ex eod. §. si debitorem. appertissimè probatur. ibi. Placet Iuliani sententia dicentis, multum interesse ante quam in bonorum possessionem mittantur eius creditores hoc factū sit, an possea, si ante, cessare in factum actionē: si postea, huic locum fore. Et ratio predictorum esse potest, quia vigilātibus, & non dormientibus, iura subueniunt. Nam industria vel diligentia alicuius non debet trahi ad penam. vr in l. f. C. de pos. Et negligētibus iura non subueniunt, vt in l. non enim. ff. ex quib. cau. maior. in integr. resti. facit text. in l. veluti. ff. de ædendo. vbi negligentē non est ignoscendum: & maximè, quia negligētia omnia lædit, vt in auth. de questore. §. penul. Facit etiam alia ratio, nam vigilare debet creditor ad 22 debitum suum consequendū. vt in l. summa cum ratione. §. 1. ff. de peculio. Et differentia debet esse inter vigilantes & desides. vt in l. vt perfectus. C. de annali excep.

Amplia. 18. vt non solum hac actione in factum seu Pauliana domini reuocantur, hoc est res alienatæ in fraudem restituuntur, verum etiā actiones in fraudem remissæ restaurantur: vel vt cedātur ab eis quibus competunt. Quo circa dicēdum est, hanc actionem, & aduersus eos qui res possident, vt restituant competere, & aduersus eos qui res possident, vt restituant competere, & aduersus eos quibus actio competit: vt actiones cedant. probat hanc ampliacionem text. in l. hac in factum. ff. quæ in frau. credi. & ibi glo. in verbo. restituant. cū suis remissionibus. Proinde, cum debitor meus vellet tradere Titio rem in fraudē meam & aliorum creditorum, & Titius interpoluerit aliam personam, vt ei dicta res traderetur, dictus Titius tenebitur hac actione, vt cedat actionem mandati contra interpositum. est text. in dicta l. hac in factum. ff. quæ in frau. credi. ibi. actionem mandati cedere debet. & ibi glo. in verbo. cedere. & in l. penul. ff. si quid in frau. patro. Pariter etiam dicendum est, quod si fraudator pro filia sua dotem dedisset scienti fraudari creditores, filia tenetur, vt cedat actionem de dote aduersus maritum. probat etiam tex. in dicta l. hac in factū. ff. quæ in frau. credi. in versi. Ergo. ibi. filia tenetur, vt actionem de dote cedat aduersus maritum. Idem probatur ex text. in l. ait prætor. §. si cui mulier. ff. eod titu. ibi. neque enim dos in fraudem creditorum constituēda est, facit quoq. tex. in l. fin. §. 1. dicto titu. ff. quæ in frau. cred.

Amplia. 19. adeò veram esse conclusionem, quod si debitor habens plures creditores, vni ex illis soluerit per gratificationem, venit quod solutum est hac actione revocādum: & communicandum ceteris. Et ratio

tio est, quia cum omnes creditores instarent alienationem bonorum debitoris, ut ipsi solueretur, debitor non potuit vni soli gratificari illi soluendo, ne ille solus creditor esset melius conditionis quam ceteri creditores: imo gratificando dolum videatur committere, & participare cum illo cui soluit, non autem intelligitur ut iure suo. ut l. summa cum ratione. ff. de pecul. probat hanc ampliationem ad litteram text. in l. pupillus. usque aduersi. si vero. ff. quæ in frau. credi. Vnde sequitur, quod cum alijs creditores vendunt bona debitoris, si illa non sufficiunt, ille talis gratificatus tenerur comunicare quod acceperat. Quod tamen ita procedere intelligitur, nisi gratificatio facta fuisset ante bona possessa per alios creditores. ita tenet glos. in dicta. l. pupillus. in verbo id quod accepit, quæ dicit ita esse intelligendam dictam. l. pupillus. & probatur hæc declaratio ad litteram per tex. in l. qui autem. §. sciendum. ff. quæ in frau. credi. vbi iurisconsultus dicit, sciendum esse Iulianum scribere, eo que iure nos vti, ut qui debitam pecuniâ accepit antequam bona debitoris possideantur, quamvis sciens soluendo non esse recipiat, non timere hoc edictum: quia sibi vigilauit. Ex quibus infertur elegans decisio, quod cum ante possessa bona debitoris per creditores, unus ex dictis creditoribus vigilauit, ut sibi solueretur, & exegerit, ceteris creditoribus negligentibus exactionem, & intereras deterior facta sit, vel mortalitate, vel subductis rebus mobilibus, vel rebus soli ad irritum perductis, id quod acceperit creditor revocari nullo pacto potest: quoniam alijs creditores suæ negligentie expensum ferre debent. Probatur expressè hæc elegans decisio per text. in dicta. l.

UAB
Universitat de Ciències Socials

pupillus. in versu. si vero iuste. ff. quæ in frau. credi. Hoc tamen ultimum limitat Angel. de Perusio in dicta l. pupillus. num. 3. circa si. quædo alijs creditoribus non potest ascribi negligētia, puta, quia latens erat diminutio patrimonij debitoris, nec credebatur in mora exactionis esse periculum: quia solutum illi soli creditori communicari debet cum alijs. Nam præmatura & festina diligentia creditoris cui solutum est, nullum oportet sibi afferre profectum. l. edicto. §. cù ante. ff. de iure fisci. vbi est bonus rex. Et ita intelligas, quod creditor qui vigilauit ut sibi solueretur, debuit vigilare iuste, ut puta, quando procurauit ut sibi auctoritate prætoria solueretur, vel quod debitor sibi creditori solueret cum nullus aliis creditor instaret: quia hisce casibus solutum non venit communicandum. ut probatur in dicta. l. pupillus. versu. Si verò iuste. & versu. Quid ergo. ff. quæ in frau. credi. Secus vero quando vigilauit per extorsionem, ut quia debitor soluisset coactus, & expulsua, & indebitè: quia illud quod ita solutum est creditori venit revocandum: & communicandum. ut in dicta l. pupillus. versu. ut si extorserit. Quod tamen fallit, quando illa extorsio fuisset facta in subsidium puta, quia debitor fugiebat cum pecunia, ut faciunt nummularij, & copia iudicis haberi non poterat, qui familiam concederet pro illo debitore fugitiuo capiendo. Nam tunc quia illa compulsionem est à iure permissa, nihil communicandum venit. ut l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credi. Et hoc ultimum adhuc sublimatur, nisi alijs creditores fuissent missi in possessionem bonorum dicti debitoris antequam dictus debitor captus fuisset ab illo creditore: quia tunc licet illa compulsionem esset permitta

missa, à iure ut supra diximus, illud quod illi creditori solutum est per alios creditores posset reuocari, ut probatur per tex. in l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in frau. credito. Ergo ex omnibus supra dictis colligendum est, nostram ampliationem procedere, quando debitor soluit vni ex creditoribus, alijs creditoribus instantibus solutionem sibi fieri: quia alijs creditoribus instantibus non est locus gratificationi: & sic si bona postea nō sufficiunt, illud quod dicto creditori solutum est reuocatur & communicatur per ea quæ in principio huius ampliationis diximus. Item, & secundo procedit hæc ampliatio, quando iniuste debitor vigilauit ut sibi solueretur. ut supra.

²³ Amplia. 20. ut non solum conclusio habeat locum in his quæ contrahens gesserit aliquis, verum etiam si forte data opera ad iudicium non affuerit, vel litem moti patiatur, vel à debitore non petit ut tempore liberetur, aut vsumfructum, vel seruitutem remittit, & omnino qui aliquid fecit ut definat habere quod habet: quia hæc omnia ad hoc edictum pertinent. ut per eademmet verba probatur in l. vel ei. §. gesta. ff. quæ in frau. credi.

²⁴ Amplia. 21. ut non solum alienata in fraudem reuocentur: verum etiam si in fraudem fisci fuerit alienatum, ille qui sic contrahit punitur in quadruplum. ut infr. hoc titu. l. qui in contractibus ibi. qui in contractibus sceleris ac fisco perniciose interuersorum maculosis sese fraudibus implicuerint quadrupli redhibitione teneantur. Pro cuius legis intellectu, tu dic super verbo interuersorum. quod interuersores dicuntur hi, qui intervertunt atque simulatè distrahunt in fraudem fis-

ci quocunque pacto, vel contractu res fisci: sicut qui dolose prohibent quem possidere rem suam interuersores dicuntur. l. si quis rem. ff. de acquiren. possessio. l. in fisciando. ff. de fur. l. officiales. C. de episco. & cleri. & l. si duo. ff. deposi. Et contra istos non solum contractus reuocantur, verum etiam pœna quadrupli infligitur. ut in dicta. l. qui in contractibus. Quod sit, ad coherendam nequitiam tractantium res fisci. Quam l. non solum ad contractantes vtero citroque, sed etiam ad proxenetas, & rei causam dantes extendendam putarem. argu. l. si sciente. ff. ad legem Pomi. de parri. & l. 1. ut nemo ad patroci. suum suscipi. rusti. lib. 11. C. ibi multandis etiam his, qui intercedentes ministerium suum huiusmodi nepharijs artibus improba mente præbuerint. Idem probatur in l. ordine §. in fraudem. ff. ad municipal. ibi. interdictæ rei minister de suis bonis cogitur solvere vbi glo. in verbo. minister exponebat id est proxeneta. & sic ponitur in authen. de fide instrument. in §. si vero omnes. Restringitur tamen hæc ampliatio quoad pœnam quadrupli, ut intelligatur, de bonis iam fisco incorporatis, & delatis, seu commissis; & non de deferendis: vbi sola est dupli pœna. ut tenet Pyrrhus in dicta. l. qui in contractibus. infr. hoc eod. tit. & ibi glo. fin. & probatur in l. defensionis. dicto hoc titu. & in l. aufertur. §. 1. ff. eod. Et hoc notate contra illos, qui recipiunt venditiones, & promissiones ficticias, & simulatas in fraudem fisci, vel etiam cessiones causa defendendi bona delinquentium, vel delinquere volentium: ut teneantur in quadruplum eius quod fraudare voluerint. Item idem notandum est, contra officiales qui fingunt dare pecuniam

niam publicam mutuo, & conuer-
tunt in proprijs mercantijs. vt in l.
1. C. de his qui expubli. rationibus,
& in glo.l. qui in contractibus. super
verbo. interuersorum.C. de iure fis-
ci. lib. 10. Intelligite tamen dictam.l. 27
punientem dolum & fraudem con-
trahentium id præjudicium fisci in
quadruplum, esse ius singulare. prout
dicit glo. 1. in dicta.l. qui in contrac-
tibus. quia aliter punitur dolus in
priuato dans causam contractui, vel
incidentis in contractum. vt in l. ele-
gant. §. 1. ff. de dolo.

25 Amplia. 22. adeò conclusionem es-
se veram, quod si sunt plures tertij
bonorum possessores in quos sit fac-
ta alienatio à debitore in fraudem
creditorum, creditor potest eligere
vnum ex his possessoribus quem ve-
lit, & eum insolidum conuenire qua-
tenus ad eum peruenit: nec tenetur
omnes possessores simul pro rata cō-
venire. ita tenet Bart. in l. moschis.
num. 1. per illum text. ibi possesso-
rem omnem. vbi dicit glo. alios dice
re dictio illam omnē ponē collecti-
uē, & quod ideo quisq. viriliter tene-
tur: sed resolut primam opinionem
esse veriorē quam glo. ibidem sequi-
tur Bart. Et est ratio quia dictio om-
nis in plurali numero est nomen col-
lectuum. de quo nota. in l. si plurib.
ff. deleg. 2. Sed in singulari numero
est distributiuū, vt idē sit dicere om-
nis, quod quilibet. Et sic tenet, quod
creditor potest eligere quē vult. Nā
pro paruo debito tota res quamvis
magna tenetur. vt in l. creditoris. ff.
de distractio. pig. quod sequitur Specu-
la. in tit. de obligat. & solutionib. i
§. 1. vers. Item debitor meus. nu. 46 &
Ias. in §. item si quis in fraudem. num.
128. in quibus locis hanc nostram de-
cidunt ampliationem. 29

26 Amplia. 23. vt non solum hæc cō-
clusio competat ei in cuius fraudem

fuit alienatum, verum etiam & eius
hæredi: ceterisq. successoribus. vt in
l. ait prætor. §. fi. ff. quæ in frau. credi.
ibi hæc actio hæredi ceterisq. succef-
soribus competit.

Amplia. 24. vt non solum compe-
rant actiones reuocatoriae contra eū
qui a fraudatore rem in fraudem a-
lienatam accepit, verum etiam con-
tra eius hæredem. est tex. in l. ait præ-
tor. §. fi. ff. quæ in fraudem credi. ibi.
Sed, & in hæredes similesq. personas
datur: & facit ibi glo. in verbo-hære-
des. Quæ glo. hanc ampliationem
ita declarat, vt hæres teneatur tan-
tum in quantum ad eum peruenit.
facit tex. in l. Cassius. ff. quæ in frau.
credi. ibi. Cassius actionem introdu-
xit in id quod ad hæredem peruenit.
facit etiam tex. in l. sed si ex dolo. §.
1. ibi. Sed si quid ad eos peruenit ex
dolo eorum qui res eorum admini-
strant puto dandam.

Amplia. 25. vt conclusio locum
habeat contra donatarios: quia si res
in fraudem creditorum dantur, eas
creditores reuocare possunt. Et hoc
est verum, licet donatarius non scie-
rit fraudem: quia tantum in titulo lu-
cratiuo fraudis euentū expectamus,
scilicet vt constet, quod fraudentur
creditores. Nec videtur iniuria affi-
ci donatarius, qui ignorauit fraudē:
cum ei lucrum extorqueatur, non
damnum infligatur. probat hoc no-
bis tex. in l. qui autem. §. similiq. mo-
do. ff. quæ in fraud. credito. Quam
rem intelligas, dictam actionem in
hoc casu in donatarios dari, eatenus
quatenus facti sunt locupletiores:
non ultra. vt ex tex. in l. qui autem.
§. in hos tamen. ibi ad litteram. ff. eo-
dem tit.

Amplia. 26. vt etiam actio reuoc-
atoria locum habeat contra domi-
nū ratione contractus facti cum ser-
uo suo, vt puta, quādo seruus sciens,
& domi-

& domino ignorantem, à debitore qui soluendo non est in fraudem creditorum rem acceperit: quia dominus hac actione tenetur in quantum res in eius utilitatem versa est, ut restituere habeat quod ad se puenit: aut dumtaxat de peculio damnetur. ut est tex. in dicta l. qui autem. §. simili modo ff. quæ in frau. cred. Vbi autem dominus sciret, tunc suo nomine conueniretur. ut in dicto. §. in fi.

30 Amplia. 27. quando tutor pupilli, & curator furiosi, seu adolescentis, contrahunt scienter in fraudem creditorum, licet pupillus dictam fraudem ignorauerit: quia scientia tutoris seu curatoris facit locum huic editio, ut eatus reuocetur; quatenus ad eos peruenit. probat text. in l. ait prætor. §. ait prætor si scientie. ff. quæ in frau. credi. ibi. Et putem hactenus istis nocere scientiam tutorū seu curatōrū, quatenus quid ad eos peruenit.

31 Amplia. 28. ut non solum hæc actio reuocatoria detur contra eos qui rem alienatam per fraudem tenent, sed etiam contra cum qui fraudulenter sic alienauit, ut ea, quæ alienauit non possint ab acceptatoribus recuperari. est tex. in l. fi. §. hæc actio. ff. quæ in frau. credito. ibi. hæc actio etiam in ipsum fraudatorem datur. & ibi. Si vero quædam de his disperdidisset sic ut nulla actione recuperari possint nihilominus actio in eum dabitur. Et adeo est verum in debito rem fraudantem actionem dari, quando bona ab eis in quos facta est alienatio recuperari nō possunt, vel quando sic alienauit quod nescitur quibus cum essent mobilia, quod non potest creditor in cuius fraudem fuit alienatum ab hac actione per cessionem bonorum factam à dicto debitore fraudatore remoueti. Nam licet ipse debitor qui ita alienauit

cesserit bonis semper in eum dabitur actio in omne id quod postea querit, usque ad faculum, & peram: & ut etiam in carcere detrudatur si non potest solidū soluere. ut est tex. in d. l. fi. §. hæc actio. vers. Si vero. & ibi glo. in verbo. dabitur. Secundum priam lecturam: quam doctores sequuntur. Quare est notandum, hunc casum esse peregrinum & singularem ad duo. Et primo secundū primum intellectum iam dictæ glo. approbatum per Din. & alios. Nam scimus quod cessio bonorum facta per debitorē liberat eū saltem à carcerebus; ut si in eis sit eximatur: vel non possit detрудi, ut est text. in l. i. C. qui bon. cede. pos. Tamen si debitor ita fraudulenter res alienasset, ut apparere non possent, non liberatur cedendo à carcerebus. Et ideo dicimus esse casum singularem secundum primum intellectum dictæ glo. in dicto verbo. dabitur. Quem etiam ibi not. & approbat Bar. & Angel. de Perus. num. 2. Idem etiam tenet Bar. in l. alia. §. eleganter. in fin. ff. solut. matri. & Bal. in l. i. in §. q. C. si quid in frau. patro. Et licet hoc verum sit, tamen est considerandum, quod nescitur quæ utilitas resultet creditoribus ex intrusione debitoris in carcere rem quādo debitor est nudus. prout loquitur tex. in dicta l. fi. §. fi. Immodica intrusio erit dictis creditoribus damnosa, cum debitor sit alienus expensis creditoris quando suis ali non potest. secundum quod dicit Angel. in §. fi. in vlti. dicto. insti. de actionibus per glo. illam singularem in l. fin. in verbo agnoscere. C. de croga. mili. an. lib. 12. Secundo est singulariter ille tex. in dicta l. fi. §. fi. ff. quæ in frau. credi. ad aliud. Nam cedens bonis non tenetur de bonis postea quæsitis, nisi in quantum facere potest: & in illud solum creditores

experiuntur, ut est text. in §. fin. insti. de actionib. Tamen, quando debitor ita fraudulenter & occulte alienasset quod res aparere non possent, tunc ab eo omnia essent auferrenda: etiam usque ad faculum & peram. ut formaliter inquit glo. in dicta l. fi. §. fi. ff. quæ in frau. credi. de quo vide Iaso. in §. Item si quis in fraudem. num. 92. 93. & 94. instit. de actionib.

- 32 Limi. nunc. 1. ut non habeat locum conclusio, quando aliquis alienauit rem non suam propriam, sed alienam in fraudem, & ille in quem 33 est facta alienatio est particeps fraudis: quia tunc non reuocatur per ædictum ex titulo de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. ideo, quia tunc demum habet locum, quando quis alienat rem suam propriam in fraudem creditorum. ita tenet Ias. in §. item si quis in fraudem. inf. de actionib. num. 4. in fi. qui dicit, quod quando res aliena in fraudem alienatur, competit interdictum fraudatorum contra eum in quem est facta alienatio. De quo interdicto licet titulus non reperiatur loquitur text. quem Bar. dicit esse singularem, & alibi non reperiiri in l. pupilli debitor. in princip. ff. de solutionib. vbi cum tutor pupilli malo consilio habito cum debitore pupilli iussisset dictum debitorum soluere suo creditori, scilicet dicti tutoris, competit pupillo interdictum fraudatorum aduersus creditorem tutoris: de quo vide etiam glo. in dicta l. pupilli debitor. in verbo interdicto. quæ dicit dictum interdictum reperiri in l. si postulante. §. sed eti. filius. ff. ad senat. consul. Trebellia. & etiam dicit, ex dicto casu dari actionem in factum ex edito de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. quia dictus tutor visus fuit alienare in fraudem sui creditoris idest

pupilli. & ideo dicit, creditorem teneri actione in factum. Quo circa dictum videtur, dictum interdictum fraudatorum inueniri quoq. in l. 1. ff. quæ in frau. credi. & in l. 3. eiusdem tit. ibi siue numerauerit. Et sic dicit esse intelligendam. l. si postulante. in §. sed & si filius. ff. ad trebellia. quia tam debitor, & is cui solutum est, commiserunt fraudem. Et de interdicto fraudatorio vide quæ dicit Bart. in l. 1. C. si vendi. pig. agat. vbi ponit practicam & libellum in dicto interdicto fraudatorio.

Limi. 2. quando in alienatis titulo oneroso non interuenit fraus ex parte emporis seu recipientis: quia ad hoc ut alienata in fraudem titulo oneroso possint reuocari, requiritur dolus utriusq. tam debitoris alienantis, quam recipientis. probatur per text. in l. ignoti. C. de reuocâ. his quæ in frau. cred. fin. vbi text. ponit differentiam inter habentem titulum onerosum, & habentem titulum lucratium. Nam cum agitur contra habentem titulum onerosum, necesse est probare, quod participauerit fraudem: id est, quod sciuerit credito rem fraudari, alias non obtinet actor. Sed cum agitur contra cum, qui ex lucratuo titulo possidet, sufficit, quod creditores sint fraudati, & scientia mentione detracta creditoribus consultum est. Idem probatur. in l. qui autem. §. hoc editum. ff. quæ in fraud. credi. ibi. quare si quid in fraudem creditorum factum sit si tamen is qui accepit ignoravit cessare videntur verba editi. vbi tex. loquitur in habente titulu onerosum. prout declarat ibi glo. in verbo. cessare. probatur etiam in dict. ead. l. qui autem. §. simili modo. dict. tit. ff. quæ in fraud. credi. vbi in titulo lucratuo ita disponitur, ut si cui donatum sit, non est quare rendum an sciente eo cui donatum est

est gestum sit, sed hoc tantum anfridentur creditores: ne videatur iniuria afficiis, qui ignorauit: cum ei lucrum extorqueatur, non damnum infligatur. Rationem diversitatis assignare scribentes in §. item si quis in fraudem. insti. de actionib. Ioa. Fab. in 1. col. & Angel. in 3. col. & Ias. num. 27. quia non est per eademq. ratio, debita amittere, & lucra non capere. ut inquit text. in l. fin. §. penul. C. de codicil. Et hic opere premium esset videre, qui dicatur tituli onerosi, & qui lucratui, sed latè ponit. Ias. in dicto. §. item si quis in fraudem à num. 28. vñque ad nu. 33. videre ibi per eum.

Est tamen sciendum, hanc limitationem qua dicimus alienata in fraudem titulo oneroso non reuocari nisi interueniat fraus utriusque tam debitoris alienantis quam emptoris seu alterius recipientis, aliquibus modis restringi. Primo, quando habens titulum onerosum tempore celebrati contractus fuit in bona fide, & postea tempore factæ traditionis fuerit in fraude, hoc est sciuerit fraudem: quia tunc potest agi cōtra cum reuocatoria ex quo dicitur particeps fraudis. ut probatur interminis per glo. valde notab. quæ reputatur vñica, & singularis. in dicta l. qui autem. §. hoc edictum. in verbo, cessare. ff. quæ in frau. credi. Secundo restringitur, & sub limitatur ut procedat tantum in creditore, secus autem in patrono, qui potest reuocare alienata per libertum in eius fraudem: quamuis ille in quem facta est alienatio etiam titulo oneroso non fuerit particeps fraudis. per text. in l. 1. §. si quis in fraudem. ff. si quid in fraud. patro. facit ad idem. l. 1. in §. dolum. & ibi. declarat glo. in verbo. 35 alienata. dicto titu. si quid in fraud. patro. Ratio diversitatis inter patro-

num, & creditorum est, quia iura magis conseruant nobis id quod nostrū est, quam id quod est nobis dubitum facit. 1. videamus. 2. §. si actionem. ff. de usur. Et cum patronus dicatur habere ius in bonis liberti iuxta. §. sed nostra. insti. de successio. liber. creditor autem licet debeat habere centum à debitore, tamen bona debitoris non dicuntur sua: nimis ergo si iura magis prouident patrono quam creditori. ita ad notarunt Angel. & Ioa. Fab. in §. item si quis in fraudem instit. de actionibus. Quæ tamen ratio licet prima fronte sit latis persuasiua, non placuit Iasoni in dicto §. num. 33. & ideo magis sustentabilem assignat rationem. Nam patronus quando vult reuocare alienata per libertum in eius fraudem tenetur refundere premium emporti. ut est text. in dicta l. 1. §. si quis in fraudem. ff. si quid in frau. patroni. ibi. an vero à re discedere precio recepto. Creditor autem reuocans alienata in eius fraudem per debitorem nō tenetur refundere premium. ut est text. in l. si debitor. ff. quæ in frau. creditor. ibi Proculus existimat omnimodo restituendum esse fundū etiam si preciū non restituatur. Quæ text. intellige, quando emptor fuit etiam particeps fraudis. ut declarat ibi glo. in verbo. non restituitur. in fin. & probatur in eod. text. in verbo scienti. facit: etiam text. in l. sequenti, quæ incipit ex his in princ. dicto titu. quæ in fraud. credito. Cum ergo patronus in uno grauetur, scilicet in solutione precij, nimis si in alio relevetur & alleuietur: scilicet, ut possit reuocare etiā ab eo, qui habet rem titulo oneroso sine fraudis participatione. per reg. l. eum. qui in princ. ff. de iute iuran. Tertio dicta nostra limitatio restringitur, ut procedat in debitore priuati; secus

S 3 vero

vero est in debitore ciuitatis: quia tunc non inspicitur frans recipiens rem alienam non solum titulo lucrativo, sed etiam oneroso. ut habemus rex. notab. in l. 2. in 2. parte. C. de debitore ciuita. lib. 11. & ibi expresse Bar. num. 7. qui dicit illum casum esse specialem fauore ciuitatis, & vide Iaso. in §. item si quis in fraudem. num. 33. versi. Secundo ego limito. insti. de actionib.

- 36 Limi. 3. Ut non procedat conclusio, nisi prius creditores egerint contra debitorem qui alienauit, & fecerint se mitti ex sententia iudicis in possessionem honorum eius: nam alias non possunt agere reuocatoria contra illos in quos bona sunt alienata. Quo casu, si postea reperierint bona 38 dicti debitoris non sufficere, possint habere regressum aduersus eos in quos facta est alienatio per remedia reuocatoria. probatur ex text. in §. item si quis in fraudem. insti. de actionib. in hæc verba. Item si quis in fraudem creditorum rem suam aliena tradiderit bonis eius à creditoribus possessis ex sententia præsidis permittitur ipsis creditoribus resci- sa traditione eam rem petere idest dicere eam rem traditam non esse, & ob id in bonis debitoris mansisse. Et non intelligas per illud verbum possessis. quod re ipsa à creditoribus bona debitoris fuerint possessa cum ipse debitor illa alienasset. Sed intelligitur possessis. id est possideri iussis ex iudicis sententia. Vel dicitur. possessis. respectu honorum quæ remâserant, & non sufficiebant. proban- 39 tur hæc per glo. elegaptem. in dicto §. item si quis in fraudem. in verbo. possessis. Ex quibus aperte colligitur non posse agi reuocatoria, nisi prius præcedat excusso: & consequenter excussionem esse necessariam. ut probatur in l. 1. C. de reuocan. his quæ in
- 37

frau. credi. ibi. Si igitur in fraudem tuam id fecerit bonis eius excusis vñtatis actionibus (si tibi negotium gestum fuerit) ea quæ in fraudem probabuntur reuocabis. probatur etiam in l. ignoti. ibi. in verbis. bonis possessis dicto titu. C. de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. Et potest esse via ratio, nam ut possit agi reuocatoria requiritur, quod creditores sint damnificati. l. ait prætor. §. 1. in prim. ff. quæ in frau. credi. Sed non potest constare eos esse damnificatos, nisi excutiant bona: vnde nimirum, si excusio sit necessaria. Quam rationem ponit Bal. in dicta l. 1. C. de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. & Doctores in dicto § item si quis in fraudem. Et nedum est necessaria dicta excusio contra debitorem privati: sed etiam contra debitorem ciuitatis. Nam licet in ciuitate sit speciale, ut possit agere contra eum qui rem debitoris habuit titulo oneroso etiam sine fraudis participatione, ut supra dixi in 2. limita. tamen non potest agere nisi excusso prius debitore principali. ut est rex. in l. 2. C. de debitorib. ciuita. ibi. Placuit si quis debitor reipu blicæ ciuitatis quippiam ex eo patrimonio (quod habuit cum pecuniam reipublicæ sumeret) donauerit, vel distraxerit, vel qualibet in alium ratione contulerit, qualitate rei aliena tæ perspecta, atque omnibus debitoris facultatibus consideratis (quas habuit cum ei pecunia crederetur) pro rata ab eo qui ex debitoris facultatibus aliquid detinet ex sorte atq. usuris postulari. Item adeò excusio est necessaria quæ requiritur, etiam, quando bona sunt alienata à tertio penitus extraneo non habente aliquod penitus ius alienandi, & consequenter procedit etiam si possessor habeat titulum omnino inualidum à dicto extraneo non habente aliquod

aliquid ius alienandi tenet glo. sum
mē notabilis iuncto tex. in l. rei cre-
ditor. C. de distractio. pig. vbi dicit,
creditem p̄ius debiterem quam
extraneum possessorem conuenire
debere. & idem vide in authen. hoc
si debitor. & ibi glo. C. de pignorib.

40 Et in tantum h̄ec excusso est neces-
faria quod si essent plures debitores
in solidum obligati, & si plures eorū
rei debendi, ad hoc ut possit agi con-
tra bonorum possessores, non sufficit
vnum ex eis esse excussum, sed requi-
ritur, quod omnes sint excusati. ita te-
net Angel. in authen. hoc si debitor.
num. 1. C. de pignor. vbi dicit, se de
facto ita consoluisse.

41 Quare sciendum est, quod quan-
do sit excusso bonorum debitoris,
citandi sunt illi possessores in quos
facta est alienatio in fraudem. vide
Iaso. in §. Item si quis in fraudem. nu.
§. 4. post Angel. & Bar. & alios in l. de-
cem. ff. de verb. obligationib. & Bal.
& Salye. in dicta auth. hoc si debitor.
& per alios à Iasone relatós: in qui-
bus locis communiter concluditur
quod sic: quia agitur de præiudicio
excusorum.

42 Ex quo bene sequitur, quod ad-
hoc ut excusso dicatur legi: imē fac-
ta necesse sit quod iudex interlocu-
toriē pronunciet excusationem legi-
timē factam. vide Ias. in §. item si 44
quis in fraudem nu. 85. & vide An-
gel. in dicto. §. latè per. 3. colum.

43 Cuius quidem excusationis formæ
variè ab scribentibus explicantur, &
proponuntur. Primo, quod iudex
mittat vnum nūcium publicum, vel
quod tutius est duos nuntios publi-
cos ad diligenter querendū & in-
vestigandū, an bona debitorum
sufficiant. Quorum nunciorum rela-
tionibes fides præstabitur. iuxta. l.
magis puto. ne tamen. ff. de reb. eo-
rum. Aliam excusationis formam ha-

betis per Bar. & alios in l. à diuo Pio.
§. in venditione per glo. notab. ibi in
verbo. bene est. de re iudi. quod statu-
tur terminus per iudicem ad bo-
na notificanda, quo clapsō, si nihil
virta fuerit notificatum, dicentur bo-
na excussa. Alias formas excusandi
penit. Bal. in auth. sed hodie. C. de
actionib. & obligatio. Interquas il-
la est, quod excusso potest fieri per
famam. Item, & per rei evidentiam;
cum venditor vadit mendicando.
Sed Ias. in dicto. §. itam si quis in
fraudem. vnam dicit non esse omit-
tendam quæ est valde singularis, &
peregrina quam dat Angel. in dicto.
§. in venditione. per illam glo. in ver-
bo. bene est. scilicet, quod agentes
dicant tot esse in bonis debitoris, &
non plus, quo casu, si possessores ve-
lint dicere quod debitor plura bona
habet, statuet eis iudex terminum in
fra quem probabunt quod debitor
plura bona habeat, & si nihil proba-
verint, clapsō termino procedet in-
tentio actoris. Quam formam appro-
bat etiam Imola. in dicto §. in ven-
ditione. Nunc redeundo ad conclu-
sionem qua dicimus, excusationem
esse necessariam in bonis debitoris
antequā perueniatur ad tertios pos-
sessores, dico, illam recipere aliquas
exceptiones.

Prima exceptio est, ut non proce-
dat, quando notoriè constaret debi-
torem non esse soluendo: quia tunc
contra possessores posset agi nulla
facta excusione. ita tenet glo. fin. in
l. decem. in verbo. excusum. ff. de
verb. obligatio. & glo. in l. fin. in ver-
bo, sed cum scio egero. ff. de reb. cre-
di. & glo. in l. nisi hoc actum. & ibi
Angel. in verbo nō vretur. ff. de pac.
& idem voluit Cyn. in auth. præsen-
te. in 2. q. C. de fideiussorib. & Bar.
in l. 3. §. si is pro quo. num. 2. ff. quod
quisque iur. Tamen hic opportunū
erit

erit querere, qualiter fiet notorium iudici debitorem non esse soluendo? & res fert Bar. in dicta l. decem. num. 3. ff. de verb. obligationib. quod in locis in quibus bona describuntur in publico aestimo facile est probare quod debitor notoriè non est soluendo: quia creditor potest offerre librū aestimi publici, & dicere tot bona habere debitorem quod ibi sunt descripta: quæ non sufficiunt sibi. Et si quis velit dicere, multo plura bona esse, illud probare debet: allegat ad hoc glo. in l. cum de lege. ff. de proba. Fiet etiam notorium debitorem non esse soluendo, si omnia bona alienauit aut maiorem partem. Et etiam si fecit cessionem bonorum. Vel denique si eius bona sunt publicata per sententiam prout tradit Angel. in §. itē si quis in fraudem insti. de actionib. Dicit etiam Bart. in l. 1. C. de reuocan. his quæ in frau. credi. debito rem probari non esse soluendo per famam, & vecinos. videte ibi per cum.

45 Secunda exceptio est, ut procedat dicta conclusio, quando esset debitor in quantitate: secus vero, si esset debitor in specie. ut puta, si aliquis deberet librum in specie, & illum alienaret in fraudem creditorum, posset creditor agere ad reuocādum contra cum in quem alienauit nulla penit^o excussione facta: quia quod debetur est species, & in ipsa non est opus excussione. ita singulariter voluit Bal. in rubri. de reuocan. his quæ in frau. credi. fin. num. 2. Idem tenet Angel. in §. item si quis in fraudem. in glo. super verbo. possellis. versic. Nota etiam ex ista glo.

46 Tertia exceptio est, ut non procedat, quando debitor constituisset se possidere bona sua nomine creditorum. iuxta l. quod meo nomine. ff. de acquir. possel. vel constituisset se

præatio possidere nomine creditorum. iuxta l. interdum. cod. titu. ff. de acquir. possessio. quibus casibus acquiritur ipsis creditoribus vera & propria possessio. & non ficta. ut est casus in l. certa. §. 1. ff. de præario. Per quem text. ita dixit in terminis Bart. in l. ab emptione. ff. de pact. Quod dictum pro notabili re assumit Bald. in cap. item inuestitura. de notis feu. Si ergo hoc casu debitor postea alienaret bona, possent creditores tanquam priuati eorum possessione agere ad reuocandam possessionem illorum bonorum nulla facta excussione per condicōrem ex l. fi. C. de acquir. possessio. ita tenet Angel. referens sc̄ ad alios in dicto. §. item si quis in fraudem. num. 7. versicul. Adde prædictis. dicens, singulariter hoc esse tenendum in actu pratico: quia communiter debitores constituant se possidere nomine creditorum bona sua, ad obseruantiam eorum quæ instrumento continentur. Tenet etiam Angel. de Pe- ruf. in l. exitus. num. 2. ff. de acquir. possessio. & ibidem Imol. & Raphael Cum. & in terminis Bal. in l. 1. in fi. col. versi. Quero quid si debitor. C. de reuocan. his quæ in fraud. credit. fi. Et not. Ludouic. Roma. in consil. 189. incipien. stante primo quæsito. in fin. vbi illud singulariter limitat, nisi præcarium esset extinctum per mortem debitoris constituentis. Ex qua re, Iaf. in dicto. §. item si quis in fraudem num. 77. circa fi. putat posse inferri aliud quod est longè singularius, nedum ad limitationem superscriptæ conclusionis, sed totius materiæ nostræ. Nam si debitor constituit se possidere nomine creditorū, & alienet licet animo non fraudandi, poterunt nihilominus creditores tanquam spoliati eorum possessione agere ad reuocandam dictam possessionem

sionem per conditionem ex dicta l.
 47 fin. C. de acquir. possessio. Quarta excep-
 tio est, quando possessores bonorum in quos facta est alienatio per debitorem cum essent conuenti à
 creditoribus negarent se bona debitoris habuisse, vel illa habere & possidere, quo casu, si conuincantur de-
 mendacio, amittunt beneficium excus-
 sionis: quod probatur esse verum per similia iura. Et in primis per tex.
 in l. si dubitetur. ita demum. ff. de
 fideiussor. vbi fideiussor conuentus si
 negat se fideiussorem, & conuincatur de mendacio, perdit beneficium diuisionis, & epistolæ diui Adriani.
 Per quem tex. dixit notabiliter Bal.
 in auth. contra qui propriam. num.
 7. C. de non numera pecu. quod ne-
 gans se fideiussorem conuictus de
 mendacio perdit beneficium cef-
 sionis actionum: & beneficium ex-
 cussionis. Ad idem allegatur tex. no-
 tab. in l. hæreditatem. §. f. ff. ad leg.
 fal. vbi si hæres contendat rem ali-
 quam esse propriam, & conuincatur
 mendacio, quod si sit hæreditaria
 perdit beneficium falcidæ detrahendæ.
 Et de hac pœna mentientis, vide
 latè Bald. in dicta auth. contra qui
 propriam num. 6. & 7: C. de non nu-
 me. pecu. vbi ponit regulam, & pos-
 tea illam multis modis limitat. Vide
 quoq. ibidem Salyce. Vide etià quæ
 latè dixit Iaf. circa hanc exceptionē.
 in §. item si quis in fraudem. nu. 79.
 insti. de actio. vbi in f. dicit, quod li-
 cet possessores bonorum negantes
 se possidere bona debitoris amittant
 beneficium excusione ut supra di-
 ximus, tamen si negans penituit ne-
 gationis suæ ante litem cōtestatam,
 recuperat beneficium excusione
 amissum. per tex. notab. in l. electio.
 §. neque. & ibi hoc not. Bal. ff. de no-
 xalib. & Angel. & Imo. in l. sed hoc
 ita. §. 1. ff. de re iudica. & Angel. in di-

cta l. si dubitetur. §. ita demum. ff. de
 fideiussor. Insuper dicit Iaf. in dicto
 loco, quod etiam & post litem conte-
 statam recuperat beneficium excus-
 sionis si peniteret antequam contra-
 rium probatum esset per aduersari-
 um. per tex. nota. in l. de ætate. §.
 f. & ibi not. hoc Bal. ff. de interro-
 gat. actionib. & Bal. in cap. 1. §. por-
 to. in penul. colum. quæ fuit prima
 causa benef. amitten. in vsl. feudo-
 rum.

48 Quinta exceptio est, quando alie-
 natio esset facta in vnum condebito-
 rem siue correum debendi: quia tūc
 posset contra eum agi per credito-
 res nulla penitus excusione facta.
 Hanc tradidit Iason in dicto. §. item
 si quis in fraudem. num. 80. qui alle-
 gat glo. valde notabilem, & perpe-
 tuuo notatu dignam in l. mulier. in
 glo. 1. ff. qui potior. in pig. habeant.
 Idem tenet Bar. in l. creditor. §. f. ff.
 de distractio. pig. & Bal. in auth. sed
 hodie. C. de actionib. & obligationib.
 Dicere tamen, hanc exceptio-
 nem non posse adaptari ad nostram
 materiam: quia ista actio reuocato-
 ria non potest intentari, nisi quando
 creditores apparet esse damnifica-
 tos per alienationem. ut supra dixi-
 mus per l. ait prætor. §. 1. in princ. ff.
 quæ in frau. credi. quod damnum nō
 potest apparere nisi facta excusione.
 Et tamen per hoc quod alienatio es-
 set facta in correum, non apparet cre-
 ditores esse damnificatos. Ergo con-
 tra correum non potest agi reuocato-
 ria: nisi facta excusione. Non ob-
 stat glo. allegata in dicta. l. mulier. ff.
 qui potior. in pig. habeant. quia lo-
 quitur in creditoribus, qui non so-
 lum habet simplicem actionem per-
 sonalem, sed etiam habent bona de-
 bitoris obligata seu hypothecata: &
 sic habent etiam actionem hypothe-
 cariam quam possunt intentare cō-
 tra

tra debitores etiam antequam agant personali. §. sed neq. in auth. de fideiussoribus colla. 1. Nimirum ergo, si contra correum debendi possit agi actione hypothecaria non facta discussione, nec intentata actione personali. Nam cum ille in quem est facta alienatio sit debitor, creditores habent facultatem agendi contra illum, vel personali, vel hypothecaria actione. dicto. §. sed neque in auth. de fideiussor. colla. 1. Sed in nostra materia creditores non habent actionem aliquam ad petendum res ab ipso debitore, sed solum possunt intentare actionem personalem. Nimirum ergo si contra correum non habent actionem in factum nisi prius intentata actione personali: & nisi facta prius excussione. Maximè, quia ut dictum est, non potest agi reuocatoria, nisi creditores sint damnificati: quod nō potest apparere, quin prius fiat excussio. Imo facta alienatione in correum, appetet eos non esse damnificatos postquam debitor illam rem habet.

49 Sexta exceptio est, quando non fuit oppositum de excussione: quia si non opponatur valet iudicium intentatum contra possessores bonorum: & valet sententia quamvis nulla facta sit excussio. ita tenet Bart. in l. 2. C. commu. diuidendo. per glo. ibi in verbo restitui. quæ glo. est multum memorie commendanda, & per glo. notab. in l. 1. mancipium. §. 1. in verbo. esset. ff. de euictionibus. vide quæ circa hanc exceptionem latè dicit Iason. in dicto §. item si quis in fraudē. & eius remissiones. num. 81. vbi videbis, an sit necesse opponere dictā exceptionem ante vel post litem cōtestatam. vide quoque Bald. in l. 2. C. commu. diui. & eundem Bal. in l. 1. C. de reuocan. his quæ in fraud. credit. s. Et hæc de excussione facienda

in bonis debitorum quoad tertios bonorum possessores in quos in fraudem creditorum facta est alienatio sufficiunt. De excussione vero facienda in bonis principalium debitorum quoad fideiussores dic ut in l. 1. tit. de conueniend. fisci debitoribus. lib. 10. C.

Limit. 4. conclusionem, quando debitor alienauit aliqua bona ī fraudem creditorum, & postea super lucratus est de nouo alia bona quibus potuit optimè creditoribus satisfaci, & creditores fuerunt negligentes in consequēdo creditum suum: quia si postea debitor denuo efficiatur nō soluendo non poterunt creditores habere regressum contra bonorum possessores in quos facta est alienatio à debitore in eorum fraudem, nec contra eos agere reuocatoria. probatur hoc text. in l. si fideiussores in id. in prin. ff. de fideiussorib. de cuius. l. intellectu vide Doctores ibi. & Alexan. in l. decem. num. 2. vsque ad nu. 8. ff. de verbor. obliga. In quibus locis circa intellectum dictæ. l. à Doctribus concluditur, quod fideiussor acceptus pro eo quod à principali nō poterit exigi non tenetur si principali semel fuit soluendo, & creditor neglexit ab eo exigere. Et ideo Pau. de Cast. in dicta. l. si fideiussores in id. num. 1. ponit limitationem ad. l. decem. ff. de verb. obligationib. vbi dicitur. quod fideiussor isto modo acceptus in subsidium potest subire periculum si principalis reperiatur non soluendo hoc tamen limitat nisi aliquando fuerit soluendo & creditor neglexit ipsum conuenire. Idē tenet Alexan. in dicta. l. decem. nu. 2. vbi illa verba text. periculum potest subire limitat intelligens esse verum nisi Titius post obligationem Meuij hoc est nisi debitor post obligationem illius qui pro eo se obligauerit.

gauèrat semel soluendo fuisse & stipulator hoc est creditor fuerit negligens in exigendo eum: quia licet postea Titius debitor efficiatur non soluendo non poterit agi contra Medium fideiussorem ita notabili, tenet Bal. in l. fin. in prin. ff. si cert. peta. Ex quo signanter infert quod cum hodie semper requiratur prima excusio principalis quam perueniri possit ad fideiussores ut in auth. præfente. C. de fideiussorib. & sic videtur fideiussor effectualiter promittere in subsidium si post obligationem fideiussoris creditor interpellatus fuerit à fideiussore quod exigat à principalium soluendo sit & creditor fuerit in mora exigendi postea debitor efficiatur non soluendo non poterit cum effectu postea conueniri per dictam. l. fideiussores in id. ff. de fideiussorib. quem rex pro iunioribus ad propositū nostrum sic declaro. Ecce quod quidam adultus habens curatores accepit ab eis fideiussores rem pupilli saluam fore curatores vero effecti fuerunt debitores, sed minor non potuit illos durate officio curæ conuenire unde si tunc fuissent effecti non soluendo posset pupillus agere contra fideiussores, qui se obligauerunt in subsidium cù nihil sibi posset obijci, post autem finitum officium potuit dictos curatores conuenire, quod si neglexit cum illi essent soluendo cum postea desinat esse soluendo non potest recuperare à fideiussoribus, quia verba illa quod à cura non potest recuperare à fideiussoribus, quia verba illa quod à curatore seruati nō poterint intelliguntur scilicet cessante omnici culpa, & negligentia dicti quodā minoris ita intelligit dictum text. Paul. de Cast. ibi nu. 1. vbi videoas. Et ideo per prædicta nobis concludendum est, quod cum possessores bonorum

in quos facta est alienatio in fraudē creditorum teneantur solum in subsidium hoc est cum principales debitores non sunt solvendo, & sic illis prius excussis ut latè supra diximus in 3. limitatione si postea efficiuntur soluendo, & creditores interpellati à dictis possessoribus bonorum in quos facta est alienatio in fraudem quod illos exigerent, & suum creditum consequentur fuerunt negligentes non poterunt dicti creditores cù debitor denuò efficiatur non soluendo habere regressum contra bonorum possessores in quos ut dictum est facta est alienatio à debitore in corū fraudem, nec contra eos agere revocatoria. Crederem tamen contra hanc decisionem obijci posse de l. si fideiussor. ff. de fideiussorib. vbi quamvis fideiussor creditori denuo tiet: ut debitorem ad soluendam pecuniam compelleret, & ipse creditor neglexerit nihilominus recuperat à dicto fideiussore, quia inquit text. fideiussorem non posse creditorem dolli mali exceptione summouere. Respondeatur tamen & eleganter, fideiussorem in dicta l. si fideiussor. obligasse se simpliciter, & sic creditor nō tenebatur obtemperare protestationi: sed poterat eligere quem volebat illo iure. Nos vero loquimur quando quis est obligatus in subsidium, ut supra diximus. ita decidit Paul. de Cast. in dicta l. si fideiussores in id. num. 2. circa medium. Ex quibus dictam l. inducit ad hanc questionem. Pone, quod quidam contraxerunt societatem, & præposuerunt vnum ex eis negotiacioni ille tamen propositus neglexit exigere à debitoribus societatis cum posset, & illi effecti sunt non soluendo quod ille teneatur de negligentia in exigendo commissa. Quod etiam probatur expressius in tex. & glo. in l. tutores qui post. l. pericolo.

riculo. ff. de administra. tu. & in l. debitoribus. C. eod. tit. & in l. 2. arbitr. tu. & facit. l. si seruus. §. cum quid. ff. de lega. 1. quod est summè norandum.

51 Limi. 5. prædictam conclusionem per l. qui autem. ff. quæ in fraud. credi. vbi ille qui desinit acquirere cum possit nō dicitur facere illud in fraudem creditorum, & sic ad edictum de reuocandis his quæ in fraudem creditorum fiunt non pertinet. text. est in l. qui autem. ff. quæ in frau. cre. ibi. qui autem cum possit aliquid, querere non id agit ut acquirat ad hoc edictum non pertinet. Et ratio est quia dictum edictum de reuocandis his quæ in fraudem creditorum fiunt tantum pertinet ad diminuentes patrimonium suum non ad eos, qui id agunt ne locupletentur. Hanc rationem ponit iurisconsultus in dicta. l. qui autem. ibi. pertinet enim hoc edictum addiminuentes patrimonium suum non ad eos, qui id agunt ne locupletentur. Concordat text. in l. 1. 3. vtrum. ff. si quid in frau. patro. ibi. Et ait Julianus libro 26. ff. si hæreditatem libertus non adierit fraudandi patroni causa, vel legatum repulit Faianā cessare. Quod etiam ibidem Vlpiano verum vide tur. Nam inquit quamvis legatum retro nostrum sit nisi repudietur attamen cum repudiatur retro nostrum non fuisse palam est. concordat etiā tex. in l. non fraudantur. ff. de reg. iur. ibi cū dicatur, nō fraudari creditores cum quid non acquiritur à debitore, sed cum quid de bonis diminuitur. concordat item text. in l. nem. §. 1. ff. pro socio. vbi iurisconsultus dubium proponit an is demum facere videtur quominus facere pos sit, qui erogat bona sua in fraudem futurae actionis, an & qui occasione acquirendi non vtitur? & dicit ve-

rius esse de eo sentire proconsulem qui erogat bona sua concordat etiā tex. in l. alienationis verbum. ff. de verb. signi. ibi qui non occasione acquirendi vtitur non intelligitur alienare veluti, qui hæreditatem omittit aut optionem intra certum tempus datam non amplectitur. Concordat denique tex. in l. cum quidam. ff. de iure fil. ibi. rescriptum est non vide ri in fraudem fisci factum quod acquisitum non est. Et per prædicta decidit Bal. in l. maximum vitium. nu. 12. in versic. Sed pone quod frater. quod stante statuto quod existenti bus masculis filia non succedat si ex tant masculus & femina potest masculus renūtiare huic statuto, & eius beneficio, & filias secum admittere, & hoc modo creditoribus suis præ iudicare quod debet semper cordi esse affixum. Idem Bal. alium singularem casum decidit in rubri. C. de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. in penul. col. versic. Decimo quarto fideiussor. & quod fideiussor in fraudem creditorum renunciauit beneficio de fideiussoribus, vt posset conueniri reo non excusso quod ista renuntiatio non poterit rescindi tan quam facta in fraudem creditorum: quia per istam renuntiationem fideiussor non fit pauperior cum exceptio excussionis non fit exceptio per remptoria, nec tāgat medullam obli gationis secundum eum. Ex quibus ergo deciditur quod si debitör sit hæ res institutus, vel sibi sit relictum legatum potest hæreditatem siue legitimam repudiare, & eodem modo creditores fraudari ut supr. diximus per dictam l. qui autem. cum suis concordatijs. Verū si quis instaret quod legatum vsque retro à morte testato ris fingitur esse nostrum, vt in l. a. Ti tio in fi. ff. de fur. & in l. 1. §. sin autē.

C.

C. com. deleg. cū vulgaribus, & ideo repudiando dicitur patrimonium minui respondendum esset, verum esse legatum vsque retro fangi esse nostrum nisi repudietur, at cum repudietur retro nostrum non fuisse palam est. vt formaliter dicit iuris-consultus in l. 1. §. vtrum. ff. si quid in fraud. patro. & faciunt concordan-
tia additæ in glo. in verbo. palam. Sunt & aliæ leges, quæ iuxta senten-
tiam glo. l. qui autem. in verbo. lucu-
pletentur hanc nostram limitationē
impugnant. Quibus responde prout
dicta glof. & Bart. ibi respondent,
quod dictæ leges loquuntur in suis
tractatibus: Nam ille leges loquun-
tur in casibus in quibus de natura
contractus tenebatur querere hic
vero secus.

Limit. 6. quando maritus insti-
52 tutus herres ab vxore, & rogatus
quod post mortem suam restitueret
hæreditatem filio illorum commu-
ni habens suspicionem de suis cre-
ditoribus restitueret hæreditatem
prædictam incontinenti filio: nam
potuit illud facere, nec ideo dicuntur
creditores fraudari, & sic dicta
restitutione ante mortem facta non
reuocabitur. Nam tale fideicom-
missum ex coniecturata voluntate
testantis non præsumitur esse con-
ditionale, sed ad beneplacitum pa-
tris. probatur expressissimo text. in
l. patrem. ff. quæ in fraudem cre-
di. Qui text. adhuc vult vnum quod
est longè singularius, quod si pa-
ter in themate prædicto restituat
hæreditatem incontinenti filio non
retenta quarta trebellianica, quæ
detrahitur ex fideicommissis uni-
uersalibus securus plenam fidem,
& debitam pietatem, quod propte-
rea non dicitur fraudasse credito-
res, vt ibi dicit text. per hæc verba
patrem, qui non expectata morte

sua fideicommissum hæreditatis ma-
ternæ filio suo soluto à potestate re-
stituit omissa ratione falcidiæ, & ple-
nam fidem. & debitam pietatem se-
cutus exhibitionis respondeo non
creditores fraudasse. Quam legem
fortiter impugnat text. in l. omnes.
in §. ff. dicto titu. quæ in fraud. cred.
vbi aperte legitur cum, qui ante diō
soluit creditores fraudare. Ergo pa-
ter restituēs filio fideicōmissum post
cius mortem reliquum non expecta-
ta morte illud in fraudem credito-
rum facere videtur. Bart. tamen in
dicta l. patrem huic argumento sic
satisfacit quod obligatio patris in
restituendo fideicommissum non vi-
detur habere diem, & ideo credito-
res non videntur fraudari. Et etiā pa-
ter potuisse differre dictam resti-
tutionem non quidem illud esset ex
voluntate defuncti, sed ex necessitate,
quia filius erat in potestate cui
non poterat restitui, & quod text.
in dicta l. omnes. §. final. loquitur,
quando obligatio de sui natura ha-
bet diem: quia tunc soluendo ante
diem creditores fraudari videntur
prout etiam concordat text. in l. ait
prætor. §. si cū in diem, quæ in fraud.
credi.

53 Limit. 7. vt non procedat conclu-
sio quando unus ex pluribus credi-
toribus vigilavit, vt sibi solueretur:
quia licet consequatur, & recipiat
creditum suum sciens debitorem nō
esse soluendo illud quod acceperit
non reuocabitur ab alijs creditorib-
us per actiones reuocatorias. est
text. in l. qui autem. §. sciendum. ff.
quæ in fraud. credi. & cōcordat rex.
in l. pupillus. vers. Si vero iustè. cod.
tit. Et vide quæ latè supr. dixi in am-
pliatione. 17 dic vt ibi.

54 Limit. 8. quando aliquis emit, vel
aliquid stipulatus est à fraudato-
re consentientibus creditoribus vel
T. quid

quid aliud contraxerit: quia non videtur illud in fraudem creditorum fecisse cum nemo videatur fraudare eos qui sciunt & consentiunt probatur per text. in l. qui autem. §. præterea ff. quæ in frau. credi. ibi. scendum est eum, qui cōsentientibus creditoribus aliquid à fraudatore, vel emit, vel stipulatus est, vel quid aliud contraxerit non videri in fraudem creditorum fecisse concordat text. in l. nemo videtur fraudare. ff. de regul. tur. ibi. nemo videtur fraudare eos qui sciunt & consentiunt. concordat etiam text. in l. i. §. i. in fin. ff. de actionibus empt. ibi. quia non videtur esse celatus, qui scit nec certiorari, debuit qui non ignorauit. concordat etiam text. in l. i. §. fin. ff. quod falso tu. auth. gest. esse dicetur. ibi. ait prætor: si id auctor ignorauit, dabo in integrum restitutio nem, scienti non subuenit: merito quoniam ipse se decepit. Item concordat text. in l. i. §. si intelligatur. ff. de ed. li. edie. ibi. si intelligatur vicium morbusve mancipij / vt plerumque signis quibusdam demonstrati solent virtus / potest dici edictum cessare. Et hæc non solum vera sunt, quando expresse appetet de consensu creditorum veram etiam quando ex quibusdam coniecturis appareat. ita tenet glo. in dicta. l. qui autem. §. præterea. in verbo. consentientibus. ff. quæ in frau. credi. Quæ glo. etiam hanc nostram limitationem extendit in eos creditores qui fraudem viderunt & tacuerunt quia videntur consentire arg. tex. in l. i. C. de remissio. pig. vbi manumissio serui obligati facta sciente & non contradicente creditore tenet & pignoris obligatio remissa videtur neq. seruus ab herede creditoris reuocabitur in seruitutem. Verum hæc tantum procedere intelligamus fauore liberta-

tis vt tenet glo. in dicta. l. i. in verbo ex consensu. C. de remissio. pig. & etiam fauore fisci vt est tex. in l. ii hy potecas. dicto ti. C. de remissio. pig. vbi si hypotecas fisico distrahiēte credidores silentio tradiderunt negotium, palam esse dicit creditores actionem suam quam in rem habebant amisisse. Non autem intelligamus procedere in alijs rebus: quia in alijs præsens, & tacens non videtur pignus remississe, vt est text. in l. sicut. §. non videtur. ff. quibus mod. pig. vel hypothec. fol. vbi expresse dicitur non videri consensisse creditorem si sciente co debitor rem vendiderit cum ideo passus est venire, quod sciebat vbi que pignus sibi durare. Et ideo concludamus glo. illam in dicta. l. qui autem. §. præterea in verbo consentientibus astringendam esse in tacito consensu fauore libertatis & fauore fisci, vt supra diximus non autem in alijs: quia hoc dicta l. sicut in §. non videtur. impugnat.

Limi. 9. quando quis à debitore cuius bona per creditores possessa non sunt sciens rem emerit, & dictus emptor alij bona fide clementi dictam rem vendiderit: quia creditores non poterunt per actiones reuocatorias dictam rem à secundo emptore bonæ fidei reuocare. text. est in l. qui à debitore. ff. quæ in fraud. credito. ibi in prin. vbi quæstio proponitur, & ibi. Sed verior est Sabini sententia, bonæ fidei emptorem non teneri. Verum tamen est, quod primus emptor, qui fraudem participauit tenetur creditoribus ad prætium quod ex re illa habuit, vt in dicta. l. qui à debitore ibi. is autem, qui dolo malo emit bona fide autem clementi vendidit in solidū prætium rei quod accepit tenebitur.

Ex

Ex quo infert glo. ibi in verbo te
nebitur, quod præsum loco rei suc-
cedit. Quod etiā probatur per tex. in
Iulianus. ff. de reiuendica. ibi. Iulianus.
lib. 6. ff. scribit, si hominem qui
Meuij erat emero à Titio, deinde cū
cum Meuius à me peteret eundem
vendidero, eumq. emptor occiderit
equū esse me præcium restituere. Et
hoc quod dicimus præciū succedere
loco rei dicit Bar. esse verū, & nō esse
dubiū in vniuersalib. per text. in l. si
rē, & præcium. ff. de petitio. hæredi.
ibi. & præcium quod ex aliena re per
ceperit reddere: quia potest extima-
ti in locum hæreditariæ rei venditæ
præcium eius successisse: & quodam
modo ipsum hæreditarium factum
vbi glo. latè in verbo. quia potest,
vbi dicit, hoc esse speciale in petitio-
ne hæreditatis per dictam. l. si rem &
præcium, & in actione quod metus
causa, vt in l. si ipsa & l. videamus. ff.
quod metus cauf. Sed in iudicijs par-
ticularibus si competit realis actio
tunc præcium non succedit loco rei
nisi in subsidium re præscripta, vel
vñucpta, vt in l. mater. C. de reiuen-
di. vbi expresse deciditur, aliquem
non posse fundum alterius eo inui-
to, vel ignorantē vendere, sed rem
à possessore vendicari etiam non ob-
lato præcio posse. Sin autem postea
de ea venditione dominus rei con-
fensit, vel alio modo proprietatem
ammissit aduersus emptorem qui-
dem nullam habet actionem: aduer-
sus venditorem vero deprecio ne-
gotiorum gestorum actionem exer-
cere non prohibetur. Et sic ex dicta
decisione patet quod in iudicio par-
ticulari ratione dictæ reiuenditæ cū
competit realis actio ex quo à pos-
sessore res vendicari potest nō obla-
to præcio præcium non succedere lo-
co rei nisi in subsidium, quando ali-
quo alio modo dominus rei pro-

prietatem amisisset, ut quia res est
præscripta, vel vsucripta, quia tunc
licet aduersus emptorem nullam ha-
beat actionem non prohibetur ad-
uersus venditorem de præcio nego-
ciorum gestorum actionem exerce-
re. concordat tex. in l. si cum seruum.
ff. de reb. credi. vbi cauetur, illum
ad quem præcium rei meæ peruenit
ad id restituendum re perempta cer-
ti cōdictione teneri quasi ex re mea
locupletior factus sit.

Et pro intellectu illius legis quæ loquitur in seruo vendito debes notare, dictam I. habere locum tribus, vel quatuor concurrentibus scilicet quod seruus sit venditus bona fide: item quod illum habuerim ex causa lucrativa, & ita quod ex præcio factus sim locupletior: item quod res sit perempta, & sic agitur ad præcium, & hoc dico secundum Paul. & mentem aliorum. Item etiam opus est, quod dictus seruus venditus fuisset nomine proprio ipsius vendentis: quia si nomine domini venditus es- set tunc etiam re existente posset dominus habere ratam venditionem nomine suo gestam, & ita habere præcium per actionem negotiorum gestorum, ut supra diximus per l.mater. C. de reiuendicatio. Vel sumus in personalibus actionibus, & tunc est tex.supra allegatus in l qui à debitore. ff. quæ in frau.credi. quod in subsidium præcium succedit loco rei. ibi. Sed verior est Sabini sententia bonæ fidei emptorem non tene- ri, & ibi in tex. is autem qui dolo malo emit bona fide autem ementi vendidit in solidum præcium rei quod accepit tenebitur. Cui rei valde obstat tex. in l. vendor exhaere ditate. ff. de hæredi. vel actio. ven. vbi dicitur, quod vbi venditur res singularis præcium, vel pœna ab alio exacta non succedit loco rei, nec est

propriè in obligatione. Sed Bar. in dicta l. qui à debitore soluit hoc cōtrarium dicens, verum esse in personalibus prēcium succedere loco rei, sed hoc, quando aliquis conuenitur ratione dolii prout nos loquimur ī hac limitatione per tex. in dicta l. qui à debitore, & dicit securus esse quando aliquis conuenitur ex simplici contrātu, ut in d. l. contraria.

57 Limi. 10. ut non habeat locum cōclusio in futuris creditoribus quibꝝ reuocatoria actio non datur ad reuocandū alienata in fraudem creditorum. Quod sequenti exemplo perpende. Pone debitor in fraudem creditor aliquia alienauit postea soluit creditoribus illud quod debet, & incipit alios credidores de nouo habere quæritut modo nunquid isti alii credidores possint reuocare prædicta alienata, & dicimus nos hac nostra limitatione, eos tanquam futuros credidores prædicta alienata reuocare non posse. ita probatur in l. ait prætor. §. ita demum. ff. quæ in fraudem credito. ibi. Ceterum si illos dimisit quorum fraudandorum causa fecit, & alios postea sortitus est siquidem simpliciter dimissis prioribus quos fraudare voluit alios postea sortitus est cessat reuocatio concordat text. in l. si debitor. C. de priuilegio. fisc. vbi probatur, quod priuilegium fisci non extenditur ad bona debitorum vendita antequam contraherent cū fisco. Ratio est, quia licet postea venditor bonorum debitor extiterit, nō ideo tamen ea quæ de dominio eius excesserūt pignoris iure fisco potuerunt obligari probatur hæc ratio in dicta l. si debitor. ibi. in versic. Nam et si postea debitor extiterit. &c. Et sic patet quod fiscus futurº creditor non habet reuocatoriā ad bona antea alienata concordat etiam tex. in l. si quis post hāc. §. 1. C. de bon. pos. 58

ibi. Si quid etiam in emancipatos liberos ante tempus criminis ac reatus patrem cōtulisse claruerit in integrum hisdem citra inquietudinem referuetur. Concordat denique tex. in l. si quis cū haberet. ff. quæ in frau. credi. per hæc verba. Si quis cum haberet Titium creditorem, & sciret se soluendo non esse libertates dede rit testamento, deinde dimisso Titio postea Sempronium creditorem habere ceperit, & eodem testamento manente deceaserit libertates datæ ratæ esse debent etsi hæreditas soluendo non fit. Quam regulam intelligamus procedere regulariter, ideo quod patitur duas præcipuas exceptiones. Prima est, quando futuri credidores succedūt in locum priorum, ut quia ex eorum pecunijs prioribꝝ creditoribus satisfactum est: quia tunc dictis futuris creditoribus reuocatoriz actiones competunt. probatur hæc exceptio per text. in dicta l. ait prætor. §. ita demum. ff. quæ in frau. credi. ibi. Si autem horum pecunia quos fraudare noluit priores dimisit quos fraudare voluit dicitur reuocationi locum fore &c. Secunda exceptio est, quando alienatio fuisset facta in fraudem fututorum creditorum: nam tunc si constare posset de fraude de qua potest apparere ex conjecturis supradictis à num. 19. usque ad n. 29. compertunt dictis futuris creditoribus reuocatoriæ actiones, ut est text. in l. sed si maritus. ff. qui, & à quibꝝ. ibi. sed & si constante matrimonio dum mulier diuortium cogitat manumittat, vel alienet, & dilucidis hoc probationibus fuerit approbatum (quasi in fraudem legis hoc factum sit) non debet alienatio valere vel manumissio alienationem omnem omnino accipere debemus.

Limi. 11. conclusionem nostram non

non procedere, nisi constet contrahentem cum debitore alienante fuisse conscientium & fraudem participasse: quia ad contendendum eum teneri actione in factum non sufficit si contrahens simpliciter sciat debitorum creditores habere, sed opus est, quod sit particeps fraudis. probatur per tex. in l. ait prætor. §. quod ait prætor. ff. quæ in frau. credi. ibi. sciente te sic accipiamus te cōscio & fraudem participante: non enim simpliciter si scio illum creditores habere hoc sufficit ad contendendum teneri eum in factum actione, sed ita si particeps fraudis est. Quare particeps fraudis non est, quantumuis contrahens, qui comparauit sciat simpliciter debitorē habere creditores hac actione non tenebitur.

59 Quod restringe nisi forte creditores denunciarent illi contrahenti ne emeret à debitore, & contempta denuntiatione emisset: quia tunc ille talis non potest videri fraude carere, & sic tenebitur actione in factum revocatoria. probat hoc text. in l. ait prætor. §. si quis particeps. ff. quæ in frau. credi. ibi. veruntamen vendente debitore testato conuentus est à creditoribus ne emeret an in factū actione teneatur si comparauerit: & magis est ut teneri debeat non enim caret fraude, qui conuentus testato perseverat. & intellige ibi verbum. testato. id est coram testibus prout exponit glo. ibi. in dicto verbo. testo. Ex his infert Bart. in dicto. §. si quis particeps. in prim. quod denuntiatio inducit malam fidem. Probatur doctrina Bar. per tex. in l. si fundum. C. de reiudicatione. vbi dicitur, quod denuntiatio facta à domino ne quis emat, constituit emptorem malefidei possessorē. facit text. in l. quædam. §. i. ff. de eden. ibi. Sed si ei antequam eas legatarijs trade-

ret de uinciatum fuerit ne ante tradat eas tenebitur quasi dolo fecerit facit etiam text. in l. virilis. §. si adierit. ff. de leg. præstan. & in l. si hominem. ff. manda. in quibus videte

Scias tamen non esse verum regulariter in extra judiciali denuntiatione: quia regulariter extra iudicialis denuntiatione non inducit malam fidem. ita tenet Felin. in cap. nihil. n. 5. extr. de præscriptionib. qui allegat tex. in l. penul. ff. pro empto. vbi probatur, nuntiationem noui operis nō interrumpere præscriptionem soli bona fide empti. vbi pro declaracione videatis glo. in verbo denunciantte. Tamen Felii. ibidem limitat dictā regulā sex modis quos per eū vide.

Et secundū suam sextā limitationem procedit nostrū dictum approbatum per leges superius allegatas scilicet quod denuntiatio extra judicialis causat malam fidē quando est facta antequam quis cepisset possidere. Idem tenet Bar. in dicta. l. ait prætor. §. si quis particeps in fin. ff. quæ in frau. credi. vbi dicit, hoc quod dicimus denuntiationē inducere malā fidem, esse intelligendum de denuntiatione, quæ sit ante celebratum contractum, secus vero in ea, quæ sit post celebratum contractū, & allegat dictā l. pen. & ibi not. ff. pro emptore. & idē tenet Innocen. per eandē l. in cap. dilecti extr. de maiorita. & obediens. Ex quibus concludamus quod qn̄ creditores denunciarent contrahenti cum debitore alienante in eorum fraudē ne emeret, & ille contrahens contēpta denuntiatione emisset non videatur fraude carere: quia dicta denuntiatio facta est ante contractum celebratum, & antequam contrahens ille possideret. Et sic tenebitur actione in factum revocatoria. & ita procedunt iura superius allegata. Nec refert, si videatur huic decisioni nimis

mis obstatore text. in l. si maior. C. de rescin. vendi. vbi cauetur, quod emp-
tio facta non obstante denunciatione
ne emeret non potest prætextu dictæ
denunciationis retractari. Nam
responderetur, dictam. l. si maior,
loqui in denuntiatione vel protesta-
tione facta ab eo qui non habet de-
nunciandi ius quia in tali casu dicta 64
denuntiatio non officit contractui.
vt ibi in dicta. l. si maior. & ibi glo.
in verbo denunciauit. quæ allegat.
l. tutor. ff. de minorib. & l. 2. C. debi-
torem vendi. pig. impedire nō posse.
vbi recte probatur. Nos vero loqui-
mur in eo qui habebat i' denunciādi.

62 Limi. 12. quando creditores in
quorum fraudem est alienatum passi
sunt hæredem necessariū esse in pos-
sessione ac quasi in creditum habue-
rūt nomen eius vel dulcedine vsura-
rum vel qua alia ratione secuti sunt:
quia nihil reuocatur ex his quæ testator
alienauit probatur per tex. in
dicta. l. ait prætor. §. si fraudatur. in
versi. si vero. ff. quæ in frau. credi. ibi
factum proponitur. & ibi Dicendū
est nihil reuocati ex his quæ testator
alienauit.

3 Limi. 13. quādo bona sunt adiecta
libertatū conseruandarum causa &
creditores fidē illius fuerint secuti:
quia in tali casu nō habet locū reno-
catoria & pone sic casū, quidā debi-
tor in fraudē creditorum aliqua alic-
nauit, & in testamento reliquerat li-
bertatē seruis suis, tandem nemo vo-
lebat ei succedere ex testamēto, vel
ab intestato venit quidam & petiit
hæc bona hæreditaria sibi dari liber-
tatem conseruandarum causa pro-
mittent de solidō soluendo credito-
ribus dicitur quodammodo credito-
res non possunt reuocare alienata p
defunctum cum solidum cōsequatur
ab accipiente hæc bona. probatur
hæc limitatio per tex. in d. l. ait præ-

tor. §. si ex constitutione. ff. quæ in
frau. credi. ibi. si ex constitutione di-
ui Marci bona sint addicta alicui li-
bertatum conseruandarum causa di-
cendum erit actionem cessare. Et in-
tellige actionē cessare scilicet con-
tra eos in quos alienauit defunctus.
vt ibidem in glo. in verbo cessare.

Limi. 14. conclusionem procede-
re, vt tantum alienata in fraudē cre-
ditorum intra annū utilem per actio-
nē reuocatoriam reuocentur. tex. est
in l. 1. ff. quæ in frau. credi. ibi. De his
curatori bonorum, vel ei cui d ea re-
actionem dare oportebit intra annū
quo experiundi potestas fuerit actio-
nem dabo: idq. ipsum aduersus cum
qui fraudē fecit seruabo. Concordat
ad litterā tex. in l. f. C. eod. tit. Et dictus
annus computatur ex die factæ
alienationis. probatur in l. qui autē.
§. f. in f. ibi huius actionis annū utile
cōputamus quo experiundi potestas
fuerit ex die factæ venditionis. Con-
cordat etiam tex. in l. ait prætor. §. an-
nus. ff. eod. tit. ibi. Annus huius in fa-
ctum actionis cōputabitur ex die vē-
ditionis bonorū. Imo videretur dicō
dum, quod tale tempus incipit curre-
re creditoribus à die factæ excusso-
nis, vel à tēpore quo cepit esse notoriū
debitorem non esse soluendo ita
tenent Ioan. Fab. & Ang. in §. item si
quis in fraudem insti. de actionib. &
ibidē Ias. n. 87. Quod probat optima
ratione. Nam ante excusione facta
vel antequam cepit esse notoriū de-
bitorem nō esse soluendo, nō potest
agi per creditores aduersus possessio-
res bonorum, vt probatur expressissi-
mo tex. in l. 1. C. de reuocan. his quæ
in frau. credi. f. ibi. Si igitur in frau-
dē tuam id fecerit bonis eius excus-
sis vñtaris actionib. (si tibi negociū
gestum fuerit) ea quæ in fraudē pro-
babuntur reuocabis probatur etiam
per l. ignoti. ibi in verbis bonis pos-
sessis

sefis illo eod.ri. Et vide quæ ego late dixi supra. in. 3. limitatione. Sed succedit regula quod non valenti agere non currit tempus vulgata. l. r. in. §. ne autem. C. de annali excep. quod est verum, quando non valebat agere impedimento iuris prout est in nostra quæstione: quia ius vult quod non possit agi revocatoria nisi prius facta excusione. Ergo dictus annus incipiet currere creditoribus a tempore factæ excusione & non a die factæ alienationis. Et respōdet Ioan. Fab. quē simpliciter sequitur Angel. in. §. item si quis in fraudem. inf. de actionib. quod iura superius allegata quibus constat annum esse computandum a die factæ alienationis esse intelligenda, quod iam erat notoriū debitorem non esse solvendo: Et sic nimirum si tempus incipit currere a die alienationis. Verum Ias. supra dicta referens in dicto. §. item si quis in fraudem. num 87. dicit, prædictam solutionem iudicio suo multum vehementer violare dictos tex. in l. qui autem. §. si. in f. & in l. ait prætor. §. annus. ff. quæ in frau credi. quibus expresse cauetur dictum annum esse computandū a die factæ alienationis: & sic relinquit hoc cogitandū Ego tñ pro cōcordantia prædictorū dicerem infra annū dictam revocatoriam actionem esse intentandam ut in dictis iuribus. verum quia contra possessores bonorum non potest agi nisi prius facta excusione credem & ita inpraxi seruarem dictam ⁶⁵ excusione infra dictū annum esse faciēdam & ea facta dicta actione proponatur. Tamen quicquid sit, modo currat a die alienationis factæ vel a tempore factæ excusione dico magis obstat tex. in l. ait prætor in §. hæc actione post annum. ff. quæ in frau credi. quo tex. cauetur hanc actionem perpetuo durare in eo quod perue-

nit ad conuentum siue sit fraudator siue alius. Etgo hæc actio non erit annalis. Huic tamen argumēto Bar. Angel. de Peru. & Alberi. in dicto. §. hæc actio post annum sic respōdent & satis faciunt, quod aut agitur hac actione ad revocationem totius rei alienatæ quæ ad accipientem peruenit titulo non lucrativo quia tantum dedit debitori quārum res valebat & tunc dicta actione intra annum intenari debet. Et ita procedunt leges de anno loquentes. Aut agitur ad illud quantum valet res plus quam fuerit præmium datum de quo ponit exemplum Bar. in dicto. §. hæc actio post annum hoc modo. Quidā emit rē valantem ducentum pro centum videtur quod ille emens habet lucrum in centū & tunc dicimus acceptatoē seu illum ementrem teneri perpetuo de eo quod ad eum peruenit ex causa lucrativa quod est ultra præmium & ita procedit tex. in dicto. §. hæc actio post annum ibi. Hæc actio post annum de eo quod ad eum peruenit aduersus quem actio mouetur competit. Et ratio est, quia iniquum prætori visum fuit in lucro morari cum qui sensit lucrum ex fraude: idcirco extorquendum ei lucrum putauit. Vide hanc rationem in cod. §. hæc actione post annum. Ergo siue fraudator sit ipse ad quem peruenit siue alius qui uis competit actione id quod ad eum peruenit dolore malo eius factum est, quo minus perueniret.

Limi. i. s. quando aliquis debitor plurium creditorum rem vni ex creditoribus a principio obligatam tradit ut puta Titius debebat decem sempronio & obligauerat pro dicto debito quandam rem & non tradidit, tandem iste Titius est debitor aliorum & nunc rem obligatam sempronio tradit, dicimus, alijs creditoribus revocatoria actione nō competere aduersus

aduersus sempronium: quia illa res quæ iam obligata erat, in eorum fraudem tradita non videtur. pro hoc allegatur tex. in l. illud. ff. quæ in frau. credi. ibi. Illud canstat cum qui pignus tenet hac actione non teneri. Ratio est, quia suo iure ut pignus tenet: non rei seruandæ causa possidet. ut ibidem. Pro cuius legis intellectu, puto esse distinguendum. Aut ille cui pignus traditum est, possidet illud causa rei seruandæ, & tunc missio unius alteri prodest. ut est tex. in l. cum unus. ff. de bon. auct. iudi. possiden. ibi. Et ideo ceteris quoque prodest, & in l. fin. C. cod. titu. de 67 bon. auto. iudi. possi. vbi si unus ex creditoribus in possessionem mittatur ex primo decreto, ei⁹ missio prodest omnibus alijs creditoribus. &c. Aut possidet ex conuentione veteri, & tunc non habet locum reuocatoria. quo in casu loquitur dicta. l. illud. ff. quæ in frau. cred. Quod appotabatur per glo. in dicta l. illud in ver. tenet. ibi cum ab initio esset sibi hypothecatum licet non traditum. Aut possidet ex conuentione noua in fraudem creditorum facta. & tunc habet locum actio reuocatoria ut in l. ait prætor. §. si cui solutu. ff. quæ in frau. creditor. & per glo. ibi. in verbo. ac- 68 tione.

66 Limi. 16. ut non procedat conclusio contra cum qui ex senatusconsulto trebelliano hereditatem restituit: quia nō videtur in fraudem creditorum alienasse portionem quam retinere potuisset: sed magis fidelter facere. Et ideo portio alienata per dictam restitutionem, quæ ad eū ratione falcidiæ seu trebellianicæ pertinebat non poterit per actiones

reuocatorias reuocari probat text. in l. debitorem. ff. quæ in fraud. creditor. ibi. Placet non videri in fraudem creditorum alienasse portionem quam retinere potuisset. probatur etiam per tex. in l. patrem. cod. titu. ibi. omessa ratione falcidiæ, & plenā fidem, & debitam pietatem securus exhibitionis respondeo non credito res fraudasse. Concordat etiam tex. in l. i. C. ad legem falcii. ibi. Scire debes omessa falcidia quo pleniorum fidem portionis restituendæ exhiberes non videri plus debito solutum esse.

Limi. 17. quando unus ex pluribus creditorib. iustè exegerit quod sibi debetur alijs creditoribus negligētibus exactiōnē: quia si interea res deterior facta sit, vel mortalitate, vel subductis rebus mobilibus, vel rebus soli ad irritum perductis id quod acceperit creditor reuocari nullo pacto potest: quoniam alij creditores suz negligentiae expensum ferre debent probat hoc nobis ad literam tex. in l. pupillus. versic. Si vero iustè. ff. quæ in fraudem credito. vide circa hanc limitationem, quæ latè dixi supra in ampliatione. 19. vbi hoc exactissimè declaratur.

Limi. 18. & finaliter, ut non procedat conclusio in filio herede ipsius debitoris qui non potest reuocare alienata per partem in fraudem creditorum. Nam ei non licet allegare turpitudinem patris cuius est heres. tex. est in l. filios. C. de reuocan. his quæ in frau. credi. fi. ibi. Filios debitoris ei succedentes veluti increditorum fraudem alienatorum facultatem reuocandi non habere notissimi juris est.

INDEX RERVM MAXIME MEMORABILIVM

Quæ in hoc opere continentur ordine alphabeticō digestum.

A

Accepsum à meretrice ob turpē causam, nō est ne cessario iuxta cōmūnē sententiam restituendū quod à Nauar. & alijs refutatur. pag. 61. nū. 3.

Actus in quibus requiritur libera facultas non debet pendere ex alicno arbitrio. pag. 29. n. 5

Actiones reuocatoriz quæ dicantur. pag. 195. nū. 1.

Actio reuocatoria competit legatariis & fideicommissariis quando in eorum fraudem alienatum est aliquid pag. 198. num. 9.

Actiones reuocatoriz non solum cōpetunt creditoribus excontractu: verum etiam ex maleficio si in eorum fraudem alienatum gestumq. sit. pag. 198. num. 8

Actio reuocatoria, quæ descendit ex edicto de reuocandis his quæ in fraudem creditorū alienata sunt non solum competit præsentibus creditoribus verum etiam & futuris. pag. 198. num. 10

Actio Pauliana reuocatoria non solum habet locum circa gesta extra iudicium, sed etiam circa gesta in iudicio. pag. 199. num. 13

Actio reuocatoria competit ad reuocanda bona, quæ debitor in fraudem creditorum definit alium præscribere. pag. 202. num. 16

Actio reuocatoria competit ad reuocandum illud quod cum pupillo gestum est si illud in fraudem creditorum fuerit gestum. pag. 202. nū. 17

Actio reuocatoria habet locū propter fraudem, quæ in tempore com-

mittitur ut ibi exemplo demōstra tur. pag. 202. num. 18.

Actio reuocatoria an competit creditoribus quando vñus ex plurib^o creditoribus debitorem cōsequens esset fugiētem pecuniā secum ferentem, & abstulisset ei id quod sibi debebatur tanquam illud factum in reliquo rū creditorum fraudem. pag. 203. num. 20

Actione Pauliana non solū dominia reuocātur id est res alienatæ i fraudē restituuntur, verū etiā actiones in fraudē remissæ restaurantur, vel ut cedantur ab eis quibus competunt. pag. 203. num. 21.

Actio Pauliana reuocatoria non solū habet locū in his quæ contrahens gesserit aliquis verum etiam si forte data opera ad iudicū non affuerit, vel litem moueri patiatur &c. ut ibi. pag. 205. n. 23

Actio Pauliana reuocatoria non solū competit ei cuius in fraudem fuit alienatum, verū etiā, & eius hæreditati ceterisq. successorib^o p. 206. n. 26

Actio reuocatoria non solum competit contra eum qui a fraudatore rem in fraudem alienatam accipit verum etiam, & contra eius hæredem. pag. 206. nū. 27.

Actio reuocatoria datur contra donatarios quibus res in fraudem creditorum donantur. pag. 206. n. 28

Actio Pauliana reuocatoria datur contra dominum ratione contratus facti cum seruo suo. pag. 206. num. 29.

Actio reuocatoria habet locū quando tutor pupilli vel curato furiosi

V seu

- seu adolescentis alienat in fraudē licet pupillus dictam fraudem ignorauerit pag. 207. num. 30
- Actio Pauliana** non solum datur contra cū qui rem alienatā per fraudem tenet, sed etiam contra cū qui fraudulenter sic alienauit nō possint ab acceptatoribus recuperari. pag. 207. num. 31
- Actio reuocatoria** descendens ex edito de reuocandis &c. non datur quando aliquis alienat rem alienatā in fraudē, & ille in quem est facta alienatio est particeps fraudis, sed competit interdictum fraudatorium. pag. 208. n. 32
- Actio reuocatoria** non competit ad uetus honorū possessores nisi pri facta excussione principalis debitoris. pag. 210. num. 37
- Actio reuocatoria** non datur contra restitutionem in vita factā in vim fideicommisi post mortem fideicommisarij relikti. pag. 217. n. 52.
- Actio reuocatoria** non datur contra secundum bona fidei emptorem. pag. 218. n. 55.
- Actio reuocatoria** regulariter non cōperit futuris creditoribus ad reuocanda bona prius alienata. pag. 220. n. 57
- Actio reuocatoria** non datur contra emptorem qui simpliciter scit debitorem vendente, n. habere creditores, sed opus est quod sit particeps fraudis. pag. 220. num. 58
- Actio reuocatoria** cessat quando bona sunt addicta alicui libertatum conseruandarū causa. pag. 222. n. 63
- Actio reuocatoria Pauliana** an sit annualis vel perpetua & si annualis sit à quo tempore annus incipiat. pa. 222. num. 64
- Actio reuocatoria** non datur creditoribus cum qui ex senatusconsulato Trebelliano hæreditatem resti-
- tuit etiam ad retocandam portionem quam ratione falcidix seu Trebellianicæ retinere potuisset. pag. fin. n. 66
- Actio reuocatoria** non datur creditoribus contra illum creditorem qui iuste exigit quod sibi debetur alijs creditoribus negligentibus exactiōem. pag. fin. num. 67.
- Alienatio rei feudalis** vel emphiticaria facta, per vassallum qualiter debeat denuntiati domino directo. pag. 210. n. 7.
- Alienatio in fraudem creditorum** facta, non solum reuocatur verum etiam si in fraudem fisci sit facta ille qui sic contrahit punitur in quadruplum. pag. 205. n. 24
- Alienatio ancillæ** facta in fraudē creditorū reuocatur, & cum ipso partu si postea peperit cōcepto tñ ante alienationem. pag. 199. n. 12
- Alienatio titulo oneroso** facta in fraudē creditorum non reuocatur si ex parte recipientis non interuenit fraus, & quod in alienatione facta titulo lucrativo quidq. etiam quando acquirens tempore traditionis reperitur, quod est in fraudem. vid. vt ib pag. 208 n. 32
- Appellatio** facta ad Paulum Pap. 4. an possit prosequi coram successore. pag. 127. n. 3
- Argumentum validum** est de contractibus ad ultimas voluntates. pag. 102. n. 16.
- Arma prohibita** deferēs intra ecclesiam potest illis per officialem secularem priuari. pag. 175. n. 6
- Armorum delatio**. vid verb. lex.

B

BANNITVS vel deportatus cui per fiscum omnia bona fuerant ablata postea restitutus, non potest cedere bonis. pag. 16. n. 21

Bene-

Beneplacitum quando refertur ad ad pérsonam cōcedentis, tunc gracia morte concedentis finitur. pag. 126. nū. 1.

Beneplacitum qñ ad dignitatē puta Papalem seu Regiam, refertur. pag. 128. nū. 8

Boemij quinquagenarij ad regias trirremes non cōdénātur. pag. 167. n. 6. & 7.

Bonorum appellatione, veniunt iura & actiones. pag. 6. num. 18

Bonorum mobilium & immobilium mentione facta non veniunt iura & actiones. pag. 10. nū. 34.

Bonum commune non debet pro priuato intermitti. pag. 189. nū. 4.

C

C A P T V S ab officiali extra locū sacrū, qui ad locū sacrū vim faciendo peruenit, non gaudet immunitate ecclesiastica pag. 159. num. 1.

Capturæ initium non finis consideratur. pag. 159. num. 2.

Cap. 15. Concil. Trid. sess. 25. declaratur. pag. 159. nū. 2

Cap. 15. curiar. ann. 1599. tribuit iurisdictionem in criminalibus doctoribus aularū ciuiliū ad cognoscendum de iustitia, vel iniustitia sententiæ primitiue: non etiam ad instruēdum processum p. 186. n. 5

Carceri publico nemo potest se pro debito pecuniario obligare p. 3. n. 3

Casus inopinatus dicitur ille qui opinione prudentis viri non erat successus licet forte aliud posset prudenterissimis videri pag. 80. nū. 14

Causa nullitatis cognoscitur per iudicem appellationis seu supplicationis. pag. 147. num. 3

Causa impulsua vel finalis an sit matrimonium. pag. 107. num. 1

Cause quæ coram clauario Barchin. ducuntur, ad Regiam audientiam quo cunque prætextu euocari nō possunt. pag. 56. num. 4.

Cedens bonis in fraudē, si postea per uenerit ad pinguiorē fortunā, tenetur ob fraudē, in solidū. pag. 8. n. 24

Cedens bonis actibus ignominiosis iuxta loci consuetudinē, creditore consentiente, licet postea ad pinguiorē fortunā perueniat, soluere debitū non tenetur pag. 9. nū. 30

Cedere bonis, paterfamilias & filius familias possunt. pag. 11. num. 2

Cedere bonis cui libet debitori inopia laboranti legibus inductum est. pag. 11. num. 1

Cedere bonis potest fideiussor si ido quod nō ad implet promissa in defectū sui principalis capiatur, & non est soluendo. pag. 13. n. 6

Cedere bonis nō potest hæres nō cōficiēs inuentariarū. pag. 13. num. 8.

Cedēdi bonis beneficiū debitor fisci non habet immo pēna pecunia-ria cōmutatī corporalē. p. 13. n. 10

Cedendo bonis obligatus in factum non liberatur, nec eius cessio admitti debet. pag. 15. num. 15

Cedere bonis nō potest deportatus, vel bannitus cui per fiscum omnia bona fuerant ablata, & postea restitutus. pag. 16. num. 21.

Cessionis bonorū remediu miserabile ac subsidiarium est quo debitores inopia laborantes euitant carcere. pag. 2. num. 1

Cessionis bonorū beneficio an renuntiari possit. pag. 3. n. 2

Cessioni bonorum renuntiari potest cū iuramento, & valebit renuntiatio. pag. 4. num. 7

Cessio bonorū ut legitimè fiat, ī iure præscripta est forma pag. 4. num. 8.

Cessio bonorū ad hoc ut legitimè facta cenceatur requiritur quod fiat eo tépore quo debitor ad requisitionem creditorum in carcere custoditur. pag. 4. n. 9

Cessio facta respectu vni ex creditoribus, ceteris creditoribus præjudicat. pag. 4. nū. 10.

- Cessio bonorum admittenda non est nisi creditores instent & petant. pag. 4.nu.11.
- Cessio bonorum fieri debet coram iudice coram quo debitor opprimitur. pag.4.nu. 13
- Cessio bonorum ad hęc ut cenceatur legitimę facta tenetur & debent debitores omnia sua bona ponere in manu, & posse curia realiter & & cum effectu. pag.5.num.16
- Cessione facta per debitorem, fieri debet præconium quo omnes certificantur ne amplius cum illo contrahant, & ne cum eo amplius decipiantur. pag.9.num.31.
- Cessionis honorum ad remediu miserabile, clericus venire potest. pag.11.nu.3
- Cessionis bonorum beneficiu Ecclesia admittenda est. pag.12. num.4.
- Cessionis bonorum beneficio vniuersitas frui, & gaudere potest. pag. 12.num.5
- Cessionis bonorum beneficium non debet obtinere debitor qui sciens non esse soluendo contraxit. pag. 15.num.16
- Cessionis debitor qui sub spe cessionis bonorum contraxit dicto beneficio carere debet. pag.16.n.18.
- Cessionis bonorum beneficio gaudente non debet debitor qui à principio negauit debitum, & postea fuit conuinctus, & condemnatus. pag. 15.num.17
- Cessio bonorum admitti non debet nisi creditores instent & petant, pag.16.num.19.
- Cessionis beneficio non debet frui debitor, qui in fraudem creditorum & malitiosę bona sua dilapidauerit. pag.16.num.20
- Cessionarius annualium pensionum dicetur cessionarius rerum incorporalium. pag. 168.nu. 1.
- Cessionarius nanciscitur possessionē ex sola cessione maximě quando per cessionarium, & reddituarios est respectiū acceptanda. pag.169 n.2.
- Cessionarius non potest debitorem obligatum capi facere absq. intimatione cessionis. pag. 182. num. 1.
- Contrarium tamen in casu ut ibi. pag. 182.num.2
- Citatio præscriptionem triginta annorum vel quadraginta interrumpit si nuncius retulerit se citasse, & in actis constat. pag. 54. num. 1.
- Citatio præscriptionem triginta vel quadraginta annorum interrumpit quando auctor in terminis citationis comparuit. pag. 55.num..2.
- Clausula generalis non comprehendit grauiora expressis. pag. 56. nu. 7.
- Clauarius Barcinone non potest procedere contra debitores ciuitatis quando contra eos locumtenens generalis per viam processus regalia manus imposuit nisi ad inventariandum seu describendum bona sui inquisiti, & num.9.vbi refertur decisio senatus. pag. 56. num.5
- Clauario Barcinone competit iurisdictio cognoscendi , compellendi, & exequendi debitores ciuitatis , & illorum bona, ex quacunq. causa sint debitores. pag. 56.num. 3.
- Clericus vtrum ad beneficium cessionis bonorum admittatur. vid. verb. cesso.
- Clemen. vnic. de caus. poss. & propriet. an sit per ius Catha. correcta. pag.154.num.2.
- Colonus volens vendere fructus perceptos ex fundo debet potius vendere domino quam alijs iusto pretio. pag.120.num.6

I N D E X.

- C**ommunatio debiti in pœnam ignominiosam non fit nisi debitore cōsentiente pag. 9. num. 29.
- C**ōmutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, vide in verbo pœnæ.
- C**ommittens in legem frustra eius implorat auxilium pag. 109. num. 3.
- C**oncubinarius concubinæ donādo, & ipsa recipiendo non peccant cū videat donatū causa remuneratio-
nis pag. 60. num. 2.
- C**onductor allegans se esse impeditū vti & frui re locata facto tertij de-
bet impedimentum probare pag.
75. n. 4
- C**onductor impeditus vti & frui re locata ob fortuitos casus non po-
test petere aliquid ratione interef-
se seu lucri cessantis, sed solum mercedis remissionem pag. 78. nu.
11.
- C**onditio dispositionem non inducit pag. 91. num. 2
- C**oncluditur in causa pluribus modis, & declarants prædicta ac resoluuntur de mente senatus pag.
138. num. 3.
- C**onductor an possit expelli ab em-
tore rei conductæ quando in con-
tractu locationis adest Hypoteca
generalis cum iuramento pag. 151
num. 3.
- C**onductor ut propter deterioratio-
nem rei locatæ possit expelli, quæ requirantur pag. 151. num. 4.
- C**onductor secundus qui sciebat rē alteri locatam est in dolo, & po-
test expelli pag. 158. n. 1.
- C**oniecturæ quibus decerni possint,
an testator voluerit filios in condi-
tione positos vocare arbitrio iudi-
cis relinquenda sunt pag. 93. nu.
8.
- C**onstitutio 6. tit. de appellationi-
bus declaratur pag. 148. n. 7
- C**onstitutio Catha. 77. anni 1585 tit.
adlocq
- de altercatis declaratur. pag. 154.
num. 3
- C**onstitutio 68. curiæ anni 1599.de-
claratur pag. 164. num. 2
- C**onstitutio als escandols tit. de dret
Emfiteu. declaratur pag. 170. num.
4.
- C**onsuetudo scripta Catha. quæ in-
cipit, si algu tit. de dona, declarat
pag. 145. num. 5
- C**reditoribus danda est electio an ve-
lint debitorem admittere ad ces-
sionem bonorum seu velint defer-
re pag. 4. n. 12.
- C**reditor propria auctoritate non po-
test possessionem bonorū quibus
debitor cessit apprehendere, sed cu-
rare debet vt bona vendantur, &
plus offerenti liberentur pag. 10.
num. 3;
- C**reditor qui renoucat alienata in ei'
fraudem nō tenetur premium resti-
tuere illi in quem per debitorem
facta esset alienatio, & vide ibi in-
tellectum ad l. si debtor. ff. quæ
in fraudem creditorum pag. 198.
num. 11.
- C**reditor in cuius fraude bona sunt
apud plures potest eligere vnum
ex his possessoribus quem velit,
& cum in solidum conuenire qua-
tenus ad eum peruenit pag. 206.
num. 25
- C**rimen tonsurationis monetæ an-
sit de exceptis, pag. 156. n. 1.
- C**urator bonis illius qui cessit per iu-
dicem assignari debet pag. 10. nu.
32.

D

DA T I O pignoris facta per debi-
torem suo creditori antiquo in
fraudem aliorum creditorum, re-
noucatur per alios creditores pag.
10. num. 32

- D**ebitor volens cedere bonis, debet debitum agnoscere pag. 5. n. 14.
- D**ebitor ut possit cedere bonis, tenetur bona sua indicare pag. 5. n. 15.
- D**ebitor volens cedere bonis, tenetur qualitates obligationum specificare, si minus dicta cessio non valebit pag. 6. num. 19.
- D**ebitor cedens bonis, tenetur cautionem saltem iuroriam de soluendo ære alieno cum ad pinguorem deuenerit fortunam præstare pag. 7. num. 20.
- D**ebitor cogendus est cum pinguorem naestus fuerit fortunæ æs alienum soluere, ita ut ei deducantur alimenta quibus satis cautum sit ægestati eminenti pag. 7. num. 21.
- D**ebitor qui cessit bonis si postea ad pinguiorem peruererit fortunam conueniri debet in quantum facere potest intelligitur respectu creditorum quos post cessionem fortitus fuit pag. 7. nu. 23.
- D**ebitor spoliatus propter guerram non debet in solidum conueniri nisi in quantum facere potest pag. 8. num. 26.
- D**ebitor cedens bonis actibus quibusdam ignominiosis iuxta loci consuetudinem, non tenetur soluere debitum pag. 8. num. 28.
- D**ebitor qui bona ocultat non est ad cessionem honorum admittendus pag. 13. nu. 7.
- D**ebitor qui debitum non agnoscit nec confitetur, ad cessionem bonorum non debet admitti pag. 13. num. 9.
- D**ebitor fisci non habet beneficium cedendi bonis immo pena pecuniaria commutatur in corporalē pag. 13. num. 10.
- D**ebitor, qui sciens non esse soluendo, contraxit, non debet cessionis beneficium obtainere pag. 15. num. 16.
- D**ebitor qui sub spe cessionis bonorum contraxit, dicto beneficio carere debet pag. 16. num. 18.
- D**ebitor qui à principio negavit non debet hoc beneficio gaudere vid. in verb. Cedere.
- D**ebitor qui in fraudem creditorū bona sua dilapidauit non debet beneficio cessionis frui pag. 16. num. 20.
- D**ebitor non potest donare filijs suis aut eos heredes instituere in fraudem creditorum pag. 196. num. 3.
- D**ebitor non potest dotare filiæ in fraudem creditorum suorum, & ideo sciens gener tenebit revocatoria fallit ut ibi pag. 196. num. 5.
- D**ecisiones Regni Franciæ quod index laicus cognoscat de possesso inter clericos intelliguntur ratione indultorum apostolicorum ibi specialiter concessorum pag. 177. num. 3.
- Declarationem Concil. Trident. scis. 25. cap. 15. vid. ibi. pag. 159. nu. 2.
- D**ecretatio in causis supplicationis in criminalibus quomodo, & per quos fieri debeat quando dubitatur an talis supplicatio debeat admitti pag. 187. nu. 9.
- D**elinquens propter delicta quantūcunq. grauia exceptis contentis in c. inter alia de immu. eccl. non perdit immunitatem pag. 108. nu. 1.
- D**elinquens prope ecclesiam spe immunitatis, illam amittit pag. 110. num. 7.
- D**elictum ab uno commissum non debet alteri nocere, quia pena suos tenet autores pag. 58. num. 2.
- D**elicta atrocissima quæ dicantur pag. 58. nu. 2.
- D**elicta atrocissima quæ dicantur pag. 167. num. 6.
- deportatus vel bannitus cui per fidem omnia bona fuerant oblata postea

I N D E X.

- postea restitutus, non potest cedere bonis. pag. 16. num. 21.
- Depositum quando non est integrum per errorem, excusatur deponens. pag. 176. nu. 1.
- Vid. tamen ibi. contrarium. ibid. num. 2.
- Denuntiatio extrajudicialis** regulariter non inducit malam fidem quod limita sex modis ut ibi remiss. pag. 221. num. 60.
- Denuntiatio extrajudiciale** facta a creditore ante celebratum contractum contrahenti cum suo debitore ne emeret ab eo inducit malam fidem in emptore ita ut postea creditor possit agere contra illum actione revocatoria. pag. 221. num. 61.
- Dispensatio** quid sit. pag. 188. nu. 1.
- Dispensans** in lege debet habere dispensandi causam, quae in communione bonum cadat. pag. 190. num. 8.
- Dispensatus** a Papa in his quae sunt iuris positivi an sic tutus in conscientia, nulla precedente causa. pag. 192. num. 12.
- dispensandi facultas in casibus permisso, non solum obtinet locum in Principe, sed etiam in inferiore pag. 192. nu. 13.
- Dispensatio** impediens libertatem matrimonij non subsistit. pag. 142. num. 1.
- Dispensatio** prohibitiua contrahenti matrimonium cum certa persona, sustinetur. pag. 142. nu. 2.
- Dispensatio** generalis et si prohibitiua, sustinetur favore piae cause. pag. 142. nu. 4.
- Dispensatio** in favorem consanguinei, vel affinis in dubio cencetur potius facta intuitu consanguinitatis aut affinitatis quam paupertatis. pag. 143. nu. 6.
- Dispensatio** censetur facta intuitu pietatis non etiam consanguinitatis, quando alias non valeret. pag. 143. num. 7.
- doctores** aularum ciuilium utrum in criminalibus possint cognoscere de iustitia vel iniustitia processus primarum aularum facti vid. in verb. Caput. 16.
- doctores & aduocati** meretricibus seque promittere possunt, neq. donec. pag. 70. num. 16.
- dominus directus** potest iure prælationis seu faticæ rem quam vassalus, vel emphiteuta alienat offrendo tantum precium quantum ab alijs inuenitur. pag. 120. nu. 4.
- dominus directus** utens fathica, seu iure prælationis, soluendo tantum precium quantum ab alijs inuenitur, non potest de dicto precio quidquam retinere pro laudemio pag. 120. num. 5.
- dominus directus** rei feudalis, vel emphiteuticarum infra quod tempus post denuntiationem alienationis sibi factam debeat uti iure fathicæ seu prælationis. pag. 121. num. 8.
- dominus directus** non potest uti iure prælationis, quando venditur res continens tenementa diuersorum dominorum, sed contra quando omnes domini in unum consentiunt. pag. 121. num. 10.
- dominus directus** qui potest uti iure prælationis, an intelligatur pro se ad opus retinendi, vel an possit pro alio. pag. 122. num. 12.
- donatio** inter concubinos facta, vallet etiam si inter ipsos postea matrimonium contractum sit. pag. 60. num. 1.
- donando** concubinarius concubina & ipsa recipiendo non peccant cum videatur donatum causa remunerationis. pag. 60. num. 2.
- Donatio** concubinæ facta seu promissio de donando ob operam mettri-

I N D E X.

- reticiam, valida est nedum respectu meretricis, quæ publicè forniciatur, sed etiam respectu meretricis, quæ occulte pag. 64. n. 7.
- Donatio facta meretrici non solum valet quoad exceptionem, sed & quoad actionem. pag. 66. n. 10.
- Donatio facta meretrici valet in actibus venereis qui lege exteriori non puniuntur: secus in alijs maleficijs, quæ iure humano sub grauiissimis penas fieri prohibentur pag. 66. n. 11.
- Donatio facta meretrici ob operam meretriciam, valet in his quæ ipsa mulier sine dolo & fraude exigit à fornicatijs pag. 67. n. 12.
- Donatio facta concubinis valet in eo quod non est excessiva pag. 70. n. 18.
- Donationes factæ per commendatores sancti Ioannis, sancti Iacobi, vel Calatravæ suis concubinis, non valent pag. 70. n. 17.
- Donatio per patrem filio ob causam facta, computatur ei in legitimā. pag. 71. n. 1.
- Donatio per patrem filio facta in capitulis matrimonialibus non dicitur donatio ob causam, sed simplex donatio. pag. 71. n. 2.
- Donatio ob causam non dicitur nisi causa sit necessaria pag. 71. n. 3.
- Donatio facta contemplatione matrimonij certi, dicitur donatio ob causam & irreuocabilis propter ingratitudinem. pag. 108. n. 2.
- Donatio non acceptata potest reuocari. pag. 178. n. 1.
- Donatio iuramento firmata non potest reuocari. pag. 178. n. 3.
- Donatio facta Titio eius vita durante, & post eius obitum Sempronio, & eius hæreditibus, Sempronio præ defuncto, ius non transmittitur dictis hæreditibus pag. 178. n. 4.
- Donandi & hæreditandi promissio
- est donare & hæreditare pag. 179. n. 1.
- Donatio & hæreditare in Cathalonia idem sunt. pag. 179. n. 2.
- Donatio omnium bonorum præsentium valet. pag. 179. n. 3.
- Donatio facta absenti absque eius, vel notarij seu legitimæ personæ acceptatione non valet. pag. 135. n. 3.
- Donatio quando facta est infanti debet adhiberi persona, quæ illam acceptet sic & in donatione facta ecclesia, vel pizcaus pag. 134. n. 4.
- Secus quando infanti tanquam tertio est restituenda res donata.
- Donatio extraneo facta reuocatur per superuenientiam liberorum. pag. 144. n. 1.
- Donatio per donatorem facta in vita sua non reuocata, non reuocatur per superuenientiam liberorum quod verum quando filii viuente patre mortui sunt. ibid. n. 2.
- Donatio inoficioſa non potest per filios reuocari, nisi usque ad legitimam quod de iure speciali huius Principatus maximè seruatur. pag. 144. n. 3.
- Donationis reuocatio ex l. si unquam C. de reuocan. dona. fit ipso iure. pag. 144. n. 4.
- Conluctudo scripta Cathalonia in cip. si aliquid titu. de donatio declaratur pag. 145. n. 5.
- Donatio quando bona sunt donata Titio, & suis filijs tunc in bonis predictis æqualiter filij succedunt. pag. 149. n. 2.
- Donatio facta per monachum maiorem. 25. ann. infra annum probationis, & ante professionem cum iuramento in casu ut ibi valet cōtrarium tamen num. 3. & 16. pag. 159. n. 1.
- Donatio facta absenti non acceptata an valeat. pag. 161. n. 1.

Ecclesia

INDEX.

E

- ECCLESIA** ad cessionis bonorum beneficium admittenda est. pag. 12. nu. 4
- Ecclesia** est territoriū iudicis ecclesiastici. pag. 174. nu. 1.
- Eleemosina** non est facienda ex fænore nec usuris, nec ex quolibet male acquisito. pag. 64. nu. 5
- Empata realis** non habet locum in rebus emphiteuticarij. pag. 171. num. 7.
- Emphiteuta accipiens** rei emphyteuticaræ possessionem absq. firma domini, incidit in pñam duplicati laudemij. pag. 170. num. 2. & hoc debet intelligere de possessionib. ex causa venditionis, & non alias, vt ibi. pag. 170. nu. 3
- Emphiteuta** in pñam duplicati laudemij incidunt quādo possessionem rei emphiteuticaræ nanciscitur, quæ emanat ex causa venditionis, & non in alijs alienationibus, quæ sicut per donationem, vel alium contractum inter viuos, vel causa mortis. pag. 170. num. 2
- Declaratur** const. incip. als escádols, tit. de dret emphyteutic. pag. 170. num. 4.
- Exceptiones** per tertium opponendæ ad impediendam sententiæ executionem, non sunt proponendæ coram executori, coram competente iudice, qui eam protulit. pa. 45. nu. 1
- Exceptiones** ad impediendam sententiæ executionem proponendæ per tertium possessorem opponi possunt coram executori cui executio commissa est per litteras sub fidiarias & requisitorias, tanquam habente iurisdictionem in eum, & eius bona contra quem sententia executio instatur vid. ple-

- nè. pag. 45. num. 3
- Exceptio nullitatis** an impediatur sententiæ executionem. pag. 145. nu. 1.
- Exceptiones notoriæ** cencentur ab statuto exclusæ. pag. 148. nu. 6.
- Exceptio personarum** non est in iudicis facienda. pag. 183. nu. 2.
- Excussio** nedum necessaria est in debitore priuati, sed etiam in debitore ciuitatis. pag. 210. num. 38
- Excussio** necessaria est licet bona sint alienata à tertio penitus extra neo non habente aliquod ius alienandi. pag. 210. num. 39
- Excussio fieri** debet contra omnes correos debendi si plures sunt antequam perueniatur ad bonorum possessores. pag. 211. nu. 40.
- Excussio** ad hoc vt dicatur legitime facta iudex debet interloquitorie pronuntiare. pag. 211. num. 44.
- Excussionis forma** quæ sit. pag. 211. num. 43
- Excussio** non est necessaria contra debitorem, quando est debitor certæ speciei: quia incontinenti agi potest ad reuocandum contra illum in quem facta est alienatio. pag. 212. num. 45
- Excussio** nos est necessaria contra debiterem, quando ipse constituit se bona possidere nomine creditoris quia creditor potest agere nulla facta excussione contra illorum bonorum possessores ad reuocanda alienata in eius fraudem. ibid. num. 46
- Excussio** non est necessaria contra debitorem quando bonorum possessores conuenti negant possidere bona: quia conuincti de menda cito amittunt beneficium excussonis, quod limita vt ibi. pag. 213. n. 47.
- Excussio** non est facienda quando aliena-

- alienatio est facta in vnum conditorem sive correum debendi. *ibid. n.48.*
- Excusio si non opponatur, valet iudicium intentatum contra possessores bonorum ipsa excusione non facta. *pag. 214 n.49*
- Etraneus non admittitur ad licitationem rei communis nisi socius propter inopiam non possit alterius socij licitationem vsq. ad iustum premium vendere. *pag. 157. num. 2.*
vid. de mente senatus. *ibid. num. 3.*
- Extensio an fiat in casibus immunitatis ecclesiæ. *pag. 109. num. 5*
- Executionem iudex concedens contra aliquem, contra quem intelligatur vid. verb. *Iudex.*
- Executio sententia fieri potest contra tertium possessorem qui rem litigiosam lite pendente emit, & de hoc vid. ibi late. *pag. 39. num. 14& 19.*
- Executio sententia latæ contra alienantem rem lite pendente potest in actibus personalibus fuerit contra tertium possessorem, & hoc est verum quando tertius possessor qui emit, habuit litis scientiam & inopiam debitoris alienantis sciuit *pag. 41. num. 19*
- Executio sententia contra vnum latæ potest fieri contra tertium quando ipse tertius fatetur victimum debitorem dominum esse rei illius, & tamen allegat se possidere nullam exponens causam, nec titulum iustæ possessionis. *pag. 43. num. 20.*
- Executio sententia fit contra rem repertam in posse rei licet à tertio illam habeat. *pag. 44. num. 23.*
- potest infra ecclesiam per iudicem seculari dicta moneta spoliari. *pag. 175. nu. 7.*
- Facultas disponendi an verificetur in contractu. *pag. 161. nu. 1.*
- Facultatem habens eligendi debet electionem specialem non etiam generalem facere. *pag. 161. n.2.*
- Fideicomissi conditionalis spes vtrum ad heredes transmittatur. vide in verbo spes.
- Fideicommissum per diuisionem censetur remissum quando diuidentes promisissent partes sic diuisas ratas & gratias habere ac perpetuo obseruare. *pag. 22. n. 16*
- Fideicomissi ius, remissum presumitur, quando fideicomissarius consentit alienationi facta per grauatum. *pag. 22. n. 15*
- Fideicomissum per diuisionem censetur remissum tribus concurrentibus scientia, quod sit reciprocum, & quod in diuisione sit renuntiatum iuribus futuris. *pag. 22. nu. 14.*
- Fideicomissum per diuisionem videatur remissum quando in diuisione dicitur, quod unus tenetur alteri de euictione. *pag. 22. nu. 13.*
- Fideicomissum per diuisionem censetur remissum quando in diuisione dicitur quod diuidentes possint de rebus sic diuisis facere prout voluerint. *pag. 21. nu. 12.*
- Fideicomissum per diuisionem censetur remissum quando tempore diuisionis est purum vel purificatum. *pag. 21. num. 11.*
- Fideicomisso renuntiatum videretur quando diuidentes ultra illud quod promiserunt non venire contra diuisionem opposuerunt verba praegnancia, & lata ut puta dicendo quod rebus diuisis imperpetuum alter ab alio quicquam petere non possit aliqua ratione, vel iure, vel causa,

F
F A B R I C A T O R falsæ moneta

- sa quæ dici vel excogitari possit de iure, vel d'facto presupposita tamen scientia fideicommisſi. pag. 21. nu. 10.
- Fideicommisſum non censetur per simplicem diuisionem remiſſum etiam quod diuīſio, vel transactio facta fuerit ex certa scientia. pag. 21. nu. 9.
- Fideicommisſo non censetur per diuisionem renuntiatum licet vnuſ alteri remittat indefinite omnia ſi bi ex testamēto relicta. pag. 21. n. 8
- Fideicōmifſo non censetur per simplicem diuisionem renuntiatum quamuis dictum eſſet non venire contra diuisionem etiam in perpetuum & quamuis adiectum eſſet non venire vlo modo quod verū eſt niſi fideicōmifſarius ſciret ad ſe fideicommisſum pertinere & diuifit pag. 20. nu. 6
- Fideicōmifſo non censetur per simplicem diuisionem renuntiatum quamuis in diuisione dictum eſſet quod vnuſ alteri remittit iura quæ habet vel habere sperat quod intelligitur eſſe verum quando renuntiatio potest referri ad alia iura. quam ad fideicommisſum quia tunc non intelligitur de fideicōmifſo. pag. 20. num. 7
- Fideicommisſo per simplicem diuisionem non censetur renuntiatum pag. 20. num. 5
- Fideiūſſor vtrum poſſit cedere bonis, vide in verbo Cedere.
- Filiusfamilias vtrum poſſit cedere bonis, vide in verbo cedere.
- Filiusfamilias absque patris conſenſu matrimonium contrahere poſtest. pag. 28. num. 2
- Filius hāres in testamento ſcriptus cui fuit iniunctum ne liceat ei matrimonium ſine expreſſo conſenſu matris contrahere alias hāreditate priuatur, non censetur hāreditate priuatus quamuis ſine dicto conſenſu contrahat. pag. 29. num. 4
- Filiij poſti in conditione ſi ſine libe‐ris non censentur poſti in diſpoſitione. pag. 90. num. 1
- Filiij in conditione poſti, ab intestato ſuccedunt hāredi inſtituto ex‐cluso ſubſtituto. pag. 91. num. 4
- Filiij poſti in conditione censentur poſti in diſpoſitione quādo ultra conditionem ſubeffet aliqua con‐ieſtura qua conſtareret teſtaṭorem eos grauare voluiffe. pag. 92. num. 6.
- Filiij poſti in conditione ſi ſine libe‐ris ſi grauantur censentur poſti in diſpoſitione. pag. 93. num. 6
- Filiij poſti in conditione ſi ſine libe‐ris, & quando ultra dictam condi‐tionem illis ſubſtituitur, censentur poſti in diſpoſitione, & ſunt voca‐ti. pag. 94. nu. 10.
- Filiij poſti in conditione ſi ſine libe‐ris à teſtaṭore vocantur quando ipſe digreſſionem facit ad plures ſubſtitutionum gradus. pag. 95. num. 11.
- Filius cui pro alimentis certa qua‐titas fuit taxata, & poſtea in cauſa ſuplicationis dicta quantitas fuit moderata non tenetur reſtituere illud plus quod durante cauſa ſu‐plicationis receperat. pag. 149. nu. 1.
- Filius cui alimenta ſunt preſtitā du‐rante lite licet in ea ſubcumbat non reſtituat alimenta percepta. pag. 150. num. 3
- Filiij ſpurij patribus non ſuccedunt matribus tamen ſic. pag. 161. nu. 1.
- Filiij ſpurij ad ſucceſſionem, ve‐niunt mater & aſcendentes ex linea ma‐terna. pag. 162. num. 2.
- Filiij an poſſint reuocare alienata per corum patrem in fraudem ipsa‐rum. vide ibi late. pag. 100. nu. 15.
- Filius

I N D E X.

Filius hæres nō potest reuocare alicata per patrem in fraudem creditorum.pag.fin.n.fin.

Fisci aduocatus in hac patria in quā cum vtitur officio aduocati, non remouetur propter suspicione quod est secus quando iudicantis officio fungitur.pag. 140. nu. 1.

Feminx liberos non habent in potestate.pag. 101. nu. 11.

Fur cum re furata fugiens ad ecclesiā potest dicta re furata per dictū iudicem secularem intra ecclotiā spoliari.pag. 175. num. 4.

G

GENERALIS clausula nō comprehendit grauiora expressis. pag. 56. nu. 7

Gesta per falsum procuratorem an possint per principalem ratificari vid. verb. Mandatum.

Gracia quando morte concedentis finitur non censetur extrincta tanquam reuocata, sed tanquam cessa voluntas concedentis. pag. 127. nu. 4

Gracia simpliciter concessa, non finitur morte concedentes. pag. 128. num. 9

H

HÆRES semel qui est, non potest desinere esse hæres. pag. 52. n. 2

Hæres grauatus si sine liberis deceperit, si moritur cum filijs, potest exclusis substitutis liberè de bonis disponere. pag. 91. n. 3

Hæres nō potest factum defuncti impugnare. pag. 180. num. 2

Hæreditamentum in contractu factū reuocari potest. pag. 99. n. 1

Hæreditamentum factum in contra-

ctu in Cathalonia, habetur pro donatione. pag. 99. num. 2. & pag. 79¹ num. 2

Hæreditamentum factum in contra ctu si non retineatur aliquid ad testandum non valet. pag. 99. num. 4.

Hæreditari possunt etiam hi qui in cogniti sunt. pag. 101. num. 14

Hæreditandi & donandi promissio, est donare & hæreditare. pag. 179 num. 1.

I

IMMUNITATE non gaudet percutiens vel occidēs clericum. pag. 109. nu. 2

Incendiarij ecclesiastum non gaudet earum immunitate. pag. 110. num. 8,

Instantia litis inchoata non transit, nec transire debet in singularem successorem voluntarium, quia contra eum nouo est agendum iudicio non sic in necessario, & vide ibi late ampliations & limitaciones. pag. 104. num. 4.

Instantia litis inchoata, quæ dicatur. pag. 103. num. 1.

Instantia litis quando incipiat curtere. pag. 103. n. 2.

Instantia cepta cum defuncto nō perit morte, sed illa debet continuari in hæredem defuncti. pag. 104. num. 3.

Institutus in usufructu alio post eius mortem hærede instituto, an sit cēcendus in totum hæres, vel videatur rogatus post eius mortem hæreditatem restituere per fideicommissum, & qui post morrem institutus est. pag. 51. nu. 1. & 3.

Institutio hæredis post mortem uxoris legatarie facta an cencenda sit conditionalis, vel iudicari debeat pura detracta temporis mentione. vide

- vid. ibi latè in vtrāq. partē. p. 52. n. 3.
Intellectus ad c. fin. extr. de iudi. pag. 118. n. 2.
Intellectus ad c. fin. de immū. ecclē. pag. 175. n. 5
Intellectus ad tex. in §. si super rebus l. à D. Pio.. pag. 45. num. 4
Intellectus ad tex. in §. sentētiā Romæ d.l. à D. Pio ibid. n. 5.
Interesse mercantile soluitur mercatoris hæredi, ei enim, qui non est solitus negociari à die litis motæ per mercatorem præfatum usq. ad illi obitū postea autē soluitur interes. se commune. pag. 141. num. 1
Iudex concedens executionem cōtra aliquē, censemur illā concedere cōtra nominatū tantū, & ipsius bona, quæ tempore sentētiæ possidebat. pag. 32. num. 2.
Iudex quomodo licet posse rogari. num. 8. in præfa. Iudices à munib. se abstineat ibid. n. 9.
Iudex an possit in aliquo, amico gratificare ibid. n. 7.
Iudex potest se informare ex officio de notorio. pag. 75. n. 5
Iudex ex officio iuramentū supletoriū pōt defettere licet ante conclusiōnē in causa non fuerit petitū deferri, si tñ ante faerit petitū iustitiam fieri pag. 107. n. 2.
Iudex arctatur ad sequendū exemplū aliorum iudicū. pag. 123. n. 13.
Iudex sacerularis qñ agitur super possessorio seu quasi in spiritu alibus, vel beneficialibus causis, est iudex competens etiam inter clericos. pag. 124. n. 1.
Iudex sacerularis siue simus in possessorio retinendæ, siue reintegrādæ, siue adipiscendæ possessionis in reb. temporalibus vel beneficialibus, non est iudex competens. p. 175. n. 3.
Iudex ecclesiasticus potest inhibere iudicii seculari, ut non procedat cōtra bona ipsius qui ad ecclesiā au-
- fugit. p. 174. n. 2. vide tñ n. 3. & 4.
Iudex laic⁹ cognoscit de possessorio etiam inter clericos. pag. 176. n. 1.
Iudicium oppositionis tertij possesso- tis ad impediendam sententiæ execu- tionē, requirit quod summarie ī eo procedatur. p. 33. n. 7
Iuramentum contra bonos mores nō est obligatorium. p. 99. n. 5
Iuramentum supletorium deferri debet qñ est semiplenē probatum li- cet à parte non fuerit petitum de- ferri ante conclusionem in causa. pag. 106. n. 1
Iuramentum fidelitatis ratione iuris- dictioñis non præstatur per procu- ratořem, nisi domino volente & cō- sentiente. pag. 158. n. 1. secus de iu- ramento ratione feudi. p. 158. n. 2.
Ius redimendi per pactum cedi po- test. p. 5. n. 17
Ius quæsitum potest tolli per statutū, si illud generaliter fiat. p. 114. n. 10.
Ius prælationis in rebus feudalibus, vel emphiteuticarijs quibus nomi- nibus nuncupetur. p. 120. n. 1
Ius prælationis seu fathicæ competit domino directo ex natura & qualitate rei puta, quia feudalis, vel em- phiteuticaria res est. pag. 120. n. 2.
Ius fathicæ potest per dominum dire- ctum alteri cedi. ibid. n. 12.
Ius canonicum seruatut in Cathalo- nia. pag. 184. n. 6.

L

LAICVS delinquens in ecclesia, punitur per iudicem saceralem. pag. 174. n. 3.

Laudes senatorum eorumq. adhæsio principi referuntur. vid. in Præfa.

Laudemium ex alienatione, seu noua acquisitione rei emphiteuticariz quo sit. pag. 169. n. 1

Legata & fideicomissa in fraudem creditorum relicta renocatur acti- bus

- bus reuocatorijs. pagi. 197. num.
7.
- Legittima licet non debeatur nisi à morte patris potest tamen in vita, filio consentiente solui. pag. 180. nu. 3.
- Legittima debetur nepotibus in bonis auij, si eorum pater vel mater subducti sint de medio in vita aui ex propria persona non etiam ex persona eorum patris. ibide. num. 5.
- Legittimæ in portionem iure patrio tenentur nepotes imputare quod eorum pater vel mater habuerūt. pag. 181. num. 6.
- Leges regiæ imponentes pñnam contrahentibus matrimonium sine patris consensu iure canonico sunt sublatæ. pag. 18. num. 3.
- Leges regiæ exigentes parentum cōfensum in matrimonio contrahēdo referuntur ad honestatem tantum. pa. 30. nu. 6.
- Lex noua respicit futura non præterita nisi de his fiat expressa mentio pag. 111. nu. 1.
- Lex noua loquens de actu perfecto nondum tamen executo non trahitur ad præterita sed ad futura. ibi. num. 2.
- Lex noua nunquam trahit ad præterita quando ob id ius quæsumum tolleretur. pag. 112. num. 3.
- Lex noua disponens circa ordinacionem litis & non decisionem trahitur etiam ad preterita nondum finita per sententiam. pag. 112. nu. 5.
- Lex noua trahit ad præterita, quādo factum de præterito expectat ad perfectionē, finē, & executionē defuturo post nouam legem. pag. 113. num. 6.
- Lex noua quando respicit executio-nem compræhendit contractus ante factos. ibid. nu. 9
- Lex pro communi vtilitate est facienda. pag. 189. num. 3
- Lex humana cōtinens præcepta quæ nunquam fallunt dispensationem non admittit: aliter vero secus. pag. 190. num. 7.
- Lex humana si recta sit debet conso-nare legi naturali. pagin. 189. num. 5.
- Lex quando punit delationem armorum potest Princeps istam delationem alicui ob bonū publicū non etiam priuatū concedere, non etiā inguidatio ut ibi. pag. 190. nu. 9
- Libertus potest donare filijs & eos hæredes instituere in damnum pa-troni. pag. 196. num. 4
- Libertus in fraudem patroni filiam suam dotare potest. ibid. nu. 5
- Libertas per fideicommissum relicta in fraudem creditorum, potest re-uocari. pag. 197. num. 7.
- Libris in legali scientia sumus onera-ti. num. 1. in præfa
- Librorum decisionū authoritas mag-na. nu. 14. in præfa.
- Listas ac securitates tenentium cri-men est leue pag. 166. nu. 5.
- Litis instantia inchoata quæ dicatur. vid. in verb. instantia.
- Locator cuius facto & culpa condu-citor desinit vti & frui re locata te-nectur eadem conductori præstare quanti eius interfuerit frui & etiā lucrum cessans. pag. 73. nu. 1
- Locator non solum tenetur præstare patientiam quod cōductor vtatur & fruatur re conducta, verū etiam tenetur conductorē in possessione defendere. pag. 74. nu. 2
- Locator tenetur conductori ad inter-esse quando cōductor impeditur vti & frui re locata facto tertij: & quomodo intelligatur vid ibi. ibid. num. 3.
- Locator non solum tenetur conduc-tori ad interesse verum etiam ad lucrum

lucrum cessans..pag.75.num. 6
 Locator tenetur conductori quamuis cōductor desinat ut & frui re locata non facta, & culpa locatoris,& quomodo hoc intelligatur.
 vid.ibi.pag.76.n.8

Locator tenetur conductori si conductor factus, & culpa ipsius locatoris non virtutur re locata quamvis ipsa locatio concepta sit sub nomine venditionis. pag. 76. nu.9.

Locator conductori tenetur ob casum fortuitum quamvis in se conductor periculum casus fortuiti suscepisset si ob casum fortuitum substantia rei deficeret. p.80.n.15.
 Locator tenetur conductori de casu fortuito quamvis conductor periculum in se suscepisset, si conductor ut & frui non potest re locata facta & culpa locatoris. ibid. nu.16.

M

MANDATVM, verba narrativa non probant. pag.49.n.4

Mandaetum, verba enuntiativa instru mēti probant quando concurrit diurnitas temporis. pag. 50. n.5

Mandatum, verba narrativa probant quando sumus in actu quem vero similiter quis absq. mandato non ageret. ibid.n.6

Mandatum relatum in instrumentis venditionis, probat si sumus in antiquis quamvis eius origine non reperiatur vid.ibi decis.senat. n.7.

Mandatum) gesta per falsum procuratorem possunt per principalem ratificari etiam post conclusum in causa. pag.153.n.8

Mater & ascendentis ex linea mater na ad successionem veniunt filii spurij. pag. 162. num.2. quod procedit etiam si mater sit illustris.

ibid. n. 3. & vid. decis. senat. pag. 153.nu.4

Matrimonium requirit illius qui cōtrahit liberum consensum. pag.28. nu.1.

Matrimonium, filiusfamil. absque patris consensu contrahere potest. ibid.n.2

Matrimonium contrahentibus sine parentum consensu leges regias imponentes pñnam, iure canonico sunt sublatæ. ibid.n.3.

Matrimonium) filius heres in testamento scriptus cui fuit iniunctum, ne liceat ei sine expresso matris consensu contrahere alias sit hæreditate priuatus, nō habet locum talis priuatio quamvis sine tali consensu contrahat. pag. 29. num. 4.

Matrimonio in contrahendo, leges regiae exigentes parentum consensum referuntur ad honestatem tantum. pag.30.n.6

Matrimonium an sit causa impulsiva vel finalis. pag.107.n.1

Mens contrahentium in transactiōnibus, diuisionibus, & renuntiatiōnibus generalibus, percipitur ex præfatione. pag. 18.n.1.

Mercedis remissio quibus casibus sit facienda vid.verb.locator.

Meretrice de acquisitis, ex meretricia opera, potest libere disponere, & elemosinas facere decimasq. ex soluere. pag.64.num.6

Meretrici, non solum ob operam meretriciam potest donati, sed etiam eidem aliquid in pignus relinquere. pag. 65.nu.8

Meretrici ob operam meretriciam legari in testamento, & ipsa in co heres institui potest. pag.65.n.9

Merus executor cognoscit super quibus rebus sit facienda executio nō autem de his exceptionibus quæ versantur circa merita cause

- iam definitæ & vid. ibi, decis. senat.
pag. 46. nū. 6
- M**ercurius executor licet cognoscatur de exceptionibus falsitatis vel nullitatis & alijs appositis per tertium contra sententiam & quæ ipsam impugnantur non tamen super ipsis iudicatur sed ad iudicem remittitur.
pag. 47 nū. 7
- M**ercurius executor etiam quod ordinariam habeat iurisdictionem minor dicitur iudice requirente & non parē habet iurisdictionem. ibid. nū. 8
- M**ilites armatae militiae meretricibus ob fornicationem donare nec promittere possunt. pag. 86. num. 13
- M**ilites celestis militiae ob vium actus venerei non possunt. meretricibus quidquam donare & quo modo hoc intelligatur vide late ibi.
nū. 14
- C**ontra milites in hac patria nō proceditur absq. partis instantia & antiali priuilegio gaudeant hic forenses. pag. 153. num. 2
- M**inor meretricibus ob actum venereum dare neq. promittere potest.
pag. 69. num. 15
- M**inores in iudicio suam conditionem meliorem non etiam deteriorem facere possunt. pag. 147. num. 4
- M**issio facta per iudicem in possessionem non recte procedentem vel possessore non citato non priuat possessore sua possessionem. p. 35. n. 8
- M**olendinū in suo ædificare cuilibet est licitū sine licētia dñi. habentis merum & mixtum imperiū p. 115. nū. 1.
- M**olendinū in suo cuilibet potest ædificare etiam si prædium teneretur in feudum alicuius. ibid. num. 4
- M**olendinum) quod verum etiam si per multum tempus consuetum esset ad molendinum domini accedere nisi vassalli prohibiti acquiescissent prohibitioni. ibid. nū. 2.
- M**olēdinū in flumine publico sine licētia principalis non potest ædificare. pag. 116. num. 5
- M**onetæ falsæ fabricator potest intra ecclesiā per secularē iudicē dicta moneta spoliari. pag. 175. nū. 7
- M**oræ purgatio non datur ubi adeat iuramentum. pag. 184. num. 2
- M**oræ purgatio non habet locum quando est dies certa. ibid. nū. 1
- M**oræ purgatio non admittitur in instrumentis guarentigiatibus. ibi. nū. 3
- M**oræ purgatio facilius datur in contractibus censualis. ibid. num. 4.
- M**oræ purgatio de æquitate canonica admittitur. ibid. n. 5
- M**ulcta si propter paupertatem fuit remissa nō potest a iudicib⁹ exhibigi etiam quod postea fuerit effectus soluendo. pag. 8. num. 17
- M**ulier exercēdo meretricium licet turpiter agat tñ in eo quod ob illā operā accepit non iniuste accepit & sui non tenet ad constit. pag. 64. nū. 4.
- M**ulier que tenet reseruare filijs pri mi matrim. bona que habuit ex primo viro potest dicta bona relinquere vni ex filijs & inter eos ad libitum diuidere. pag. 149. n. 1

N

- N**V D V S executor nullā habet iurisdictionem. pag. 45. num. 2
- N**ullitatis exceptio in impediat sententiaz executionem pag. 146. nū. 1
- N**ullitatis causa cognoscitur per iudicem suplicat. vel appellationis. pa. 147. n. 3
- N**ullitatis occasione regia audientia solet super sedere in executione ipsa est nulla & de nullitate constat sententiaz quando ex actis vel in cōtinenti. pa. 148. nū. 5

O

Obligatio

Oblatio sufficit quod fiat ei qui non vult acceptare quod habere debet pag. 27. num. 3
Obligatus in factū cedēdo in bonis nō liberatur nec eius cessio est admittenda. pag. 15. n. 15.
Obligatio facta & firmata per procuratorem nomine sui principalis si non constat de eius mandato atteneat quamvis dicatur pro ut constat de eius mandato in posse t. notarij. t. die. pa. 48. num. 1
Officia concessa non possunt ad libitum auferri. pag. 130. num. 12.
Officialis amotus ab officio, & per sententiam restitutus consequitur ex vi sententiæ salariū. p. 130. n. 13
Opinio cōtraria tamen est verior ut de mente senatus. p. 131. n. 2.
Opinionū in concursu ea est sequēda quę in vso recepta est. p. 109. n. 4
Oppositionis tertij possessoris iudicium ad impediendam sententiæ executionem requirit, quod summarie in eo procedatur. p. 33. nu. 7
Oppositio facta tertium ad impediendā sententiæ cōtra alium latæ executionem non est admittenda quādo pr̄sumeretur calomnia ipsius tertij oppositoris pag. 43. num. 22.

P

P A C T A & conuentiones sunt de iure naturali. pag. 118. num 4
Pactum quo debitor consentit pro ære alieno prius in carcere de trudi quam in bonis fiat executio non valet. pag. 3. n. 4.
Pactū factū inter creditorē & debito rem quod debitor possit à credito re capi non valet. pag. 3. num. 5
Pactum inter creditorē & debitorē quod debitor possit à creditore capi valet si consuetudine vel lege propria & peculiari approbetur.

pag. 3. num. 6
Pactum de furura successione in re certa valet. pag. 135. num. 1.
Pactum in capitulis matrimonialib. absq. acceptatione non valet. pag. 135. n. 3
Paterfami. vtrum possit cedere bonis, vide in verbo Cedere.
Patronus reuocat alienata p. libertū in eius fraudē quāuis ille in quem est facta alienatio titu. oneroso nō fuerit particeps fraudis. pag. 209. n. 34
Pauper dicitur is qui honorifice viue re non potest secundum qualitatē personæ. pag. 143. n. 5.
Petens illicitā rem à principe an pect mortaliter. pag. 191. num. 10.
Pēna pecuniariæ cōmutatio in corporalem tantū habet locum in vi libus personis, & non in nobilibus quāuis dicta pēna descendat ex delicto. p. 14. nu. 11.
Pēna pecuniariæ in corporalem cōmutatio nō obtinet locum in officiāibus condemnatis in syndicatu, sed detinentur in carcereb. donec soluerint. ibid. n. 12.
Pēna pecuniariæ descendantis ex delicto commutatio in corporalē non fit quando dicta pēna venit parti priuatæ applicanda, & dicta pars non vult conuenire quando fiat dicta commutatio. ibid. n. 13.
Pēna pecuniariæ in corporalem cōmutatio non fit quando debitum descendit ex contractu licet cum fisco contrahatur. pag. 15. nu. 14
Pēna suos tener auctores. vide in verbo delictum.
Pēna quando est apposita seruienti regijs trirremib⁹ intelligitur remigando in plebeis militando vero in militiibus contra tamS. n. 3. pag. 164. n. 1
Declaratio capituli 68. curiae ann. 1599. ibid. n. 2

- Possessorū non est quid spirituale,
sed temporale. pag. 124. n. 2.
- Possessores honorum in quos facta
est alienatio in fraudem, citandi
sunt quando fit execusio in bonis
debitoris. pag. 211. n. 41.
- Possessione nemo priuādus est absq.
citatione, & actu iudiciali. pag. 32.
num. 5
- Prælationis ius in rebus feudalibus,
vide in verbo ius prælationis.
- Prælatus ecclesiæ tenetur stare colo-
no, & locationi factæ legitimè per
suum prædecessorem. pag. 88. nu.
11.
- Pronomina, meum, tuum, suum, nos-
trum, & similia semper in dubio
concernunt personas. pag. 127. n. 7
- Præscriptionem 30. vel 40. annorum
citatio interrumpit quando actor
in terminis citationis comparuit
pag. 55. nu. 2
- Præscriptionem 30. vel 40. annorum
citatio interrumpit si nuncius te-
tulerit se citasse ut in actis causæ
constat. pag. 54. nu. 1
- Præscribi non possunt cæ quæ sunt
meræ facultatis pag. 115. n. 3.
- Præscriptio inchoata contra maio-
rem currit continēt non obstante
minorī ætate heredum seu succes-
orum. pag. 130. n. 1
- Contraria tamen opinio est verior
ut ex mente senatus. pag. 130. n. 2.
- Priuā loco rei succedit & quomo-
do intelligatur vide. pag. 219. nu.
56
- Princeps dispensandi potestatem ha-
bet super lege humana. pag. 189.
num. 6.
- Princeps dispensans in iure humano
præsumitur iusta causa dispense-
re, & an actus absque causa dispen-
satus valeat. pag. 191. nu. 11.
- Princeps debet esse miris in pennis in
figendis. pag. 166. num. 3
- Priuilegia personalia cum persona
extingui quomodo intelligatur.
pag. 127. nu. 5
- Priuilegium reale extinguitur extin-
tare sicut personalē extinta per-
sona. ibid. num. 6
- Priuilegium quandoque antequam
persona finiatur extinguitur quan-
do priuilegiatus priuilegio abuti-
tur. pag. 128. num. 10.
- Priuilegia concessa ad beneplacitū
morte concedentis non reuocari
vñ receptum est puta tantisper
durat priuilegium ad beneplaci-
tum concessum donec concedens
illud reuocet pag. 16. num. 10
- Priuilegiatus succedens priuato vti-
tur in materia præscriptionis suo
priuilegio. pag. 131. num. 6
- Probationes de nouo emergentes ad
mittuntur quamvis statuto caue-
tur, quod appellationis causa non
possit nisi ex eisdem actis iustifica-
ri. pag. 186. n. 3
- Probationes noviter ad notitiam pe-
ruentæ non admittuntur in causa ap-
pellationis criminalis in regia au-
dientia pag. 186. n. 4.
- Vide cap. 15. curiatū ann. 1599. quod
tribuit iurisdictionem in crimin-
alibus Doctoribus aularum ciuiliū
ad agnoscēdum de iustitia vel iu-
sticia sententiæ primitiæ, non e-
tiam ad instruendum processum.
ibid. num. 5
- Probationes de nouo emergentes
vtrum in criminalibus suspendant
executionem, & quo ad defensio-
nem rei nūquam concludit in cau-
sa vide in verbo criminalibus.
- Probationes nouas habens in crimi-
nalibus, quæ non admituntur in
causa supplicationis quid debeat
fieri. pa. 186. n. 8
- Promissio facta à pluribus de se non
offendendo ad inuicem an in casu
contrauctionis vñus teneatur pro
alio, & an insolidum an vero pro
virili.

virili. pag. 57.num. 1.

Promissio facta à pluribus ut singulis de se non offendendo ad inuicem facit quod solus ille qui offendit teneatur ad totam partem. pag. 58.num. 3.

Promissio facta à pluribus tanquam vnum corpus, de se non offendendo facit, quod uno offendente omnes alij teneantur pro virili portione nisi omnes promisissent teneri insolidum quia tunc pro omni pena quisquis in solidum tenetur. pag. 59.n.4.

Pupillus finita tutela tenetur stare locationi factæ per suum tutorē. pag. 88.n.10

Iucundum siue damnū contingat id cederet cōmodo vel incōmodo ipsi conductoris. pag. 79.n. 13.

Remissio mercedis facienda est conductori quando ipse conductor ob casum fortuitum passus fuit damnum, & non quando non lucratur pag. 81.num. 17

Remissio mercedis ob casum fortuitum non est facienda conductori quando damnum modicum est. pag. 82.num. 18.

Remissio mercedis ob casum fortuitum sterilitatis non est facienda conductori quando in uno anno successit sterilitas si in sequentibus annis conductionis contingat libertas. ibidem. num. 19

Remissio mercedis non est facienda conductori quando ipse conductor patitur propter vitium orum ex eadem re. pag. ibid. num. 20.

Remissio mercedis ob sterilitatem non est facienda conductori in causa quo licet conductor non percipiat dimidiam reddituum qui percipi consueuerunt, si tamen fructus sint tantæ estimationis quia forte carius venduntur in foro propter generalem sterilitatem quod deductis expensis non remaneat læsus in mercede. pag. ibi. nu. 21

Renuntiationes generales non possunt restringi salua ratione recti sermonis cum nulla causa particularis adest expressa secus tamen si præcedit aliqua particularis causa. pag. 19..nu.3

Renuntiatio hereditatis paternæ an excludat nedum renuntiantem, sed, & eius liberos 4. pag. 180. nu. 11. & 4.

Renuntiatum fideicommissio non cœsetur per simplicem diuisionem. pag. 20.num. 5.

Res litigiosa ob causam necessariam alienari

R

R A T I O expressa in l. quando est generalis ampliat dictum pag. 110 n.6.

Regalia inseparabilis est à regia persona videlicet usatici simili modo & simili non communicantur locum tenenti generali ex quadam tollerantia, & propter publicam utilitatem. pag. 56.num. 8.

Remissio mercedis non est facienda conductori quando conductor in aliqua specie fructuum fuit dannificatus, & ex alijs tantum habuit quod excedit ultra dimidiam pensionis. pag. 83.n.22

Remissio mercedis pro rata quomodo, & qualiter intelligendum sit. pag. 77num. 10

Remissio rei cōductæ nō solum facienda est propter bellum verum etiā propter bellum timorem vide ibi cum tribus limitationibus. p.78. n. 12.

Remissio mercedis facienda est conductori ob casum fortuitum non obstante pacto apposito quod siue

alienari potest. pag. 40. num. 15
 Res litigiosa propter causam docis
 vel donationis propter nuptias
 alienari potest. ibid. nu. 16.
 Res litigiosa ex causa transactionis
 alienari potest. pag. 41. num. 17
 Res litigiosa quæ tempore peritura est
 alienari potest & tenet alienatio.
 ibid. nu. 18
 Restituere rogatus potest in vita re-
 stituere & quomodo intelligatur.
 pag. 181. num. 7
 Reus cōdemnatus super possessorio
 si postmodū vult agere super pro-
 pietate debet agere cotam iudice
 actoris qui obtinuit in possessorio.
 pag. 117. num. 1
 Rex quantum ad iurisdictionē intē-
 tionē habet fundatam pag. 56. n. 1
 Rex potest ex causa seruitiorum iu-
 risdictionem pro certis causis &
 negotijs concedere & etiam priua-
 tiuē. ibid. nu. 2
 Rex in concessione priuilegiorum
 licet quibuscunque verbis gene-
 ralibus concepta sit non intelligi-
 tur suæ regaliæ præiudicare etiam
 priuatiuē. ibid. nu. 6.

S

S C H O L A R I S clericus vel miles
 etiam quod peruerent ad pin-
 guorem fortunam non posseunt
 ab eis respectue libri, Breuiarium
 & arma auferri. pag. 8. num. 25
 Securitas concessa seruanda est etiā
 quod sit indebite concessa & etiā
 quod hosti concessa sit & quamuis
 aduersus delictū concedatur. pag.
 132. n. 1.
 Securitate concessa pro certo tem-
 pore non gaudet ille qui post dic-
 tæ securitatis concessionem fugit
 bonaq. mobilia alijs custodienda
 dat. pag. 132. n. 2.

Securitas tacitam habet condicio-
 nem, nisi impetrans nouam præ-
 beat offensionis causam. pag. 133.
 num. 3
 Securitas non trahitur ad noua deli-
 cta, quæ post concessionem contin-
 gunt. pag. 133. n. 4
 Securitas non admittitur quando is
 qui securitatem obtinuit, non ex
 proposito, & deliberate deliquerit
 scilicet quando prouocatus se de-
 fendo licet modum inculpatæ tu-
 telæ excesserit. pag. 134. n. 5
 Sententia prætextu lassionis non re-
 tractatur. pag. 24. n. 3.
 Sententia lata contra vnum, regula-
 riter non est executioni demanda-
 danda contra tertium possessorē.
 pag. 31. n. 1
 Sententia stricti iuris est. pag. 32. nu.
 3.
 Sententia lata contra vnum in causa
 petitorij non potest, nec debet má-
 dari executioni contra tertiu pos-
 sessorem non vocatum nec citatu
 in iudicio ibid. n. 4
 Sententia executionem potest impe-
 dire tertius respectu iuris totius
 possessionis quam ipse obtinet. pa-
 33. nu. 6.
 Sententia absolvitoria secum trahit
 executionem, & sic non indiget
 executoriis. p. 172. n. 1
 Sententia absolvitoria solum impo-
 nit finem liti contra reum motæ,
 & nullum aliud ius parat absolu-
 to. pag. 173. nu. 2.
 Sententia in criminalibus retracta-
 tur per instrumenta nouiter reper-
 ta. pag. 185. n. 1.
 Sententia nondum deducta in exec-
 utionem retractatur per instru-
 menta nouiter reperta. pag. 186.
 nu. 2.
 Singularis successor non tenetur
 præcisè stare colono. pag. 84. num.

Singu-

I N D E X.

- Singularis successor an tenetur stare colono quando in instrumento locationis apopnitur iuramentum vid. ibi pro & contra. ibid. n. 2
- Singularis successor tenetur stare colono quando omnia bona locantis obligantur vel specialiter ipsa res locata pro firmitate & obseruatione contractus & non tenetur dimittere rem locatam nisi finita locatione. pag. 85. num. 3
- Singularis successor tenetur stare colono quando locatio est facta non ad modicum tempus. pa. 87. nu. 4
- Singularis successor tenetur stare colono quando plenum ius non transfiuit in dictum singularem successorem. ibid. num. 5
- Singularis successor tenetur stare colono fauore fisci ne ipse fiscus teneatur ad interesse. ibid. num. 6
- Singularis successor tenetur stare colono quando inter ipsum singularem successorem & venditorem, conuenium est quod teneretur stare colono. ibid. num. 7
- Singularis successor non potest expellere conductorē à re locata nisi prius ei solutis expensis in dicta re locata factis. pag. 88. nu. 8
- Socius an possit cogere consocium ut vendat portionem quam communem habet. pag. 156. nu. 3
- Socius de consocijs interrogatur ad cuitandum. damnum futurum & etiam ad utilitatem priuati. p. 156. num. 3
- Solutio a debitore facta yni ex pluribus creditoribus per ratificationem potest renocari actione Pauliana ut reliquis creditoribus communiectur & quomodo intelligatur. pag. 203. num. 22
- Spes fideicōmissi conditionalis trāmittitur ad hāredes stipulatore ante evenitum conditionis dece- dente. pag. 178. n. 5
- Spoliatus debet docere de titulo saltem colorato. pag. 155. num. 1
- Spoliatus, lite pendente, etiam si non doceat de titulo est restituendus. ibid. n. 2
- Spolium durante causa super spolio in hac patria non impeditur cursus causæ principalis nisi fuerit super spolio lite iam cepta commis- so. pag. 154. n. 1
- Clemen. vni. de caus. poss. & propri. an sit per ius Catha. correcta. ibid. nu. 2
- Statutum excludens feminas, extantibus masculis locum habet in fe- minis natis ante conditum statu- tum. pag. 113. n. 8
- Statutum disponens quod filia dotata extantibus masculis non succe- dat excludit etiam filiam dotatam ante dictum statutum, & ratio tra- ditur. ibid. nu. 7
- Substitutio facta filio vel hāredi sub conditione si deceperit sine libe- ris euangelio quando tēpore mor- tis hāredis extant liberi. p. 92. n. 5
- Successor vniuersalis tenetur stare colono, & locationi facte per suū prædecessorem. pag. 88. n. 9
- Successor qui fit per electionem non tenetur stare colono, vel locationi facte per suum prædecessorem, & quando sui prædecessoris contra- cū seruare teneatur vid. ibi. pag. 89. n. 12.
- Successor in præbenda ecclesiastica tenetur stare locationi facte per prædecessorem nomine tamen ec- clesiæ. ibid. n. 13
- Non suplicatur à declaratione, qua fit ex notoria impertinentia. pag. 152. n. 2
- Suplicatio qua aliquid impertinen- ter petitur, absq. decretatione de stilo Regiæ Audientiæ Cruce sig- natur. pag. 152. n. 1.
- Suspicionum, in causis proceditur sum-

- Summarie. pag. 137. num. 1.
 Suspicionum causa debet alligari in
 hac patria quando Doctores Re-
 gij concilij allegatis sunt suspecti
 securus de iure communi. p. 137. n. 2.
 Sui intelliguntur de liberis & haer-
 dibus secundum subiectam mate-
 riam pag. 100. num. 7.
 Sui secundum vulgarem interpreta-
 tionem intelliguntur de proximio
 ipsis consanguineis venientibus
 ab intestato, & his deficientibus
 admittuntur collaterales. ibid. n. 8.
 Sui, verbum duo habet significata,
 unum proprium, & aliud impro-
 prium, & quomodo haec intelligan-
 tur vid. ibi. pag. 101. n. 10.
 Sui, verbum si adiectum in substitu-
 tione, non potest accipi propriè,
 oportet quod accipiat imprò-
 priè secundum materiam subiec-
 tam prout ad eam adaptari possit.
 ibid. nu. 12.
 Sui appellantur liberi mulierum ex-
 communi usu loquendi in quibus
 dictus usus loquendi attendi de-
 bet. pag. 101. num. 13.
 Suus vel sui dicuntur primo filius,
 vel filia, nepos, vel neptis, ex pa-
 tre. pag. 100. n. 12.
- T**
- TEMPORA probatoria non cur-
 rūt subcubenti in altercatis haben-
 tiū iustam causam quod dignos-
 citur qñ non fuit in expensis con-
 demnatus. pag. 140. nu. 1.
 Quod est securus si subcubens supli-
 cauerit à prouisione quę fuit facta
 postea confirmata nam tunc à die
 dictæ prouisionis cù nō habuerit
 causam currunt tempora probato-
 ria. pag. 141. num. 2.
 Tertius comparens in causa debet
 eam assumere in statu in quo est.
 pag. 182. num. 2.
 Tertius cōparens in causa ad exclu-
- dendū reum, & auctore non tenetur
 cā accipere in eo statu in quo est.
 pag. 183. num. 2.
 Tertius respectu iuris solius possesso-
 nis quam ipse obtinet potest sen-
 tentiæ executionem impedire. pa-
 33. num. 6.
 Tertius possessor quamvis sit prædo
 & iniustus possessor non auditus
 neque citatus non debet per ex-
 ceptionem rei iudicatæ sua posses-
 sione priuari. pag. 35. num. 9.
 Tertius possessor licet scientiam ha-
 buisset de causa, quę inter litigan-
 tes ducebatur nihilominus potest
 sententiæ executionem impedire,
 & quomodo hoc reuera intelliga-
 tur. vide hic. pag. 36. n. 10.
 Tertius possessor non auditus in ac-
 tionibus personalibus potest ex-
 ecutionem sententiæ contra debi-
 torem late impedire. pag. 37. n. 11.
 Tertius possessor impedire potest vē-
 denti ad adipiscendam possesso-
 nem remedio l. finalis. C. de edicto
 D. Adriani tollendo ne in præaudi-
 cium suę possessionis illam adipis-
 catur. ibid. nu. 12.
 Tertius possessor sententiæ execu-
 tionem impedire potest quamvis
 tres sententiæ præcessissent. pa. 38.
 num. 13.
 Tertius an sit executio sententiæ pos-
 sit fieri contra tertiu possessorem,
 qui rem litigiosam emit, vide in
 verbo executio.
 Tertius contradictor non est admit-
 tendus ad impediendam sententiæ
 executionem quando res quę ve-
 nit exequenda possidetur per de-
 bitorem condemnatum, & quid
 quando possessio esset vacans & e-
 tiam vide n. 23. pag. 43. num. 27.
 Testes possunt publicatis ac didisci-
 tis arrestationibus de nouo recipi
 quando alias fuerunt nulliter re-
 cepti. pag. 183. num. 1.

Testes

Testes fallit tamen quādo culpa partis nulliter fuerunt recepti quia non possunt repeti. ibid. num. 2.
Testes attamen possunt deponere de his tantūque sciūt per inspectiōnem & recognitionem rei ibi. num. 3.
Transactio solum intelligitur facta super illo super quo litis incertitudo pendebat. pag. 19. num. 4.
Transactio ut prætextu læsionis rescindi possit tria hic contenta intervenire debent. pag. 23. num. 1.
Transactio prætextu læsionis ultra dimidiā iusti pretij rescindi non potest habito respectu ad valorem rei secus est habitore respectu ad estimationem dubij. ibid. num. 2.
Transactio comparata est ad finiēdas lites. pag. 24. num. 4.
Transactio & iuramentū xquiperantur ibid. num. 5.
Transactio prætextu læsionis habitatione addubiū litis euērū solū in modico excessu ultra dimidiā sec' vero si ultra dimidiā in maximo contingat excessu. pag. 25. num. 6.
Transactionem rescindere volens ex capite læsionis tenetur restituere acceptū alias non debet audiri. pa. 26. num. 1.
Transactionis clausula rato manente pacto in instrumēto transactionis opposita operatur in favorem eius qui seruat cōtractum nō autē eius qui contrauenit. pag. 27. num. 2.

V

VASSALLVS vel emphiteuta qui tenetur denuntiare domino ditec to alienationem rei fæuddalis vel emphiteuticariz quam facit tene tur denuntiare verum pratiū sim minus cadit a iure emphiteuta. pa. 121. num. 9.

Vassalli vel emphiteutæ alienantes

fæudum vel rem emphiteuticariā tenetur denūtiare domino ditecto alienationem. pag. 120. num. 3.
Vassalli feudatarius ingrediens possessionē absque domini firma & cō sensu an incidat in pñas duplicati laudemij. pag. 171. num. 5.
Venditio vñsfructus quoties præ dium in annorum solutionibus est diuisum dicitur potius locatio pag. 150. num. 1.
Venditio etiam quādo vñica ab initio suit constituta solurio & diuisa præstatio. pag. 151. num. 2.
Verbum promitto inducit stipulatiō nem pro absente. pag. 178. num. 2.
Verba prout de eius mandato cōstat non probat nisi verum mandati instrumentum exhibeat pag. 49. num. 2.
Verba notarij non probant nisi illa de quibus tempore confetti instru mēti à partibus rogatur & quz tūc explicari poterunt. ibid. num. 3.
Verba anūtiatiua siue narratiua instru menti probant mandatum quādo cōcurrat diuturnitas téporis. pag. 50. num. 5.
Verba enuntiatiuā & narratiua probant mandatum quando sumus in actu quem verissimiliter quis absq. mandato non ageret. ibid. num. 6.
Vnitesitas beneficij cessionis bonorū frui & gaudere potest. pa. 12. n. 5.
Vocati per copulam & cadit in illis ordo charitatis & affinitatis & currit etiam necessitas etiam saltē causatiue instituendi sensentur ordine successuo vocati per vulgarē substitutionem. pagina. 102. num. 15.
Voluntatis testatoris in vltimis volūtati bus in fideicomisso tanquam regina dominatur. pag. 92. num. 3.
Voluntatis testatoris declaratio probatur per 3. testes. pagina. 142. num. 3.

N.º 2931 : N.º 2931 CLAS H
CLAS H : PRECIO
20,-

